

FORMALNA I SEMANTIČKO-PRAGMATIČKA ANALIZA ANGLI...**By: Jovana Djurcevic**As of: Jul 1, 2021 3:09:58 PM
134,988 words - 213 matches - 114 sources

Similarity Index

4%

Mode: Similarity Report ▼

paper text:

UNIVERZITET CRNE GORE FILOLOŠKI FAKULTET Jovana Đurčević

**FORMALNA I SEMANTIČKO-PRAGMATIČKA ANALIZA ANGLICIZAMA U CRNOGORSKOM JEZIKU I
NJIHOVIH MODELA U ENGLSKOM JEZIKU**

5

doktorska disertacija Nikšić, UNIVERSITY OF MONTENEGRO FACULTY OF PHILOLOGY Jovana Đurčević FORMAL AND SEMANTO-PRAGMATIC ANALYSIS OF ANGLICISMS IN MONTENEGRIN AND THEIR MODELS IN ENGLISH doctoral dissertation Nikšić, Podaci

o doktorandu, mentoru i članovima komisije Doktorand Ime i prezime Jovana Đurčević **Datum**
rođenja 1. avgust 1987. **Naziv završenog studijskog programa i godina završetka**

6

Postdiplomske magistarske studije,

Studijski program za engleski jezik i književnost – Nauka o jeziku

112

; 2014.

Mentor Titula, ime i prezime, zvanje, naziv univerziteta i organizacione jedinice

6

prof. dr Nataša Kostić, redovni profesor, Univerzitet Crne Gore, Filološki fakultet Članovi komisije

Titula, ime i prezime, zvanje, naziv univerziteta i organizacione jedinice Titula, ime i prezime, zvanje,
naziv univerziteta i organizacione jedinice Datum odbrane

6

Podaci o doktorskoj disertaciji Naziv doktorskih studija Doktorske studije: Nauka o jeziku, Studijski program za engleski jezik i književnost Naziv doktorske

Formalna i semantičko-pragmatička analiza anglicizama u disertacije crnogorskom jeziku i njihovih modela u engleskom jeziku 5

Rezime Ovaj rad se bavi formalnom i semantičko-pragmatičkom analizom

anglicizama u crnogorskom jeziku i njihovih modela u engleskom jeziku 5

. Shodno opisanom predmetu rada, teorijsko- metodološki okvir disertacije čine tri zasebne, ali međusobno povezane studije: analiza adaptacije, analiza pragmatičkih funkcija i analiza percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku. Prva studija zasnovana je na kognitivno-kontaktom modelu adaptacije anglicizama. Jezički sistemi koji se preklapaju tokom procesa pozajmljivanja se u skladu s ovim modelom vide kao radijalne kategorije u kojima prototipična i periferna mjesta pozajmljenica zavise od njihove adaptacije u jeziku primaocu. Polazeći od engleskih riječi kao modela za anglicizme u crnogorskom jeziku, metodološki postupak u ovom dijelu utemeljen je na velikom elektronskom korpusu i podrazumijeva analizu adaptacije anglicizama na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou. Rezultati su omogućili uvid u mjesto koje anglicizmi zauzimaju u crnogorskom jeziku i potvrdu hipoteze o njihovim varijacijama u formalnom i semantičkom smislu. Na taj način je na primjeru crnogorskog jezika potvrđen kognitivnolingvistički stav o aktivnoj i kreativnoj ulozi jezika primaoca u procesu pozajmljivanja. Druga studija ispituje pragmatičke funkcije anglicizama sa ciljem da prikaže njihovo dalje uklapanje u sistem crnogorskog kao jezika primaoca. U skladu sa kognitivnolingvističkim pristupom koji pozajmljenice posmatra s aspekta upotrebe, ova analiza dovodi u pitanje tradicionalnu podjelu pozajmljenica na potrebne i nepotrebne. Zasnovana je na konceptualnom, onomaziološkom pristupu koji na temelju analize korpusa u obzir uzima i semantičko-pragmatičke vrijednosti anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata. Dobijeni rezultati potvrdili su podjednaku važnost denotativnih, konotativnih, ekspresivnih ili stilističkih komponenti pozajmljenica i omogućili njihovu objektivniju klasifikaciju na katahrestične i nekatahrestične. Metodološki postupak u ovoj analizi podrazumijevao je i kvantitativnu, statističku obradu frekventnosti anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata, čime se i u ovom dijelu rada napravio značajan teorijsko-metodološki iskorak u odnosu na postojeća istraživanja. Treća i ujedno posljednja studija bavi se percepcijom anglicizama u crnogorskom jeziku kako bi se dodatno utvrdile njihove semantičko-pragmatičke osobine. Po modelu još uvijek rijetkih sociolingvističkih i psiholingvističkih istraživanja u drugim jezicima, u njoj se ispituju stavovi crnogorskih govornika prema anglicizmima, upotreba anglicizama u odnosu na domaće ekvivalente, kao i značenjski odnos takvih članova leksičkih parova u crnogorskom jeziku. Metodološki postupak sastojao se u testiranju reprezentativnog broja ciljne populacije, a kao instrument korišćen je upitnik. Rezultati dobijeni statističkom i kvalitativnom obradom podataka potvrdili su hipoteze postavljene na osnovu prethodno sprovedenog pilot-istraživanja – govornici crnogorskog jezika nemaju

negativan stav prema anglicizmima, često biraju anglicizme i pored domaćih ekvivalenta, a engleske pozajmljenice se, u svjetlu globalne moći anglofonih zemalja, percipiraju kao prestižne i moderne. Imajući u vidu navedeno, vjerujemo da inovirani pristup pozajmljenicama i slojevitost njihovog istraživanja u ovom radu donosi vrijedna saznanja u polju kontaktne lingvistike u montenegristici i daje značajan doprinos u polju kontaktne lingvistike uopšte. Ključne riječi anglicizmi, adaptacija, pragmatičke funkcije, percepcija, crnogorski jezik, kontaktna lingvistika, kognitivna lingvistika Naučna oblast Lingvistika Uža naučna oblast Kontaktna lingvistika UDK broj Information about doctoral dissertation Doctoral program Doctoral programme in Linguistics, Department of English language and literature Dissertation title Formal and semanto-pragmatic analysis of anglicisms in Montenegrin and their models in English Summary This dissertation focuses on the formal and semanto-pragmatic analysis of anglicisms in the Montenegrin language and their models in the English language. The theoretical and methodological framework of the dissertation consists of three separate but interconnected studies –

the analysis of adaptation, **the** analysis **of** pragmatic functions, **and the** analysis **of the** 66
perception **of**

anglicisms in Montenegrin. The first analysis is based on a cognitive-contact model of adaptation of anglicisms. According to this model, different linguistic systems in contact are seen as radial categories that identify loanwords as prototypical or peripheral members depending on their adaptation in the recipient language. Based on a large electronic corpus, this study analyzes

the adaptation of anglicisms at **four** different **levels** – graphic, **phonological,** 97
morphological, and semantic. The

results provide an insight into the place of anglicisms in the Montenegrin language and confirm the hypothesis of their variations in the formal and semantic sense. This is how the first study in this dissertation has demonstrated one of the dominant views within cognitive linguistics on the process of borrowing – the active and creative

role of the recipient language **in the process of** adaptation. **The** second analysis examines 104
the pragmatic functions **of**

anglicisms with the aim of showing their further integration into the linguistic system of Montenegrin as a recipient language. In line with the cognitive-linguistic, usage-based approach, the onomasiological approach to the study of loanwords, this analysis takes into account the pragmatic values of both anglicisms and their Montenegrin equivalents. The results have demonstrated the importance of all loanwords and their functions from a usage-based perspective, thereby

allowing for their more objective classification as catachrestic and non-catachrestic. Considering the implementation of recent theories within cognitive linguistics and the quantitative analysis based on measuring the frequency of loanwords from English and their equivalents in Montenegrin, the second research study has made considerable theoretical and methodological advances in the field of contact linguistics. loanwords. Taking analysis deals with the traditional distinction between necessary and unnecessary loanwords as a problematic one because it marginalizes the functions of the so-called unnecessary a corpus-based, conceptual and Dealing with the perception of anglicisms in the Montenegrin language, the third study further explores the semanto-pragmatic features of anglicisms and their Montenegrin counterparts. It employs sociolinguistic and psycholinguistic methods to investigate the attitudes of Montenegrin speakers towards anglicisms, the frequency of anglicisms and their Montenegrin counterparts, as well as the speakers' associations to these words. To that aim, a questionnaire-based survey methodology

has been used in this part of the dissertation. The

106

results have confirmed the hypotheses made on the basis of a previously conducted pilot study – Montenegrin speakers do not have a negative attitude towards anglicisms, they use anglicisms alongside their native equivalents, and perceive them as modern and prestigious.

Based on all of the above, we believe that the

114

innovative approach to loanwords and their multidimensional research in this dissertation yield valuable insights within the neglected field of contact linguistics in Montenegro and provide an original contribution to knowledge in the field of contact linguistics in general. Keywords anglicisms, adaptation, pragmatic functions, perception, Montenegrin, contact linguistics, cognitive linguistics Field of research Linguistics Subfield of research Contact linguistics UDC number PREDGOVOR Globalni uticaj angloameričke kulture i engleskog jezika uslovio je pojavu velikog broja anglicizama u raznim jezicima. Sticanjem punopravnog članstva Crne Gore u NATO-u, kao i sve većim naporima koje zemlja ulaže u pcesu pristupanja Evropskoj uniji, priliv engleskih riječi u crnogorski jezik ne samo da nije izuzetak, već je i intenziviran u odnosu na prethodni period. Višedecenijska dominacija i status engleskog jezika kao medijuma međunarodne komunikacije imaju svoj odraz i u nauci o jeziku, u kojoj brojne studije na ovu temu u oblasti kontaktne lingvistike nastaju još sredinom 20. vijeka. Sa razvojem kognitivne lingvistike širi se domen ispitivanja pozajmljenica, pa se kontaktna lingvistika u novije vrijeme udružuje ne samo s ovom, već i sa drugim lingvističkim disciplinama kao što su korpusna lingvistika, sociolingvistika i psiholingvistika. Već od kraja 20. i početka 21. vijeka tradicionalni pristup izučavanja pozajmljenica u okviru kontaktne lingvistike nadograđuje se kognitivnim pristupom koji pozajmljenice posmatra s aspekta upotrebe, te se umnogome oslanja na metodološku aparaturu pomenutih lingvističkih disciplina. Pa ipak, u crnogorskom jeziku ne samo da nema sociolingvističkih i psiholingvističkih istraživanja anglicizama, već ne postoje ni studije koje bi na cjelovit način tretirale ovu temu u maniru tradicionalnog lingvističkog pristupa kakav je odavno prisutan u hrvatskom i srpskom jeziku. Pomenuto stanje se neosporno može pravdati

statusom crnogorskog kao najmlađeg proklamovanog jezika na prostoru bivše Jugoslavije – status službenog jezika definisan je Ustavom Crne Gore 2007. godine¹. Ne može se, međutim, prenebregnuti činjenica da od tada do danas nisu postojale prepreke da se po pitanju naučne problematike jezičkog kontakta u crnogorskom jeziku naprave izvjesne promjene i krupniji pomaci. Navedene okolnosti uticale su da pažnja u ovom radu bude usmjerena na polje jezičkog kontakta i anglicizama u crnogorskom jeziku. Ovako nametnuta potreba za naučnim uvidom i rezultatima u naznačenom polju definisala je temu i predmet ove disertacije. U njoj se problematici anglicizama pristupa višestranu, pa se osim konsultovanja lingvističkih disciplina koje su tradicionalno pod okriljem kontaktne lingvistike (fonologija, morfologija, semantika), dodir pravi i sa pragmatikom, odnosno kognitivnom i korpusnom lingvistikom, ali i sociolingvistikom i psiholingvistikom. Na taj način se u ovom radu zauzima inovirani pristup izučavanju pozajmljenica koji objedinjuje jezički sa vanjezičkim, odnosno 1

Ustav Crne Gore, Službeni list Crne Gore br. 01/07, 38/13

96

. tradicionalni kontaktni sa novijim kognitivnolingvističkim pristupom koji pozajmljenice posmatra s aspekta upotrebe. Zahvaljujući pomenutom pristupu i rezultatima analize utemeljene na njemu, napravljen je veliki iskorak u neistraženom polju kontaktne lingvistike u montenegristici i originalan doprinos savremenim istraživanjima u kontaktnoj lingvistici uopšte. Na ovom mjestu koristim priliku da uputim izraze zahvalnosti na pomoći prilikom izrade disertacije. Njih prvenstveno upućujem svojoj mentorki, prof. dr Nataši Kostić, a na njenom temeljnom, minucioznom i ekspeditivnom pristupu ovom radu, njegovom stručnom i kompetentnom vođenju i, konačno, na ukazanom povjerenju tokom cijelog ovog višegodišnjeg procesa. Prof. dr Goranu Tanackoviću Faletaru, na čijem se radu i bazira jedno od istraživanja u disertaciji, dugujem neizmjernu zahvalnost ne samo na dragocjenoj pomoći prilikom istraživanja, već i na ljudskoj podršci i podstrecu kada su mi bili najpotrebniji. Jednaku zahvalnost na toploj podršci i konstruktivnim razgovorima u vezi sa radom i lingvističkim temama uopšte dugujem i profesoricu doc. dr Sanji Šubarić, sa kojom je na davnoj I godini osnovnih studija i otpočela moja ljubav prema lingvistici. Imam prijatnu dužnost da se zahvalim Redakciji Vijesti i Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti na ustupljenom korpusu, kao i kolegama sa Filozofskog i Filološkog fakulteta, posebno dragim kolegama sa SP za engleski jezik i književnost, na pomoći prilikom distribucije upitnika velikom broju studenata sa različitih fakultetskih jedinica Univerziteta Crne Gore. Zahvalnost za nesebičnu pomoć prilikom softverske analize podataka i u pogledu alatki potrebnih za pretragu korpusa CANU upućujem prijateljicama i ekspertkinjama u svojoj oblasti, dr Nini Vujanović i mr Nađi Žarić, ali i ostalim najbližim prijateljima čija mi prisutnost, posvećenost i optimizam uliva sigurnost i uljepšava svaki uspjeh. Najveću zahvalnost, ipak, dugujem svojoj porodici – naročito roditeljima, kojima se ona teško može i iskazati i uzvratiti. Njihova bezrezervna podrška, razumijevanje i strpljenje olakšali su ostvarenje ovog kao i svakog drugog cilja. IZVOD IZ TEZE Ovaj rad se bavi formalnom i semantičko-pragmatičkom analizom anglicizama crnogorskom jeziku i njihovih modela u engleskom jeziku. Širi kontekst teme disertacije dat je u uvodnom dijelu koji definiše fenomen jezičkog kontakta i pozajmljivanja, leksičkog pozajmljivanja iz engleskog jezika, kao i uvid u dominantne pristupe u izučavanju unutar ovog polja. Za njim slijedi detaljan teorijski i metodološki okvir samog istraživanja koje je obuhvatilo tri zasebne analize – analizu adaptacije, pragmatičkih funkcija i percepcije anglicizama. U skladu sa tim, elaboriran je kognitivno-kontaktan model

adaptacije anglicizama, onomaziološki pristup koji ispituje pragmatičke funkcije anglicizama, kao i eksperimentalni pristup kojim se ispituje percepcija anglicizama u crnogorskom jeziku. U skladu sa višeslojnom istraživačkom prirodom, cilj ove disertacije je višestruk. On teži da putem sinteze jezičkog i vanjezičkog pristupa proučavanju pozajmljenica dokaže kognitivnolingvistički stav o aktivnoj ulozi jezika primaoca u procesu adaptacije, komunikativnu opravdanost svih anglicizama i neadekvatnost njihove opšte podjele na opravdane i neopravdane. Centralni dio rada zauzima samo istraživanje. Prvi istraživački zadatak obuhvatio je analizu anglicizama na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou. Rezultati su omogućili uvid u mjesto i adaptaciju anglicizama u crnogorskom jeziku sa pozicije kognitivne lingvistike. Na temelju analize korpusa, u okviru drugog istraživačkog zadatka ispitane su pragmatičke vrijednosti anglicizama u odnosu na njihove ekvivalente u crnogorskom jeziku. Dobijeni rezultati omogućili su primjenu klasifikacije pozajmljenica na katahrestične i nekatahrestične na primjeru anglicizama u crnogorskom jeziku. U trećem istraživačkom zadatku testirani su stavovi govornika crnogorskog jezika prema anglicizmima, učestalost njihove upotrebe u odnosu na domaće ekvivalente i asocijacije na pomenute leksičke parove. Zahvaljujući reprezentativnom uzorku populacije, omogućen je aproksimativni presjek percepcije anglicizama, kao i dodatna potvrda njihove komunikativne opravdanosti. U završnom dijelu objedinjuju se rezultati svih istraživačkih zadataka u radu i dolazi do centralnog zaključka o podjednakoj važnosti svih funkcionalnih komponenti pozajmljenica, kao i jezičkih i vanjezičkih faktora u procesu njihovog priliva. Konačno, ukazuje se na doprinos koji se daje ovom nedovoljno istraženom polju na prostoru crnogorskog jezika, kao i kontaktnoj lingvistici uopšte. ABSTRACT This dissertation focuses on the formal and semanto-pragmatic analysis of anglicisms in the Montenegrin language and their models in the English language. The introductory part offers a broader context of the phenomenon of language contact and borrowing, lexical borrowing from English, and dominant approaches within this field. This is followed by a detailed theoretical and methodological framework of the research, which includes three separate analyses –

the analysis of adaptation, **the** analysis **of** pragmatic functions, **and the** analysis **of the** 66
perception **of**

anglicisms in Montenegrin. In accordance with that, we have explained the cognitive-contact model of adaptation of anglicisms, the onomasiological approach that examines the pragmatic functions of anglicisms, and the experimental approach that tackles the perception of anglicisms in the Montenegrin language. Following its multi-dimensional nature, the goal of this dissertation is threefold. By synthesizing linguistic and non-linguistic approaches to the study of loanwords, this study aims at demonstrating the basic principles and views of cognitive linguistics on the process of borrowing, namely the active

role of the recipient language **in the** process **of** adaptation, **the** communicative 105
functions of anglicisms, and **the**

inadequacy of their traditional classification as necessary and unnecessary. The central part is reserved for three different but interconnected parts of this research. The first part analyzes anglicisms with reference to their graphic, phonological, morphological, and semantic adaptation. The results obtained from this analysis provide an insight into the place of anglicisms in the Montenegrin language

from the perspective of cognitive linguistics. The second part **of** the research offers **a corpus** 98
-based analysis **of**

the pragmatic functions of anglicisms and their equivalents in Montenegrin. This has resulted in the first pragmatic analysis of anglicisms in the Montenegrin language and their categorization as catachrestic and non-catachrestic.

In the third part of this research, we analyzed **the** attitudes **of** 109

Montenegrin speakers towards anglicisms, their frequency and associations to both anglicisms and their Montenegrin synonyms. By testing a representative sample of the population, we obtained statistically significant results that not only show the perception of anglicisms in Montenegro but also speak in favor of the communicative functions of these words in Montenegrin. The final part of the dissertation summarizes the results of all analyses and leads to a central conclusion about the equal importance of all the functional components of loanwords, as well as linguistic and non-linguistic factors in the process of borrowing. The concluding part of the dissertation, finally, points out the contribution given to a largely neglected field of contact linguistics in Montenegro and contact linguistics in general. Sadržaj Spisak slika

.....	i Spisak tabela
.....	ii Spisak grafikona
.....	iii 1. Uvod
.....	1 2. Jezički kontakt i pozajmljivanje
.....	4 2.1 Terminologija i tipologija jezičkog kontakta i pozajmljivanja
.....	8 2.2 Leksičko pozajmljivanje
.....	12 2.2.1 Razlozi za leksičko pozajmljivanje
.....	14 2.2.2 Leksičko pozajmljivanje u teoriji kontakta na prostoru bivše Jugoslavije
.....	16 2.3 Leksičko pozajmljivanje iz engleskog jezika
.....	16 2.3.1 Anglicizmi – definicija i klasifikacija anglicizama
.....	16 2.3.2 Engleski kao globalni jezik
.....	19 2.3.3 Odnos prema engleskom kao globalnom jeziku: anglo-manija i purizam
.....	26 2.4 Pristupi u izučavanju leksičkog pozajmljivanja i anglicizama
.....	36 2.4.1 Tradicionalni, strukturalistički pristup u lingvistici jezičkih kontakata
.....	36 2.4.2 Noviji, kognitivnolingvistički pristup u lingvistici jezičkih kontakata
.....	39 3. Teorijski okvir
.....	44 3.1 Kognitivno-kontaktne teorijske modele adaptacije anglicizama
.....	45 3.1.1 Teorija adaptacije pozajmljenica
.....	49 3.1.1.1

Adaptacija modela na grafijskom nivou	49	3.1.1.2 Adaptacija modela na fonološkom nivou	60
..... 55	3.1.1.3 Adaptacija modela na morfološkom nivou	60	3.1.1.4 Adaptacija modela na semantičkom nivou .....
67	3.2 Pragmatika anglicizama	70	3.2.1 Tradicionalna podjela pozajmljenica na potrebne i nepotrebne .....
71	3.2.1.1 Problematika tradicionalne podjele pozajmljenica	73	3.2.2 Podjela pozajmljenica na katahrestične i nekatahrestične .....
79	3.2.2.1 Teorijski model pragmatičkih funkcija anglicizama	85	3.3 Percepcija anglicizama: opravdanost, upotreba i funkcije .....
88	4. Metodološki okvir istraživanja	95	4.1 Ciljevi i hipoteze istraživanja .....
95	4.2 Plan i metode istraživanja	96	4.3 Korpus .....
99	4.3.1 Korpus Vijesti	101	4.3.2 Korpus CANU .....
102	4.3.3 Ekscerpirana građa	103	4.3.3.1 Registar mode .....
105	4.3.3.2 Registar ekonomije i prava	106	4.3.3.3 Registar informatike .....
107	4.3.3.4 Registar sporta	108	5. Analiza .....

adaptacije anglicizama u crnogorskom **jeziku na** grafijskom, **fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou**

3

..... 109	5.1 Rezultati analize adaptacije anglicizama u registru mode na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou	114	5.2 Rezultati analize adaptacije anglicizama u registru ekonomije i prava na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou .....
133	5.3 Rezultati analize adaptacije anglicizama u registru informatike na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou	154	5.4 Rezultati analize adaptacije anglicizama u registru sporta na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou .....
175	5.5 Zaključci analize adaptacije anglicizama u crnogorskom jeziku na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou	196	6. Analiza pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku .....
208	6.1 Rezultati analize pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku ...	212	6.1.1 Katahrestični anglicizmi .....
224	6.1.1.1 Katahrestični anglicizmi koji imaju hiperonime u jeziku primaocu	224	6.1.2 Nekatahrestični anglicizmi .....
227	6.1.2.1 Nekatahrestični anglicizmi sa netipičnim implikaturama	237	6.1.3 Polisemični anglicizmi .....
241	6.2 Zaključci analize pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku ...	246	7. Analiza percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku .....
249	7.1 Rezultati analize percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku	254	7.2 Zaključci analize percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku .....
276	8. Zaključak	280	9. Literatura .....

.....	287	10. Dodaci
.....	303	10.1 Značenje engleskih modela
.....	303	Registar mode
303	Registar ekonomije i prava	318
.....	318	Registar informatike
.....	339	Registar sporta
.....	359	10.2 Upitnik
.....	377	Spisak slika Slika 1: Kahruov model Tri koncentrična kruga engleskog jezika
.....	22	Slika 2: Kristalovi statistički podaci za „tri kruga“ engleskog jezika
.....	24	Slika 3: Prikaz adaptacije anglicizma u radu B. Belaja i G. Tanacković Faletara
.....	46	Slika 4: Prikaz adaptacije engleskog modela party u crnogorskom jeziku
.....	202	Slika 5: Prikaz adaptacije engleskog modela vlogger u crnogorskom jeziku
.....	203	Slika 6: Prikaz adaptacije engleskog modela contouring u crnogorskom jeziku
.....	204	Slika 7: Prikaz postepene adaptacije engleskog modela contouring u crnogorskom jeziku
.....	205	Slika 8: Prikaz adaptacije engleskog modela smoking jacket u crnogorskom jeziku
.....	206	i Spisak tabela Tabela 1: Adaptacija anglicizama u registru mode
.....	114	Tabela 2: Adaptacija anglicizama u registru ekonomije i prava
.....	133	Tabela 3: Adaptacija anglicizama u registru informatike
.....	154	Tabela 4: Adaptacija anglicizama u registru sporta
.....	175	Tabela 5: Ukupni rezultati analize adaptacije u svim registrima i na svim nivoima analize
.....	196	Tabela 6: Pragmatičke funkcije anglicizama u crnogorskom jeziku
.....	212	Tabela 7: Klasifikacija anglicizama u odnosu na pragmatičke funkcije
.....	223	Tabela 8: Opisna statistika uzorka prema polu
.....	254	Tabela 9: Opisna statistika uzorka prema fakultetu
.....	255	Tabela 10: Opisna statistika uzorka prema studijskom programu
.....	255	Tabela 11: Opisna statistika uzorka prema gradu
.....	255	Tabela 12: Opisna statistika uzorka prema regionu
.....	256	Tabela 13: Prosjek odgovora na skali 1–5 u I zadatku
.....	256	Tabela 14: Opisna statistika uzorka prema polu za tvrdnje 1–4 u I zadatku
.....	259	Tabela 15: Opisna statistika uzorka prema polu za tvrdnje 5–8 u I zadatku
.....	259	Tabela 16: Opisna statistika uzorka prema fakultetu za tvrdnje 1–4 u I zadatku
.....	260	Tabela 17: Opisna statistika uzorka prema fakultetu za tvrdnje 5–8 u I zadatku
.....	261	Tabela 18: Opisna statistika uzorka prema regionu za tvrdnje 1–4 u I zadatku
.....	262	Tabela 19: Opisna statistika uzorka prema regionu za tvrdnje 5–8 u I zadatku
.....	262	Tabela 20: Rezultati II zadatka za cijeli uzorak
.....	263	Tabela 21: Opisna statistika uzorka prema polu za II zadatak
.....	266	Tabela 22: Opisna statistika uzorka prema fakultetu za II zadatak
.....	267	Tabela 23: Opisna statistika uzorka prema studijskom programu za II zadatak
.....	268	Tabela 24: Opisna statistika uzorka prema regionu za II zadatak
.....	269	Tabela 25: Asocijativna značenja leksičkih parova anglicizama i crnogorskih ekvivalenata
.....	270	ii Spisak grafikona Grafikon 1: Procenat ispitanika koji su saglasni sa navedenim tvrdnjama
.....	257	Grafikon 2: Frekventnost upotrebe članova

leksičkih parova ..... 263 Grafikon 3: Odnos frekventnosti upotrebe anglicizama i crnogorskih ekvivalenata ..... 265 iii 1. UVOD Predmet ovog rada pozicioniran je u polju kontaktne lingvistike. U njemu se, istovremeno, anglicizmima u crnogorskom jeziku pristupa iz perspektive kognitivne lingvistike, što rezultira formalnom i semantičko-pragmatičkom analizom anglicizama crnogorskom jeziku i njihovih modela u engleskom jeziku. Rad je podijeljen je na teorijski i istraživački dio koji su raspoređeni u više poglavlja. Osim njih, poglavlja u ovoj disertaciji namijenjena su i uvodu, zaključku, popisu literature i priložima na samom kraju. Uvertira za teorijske postavke rada data je u drugom poglavlju koje opisuje fenomen jezičkog kontakta i pozajmljivanja. U njemu se, nakon osnovnih termina i postulata jezičkog odnosno leksičkog pozajmljivanja, daje opis leksičkog pozajmljivanja iz engleskog jezika, globalizacije kao njegovog uzroka i anglicizama kao njegove posljedice. Osim uvida u širi kontekst teme disertacije, ovo poglavlje nudi i uvid u pristupe u izučavanju leksičkog pozajmljivanja i anglicizama – od tradicionalnog ili strukturalističkog do novijeg, kognitivnolingvističkog pristupa koji se zauzima u ovom radu. Teorijski okvir istraživanja u ovoj disertaciji dat je u trećem poglavlju. Budući da se u radu vrši trostruko istraživanje (analiza adaptacije, analiza pragmatičkih funkcija i analiza percepcije anglicizama) to je za svako od njih ponuđen teorijski osnov na kom se temelje. Prvo se daje opis inovativnog, kognitivno-kontaktnog pristupa adaptaciji anglicizama (Belaj, Tanacković Faletar), a potom i pojašnjenje teorije adaptacije pozajmljenica Rudolfa Filipovića (1986, 1990) koja iscrpno obuhvata grafijski, fonološki, morfološki i semantički nivo jezika i predstavlja temelj za istraživanja ove vrste. Nakon toga, daje se teorijski okvir za drugu analizu koja ispituje pragmatičke funkcije anglicizama u crnogorskom jeziku. Nastao kao reakcija na tradicionalni pristup koji pozajmljenice dijeli na potrebne i nepotrebne, teorijski model koji je ovdje prihvaćen (Onysko, Winter-Froemel 2011) zaslužan je za drugačije viđenje i klasifikaciju anglicizama u crnogorskom jeziku. Poglavlje se završava prikazom teorijskog polazišta za treću analizu u disertaciji, koja za cilj ima da ispita percepciju anglicizama. Iako je upitnik koji se koristi u ovu svrhu djelo same autorke disertacije, on je nastao konsultacijom još uvijek malog broja sociolingvističkih i psiholingvističkih studija ove vrste (Stojić 1991; Alexieva 2002; Corr 2003; Greenall 2005; Drljača Margić 2010, 2011, 2012; Leonardi 2011). Metodološki okvir rada dat je u četvrtom poglavlju. U njemu se opisuje korpus na kom se temelji istraživanje, obrazlažu ciljevi i istraživačka pitanja za svaku od tri analize u 1 istraživačkom dijelu, kao i plan i metode za njihovo sprovođenje. U cilju dokazivanja kognitivnolingvističkog stava o aktivnoj ulozi jezika primaoca prilikom pozajmljivanja, u prvoj analizi postaviće se pitanje uloge crnogorskog jezika u procesu adaptacije, odnosno pretpostavka o mogućim obličkim i značenjskim varijacijama anglicizama u ovom jeziku. Dalje, u cilju dokazivanja kognitivnolingvističkog stava o nepostojanju apsolutne sinonimije, u drugoj analizi će se početi od pretpostavke da anglicizme u crnogorskom jeziku karakterišu različite pragmatičke funkcije zbog čega bi i njihova podjela na opravdane i neopravdane bila neodrživa. Konačno, u kontekstu treće analize koja za cilj ima da ispita percepciju anglicizama, krenuće se u provjeru pretpostavke da govornici crnogorskog jezika generalno nemaju negativan stav prema anglicizmima, te da ih upotrebljavaju i percipiraju kao moderne i prestižne. Za potrebe provjere iznijetih pitanja i pretpostavki u istraživanju se koristi građa od 500 anglicizama koje smo ekscerpitali iz polja sa dominantnim uticajem engleskog jezika (moda, ekonomija i pravo, informatika i sport). Izvor za građu činio je informativni portal medijske kuće Vijesti, koja predstavlja najveći crnogorski nezavisni medij, kao i korpus savremenog crnogorskog jezika kojim raspolaže CANU, a koji čini građu i u izradi Rječnika crnogorskog jezika. Zahvaljujući mogućnosti lake pretrage odrednica, broja njihovih pojavljivanja, kao i konteksta u kojima se javljaju, pomenuti portal i elektronski korpus CANU upotrebljavani su i prilikom samih analiza u istraživačkom dijelu rada. Za potrebe kontrastiranja anglicizama u crnogorskom

i njihovih modela u engleskom, poređenja ispitivanih registara, kao i interpretaciju dobijenih rezultata, u istraživanju se osim metode analize korpusa koriste i deskriptivna, analitička, komparativna i kontrastivna metoda. U cilju statističke obrade rezultata koristi se i kvantitativna, statistička metoda, a u cilju treće analize i eksperimentalna metoda kojom se ispituje percepcija anglicizama kod govornika crnogorskog jezika. Naredna tri poglavlja rezervisana su za samo istraživanje, odnosno za tri analize sprovedene u ovoj disertaciji, njihove rezultate i zaključke. Peto poglavlje posvećeno je analizi

adaptacije anglicizama u crnogorskom jeziku na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou

3

. U njemu se, osim opisa metodološkog postupka same analize, u četiri zasebna potpoglavlja nudi pregled adaptacije u četiri ispitivana registra. Unutar svakog od njih analiziran je jednak broj anglicizama (125), ponuđen tabelarni prikaz adaptacije po jezičkim nivoima, kao i sumiranje rezultata. Na samom kraju poglavlja vrši se poređenje ukupnih rezultata analize adaptacije na svim nivoima i u svim registrima, kao i diskusija postavljenih hipoteza. Šesto poglavlje rezervisano je za analizu pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku, kao drugu u našoj disertaciji. Budući da se 2 analize ovog tipa sprovode isključivo na visokofrekventnim anglicizmima, od ekscerpiranog broja od 500 anglicizama izdvojili smo 100 najfrekventnijih. Kao i u prethodnom poglavlju, i ovdje se polazi od plana i načina na koji se analiza vrši, nakon čega se fokus stavlja na rezultate do kojih se došlo. Radi preglednosti diskusije u ovom dijelu, ispitivani anglicizmi podijeljeni su u tri različite grupe što, osim preglednosti rezultata, doprinosi i boljem uvidu u način na koji oni odgovaraju na ciljeve i hipoteze ovog zadatka. Sedmo poglavlje nudi analizu percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku, za čije potrebe smo iz prethodne analize izdvojili 30 anglicizama koji osim visoke frekventnosti imaju i domaće ekvivalente u crnogorskom jeziku. Prateći organizaciju u prethodnim istraživačkim poglavljima, i ovo najprije nudi detaljni opis metodološkog postupka, građe i koncepcije upitnika kao instrumenta analize, odabir i broj ispitanika, kao i način i mjesto sprovođenja samog istraživanja. Tome slijedi sumiranje rezultata generalno i zasebno po zadacima i poduzorcima, njihova diskusija u svjetlu postavljenih hipoteza, kao i u svjetlu rezultata dobijenih u prethodnim istraživačkim zadacima u disertaciji. Osmo poglavlje namijenjeno je zaključku disertacije. U njemu se sumiraju i obrazlažu rezultati analiza sprovedenih u ovom radu, i ukazuje na doprinos koji oni daju ovoj grani lingvistike uopšte, a posebno nedovoljno istraženoj kontaktnoj lingvistici na prostoru crnogorskog jezika. Na samom kraju disertacije data je opsežna bibliografija i prilozi.

3 2. JEZIČKI KONTAKT I POZAJMLJIVANJE 2.1 Terminologija i tipologija jezičkog kontakta i pozajmljivanja

Budući da se rađaju i žive u društvenoj zajednici, ljudi se po svojoj prirodi definišu kao socijalna bića. U prirodi je čovjeka, otuda, da teži ostvarivanju kontakata sa drugim ljudima. Kako na individualnom, tako je ovo je slučaj i na kolektivnom planu, pa su i prve društvene zajednice, posebno one u neposrednom geografskom okruženju, stupale u dodir jedne sa drugima. Kroz istoriju su uzroci tih dodira najčešće bile velike migracije ljudi u potrazi za boljim životnim uslovima, ali i razna kolonijalna i teritorijalna osvajanja i ratovi. Danas su uzroci i priroda međuljudskih kontakata drugačiji, pa je zahvaljujući brojnim tehnološkim otkrićima u polju saobraćaja i telekomunikacija omogućen brzi, neposredni i posredni dodir sa najudaljenijim mjestima i kulturama. Nezavisno od uzroka, načina i vremenskog perioda u kom je do njih dolazilo, međuljudski kontakti za posljedicu su imali, kao što i danas imaju, kontakt među njihovim jezicima. Zbog svega navedenog, nameće se zaključak da kontakt među jezicima mora biti star koliko i

čovječanstvo, te da je gotovo nemoguće postojanje jezika koji nije uticao ili i sam bio izložen uticaju nekog drugog jezika. U prilog tome govori i tvrdnja Sare Tomason da je „jezički kontakt pravilo, a ne izuzetak“ i da bismo „s pravom bili iznenađeni kada bismo saznali da postoji jezik čiji su govornici stotinama godina uspješno izbjegavali kontakte sa drugim jezicima“² (2001: 10). Pa ipak, problematika jezičkog kontakta postaje predmet interesovanja tek u okviru lingvistike 19. vijeka. Vodeći lingvisti iz tog perioda poput Raska (1818), Šlajhera (1850), Milera (1862), Šuharta (1884), Vindiša (1897), Paula (1888)... u izučavanju ovog fenomena nisu koristili termin jezički kontakt, već miješanje jezika ili miješani jezici. Taj termin prestao je da se koristi sredinom 20. vijeka kada je kao njegovu zamjenu u literaturu kontaktne lingvistike Ajnar Haugen (1950: 210–231) uveo termin jezičko/lingvističko pozajmljivanje. Iako se sâm opredijelio za jezičko pozajmljivanje, Haugen je smatrao da ni ovaj termin nije adekvatan za imenovanje procesa „miješanja“ ili prelaska elemenata iz jednog u drugi jezik jer nijedan jezik ne pozajmljuje riječi iz drugog s namjerom da ih vrati. Vodeći se stavom 2 “Language contact is the norm, not the exception. We would have a right to be astonished if we found any language whose speakers had successfully avoided contacts with all other languages for periods longer than one or two hundred years.”⁴ Hermana Paula da se pozajmljivanje zasniva na bilingvizmu³, Haugen pozajmljivanje definiše kao proces prilikom kojeg biligvalni govornik reprodukuje elemente jednog jezika u drugom⁴ (Haugen 1950: 210, 212). Vrlo brzo, međutim, termin jezičko pozajmljivanje ustupa mjesto terminu interferencija, odnosno jezici u kontaktu/kontakt jezika/jezički kontakt, koje prvi put pominje Jurijel Vajnrajh u svojoj monografiji *Languages in Contact: Findings and Problems* (1953). Autor ovdje objašnjava da su „dva ili više jezika u kontaktu kada ih naizmjenično upotrebljavaju isti govornici“ pri čemu upravo takve govornike (koje naziva bilingvalima) smatra „lokusom“ dodira jezika⁵ (Weinreich 1953: 1). Kao rezultat jezičkog kontakta javlja se, prema Vajnrajhovoju teoriji, interferencija, tj. „pojava odstupanja od jezičke norme u govoru bilingvala koja se javlja kao rezultat njihovog poznavanja više jezika, tj. kao rezultat jezičkog kontakta“⁶ (Weinreich 1953: 1). Ovako shvaćena, kao uticaj jednog jezika na drugi koji se ostvaruje u govoru bilingvala, interferencija predstavlja svako preklapanje, tj. miješanje jezika, te stoga i širi pojam od pozajmljivanja. Pozajmljivanje, zaključuje se onda, predstavlja samo jedan od ishoda interferencije, budući da ona ne mora uvijek dovesti do pozajmljivanja, tj. preuzimanja elemenata iz jednog u drugi jezik i njihove integracije, već da može npr. rezultirati i naizmjeničnom upotrebom dva jezika i uvođenja neadaptiranih oblika od strane bilingvala, tj. tzv. prebacivanjem ili preključivanjem kodova (Filipović 1986: 38). Kao što ni tokom razvoja nauke o jezičkom kontaktu nije postojao jedinstveni stav o nazivu tog fenomena, to je slučaj i sa terminom pozajmljivanje. U radovima raznih autora se umjesto ovog koriste termini kao što su transfer, transferencija, kopiranje, i sl., a tradicionalna problematika definisanja pozajmljivanja i pozajmljenica iscrpno je predstavljena i u novijem zborniku radova – *Handbook of language contact* (2010). Kontrastirajući pojmove pozajmljivanje, transfer i impozicija, Rejmond Hiki, urednik zbornika, smatra da je umjesto termina pozajmljivanje adekvatniji termin kopiranje (Johanson 2002; Pakendorf 2010 u Hickey 2010: 20), s obzirom na to da govornici ne pozajmljuju (s namjerom da vrata), već kopiraju elemente drugog jezika u svom maternjem³ Bilingvizam se u radu kod Haugena shvata i kao najmanje, minimalno poznavanje jezika u kontaktu od strane njihovih govornika. 4 “The heart of our definition of borrowing is then the attempted reproduction in one language of patterns previously found in another.” 5 “Two or more languages will be said to be in contact if they are used alternatively by the same persons. The language-using individuals are thus the locus of the contact.” 6 “Those instances of deviation from the norms of either language which occur in the speech of bilinguals as a result of their familiarity with more than one language, i.e. as a result of language contact, will be referred to as interference phenomena.” 5 jeziku. Pod pozajmljivanjem podrazumijeva vrstu kulturnog

kontakta prilikom kog se elementi jednog jezika prenose u drugi bez prebacivanja govornika jezika primaoca na jezik davalac. Transfer je, s druge strane, definisan kao prenos jedinica maternjeg jezika u drugi jezik, i to u procesu zamjene maternjeg drugim jezikom kojim se govornici aktivno služe. U slučaju impozicije, na kraju, u jezik nižeg statusa ulazi veliki broj stranih jedinica pod snažnim uticajem prestižnijeg jezika. Istom problematikom unutar navedenog zbornika bavi se i Donald Vinford u radu „Kontakt i pozajmljivanje” (2010). Vinford pozajmljivanje shvata po ugledu na Van Koetsema (Van Coetsem 1988; 2000 u Winford 2010: 170–171), koji dijeli međujezički uticaj ili transfer na dva tipa – pozajmljivanje i impoziciju, pri čemu se impozicija može izjednačiti sa interferencijom/zamjenom jezika ili uticajem supstrata. Transfer ovdje ima neutralno značenje, značenje šire kategorije koja podrazumijeva bilo kakav međujezički uticaj ili kontakt. Jezike u kontaktu Koetsem naziva izvorni jezik i jezik primalac, a ne donor – replika ili superstratum – supstrat, koji su također prisutni u literaturi. Pozajmljivanje predstavlja transfer jedinica iz jezika davaoca u jezik primalac od strane govornika jezika primaoca, a impozicija transfer iz jezika davaoca u jezik primalac od strane govornika jezika davaoca (2010: 171). Pozajmljivanje je, pritom, leksičko i vrlo rijetko strukturalno, tj. gramatičko jer se rijetko prenose fonologija i sintaksa, dok su leksikon i derivaciona morfologija, kao manje stabilni domeni, i podložniji pozajmljivanju. Pozajmljeni materijal Vinford dijeli na pozajmljenice, kalkove i kreacije/inovacije, i u grupu pozajmljenica ubraja neadaptirane i adaptirane pozajmljenice. Kalkovi uključuju prevedenice (kalkove) i semantičke kalkove, a kreacije/inovacije uključuju kombinaciju nativnih i stranih morfema. Problemski pristup terminologiji i klasifikaciji pozajmljivanja i pozajmljenica prisutan je i u radu M. Haspelmeta (2009: 35–54). I on zagovara u kontaktološkoj literaturi tradicionalni stav o neopravdanosti termina pozajmljivanje, s obzirom na to da nijedan jezik ne pozajmljuje riječi s namjerom da ih jednog dana vrati jeziku iz kog potiču. Kada je riječ o terminima predloženim u novijim studijama – transfer ili transferencija (Clyne 2004 u Haspelmath 2009) i kopiranje (Johanson 2002 u Haspelmath 2009), Haspelmat smatra prikladnijim termin kopiranje obrazlažući kako riječ transfer pogrešno konotira prebacivanje elemenata iz jednog u drugi jezik, tj. njihovo nestajanje u jeziku iz kog se vrši transfer, što, naravno, nije slučaj. Opredjeljuje se, ipak, za termin pozajmljivanje jer smatra da on zahvaljujući svojoj dugoj tradiciji ni ne uzrokuje pogrešna tumačenja. Po ugledu na gore pomenute podjele pozajmljivanja (Van Coetsem 1988; Winford 2006), Haspelmat (2009: 36) dijeli pozajmljivanje na dva tipa – adopciju i impoziciju. U slučaju adopcije, govornici jednog 6 jezika uglavnom usvajaju vokabular i rijetko elemente sa ostalih nivoa jezičke strukture. U slučaju impozicije/nametanja, govornici ubacuju elemente svog maternjeg jezika u neki drugi jezik, a ti elementi uglavnom pripadaju fonologiji i sintaksi. On također prihvata podjelu pozajmljivanja na materijalno i strukturalno (Matras & Sakel 2007 u Haspelmath 2009: 38–40), pri čemu se materijalno odnosi na pozajmljivanje zvukovno-značenjskih elemenata (leksema najčešće, korijena, afiksa, ponekad i cijelih izraza), dok se pod strukturalnim pozajmljivanjem podrazumijeva kopiranje sintaktičkih, morfoloških ili semantičkih elemenata. Pozajmljenice su rezultat materijalnog pozajmljivanja, dok su kalkovi rezultat strukturalnog pozajmljivanja. U strukturalno pozajmljivanje spadaju i semantički kalkovi. Osim toga, za razliku od drugih lingvista (Haugen 1950: 220; Hofler 1981 u Haspelmath 2009: 40), Haspelmat smatra da većina hibridnih pozajmljenica, koje u svom sastavu imaju i pozajmljeni i domaći element, zapravo i nisu pozajmljenice, već tzv. kreacije nastale po modelu pozajmljenica (eng. loan-based creations)⁷. Kao što je ukratko predočeno, u literaturi kontaktne lingvistike ne postoji saglasnost oko naziva fenomena pozajmljivanja. Osim toga, ne postoji ni jedinstvena klasifikacija ovog fenomena. Kao razlog za nepostojanje jedne opšte klasifikacije jezičkog pozajmljivanja i pozajmljenica, španski lingvista Huan Gomes Kapus (1997) vidi prisustvo više kriterijuma za podjelu – prema frekvenciji, stepenu integracije, tipu interferencije, domenu upotrebe; zatim prema

sociolingvističkim faktorima kao što su pol, društveni status, komunikativna situacija i registar itd. Uprkos većem broju kriterijuma u kontaktološkoj literaturi, pomenuti lingvista (1997: 81–94) prepoznaje četiri osnovna tipa klasifikacije pozajmljivanja: 1) klasifikaciju prema vrsti odnosa među jezicima u kontaktu, koja se ogleda u Blumfildovoj podjeli iz 1933. godine na kulturno (s preuzimanjem novih stvari i običaja jedne kulture u drugu, preuzimaju se i riječi koje ih imenuju) i intimno pozajmljivanje (koje uzrokuje prisustvo dva jezika u jednoj govornoj zajednici, pri čemu jedan jezik ima viši, a drugi niži status) (1933: 461); 2) klasifikaciju po hijerarhiji govornih varijanti u kontaktu u okviru koje se, takođe kod Blumfilda, može govoriti o jezičkom i dijalekatskom pozajmljivanju (1933: 444–465); 3) formalnu Haugen-Vajnrajhovu klasifikaciju (Haugen 1950: 210–231; Weinreich 1953: 50–53) prema stepenu modifikacije leksičkih jedinica jezika *davaoca*, koja je rezultirala klasičnom podjelom pozajmljivanja na importaciju i supstituciju (pozajmljenice i kalkove, kao i hibridne pozajmljenice kao vrstu nastalu kombinacijom importacije i supstitucije); 7 U našem jeziku bi ovom terminu odgovarao termin pseudo-pozajmljenica. 7 4) klasifikaciju prema nivou sistema jezika *primaoca* na kom se pozajmljivanje ostvaruje (Jean Darbelnet 1976: 79–113; L. Meney 1994: 930–39 u Juan Gomez Capuz 1997: 81–94), u okviru koje se u studijama uticaja engleskog na kanadski francuski razlikuju anglicizmi izgovora, ortografije, morfološki, sintaksički, leksički, kao i idiomatski ili frazeološki anglicizmi. Kapus smatra da je klasifikacija pozajmljivanja prema nivou jezičkog sistema najprikladnija jer omogućava jasniju sliku pozajmljivanja na pojedinačnim, manje proučavanim nivoima. Njegova klasifikacija se, otuda, zasniva na tom kriterijumu, pa se po njoj razlikuju formalno⁸, morfološko, semantičko, leksičko, sintaksičko, frazeološko i pragmatičko pozajmljivanje. Kao i mnogi drugi autori, Kapus po ugledu na tradicionalnu Haugen-Vajnrajhovu klasifikaciju, koju ćemo predstaviti u produžetku, u okviru leksičke kategorije razlikuje importaciju, supstituciju i kombinaciju importacije i supstitucije (Capuz 1997: 87–89).

2.2 Leksičko pozajmljivanje lako se pod jezičkim pozajmljivanjem, najšire gledano, podrazumijeva prenos različitih jezičkih elemenata (fonoloških, morfoloških, sintaksičkih, leksičkih...), čemu u prilog govore radovi mnogih autora (Haugen 1950: 223–225; Cannon 1992: 134; Capuz 1997: 83; Humbley 1974: 53–64; Clyne 1977: 129–46; Krysin 1968: 19–20), pojam jezičkog pozajmljivanja često se izjednačava sa leksičkim. Ovo se može pripisati činjenici da je upravo leksički nivo najotvoreniji prema stranom uticaju, zbog čega su pozajmljenice na tom nivou i najčešće. Da je to slučaj, govori Kristalova definicija pozajmljivanja (1985: 36) „kao termina koji se koristi u komparativnoj i istorijskoj lingvistici u opisu jezičkih formi koje jedan jezik ili dijalekat preuzima od drugog; takve forme se obično nazivaju pozajmljenicama (...). Fonološki i gramatički elementi rjeđe se pozajmljuju...”⁹ Osim Kristala, Hok (1986: 380) takođe ističe da je „veoma čest rezultat lingvističkog kontakta pozajmljivanje iz domena ⁸ Pozajmljivanje na fonološkom i ortografskom nivou Kapus (1997) naziva formalnim jer se tiče isključivo forme/oblika. ⁹ “A term used in comparative and historical linguistics to refer to linguistic forms being taken over by one language or dialect from another; such 'borrowings' are usually known as 'loanwords' (...) Less commonly, sounds and grammatical structures may be borrowed...” ⁸

vokabulara ili leksike, tj. usvajanje individualnih riječi ili čak većih grupa rječničkih jedinica iz drugog jezika ili dijalekta

12

¹⁰. Osim u anglističkoj, na sličan stav nailazi se i u frankofonoj kontaktologiji (Darbelnet 1983: 607; Rey-Debove 1973: 109) u okviru koje se nailazi na stav da se pozajmljenice na leksičkom nivou najviše izučavaju jer su najočiglednije. U skladu sa

tim, u hispanskoj lingvistici takođe se smatra da se upravo leksičke jedinice najčešće pozajmljuju iz jednog jezika u drugi, i da, osim toga, njihovim pozajmljivanjem dolazi i do prenosa jedinica koje pripadaju drugim jezičkim nivoima (Vallejo Arroniz 1987: 261). Na isti način, u kontaktnoj lingvistici sa prostora srpskohrvatskih jezika Filipović (1986: 25) objašnjava kako kontakt jezika mnogo češće rezultira leksičkim nego gramatičkim elementima jer oni pripadaju zatvorenom sistemu: „

Samo iznimno posuđuju se fonemi ili gramatičke strukture: kad se to dogodi, posuđeni elementi ne modificiraju cjelinu svakoga sustava, nego ostaju po strani kao iznimke

55

“. Kao što se pozajmljivanje veoma često definiše kao leksičko pozajmljivanje, to je slučaj i sa klasifikacijom ovog procesa. Na taj način se i Haugen-Vajnrajhova klasifikacija pozajmljivanja, nastala objedinjavanjem srodnih teorija ovih autora, uzima se kao tradicionalna podjela leksičkog pozajmljivanja. U Haugenovoj teoriji pozajmljivanja (1950: 210–231) razlikuju se, naime, dva procesa pozajmljivanja: importacija i supstitucija, a njima u teoriji Jurijela Vajnrajha (1953: 50–53), odgovaraju nazivi transfer i reprodukcija. Iako Haugen govori o pozajmljivanju uopšte, a Vajnrajh o leksičkom pozajmljivanju, srodni stavovi ovih lingvista rezultirali su podjelom koja čini temelj klasifikacija leksičkog pozajmljivanja kod mnogih kontaktologa. Prema njoj se, a po kriterijumu stepena prilagođavanja pozajmljene leksičke jedinice u jeziku primaoca, razlikuju tri vrste leksičkog pozajmljivanja, i to: 1) importacija (preuzimanje), 2) supstitucija (prevođenje) i 3) kombinacija importacije i supstitucije. Importacija se odnosi na prenos leksičkih jedinica iz jezika davaoca i rezultira pozajmljenicama. Supstitucija je, s druge strane, zamjena leksičkih jedinica iz jezika davaoca leksičkim jedinicama iz jezika primaoca i njen rezultat su prevedenice ili kalkovi. Kombinacijom importacije i supstitucije nastaju hibridne forme, u kojima se jedan dio preuzima a drugi kalkira. Dâ se zaključiti da distinkcija među tri pomenuta tipa leksičkog 10 “

A very common result of linguistic contact is vocabulary or lexical borrowing, the adoption of individual words or even of large sets of vocabulary items from another language or dialect

47

“. 9 pozajmljivanja u Haugen-Vajnrajhovoju teoriji istovremeno funkcioniše kao kriterijum za njihovu tipologiju pozajmljenica u okviru koje se razlikuju pozajmljenice, kalkovi i hibridne pozajmljenice. Pozajmljenice kao prvu grupu karakteriše nulta morfemska supstitucija, odnosno morfemska importacija. Morfemska importacija podrazumijeva fonemsku supstituciju koja takođe može biti nulta, parcijalna ili potpuna. Jezik primalac „importuje“, tj. preuzima oblik i značenje pozajmljenica, dok do eventualne supstitucije dolazi na fonološkom planu. U slučaju kalkova, s druge strane, radi se o potpunoj morfemskoj supstituciji budući da se iz jezika davaoca importuje samo značenje, a oblik supstituiše domaćim ekvivalentima. Hibridne pozajmljenice karakteriše i morfemska importacija, koja podrazumijeva nultu/parcijalnu/potpunu fonemsku supstituciju, kao i supstitucija, koja je parcijalna jer se kod ove vrste pozajmljenica jedan dio importuje iz jezika davaoca, a drugi supstituiše nativnim elementom. Osim tradicionalne Haugen-Vajnrajhove klasifikacije pozajmljenica koja je i danas osnov novijim, opštepoznata u teoriji jezičkog kontakta je i distinkcija pozajmljenica prema adaptiranosti na strane riječi i adaptirane pozajmljenice (Betz: 1959, 1974, 1975 u Winter- Froemel 2008: 160), kao i njena terminološka

problematika. Ako pozajmljenica čuva svoj originalni, strani oblik, tj. nije prilagođena ortografskom i morfofonemskom sistemu jezika primaoca, onda se radi o stranoj riječi (Fremdwort¹¹), a ako je, s druge strane, adaptirana ortografski, fonetski i morfološki u jeziku primaocu, onda se radi o pozajmljenici/pozajmljenici u pravom smislu te riječi (Lehnwort¹²). Kao analogne ovim terminima, u anglističkoj literaturi pored termina foreign word (strana riječ) – loanword (pozajmljenica), naišli smo i na termine alien (strana, neadaptirana) – denizen (prilagođena, adaptirana pozajmljenica), na emprunt brut (sirova, neadaptirana pozajmljenica) – emprunt adapte o non digere (adaptirana pozajmljenica) u literaturi na francuskom jeziku; zatim na termine prestiti non adattati (neadaptirane pozajmljenice) – prestiti adattati (adaptirane pozajmljenice) u italijanističkoj, kao i prestamo crudo o extranjerismo (sirova pozajmljenica ili strana riječ) – prestamo lexico/prestamo solapado (adaptirana riječ, pozajmljenica) u hispanskoj literaturi. Nezavisno od jezika, pomenuta podjela je problematična usljed dvosmislenosti naziva druge podgrupe – pozajmljenica, koji osim užeg značenja pozajmljenica kao podgrupe (pozajmljenica u pravom smislu te riječi, adaptiranih pozajmljenica), ima i značenje šire kategorije – pozajmljenica u opštem, generalnom smislu. ¹¹ Eng. foreignword ¹² Eng. loanword/loanword in the proper sense ¹⁰ U cilju prevazilaženja terminološkog problema, u literaturi je ponuđen i termin Entlehntes Wort¹³ (pozajmljena riječ) da označi širu kategoriju (Duckworth 1977; Kiesler 1993 u Winter-Froemel 2008: 160), ali nije široko prihvaćen, pa se termin pozajmljenica (loanword) i danas koristi u širem, generalnom značenju. Slični terminološki problemi prisutni su i u literaturi srpskog, odnosno hrvatskog jezika, u kojoj se nailazi na veliki broj naziva: tuđica, posuđenica, pozajmica, pozajmljenica, strana, tuđa, posuđena, pozajmljena riječ/reč... Uvidom u noviju montenegrističku, srbističku i kroatističku literaturu zapaža se da u prvim dvijema dominira termin pozajmljenica, dok je, s druge strane, u literaturi hrvatskog jezika raširena upotreba termina posuđenica. Kao što je u stranoj literaturi bilo pokušaja da se napravi distinkcija među pozajmljenicama na pomenute neadaptirane ili strane i adaptirane riječi ili pozajmljenice, tako se i u literaturi srpskohrvatskog jezika primjećuje distinkcija između tuđica (stranih, neadaptiranih riječi) i pozajmljenica/posuđenica (adaptiranih u jeziku primaocu), koja takođe nije zaživjela jer je se autori nisu držali u svojim radovima (Ćorić 2009: 78). Osim podjele prema adaptiranosti, aktuelna je i podjela pozajmljenica prema značenjskim odnosima u koje one stupaju sa riječima jezika primaoca. Po njoj se razlikuju pozajmljenice koje u jeziku primaocu imaju značenjski ekvivalent od onih koje ga nemaju, što je takođe u terminološkom smislu uslovalo raznovrsnu podjelu na tzv. potrebne i nepotrebne pozajmljenice. One se, u zavisnosti od autora, nazivaju potrebnim i prestižnim (Ohmann 1961; Carstensen 1965; Tesch 1978; Langer 1996 u Onysko, Winter-Froemel 2011: 1551), kulturnim i prestižnim (Myers-Scotton 2002: 41; Haspelmath 2009: 46), funkcionalnim i modernim (Melchers&Shaw 2003: 189), sasvim opravdanim, opravdanim, uslovno opravdanim, neopravdanim i sasvim neopravdanim (Prčić 2011: 129–134) i sl. Budući da počiva na temeljima purističke literature koja propisuje šta je u jednom jeziku potrebno ili opravdano a šta ne, te na taj način ne ostavlja prostor za objektivnu analizu stranog materijala, stava smo da je pomenuta terminologija sporna. Ona zato čini poseban predmet jednog dijela našeg istraživanja, pa će o njoj više riječi biti u sklopu teorijskog okvira rada u 3. poglavlju, u dijelu koji je namijenjen problematici podjele anglicizama prema opravdanosti. ¹³ Eng. borrowed word

2.2.1 Razlozi za leksičko pozajmljivanje

Podjela pozajmljenica na potrebne i nepotrebne, tj. funkcionalne i prestižne odražava dva glavna uzroka zbog kojih dolazi do prenosa leksičkih jedinica iz jednog jezika u drugi. Ti uzroci su, prema mišljenju brojnih lingvista (Weinreich 1953: 56–61, 79; Hock 1986: 408– 409; Van Coetsem 1988: 13; Hock, Joseph 1996: 258–259; Haspelmath 2003: 50), potreba i prestiž. Potreba je osnovni razlog zbog kog dolazi do pozajmljivanja. Govornici određene društvene zajednice često se u neposrednom ili posrednom dodiru sa drugim društvima i kulturama upoznaju sa

nepoznatim predmetima, mjestima, pojavama ili konceptima. Prisivajanjem novina iz drugih kultura, najčešće se prenose i riječi koje ih imenuju, pa se na taj način popunjavaju i pojmovne i leksičke praznine u jeziku primaocu. Budući da imenuju pojmove iz drugih kultura, ovaj vid pozajmljivanja zove se kulturno pozajmljivanje (Bloomfield 1933: 461). U engleskom jeziku dobar primjer pozajmljenica motivisanih potrebom čine riječi iz raznih jezika američkih Indijanaca: Illinois – Ilinois; moccasin – mokasina; squaw – žena, Indijanka (Hock 1986: 410–411)..., kao i pozajmljenice iz latinskog jezika nastale u vrijeme prihvatanja hrišćanstva i velikih naučnih otkrića: molecule – molekul, nucleus – nukleus; monk – kaluđer, altar – oltar... (Hughes 1988: 4 u McMahon 1994: 202). Potrebom su u našem i u raznim drugim jezicima motivisani i brojni anglicizmi, posebno oni koji imenuju tehnološke izume iz anglofonog svijeta: internet, haker, kompjuter, laptop, link, mis, mister, procesor, rok, pank, server, skener, softver... Kao drugi važan razlog za pozajmljivanje uzima se prestiž. Prestiž jezika neke govorne zajednice diktiraju različiti društveni činoci kao što su politička, ekonomska, kulturna i obrazovna moć njenih govornika. Prilikom dodira jezika različitog prestiža, govornici jezika nižeg prestiža pozajmljuju vokabular iz jezika višeg prestiža u cilju imitiranja i sticanja višeg društvenog statusa. Rezultat ovakvih kontakata najčešće su pozajmljenice iz onih sfera u kojima dominantnu moć imaju govornici jezika višeg prestiža. Primjer za pozajmljenice koje su motivisane prestižom jesu globalno rasprostranjeni anglicizmi u poljima kao što su moda, sport, muzika, film, ekonomija, informacione tehnologije... na čiji je nastanak i razvoj angloamerički uticaj imao presudnu važnost: startap, stajling, trejd, rejting, pink, pivot, parti, menadžer, konsalting, holding, grant... Ovakve pozajmljenice imaju prizvuk modernog, urbanog i razvijenog svijeta, pa ih govornici i koriste radi boljeg pozicioniranja u društvu. 12 Osim potrebe i prestiža, u literaturi se navode i drugi razlozi za leksičko pozajmljivanje. Iako nije konačna, vjerovatno najdetaljnija lista uzroka leksičkog pozajmljivanja ponuđena je još u radu Jurijela Vajnrajha, koji je prvi i pisao o motivisanosti pozajmljenica. On potrebi i prestižu kao osnovnim uzrocima pozajmljivanja dodaje još pet uzroka (1953: 56–61): - nisku frekventnost riječi: za razliku od frekventnih, riječi koje se rijetko koriste gube stabilnost u jeziku i postaju podložnije promjenama, tj. zamjeni stranim riječima; - homonimiju: zbog sukoba homonimnih parova riječi često se, u cilju njihovog rješavanja, jedna riječ zamjenjuje stranom. Homonimiju u dodatne razloge za pozajmljivanje ubraja i Haspelmat (2003: 50) – pod terminom terapeutsko pozajmljivanje podrazumijeva, naime, prenos riječi u cilju zamjene jednog od članova homonimnih parova riječi koji zbunjuju govornike, kao i pozajmljenice nastale u cilju zamjene neprijatnih, tabu riječi; - potrebu za sinonimima: gubljenjem ekspresivne snage domaćih leksičkih jedinica, stvara se potreba za riječima istog značenja koje su dostupne u drugim jezicima. Kao što objašnjava Vajnrajh (1953: 58), neki pojmovi, pritom, privlače više oznaka, tj. naziva od drugih, baš kao što i neki ljudi privlače više imena ili nadimaka od drugih. Na ovaj način dolazi i do prenosa eufemizama jer oni, za razliku od neprijatnih domaćih ekvivalenata, nemaju negativne konotacije, već su neutralni; - potrebu za diferencijacijom: s obzirom na to da su za razliku od monolingvalnih govornika u stanju da prave poređenje među jezicima kojima se služe, bilingvali su svjesni i semantičkih prednosti i nedostataka nekog od jezika. Zato se često pozajmljivanje vrši radi diferencijacije u određenim semantičkim poljima; - previd: nerijetko je slučaj da iste leksičke jedinice pripadaju leksikonima različitih jezika, ali da u njima nemaju jednaka značenja. Usljed međusobnog uticaja jezika kojima se bilingvali služe, često dolazi do pogrešne distribucije leksičkih jedinica koje pripadaju tim jezicima. Nadovezujući se na objašnjenje ovog uzroka kod Vajnrajha, Čubrović (2005: 25) u cilju ilustracije navodi raširenu upotrebu priloga eventualno koji se u srpskom jeziku pogrešno koristi kao ekvivalent engleskog priloga eventually. 13 2.2.2. Leksičko pozajmljivanje u teoriji kontakta na prostoru bivše Jugoslavije Proučavajući pozajmljivanje iz engleskog jezika, zagrebački lingvista Rudolf Filipović (1986; 1990) dao je najveći doprinos kontaktnoj

lingvistici na prostoru bivše Jugoslavije. Jezički kontakt definiše kao pojavu u jeziku koja se javlja „kada se neka riječ ili fraza jezika davaoca Ld (...) preuzima u sustav jezika primaoca Lp (...), tj. u procesu jezičnog posuđivanja“ ili kada „govornik jezika X, materinski jezik (..) – L1, odluči naučiti jezik Y, strani jezik (...) – L2, tj. u procesu usvajanja stranog jezika“ (Filipović 1971, 1982b: XIV– XVI u Filipović 1986: 17). Osim termina jezik davalac i jezik primalac, koji su prisutni u samoj definiciji jezičkog kontakta, Filipović je u kontaktološku literaturu srpskohrvatskih jezika uveo i brojne druge termine. Objašnjavajući npr. vrstu kontakta, on govori o direktnom/neposrednom kontaktu ako je nastao kao rezultat direktnog dodira govornika dva različita jezika, kao i o indirektnom/posrednom ako se ostvaruje preko posrednika, najčešće medija. Kao rezultat različite vrste kontakta javljaju se i dva tipa pozajmljivanja, tj. neposredno, koje nastaje kao posljedica direktnog ili neposrednog kontakta, i posredno pozajmljivanje, koje nastaje kao rezultat indirektnog ili posrednog kontakta (Filipović 1986: 34). Filipović pozajmljivanje definiše kao proces koji nastaje „kada se element jezika davaoca preuzme u jezik primalac“ i koji regulišu dvije jezičke operacije – importacija i supstitucija (1986: 55). Ovako koncipirana, pomenuta klasifikacija pozajmljivanja zasniva se na tradicionalnoj, prethodno predloženoj Haugen-Vajnrachovoj tipologiji, a isti slučaj je i sa Filipovićevim pristupom adaptaciji pozajmljenica. U okviru nje, ovaj lingvista (Filipović 1986: 43) po ugledu na Haugena (1956: 56) razlikuje tri stadijuma u adaptaciji stranog elementa: - model, koji predstavlja strani element po ulasku ili transferu u jezik primalac, - kompromisnu repliku, koja nastaje kada model, nakon importacije u jezik primalac, poprimi karakteristike jezika primaoca, - repliku, koja nastaje kada dođe do integracije kompromisne replike u jeziku primaocu. Iako se i Filipovićeve podjela pozajmljivanja na importaciju i supstituciju, kao i pristup adaptaciji same pozajmljenice zasnivaju na Haugen-Vajnrachovoj teoriji pozajmljivanja, izvjesna su određena odstupanja. Filipović pod importacijom, naime, podrazumijeva prenos ili preuzimanje strane riječi, a pod supstitucijom (koja ovdje ima šire 14 značenje) proces adaptacije modela preoblikovanjem ili prevođenjem. On se u svom radu bavi supstitucijom, tačnije adaptacijom stranih riječi preoblikovanjem u skladu sa sistemom jezika primaoca. S obzirom na to da supstitucija omogućava veći stepen integracije pozajmljenice u jeziku primaocu od importacije, to je ona i češća lingvistička operacija. Budući da se prilikom posrednog pozajmljivanja supstitucija javlja i na fonološkom i na morfološkom nivou, Filipović je u cilju razlikovanja supstitucije na tim nivoima uveo dva različita termina – transfonemizaciju i transmorfemizaciju, dopunivši na taj način Haugen- Vajnrachovu teoriju. On je, osim toga, promjene koje nastaju u toku adaptacije podijelio na dvije grupe – primarne i sekundarne, definišući primarne promjene kao one koje nastaju

od momenta transfera modela u jezik primalac do integracije replike u sastav tog jezika

3

, a sekundarne, s druge strane, kao promjene koje se javljaju unutar replike – pozajmljenice nakon integracije u sastav jezika primaoca. Na taj način, Filipović je dodatno proširio Haugen-Vajnrachovu teoriju pojmovima primarnost i sekundarnost i time dao ključni doprinos teoriji adaptacije anglicizama i pozajmljenica uopšte. U značajne kontaktološke studije sa južnoslovenskog prostora spada i rad novosadskog lingviste Tvrтка Prčića (2001; 2004, 2011; 2005) koji se bavi anglicizmima u srpskom jeziku. Njegov doprinos leži u opisivanju problematike pisanja anglicizama u srpskom i ukazivanju na moguća ortografska rješenja, kao i u pogledu sveobuhvatne klasifikacije riječi iz engleskog jezika. Prčić (2011) pod leksičkim pozajmljivanjem takođe podrazumijeva preuzimanje (čiji su rezultat sirovi anglicizmi iz njegove klasifikacije

anglicizama) i preuzimanje uz preoblikovanje i prevođenje (pri čemu ovdje ubraja i kombinaciju preoblikovanja i prevođenja). Osim adaptaciji anglicizama preoblikovanjem na ortografskom nivou, posebna pažnja je u njegovim studijama posvećena adaptaciji pozajmljenica prevođenjem. Bez obzira na različitu terminologiju, rad Filipovića i Prčića čini polazište za proučavanje anglicizama i pozajmljenica uopšte u svim savremenim studijama sa prostora nekadašnjeg srpskohrvatskog jezika. S obzirom na to da se u ovom radu upravo bavimo leksičkim pozajmljenicama iz engleskog jezika, prostor u narednom potpoglavlju posvećen je njihovoj definiciji, klasifikaciji, glavnom uzroku njihovog intenzivnog priliva – dominaciji engleskog na globalnom nivou, kao i preovlađujućim stavovima prema takvom statusu engleskog jezika.

15 2.3 Leksičko pozajmljivanje iz engleskog jezika

2.3.1 Anglicizmi – definicija i klasifikacija anglicizama

Usljed

političke, vojne, ekonomske i tehnološke dominacije **SAD i Velike Britanije u svijetu, a otuda i globalne upotrebe engleskog jezika kao medijuma međunarodne komunikacije, uticaj angloameričke** kulture i engleskog **jezika prisutan je u** velikoj mjeri **u** svim **zemljama i** jezicima koji **se u njima** govore. **Priliv engleskih riječi u** crnogorski **jezik nikada nije** bio intenzivan **kao što je to** slučaj **danas**

2

, pod sve većim uticajem masovnih medija i političkih okolnosti koje su u vezi sa procesom pristupanja Evropskoj uniji i već stečenim punopravnim članstvom u NATO-u. Na taj način, u crnogorski jezik osim političko- pravne terminologije

ulaze i riječi iz drugih registara **kao što su informatika, moda, sport, muzika, film... U svjetlu globalnog uticaja angloameričke** kulture i **engleskog jezika, aktuelnost pitanja pozajmljivanja iz engleskog neupitna** je **ne** samo **na našem** prostoru, već **i** šire. **Da je to** slučaj, govore **i brojne studije kontaktne lingvistike**

2

nastale na evropskom prostoru i šire koje se bave različitim aspektima anglicizama (Filipović 1986, 1990; Rodriguez-Gonzalez 1996; Gomez Capuz 1997; Prčić 2001, 2011; Chesley 2010; Campos- Pardillos 2015; Alexieva 2008; Winter-Froemel 2008, 2011, 2012, 2013; Humbley 2008, Fischer & Pulaczewska 2008; Furiassi, Pulcini, Rodriguez Gonzalez 2012; Gottlieb 2005; Onysko 2007; 2009; 2011...). Kao što se u pogledu pozajmljenica nailazi na različite termine i, odatle, različite definicije i kategorizacije, tako ni unutar studija o pozajmljenicama iz engleskog jezika ne postoji jedinstvena definicija. Danski lingvista H. Gotlib (2005: 163) navodi da se anglicizmi tradicionalno shvataju kao riječi koje su preuzete iz engleskog jezika i adaptirane prema pravilima jezika primaoca, ali proširuje tu definiciju tako da u anglicizme ubraja i „svaku jedinicu koja je preuzeta iz engleskog ili je nastala po ugledu na engleske modele, koja može i ne mora biti adaptirana i koristi se u komunikaciji unutar jezika koji nije engleski“¹⁴. Na sličan način, A. Onisko (2007: 90–91) anglicizme u njemačkom definiše kao „svaki primjer ¹⁴ “Any individual or systemic language feature adapted or adopted from English, or inspired or boosted by English models, used in intralingual communication in a language other than English.” ¹⁶ elementa engleskog jezika na leksičkom, obličkom, fonološkom planu (...)“¹⁵, pa u njih, osim pozajmljivanja, ubraja i posljedice prebacivanja kodova,

semantičkih promjena, hibridne forme i pseudoanglicizme. S obzirom na to da se studije o anglicizmima na našim prostorima temelje na radu R. Filipovića i T. Prčića, u definisanju i klasifikaciji anglicizama polazimo od definicija izloženih u njihovom radu.

Filipović u svojoj knjizi *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku*

17

(1990: 16–17) definiše anglicizam

kao „englesku riječ preuzetu iz engleskog jezika kao stranu riječ koja se, da bi se mogla integrirati u sustav jezika primaoca i tako postati posuđenica, u toku transfera mora adaptirati prema sustavu jezika primaoca

26

“, dodajući da je anglicizam ujedno i „

svaka riječ preuzeta iz engleskog jezika koja označava neki predmet, ideju ili pojam kao sastavne dijelove engleske civilizacije; ona ne mora biti engleskog porijekla, ali mora biti adaptirana prema sustavu engleskog jezika i integrirana u engleski vokabular“. Prema

36

Prčiću (2011: 59), s druge strane, anglicizam predstavlja

i „reč , sintagmu ili rečenicu u srpskom jeziku čija upotreba odražava i/ili sledi normu engleskog jezika – ortografsku, fonološku, gramatičku, semantičku ili pragmatičku

3

“. Dok Filipović

navodi da je anglicizam riječ preuzeta iz engleskog jezika koja

103

se mora adaptirati prema sistemu jezika primaoca, iz Prčićeve definicije se zaključuje da je anglicizam i svaka domaća, ne samo odomaćena riječ, koja se u srpskom jeziku koristi pod engleskim uticajem. Ova razlika u definisanju anglicizama odslikava i prethodno pomenutu razliku između studija ovih lingvista. Dok se Filipović u svom radu fokusira na preuzimanje anglicizama uz preoblikovanje na različitim nivoima jezika primaoca, Prčić je, s druge strane, okrenut definisanju prevodnih postupaka stranih jedinica, tj. drugom tipu adaptacije anglicizama u jeziku primaocu putem njihovog prevođenja. Filipović

među anglicizmima razlikuje dvije vrste – anglicizme i pseudoanglicizme (1986: 193). Anglicizmi su engleske pozajmljenice uglavnom adaptirane i odomaćene u hrvatskom/srpskom jeziku, dok su pseudoanglicizmi riječi

sastavljene od elemenata engleskog porijekla , čija **cjelina** , međutim, **nije preuzeta iz engleskog jer u njemu** kao takva **ne postoji**

23

. Adaptacija obje vrste anglicizama odigrava se na ortografskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou. Međutim, dok anglicizmi prolaze kroz oba stepena adaptacije – i primarnu i sekundarnu, pseudoanglicizmi (koji se sastoje od već adaptiranih anglicizama) prolaze samo kroz sekundarnu adaptaciju, zbog čega se još zovu i sekundarni anglicizmi. Oni u jeziku primaocu nastaju na tri načina: 1) kompozicijom (od anglicizma kao 15 “An anglicism is any instance of an English lexical, structural, and phonological element in German that can be formally related to English.” 17 prvog elementa i anglicizma man: golman), 2) derivacijom (od anglicizma kao prvog elementa i sufiksa –er: teniser i 3) elipsom (ispuštanjem sufiksa -ing u engleskim riječima: air-condition). Možemo zaključiti da se Filipovićeve klasifikacije zasniva na kriterijumu tvorbe. I dok se u analizi anglicizama u domaćim i radovima iz regiona polazi od teorije adaptacije prema Filipoviću, analiza klasifikacije se, s druge strane, uglavnom zasniva na tipologiji anglicizama prema Prčiću (2011: 119–140) koja razlikuje čak četiri kriterijuma za podjelu i to prema vrsti, porijeklu, opravdanosti i statusu. Na osnovu vrste, tj. obličke realizacije, razlikuju se tri tipa anglicizama: 1) očigledni – riječi

i afiksi preuzeti iz engleskog jezika, **koji su** vremenom **postali manje ili više integrisani u sistem srpskog jezika**

9

i koji, otuda, stiču status manje ili više odomaćene riječi ili afiksa (fajl, hamburger, čekirati, kul), 2) sirovi – riječi, sintagme i rečenice koje zadržavaju izvornu ortografiju (attachment, all- inclusive, open day, No comment!) i 3) skriveni – koji u oblicima srpskog jezika kriju značenja i/ili upotrebne vrijednosti karakteristične za oblike engleskog jezika (ekonomija od economy umjesto privreda; kratka priča od short story umjesto pripovijetka). Po porijeklu, s druge strane, razlikuju se: 1) preoblikovani anglicizmi – obličko-sadržinske inovacije u srpskom jeziku koje čine očigledni anglicizmi i sirovi s nultim ortografskim preoblikovanjem (fajl, air bag, prepaid), 2) prevedeni anglicizmi – koje čine skriveni anglicizmi koji nastaju preuzimanjem nove sadržine iz engleskog zahvaljujući postojećim domaćim oblicima (brza hrana, pranje novca), kao i 3) mješoviti anglicizmi – koji nastaju mješovitim postupkom preoblikovanja i prevođenja (prebukirati, radoholik, ali i beauty centar). Prema opravdanosti anglicizama, Prčić razlikuje čak pet grupa: 1) sasvim neopravdane anglicizme – oblici prema kojima postoje domaće/odomaćene riječi za strani sadržaj (kasting/casting prema audicija), 2) neopravdane anglicizme – oblici u odnosu na koje postoji mogućnost prevođenja stranog sadržaja pomoću morfosintaktičkih i semantičkih sredstava (bilbord prema reklamni pano), 3) uslovno opravdane anglicizme – oblici kojima se nudi mogućnost ekonomičnijeg izražavanja sadržaja od domaće/odomaćene riječi (PR prema osoba/služba zadužena za odnose sa javnošću), 4) opravdane anglicizme – oblici koji uvode novi sadržaj u jezik primalac (đus prema sok) i 5) sasvim opravdane anglicizme – oblici koji u jezik

primalac unose potpuno novo značenje, čime se popunjava neka leksička praznina (milkšejk, fišburger). I na kraju, anglicizmi se u vezi sa statusom razvrstavaju u tri grupe: 1) potpuno odomaćene anglicizme – oblici koji raspolažu

ustaljenom upotrebom i značenjem, i koji se **pisanim, izgovornim, gramatičkim i tvorbenim**

4

likom ne razlikuju se od domaćih riječi (kompjuter, hamburger), 2) djelimično odomaćene anglicizme – oblici koji su semantički 18 uklopljeni u sistem srpskog jezika, a oblička forma im je u prelaznoj fazi (lajv ili live; onlajn ili online) i 3) neodomaćene anglicizme – oblici koji su semantički djelimično uklopljeni u jezički sistem, iako njihova oblička adaptacija nije ni počela (by the way; No comment!). Nakon definisanja leksičkih pozajmljenica iz engleskog jezika i objašnjenja njihove tipologije, neophodno je objasniti status engleskog kao globalnog jezika budući da je upravo on zaslužan za dominantnu rasprostranjenost anglicizama širom svijeta. U produžetku objašnjavamo kako je ovaj jezik od jezika primaoca postao dominantni jezik davalac, kao i kako se on kao takav percipira u lingvistici. 2.3.2 Engleski jezik kao globalni jezik lako je danas zbog svog globalnog statusa poznat kao najveći jezik davalac, engleski je nekada zapravo bio jedan od najotvorenijih jezika za strane uticaje. Da je to zaista slučaj, govori činjenica da se udio riječi stranog porijekla u vokabularu engleskog jezika kreće između 65–75 procenata (Hock 1986: 421). U prilog ovoj tvrdnji, Kristal (2003: 23) navodi da pozajmljena leksika u engleskom dolazi čak iz više od 350 jezika, pri čemu preko tri četvrtine njegovog vokabulara vodi porijeklo iz romanskih, odnosno klasičnih jezika. Razlog za ovako veliki broj pozajmljenica u engleskom duguje se brojnim kontaktima stanovništva britanskog ostrva sa raznim narodima, njihovim kulturama i jezicima. Dolaskom hrišćanskih misionara, anglosaksonski ili staroengleski jezik već u 6. vijeku bilježi priliv latinskih riječi religijskog karaktera, a serijom aktivnih pohoda skandinavskih plemena na Englesku krajem 8. vijeka, došlo je, zatim, i do kontakta s nordijskim jezicima. U 11. vijeku, potom, dolazi do normanskog osvajanja Engleske koje je u potpunosti izmijenilo društveni poredak u zemlji – anglosaksonsku aristokratiju zamijenilo je, naime, normansko plemstvo, a umjesto engleskog se kao službeni jezik počeo koristiti normanski francuski¹⁶. Time otpočinje period najvećih promjena u vokabularu engleskog jezika s obzirom da je „

od 1100. do 1500 . godine, **u engleski jezik ušlo preko deset hiljada francuskih riječi, od čega je 75**

12

16

Normanski francuski je bio dijalekat takozvanog lang d'oil , starofrancuskog jezika koji je u sjevernom i centralnom dijelu Francuske nastao od vulgarnog latinskog

12

. Od vulgarnog latinskog koji se govorio na jugu Francuske nastao je tzv. lang d'oc (oil i oc su bile riječi koje su na sjeveru i jugu značile da).

Normanski francuski je bio službeni jezik Engleske tokom anglo-normanskog perioda , tj. **perioda** 12
 vladavine **Normana u Engleskoj, zbog čega ga često u literaturi zamjenjuje i termin anglo-normanski jezik**

. 19 posto i dalje u upotrebi“17 (Claiborne 1991: 104–105). Osim vojnih pohoda i migracija različitih kultura, na priliv stranih riječi u engleski jezik uticao je i dodir jezika pisanim putem. U tom smislu posebno se izdvajaju pozajmljenice iz latinskog i grčkog jezika kojima je u periodu renesanse, kao i tokom perioda velikih naučnih otkrića u 19. vijeku trebalo izraziti nove koncepte u nauci i umjetnosti, književnosti, filozofiji, teologiji... Pored nabrojanih uticaja latinskog, nordijskih i francuskog jezika, engleski je, iako u manjoj mjeri, od 16. vijeka naovamo pozajmljivao i iz italijanskog i španskog jezika, a ne treba zanemariti ni manje brojne pozajmljenice iz portugalskog, jezika američkih Indijanaca i drugih jezika (Berndt 1982: 67–68). I kratak uvid u istoriju engleskog jezika dovoljno govori o leksičkoj otvorenosti ovog jezika tokom njegovog razvoja. Iako je engleski zadržao otvorenost prema stranom materijalu kao svoju važnu karakteristiku, danas je ova situacija sasvim drugačija. Od jezika koji je tokom svog razvoja aktivno figurirao kao jezik primalac, engleski je zahvaljujući svom globalnom statusu postao jezik koji najviše daje drugim jezicima. Prisustvo engleskog jezika u medijima, obrazovanju, u formalnom razgovoru sa stranim, ali sve više i sa domaćim profesionalcima iz raznih oblasti, na ulici ili u neformalnom razgovoru među mladim ljudima, čini ga danas globalnim sredstvom komunikacije. U objašnjenju fenomena kakav je globalni jezik, oslanjamo se na stav Dejvida Kristala prema kojem (2003: 3) jezik stiče status globalnog onda kada u zemljama u kojima nije maternji dobije posebnu ulogu – kada postane službeni, zvanični jezik te zemlje ili kada u njenom obrazovnom sistemu stekne prioritet u odnosu na ostale strane jezike. Oba pomenuta uslova ispunjava upravo engleski s obzirom na to da se, osim kao maternji – prvi jezik, širom svijeta koristi paralelno sa maternjim jezicima, bilo kao službeni, tj. drugi jezik ili kao glavni strani jezik. Zbog ovakve trojake upotrebe kao prvog, drugog ili stranog jezika, engleski se govori više nego bilo koji drugi jezik u svijetu – već s početka 21. vijeka broji oko 1,5 milijardu govornika, što je više i od broja govornika najmnogoljudnijeg, kineskog jezika za koji statistika iz istog perioda pokazuje oko 1,1 milijardu govornika (Crystal 2003: 6). Protivno uvriježenom stavu da jezik dobija status globalnog zahvaljujući unutarjezičkim razlozima kao što su njegova gramatička, morfološka ili sintaksička jednostavnost, isti autor u pogledu ovakvog statusa naglašava važnost isključivo vanjezičkih razloga, i to moć njegovih govornika (2003: 9). Pod tim prvenstveno misli na političku i 17 “Altogether, between 1100 and 1500 A. D., more than ten thousand French words passed into the English vocabulary, of which 75 percent are still in use.” 20 vojnu moć jer je upravo ona i kroz istoriju bila zaslužna za dominaciju različitih jezika kakvi su grčki, latinski, francuski, ruski i uprkos njihovim kompleksnim unutarjezičkim osobinama kao što su prisustvo gramatičkog roda, brojni flektivni nastavci i sl. Kada je riječ o razlozima koji engleskom jeziku danas obezbjeđuju status koji su pomenuti jezici imali u prošlosti, polazi se, takođe, od političke i vojne moći Velike Britanije kroz istoriju, ali se njoj nezaobilazno moraju pridružiti ekonomska moć Sjedinjenih Američkih Država, kao i dominacija obje ove zemlje u polju tehnologije, medija, nauke, obrazovanja, umjetnosti, kulture, zabave i sporta. Politička i vojna moć Velike Britanije najbolje se ogleda u njenom kolonijalizmu u 16., 17. i 18. vijeku, koji je bio zaslužan za stvaranje Britanske imperije kao najvećeg carstva u istoriji ljudske civilizacije. U jezičkom smislu, britanski kolonijalizam u pomenutom periodu omogućio je ne samo širenje engleskog jezika i van evropskog kontinenta, već i njegov status kao maternjeg na sjevernoameričkom i australijskom kontinentu, a potom i

kao službenog jezika u brojnim zemljama Afrike, Azije i južnog Pacifika. Iako je procesom dekolonizacije posle II svjetskog rata „sunce zašlo“¹⁸ u mnogim djelovima nekadašnje Imperije, engleski jezik zadržao se u svim djelovima, bilo kao maternji, bilo kao drugi, službeni jezik. Po mišljenju u lingvističkoj literaturi (Bhatt 2001; Graddol 1997; Jenkins 2006), pomenuto geografsko širenje engleskog jezika najbolje predstavljaju Tri koncentrična kruga engleskog jezika, tj. trodjelni model rasprostranjenosti engleskog jezika koji je osmislio američki lingvista Braj Kahru (1996).¹⁸ Iako prvobitno smišljena da opiše rasprostranjenost velikih kolonijalnih sila u raznim krajevima svijeta, izreka „Imperija u kojoj sunce nikada ne zalazi“ u 19. i 20. vijeku isključivo se koristi u vezi sa Britanskom imperijom, tj. za izuzetno veliki broj njenih kolonija – toliko veliki da je u svakom dijelu dana u nekoj od njih moralo sijati sunce. 21 Slika 1: Kahruov model Tri koncentrična kruga engleskog jezika (Kachru 1996: 137) 22 Kao što sami naziv kaže, model predstavljaju tri koncentrična kruga engleskog jezika koji se međusobno razlikuju po zemljama koje obuhvataju, po statusu ili načinu upotrebe engleskog jezika, kao i po broju govornika. Prvi, tzv. „unutrašnji“ krug obuhvata zemlje u kojima se engleski govori kao maternji ili prvi jezik – Sjedinjene Američke Države, Ujedinjeno Kraljevstvo i Irsku, Kanadu, Australiju i Novi Zeland. Drugi, koji autor naziva „spoljašnjim ili proširenim krugom“, obuhvata preko pedeset zemalja, pretežno s prostora južne Azije i Afrike u kojima se engleski jezik koristi kao drugi, službeni jezik. U treći krug ili tzv. „krug koji se širi“ spada ostatak svijeta, tj. zemlje koje nisu bile ni britanske kolonije, niti se u njima engleski govorio ili govori kao službeni, drugi jezik. Engleski jezik u ovom krugu predstavlja glavni strani jezik koji se izučava u školama i kojim se omogućava sporazumijevanje na međunarodnom nivou, a uključuje zemlje kao što su Kina, Japan, Saudijska Arabija, Nepal... Ovakvo predstavljen model, kako i sam autor ističe (Kachru 1996: 136–137), kroz detaljni opis faza širenja engleskog i prirode njegovog usvajanja i upotrebe unutar svakog od krugova, ilustruje pluricentričnost engleskog jezika ne samo u demografskom, već i u kulturnom, lingvističkom i literarnom smislu. Kristal (2003: 61) Kahruovim koncentričnim krugovima dodaje grube statističke podatke s početka 21. vijeka o broju govornika unutar svakog od njih: otprilike je 320–380 miliona govornika engleskog kao maternjeg, manji broj između 150 i 300 miliona odnosi se na govornike engleskog kao drugog – službenog jezika, dok najveći broj od 500 miliona do jedne milijarde pripada govornicima engleskog kao stranog jezika. 23 Slika 2: Kristalovi statistički podaci za „tri kruga“ engleskog jezika (Crystal 2003: 61) Ovakvo prisustvo engleskog jezika širom svijeta duguje se ne samo pomenutim geopolitičkim, već i brojnim drugim faktorima. Iako je engleski stekao status globalnog jezika zahvaljujući britanskoj vojnoj i političkoj moći, drugi su činoci omogućili da on zadrži taj status. Tu se, prema stavovima iz literature koje ćemo u produžetku ilustrovati, prvenstveno misli na glavnu ulogu Velike Britanije u industrijskoj revoluciji u 18. i 19. vijeku, a potom, i najviše, na izuzetno brzi ekonomski uspon SAD u 20. vijeku i promjene koje je taj uspon uslovio. Bejli (1991: 57–63) npr. smatra da je nakon kolonijalnih osvajanja Velike Britanije i otuda širenja engleskog jezika i van evropskog kontinenta, njegova dalja globalna popularizacija omogućena zahvaljujući ekonomskoj i društveno-političkoj moći SAD posle II svjetskog rata. Na sličan način, Graddol (1997: 14) objašnjava kako je, i uprkos kolonijalnom širenju Britanskog carstva, za status engleskog kao lingva franke danas ipak najviše zaslužna sveprisutna konzumeristička kultura, nastala kao direktna posljedica ekonomske i tehnološke moći Sjedinjenih Država. I Kristal je saglasan da se globalna dominacija engleskog danas duguje više ekonomskoj nego političkoj moći, ali im dodaje i druge faktore svodeći ih zajedno pod širi pojam „društveno-kulturnih“ (2003: 29). U društveno-kulturne faktore zaslužne za status koji engleski uživa i dan danas, on ubraja politički razvoj nekadašnjih 24 kolonija koje su u cilju dobrih odnosa unutar multijezičkog stanovništva zadržale engleski kao službeni jezik, zatim američki i britanski ekonomski razvoj, njihova dostignuća u polju nauke, i naročito razvoj bankovnog sistema ovih država koji je uslovio da

Njujork i London postanu najveći finansijski centri u svijetu. Pomenutim činocima treba dodati osnivanje različitih međunarodnih udruženja i saveza koje koriste engleski ili kao službeni ili najčešći radni jezik, nezaobilazno prisustvo engleskog u obrazovnim sistemima širom svijeta, razvoj medija, tj. štampe, TV-a, filmske industrije, i na kraju, najvažnije – pojavu kompjutera i interneta što je, kako i Kristal (2003: 79) ističe, i omogućilo tako brzo, u istoriji nezapamćeno širenje jednog jezika u periodu od otprilike svega 50 godina, od pedesetih godina 20. vijeka naovamo. Važnost pomenutih vanjezičkih faktora za današnji status engleskog jezika pominje i Umberto Eko (1995: 331), koji kao ključne među njima osim ekspanzije britanskog carstva, takođe navodi američku ekonomsku i tehnološku hegemoniju. Nasuprot opisanim, u literaturi su prisutni i drugačiji stavovi po pitanju vanjezičkih faktora i statusa engleskog kao globalnog jezika. U tom smislu izdvajaju se mišljenja lingvista kao što su Filipson i Skutnab-Kangas, koji smatraju da je globalno prisustvo engleskog jezika posljedica njegovog planiranog, aktivnog propagiranja i institucionalizacije širom svijeta – tzv. lingvističkog imperijalizma (Philipson 1992; Skutnabb-Kangas 2002). Kao sami tvorac teorije lingvističkog imperijalizma, Filipson po analogiji sa pojmovima kao što su seksizam ili rasizam uvodi pojam lingvicizam i definiše ga kao vjerovanje, proces, odnosno pojavu pripisivanja poželjnih karakteristika jednom jeziku (engleskom) i njegovo plansko nametanje i dominaciju nad ostalima (1992: 54–55). U kasnijem radu, isti autor razrađuje glavne faktore za dominaciju engleskog jezika i dijeli ih na strukturalne i ideološke (2003: 64–65). U strukturalne, pritom, ubraja velika finansijska ulaganja u intenzivno propagiranje engleskog u školama i na univerzitetima, zahvaljujući čemu je ovaj jezik i postao radni jezik akademskog i poslovnog svijeta. Raširenu upotrebu engleskog jezika pomažu i ideološki faktori, tj. način na koji je on predstavljen u medijima – kao moderan, prestižan, jezik moći. O institucionalizaciji engleskog kao važnom faktoru za njegovu globalnu dominaciju piše i hrvatski lingvista Ivo Žanić, ističući kako je upravo postepeni prodor engleskog u razne međunarodne evropske institucije i organizacije učinio da dođe do situacije „što više jezika, to više engleskog“ (Žanić 2007: 223 u Barbarić 2011: 96), tj. do toga da se u ovakvim institucijama, i pored postojanja više zvaničnih, radnih jezika, uglavnom bira engleski. Osim u institucijama političko-pravnog karaktera, engleski je kao jezik medija, nauke, tehnologije prisutan i u obrazovnim, naučnim, tehnološkim i kulturnim institucijama. Isti autor ističe i da se status koji engleski uživa takođe duguje stavu, tj. 25 pozitivnoj predstavi koja postoji o njemu kao jeziku ekonomske i tehnološke moći i „jeziku ulaska u Europu“ (Žanić 2007: 212–214 u Barbarić 2011: 97). Na osnovu opisanog, evidentno je poklapanje stavova u literaturi po pitanju važnosti vanjezičkih faktora za pozajmljivanje iz engleskog, odnosno za status koji je ovaj jezik stekao u svijetu. Podijeljena su, međutim, mišljenja kada je riječ o načinu na koji su vanjezički činoci obezbijedili engleskom jeziku takav status, pa se uočava razlika između lingvista koji smatraju da je povoljna geopolitička i ekonomska situacija u Velikoj Britaniji i Sjedinjenim Američkim Državama pogodovala da engleski dobije status globalnog jezika, kao i onih koji smatraju da je taj status, osim zahvaljući pomenutim okolnostima, takođe rezultat planske, osmišljene strategije i nametanja engleskog jezika, tj. jezičkog imperijalizma. Podijeljenost mišljenja po ovom pitanju analogna je, naime, oštroj polarizaciji stavova o uticaju engleskog kao globalnog jezika, tj. uticaju jezičke globalizacije i globalizacije uopšte. Dok jedni, naime, globalizaciju vide kao mogućnost za razvoj kako velikih, tako i malih zemalja, drugi smatraju da ona predstavlja opasnost po nacionalni, kulturni identitet naroda. Na isti način, brojni lingvisti, kao i oni koji to nisu, lingvističku globalizaciju i promjene u jeziku koje ona donosi vide kao bogaćenje vokabulara i jezika, dok drugi, a među njima posebno jezički puristi i nacionalisti, smatraju da su promjene koje ona uzrokuje negativne za jezik i da mogu dovesti do njegove manje upotrebe, pa čak i izumiranja.

2.3.3 Odnos prema engleskom kao globalnom jeziku: anglomanija i purizam

Globalna priroda, status i uticaj engleskog na ostale jezike u centru su ispitivanja

kontaktne lingvistike u 21. vijeku, o čemu, između ostalih, svjedoče i gore pomenuti autori. Sve češće su studije koje se bave ekspanzijom engleskog kao globalnog jezika, promjenama koje uzrokuje, diglosijom, odnosom malih i velikih jezika sa engleskim, a nerijetko se u njima zagovaraju i promovišu stavovi o zaštiti jezika i jezičkoj raznovrsnosti. Pomenuta problematika postala je čak predmet istraživanja zasebne, nove lingvističke discipline – ekolingvistike ili jezičke ekologije koju je Ajnar Haugen, kao njen začetnik, definisao kao lingvističku disciplinu usmjerenu na ispitivanje odnosa između jezika i njegove sredine, tj. društva koje ga koristi (Haugen 1972: 323–325). 26 Budući da je globalni jezik, engleski ima veoma snažan uticaj i na društva u kojima nije maternji. Usljed stalne izloženosti engleskom i usljed njegovog intenzivnog prodora, u jezicima tih društava sve su veće i učestalije promjene ne samo na leksičkom, već i na drugim jezičkim nivoima. Za njih su u lingvistici jezičkih kontakata uvedeni pojmovi kao što su englishization, odnosno anglizacija, anglomanija. Iako je pomenuti uticaj engleskog, tj. anglomanija nezanemarljiva u svim jezicima, različiti su stavovi o njoj unutar različitih jezičkih zajednica. U nekima je usljed njih u manjoj, a u nekima u većoj mjeri prisutan purizam. Purizam se uglavnom odnosi na fenomen zaštite jezika od spoljnih, stranih uticaja. Definiše se kao „vjerovanje da su riječi (i druge jezičke osobine) stranog porijekla neka vrsta kontaminacije kojom se prlja čistoća nekog jezika¹⁹“ (Trask 1999: 254 u Langer, Davies 2005: 3) a, otuda, i kao „namjerni pokušaj smanjenja broja stranih riječi ili izbjegavanja njihove upotrebe“²⁰ Adamson (1999: 479). Iako zadovoljavaju potrebe objašnjenja fenomena purizma u kontekstu međujezičkih dodira i u radu koji se bavi pozajmljenicama, ovo su tek uže definicije pojma purizma. Osim otpora prema pozajmljenicama i zaštite od stranih jezika, purizam, naime, uključuje zaštitu i od nepoželjnih domaćih elemenata, kao i, uopšte, jezičko planiranje, njegovu standardizaciju i očuvanje. U skladu sa tim, purizam se definiše kao: „...želja govorne zajednice (...) da sačuva jezik ili iz njega ukloni strane ili druge elemente koji se smatraju nepoželjnim (uključujući one koji potiču iz dijalekata, sociolekata i različitih stilova istog jezika). Iako može biti usmjeren ka svim jezičkim nivoima, prvenstveno se tiče leksikona. Purizam je, prije svega, jedan od aspekata kodifikacije, kultivacije i planiranja standardnih jezika“²¹ (Thomas 1991: 12 u Langer and Davies 2005: 3). Na ovaj način koncipirana, definicija purizma Đorža Tomasa obuhvatnija je i objektivnija od prethodno navedenih i njima sličnih, drugih definicija jer se odnosi na zaštitu jezika i od nepoželjnih stranih i domaćih elemenata, pri čemu se u njoj ne zauzima ni pozitivan ni negativan stav prema fenomenu na koji se odnosi. 19 “The belief that words (and other linguistic features) of foreign origin are a kind of contamination sullyng the purity of a language.” 20 “The deliberate attempt at reducing the number of foreign words or avoiding their use altogether.” 21 “...a desire on the part of a speech community (...) to preserve a language from, or rid it of, putative foreign elements or other elements held to be undesirable (including those originating in dialects, sociolects and styles of the same language). It may be directed at all linguistic levels but primarily the lexicon. Above all, purism is an aspect of the codification, cultivation and planning of standard languages.”

²⁷ Pomenuti otpor prema pozajmljenicama i uopšte puristički stavovi unutar jezičkih društava nemaju uporište u lingvistici, već su proizvod neznanja i ubjeđenja da je svaki strani uticaj loš, pa čak i poguban za jezik. Iako je pomenuto ubjeđenje prisutno i unutar jednog dijela jezičkih stručnjaka, ono je češće i uglavnom se pripisuje laičkom dijelu jezičke zajednice. Da je to zaista slučaj, govore nam mišljenja mnogih lingvista, među kojima i mišljenje Egona Feketea koji objašnjava da „otpor prema tuđicama dolazi mahom iz redova laičke publike, i to utoliko veći ukoliko se o jeziku, o njegovim zakonitostima i tokovima manje zna“ (Čupić-Fekete-Terzić 2002: 128–132 u Klajn 2008: 158). Na sličan stav nailazi se i kod Langer i Dejvisa koji navode kako se „jezik razlikuje od ostalih naučnih disciplina kao što su astronomija, rimska mitologija ili fizika iz razloga što svi govornici smatraju sebe ekspertima iz oblasti jezika“²², zbog čega ovi autori i objašnjavaju purizam kao

posljedicu narodne, folklorne lingvistike (Langer, Davies 2005: 1). Stavovi u lingvističkoj literaturi usaglašeni su i po pitanju uzroka jezičkog purizma. Poznata hrvatska lingvistkinja i vjerovatno najglasnija aktivistkinja u borbi protiv jezičkog purizma, Snježana Kordić, mišljenja je da puristička shvatanja u jeziku nastaju kao direktna posljedica nacionalizma. Pozivajući se na ranija istraživanja i stavove inostranih kolega (Coulmas 1996: 83; Gardt 2000: 263; Milroy 2005: 328), ona u svojoj knjizi *Jezik i nacionalizam* (Kordić 2010: 10) objašnjava kako je jezički purizam u tijesnoj vezi sa ksenofobijom, političkim ideologijama, nacionalizmom, pa i rasizmom. Pojavu purizma u vezu sa nacionalističkim stavovima dovodi i srpski lingvista Ivan Klajn. On ističe da purizam uzrokuju dva glavna razloga – jako nacionalno osjećanje i ugrožena državnost (2008: 153), a kao primjer navodi jezičku situaciju u nekim evropskim zemljama (posebno Francuskoj, Italiji, Hrvatskoj, Češkoj...) koje su se usljed različitih historijsko-političkih strujanja borile protiv anglicizama, germanizama, galicizama, srbizama i sl. U Italiji se, prema njegovim navodima (Klajn 2008: 154), pojava purizma vezuje upravo za period definisanja državnosti početkom 19. vijeka, nakon čega je ova struja poprimila ekstremne razmjere u doba fašističkog Musolinijevog režima 40-tih godina 20. vijeka, kada je na snazi bio i zakon koji je predviđao ne samo novčanu, već i zatvorsku kaznu za upotrebu stranih riječi u reklamama i oglasima. Slična je bila, naravno, i jezička politika u nacističkoj Njemačkoj koja je, pozivajući na čišćenje jezika od stranog materijala, ujedno potpomagala i dobro ilustrovala zastrašujuće političke i društvene prilike tog vremena i prostora, tj. njemački nacionalizam, ksenofobični nacionalsocijalizam i rasističko ludilo (Polenz 1998: 62, 130 u Kordić 2010: 22 "Language is distinguished from other academic disciplines such as astronomy, Roman mythology, or physics because all speakers consider themselves to be experts in the field of language." 28 11). Iako se jezička politika u Njemačkoj promijenila, i danas postoje organizacije koje za cilj imaju očuvanje i zaštitu njemačkog od uticaja engleskog jezika. Jedna od poznatijih je Verein Deutsche Sprache koja nudi njemačke ekvivalente kao zamjenu za anglicizme koji su ušli u njemački jezik, iako među domaćim materijalom ima i riječi koje nisu ni poznate ili se uopšte ne upotrebljavaju u njemačkom jeziku (Onysko, Winter-Froemel 2011: 1556–1557). Zanimljiva je, i u prilogu je gore pomenutih tvrdnji o laičkom, a ne lingvističkom utemeljenju purizma, i činjenica da organizacijom trenutno predsjedava matematičar a ne lingvista. Kada je u pitanju engleski jezik i njegov uticaj na purističke stavove u drugim jezicima, nezaobilazno je pomenuti purizam u Francuskoj budući da je prvenstveno i gotovo isključivo usmjeren prema riječima iz engleskog jezika. Razlozi za njegovu pojavu ne mogu se, pritom, tražiti u ugroženoj državnosti, već u izraženom nacionalizmu još od perioda Francuske revolucije u 18. vijeku, kada je francuski jezik viđen kao sredstvo ujedinjenja naroda u borbi protiv apsolutističkog uređenja vlasti, a potom i simbol tako stvorene nacije, republike i nacionalnog identiteta. Pojava globalizacije koja je uslovlila intenzivniju saradnju i povezanost na međunarodnom nivou, nestajanje državnih granica, stvaranje EU, kao i sve veći priliv engleskog materijala, poljuljali su nacionalni suverenitet i ugrozili francuski osjećaj nacionalizma i nacionalni identitet. Da je to zaista slučaj, govori kontroverzni Tubonov zakon iz 1994. godine kojim je kao imperativ jezičke politike Francuske postavljeno očuvanje francuskog jezika. U tom cilju, naložena je obavezna upotreba francuskog jezika na poslu, javnim mjestima, obrazovanju, trgovini, audiovizuelnoj komunikaciji i sl., kao i kazna za njegovo nepoštovanje i to u visini od 3 do 10 hiljada franaka za sva fizička, odnosno od 15 do 50 hiljada za pravna lica (Cohen 2012: 15). Iste godine izdat je i rječnik *Dictionnaire des Termes Officiels* sa spiskom od čak 2500 zabranjenih anglicizama (Grigg 1997: 374 u Cohen 2012: 15). Iako je Tubonov zakon iste godine proglašen nevažećim, a zatim značajno modifikovan i ublažen, puristička shvatanja i dalje su izražena u Francuskoj. O tome svjedoče aktivnosti Francuske akademije kao državne institucije osnovane još u 17. vijeku u cilju očuvanja francuskog jezika, među kojima se posebno izdvaja činjenica da je ova institucija prije svega nekoliko godina (2011.)

objavila na svom veb-sajtu spisak nepoželjnih anglicizama i prikladnih domaćih zamjena (Cohen 11: 2012). Manje ekstreman, ali takođe veoma snažan purizam osjetan je i u susjednoj Hrvatskoj u kojoj upotreba stranih riječi nikada nije bila zakonski kažnjiva, ali u kojoj otpor prema pozajmnicama datira još od germanizacije hrvatskog i vladavine pod Austrougarskom. Nakon raspada Jugoslavije i podjele srpskohrvatskog jezika, purizam u Hrvatskoj postao je 29 usmjeren i protiv srbizama, o čemu, kako Klajn navodi (2008: 157), posebno govori knjiga Govorimo hrvatski (Dulčić 1997) koja nalaže zamjenu srpskih riječi hrvatskim, bilo arhaizmima, bilo novim kovanicama – tzv. tuđmanicama²³. Danas, sa sve većim uticajem engleskog i globalizacije, purizam u Hrvatskoj prvenstveno je usmjeren na čišćenje jezika od priliva riječi engleskog porijekla i njihovu zamjenu hrvatskim riječima. Runjić-Stoilova i Pandža (2010: 238) u svom radu, koji se bavi adaptacijom anglicizama u govoru na hrvatskim televizijama, zaključuju npr. da je „hrvatski jezik u opasnosti“ i da „treba činiti sve za promicanje izvorne hrvatske riječi“. Redu glasnijih protivnika anglicizama svakako pripada Nives Opačić koja smatra da je prisustvo engleskog jezika u hrvatskom krivac za pojavu tzv. „jezičnih nakaza“, a posebno u jeziku medija u kom je komunikacija „zbog preobilja engleskih riječi ozbiljno narušena i hrli prema nerazumljivosti“ (Opačić 2006: 6). Da situacija u Hrvatskoj ipak nije ovako dramatična i alarmantna, govore radovi drugih lingvista, osim gore pomenute Snježane Kordić. U njima se zauzimaju umjereniji, objektivni stavovi koji se sastoje u prihvatanju stranih riječi uz istovremenu brigu o jezičkoj standardizaciji. U tom smislu nezaobilazno je pomenuti Branimira Belaja i Gorana Tanacković-Faletara (2007: 23) koji smatraju da bi trebalo: „na ulazu u hrvatski jezični sustav postaviti ljestvicu čiju bi visinu riječi iz stranih jezika mogle preskočiti samo ukoliko zadovoljavaju tri načela normativnosti...: načelo funkcionalne opravdanosti, načelo maksimalne moguće supstitucije i načelo potpune adaptacije na svim razinama jezičnog opisa.“ Slično mišljenje ima i Vesna Muhvić-Dimanovski koja se u svojoj monografiji Neologizmi: problemi teorije i primjene (2005: 32) zalaže za princip elastične stabilnosti u jeziku, smatrajući da ni pretjerani purizam ni pretjerana otvorenost jezika ka stranom materijalu ne mogu biti dobri. Neki hrvatski lingvisti engleske pozajmljenice i jezičke inovacije nastale pod uticajem engleskog jezika smatraju čak poželjnim. U tom smislu neophodno je kao primjer navesti stav Starčevića (2006: 652) po kome su „vrlo praktični i jezično ekonomični“ čak i imenski sklopovi, tj. sintagme u okviru kojih ispred glavne imenice stoji druga, u atributivnoj ili apozicijskoj službi. Kao prilog tvrdnji da su izvedeni pridjevi u ovakvim sintagmama „morfološki nezgrapni“ i zbog toga rjeđi u upotrebi od imenica, govori podatak da i sami pretraživač na hrvatskom nudi oko 270 pojava za sintagmu internetska veza, a čak 52000 rezultata za sintagmu internet veza (Starčević 2006: 652).²³ Tuđmanice predstavljaju hrvatske kovanice čije se ime duguje jednom od glavnih aktera u raspadu Jugoslavije i ujedno prvom predsjedniku nezavisne Hrvatske, kada je i otpočela nova faza jezičkog purizma u ovoj zemlji, usmjerena na potiskivanje srbizama.³⁰ Situaciju u crnogorskom jeziku neophodno je sagledati kroz jedan širi politički i lingvistički kontekst i situaciju u srpskom jeziku, što je do 2006. godine bio zvanični naziv i za jezik u Crnoj Gori. U srpskom (i crnogorskom), kao jeziku koji obiluje latinizmima, turcizmima, galicizmima, germanizma, a danas pogotovo anglicizmima, situacija nije bila slična kao u pomenutim zemljama. Klajn ističe da „u srpskom jezičkom standardu nikada nije bilo purizma u ozbiljnijim razmerama“ (2008: 155), te da, kako objašnjava Brborić (u Plankoš 1996: 28–33) „srpska jezička kultura, kad je reč o tuđicama, srodna je poljskoj, ruskoj, pa i engleskoj, a nesrodna češkoj, hrvatskoj, slovenačkoj, mađarskoj i njemačkoj“ (2008: 156). U prilog ovoj tvrdnji Klajn (2008: 170) navodi i stav Mitra Pešikana koji je takođe mišljenja da purizam „nikad nije vladao u srpskoj jezičkoj kulturi“. Klajn dalje pominje mnoge uticajne lingviste i autore sa otvorenim, odnosno „odmjerenim, objektivnim“ stavovima prema prilivu pozajmljenica dok god je taj priliv u skladu sa sistemom jezika primaoca i njegovim potrebama, a ne pomodarstvom i prestižom (Ćupić-

Fekete-Terzić 1996, 2002; Fekete-Ćupić-Terzić 2005; Ivić 1996; Plankoš 1996; Piper 2003...). Posebno mjesto među njima i zaseban pomen, a zbog vremenskog perioda iz kog potiče, zavrjeđuje stav Vuka Karadžića: „I ja kažem, da se treba truditi i čistiti jezik od tuđih riječi... koliko se može... ali... opet je bolje uzeti tuđu riječ...nego li naopako novu graditi“ (Fekete 1996: 155–157 u Klajn 2008: 159). Da u srpskom jeziku i njegovim lingvističkim krugovima ne postoji strah od pozajmljenica i od njihovog pogubnog uticaja, govori i mišljenje Predraga Pipera. Opasnost po srpski jezik, prema njemu (2003: 32–37 u Klajn 2008: 161), predstavlja zbir raznih vanjezičkih činilica kao što su „smanjenje teritorije, smanjenje broja govornika, progon Srba, srpskog jezika i ćirilice u susjednim zemljama, zatvaranje škola, zapostavljanje nastave maternjeg jezika u srednjim školama i na univerzitetu...“, a ponajmanje jezički faktori kao što je pojava tuđica. Ovo je u skladu sa već pomenutim Kristalovim stavom po kom se dominacija jednog jezika ne duguje njegovim unutarjezičkim, već raznim vanjezičkim faktorima, u prvom redu ekonomskoj, tehnološkoj i kulturnoj moći i statusu njegovih govornika (2003: 7). Jednim od uticajnijih srpskih anglista, a zasigurno najuticajnijim kada je riječ o ispitivanju srpsko-engleskog jezičkog kontakta, smatra se Tvrtko Prčić. Njegovi stavovi po ovom pitanju proizilaze i iz deskriptivnog i preskriptivnog pristupa proučavanju pozajmljenica i predstavljeni su u brojnim radovima, od kojih se posebno izdvajaju Traskripcioni rečnik engleskih ličnih imena (1992; 1998), rječnik anglicizama –

Du you speak anglosrpski ? Rečnik **novijih anglicizama (Vasić, Prčić, Neugebauer 2001**), kao i

4

monografija Engleski u srpskom (2005; 2011), nastala objedinjavanjem radova pisanih od 1995. do 2005. 31 godine. On je, zajedno sa koautorima pomenutog rječnika anglicizama (2001), i zaslužan za kovanicu anglosrpski koja je analogna nazivima drugih hibridnih, „anglo-jezika“ kao što su hunglish, franglais, spanglish, czenglish, greeklish, arablish, ruslish, denglich, hrengleski... Ovaj hibridni, anglosrpski jezik nastao je zahvaljujući poziciji koju engleski uživa na globalnom nivou, koja je i omogućila nekontrolisani priliv engleskog materijala i njegovu odomaćenost u srpskom jeziku i kulturi. Naravno, odomaćenost engleskog seže dalje od srpskog jezika i kulture budući da je ovaj jezik na globalnom nivou već dvadeset godina mnogo više od drugog i stranog jezika. Taj status odomaćenog stranog jezika Prčić pripisuje „lakoju“ audio-vizuelnoj dostupnosti (njegovom prisustvu u svim oblicima mas medija), zatim dvojnomo usvajanju (njegovom učenju i usvajanju unutar i van obrazovnog sistema, a upravo zahvaljujući prethodno pomenutom faktoru audio-vizuelne dostupnosti), i, konačno, funkciji koju uživa kao dopunski jezik (koji ne samo da popunjava praznine u drugim jezicima već ih često, a u skladu s komunikacijskim potrebama uzrokovanim vanjezičkim faktorima, i „dopunjava“, tj. obogaćuje i kada praznina nema) (2011: 16–17). U skladu sa opisanim, Prčić anglosrpski definiše kao „vrstu srpskog jezika koji (sve više) odstupa od svojih normi i (sve više) biva upotrebljavan prema normama engleskog jezika...“ naglašavajući, pritom, da on „nikako ne obuhvata svaki uticaj engleskog jezika na srpski, nego samo ono što čini neopravdane i objektivno nepotrebne inovacije nastale pod uticajem norme iz engleskog jezika“ (2011: 57–58). U ove „neopravdane, nepotrebne inovacije“ ubraja anglicizme koji nisu integrisani u skladu s pravilima koja važe na različitim nivoima srpskog jezika, sve češće umetanje engleskih riječi u govoru, kao i pogrešnu upotrebu riječi, izraza i pravopisnih pravila što je često posljedica lošeg prevođenja i slabog poznavanja maternjeg jezika. Inspirisan primjerom iz medija, isti autor po analogiji s obiljem hibridnih oblika kreira čak pežorativni termin anglocultura kojim naziva „komplet popularnih stavova, verovanja, običaja, razmišljanja i ponašanja svojstvenih

onima koji su izloženi uticaju engleskog jezika, koji ih svesno ili nesvesno usvajaju i koji smatraju da su zbog toga moderniji, otmeniji i društveno nadmoćniji – odnosno da su COOLturniji“ (2011: 144). U istom, jezički dosjetljivom, pa čak i podrugljivom maniru, direktnu posledicu pomenute angloculture naziva jezičkim angloholizmom (Prčić 2011: 182) koji se ogleda u nekontrolisanom prilivu suvišnih anglicizama, gramatičkih i pravopisnih elemenata tipičnih za engleski jezik, kao i sve češćoj pojavi loših, bukvalnih prevoda s engleskog. Iako pomenute kovanice više liče na jezik purista, Prčić je protiv odbacivanja stranih riječi i njihove prisilne zamjene domaćim. On, naime, zastupa stav koji se temelji, kako i sâm kaže, na integraciji, a ne segregaciji stranih riječi u srpskom jeziku koji treba da bude otvoren za „doprinosa reči stranog porekla njegovom izražajnom potencijalu i, u skladu s tim, njihovo uklapanje u sistem srpskog jezika, kako bi takve reči postepeno bile prihvaćene od strane (većeg dela) jezičke zajednice i kako bi se vremenom izborile za status odomaćene reči“ (2011: 135–136). Kao i pomenute hrvatske kolege koje zauzimaju otvoren stav po pitanju anglicizama, Prčić se zalaže za prihvatanje stranih riječi dok god je ono praćeno brigom o jezičkoj standardizaciji. I uprkos činjenici da se, dakle, u njegovom naučnom diskursu često provlače pomenuti termini i izrazi kao što su anglicizacija, anglomanija, anglocultura, angloglobalizacija, jezički angloholizam, a to stanje na više mjesta opisuje „neveselim“, „poražavajućim“, „zabrinjavajućim“, mišljenja smo da ono jeste dobar prikaz naše današnje kulture i jezika, odnosno znanja i brige prema maternjem jeziku i njegovim normama. Ovakav stav proizvod je, otuda, jedne objektivne slike i svijesti o prilivu pozajmljenica koji nije regulisan u skladu s jezičkim sistemom i njegovim stvarnim potrebama, makar kada je u pitanju leksički nivo. Strani materijal nije dovoljno „uvesti“ iz stranih jezika, već ga, u cilju njegove uspješne upotrebe u jeziku kojim se služimo kao maternjim, treba uskladiti sa njegovim pravilima na različitim jezičkim nivoima. Kao takav, ovaj stav nikako ne isključuje istovremenu otvorenost prema stranom materijalu, o čemu je gore već bilo riječi i u drugim, ne samo Prčićevim radovima. Loši prevodioci, nedovoljno poznavanje maternjeg jezika, slab kvalitet njegove nastave, nebriga prema jezičkom izražavanju, oglašavanje o normativna i standardološka načela, nepostojanje jezičke politike i sl. realna su slika našeg kulturnog, jezičkog svijeta. I dok smo, kao i sa navedenim stavovima Belaja, Tanacković-Faletara (2007), Muhvić-Dimanovski (2005), saglasni i sa stavom Prčića koji je otvoren prema prilivu anglicizama dok god oni uspijevaju da se integrišu u jezik primaocu u skladu s pravilima adaptacije na različitim jezičkim nivoima, nismo, međutim, saglasni s Prčićevom podjelom anglicizama prema njihovoj opravdanosti na opravdane i neopravdane, tj. terminologijom kojom se koristi u opisu ove dvije grupe pozajmljenica. Razlog za to je što pomenuta podjela počiva na subjektivnoj ocjeni o tome šta je u jeziku opravdano, potrebno ili poželjno, a šta ne, što u velikoj mjeri podsjeća na problematičnu purističku spremnost za podjelu jezičkih svojstava na poželjna i nepoželjna (Langer, Davies 2005: 3). O tome će u radu posebno biti riječi u 3. poglavlju koje nudi teorijski model za analizu pragmatičkih funkcija pozajmljenica, kao i u samoj analizi. Budući da u ovom radu ispituje anglicizme u četiri različita tematska polja ili registra, neophodno je pored stavova o pozajmljenicama uopšte, pomenuti i vladajuće stavove prema pozajmljenicama koje pripadaju jezicima struke ili nauke. Zbog globalnog uticaja engleskog jezika, mnogi anglicizmi su osim u opštem jeziku našli posebno ili, veoma često, popunili prazno mjesto i unutar stručnih i naučnih registara. Budući da inovacije u okviru raznih naučnih ili drugih oblasti potiču s anglofonog prostora, anglicizmi u jeziku struke zajednički su, pritom, za veći broj jezika, pa funkcionišu i kao internacionalizmi. Iako se i u jezicima struke i nauke nerijetko nude domaće riječi i prevedenice kojima se savjetuje zamjenjivanje anglicizama, to ipak nije toliko česta pojava kao u opštem jeziku. Drljača (2006: 72) kao razloge za takvu situaciju i u hrvatskom, koji pokazuje, dakle, veći otpor prema stranom uticaju od srpskog i crnogorskog jezika, ističe između ostalog nedovoljnu saradnju lingvista i profesionalaca iz određenih oblasti, kao i zaostajanje za

svjetskim trendovima razvoja tih oblasti. Ispitujući uticaj engleskog na ekonomski registar srpskog i hrvatskog jezika, Silaški (2012: 85) smatra njegovu internacionalizaciju „u potpunosti“ opravdanom, ističući, međutim, kako je istovremeno neophodno čuvati jezik od „pozajmljenica nakaradnog, hibridnog, ili neadaptiranog oblika“. Uporište za ovaj stav autorka nalazi u radovima brojnih ne samo domaćih, već i hrvatskih kolega i uprkos veoma izraženom purizmu u hrvatskom jeziku (Begović 1996: 209; Bugarski 1986: 87; Turk 1996: 77; Ivir 1996: 248; Drljača 2006: 68). Među njima, posebno je interesantan stav Marije Turk koja purizam izjednačava s jezičkom kulturom (Turk, Opašić 2008: 85), ali za internacionalizme u jeziku nauke još u svom ranijem radu ističe da su „ne samo mogući i dopušteni, nego i potrebni zato što zbog međunarodne povezanosti u znanosti oni postoje u svim jezicima... i jer omogućuju precizniji način izražavanja te funkcionalno i stilističko raslojavanje standardnoga jezika“ (Turk 1996: 77 u Drljača 2006: 68). Na prisustvo anglicizama u registru sporta slično gleda i Ćirić-Duvnjak (2013: 69–71) koja ističe da je veliko prisustvo anglicizama u jeziku sporta prirodno zbog samog porijekla većine sportova, te da nikako „ne predstavlja

barijeru, već most koji omogućava lakše sporazumevanje čak i između osoba koje ne poseduju visoki nivo poznavanja engleskog jezika

70

“. Sličan, otvoreni stav ima i Džeremi Mandej u radu čiji su predmet purizam i anglicizmi u registru informacionih tehnologija u španskom jeziku. Pomenuti autor (2005: 67, 69) ilustruje u literaturi čest otpor prema pozajmljenicama i zaključuje da je on proizvod političkih a ne lingvističkih stavova, te da razvoj tehnologije može i obogatiti jezik, tj. biti i pozitivan za razvoj „živog organizma“ kakav jezik jeste. Baveći se pozajmljenicama u registru mode u bosanskom jeziku, Ćoralčić i Šehić (2014: 23) po ugledu na gore izneseno mišljenje Belaja i Tanacković-Faletara (2007: 23), 34 zauzimaju funkcionalni umjesto purističkog stava, objašnjavajući kako strani materijal može u određenom kontekstu biti funkcionalniji od postojećih, domaćih ekvivalenata. Nezaobilazno je ovdje pomenuti i Izabel Balteiro (2014: 159) koja navodi da su anglicizmi i pseudoanglicizmi u jeziku mode za razliku od onih u opštem jeziku čak i poželjni jer omogućavaju govornicima da budu moderniji i „u trendu“. Za kraj odjeljka o anglomaniji i jezičkom purizmu, zaključujemo da otpor prema stranom materijalu i međujezičkim kontaktima ne samo da nije opravdan zbog svoje neutemeljenosti u nauci, nego nije ni moguć u praksi. To najbolje dokazuju navedeni primjeri društava koja se, ni sa razvijenom jezičkom politikom, snažnim purističkim stavovima, pa čak i purističkim institucijama i njihovim aktivnostima u cilju protjerivanja anglicizama, odnosno pozajmljenica, nisu mogla niti se danas, u kontekstu ekspanzije globalne povezanosti, mogu oduprijeti njihovom prilivu. Kako navode Mišić Ilić i Lopičić, „priznavanje činjenice da je engleski jezik sredstvo globalne komunikacije ne mora da znači negiranje dominantne i presudne uloge nacionalnih jezika kao sredstva ne samo komunikacije već i identifikacije, i u jezičkom i u kulturološkom smislu“ (2011: 271). Kao što je nemoguće zamisliti svijet u kom ljudi ne bi dolazili u kontakt jedni sa drugima, isto tako nepojmljivo je da jezici kojim se oni služe budu izolovani od međusobnih dodira. Jezik nije zatvoren, nego otvoren sistem koji kao takav mijenjaju njegovi govornici i njihove društvene, političke, ekonomske, kulturne prilike. Kao takav, jezik može samo da se razvija i bogati zahvaljujući raznim jezičkim procesima među kojima posebno mjesto pripada pozajmljivanju iz drugih jezika. Engleski jezik, sa statusom koji danas ima i sa svojom dugom istorijom kontakata i pozajmljivanja iz drugih jezika, savršen je primjer za to. Zato na priliv stranog materijala u bilo koji jezik ne treba da se gleda kao na opasnost koja

prijeti da ugrozi nečiji vlastiti jezik jer je on već „duboko ukorenjen u prirodno biće svakog govornika“ (Ćupić-Fekete-Terzić 2002: 130). Ono što, s druge strane, opravdano može naići na negativan stav jeste pogrešna upotreba stranog materijala (Ćupić-Fekete-Terzić 1996: 173), tj. njegova neadaptiranost u jeziku primaocu. Zato se Prčić i zalaže za integraciju a ne segregaciju anglicizama, a istog stava su i brojni drugi lingvisti. Osim onih koje smo već gore pomenuli, u crnogorskom jeziku taj stav dijeli i Igor Lakić koji smatra da „jezik mora da bude otvoren za spoljne uticaje“ ali da se istovremeno mora „voditi osmišljena jezička politika.“ (2008: 327). Za kraj, ne treba zaboraviti da je svrha lingvistike opisivanje upotrebe, a ne njeno purističko nametanje i preskriptivizam jer jezik i njegove osobine ne mogu biti prihvatljivi i neprihvatljivi, dobri ili loši (Langer, Davies 2005: 7). Ovo je stav i većine drugih anti-purista, 35 među kojima i gore pomenutog Anđela Starčevića koji, braneći nove sintaksičke obrasce sa pretpoložajnim imenicama u predatribuciji i predapoziciji, ističe kako „preskriptivno neodobravanje jezičkih promjena s jedne strane nikako ne bi smjelo biti razlogom deskriptivnog prešućivanja s druge...“, i to posebno ako se ima na umu „da je glavna zadaća lingvistike opisivanje jezika, a ne njegovo propisivanje“ (2006: 654–655). U narednom potpoglavlju daje se pregled pristupa u izučavanju jezičkog kontakta i pozajmljenica, pri čemu se podrobnije objašnjavaju osnovni postulati unutar novijeg, kognitivnolingvističkog pristupa budući da se on zauzima u ovom radu. Na taj način, zaključno sa potpoglavljem 2.4, zaokružuje se širi kontekst neophodan za rad čiji su predmet anglicizmi i otvara prostor za definisanje teorijskog, a potom i metodološkog okvira samog istraživanja koje se bavi analizom adaptacije, pragmatičkih funkcija i percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku.

2.4 Pristupi u izučavanju leksičkog pozajmljivanja i anglicizama

2.4.1 Tradicionalni, strukturalistički pristup u lingvistici jezičkih kontakata

U dosadašnjem dijelu rada podrobno je obrazložena terminološka problematika i tipologija jezičkog kontakta i pozajmljivanja. Nakon toga, pristupilo se pojašnjenju leksičkog pozajmljivanja uopšte, kao i leksičkog pozajmljivanja iz engleskog jezika, unutar čega se posebna pažnja posvetila nezaobilaznoj temi globalne dominacije engleskog jezika i pregledu vladajućih stavova o statusu koji engleski uživa kao takav, globalni jezik. Konsultovanjem literature neophodne za uvid u tako širok okvir, izdvojile su se dominantne teme u polju kontaktne lingvistike. Zaključilo se da terminološka problematika i različite klasifikacije samog procesa pozajmljivanja i/ili pozajmljenica kao njegovog rezultata, čine jednu od centralnih tema u okviru kontaktoloških istraživanja. Osim nje, u fokusu istraživanja je i adaptacija pozajmljenica na različitim nivoima jezika primaoca, proizašla iz Haugen- Vajnrachove tradicionalne klasifikacije pozajmljivanja na importaciju i supstituciju. Da ona čini predmet brojnih istraživanja, uvjerali smo se detaljnim uvidom u naučne radove i doktorske disertacije. Aktuelna pitanja u njima najčešće se tiču

prisustva/popisa anglicizama u različitim registrima, njihove klasifikacije i adaptacije na jednom

2

ili različitim jezičkim 36 nivoima (Lopez Zurita 2005; S. Filipović 2006; Hoffmann 2008; Lakić 2008; Ivanović 2010; Leonardi 2010; Runjić-Stoilova & Pandža 2010; Rodriguez Diaz 2011; Francuski 2012; Vuletić 2013; Balteiro 2014; Pulcini & Andreani 2014; Blažević, Vaić 2015; Petrov 2015; Pop, Sim 2015...). Primijetili smo, pritom, da se adaptacijom anglicizama u jeziku primaocu više bave radovi na našim prostorima, što se može pripisati relativno skorijem interesovanju za ovu problematiku. U ovim radovima evidentna su brojna poklapanja u pogledu teorijskog okvira, formulacije i načina dokazivanja hipoteza,

kao i zaključaka koji iz njih **proizilaze** . Hipoteze se obično **tiču velike** frekventnosti **anglicizama u određenom** registru, **njihove (ne)** adaptiranosti **i /ili (ne)opravdanosti u jeziku** primaocu. **U cilju njihovog dokazivanja** , autori **se u** istraživanju **u** manjoj ili **većoj mjeri** oslanjaju **na tradicionalnu** Vajnrajhovu **i Haugenovu**

teoriju anglicizama, ili (ako su sa prostora nekadašnjeg srpskohrvatskog jezika) na Filipovićevu teoriju adaptacije i/ili Prčićevu tipologiju anglicizama, zatim na male korpuse, kao i na deskriptivne i statističke metode analize. U većini radova prisutna je statistička analiza ciljnih anglicizama po grupama u cilju dokazivanja hipoteza, tj. adaptiranosti/opravanosti/odomaćenosti u jeziku primaocu. Iako rjeđe, u radovima je osim ispitivanja (ne)adaptiranosti i (ne)opravdanosti anglicizama, pažnja posvećena njihovim semantičkim karakteristikama, tj. ispitivanju broja i obima prenetih značenja u odnosu na modele u engleskom jeziku, što upućuje na zauzimanje jednog novog, semaziološkog pristupa izučavanju anglicizama. Kada su u pitanju radovi o anglicizmima u stranim jezicima, i oni se se svode na popis i ispitivanje frekventnosti anglicizama u posebnim registrima, na opis njihove integracije u jeziku primaocu, a sve češće i na ispitivanje pseudoanglicizama u nekom određenom registru ili jeziku uopšte. Hipoteze u radovima o anglicizmima u stranim jezicima takođe se tiču velikog uticaja engleskog jezika u ispitivanom registru, zatim njihove komunikativne (ne)opravdanosti, kao i varijacija u pogledu forme i značenja anglicizama, odnosno prisustva velikog dijela pseudopozajmljenica koje svjedoče o snažnom uticaju engleskog. Način dokazivanja hipoteze o frekventnosti i (ne)adaptiranosti anglicizama u jeziku primaocu provjeravan je, kao i u radovima iz regiona, uz pomoć statističke analize i klasifikacijom ekscerpiranih odrednica po grupama, nakon čega obično slijede prijedlozi zamjene neopravdanih anglicizama riječima iz jezika primaoca. Na kraju radova, autori uglavnom upućuju na podložnost ispitivanih oblasti stalnim promjenama i otuda na neophodnost daljeg dokumentovanja prirode, frekvencije, adaptacije anglicizama i/ili pseudoanglicizama u jeziku primaocu. 37 Na osnovu iznesenih podataka, može se zaključiti da većina autora na strukturalistički način izučava anglicizme unutar sistema jezika primaoca, pri čemu dominira analiza ortografskog, fonološkog i morfološkog nivoa, sa tek skorijim interesovanjem za semantički nivo u okviru kojeg se ispitivanje značenja uglavnom temelji na rječničkim definicijama. U ispitivanju dominira deskriptivna metoda, kao i statistička, kojoj je cilj predstavljanje frekventnosti anglicizama u određenom registru,

pa se doprinos ovih radova obično **sastoji u opisu semantičkog polja koje u pogledu anglicizama nije** bilo **ispitivano**

. Hipoteze u radovima tiču se prisustva velikog broja anglicizama u određenom polju i/ili njihove (ne)adaptiranosti ili (ne)opravdanosti u istom, što govori da su nastajale po analogiji sa rezultatima sličnih istraživanja. Potvrdu za naš generalni utisak o teorijsko-metodološkom okviru većine studija u oblasti kontaktologije nalazimo i u zborniku

New Perspectives on Lexical Borrowing: Onomasiological, Methodological and Phraseological Innovations
(Zenner & Kristiansen)

92

2013). Pružajući uvid u nove pristupe izučavanju leksičkog pozajmljivanja, ovaj zbornik daje pregled dominantnih tema unutar tradicionalnog, strukturalističkog pristupa. Među njima se upravo izdvaja problematika samih termina pozajmljivanje i pozajmljenice, kao i prilagođavanje ili adaptacija pozajmljenice u jeziku primaocu, pri čemu se većina istraživanja u okviru ove teme svodi na formalnu i tek u skorije vrijeme semantičku analizu. Kao što smo i sami uočili u brojnim radovima kada je riječ o metodološkom okviru, urednice zbornika (Zenner & Kristiansen 2013) dodaju da se većina istraživanja prirode i adaptacije anglicizama zasniva na malim korpusima, rječničkim definicijama ili ličnim opservacijama i ocjenama autora, zbog čega je pouzdane i empirijske zaključke teško izvoditi. Usljed svega navedenog, zaključuje se da je riječ o tradicionalnom pristupu u ispitivanju leksičkog pozajmljivanja koji zanemaruje jedan drugi, mogući pristup ovoj materiji. U pitanju je vanjezički, kognitivni, konceptualni pristup u čijem je središtu aktivna uloga jezika u procesu pozajmljivanja i ispitivanje koncepata. Njemu se posvećuje sve veća pažnja u kontaktološkim studijama u drugoj deceniji 21. vijeka, zbog čega predstavlja i pristup koji se zauzima u ispitivanju anglicizama i u ovom radu. Budući da je to slučaj, u produžetku se prvo objašnjavaju osnovni pojmovi unutar kognitivne lingvistike, a potom se objašnjava i način na koji se iz ugla ove grane lingvistike gleda na pozajmljivanje i pozajmljenice.

38 2.4.2 Noviji, kognitivnolingvistički pristup u lingvistici jezičkih kontakata

Aktuelnost ispitivanja leksičkog pozajmljivanja datira još od samih početaka leksikografije i perioda istorijske semantike, nakon čega je obnovljena sredinom XX vijeka u okviru kontaktne lingvistike. Od tada pa do danas, kao što smo prethodno predočili, problemu pozajmljivanja pristupa se iz dominantno strukturalističke perspektive, pa se aktuelna pitanja istražuju uz pomoć opisanih teorijskih i metodoloških postupaka. Međutim, razvojem kognitivne lingvistike 80-tih godina XX vijeka širi se domen istraživanja pozajmljenica i kontaktna lingvistika se udružuje s kognitivnom, zatim korpusnom lingvistikom, sociolingvistikom i psiholingvistikom. Nastala kao reakcija na formalnu, sintaksocentričnu lingvistiku, koja je jezik opisivala odvojeno od značenja i upotrebe, kognitivna lingvistika shvata komunikaciju kao najvažniju funkciju jezika, pa kao predmet svog istraživanja objedinjuje jezičku formu, značenje i upotrebnu vrijednost jezika. Prvi lingvisti koji su zastupali ovakav opis jezika, zasnovan na međuodnosu sintakse, semantike i pragmatike bili su Ronald Langaker i Džordž Lejkof, čije su monografije *Foundations of Cognitive Grammar*, odnosno *Women, Fire and Dangerous Things* iz 1987. godine i postavile temelje kognitivnoj lingvistici. Značenje, kome u okviru kognitivne lingvistike pripada centralno mjesto²⁴ (Langacker 1987: 12), shvata se kao konceptualizacija, zbog čega se i pristup značenju koji zastupa kognitivna lingvistika zove konceptualni (Taylor 2002: 187). Osim što joj je glavno sredstvo jezik kao jedna od ljudskih kognitivnih sposobnosti, konceptualizacija je istovremeno uslovljena i drugim kognitivnim sposobnostima kao što su percepcija i mišljenje, pa nastaje zahvaljujući našem dodiru sa vanjezičkim, spoljnim svijetom i zahvaljujući znanju koje imamo o njemu. Ovako određena konceptualizacija predstavlja, dakle, aktivan proces, zbog čega je i uloga jezika u kognitivnoj lingvistici po svojoj prirodi aktivna. Znanje o svijetu na kom se u kognitivnoj lingvistici zasniva pristup značenju zove se enciklopedijsko znanje. Enciklopedijsko znanje ili enciklopedijska priroda značenja unutar kognitivne lingvistike sastoji se od četiri osnovna nivoa – profila, baze, domena i okvira. Profil je, najsažetije rečeno, definicija pojma, a baza najbliži kontekst koji omogućava njegovu konceptualizaciju tj. značenje, iz čega se zaključuje da su ova dva nivoa nerazdvojiva. Kao čest primjer u literaturi navodi se

koncept hipotenuze čiji je profil ili 24 "Meaning is what language is all about." 39 najuža definicija najduža stranica pravougaonog trougla, a baza pravougani trougao jer bi bez njega hipotenuza bila samo prava crta. Domen, s druge strane, predstavlja širi kontekst ili znanje o pojmu koji se razlikuje među govornicima a zbog aktivacije različitih znanja u ljudskoj svijesti pri pomisli na neki pojam. Okvir ili matrica domena²⁵, na kraju, kao nivo viši od domena, podrazumijeva sveukupnost značenja nekog pojma. Pri pomisli na Ronalda Regana kod većine se aktivira domen američkih predsjednika, ali i domen glumca kod manjeg broja ljudi upoznatih s činjenicom da se ovaj američki predsjednik bavio i glumom. Zbir domena američkih predsjednika i glumaca čini okvir u slučaju pojma Ronalda Regana (Belaj, Tanacković Faletar 2014: 40–41). Zahvaljujući svim ovim nivoima enciklopedijskog znanja, u stanju smo da u svakom komunikacijskom činu konstruišemo značenje neke riječi. Osim enciklopedijskog znanja, drugi nezaobilazni pojam unutar kognitivnog pristupa analizi značenja jeste

pojam radijalnih kategorija. Nastao je kao reakcija na dotadašnji objektivistički pristup kategorijama

101

, unutar koga su se one posmatrale kao jasno omeđeni, zatvoreni skupovi sa ravnopravnim članovima. Kognitivni pristup kategorijama objašnjava kako smo, zahvaljujući kognitivnoj sposobnosti kategorizovanja, u stanju da tokom jezičke produkcije pojave svrstavamo u određene kategorije na osnovu njihove međusobne sličnosti. Prilikom svrstavanja neke pojave u kategoriju, dodjeljuje joj se centralno ili periferno mjesto, ili određeno mjesto između centra i periferije. Centralno mjesto dobijaju prototipični članovi kategorije, a periferno članovi koji su u vezi sa prototipom. Kako su sličnosti među pojavama na osnovu kojih ih svrstavamo u kategorije veće ili manje u različitim ljudskim zajednicama, a usljed različitih istorijskih, društvenih i kulturnih faktora, to prototipičnost članova zavisi od enciklopedijskog znanja i iskustva govornika. Pojedinaac će tako smatrati prototipom ono što je njegovom iskustvu bliže, pa prototip čizme npr. u Teksasu i Britaniji neće biti isti (Tejlor 1991: 56 u Dragičević 2007: 82). S obzirom na to da strukturu kategorija čini centralni član i oko njega ostali članovi iste kategorije, zaključujemo zašto struktura kategorija u kognitivnoj lingvistici nosi epitet radijalnosti, kao i kako se zbog različitog statusa članova unutar tako postavljenih, labavih kategorija, kognitivnolingvistička kategorizacija oštro razlikuje od objektivističke. S obzirom na stav kognitivne lingvistike da se semantika ne može odvojiti od sintakse i pragmatike, odnosno da se značenje ne može odvojiti od konteksta jezičke upotrebe, kognitivni pristup podrazumijeva pragmatički pristup – pristup značenju koji je zasnovan na upotrebi ili, kako ga je Langaker (1987) nazvao, model jezičkog opisa utemeljen na upotrebi. ²⁵ Naziv matrica domena koristi Langaker (Langacker 1987:148), a naziv okvir prisutan je kod Tejlora (Taylor 1995: 87). ⁴⁰ Pristup značenju na osnovu upotrebne vrijednosti ne može se odvojiti od pojmovnog, tj. konceptualnog koji se zagovara u kognitivnoj lingvistici, a usljed činjenice da jezik tj. riječi u upotrebi jesu odraz naše potrebe da se izrazimo, ili, bolje rečeno, da simbolizujemo konceptualizaciju, tj. poimanje (Taylor 2003: 64 u Raffaelli 2015: 58). Sama analiza jezičkog sistema, zato, mora biti zasnovana na podacima dobijenim tokom upotrebe²⁶ (Kemmer and Barlow 2000: 9). U cilju takve analize, Kemer i Barlou (2000: 9) govore o korpusima tekstova, podrazumijevajući pod tim digitalne, računarske korpuse koji primjenom statističkih metoda (računanja frekvencije ciljnih elemenata) daju validnu potvrdu teorijskih postavki. Na taj način, kvantitativna analiza jezika, tj. jezičkih jedinica u upotrebi, kao metodološki aparat

korpusne lingvistike, već početkom 21. vijeka postaje nezaobilazan dio metodologije kognitivne lingvistike, obično dopunjen psiholingvističkim eksperimentalnim metodama. U potpunosti primjenljive na model jezičkog opisa zasnovanog na upotrebi, korpusne i eksperimentalne metode daju kognitivnolingvističkim istraživanjima empirijski karakter. Iz svega gore navedenog proizilaze glavne postavke kognitivnog pristupa izučavanju jezika na način na koji su u većoj ili manjoj mjeri predstavljene kod Krofta i Kruza (Croft, Cruse 2004: 1), kao i B. Belaja (2004: 10) koji su ih, opet, koncipirali na osnovu teorija kod Langakera (1987) i Lejkofa (1987): 1)

jezik nije autonomna **kognitivna sposobnost, već je u** neraskidovoj vezi s **ostalim kognitivnim** 28
sposobnostima

kao što su percepcija, mišljenje, pamćenje i sl. Kao što su jezik i ostale kognitivne sposobnosti u zavisnom odnosu, tako su i jezički nivoi međusobno povezani i čine kontinuum; 2) gramatika/ jezik je konceptualizacija – kroz konceptualni aparat u jezik unosimo svoje znanje o svijetu. I forma i značenje u jeziku se stvaraju zahvaljujući konceptualizaciji svijeta koji nas okružuje. 3) znanje o jeziku proizilazi iz upotrebe jezika zbog čega se i jezik opisuje u kontekstu upotrebe. U prvom planu je otuda komunikacijska ili pragmatička uloga jezika. Zahvaljujući razvoju kognitivne lingvistike koja za cilj ima opis jezika utemeljen na njegovoj upotrebi, otvorena je mogućnost multidisciplinarnog proučavanja pozajmljenica. Multidisciplinarni pristup objedinjuje kontaktnu i kognitivnu lingvistiku i

zagovara ispitivanje jezika u upotrebi, **tj. analizu velikih** korpusa, **kao i** primjenu 2
eksperimentalnih

26 "Language in use is the best evidence we have for determining the nature and specific organization of linguistic systems. Thus, an ideal usage-based analysis is one that emerges from observation of such bodies of usage data, called corpora." 41 metoda i psiholingvističkih zadataka. Pozajmljenice se u skladu sa takvim pristupom analiziraju u stvarnoj upotrebi a ne samo poređenjem njihovog rječničkog značenja, a jeziku se pripisuje aktivna uloga u konceptualizaciji i konstrukciji izraza prilikom pozajmljivanja. Kako iz perspektive kognitivne lingvistike konceptualizacija predstavlja aktivan proces, to se i na pozajmljivanje gleda kao na aktivan, dinamičan i selektivan proces, u kome govornici jezika primaoca ne pozajmljuju značenje iz jezika davaoca, već da ga sami kreiraju smještajući novu jedinicu u postojeće znanje, u postojeći konceptualni sistem. U vezi sa takvim shvatanjem pozajmljivanja nastala je i konceptualna tipologija pozajmljenica (Rohde, Stefanowitsch & Kemmer 1999: 4–12) koja dopunjuje pomenute tradicionalne tipologije, zasnovane gotovo isključivo na formalnom aspektu pozajmljenica. S obzirom na to da iz perspektive kognitivne lingvistike značenje predstavlja dio znanja nekog govornika ili dio zajedničkog znanja jezičke zajednice koje se ne može prenijeti u drugu, semantičko pozajmljivanje nije ni moguće. Značenje neke pozajmljenice konstruiše se na osnovu zajedničkog znanja te jezičke zajednice, tj. govornici jezika primaoca rekonstruišu i formu/oblik, kao i značenje pozajmljenice. U konceptualnoj tipologiji pozajmljenica ovih autora razlikuju se: nova riječ za novi koncept (novi koncept koji se ne može povezati s konceptualnim znanjem zajednice, a

otuda ni sa jezičkom oznakom te zajednice, zbog čega u drugi jezik i ulazi sa svojom oznakom), nova riječ za postojeći koncept (koji jeste ili nije leksikalizovan), kao i novi koncept za postojeću riječ („semantičko pozajmljivanje“ – u kome postojeće riječi dobijaju novo značenje, što rezultira ili gubljenjem prvobitnog, originalnog značenja, polisemijom (ako su srodna značenja) ili homonimijom (ako značenja nisu srodna)). Dalje, pristup

utemeljen na upotrebi jezika **otkriva da pozajmljivanje i** integracija **nisu** sistematični **kao što** **ih tradicionalni** pristup predstavlja, već **da su** varijacije **i u** formalnom **i u** semantičkom smislu **fundamentalna karakteristika procesa** pozajmljivanja. **Do** obličkih i značenjskih **promjena** pozajmljenice **u**

odnosu na **njen model iz** jezika davaoca **dolazi usljed aktivne uloge govornika/slušaoaca koji** bira **oznaku/označeno, tj. oblik i njegovu** konceptualnu **interpretaciju**

. Govornici jezika primaoca tumače nove riječi najčešće u užem značenju – prototipičnom jer obično u svom jeziku već imaju znak za širi pojam, koncept,

pa im strana riječ, **pozajmljenica**, dozvoljava **da** izraze **novi**, uži **koncept. Sve navedeno** upućuje **na činjenicu da opis pozajmljenica iz** perspektive **njihove upotrebe**

podrazumijeva integraciju onomaziološkog i semaziološkog pristupa izučavanju pozajmljenica (Vinter-Fromel 2013), s obzirom na to da govornik u konceptualizaciji bira određeni znak iz jezika davaoca na ortografskom i fonološkom nivou (onomaziološka

perspektiva), i da tom znaku, potom, uz 42 **adaptaciju najčešće na fonološko-ortografskom i morfološkom nivou**, pripisuje **i semantičke karakteristike (semaziološka**

perspektiva). U okviru konceptualnog pristupa pozajmljivanju, u centru ispitivanja nisu, dakle, leksičke jedinice već koncepti, a glavna novina u ispitivanju pozajmljenica jeste perspektiva iz koje se posmatraju koja je, uglavnom, onomaziološka i/ili semaziološka. Onomaziološki pristup, kao veoma čest unutar kognitivnolingvističkog,

ispituje načine imenovanja pojmova, tj. koncepata, pa osim pozajmljenica u ispitivanje uključuje i njihove **semantičke ekvivalente u jeziku** primaocu, **fokusirajući se na njihov međusobni odnos i**

status. Ovaj pristup je **na taj** način otvorio **mogućnost za primjenu validnijih statističkih, ali i**

eksperimentalnih metoda. S obzirom na to

da se unutar kognitivnolingvističkog **pristupa pozajmljenicama** važnost **daje jeziku u** upotrebi, **2**
metodološki aparat **obuhvata prije svega analizu velikih** elektronskih **korpusa**

. Nju prati statistička obrada podataka, zahvaljujući kojoj se dobijaju vrijedne

i validne informacije o **statusu i upotrebi** pozajmljenica. **Osim kvalitativne, prisutna je i** **2**
kvantitativna **analiza**, a **pored**

njih su sve češće eksperimentalne metode,

kojima se ispituju različita pitanja – stav govornika **jezika primaoca prema** pozajmljenicama, **2**
način na koji percipiraju pozajmljenice **i native** im ekvivalente, **kognitivna usađenost**
pozajmljenica u jeziku primaocu i sl. **U**

metodološkom smislu pomak u

odnosu na studije o **pozajmljenicama** unutar **tradicionalnog**, strukturalističkog **pristupa** **2**
ogleda se u analizi (velikih) korpusa, validnijim kvantitativnim **metodama, kao i uvođenju**
eksperimentalnih **metoda u lingvističko**

istraživanje. Na osnovu uvida u opisane pristupe izučavanju leksičkog pozajmljivanja i pozajmljenica, a u cilju definisanja teorijskog i metodološkog okvira našeg rada, odlučili smo da pažnju posvetimo studijama koje su teorijski utemeljene i na znanjima kognitivne lingvistike. U skladu sa tim, u ovom radu prepoznaje se aktivna uloga crnogorskog kao jezika primaoca u procesu pozajmljivanja iz engleskog, a anglicizmima pristupa s aspekta upotrebe, čime se u teorijskom i u metodološkom smislu pravi iskorak iz tradicionalnih pristupa. Način na koji je kognitivnolingvistički pristup primijenjen u ispitivanju anglicizama u crnogorskom jeziku prikazan je unutar teorijskog okvira istraživanja u narednom poglavlju. 43 3. TEORIJSKI OKVIR Kako bismo predmetu kontaktne lingvistike pristupili u skladu s istraživanjima

novijeg datuma i na taj način proširili njegov domen ispitivanja , odlučili smo da anglicizme u 2 crnogorskom jeziku sagledamo iz perspektive kognitivne lingvistike . Takav pristup u

studijama anglicizama zauzimaju B. Belaj i G. Tanacković Faletar (2007) koji, integrišući teoriju kontaktne sa kognitivnom lingvistikom, objašnjavaju proces adaptacije pozajmljenica i ukazuju na kreativnu ulogu jezika primaoca tokom tog procesa. Osim procesu adaptacije pozajmljenica, sa kognitivnolingvističkog aspekta prilazi se i ispitivanju njihove pragmatičke prirode – u tom smislu izdvaja se rad Oniska i Vinter-Fromel (2011) koji sagledavaju anglicizme s aspekta upotrebe kao strogo kognitivnolingvističke perspektive, a sa ciljem da ukažu na neutemeljnost podjele anglicizama na potrebne i nepotrebne. U želji da sagledamo kreativnu ulogu crnogorskog jezika u procesu adaptacije riječi iz engleskog jezika i, istovremeno, argumentovano doprinesemo pitanju opravdanosti ovih riječi u našem jeziku, odlučili smo da obje ove logično povezane, premda zasebne teorije iskoristimo kao teorijski osnov za istraživanje. Ono će, u skladu s načelima kognitivne lingvistike, dokazati da je uloga jezika primaoca u procesu pozajmljivanja aktivna i kreativna, a usljed toga, i da je kategorizovanje jednog broja pozajmljenica kao nepotrebni, neopravdano i suvišno. U skladu sa pomenutim teorijskim pristupima, istraživanje u ovom radu će činiti formalna i semantičko-pragmatička analiza anglicizama u crnogorskom jeziku koja će obuhvatiti: 1) formalnu i semantičku analizu adaptacije anglicizama i njihovih engleskih modela, 2) analizu pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku, 3) analizu percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku. U kontekstu pomenutog kognitivno-kontaktnog pristupa koji se temelji na teoriji adaptacije anglicizama R. Filipovića (1990), sprovedemo prvo formalnu i semantičku analizu anglicizama u crnogorskom jeziku u odnosu na njihove modele u engleskom jeziku kojom će se ukazati na kreativnu ulogu jezika primaoca u procesu adaptacije pozajmljenica u novi jezički sistem. Nakon nje će, zatim, uslijediti analiza pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku koja će ispitati njihovu komunikativnu opravdanost, a time i moguću neutemeljenost kategorizovanja jednog broja anglicizama kao nepotrebni ili ekvivalentni s 44 domaćim jedinicama čije značenje dijele. Konačno, sagledavanjem anglicizama iz sociolingvističkog i psiholingvističkog ugla u trećoj analizi, doći će se do zaključaka ne samo o stavovima crnogorskih govornika prema anglicizmima, već i do boljeg uvida u semantičko- pragmatički odnos anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata, čime će se dodatno potvrditi funkcionalna opravdanost sinonimičnih parova riječi engleskog i crnogorskog porijekla, odnosno neutemeljenost podjele anglicizama na potrebne i nepotrebne. 3.1 Kognitivno-kontaktni teorijski model adaptacije anglicizama Baveći se procesom pozajmljivanja iz engleskog u hrvatski jezik i adaptacijom pozajmljenica iz ugla kognitivne lingvistike,

B. Belaj i Tanacković Faletar kreirali su Jedan mogući teorijski model pristupa analizi jezičnoga posuđivanja 86

, što je i naslov njihovog rada iz 2007. godine. Ovaj model analize jezičkog pozajmljivanja temelji se na kognitivnolingvističkom pristupu koji jezičke sisteme koji se preklapaju tokom procesa pozajmljivanja vidi kao radijalne kategorije u kojima prototipna i periferna mjesta pozajmljenica zavise od njihove adaptacije u jeziku primaocu. S obzirom da

mjesto pozajmljenica u radijalnim kategorijama jezika u kontaktu određuje stepen njihove adaptacije u jeziku primaocu, to se teorijski model ovih autora bazira na analizi adaptacije anglicizama utemeljene u okviru kontaktne lingvistike R. Filipovića (1986, 1990). U njoj se razlikuju neki od već pomenutih pojmova – model (strana riječ iz jezika davaoca) i replika (strana riječ prilagođena u jeziku primaocu na različitim jezičkim nivoima), importacija (uvođenje novih jedinica u jezik primalac) i supstitucija (zamjena elemenata stranih jedinica elementima jedinica iz jezika primaoca), kao i brojni drugi koji se vezuju za različite stepene adaptacije pozajmljenica na svim jezičkim nivoima. Svi oni su prisutni i u radu B. Belaja i Tanacković Faletara (2007), a osim njih dato je i objašnjenje teorije adaptacije kojoj ćemo mi, zbog njenog opsega i primjene prilikom naše analize, posvetiti posebnu pažnju i prostor nakon prikaza ovog modela. Svoj teorijski model analize leksičkog pozajmljivanja autori objašnjavaju na primjeru pozajmljenice boksač (2007: 20), prikazujući leksički sistem engleskog i hrvatskog jezika kao radijalne kategorije uređene po principu prototipa (dvije kružnice sa tačkom u centru kao prototipom). Prototipni član kategorije anglicizama karakterišu obilježja engleskog jezika na svim nivoima, dok prototip kategorije kroatizama, s druge strane, sadrži obilježja hrvatskog jezika na svim nivoima. Model boxer, od kog je pozajmljenica nastala, ima sva obilježja engleskog jezika i zauzima centralno mjesto u kategoriji anglicizama. Zbog svog engleskog porijekla, u ovoj kategoriji su mjesto još našle i kompromisna replika bokser i replika boksač. S obzirom na to da su oblički i semantički adaptirane u skladu sa pravilima hrvatskog kao jezika primaoca, kompromisna replika bokser i replika boksač istovremeno čine i kategoriju kroatizama, tj. hrvatskog jezika, što znači da je njihovo mjesto u objema kružnicama upravo mjesto na kom se preklapaju engleska i hrvatska kategorija. Stepene adaptacije ovih riječi određuje njihovu udaljenost od centra radijalne kategorije kroatizama, što se vidi u prikazu koji Belaj i Tanacković Faletar nude u svom radu (2007: 20): Slika 3: Prikaz adaptacije anglicizma u radu B. Belaja i G. Tanacković Faletara (2007) 46 Model predstavljaju služeći se šematskim prikazom engleskog i hrvatskog jezika kao radijalnih kategorija koje se preklapaju i, ujedno, prikazom adaptacije engleskog modela boxer (kružnica A – kategorija anglicizama) nakon ulaska u hrvatski jezik (kružnica K – kategorija kroatizama). Budući da su radijalne kategorije zasnovane na temelju tipičnog predstavnika, tj. prototipa, to prototipni član kružnice A kao kategorije anglicizama ima sve karakteristike engleskog jezika, na ortografsko-fonološkom, morfološkom, semantičkom nivou, u pogledu funkcionalne opravdanosti i tvorbene plodnosti unutar tog jezika. Na sličan način, prototipni član kružnice K kao kategorije kroatizama, s druge strane, treba da pokaže integrisanost na ortografsko-fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou hrvatskog jezika, kao i funkcionalnu opravdanost i tvorbenu plodnost unutar njega. Indeksi c, F1, M1 i S1n koji se vezuju za kompromisnu repliku bokser u prvom pravougaoniku, preuzeti su iz teorije adaptacije R. Filipovića koju ćemo zasebno detaljno objasniti prije naše analize adaptacije anglicizama u crnogorskom jeziku. Indeks c govori da je kompromisna replika bokser nakon primarne adaptacije (indeks I, pravougaonik 1) u hrvatskom jeziku svoju grafiju formirala kombinacijom izgovora i ortografije modela. Indeksi F1 i M1, koji se koriste da označe djelimičnu integraciju na fonološkom, tj. morfološkom nivou, pokazuju da se pozajmljenica bokser djelimično uklapa u fonološki i morfološki sistem hrvatskog jezika jer se foneme ne podudaraju u potpunosti a engleska vezana morfema se zadržava u jeziku primaocu. Indeks S1n, kojim se označava semantička adaptacija, pokazuje da je došlo do suženja u značenju anglicizma u odnosu na model (preuzeto je samo značenje sportista). Nakon primarne adaptacije, ova pozajmljenica nastavlja da se dalje približava centru kružnice hrvatske radijalne kategorije, pa u fazi sekundarne adaptacije (indeks IIa, pravougaonik 2) dolazi do potpune transmorfemizacije (indeks M2), čime se vezana engleska morfema -er zamjenjuje hrvatskom -ač, a proces adaptacije završava replikom boksač. Osim toga, na osnovu prikaza moguće je vidjeti i

da kompromisna replika bokser prolazi kroz dvostruku sekundarnu adaptaciju (indeks IIb, pravougaonik 3) prilikom koje dolazi do njenog proširenja u značenju (replika dobija i značenja „hladno oružje; vrsta psa; pripadnik tajnog društva u Kini“). Ova promjena bilježi se indeksom S2n. Ono na šta ovaj model ukazuje kroz proces primarne i sekundarne adaptacije pozajmljenica jeste da strana riječ već nakon faze primarne adaptacije može da preuzme funkciju u sistemu jezika primaoca. Bokser npr. imenuje pojam za koji prethodno nije postojala riječ u hrvatskom približavajući se, tako, centru kružnice kroatizama, a ovo preuzimanje funkcije upravo predstavlja suštinu predloženog modela koji funkcionalnu 47 potrebu vidi kao osnovni razlog jezičkog pozajmljivanja. Jedinstvenu funkciju u jeziku primaocu mogu da ostvare, dodaju autori, i one pozajmljenice koje imaju ekvivalente u jeziku primaocu, tj. ne popunjavaju leksičke praznine u njemu, u čemu se i ogleda kognitivni koncept znanja o svijetu koji autori u svom modelu dovode u vezu s pozajmljivanjem. Iako dijele osnovno značenje sa riječima domaćeg porijekla, ovakve pozajmljenice ne dijele iste konceptualne domene, tj. ne upotrebljavaju se u istim kontekstima, za šta se kao primjer u radu navode domaća, hrvatska riječ glazba (aktiviranje konceptualnih domena ozbiljnosti, umjetnosti, svečanosti...) i pozajmljenica muzika (aktiviranje konceptualnih domena opuštenosti, zabave, plesa, pijanstva...) (Belaj, Tanacković Faletar 2007: 18). Iako su obje ove riječi i uprkos istom značenju funkcionalno opravdane, postoji i određen broj njih koje su nastale kao posljedica „puke mode“²⁷ i nefunkcionalne su u jeziku primaocu. One zauzimaju centralno mjesto engleske kružnice jer odgovaraju modelima iz engleskog jezika – njihova adaptacija na svim nivoima (osim fonološkog) u jeziku primaocu izostaje. Kognitivni, funkcionalni pristup pozajmljivanju koji autori zauzimaju u svom radu ide dalje od objektivističkog pristupa kategorijama u okviru strukturalizma budući da, kao što autori navode, „ne postavlja prepreke, već (...) usmjerava nove jezične jedinice prema različitim funkcionalnim stilovima standardnog jezika i njihovim pojedinačnim kontekstima“ (Belaj, Tanacković Faletar 2007: 23). Ovo dalje uklapanje pozajmljenica u funkcionalne stilove jezika primaoca i njihove pojedinačne kontekste biće, pritom, prikazano u našem radu u sklopu druge analize kojom se ispituju pragmatičke funkcije anglicizama sa ciljem ispitivanja njihove komunikativne opravdanosti u crnogorskom jeziku. Adaptacija pozajmljenica u jeziku primaocu predstavlja veoma složen proces koji paralelno uključuje više lingvističkih nivoa na kojima se vrši u jeziku primaocu. Budući da taj proces predstavlja predmet pomenutog, a ujedno i našeg rada u kom se analiza ovog procesa sprovodi na velikom broju odrednica, u produžetku nudimo njegovo detaljno objašnjenje. Ono na temelju pomenute Filipovićeve teorije (1986, 1990) podrazumijeva sve promjene koje nastaju tokom adaptacije anglicizama na ortografskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou jezika primaoca. 27 „Primarna adaptacija strane riječi u sastavu jezika primaoca se može javiti kao posljedica stvarne funkcionalne potrebe, ali i puke mode, dok se sekundarna adaptacija događa tek kada riječ zauzme funkcionalno mjesto u sastavu značenjskih odnosa jezika primatelja“ (Belaj, Tanacković Faletar 2007: 21). 48 3.1.1 Teorija adaptacije pozajmljenica 3.1.1.1 Adaptacija modela na grafijskom²⁸ nivou Početak adaptacije strane riječi u jeziku primaocu vezuje se za stvaranje njenog osnovnog oblika na grafijskom nivou. Kako bi pozajmljenica bila prilagođena grafijskom sistemu jezika primaoca, formiranje osnovnog oblika pozajmljenice na ovom nivou sastoji se u zamjeni stranih grafema domaćim. U svojoj analizi adaptacije anglicizama u hrvatskom ili srpskom jeziku, Filipović (1990: 28) polazi od grafije i izgovora modela i objašnjava kako se pomoću njih sprovodi grafijsko formiranje²⁹ anglicizama na četiri različita načina: a) prema izgovoru modela (I); b) prema grafiji modela (G); c) kombinacijom izgovora i grafije modela (IG); d) pod uticajem jezika posrednika (JP). a) Grafijsko formiranje anglicizama prema izgovoru modela (I) U našoj analizi anglicizama u crnogorskom jeziku grafijsko formiranje anglicizama prema izgovoru modela označavamo indeksom I. U slučaju ovog načina adaptacije na grafijskom nivou, foneme modela zamjenjuju se najbližim grafemama

jezika primaoca. Kako se u fonološkom sistemu engleskog jezika razlikuju četrdeset i četiri foneme, a u crnogorskom, odnosno hrvatskom i srpskom trideset fonema i isti broj grafema, to se ovo nepoklapanje u broju fonema u engleskom i grafema u crnogorskom, odnosno hrvatskom i srpskom jeziku u Filipovićevoj teoriji adaptacije anglicizama (1990: 54) rješava zamjenom parova engleskih fonema jednom grafemom: 28 Filipović u svom radu ovaj nivo naziva ortografskim i u skladu sa njim koristi izraze ortografija, formiranje ortografije, ortografija modela. Zbog svoje veće prikladnosti, prednost u ovom radu dajemo terminima grafija, grafijsko formiranje, grafija modela. 29 Osim zamjene termina, zamijenili smo i indekse kako bi odgovarali našim terminima, pa umjesto a, b, c, i d (koji se kod Filipovića koriste za grafijsko formiranje prema izgovoru, grafiji, kombinaciji izgovora i grafije modela, kao i pod uticajem jezika posrednika), u našem radu koristimo indekse I, G, IG i JP. 49 /i:/, /i/ > i /æ/, /e/ > e /ɑ:/, /ʌ/ > a /ɔ:/, /ɒ/ > o /u:/, /u/ > u U Filipovićevom rječniku Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku (1990), otuda, indeks I nose anglicizmi kao što su: jeep /dʒi:p/, pantry /pæntri/, lunch /lʌntʃ/, pool /pu:l/... Na sličan način se engleski diftonzi zamjenjuju najbližim grafijskim elementima crnogorskog, odnosno hrvatskog ili srpskog jezika, pri čemu indeks I dobijaju oni diftonzi koji u svom sastavu nemaju /ə/: /ei/ > ej /ai/ > aj /ɔi/ > oj /au/ > au Usljed ovoga, anglicizmi plej-of, najlon, boj, faul i sl., označavaju se indeksom I, budući da su diftonzi iz modela u engleskom od kojih su nastali (play-off /'pleɪ ɒf/; nylon /'naɪlɒn/; boj /bɔɪ/; foul /faʊl/...) zamijenjeni ekvivalentima jezika primaoca (Filipović 1990: 55). Indeksom I se takođe označavaju svi oni anglicizmi u čijem je slučaju u toku adaptacije modela došlo do redukcije diftonga u monoftong. U našem ispitivanom materijalu takvi su npr. anglicizmi bebi, gem, sef u čijim je modelima iz engleskog (baby /'beɪbi/, game /geɪm/, safe /seɪf/) u toku adaptacije došlo do redukcije diftonga /ei/ u monoftong /e/. U svim ostalim slučajevima u kojima zbog razlika u fonološkom sastavu jezika u kontaktu foneme jezika davaoca nije bilo moguće zamijeniti ekvivalentnim fonemama jezika primaoca (/ə/, /ɜ:/, /əʊ/, /ɪə/, /eə/, /ʊə/, /θ/, /ð/, /w/ /ŋ/), grafija anglicizma formirana je pomoću nekog od preostala tri načina; prema grafiji modela, na osnovu kombinacije izgovora i grafije modela, ili, iako rijetko, pod uticajem jezika posrednika. Na kraju, budući da se kontakt između engleskog i crnogorskog ostvaruje posredno – uglavnom putem pisanog jezika medija, jedan od principa u Filipovićevoj teoriji adaptacije anglicizama nalaže da se, upravo zbog same prirode indirektnog kontakta, prilikom formiranja grafije anglicizama prednost mora dati grafiji, a ne izgovoru modela (1990: 29). Na taj način, anglicizme kao što su bikini, barter, blog, folder, sprinter i sl. indeksirali smo u 50 našoj analizi kao G, tj. svrstavali smo ih u drugi tip grafijske adaptacije koja se sprovodi prema grafiji modela, iako bismo ih, na osnovu prethodno navedenog opisa grafijskog formiranja anglicizama prema izgovoru modela, mogli indeksirati i kao I, tj. svrstati u prvi tip grafijske adaptacije. b) Grafijsko formiranje anglicizama prema grafiji modela (G) Grafijsko formiranje anglicizama prema grafiji modela označavamo u našoj analizi indeksom G. Ovaj indeks će, tako, nositi svi oni anglicizmi čiji pisani oblik odgovara pisanom obliku modela: E bikini = C bikini, E blog = C blog, E bronzer = C bronzer, E limit = C limit, E marketing = C marketing, E rodeo = C rodeo... Međutim, kao i u prethodnom tipu grafijske adaptacije prema izgovoru, i u slučaju grafijske adaptacije anglicizama prema grafiji modela, prisutna su nepodudaranja usljed razlika u grafiji engleskog (koji se oslanja na etimologiju riječi) i crnogorskog (koji prati fonološka načela – jedna grafema za jednu fonemu) kao jezika u kontaktu. U cilju jednostavnije adaptacije prema ovom tipu, pratimo Filipovićeve principe jednačenja u grafiji engleskog i hrvatskog/srpskog jezika (1990: 56– 57). Pomoću njih se indeksom G, osim slučajeva poklapanja pisanog oblika anglicizama sa pisanim oblikom modela, bilježe i oni slučajevi u kojima se u modelu pojavljuju dvostruki konsonanti, budući da njih zamjenjuje jedan u hrvatskom/srpskom. U skladu sa tim, u našoj analizi na ovaj način indeksirane su odrednice: E blogger = C bloger, E dress = C dres, E glitter = C gliter, E rollover = C rolover,

E fitness = C fitness i sl. Jednačenje suglasnika po zvučnosti u anglicizmu u hrvatskom ili srpskom jeziku takođe spada u adaptaciju prema grafiji modela, tj. nosi indeks G. U nedostatku tog tipa primjera u našoj analizi, navodimo primjer E absorber = HS apsorber (Filipović 1990: 57), prisutan i u našem jeziku. Ovoj kategoriji pripadaju i anglicizmi koji sadrže foneme /ə/ i /ɜ:/ jer se njihova grafija najčešće formira prema grafiji modela: /ə/ > ar, a, er, o, or, ir; /ɜ:/ > ir, er. Osim toga, ovoj kategoriji se u teoriji adaptacije pridružuju sve grafeme engleskog jezika koje ne postoje u hrvatskom ili srpskom jeziku, a zamjenjuju se po principu sličnosti izgovora: q = kv, w = v, x = ks, y = j. Ovo je urađeno sa ciljem da se u što većem broju anglicizama grafijska adaptacija sprovede prema grafiji modela, a zbog već pomenute 51 činjenice da se preuzimanje engleskih riječi od strane hrvatskog/srpskog jezika usljed indirektno prirode kontakta uglavnom i ostvaruje putem pisanog jezika. Međutim, nakon detaljnog uvida u Filipovićev Rječnik (1990), zaključili smo da ovaj princip u njemu nije dosljedno sproveden (E yard > HS jard npr. u teorijskom dijelu ima indeks G30, a u Rječniku indeks IG31; a tu je i E xerox > HS kseroks koje, u skladu s predloženim principom, ima indeks G, dok je, s druge strane, E boxer > HS bokser indeksiran kao IG, iako bi po analogiji s odrednicom kseroks i njoj sličnim trebalo da nosi takođe indeks G). Osim toga, usljed intenzivnog globalnog uticaja engleskog jezika i razvoja drugih oblika masovnih medija (koji sve više uključuju usmeni u odnosu na pisani vid komunikacije), zaključujemo da je uloga usmenog jezika kao medijuma transfera anglicizama češća nego što je to bio slučaj u vrijeme koncipiranja teorije adaptacije od koje polazimo u ovom radu. Usljed svega ovoga, činilo nam se jednostavnijim i adekvatnijim da ove grafeme, koje se ne formiraju strogo ni prema izgovoru, ni prema grafiji modela, svrstamo u treći tip adaptacije i označimo indeksom IG. Budući da, iz navedenih razloga, u našoj analizi nismo dali prednost uticaju grafije u slučaju anglicizama s pomenutim grafemama, ne očekujemo da broj anglicizama formiranih prema grafiji nužno bude veći od onih formiranih prema izgovoru modela, što jeste bio slučaj u Filipovićevoj teoriji adaptacije. c) Grafijsko formiranje anglicizama kombinacijom izgovora i grafije modela (IG) Indeksom IG označavaju se svi anglicizmi čija se grafija formira i prema grafiji i prema izgovoru modela: E oversize = C oversajz, E hula-hoop = C hulahop, E advertising = C advertajzing, E attachment = C atačment, E championship = C čempionšip... S obzirom na razlike u fonološkom i grafijskom sistemu ispitivanih jezika u kontaktu i, otuda, česte nemogućnosti adaptacije samo prema izgovoru ili samo prema grafiji, ovom tipu adaptacije pripašće svi oni anglicizmi u crnogorskom jeziku koji u potpunosti ne odgovaraju ni prvom ni drugom tipu. Ovom tipu adaptacije na grafijskom nivou pridružili smo, nakon objašnjenja u prethodnom potpoglavlju, engleske grafeme i njihove ekvivalente u crnogorskom jeziku q > 30 Indeks b kod Filipovića (1990). 31 Indeks c kod Filipovića (1990). 52 kv, w > v, x > ks, y > j, s obzirom na to da se njihova adaptacija ne vrši ni isključivo prema izgovoru, ni prema grafiji modela. Osim njih, ovdje smo iz istog razloga pridružili i sve engleske diftonge koji u svom sastavu sadrže vokal /ə/, a koji se u crnogorskom, odnosno hrvatskom ili srpskom najčešće redukuju u monoftonge, čime ne prate ni izgovor, ni grafiju modela: /əu/ > o(r), /ɪə/ > i(r) /eə/ > e(r) /uə/ > u(r) Konačno, ovoj smo kategoriji pridružili i konsonante /θ/ > t, /ð/ > d, /w/ > v³², budući da se ni oni (za razliku od konsonanta /ŋ/ > ng, za koji takođe ne postoji ekvivalent u crnogorskom, a formira se na grafijskom nivou prema grafiji modela) ne formiraju strogo prema grafiji modela (/θ/ > t, a ne /θ/ > th; /ð/ > d, ne /ð/ > th), već kombinacijom grafije modela i najbližeg grafijskog ekvivalenta u jeziku primaocu, kao i pod uticajem jezika posrednika (w > v). U ovu kategoriju, osim navedenih, Filipović (1990: 57) svrstava i sve one anglicizme koji zadržavaju originalnu grafiju modela, ali su u izgovoru adaptirani prema pravilima transfonemizacije³³ (E casual = H casual /kežual/, E waterproof = H waterproof /voterpruf/...), zbog čega ona i važi za najbrojniju. Način tretiranja i navođenja osnovnih oblika anglicizama, odnosno njihovih varijanti u našem radu razlikuje se, međutim, od ovoga unutar Filipovićeve analize adaptacije od koje polazimo.

Budući da Pravopis crnogorskog jezika nalaže da se strana leksika piše onako kako se izgovara u jeziku iz kog je preuzeta, a koliko je to moguće u skladu sa našim grafijskim i glasovnim sistemom, to smo za osnovni oblik anglicizma uvijek uzimali varijantu koja je i najmanje, odnosno najviše prilagođena našem jeziku na grafijskom nivou, pa čak i kada je paralelni, sirovi oblik bio frekventniji u korpusu. Sirovi anglicizmi navođeni su kao osnovni anglicizmi isključivo kada su bili jedini oblici u našem korpusu, što je slučaj samo sa anglicizmima *mobile banking* i *rent-seeking*. U svim ostalim slučajevima naišli smo i na prilagođene osim na sirove oblike ispitivanih odrednica, pa smo sirove oblike u tabeli navodili kao varijante tih osnovnih, prilagođenih oblika, tj. osnovnih anglicizama. S obzirom na to da se varijante, po pravilu teorije adaptacije 32

Transfonemizacija foneme /w/ ne vrši se po principu grafije jezika primaoca, već pod uticajem njemačkog kao jezika posrednika (Filipović 1990: 76). 33 „Osnovni anglicizam može biti i potpuno neadaptirana ortografija modela s time da je njegov izgovor kroatiziran u najvećoj mogućoj mjeri“ (Filipović 1990: 50). 53 anglicizama, ne indeksiraju, nismo ih indeksirali na ovom kao ni na bilo kom drugom ispitivanom jezičkom nivou osim u slučaju pomenutih odrednica *mobile banking* i *rent-seeking*, kada su bili jedini grafijski oblici anglicizma. Osim zbog velikih razlika u grafijskom i fonološkom sistemu hrvatskog/srpskog i engleskog, tretiranje ove vrste anglicizama kao osnovnih i njihovo indeksiranje dodatni je razlog zašto u Filipovićevoj teoriji ovoj kategoriji na grafijskom nivou i pripada najveći broj anglicizama. Ipak, upravo zbog velikih razlika u grafijskom i fonološkom sistemu hrvatskog/srpskog, odnosno crnogorskog i engleskog, očekujemo da ova kategorija bude najbrojnija i u našoj analizi i bez sirovih anglicizama koje, u skladu s pravopisom našeg jezika, ne tretiramo kao osnovne oblike anglicizama, tj. ne indeksiramo. d) Grafijsko formiranje anglicizama pod uticajem jezika posrednika (JP) U svojoj Teoriji jezika u kontaktu (1986: 190–191), Filipović zaključuje da se etimologija anglicizama, a posebno njihova adaptacija na fonološkom nivou, nerijetko može objasniti bez utvrđivanja jezika posrednika. U našoj analizi, na primjer, na formiranje grafije anglicizama kao što su E *glamour* /'glæmə(r)/ = C *glamur*; E *jumper* /'dʒʌmpə(r)/ = C *džemper*; E *shawl*/ʃo:l/ = C *šal*, nesumnjivo djeluju jezici posrednici jer se da primijetiti da se adaptacija grafije ne vrši ni prema izgovoru, ni prema grafiji modela, kao ni njihovom kombinacijom. Ako se tome u prilog doda istorijska činjenica o statusu koji su u 19. i početkom 20. v. u Evropi uživali i njemački i francuski, kao i kulturne i političke veze bivše nam zemlje sa zemljama ovih jezika, postaje jasno kako je pod uticajem njemačkog jezika englesko /ʒ:/ i /ʌ/ prešlo u /e/ pojednostaljivanjem njemačkog /ø/ i /œ/ (Filipović 1986: 191) u anglicizmima kao što je *jumper*, kao i *glamour* u *glamur* posredstvom francuskog jezika. Uticaj jezika posrednika prisutan je i na morfološkom (posebno u hrvatskom jeziku u kome se oblik glagola gradi pomoću njemačkog infiksa -ir) i semantičkom nivou (na kom u analizi koju smo sproveli svjedočimo npr. o promjeni značenja imenice *smoking*³⁴, prisutnoj u njemačkom, ali i ostalim evropskim jezicima). Budući da je veoma teško identifikovati i utvrditi ulogu jezika posrednika u procesu adaptacije, svjesni smo njene vjerovatne nekompletnosti u pogledu grafijske adaptacije. Svi 34 Vidjeti analizu adaptacije ove odrednice u istraživačkom dijelu rada (Analiza adaptacije anglicizama na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou). 54 oni primjeri anglicizama kod kojih će biti jasno da se adaptacija ne vrši ni prema izgovoru ni prema grafiji modela, ali kod kojih nećemo biti u prilici da utvrdimo posredstvo drugog jezika, biće indeksirani kao IG i svrstani, dakle, u kategoriju grafijske adaptacije prema grafiji i izgovoru anglicizama. 3.1.1.2 Adaptacija modela na fonološkom nivou Formiranje osnovnog fonološkog oblika pozajmljenice u jeziku primaocu sastoji se u zamjeni fonema jezika davaoca fonemama jezika primaoca. Ovaj proces supstitucije na fonološkom nivou Filipović je nazvao transfonemizacijom i podijelio ga, na osnovu sličnosti i razlika fonema jezika davaoca i jezika primaoca, na tri tipa: potpunu ili nultu, djelimičnu ili kompromisnu i slobodnu transfonemizaciju (1986: 72, 1990: 30). a) Potpuna transfonemizacija (F0)

Potpuna ili nulta transfonemizacija javlja se kada se foneme jezika davaoca zamjenjuju fonemama jezika primaoca koje im u potpunosti odgovaraju – samoglasnici su isti i

po otvoru i po mjestu artikulacije, a konsonanti i po mjestu i po načinu artikulacije . Ovaj tip transfonemizacije javlja se 58

kod sljedećih vokala: E = C /i:/ = i /e/ = e /ʌ/ = a /ɔ:/ = o /u:/ = u U konsonante koji pripadaju ovom tipu transfonemizacije spadaju: 55 E = C b = b g = g m = m n = n f = f v = v l = l h = h s = s z = z ʃ = š tʃ = č dʒ = dž j = j U našem ispitivanom materijalu rijetki su primjeri koji pripadaju ovom tipu transfonemizacije: E jeans /dʒi:nz/ > C džins, E hedge /hedʒ/ > C hedž; E bug /bʌg/ > C /bag/... Nulta/potpuna transfonemizacija u analizi adaptacije anglicizama se bilježi indeksom F0, a kako karakteriše anglicizme čije se foneme u potpunosti poklapaju s fonemama modela, to se u njihovom slučaju ne vrši podvlačenje koje je karakteristično za druga dva tipa transfonemizacije u cilju njihovog lakšeg određivanja. b) Djelimična ili kompromisna transfonemizacija Ovaj tip transfonemizacije javlja se kada se foneme jezika davaoca zamjenjuju fonemama jezika primaoca koje im samo djelimično odgovaraju. Djelimičnoj transfonemizaciji pripadaju vokali jezika u kontaktu koji mogu da dijele isto mjesto artikulacije, ali i da se razlikuju po načinu artikulacije, kao i konsonanti koji mogu imati isti način, ali ne i mjesto artikulacije. U vokale iz skupa fonema koji pripadaju djelimičnoj transfonemizaciji spadaju: 56 E > C /i/ > i /æ/ > e /ɑ:/ > a /ɒ/ > o /ʊ/ > u Primjeri anglicizama iz našeg materijala u kojima se vrši ovaj tip transfonemizacije uključuju: E badge /bædʒ/ > C bedž; E cash /kæʃ/ > C /keš/; E blog /blɒg/ > C blog; E backhand /ˈbækhænd/ > C /bekhend/... Navedeni engleski i crnogorski vokali razlikuju se po načinu artikulacije, pa se prilikom transfonemizacije otvoreni engleski vokali /i/, /æ/, /ɒ/ i /u/ zamjenjuju zatvorenijim crnogorskim ekvivalentima /i/, /e/, /o/ i /u/. Osim ove promjene u otvoru usana prilikom izgovora, engleski vokal /ɑ:/, koji prema položaju izgovora pripada vokalima zadnjeg reda, takođe se djelimično transfonemizuje u crnogorsko a koje je vokal srednjeg reda. Ovom tipu transfonemizacije pripadaju i sljedeći konsonanti: E > C /p/ > p /t/ > t /d/ > d /k/ > k Konsonanti t i d se u ovim jezicima u kontaktu razlikuju prema mjestu tvorbe budući da su u engleskom alveolarni, a u crnogorskom dentalni. Engleski aspirirani konsonanti /p/, /t/ i /k/, s druge strane, takođe samo djelimično odgovaraju crnogorskim ekvivalentima p, t, k, u koje se transfonemizuju jer oni u crnogorskom jeziku nisu aspirirani, pri čemu se aspiracija izdvaja kao još jedan faktor za određenje djelimične ili kompromisne transfonemizacije. Djelimična ili kompromisna analiza bilježi se indeksom F1, a sve pomenute foneme koje joj pripadaju, u cilju njenog lakšeg identifikovanja, podvlače se u izgovoru anglicizama prilikom analize njihove adaptacije. 57 c) Slobodna transfonemizacija Treći

tip transfonemizacije ne vrši se prema fonetskim principima kao prva dva tipa , zbog čega se 58

i zove slobodna transfonemizacija. Javlja se kada se fonološki sistemi jezika u kontaktu razlikuju, bilo po broju ili prirodi fonema, odnosno po njihovoj klasifikaciji prema mjestu i načinu artikulacije. Kako je zamjena fonema jezika davaoca fonemama jezika primaoca nemoguća usljed njihovih razlika, transfonemizacija je, dakle, slobodna, pa se uglavnom vrši na

osnovu grafije modela, zatim kombinacijom grafije i izgovora modela, i, iako rjeđe, pod uticajem jezika primaoca. Foneme koji podliježu slobodnoj transfonemizaciji jesu sve one engleske foneme kojih u fonološkom sistemu crnogorskog, odnosno hrvatskog/ srpskog nema: vokali /ə/ i /ɜ:/, svi diftonzi /ei/, /ai/, /ɔi/, /au/, /əʊ/, /ɪə/, /eə/, /ʊə/, kao i konsonanti /θ/, /ð/, /w/ /ŋ/. Engleske foneme /ə/ i /ɜ:/ zamjenjuju se grafemama modela, ili se u rijetkim slučajevima mogu transfonemizovati pod uticajem jezika primaoca. Primjeri zamjene fonema /ə/ i /ɜ:/ grafemama modela uključuju: /ə/ > ar; a; er; o; or; ir /ɜ:/ > ir, er. Neki od primjera iz našeg materijala koji ilustruju ovu zamjenu jesu: cardigan /'kɑ:(r)dɪgən/ > kardigan; blazer /'bleɪzə(r)/ > blejzer; accident /'æksɪdɪnt/ > akcident; blogger /'blɒgə(r)/ > bloger; trainer /'treɪnə(r)/ > trener... Što se engleskih diftonga tiče, primjećuje se razlika u transfonemizaciji onih koji u svom sastavu imaju /ə/ i onih koji nemaju ovu fonemu. Engleski diftonzi koji u svom sastavu nemaju vokal /ə/, zamjenjuju se najbližim ekvivalentima crnogorskog, odnosno hrvatskog ili srpskog jezika, usljed čega u ovim jezicima (u čijim fonološkim sistemima nema diftonga), nastaju dvočlane fonemske skupine: /ei/ > ej /ai/ > aj /ɔi/ > oj /au/ > au. Primjeri iz našeg materijala uključuju odrednice: E aftershave /'ɑ:ftəʃeɪv/, /'æftərʃeɪv/ > C afteršejv; E design /dɪ'zaɪn/ > C dizajn; E boycott /'bɔɪkɒt/, /'bɔɪkɑ:t/ > C bojkot, E account /ə'kaʊnt/ > C akaunt, E break /breɪk/ > C brejk... 58 Transfonemizacija engleskih diftonga koji u svom sastavu imaju /ə/ vrši se po principu grafije ili, češće, dolazi do njihove redukcije u monoftong: /əʊ/ > o, ov /ɪə/ > i(r) /eə/ > e(r) /ʊə/ > u(r). Kao primjere za ovakvu zamjenu diftonga izdvajamo: BrE pullover³⁵/ 'pʊləʊvə(r)/ > C pulover; BrE contouring³⁶/ kɒntʊərɪŋ/ > C konturing; BrE know how³⁷ /'nəʊ haʊ/ > C nou hau; E water polo³⁸ /'wɔ:tə pəʊləʊ / > C /vaterpolo/... I konsonanti koji se transfonemizuju slobodno tom procesu podliježu vrše po principu grafije modela, kombinacijom grafije i izgovora, i pod uticajem jezika posrednika: /θ/ > t /ð/ > d /w/ > v /ŋ/ > ŋg. Primjeri uključuju: E wonderbra /'wʌndə(r)brɑ:/ > C vonderbra; E tweed /twi:d/ > C tvíd; E computing /kəm'pjʊ:tɪŋ/ > C kompjuting; E sparring /'spɑ:rɪŋ/ > C sparing... Slobodna transfonemizacija se u analizi adaptacije anglicizama bilježi indeksom F2, a u izgovoru anglicizama koji pripadaju ovom tipu transfonemizacije, u cilju njenog identifikovanja podvlače se sve foneme koje nemaju fonološke ekvivalente u jeziku primaocu. Na kraju opisa transfonemizacije, treba reći da su sve promjene u formiranju osnovnog fonološkog oblika anglicizma primarne, tj. da transfonemizacija spada u primarnu adaptaciju, zbog čega se rimsko I navodi i u našoj analizi ispred indeksa F. 35 NAmE / 'pʊləʊvər/ 36 NAmE /'kɑ:ntʊrɪŋ/ 37 NAmE /'nəʊ haʊ/ 38 NAmE /'wɔ:tər pəʊləʊ/, /'wɑ:tər pəʊləʊ/ 59 3.1.1.3 Adaptacija modela na morfološkom nivou Kao i na fonološkom nivou, Filipović za proces supstitucije na morfološkom nivou uvodi pojam transmorfemizacija i na osnovu sastava pozajmljenice razlikuje tri tipa tog procesa: nultu, kompromisnu i potpunu transmorfemizaciju. Budući da su to uslovi na morfološkom nivou diktirali, u pogledu supstitucije na ovom nivou detaljnije je razradio još jednu svoju teorijsku inovaciju – podjelu na primarnost i sekundarnost u adaptaciji, čime se već ovaj nivo doima kompleksnijim od fonološkog, koji karakterišu primarne promjene u formiranju osnovnog fonološkog oblika (Filipović 1986: 119). a) Nulta transmorfemizacija Nulta transmorfemizacija se kao prvi stepen supstitucije vezuje za nulte morfeme. Anglicizmi koji spadaju u ovaj tip morfološke adaptacije formiraju se po formuli slobodna morfema + nulta morfema, tj. prenose se u jezik primalac kao slobodne morfeme bez vezane morfeme, usljed čega i nema potrebe za njihovom morfološkom adaptacijom. Kroz nultu transmorfemizaciju uglavnom prolaze imenice jer su i u našem kao u engleskom jeziku veoma česte imenice čiji sastav čine slobodna morfema koja se završava na konsonant i nulta vezana morfema. Primjeri ovakvog prelaska modela u repliku bez morfološke adaptacije uključuju analizirane odrednice kao E badge = C bedž; E glamour = C glamur; E trend = C trend; E chat = C čet; E clinch = C klinč i sl. Ovoj kategoriji pripadaju i imenički anglicizmi čiji nastavci ne odgovaraju nastavcima imenica u crnogorskom, odnosno hrvatskom/srpskom jeziku, što Filipović vidi kao

inovaciju u distribuciji fonema i fonemskih skupina u morfološkom sistemu hrvatskog/srpskog jezika (1986: 120). Ovdje se misli na sve imenice koje se ne završavaju na konsonant, već sadrže za naš jezik netipično finalno -i, -u, ali i na imenice koje se završavaju na netipične konsonantske skupine -ft, -nd, -ndž...: E party = C parti; E hippie = C hipi; E twiggly = C tvigi; E cash flow = C keš flou; E know-how = C nouhau; E draft = C draft; E facelift = C fejslift; E brand = C brend; E trend = C trend; E forehand = C forhend; E backhand = C bekhend; E grunge = C grandž, E challenge = C čelendž. Iako rjeđe od imenica, nultom transmorfemizacijom formiraju se i engleskih pridjevi i priloga koji imaju nultu vezanu morfemu. Neki od primjera iz našeg materijala su pridjevski anglicizmi E fancy = C fensi; E cool = C kul; E metallic = C metalik; E oversize = C 60 oversajz; E pink = C pink; E unisex = C uniseks; E fair = C fer; E fit = C fit... Oni se ponašaju kao modeli od kojih su nastali jer su zadržali nepromjenljivost kao odliku engleskih pridjeva. S obzirom na to da se nisu adaptirali prema morfološkim osobinama jezika primaoca, oni nemaju oznaku broja, roda i padeža, te tako ne mijenjaju svoj oblik ni u pogledu broja i roda kada se koriste s imenicama, ni u padežnim odnosima, kao ni u komparaciji. Iako u engleskom jeziku ima i glagola koji se sastoje od slobodne morfeme i nulte vezane morfeme, njihova adaptacija u crnogorskom jeziku se ne vrši prema ovom tipu transmorfemizacije zbog drugačijeg sastava naših glagola koji imaju i infinitivne formante i nastavke. Zbog različitog morfološkog sastava engleskog i hrvatskog/srpskog, posebno u slučaju pridjeva, priloga i glagola, Filipović zaključuje da je mali broj anglicizama koji prolaze kroz nultu transmorfemizaciju, pri čemu su to uglavnom imenice jer je u oba jezika velik broj onih koje su sastavljene od slobodne morfeme na konsonant i nulte vezane morfeme (Filipović 1986: 120). U istom radu, on takođe iznosi statističke podatke o zastupljenosti vrsta riječi unutar vokabulara koji se prenosi iz jednog u drugi jezik. Oni govore da među pozajmljenicama najveći dio pripada imenicama – oko 75% (Haugen 1969: 406 u Filipović 1986: 127), što u potpunosti odgovara jednom od osnovnih principa pozajmljivanja po kom preuzimanje stranih riječi reflektuje preuzimanje predmeta iz druge kulture, koji su jezički i označeni imenicama. Imajući u vidu ovu činjenicu, zatim činjenicu da i daleko najveći dio našeg ekscerpiranog materijala čine imenice (436<500), kao i prethodno iznesenu da su među imenicama u našem jeziku česte one s pomenutim morfološkim sastavom, smatramo, ipak, da frekvencija ovog tipa transmorfemizacije nikako ne može biti mala ili nužno manja od broja anglicizama koji se adaptiraju prema drugim tipovima transmorfemizacije. Osim pomenutih argumenata, na ovaj zaključak navodi nas i sama priroda priliva engleskog vokabulara koji je stalan, intenzivan i sve češće nekontrolisan kada je u pitanju adaptacija u jeziku primaocu. Nulta transmorfemizacija pripada primarnoj adaptaciji, pa se ispred njenog indeksa – M0, u cilju označavanja primarnosti promjena dodaje i rimsko I.

b) Kompromisna transmorfemizacija Drugi stepen supstitucije javlja se kod pozajmljenica koje zadržavaju sufiks jezika davaoca koji, iako prethodno transfonemizovan, nije adaptiran na morfološkom nivou jezika 61 primaoca. Anglicizmi se po ovom tipu transmorfemizacije formiraju po formuli slobodna morfema + E vezana morfema. Budući da ovakvi anglicizmi predstavljaju samo djelimično adaptirane oblike modela, odnosno kompromisnu repliku na morfološkom nivou, ovaj tip adaptacije zove se kompromisna transmorfemizacija. Ako se anglicizmi, pak, zadrže na stepenu kompromisne transmorfemizacije, tj. ako ne zamijene engleski sufiks domaćim u cilju dalje adaptacije, onda oni postaju inovacije u morfološkom sistemu jezika primaoca (Filipović 1990: 32). Primjeri ovakve inovacije ili anglicizama koji ne teže daljoj adaptaciji veoma su česti u jezicima primaocima. Najčešće vezane morfeme kod anglicizama iz ove kategorije jesu sufiksi -er i -ing, za šta kao potvrdu izdvajamo primjere iz našeg materijala: E blogger = C bloger, E bronzer = C bronzer, E casting = C kasting, E shopping = C šoping, E trainer = C trener; E sprinter = C sprinter; E outsider = C autsajder..., ali ima i primjera sa drugim vezanim morfemama: E establishment = C establišment, E impeachment = C impičment, E fitness = C fitnes, E

championship = C čempionšip... Kao i nulta, kompromisna transmorfemizacija pripada primarnoj adaptaciji zbog čega se i uz njen indeks – M1, u cilju označavanja primarnosti dodaje rimsko I. c) Potpuna transmorfemizacija Na trećem stepenu supstitucije anglicizam koji ima vezanu morfemu jezika davaoca nastavlja svoju adaptaciju i zamjenjuje je vezanom morfemom jezika primaoca, integrišući se na taj način potpuno u tom jeziku. S obzirom na to da je integracija anglicizma u jeziku primaocu potpuna i da on na ovom stepenu iz kompromisne replike prelazi u repliku, ovaj tip adaptacije zove se potpuna transmorfemizacija. Sastav ovako integrisanih anglicizama čini slobodna morfema + vezana morfema jezika primaoca. Do ovog stadijuma integracije pozajmljenica u jeziku primaocu dolazi nakon duže upotrebe, a primjer je hrvatska imenica boksač u kojoj se u sekundarnoj adaptaciji engleska vezana morfema -er zamjenjuje hrvatskom -ač, čime anglicizam postaje potpuno adaptiran na morfološkom nivou jezika primaoca (Filipović 1990: 33). U našoj analizi nismo naišli na primjere potpune transmorfemizacije nastale zamjenom sufiksa -er, ali jesmo na one u kojima su domaćim sufiksima zamijenjeni drugi engleski imenički sufiksi, pridjevski sufiksi ili formirani oblici glagola: E blog (v) > C blogovati; E design (v) > C dizajnirati; E glamorous > C glamurozan; E photo session > C foto-sesija (var. foto-sešnja); E futuristic > futuristički; E dollarization > C dolarizacija; E application > C aplikacija; E viral > C viralan... Potpuna transmorfemizacija ima dva stepena i može se sprovoditi u primarnoj i sekundarnoj adaptaciji, zbog čega se ispred njenog indeksa – M2, dodaje rimsko I ili II, u zavisnosti od stepena adaptacije. Adaptacija je sekundarna kada se mijenja vrsta riječi (kada se od imenica dodavanjem sufiksa formiraju pridjevi (E football > C fudbal > C fudbalski; E deflator > C deflator > C deflatoran), ili kada se, iako rjeđe, od pridjeva dodavanjem sufiksa formiraju imenice (E mini > C mini > C minić), kao i kada se od imenica već adaptiranih u primarnoj adaptaciji izvode njeni novi oblici u sekundarnoj adaptaciji dodavanjem novih morfema (blog > blogovanje; blogger > bloger > blogerka). Adaptacija je sekundarna u slučaju glagola kada se vidna razlika označava pomoću prefiksa jezika primaoca, pa mogu biti perfektivni ili imperfektivni (E bluff > HS blefirati > HS izblefirati, odblefirati (Filipović 1986: 151). Adaptacija je sekundarna na morfološkom nivou i u slučaju formiranja eliptičnih oblika i pseudoanglicizama. Kada je riječ o elipsi ili izostavljanju riječi u složenicama, stepen morfološke adaptacije zavisi od toga da li se ona javlja u modelu, odnosno u jeziku davaocu, ili u replici, odnosno u jeziku primaocu. Ako se elementi složenica izostave u jeziku davaocu pa se one tako skraćene prenesu u jezik primalac, radi se o primarnoj adaptaciji (E corner kick > E corner = HS korner), ali ako je do gubljenja elementa složenice došlo nakon transfera – u jeziku primaocu, onda su takvi eliptični oblici rezultat sekundarne adaptacije (E comic strip = HS strip) (Filipović 1986: 70). Iz našeg materijala izdvajamo primjer složenice face lifting čijom je elipsom u engleskom jeziku nastao oblik facelift koji je prenesen u crnogorski jezik i formiran u primarnoj adaptaciji kao fejslift. Elipsom iste ove složenice face lifting u crnogorskom jeziku nastao je oblik lifting, koji je rezultat sekundarne adaptacije jer je elipsa sprovedena u jeziku primaocu. U sekundarnoj adaptaciji formiraju se još i pseudoanglicizmi – oblici koji su izvedeni

od engleskih elemenata , ali koji **u tom** takvom **obliku** , tj. sastavu **ne postoje u engleskom**

27

jeziku: E goal = HS gol > HS golman; E tennis = HS tenis > HS teniser; E happy ending = HS hepiend (Filipović 1990: 20). Kao što se vidi iz navedenih primjera, pseudoanglicizmi se formiraju kompozicijom (spajanjem anglicizma i man), derivacijom (dodavanjem engleskih sufiksa na anglicizme) i elipsom (gubljenjem sufiksa/drugih engleskih elemenata). Kao posebno

produktivne u tvorbi pseudoanglicizama izdvajaju se morfeme -er, -ing, -ist, u šta smo imali prilike da se uvjerimo i prilikom ekscerpcije odrednica iz našeg materijala: E tennis player > C teniser, E waterpolo > C vaterpolist(a); E sport > C sportist(a). 63 Adaptacija imenica Adaptacija imeničkih anglicizama na morfološkom nivou uključuje i adaptaciju njihovog roda. Budući da engleski jezik ima prirodni, a crnogorski jezik gramatički rod, to se prilikom prelaska modela u anglicizme uočavaju određene tendencije u pogledu određenja njihovog roda. S obzirom na to da se osnovni oblik imenica u engleskom i u crnogorskom jeziku najčešće završava na konsonant + nultu morfemu, engleski modeli koji imaju ovaj sastav prolaze kroz nultu transmorfemizaciju i zadržavaju taj oblik u jeziku primaocu bez morfoloških promjena. Kako su imenice koje se završavaju na konsonant u crnogorskom jeziku uglavnom muškog roda, to svi imenički anglicizmi koji

su u engleskom bili srednjeg **roda prelaze u muški rod** u crnogorskom jeziku. **Po** nultoj transmorfemizaciji adaptiraju **se**

23

i oni imenički anglicizmi koji se ne završavaju na konsonant, već sadrže za naš jezik netipično finalno -i, -u, i koji u njemu prema tendenciji muškog roda³⁹ takođe prelaze u muški rod. Po ovom principu u muški rod prelaze i svi anglicizmi koji se završavaju na -o, iako se za taj nastavak u našem kao jeziku primaocu vezuje srednji rod (Filipović 1986: 129–130). Drugi način određenja roda anglicizama jeste dodavanjem formalnih oznaka roda – vezanih morfema jezika primaoca na transfonemizovani oblik modela, usljed čega ovakvi anglicizmi pripadaju potpunoj transmorfemizaciji. Rod anglicizama koji se na ovaj način transmorfemizuju određuje se prema polu i tzv. kontaminacijom, tj. prema sličnosti u značenju između pozajmljenica i nekih domaćih riječi iz jezika primaoca (Filipović 1986: 131–132, 1990: 35). U slučaju određivanja roda prema polu, na anglicizme se dodaje vezana morfema -a za ženski rod u hrvatskom/srpskom, odnosno crnogorskom jeziku – E stewardess > H stjuardesa (Filipović 1986: 129). U slučaju određivanja roda kontaminacijom, s druge strane, engleske pozajmljenice analogijom po značenju koje domaće riječi imaju u jeziku primaocu, postaju imenice ženskog roda iako su zbog završetka na konsonant u modelu mogle prema tendenciji muškog roda dobiti muški rod. U našem materijalu takav je primjer E platform > C platforma. 39 Tendencija muškog roda je princip prisutan u mnogim jezicima primaocima, po kome većina pozajmljenica dobija muški rod – sve pozajmljenice

koje se završavaju na konsonant , ali **i** one **koje se završavaju na vokal**

100

i koje u tom jeziku primaocu ne bi bile muškog roda. 64 Padež i broj imenica određuju se nakon određenja roda, pa se imenički anglicizmi nakon adaptacije dekliniraju zavisno od roda, u skladu sa pravilima deklinacije jezika primaoca. Adaptacija glagola Formiranje osnovnog oblika glagolskog anglicizma na morfološkom nivou crnogorskog, odnosno hrvatskog/srpskog jezika složenije je od formiranja imenica i pridjeva, a zbog velikih razlika u obliku glagola ovih jezika u kontaktu. Glagoli se od imenica u engleskom ne razlikuju po infinitivnim nastavcima kao u našem jeziku, u kome se glagoli i navode u svom infinitivnom obliku. Zato se u formiranju osnovnog oblika glagola iz engleskog jezika na model dodaju elementi jezika primaoca neophodni za adaptaciju – infinitivni formant i infinitivni nastavak, pri čemu je u našem, odnosno

hrvatskom/srpskom jeziku najčešći infinitivni formant -a, koji u kombinaciji s drugim formantima domaćeg i stranog porijekla (-a-ti; -av-a-ti, -ov-a-ti; -iv-a-ti; -ir40-a-ti; -is41-a-ti) može tvoriti nebrojeno mnogo glagolskih pozajmljenica. Zbog dodavanja ovih tvorbenih elemenata na model preuzet iz engleskog, adaptacija osnovnog oblika glagolskih anglicizama u crnogorskom, odnosno hrvatskom/srpskom jeziku vrši se tek prema trećem tipu supstitucije, tj. potpunom transmorfemizacijom. Adaptacija pritom može biti primarna i sekundarna, a određuje je vid glagola. Primarnost i sekundarnost u adaptaciji glagola vezuje se upravo za glagolski vid. Posmatranjem glagolskog vida glagolskih pozajmljenica, uočava se razlika između onih koji prolaze kroz primarnu adaptaciju i onih glagola koji prolaze kroz sekundarnu adaptaciju. Prvu grupu čine glagolski anglicizmi čiji vid nije određen morfološki, budući da u primarnoj adaptaciji postaju dvovidni (design > dizajnirati; blog > blogovati), a drugu čine glagolski anglicizmi koji mogu biti perfektivni ili imperfektivni, tj. oni koji u sekundarnoj adaptaciji bivaju vidski označeni uz pomoć prefiksa, kao što je to slučaj s glagolima jezika primaoca (E bluff > HS blefirati > HS izblefirati, odblefirati (Filipović 1986: 151)). 40 -ir je adaptirani infinitivni formant nastao od njemačkog formanta -ier (Filipović 1986: 137). 41 -is je adaptirani infinitivni formant nastao od grčkog formanta -is (Filipović 1986: 137). 65 Adaptacija pridjeva Analizi adaptacije pridjevskih anglicizama u Filipovićevoj teoriji (1986: 144) pristupa se s aspekta primarne i sekundarne adaptacije, usljed velikih razlika u morfološkim osobinama pridjeva engleskog i hrvatskog/srpskog kao jezika u kontaktu (nepromjenljivost engleskih i promjenljivost hrvatskih ili srpskih pridjeva). Posmatranje pridjevskih anglicizama u hrvatskom/srpskom, odnosno crnogorskom jeziku iz perspektive primarne i sekundarne adaptacije, ukazuje na mogućnost njihovog kategorizovanja u dvije grupe – grupu pridjeva koji se adaptiraju u primarnoj adaptaciji i grupu pridjeva koji se adaptiraju u sekundarnoj adaptaciji. Pridjevi koji se adaptiraju u primarnoj adaptaciji preuzimaju se direktno iz engleskog nultom transmorfemizacijom po formuli slobodna + nulta vezana morfema: baby > bebi; E fancy > C fensi; E nude > C nud/njud; E pink > C pink... Njihov osnovni oblik u skladu je sa oblikom pridjeva u hrvatskom/srpskom/crnogorskom jeziku, ali ne i s morfološkim osobinama ove vrste riječi jer ovako preuzeti anglicizmi zadržavaju nepromjenljivost engleskih pridjeva i ostaju nepromjenljivi i u pogledu broja (fensi majica – fensi majice) i roda (fensi majica – fensi kaput) kada se koriste s imenicama, u padežnim odnosima (fensi kaput, fensi kaputa...), kao i u komparaciji koja se gradi opisno (više fensi). Drugoj grupi pripadaju pridjevski anglicizmi koji se od primarno adaptiranih imeničkih pozajmljenica izvode dodavanjem pridjevskih sufiksa u sekundarnoj adaptaciji. Od pridjevskih sufiksa crnogorskog, odnosno hrvatskog/srpskog jezika može se dobiti neograničen broj pridjevskih anglicizama, pa su pridjevi iz ove grupe, koji se adaptiraju u sekundarnoj adaptaciji, brojniji od pridjeva iz prve grupe. Kao najčešći u tvorbi ovih pridjevskih anglicizama izdvajaju se sufiksi -ski, -ški, -čki, -an. E footbal > C fudbalski; E viral > C viralan; E deflator > C deflatoran; E futuristic > C futuristički; E minimalistic > C minimalistički; E anti-dumping > C antidampinški, E clearing > C klirinški, E marketing > C marketinški... samo su neki od primjera iz našeg materijala. Ovako izvedene pridjevske pozajmljenice imaju sve osobine domaćih pridjeva – oznaku roda, broja i padeža saglasnu imenici s kojom se koriste (marketinški trik/marketinška magla; marketinškog/marketinške). 66 3.1.1.4 Adaptacija modela na semantičkom nivou Prilikom pozajmljivanja, strane riječi po ulasku u jezik primalac mijenjaju i svoje značenje u cilju integracije u semantičku mrežu tog jezika. To znači da se, pored adaptacije na grafijskom, fonološkom i morfološkom nivou, strane riječi u jeziku primaocu adaptiraju i na semantičkom nivou. Semantička adaptacija, na taj način, pokazuje način formiranja značenja anglicizama tokom njegove integracije u jezik primalac, promjene do kojih dolazi tokom tog procesa, kao i odnos tako formiranog značenja anglicizma sa značenjem modela na osnovu kog se to formiranje i vrši. U cilju analize promjena u značenju koje se

javljaju prilikom adaptacije pozajmljenica na semantičkom nivou, Filipović polazi od Houpove podjele semantičkih promjena⁴², modifikujući i dopunjujući njen prvi tip. Promjene u semantičkoj ekstenziji, koje kao prvi tip semantičkih promjena podrazumijevaju nultu ekstenziju, suženje i proširenje u značenju, Filipović modifikuje raščlanjivanjem suženja i proširenja u značenju na dva dijela – na suženje i proširenje u broju i polju, dopunjujući ih, istovremeno, inovacijom iz svoje teorije – dvostepenom adaptacijom. Na taj način se uočava kako se nulta semantička ekstenzija i suženje značenja ostvaruju u prvom stepenu ili primarnoj adaptaciji, a proširenje značenja tek u drugom stepenu ili u sekundarnoj adaptaciji.

a) Nulta semantička ekstenzija Nultoju semantičkoj ekstenziji kao prvom tipu adaptacije pripadaju svi anglicizmi koji zadržavaju značenje ili značenja engleskih riječi od kojih su nastali. Kako su anglicizmi po značenju jednaki modelu pa ne dolazi promjene značenja, to se ovaj tip adaptacije i zove nulta semantička ekstenzija. U nultu semantičku ekstenziju najčešće spadaju anglicizmi koji pripadaju specijalizovanoj vrsti jezika, npr. registru sporta, mode, muzike, zanimanja, pića i hrane i sl. E aftershave = C afterševj (losion za upotrebu posle brijanja); E agribusiness = C agrobiznis (poljoprivreda organizovana kao trgovački posao); E chipset = C čipset (grupa integrisanih kola koja rade zajedno); E skydiving = C skajdajving (akrobatika u vazduhu)...⁴² Houpov sistem pet tipova semantičkih promjena uključuje: 1) promjene u semantičkoj ekstenziji, 2) elipsu, 3) promjenu vlastitih imena u opšte imenice, 4) pejorizaciju i eufemizme i 5) metaforu (Hope 1960: 133 u Filipović 1986: 157).⁶⁷ samo su neki od brojnih primjera iz naše analize. U njoj takođe bilježimo primjere nulte ekstenzije, koja podrazumijeva prenos ili poklapanje dva ili više značenja, iako su takvi slučajevi rjeđi: E body piercing = pirsing (bušenje tijela radi ukrašavanja nakitom + sami nakit koji se za to koristi); E portfolio = C portfolio (radna fascikla, torba za dokumenta + posao ministra u vladi = ministarsko mjesto/resor + skup vrijednosnih papira i novca neke ustanove ili pojedinca (akcije, obveznice, gotovina) + skup reprezentativnih karakteristika, proizvoda pojedinca, udruženja ili kompanije (umjetnika, učenika...); E surf = C surfovati (održavati se na specijalnoj dasci po velikim talasima + tragati za informacijama na internetu prelazeći s jednog sajta na drugi = pretraživati). Nulta semantička ekstenzija se bilježi indeksom S0, ispred koga se dodaje rimsko I da bi se označilo da se ona ostvaruje u prvom stepenu ili primarnoj adaptaciji. b) Suženje značenja Suženje značenja je najčešća promjena prilikom pozajmljivanja i uglavnom se odnosi na prenos jednog ili manjeg broja značenja iz višeznačnog modela u repliku. Učestalost ove promjene duguje se činjenici da jezici koji pozajmljuju to rade uglavnom sa ciljem popunjavanja leksičkih praznina, tj. sa ciljem imenovanja stvari ili pojmova iz jezika davaoca za koje nemaju nazive, pa zato i zadržavaju ono značenje ili značenja modela koja su im bila potrebna. Značenje koje se preuzima je zato najčešće specijalizovano. Iako prilikom suženja u broju značenja modela najčešće dolazi do prenosa jednog značenja u repliku, među anglicizmima kod kojih dolazi do smanjenja broja značenja u odnosu na model razlikuju se dvije grupe – anglicizmi koji u jezik primalac prenose samo jedno od više značenja prisutnih u modelu, i anglicizmi koji takođe smanjuju broj značenja u odnosu na model, ali prenose više njegovih značenja (najčešće dva). U anglicizme iz prve grupe spadaju primjeri: E jumper= C džemper: topli najčešće vuneni odjevni predmet za gornji dio tijela; E establishment = C

establišment: društveni, stručni ili politički sloj koji vlada društvenim životom i određuje pravila i način ponašanja i djelovanja

13

; E drive = C drajv: jedinica diska, uređaj za snimanje i čitanje podataka s diska (disk drajv, drajv); E crawl = C kraul: stil plivanja pri kome se ruke naizmjenično zabacuju, a noge naizmjenično udaraju gore-dolje... U anglicizme iz druge grupe spadaju: E brand = C brend: fabrička marka, zaštitni znak, tip/vrsta proizvoda; popularni proizvod/običaj/ličnost; E design = C dizajn: primijenjena umjetnost koja se bavi oblikovanjem, kreiranjem proizvoda (namještaja, odjevnih predmeta, knjiga...); izgled nekog proizvoda... Suženje u značenjskom polju nije toliko često kao suženje u broju prilikom adaptacije anglicizma na semantičkom nivou. Ipak, ono se može ostvariti i to najčešće kod pozajmljenica koje su već suzile broj značenja u odnosu na model, čime takvo suženje postaje dvostruko – u broju značenja i u polju preuzetog značenja: E dress = C dres: sportska odjeća – majica ili komplet takmičara, reprezentacije, kluba; E safety car = C sejfti kar: vozilo koje se iz predostrožnosti i u cilju sprečavanja rizika u takmičenjima u automobilizmu i motosportu pojavljuje ispred vodećeg vozača; E password = C pasvord: lozinka/šifra za pristup nekom kompjuterskom sistemu; E custody = C kastodi: briga, čuvanje i staranje o hartijama od vrijednosti. Suženje značenja pripada primarnoj adaptaciji i bilježi se indeksom I S1n – ukoliko se radi o suženju u broju značenja, i indeksom I S1f – ukoliko je riječ o suženju u polju značenja. c) Proširenje značenja

Proširenje značenja se ostvaruje tek u drugom stepenu adaptacije kada je, tj. ako je u jeziku primaocu došlo do potpune integracije pozajmljenice i do njene česte upotrebe. U takvim uslovima, u kojima se pozajmljenica koristi učestalo kao i domaće riječi, intenzitet njenog uskog, specijalizovanog značenja koje je popunilo prazno mjesto u jeziku primaocu, počinje da slabi, pa je moguće proširenje njenog značenja u jeziku primaocu. Prilikom proširenja značenjskog polja, širi se obim značenja pozajmljenice, pa tu ulaze drugi elementi značenja: E trash > C treš: I S1n = umjetničko djelo lošeg kvaliteta = šund, kič; privremeno skladište za datoteke koje su izbrisane od strane korisnika, ali ne i trajno izbrisane iz sistema datoteka = korpa za otpatke > II S2f = namjerna orijentacija ka jeftinoj, komercijalnoj umjetnosti, orijentacija u alternativnoj umjetnosti krajem 20.vijek, zasnovana na stvaranju treša; E dealer > C diler: I S0 = trgovački posrednik, trgovac koji kupuje i prodaje hartije od vrijednosti/dругu robu; onaj koji u kockarnici ili za kartaškim stolom dijeli karte; prodavac droge > II S2f = onaj koji se bavi nezakonitom kupovinom i prodajom neke deficitarne ili za uvoz zabranjene robe, deviza, droge i sl. U slučaju proširenja značenja u broju, anglicizam izvodi još jedno značenje: E mister > C mister: I S1n = gospodin, na engleskom govornom području > II S2n = titula koja se dodjeljuje pobjedniku na takmičenju snage, ljepote i sl., 69 pobjednik na takvom konkursu; E racket = C reket: I S1n = rekvizit u tenisu/stonom tenisu kojim se udara loptica > II S2n = onaj koji se bavi tenisom/stonim tenisom, teniser, stonoteniser; (u košarci) obilježeni prostor ispod koša. Proširenje značenja se bilježi indeksom S2, ispred koga se stavlja rimsko II kako bi se označila sekundarna adaptacija kojoj ono pripada. Proširenje značenjskog polja bilježi se, pritom, indeksom II S2f, a proširnje značenjskog broja kao II S2n. U cilju jasnijeg prikaza proširenja značenja u polju i broju kao rezultata sekundarne adaptacije, prvo se u tabeli navodi primarna adaptacija. 3.2 Pragmatika anglicizama Na temelju pragmatičke teorije, pozajmljenice se mogu analizirati s aspekta upotrebe sa ciljem da se ukaže na opravdanost pozajmljivanja i neutemeljenost tradicionalne podjele pozajmljenica na potrebne i nepotrebne. Takav pristup u analizi pozajmljenica zauzimaju Onisko i Vinter Fromel (2011: 1551–1552), koji ističu da se problematika tradicionalne dihotomije pozajmljenica duguje purističkim stavovima i, stoga, pogrešnoj terminologiji – potrebne pozajmljenice ne mogu biti zaista potrebne ako se ima na umu da jezik može da obezbijedi riječ za novi koncept i na drugi način (prevodom ili kalkiranjem npr.), kao što ni nepotrebne pozajmljenice, s druge strane, ne mogu biti nepotrebne ako se u obzir uzme komunikativna potreba iz koje su nastale – da je nije bilo, ne bi ni postojale u jeziku. Polazeći od pomenute tradicionalne podjele, ovi autori nude drugačiju koncepciju podjele pozajmljenica koristeći se znanjima retoričke tradicije i

pragmatičke teorije S. Levinsona (Levinson 2000). Za razliku od tradicionalnog pristupa izučavanju pozajmljenica sa isključivo leksičkog aspekta, njihov pristup u obzir uzima i semantičko-pragmatičko značenje, tj. značenje koje pozajmljenice ostvaruju u upotrebi, pa se prema pragmatičkim funkcijama koje imaju mogu podijeliti na one koje sadrže maksimu informativnosti (katahrestične) i one koje sadrže maksimu načina (nekatahrestične). Ovakav pristup opravdanosti anglicizama, na kom će biti zasnovana naša analiza pragmatičkih funkcija anglicizama, bliže će biti opisan nakon prikaza tradicionalne podjele pozajmljenica. Sâma pragmatička analiza pozajmljenica će se na taj način prirodno nastaviti na prvu analizu koja će, pristupajući adaptaciji pozajmljenica iz kognitivnolingvističke perspektive, za cilj takođe imati da ukaže na opravdanost njihovog transfera. Ovako 70 koncipirana pragmatička analiza pomoći će i u našoj želji da u ispitivanje anglicizama uključimo što više lingvističkih disciplina jer će, osim fonologije, morfologije i semantike na čijim se nivoima vrši analiza adaptacije, u ispitivanje biti uključena i pragmatika.

3.2.1 Tradicionalna podjela pozajmljenica na potrebne i nepotrebne

Kao što je pomenuto na samom početku rada, u dijelu namijenjenom leksičkom pozajmljivanju i pozajmljenicama, u literaturi kontaktne lingvistike srijeću se brojne podjele pozajmljivanja i samih pozajmljenica. Među njima najkontroverzniju predstavlja podjela pozajmljenica prema značenjskim odnosima u koje one stupaju sa riječima jezika primaoca koja je, kao takva, onomaziološke prirode jer podrazumijeva analizu pozajmljenica u odnosu na semantičke ekvivalente iz jezika primaoca. Po njoj se razlikuju pozajmljenice koje u jeziku primaocu imaju značenjski ekvivalent od onih koje ga nemaju, što je u terminološkom smislu uslovalo raznovrsnu podjelu na tzv. potrebne i nepotrebne pozajmljenice, zatim kulturne i prestižne, funkcionalne i moderne, sasvim opravdane, opravdane, uslovno opravdane, neopravdane i sasvim neopravdane... Pomenuta i terminološki raznovrsna dihotomija odražava zapravo ono što u studijama brojnih lingvista (Weinreich 1953: 56–61, 79; Hock 1986: 408–409; Van Coetsem 1988: 13; Hock, Joseph 1996: 258–259; Haspelmath 2003: 50) predstavljaju dva osnovna uzroka pozajmljivanja – potreba i prestiž. U skladu sa glavnim uzrocima pozajmljivanja, a prema odnosu u koji pozajmljenice stupaju sa postojećom leksikom jezika primaoca, u terminološkom smislu česta je podjela na potrebne i prestižne pozajmljenice (Ohmann 1961; Carstensen 1965; Tesch 1978; Langer 1996 u Onysko, Winter-Froemel 2011: 1551). U frankofonoj literaturi, Luj Deroa razlikuje pozajmljenice nastale iz praktičnih, objektivnih (*la nécessité pratique*) i pozajmljenice nastale iz subjektivnih, ekspresivnih razloga (*les raisons de coeur*) (Deroy 1956: 138 u Haugen 1957: 588). Iako ne naziva pozajmljenice kao nabrojani njemački autori, Deroina podjela na praktične i ekspresivne odgovara dihotomiji između denotativnih i konotativnih, tj. potrebnih i prestižnih pozajmljenica.

71 Osim potrebnih i prestižnih, često se ove dvije grupe pozajmljenica nazivaju i kulturnim i prestižnim⁴³ (Myers-Scotton 2002: 41; Haspelmath 2009: 46; MacKenzie 2012: 31–32). Kulturne pozajmljenice imenuju novi, nepoznati koncept u jeziku primaocu i uopšte u zajednici koja se njime služi, a prestižne izražavaju značenja za koja već postoje domaće riječi. Dominaciju engleskog neki autori pripisuju funkcionalnosti i prestižu ovog jezika, pa pozajmljenice iz engleskog nazivaju funkcionalnim i modernim (Melchers&Shaw 2011: 208). U prvu grupu svrstavaju anglicizme koji imenuju nove koncepte, tj. imaju funkciju u jeziku primaocu, a u drugu one koje tu funkciju nemaju jer za njih već postoje domaći ekvivalenti. Prvi, funkcionalni anglicizmi se zato najviše koriste za potrebe komunikacije u diplomatiji, naučnom i poslovnom jeziku, dok se moderni, koji „zvuče bolje“ (Melchers&Shaw 2011: 189) od postojećih ekvivalenata, zbog asocijacija koje izazivaju i najčešće koriste u jeziku reklama, polju muzike i sl. Na sličan način, Bukles (1982: 171 u Roriguez Gonzalez 1996-1: 110) pozajmljenice dijeli na jedinstvene i sinonimične. Budući da u jeziku primaocu predstavljaju jedine leksičke izraze za određeni semantički sadržaj, prve odgovaraju prethodno pomenutim potrebnim, praktičnim, denotativnim, kulturnim ili funkcionalnim pozajmljenicama. Zbog

semantičkog ekvivalenta koji imaju u jeziku primaocu, sinonimične pozajmljenice odgovaraju pomenutim prestižnim, ekspresivnim, konotativnim ili modernim pozajmljenicama. Kriterijum podjele anglicizama prema opravdanosti, zajedno sa kriterijumom podjele prema vrsti, porijeklu i statusu, čini veoma detaljno razrađenu tipologiju anglicizama Tvrтка Prčića, koju ovaj lingvista detaljno predstavlja u svojoj knjizi *Engleski u srpskom* (2011: 120–140). Umjesto prema potrebi ili funkciji, ovdje se prema opravdanosti razlikuje čak pet grupa anglicizama, i to: 1) sasvim neopravdani anglicizmi – za koje već postoji domaća ili odomaćena riječ (kasting/casting prema audicija; fan prema obožavalac); 2) neopravdani anglicizmi – u slučaju kojih postoji mogućnost prevođenja stranog sadržaja pomoću morfosintaktičkih i semantičkih sredstava (open dan prema otvoreni dan; bilbord prema reklamni pano); 43 Eng. cultural and core borrowings. Naziv druge grupe pozajmljenica (core borrowings) u engleskom jeziku nije prikladan za strane riječi koje reflektuju prestiž jezika davaoca a ne osnovni vokabular (core vocabulary), ali se, poput mnogih drugih neprikladnih termina, ustalio u literaturi kontaktne lingvistike. 72 3) uslovno opravdani anglicizmi – koji nude mogućnost ekonomičnijeg izražavanja sadržaja od domaće ili odomaćene riječi (horor prema film strave i užasa; PR prema osoba/služba zadužena za odnose sa javnošću); 4) opravdani anglicizmi – koji uvode novi sadržaj u jezik primaoca (bejbisiterka prema dadilja; đus prema sok); 5) sasvim opravdani – koji unose potpuno novo značenje u jezik primalac i time popunjavaju leksičke praznine (milkšejk, fišburger). Branislav Brborić, takođe srpski lingvista, u svom radu „Odnos prema tuđicama: s merom ali bez averzije“ razlikuje zamenjive i nezamenjive tuđice, odnosno one koje mogu zamijeniti domaći sinonimi i one koje, s druge strane, tu zamjenu nemaju a u koje spadaju svi internacionalizmi, njihove izvedenice, kao i brojni osmanizmi (Plankoš 1996: 27–51 u Klajn 2008: 159). I ovdje se, kao kod Prčića, može govoriti o skalarnoj opravdanosti, odnosno „zamjenljivosti“ pozajmljenica budući da se osim nezamenjivih i zamenjivih pominju i uslovno zamenjive tuđice, tj. one „kojima nije teško naći sinonim“ (Klajn 2008: 159). Nabrojane i terminološki različite podjele pozajmljenica prema značenjskom odnosu u koji stupaju sa postojećom leksikom jezika primaoca neke su od najčešćih u literaturi kontaktne lingvistike. Nezavisno od naziva koje pozajmljenice imaju, opisanu dihotomiju između njih smatramo spornom jer počiva na temeljima purističke literature koja propisuje šta je u jednom jeziku potrebno/opravdano a šta ne i, stoga, ne ostavlja prostor za objektivnu analizu stranog materijala. U daljem tekstu ćemo zato, vodeći se stavovima lingvista koje zastupamo, objasniti razlog za njenu problematiku i neutemeljenost. 3.2.1.1

Problematika tradicionalne podjele pozajmljenica Baveći se tradicionalnom dihotomijom između potrebnih i nepotrebnih pozajmljenica, Onisko i Vinter-Fromel (2011: 1552) zaključuju da pozajmljenice nisu važne ili „potrebne“ samo zbog popunjavanja leksičkih praznina, već i zbog svojih semantičko-pragmatskih osobina, tj. stilskih obilježja ili konotacija koje ekvivalenti u jeziku primaocu nemaju. Ističući važnost stilskog aspekta u procesu pozajmljivanja, pozivaju se na listu stilskih i pragmatskih obilježja pozajmljenica koju je još 1963. koncipirao Hans Galinski ispitujući funkcije anglicizama u njemačkom jeziku. Kako je njegovo ispitivanje pokazalo (Galinsky 1963: 101– 134), sedam je takvih obilježja ili funkcija, pa anglicizmi: 73 1) uvode tipično američki stil/atmosferu (kulturu jezika iz kog dolaze); 2) omogućavaju preciznost, precizno izražavaju određeno značenje; 3) omogućavaju neutralnost, tj. zadovoljavaju potrebu za eufemizmima; 4) kratki su i ekonomični u izrazu; 5) omogućavaju slikovitost u izrazu (najčešće putem metafora); 6) izražavaju ton (humoristički, ironični, parodijski...); 7) omogućavaju raslojavanje jezika/jezičko variranje. Upravo u nabrojanim stilskim i pragmatskim funkcijama anglicizama Onisko i Vinter-Fromel prepoznaju osnovni kriterijum za razlikovanje potrebnih i prestižnih pozajmljenica. One pozajmljenice koje sadrže npr. prvo obilježje sa liste (odražavaju specifičnosti kulture jezika iz koje dolaze) obično predstavljaju potrebne – kulturne pozajmljenice, za šta kao primjer navode imenice flamenco i piazza iz

španskog, odnosno italijanskog jezika (2011: 1553). Za razliku od njih, u drugu grupu pozajmljenica spadaju npr. anglicizmi striptease i junkie koji sadrže treće obilježje sa Galinskijeve liste i ublažavaju sadržaj izrečen njemačkim sinonimima Nackttanz, odnosno Drogenabhängige(r) (2011: 1553). Na ovaj način, autori su zapravo preko pragmatičkih, odnosno stilskih obilježja pozajmljenica nadogradili semantički kriterijum za razlikovanje pozajmljenica, što im je i omogućilo da o njima govore kao o katahrestičnim i nekatahrestičnim, a ne potrebnim i nepotrebnim/prestižnim. Na veoma sličan način, ali uz upotrebu drugačijeg terminološkog aparata, Rodrigues Gonsales po ugledu na Halideja (1978) objašnjava tri glavne funkcije anglicizama – idejnu, interpersonalnu i tekstualnu, koncentrišući se posebno na poslednje dvije kao pragmatičke po svojoj prirodi (Roriguez Gonzalez 1996-1: 109). Idejna funkcija još se zove referencijalna, denotativna ili informativna i kao takva karakteristična je za pozajmljenice koje popunjavaju leksičko-semantičke praznine u jeziku primaocu. Ovi anglicizmi sadrže karakteristike tipične za anglofonu kulturu a najčešće zauzimaju mjesto u specijalizovanom jeziku, tj. registru sporta, mode, tehnologije i sl. Interpersonalnu ili ekspresivnu funkciju, s druge strane, imaju anglicizmi koji su stilski markirani i sadrže ekspresivna i konotativna obilježja, zbog čega se još nazivaju konotativnim, stilskim i ekspresivnim. Praveći paralelu sa tradicionalnom, opisanom dihotomijom pozajmljenica između potrebnih i prestižnih/nepotrebnih, Rodrigues Gonsales (1996-1: 112) nakon opisa prve dvije grupe anglicizama objašnjava kako bi prvoj grupi anglicizama sa idejnom funkcijom odgovarali potrebni, a drugoj grupi anglicizama sa ekspresivnom funkcijom nepotrebni anglicizmi. Poređenje se ovdje, međutim, pravi isključivo u cilju ukazivanja na neadekvatnost takve podjele jer su pozajmljenice sa 74 konotativnom funkcijom važne kao i pozajmljenice sa denotativnom funkcijom, i jer kod njih vremenom može doći i do specijalizacije u značenju, a samim tim i do prelaska sa konotativne na denotativnu funkciju. Ovo odgovara stavu Oniska i Vinter Fromel o kome će u daljem tekstu biti riječi, a koji govori u prilog dinamičnoj prirodi pragmatičkih funkcija koje se, s navikama govornika, vremenom mijenjaju (2011: 1563). U vezi sa posljednjom, tekstualnom funkcijom pozajmljenica, Rodrigues Gonsales objašnjava da govornik, odnosno autor uključuje pozajmljenice u tekst kako bi postigao jednostavnost, ekonomičnost u izrazu, preciznost ili jasnoću, zatim funkcionalno raslojavanje jezika, kao i bogaćenje obilježjima drugih, stranih društvenih grupacija. Ova funkcija sa lepezom svojih nabrojanih obilježja analogna je nekim od stilskih i pragmatičkih obilježja sa gore predstavljene liste koje navodi Galinski (1963). A tekstualna zajedno sa interpersonalnom, ekspresivnom funkcijom anglicizama, kako sami Rodrigues Gonsales (1996-1: 125) ističe, govori u prilog funkcionalnosti pozajmljenica motivisanih prestižom a ne potrebom, kao i u prilog samom prestižu koji je sa sociolingvističkog stanovišta jednako važan uzrok pozajmljivanja i promjene u jeziku uzrokovane kontaktom kao i potreba. Poput studije Oniska i Vinter Fromel, i Rodrigues Gonsalesovo ispitivanje funkcija pozajmljenica predstavlja svojevrsan podsjetnik da su za proces pozajmljivanja jednako važni jezički i vanjezički razlozi, te da su za njihovu podjelu jednako važne semantičke i pragmatičke funkcije, deskriptivno/denotativno i ekspresivno ili konotativno značenje. U prilog tvrdnji da su za podjelu, ispitivanje i uopšte sami proces transfera pozajmljenica jednako važni jezički i vanjezički, semantički i pragmatički faktori, odnosno denotativno i konotativno značenje govore brojni lingvisti, među kojima i neki od samih autora sporne tradicionalne podjele na potrebne/kulturne/funkcionalne i prestižne/nepotrebne pozajmljenice. Luj Deroa (1956: 138; 172 u Haugen 1957: 588), čiju smo podjelu pozajmljenica na praktične i ekspresivne već pomenuli, svjestan je, na primjer, da subjektivna, ekspresivna potreba za pozajmljenicama u procesu transfera igra jednako važnu ulogu kao i praktična, objektivna potreba, kao i da apsolutne potrebe za stranim riječima zapravo nema čak ni kada imenuju dotad nepoznat sadržaj jer se on uvijek može izraziti i domaćim jezičkim materijalom, prevodom ili kalkiranjem. Sa tim mišljenjem saglasan je i Haspelmat (2009: 46) koji,

i pored toga što dijeli pozajmljenice na kulturne i prestižne, navodi da stvarne potrebe za kulturnim (potrebnim) pozajmljenicama zapravo i nema s obzirom na to da jezici mogu da tvore riječi od sopstvenih sredstava. Mekenzi (2012) i Majers-Skoton (2002), koji takođe dijele pozajmljenice na kulturne i prestižne, naglašavaju važnost komunikativnih ili stilističkih obilježja prestižnih pozajmljenica (MacKenzie 2012: 75 31–32) i ističu da i one, iako se ne radi o denotativnoj, nastaju iz potrebe – zbog društvenih, psiholoških potreba govornika (Myers Scotton 2006: 265 u Drljača Margić 2011: 55). Nevena Aleksijeva (2008: 48–49 u Drljača Margić 2011: 56) u skladu sa kognitivnim pristupom izučavanju pozajmljenica ističe aktivnu ulogu jezika primaoca ne samo u formalnoj realizaciji pozajmljenice, već i u vezi sa njenim semantičkim razvojem, koji usklađuje prema društvenim i kulturnim potrebama jezičke zajednice. Ovako shvaćena uloga jezika primaoca govori u prilog prestižnim/nepotrebnim pozajmljenicama – budući da ih aktivni jezik primalac formalno i semantički usklađuje prema svojim potrebama, one ni ne mogu biti nepotrebne. Prema našem uvidu u literaturu, na prostoru srpskohrvatskih jezika u odbranu „nepotrebnih/neopravdanih“ pozajmljenica do sada staje jedino

Branka Drljača Margić u radu **Leksički paralelizam: Je li opravdano govoriti o nepotrebnim posuđenicama (engleskoga podrijetla**

79

)? (2011), koji predstavlja izuzetno vrijedan doprinos proučavanju dihotomije između potrebnih i nepotrebnih pozajmljenica. Ona ističe da je i upotreba tzv. „nepotrebnih“ pozajmljenica uzrokovana raznim jezičkim i vanjezičkim faktorima, zbog čega je u obzir važno uzeti ne samo njihovu denotaciju, već i konotacije i asocijacije koje imaju u odnosu na domaće zamjene (2011: 54, 63). Ona u svom radu upućuje na problematiku gore opisane Prčićeve podjele anglicizama na sasvim opravdane, opravdane, uslovno opravdane, neopravdane i sasvim neopravdane, naglašavajući da je „neprecizno anglicizam ocijeniti (sasvim) neopravdanim, a da se prije toga ne uzme u obzir semantičko, funkcionalno i stilsko raslojavanje uporabe anglicizma i njegove domaće zamjene“ (2011: 57). Kao što je prethodno bilo spomenuto, i u ovom radu se u skladu sa kognitivnim pristupom izučavanju pozajmljenica, dovodi u pitanje opisana klasifikacija pozajmljenica na potrebne i nepotrebne. U njemu smo, kao što je to na sličan način obrazloženo u radu Branke Drljače Margić (2011), takođe mišljenja da je Prčićeva tipologija pozajmljenica (2005, 2011) neadekvatna i neprecizna zbog terminologije koju ovaj istaknuti lingvista koristi u njenoj koncepciji. U prilog takvom stavu kao glavni argument navodimo asocijativnu komponentu značenja, koja sa svojim brojnim obilježjima i omogućava varijacije u upotrebi jezika i doprinosi potencijalu aktivne uloge jezika, kakvom je kognitivni pristup i vidi u procesu pozajmljivanja. Zbog njenog značaja u cilju objašnjenja problematike dihotomije između potrebnih i nepotrebnih, tj. opravdanih i neopravdanih anglicizama, ukratko je opisujemo oslanjajući se upravo na njen detaljan prikaz u semantičko-pragmatičkoj teoriji Tvrtka Prčića u njegovoj knjizi Semantika i pragmatika reči (1997). 76 Oslanjajući se na Lajonsovu teoriju leksičkog značenja⁴⁴ (1977), Prčić (1997: 39) uvodi leksikološki kvadrat u koji, osim smisla, denotacije i referencije, uvodi i asocijaciju. Asocijativna obilježja, po ugledu na Liča⁴⁵ (1981) i na podjelu u rječniku Longman Dictionary of Contemporary English (1987), dijeli na tri grupe najfrekventnijih: stilska, ekspresivna i konotativna (1997: 64). Stilska obilježja se dijele na dvije podgrupe, pri čemu u prvu spadaju obilježja koja se tiču komunikatora, a u drugu ona koja se tiču komunikacione situacije. Obilježja iz prve podgrupe se dijele na dijalekatska, sociolekatska i hronolekatska. Dijalekatska obilježja se ispoljavaju kroz različite dijalekte (britanski, američki...) i odražavaju teritorijalno raslojavanje jezika. U

sociolekatska obilježja spadaju npr. standardno, nestandardno, žargon itd. i karakterišu sociolekte koji nastaju kao posljedica socijalnog raslojavanja jezika. Hronolekatska obilježja kao što su arhaično, rijetko, zastarjelo, tiču se hronolekata koji ukazuju na promjene nastale tokom vremena, tj. reflektuju vremensko, temporalno raslojavanje. Stilska obilježja iz druge podgrupe, koja je u vezi sa komunikacionom situacijom, dijele se na predmetna, interpersonalna i medijska. Predmetna obilježja kao što su medicina, pravo, lingvistika itd. spadaju u predmetni registar koji je određen tematikom komunikacije. Interpersonalna obilježja formalno i neformalno govore nam o stepenu bliskosti među komunikatorima, a medijska definišu medijski registar ili medijum u kom se komunikacija obavlja: u pisanju; u govoru. Drugu grupu asocijativnih obilježja čine ekspresivna koja reflektuju raspoloženje komunikatora prema onome o čemu se govori ili prema ostalim komunikatorima. Najčešća od njih su pohvalno, pogrdno, eufemistično, uvredljivo. Na kraju, konotativna obilježja spadaju u treću grupu asocijativnih obilježja i najteže ih je izdvojiti u cjelinu zbog njihove brojnosti. Ona predstavljaju naše subjektivne stavove o svijetu koji nas okružuje i razlikuju se od individue do individue. Dok za nekoga leksema pas uključuje konotativna obilježja opasan i krvoločan, objašnjava Prčić (1997: 67), drugima može uključivati obilježja vjeran i umiljat. Upravo zahvaljujući tzv. sadržinsko-orijentisanom pristupu koji proizilazi iz njegove semantičko-pragmatičke teorije (1997), Prčić asocijativno značenje izdvaja kao prvi 44 Pod terminom značenje, Lajons podrazumijeva deskriptivno značenje, a osim njega, razlikuje još socijalno i ekspresivno. Lajonsovo socijalno i ekspresivno značenje odgovaraju konotaciji, što je slučaj i s asocijativnim značenjem kod Liča i Prčića. 45 Lič (1981: 9) značenje dijeli na sedam kategorija: konceptualno, konotativno, stilsko, afektivno, reflektujuće, kolokativno i tematsko, pri čemu se one mogu svesti na tri grupe, i to konceptualnu (koju još naziva denotativnom, kognitivnom), asocijativnu (pod čijim imenom on objedinjuje konotativno, stilsko, afektivno, reflektujuće i kolokativno) i tematsku. 77 kriterijum za razlikovanje sinonima, odnosno pozajmljenica koje, dijeleći isto deskriptivno značenje sa domaćim riječima, obrazuju sa njima sinonimske skupove, tj. skupove inercijskih sinonima, prevedenih sinonima i hiposinonima (1997: 99-101; 2011: 146). Osim asocijativnog značenja kao najvažnijeg kriterijuma u diferencijaciji sinonima, a koje obuhvata, dakle, stilsko, ekspresivno i konotativno značenje kao dominantna diferencijalna obilježja, diferencijacija ovih i sinonima uopšte vrši se uz pomoć kolokacije i dodatne implikacije. Nadovezujući se na Prčićevu tipologiju anglicizama kao sinonima, Mira Milić (2013: 124) je značajno obogaćuje sa čak tri dodatne kategorije, pa inercijskim sinonimima, prevedenim sinonimima i hiposinonimima pridružuje anglicizme kao lažne parove, anglicizme kao terminološke dublete i anglicizme kao stilske sinonime, među kojima razlikuje čak pomodne, reklamne, asocijativne, metaforičke, ironične i anglicizme kao stilske varijante. Na taj način, ova autorka preko dodatnih tipoloških obilježja anglicizama, omogućava temeljniju diferencijaciju anglicizama i domaćih ekvivalenata. To uspješno primjenjuje u analizi književnog i novinskog korpusa, na kom dokazuje da se upotrijebljeni anglicizmi u književnom korpusu od domaćih ekvivalenata diferenciraju prvenstveno po stilu (imaju funkcije stilskih figura ili pobuđuju različite asocijacije), a u novinskom po dodatnim implikacijama, terminološkom obilježju, kolokacijskom opsegu, po frekvenciji upotrebe, i tek onda po stilu (uglavnom neformalnom). Mišljenja smo da upravo svi ovi faktori, koji proizilaze iz asocijativnog značenja, opsega kolokacije i dodatnih implikacija, omogućavaju paralelnu upotrebu pozajmljenica i njihovih domaćih zamjena jer će se, iako dijele isto deskriptivno značenje, ove dvije grupe riječi različito upotrebljavati, tj. pokazivati tendencije ka različitim funkcionalnim stilovima, predmetnim ili medijskim registrima i sl. Upravo zbog toga je, smatramo, neopravdane anglicizme neprimjereno nazivati neopravdanim. Iako ne unose novo deskriptivno značenje (ili nijansu deskriptivnog značenja) kao što to rade (sasvim/uslovno) opravdani anglicizmi, neko od asocijativnih obilježja (sasvim) neopravdanih

anglicizama obezbijediće im drugačiju primjenu i upotrebu u odnosu na domaće ekvivalente, zbog čega o njima nije opravdano govoriti kao o neopravdanim, nepotrebnim i sl. Iako je terminološki koncipirana tako da propisuje šta je u jeziku opravdano a šta ne, Prčićeva podjela na (sasvim/uslovno) opravdane i (sasvim) neopravdane anglicizme nikako ne znači da ovaj lingvista pripada redu jezičkih purista jer sâm, naime, ističe da srpski jezik treba da bude otvoren za „doprinos reči stranog porekla njegovom izražajnom potencijalu i, u skladu s tim, njihovo uklapanje u sistem srpskog jezika...” (2011: 135–136). 78 Na osnovu drugačijeg pristupa prestižnim/nepotrebnim/neopravdanim anglicizmima i njihovim funkcijama o kojima su pisali lingvisti kao što su Galinski, Rodrigues Gonsales, Onisko i Vinter-Fromel, Drljača Margić..., a sa čijim smo stavovima saglasni u ovom radu, moguće je izvesti određene zaključke. Podjela pozajmljenica na kulturne i prestižne, funkcionalne i moderne, denotativne i konotativne, ili, drugim riječima, na potrebne i nepotrebne, rezultat je tradicionalnog, strukturalističkog pristupa izučavanju pozajmljenica koji se gotovo striktno tiče leksičkog nivoa i zanemaruje vanjezičke uzroke pozajmljivanja i semantičko-pragmatičke osobine pozajmljenica, tj. njihovu konkretnu upotrebu. Razvojem sociolingvistike, psiholingvistike i posebno kognitivne lingvistike, pažnja je posvećena i vanjezičkim razlozima pozajmljivanja, opisu jezika koji je neodvojiv od značenja i upotrebe, te semantičko-pragmatičkim osobinama pozajmljenica. Time su na značaju mogle da dobiju ne samo pozajmljenice koje unoseći novo, deskriptivno značenje, popunjavaju leksičku prazninu, već i one koje nemaju tu funkciju, ali u zavisnosti od komunikacione situacije mogu biti prikladnije/„potrebnije“ od domaćih/odomaćenih ekvivalenata. Na taj način, konačno, dihotomija između potrebnih i nepotrebnih pozajmljenica mogla je da bude sagledana i iz jedne drugačije perspektive i opisana uz pomoć drugačije terminologije.

3.2.2 Podjela pozajmljenica na katahrestične i nekatahrestične

S obzirom na to da tradicionalni nazivi pozajmljenica koje imaju sinonime u jeziku primaocu nisu adekvatni, kao i da sama analiza zasnovana na poređenju pozajmljenica i njihovih sinonima iz jezika primaoca nudi mogućnost boljeg uvida u semantičko-pragmatičke karakteristike pozajmljenica, u literaturi se, kao što smo pomenuli, nailazi i na drugačiju koncepciju podjele pozajmljenica. U želji da umjesto dosadašnjih naziva obezbijede objektivniju terminologiju, kao i neophodan teorijski okvir za takvu podjelu, Onisko i Vinter-Fromel (2011) uvode podjelu na katahrestične i nekatahrestične pozajmljenice. Terminologija ove novopostavljene podjele duguje se shvatanju katahreze još u antičkoj retorici. Kako navode sâmii autori podjele (Onisko, Winter-Fromel 2011: 1553), katahreza je prema shvatanju jednog od najvećih rimskih filozofa i besjednika, Marka Tulija Cicerona (Orator XXVI, 92 u Weinreich 1980: 1182–1183), bila shvaćena kao metafora inopiae causa, tj. metafora nastala iz potrebe da se izrazi određeni pojam, sadržaj. Iako se katahreza danas koristi da označi i nepravilnu metaforu – tzv. stilsku grešku i pogrešnu upotrebu neke riječi, shvatanje katahreze u antičkoj retorici zadržalo se i među kasnijim filozofima, kao i poststrukturalistima. U prilog tome govori definicija katahreze Maksa Bleka (Black 1962: 33 u Onisko, Winter-Fromel 2011: 1553) koji je shvata kao „upotrebu neke riječi u novom značenju kako bi se popunila leksička praznina“⁴⁶. Ovako shvaćena, katahreza nastaje kao rezultat davanja smisla postojećim, starim riječima u jeziku putem metafore, zbog čega predstavlja potrebnu metaforu. Upravo ovdje Onisko i Vinter-Fromel vide prostor za analogiju sa potrebnim pozajmljenicama i prave iskorak u teoriji primjenjujući terminologiju katahrestičnih i nekatahrestičnih inovacija i na ostale leksičke inovacije, tj. i na procese tvorbe riječi i pozajmljivanja, a ne samo na procese semantičkih promjena. Zahvaljujući uvidu u katahrezu kao jezičku inovaciju još u antičkoj retorici, u širi okvir jezičkih inovacija i jezičkih promjena uopšte, na ovaj način, svrstane su i jezičke inovacije nastale kao rezultat jezičkog pozajmljivanja (2011: 1554). Šireći pojam katahrestične metafore, autori katahrestičnim/nekatahrestičnim inovacijama nazivaju sve leksičke inovacije – građenje riječi, jezičko pozajmljivanje i

semantičke promjene (metafora, metonimija, širenje, suženje značenja...). Terminologiju katahrestičnih/nekatahrestičnih inovacija primjenjuju, otuda, i u distinkciji između

pozajmljenica za koje, s jedne strane, ne postoje riječi u jeziku primaocu, i pozajmljenica za koje, sa druge, već postoje riječi u jeziku primaocu, zbog čega je i ovaj pristup po svojoj

2

prirodi onomaziološki (2011: 1554). Ako pozajmljenice nemaju semantičke ekvivalente u jeziku primaocu, onda se radi o katahrestičnim pozajmljenicama, a, ako, s druge strane, one dijele osnovno značenje sa riječima koje već postoje u jeziku primaocu, onda se radi o nekatahrestičnim pozajmljenicama. Osim toga što su leksičke inovacije (bilo da su rezultat semantičke promjene, tvorbe riječi ili pozajmljivanja) unutar ovakvog pristupa nazvane katahrestičnim, odnosno nekatahrestičnim, za uvid u semantičko-pragmatičke osobine katahrestičnih i nekatahrestičnih pozajmljenica kao teorijski okvir uzeta je pragmatička teorija Stivena Levinsona (Levinson 2000). Prema njemu, pragmatička značenja grupišu se oko tri tipa opštih konverzacijskih implikatura – implikature kvantiteta, informativnosti i načina. Kao takva, ona su rezultat pojednostavljene interpretacije Grajsove podjele (Grice 1975, 1978, 1989), nastale iz teorije implikatura koju je ovaj lingvista prvi put postavio još 1967. godine (Levinson 1983: 100). 46 “the use of a word in some new sense in order to remedy a gap in the vocabulary” 80 U skladu sa opisanim kognitivnolingvističkim shvatanjem, značenje ne treba posmatrati kao statični entitet ili odliku riječi, već kao nešto što se konstruiše na osnovu znanja koje imamo o svijetu. Na taj način shvaćeno, značenje je neodvojivo od njegove konkretne upotrebe i zavisi i od vanjezičkog i jezičkog znanja. Upravo u kontekstu jezičke upotrebe, tokom konverzacije, iskazi često osim eksplicitnog, direktnog, semantičkog značenja sadrže i ono koje nije izrečeno. To dodatno, implicitno, nedirektno ili pragmatičko značenje Grajs naziva implikaturom (Grice 1975: 43). Budući da ona nisu jasno izrečena, ova značenja izvode se iz samog konteksta komunikacije. U pokušaju da objasni kompleksan proces komunikacije i način na koji se pomenuta implicitna značenja izvode, Grajs je postavio model komunikacije ili, kako Levinson (1983: 101) navodi, teoriju o načinu na koji ljudi upotrebljavaju jezik. Upotreba jezika, tj. komunikacija ostvaruje se pod pretpostavkom da se ljudi tokom nje drže jednog principa i njegova četiri načela. Grajs, naime, polazi od pretpostavke da govornici u cilju ostvarivanja uspješne komunikacije tokom razgovora sarađuju, tj. poštuju tzv. princip saradnje ili kooperativnosti koji glasi: Učinite svoj doprinos razgovoru tako da on bude prikladan trenutku, svrsi ili smjeru razgovora u kome učestvujete⁴⁷ (Grice 1975: 26). Pomenuti princip sastoji se od četiri načela ili maksime – maksime informativnosti, istinitosti, relevantnosti i načina⁴⁸ (Grice 1975: 26–27): 1) Maksima kvantiteta (informativnosti) i) Učinite svoj doprinos razgovoru tako da on bude informativan u mjeri u kojoj to razgovor traži ii) Nemojte činiti svoj doprinos informativnijim nego što to razgovor traži 2) Maksima kvaliteta (istinitosti) (dajte doprinos razgovoru tako da on bude istinit): i) Ne govorite ono za šta vjerujete da je neistinito ii) Ne govorite ono za šta nemate pouzdane dokaze 3) Maksima relevantnosti i) Učinite svoj doprinos relevantnim (budite relevantni) 4) Maksima načina (budite jasni): 47 “Make your contribution such as is required, at the stage at which it occurs, by the accepted purpose or direction of the talk exchange in which you are engaged.” 48

The maxim of Quality: try to make your contribution one that is true, specifically: (i) do not say what you believe to be false (ii) do not say that for which you lack adequate evidence; The maxim of Quantity (i)

10

make your contribution as informative as is required for the current purposes of the exchange (ii) do not make your contribution more informative than is required; The maxim of Relevance: make your contributions relevant; The maxim of Manner: be perspicuous, and specifically: (i) avoid obscurity (ii) avoid ambiguity (iii) be brief (iv) be orderly

. 81 i) Izbegavajte nejasno, nerazumljivo izražavanje ii) Izbjegavajte dvosmislenost iii) Budite sažeti iv) Držite se reda Drugim riječima, uspješna komunikacija moguća je ako su iskazi koji se daju informativni, istiniti, relevantni i jasni. Početkom 21. vijeka Levinson revidira Grajsovu teoriju implikatura i dijeli pragmatičko značenje na tri generalne, opšte konverzacijske implikature – implikaturu kvantiteta, informativnosti i načina. Kao i Grajs, Levinson (1983: 104) je mišljenja da se implikature izvode iz konteksta upotrebe iskaza, a ne iz samog njihovog sadržaja: Implikature nisu semantičke inferencije ili zaključci, nego inferencije do kojih se dolazi i na osnovu sadržaja izrečenog i na osnovu određenih pretpostavki o kooperativnosti u konverzaciji⁴⁹. Stav da se implicitna značenja izvode u upotrebi jezika, tj. prilikom same komunikacije potvrđuje i u svom kasnijem radu u kom navodi da „teorija jezičkog značenja zavisi od teorije komunikacije“⁵⁰ (Levinson 2000: 187). Da bi pragmatičko zaključivanje tokom komunikacije bilo uspješno, Levinson, kao i Grajs, navodi da se moraju poštovati određeni principi, i to – heuristički princip kvantifikacije, informativnosti i načina (2000: 31– 39). Iako u svojoj koncepciji pragmatičkog značenja polazi od Grajsovog modela komunikacije, da se zaključiti da ga Levinson simplifikuje jer u obzir uzima dvije Grajsove maksime – maksimu kvantiteta (informativnosti) i maksimu načina. Njegov princip kvantifikacije i princip informativnosti odgovaraju Grajsovoj maksimi kvantiteta (informativnosti), dok njegov heuristički princip načina odgovara Grajsovoj maksimi načina. U cilju ilustracije implikatura, Levinson se poziva na tzv. „svijet blokova“ (skup čvrstih blokova – geometrijskih tijela), tj. sistem koji je korišćen u cilju razumijevanja prirodnog jezika (Winograd 1972 u Levinson 2000: 31). Implikatura kvantiteta, kao prva u Levinsonovoj podjeli, proizilazi iz heuristike koja glasi: Ono što nije rečeno, nije (ne postoji)⁵¹ (2000: 31). ⁴⁹ “For implicatures are not semantic inferences, but rather inferences based on both the content of what has been said and some specific assumptions about the co-operative nature of ordinary verbal interaction.” ⁵⁰ “The theory of linguistic meaning is dependent on, not independent of, the theory of communication”. ⁵¹ “What isn’t said, isn’t” ⁸² Kao takva, ona odgovara Grajsovoj prvoj maksimi kvantiteta (informativnosti) – Učinite svoj doprinos razgovoru tako da on bude informativan u mjeri u kojoj to razgovor traži. Zahvaljujući njoj, isključuje se sadržaj koji nije izrečen, za šta kao primjer navodi rečenicu: ? Na crvenoj kocki je jedna plava piramida.⁵² Iz ove rečenice zaključujemo da na crvenoj kocki nije npr. ni kupa, ni crvena piramida, već neka plava piramida (Levinson 2000: 31). Levinsonova druga implikatura – implikatura informativnosti počiva na heurističkom principu koji glasi: Ono što je jednostavno opisano stereotipno je prikazano⁵³ (2000: 32). I ovdje je moguće napraviti analogiju sa Grajsovom podjelom, budući da ovaj heuristički princip odgovara Grajsovoj drugoj maksimi kvantiteta (informativnosti) – Nemojte činiti svoj doprinos informativnijim nego što to razgovor traži. Kao primjer za ovaj princip Levinson navodi rečenicu: ? Plava piramida je na crvenoj kocki⁵⁴ (2000: 32). Iz nje se, objašnjava on, izvodi značenje da je piramida stereotipnog, uobičajenog izgleda, da direktno leži na kocki i sl... jer u rečenici čitalac nije na bilo koji način „upozoren“ na njen nepravilan oblik ili bilo kakvo odstupanje od njenog uobičajenog izgleda, položaja i sl. (Levinson 2000: 32–33). Implikatura načina, kao treća Levinsonova implikatura, suprotna je ali i komplementarna njegovom drugom heurističkom principu, tj. implikaturi informativnosti. Ona odgovara Grajsovoj maksimi načina, a proizilazi iz heurističkog principa načina ili markiranosti koji Levinson objašnjava na sljedeći način: Ono što je rečeno na neuobičajen

način, nije uobičajeno; ili Markirana poruka izražava markiranu situaciju⁵⁵ (Levinson 2000: 33). U cilju objašnjenja ovog principa, Levinson navodi rečenicu: ? Crvena kocka podupire plavi kuboidni blok⁵⁶ (2000: 33). ⁵² "There's a blue pyramid on the red cube" ⁵³ "What is simply described is stereotypically exemplified" ⁵⁴ "The blue pyramid is on the red cube." ⁵⁵ "What's said in an abnormal way, isn't normal; or Marked message indicates marked situation." ⁵⁶ "The blue cuboid block is supported by the red cube." ⁸³ Za razliku od rečenice koja služi kao primjer za implikaturu informativnosti, ova rečenica ne odražava uobičajenu sliku jednog kuboidnog/kockastog tijela koje je na drugom. Upotrebom drugačijih riječi⁵⁷, izvodi se zaključak da jedno tijelo ne leži direktno na drugom, kao i da ono, iako jeste kockastog oblika, i nije nužno kocka (Levinson 2000: 34). Kada je riječ o primjeni Levinsonove pragmatičke teorije na dihotomiju između katahrestičnih i nekatahrestičnih pozajmljenica, kao relevantne se iz njegove podjele implikatura uzima implikatura informativnosti i implikatura načina. Iz te podjele, kako i Onisko i Vinter-Fromel (Levinson 2000: 137 u Onysko, Winter-Froemel 2011: 1555) ističu, zaključuje se da nemarkirani izrazi nose implikaturu informativnosti, a markirani implikaturu načina. Distinkcija između izraza koji nose implikaturu informativnosti i onih koji nose implikaturu načina olakšana je, pritom, jer su markirane forme najčešće one koje su duže, morfološki kompleksnije, manje frekventne i manje neutralne, i najbolje se ilustruje na primjeru leksičkih dubleta (Levinson 2000: 138 u Onisko, Winter-Froemel 2011: 1555): ? Čitao je knjigu. (implikatura informativnosti) – Čitao je običnu knjigu.⁵⁸ ? Čitao je tom. (implikatura načina) – Čitao je obimnu knjigu.⁵⁹ Na osnovu objašnjenja o pripadnosti implikatura markiranim i nemarkiranim izrazima, kao i primjera koji ih ilustruju, postaje jasna i primjenljivost Levinsonove pragmatičke teorije na studiju o pozajmljenicama generalno i, konkretno, na istraživanje u radu Oniska i Vinter Fromel. Ovaj način, po njihovom mišljenju (Onysko, Winter-Froemel 2011: 1555), omogućava pragmatički osnov za definisanje dvije kategorije pozajmljenica i, uopšte, leksičkih inovacija. Budući da katahrestične pozajmljenice uvode novi koncept u jezik primalac, informišu govornike o inovacijama i omogućavaju im mentalnu sliku novog objekta ili pojma, one su te koje nose implikaturu informativnosti. Nekatahrestične pozajmljenice, sa druge strane, imaju semantički ekvivalent u jeziku primaocu i shvataju se kao markirane u odnosu na postojeće semantičke ekvivalente, pa se za njih vezuje heuristički princip načina. Pragmatički i jednostavnije rečeno, katahrestične pozajmljenice nose maksimu informativnosti, a nekatahrestične maksimu načina. ⁵⁷ Vidjeti i primjer u originalu, na engleskom jeziku. ⁵⁸ "He was reading a book." >

He was reading an ordinary book . ⁵⁹ "He was reading a tome." > **He was reading some massive, weighty volume**

83

. ⁸⁴ 3.2.2.1 Teorijski model pragmatičkih funkcija anglicizama Opisana teorijska, pragmatička hipoteza o podijeljenosti pozajmljenica na katahrestične i nekatahrestične u radu Oniska i Vinter-Fromel (2011) testirana je na primjeru od oko stotinu najfrekventnijih anglicizama u njemačkom jeziku, ekscerpiranih iz časopisa Der Spiegel iz 2000. godine. Da bi se utvrdilo koji su anglicizmi katahrestični a koji ne, konsultovani su razni rječnici kako bi se provjerilo da li postoje njemački ekvivalenti. Značenje semantičkih ekvivalenata potom je provjeravano i u upotrebi – u istom korpusu Der Spiegel iz 2000. godine iz kog su ekscerpirani i anglicizmi, kao i jednostavnim pretraživanjem Gugla. Rezultati su pokazali da katahrestičnih anglicizama ima manje od nekatahrestičnih (33 prema 70), pri čemu su polisemična značenja nekih od njih omogućila pripadnost i jednoj i drugoj pragmatičkoj kategoriji. Ispostavilo se, dakle, da trećina najfrekventnijih anglicizama iz ispitivanog korpusa imenuje

koncept za koji ne postoji ekvivalent u njemačkom jeziku, a da se ostali anglicizmi preklapaju u osnovnom značenju s njemačkim ekvivalentima, ali imaju i drugačije značenjske nijanse od njih. Kao primjer u studiji navodi se anglicizam shoppen (kupovati iz zabave, hobija) i njegov semantički ekvivalent njemačkom einkaufen (kupovati, ići u nabavku) (2011: 1557–1558), čija diferencijacija značenja upravo ilustruje Levinsonovu teoriju implikatura i dokazuje njenu primjenljivost u ispitivanju pozajmljenica – nekatahrestični anglicizam ne unosi novo značenje, ali je u odnosu na domaći ekvivalent markiran i sadrži maksimu načina. U radu se dalje primjenjuje deskriptivna metoda, pa se na osnovu rezultata opisuju značenja nekih katahrestičnih i nekatahrestičnih anglicizama za čiju kategorizaciju su se morali u obzir uzeti dodatni faktori, kao i polisemični anglicizmi koji mogu biti i katahrestični i nekatahrestični, tj. imati i maksimu informativnosti i maksimu načina. Na taj način, osim katahrestičnih i nekatahrestičnih, došlo je i do izdvajanja dodatnih grupa anglicizama, i to: - grupe anglicizama u koju spadaju nekatahrestični anglicizmi koji imaju implikaturu informativnosti, a ne načina kao što je to po pravilu slučaj sa nekatahrestičnim pozajmljenicama. Kao primjere ovih anglicizama koji u njemačkom jeziku imaju, dakle, svoj značenjski ekvivalent a nisu markirani, u radu se navode reporter, start/starten, club, testen/test, bar i sl (2011: 1558). Razlog zbog kog autori odlučuju da ih kategorizuju kao nemarkirane i pored toga što imaju njemačke ekvivalente, leži u činjenici da sve njih karakteriše dijahronijski razvoj u jeziku primaocu koji je omogućila njihova široka upotreba još od trenutka ulaska u njemački jezik s početka 85 XX vijeka. Zahvaljujući ovim činocima koji su omogućili takav, dijahronijski razvoj u jeziku primaocu, pomenuti anglicizmi su postepeno gubili implikaturu načina, zbog čega danas sa svojim ekvivalentima njemačkog porijekla dijele implikaturu informativnosti (Onysko, Winter-Froemel 2011: 1558). Na ovaj način se u radu, dakle, osim dvije grupe pozajmljenica – katahrestičnih (nemarkiranih) i nekatahrestičnih (markiranih) izdvojila i treća grupa u koju spadaju nekatahrestične pozajmljenice za koje se, usljed dijahronijskog razvoja i široke upotrebe u jeziku primaocu, ne može reći da sadrže implikaturu načina, tj. da su markirane; - osim nekatahrestičnih anglicizama koji su zbog svog razvoja i široke upotrebe u jeziku primaocu postali nemarkirani, u radu se posebno komentariše i grupa polisemičnih anglicizama koji se u zavisnosti od svojih značenja mogu kategorizovati i kao katahrestični i nekatahrestični. Kao primjer se navodi anglicizam surfen koji se u zavisnosti od značenja koje ostvaruje, tj. upotrebe, tretira kao katahrestičan i kao nekatahrestičan (2011: 1559). Kao skraćeni oblik za imenicu windsurfing (surfovanje/jedrenje na vjetru), anglicizam nosi implikaturu informativnosti i funkcioniše kao katahrestični anglicizam, što je takođe slučaj kada se koristi u značenju pretraživanje interneta, budući da takvi značenjski ekvivalenti nisu prisutni u njemačkom jeziku. S druge strane, anglicizam surfen funkcioniše i kao nekatahrestičan i ima, dakle, implikaturu načina kada se koristi u značenju surfovanje, vrsta sporta na vodi za koji nije nužno potreban vjetar jer u njemačkom postoji njegov ekvivalent – wellenreiten. Osim primjera surfen, u analizi se navodi i anglicizam cockpit (2011: 1559) koji usljed polisemičnih značenja takođe pripada objema grupama, tj. funkcioniše kao katahrestičan kada se koristi u značenju trkački automobil, ali i kao nekatahrestičan kada ima značenje pilotska kabina. U slučaju ovog anglicizma, autori, pritom, vrše i drugačiju kategorizaciju pa ga u značenju pilotske kabine određuju djelimično nekatahrestičnim. Kao ključni kriterijum za određivanje anglicizama kao „djelimično” nekatahrestičnih navode frekvenciju njihovog pojavljivanja u korpusu u odnosu na domaće ekvivalente. Broj pojavljivanja anglicizma cockpit je, naime, neuporedivo veći od broja pojavljivanja njegovih njemačkih ekvivalenata Pilotenkanzel i Pilotenkabine – čak preko 1,5 miliona puta, dok je taj broj za pilotenkanzel svega 46.400, odnosno 1.100 za pilotenkabine. - osim grupe nemarkiranih nekatahrestičnih anglicizama i grupe anglicizama koji se zbog svoje polisemične prirode mogu svrstati istovremeno i u grupu katahrestičnih i (djelimično) nekatahrestičnih, autori u posebnu grupu svrstavaju i anglicizme koji su, 86 i uprkos

semantičkim ekvivalentima u njemačkom jeziku, katahrestični. Primjer je anglicizam computer (2011: 1560) za koji u njemačkom jeziku postoji ekvivalent Rechner. Upotreba pozajmljenice computer (986) mnogo je veća u ispitivanom korpusu od upotrebe domaće njemačke riječi Rechner (218), a osim frekvencije u korpusu, anglicizam je primjer kulturnog pozajmljivanja koji je po ulasku u jezik označio novi koncept, nešto za šta nije bilo naziva u njemačkom. Dalje, prevodni ekvivalent Rechner i pored značenja koje dijeli s anglicizmom, više se, međutim, upotrebljava u značenju računara/sprave za računanje i češći je u informatičkom kontekstu. Zbog navedenih razlika u značenju, frekvenciji i kontekstima upotrebe između anglicizma i domaćeg ekvivalenta, autori zaključuju da anglicizam computer ima pragmatičku vrijednost nemarkirane katahrestične pozajmljenice (2011: 1560). Nakon navedene kategorizacije, posebna pažnja je posvećena i anglicizmima čija kategorizacija nije bila diskutabilna, ali u pogledu čije markiranosti su primijećene izvjesne sličnosti. Zapaženo je, naime, da su nekatahrestične pozajmljenice u najvećem broju slučajeva markirane tako da izražavaju modernije, urbanije koncepte, emancipaciju. Na taj način, anglicizam kid (2011: 1561) se u njemačkom jeziku npr. upotrebljava u registrima zabave, muzike, mode... i izražava „moderno, emancipovano“ dijete, dok se domaći ekvivalent kinder, s druge strane, vezuje za porodicu, porodične odnose, i prije konotira člana porodice, nego individu. Slično tome, anglicizam teenager i njegov njemački ekvivalent jugendliche pokazuju isti odnos implikatura, pa njemačka riječ nosi implikaturu informativnosti i označava grupu mladih ljudi ili adolescenata uopšte, dok se anglicizam teenager, koji ima implikaturu načina, pojavljuje u kontekstima muzike, zabave, filma, tehnologije i sl. i tako vezuje se za domene aktuelne, moderne kulture mladih (Onysko, Winter-Froemel 2011: 1562–1563). Na osnovu navedene kategorizacije, studija je ukazala da je u cilju pramatičke kategorizacije anglicizama neophodno konsultovati korpus i upotrebu pozajmljenica i ekvivalenta u njemu. Rezultati su pokazali da čak i najfrekventniji anglicizmi nose pragmatičku funkciju markiranosti, ali i da ta kategorizacija nije striktna s obzirom na to da su neki anglicizmi vremenom mijenjali svoje pragmatičke osobine pa pokazuju određena odstupanja od svoje grupe, kao i da određeni broj spada i u jednu i u drugu kategoriju. U tome se, naglašavaju autori, i ogleda dinamična priroda pragmatičkih funkcija koje se vremenom mijenjaju s navikama govornika, a čijim će transformacijama moći da svjedoči jedino njihovo dalje ispitivanje (Onysko, Winter-Froemel 2011: 1563). 87 Na osnovu svega predočenog, vjerujemo da pragmatička analiza pozajmljenica može da ponudi jedan novi pogled na pozajmljenice koje se tradicionalno u našem jeziku, jezicima bivše Jugoslavije, kao i u stranim jezicima, nepravedno i puristički kategorizuju kao „nepotrebne“. Zahvaljujući svom

statusu markiranosti u komunikaciji , pozajmljenice, zapravo, **imaju mogućnost** nijansiranja 2
koncepta koje izražavaju **zajedno sa** ekvivalentom **iz jezika primaoca**

. Ovakav stav, koji zastupaju Onisko i Vinter-Froemel (2011) u kontekstu kognitivnolingvističkog pristupa pozajmljenicama, upravo je analogan stavu Belaja i Tanacković Faletara (2007: 16) po kojima su „naglašena konotativna dimenzija i sociokulturna motivacija“ anglicizama faktori koji, iako ne govore uvijek u odbranu njihove „opravdanosti“ na leksičkom nivou, to nesumnjivo čine kada je u pitanju nivo upotrebe, tj. diskursa. Nakon pragmatičke analize anglicizama kao drugog istraživačkog zadatka u našem radu, doći će se do zaključaka o njihovoj komunikativnoj opravdanosti u jeziku primaocu, čime će se utvrditi da li je tradicionalna podjela anglicizama na potrebne i nepotrebne održiva kada se u obzir uzmu i njihove

pragmatičke funkcije. 3.3 Percepcija anglicizama: opravdanost, upotreba i funkcije Kao što smo u prethodnom dijelu rada pomenuli, kognitivnolingvistički pristup jezičkom kontaktu i jeziku uopšte omogućio je opis jezika iz perspektive upotrebe kroz analizu velikih korpusa i primjenu različitih eksperimentalnih metoda. Pristup jeziku koji se temelji na upotrebi, a zagovara u okviru kognitivne lingvistike, omogućio je objedinjavanje lingvističkih disciplina koje su tradicionalno bile odvojene i, što je posebno važno u pogledu predmeta našeg rada, lingvističkih disciplina koje se bave jezičkim promjenama koje su eksterno motivisane (kontaktna lingvistika) i onih koje se bave jezičkim promjenama koje su interno motivisane (sociolingvistika) (Backus 2012: 6–7). Zahvaljujući njemu, došlo je do proširivanja domena ispitivanja pozajmljenica, pa se njima pristupa i iz kognitivnolingvističke, sociolingvističke, psiholingvističke perspektive, a inovativni metodološki postupci postaju sve češći u istraživanjima u ovom polju. U tom pogledu posebno se izdvaja model konceptualnih karakteristika koji predstavlja eksperimentalnu Eng. CFM – Conceptual feature model (Van Meurs et al. 2013 prema De Groot 1992) je psiholingvistički model prema kom pozajmljenice i njihovi ekvivalenti u jeziku primaocu dijele iste, ali i različite konceptualne karakteristike. Tehnika koja kao instrument koristi testove asocijacija. Pomenuti model je na primjeru holandskog jezika reklama koristila grupa autora (van Meurs, Hornikx & Bossenbroek 2013) kako bi ispitala način na koji ljudi percipiraju anglicizme i nativne im ekvivalente. Studija je pokazala stepen nepoklapanja u asocijacijama koje govornici imaju u vezi sa anglicizmima i njihovim holandskim ekvivalentima, tj. da se se anglicizmi ne vezuju za iste konceptualne domene kao njihovi holandski ekvivalenti. Dobijeni stepen nepoklapanja u asocijacijama ciljnih riječi ne govori, nažalost, i na koji način se one razlikuju. Autori zato upućuju na neophodnost studija koje bi ispitale razlike u asocijacijama ovih grupa riječi, kao i način na koji te razlike u asocijacijama riječi utiču na njihovu interpretaciju i ocjenu od strane govornika. Pored ovog pristupa, kod nekih autora (Winter Froemel 2013) se kombinuje semaziološki i onomaziološki pristup kako bi se opisale varijante pozajmljenica nastale usljed dva tipa promjena koje prate proces pozajmljivanja – fenomena formalne/obličke varijacije i semantičke promjene pozajmljenica. Opisujući kako slušalac razumijeva pozajmljenu i konstruiše njeno značenje u svom jeziku, autorka ovog rada zaključuje da proces integracije pozajmljenica u jeziku primaocu ne samo da nije sistematičan kao što ga tradicionalni pristup predstavlja, već da su varijacije u obličkom i značenjskom smislu njegova osnovna karakteristika. Dalje, kao kvantitativna metoda ispitivanja uspjeha pozajmljenica koristi se i tzv. metoda profila ili onomaziološki profil (Geeraerts 1997) pomoću kog se, polazeći od koncepta, računa i upoređuje frekvencija svih riječi u korpusu koje izražavaju taj koncept. Na ovaj način je grupa autora (Daems, Heylen & Geeraerts 2015) izvršila empirijsko testiranje uspjeha francuskih i engleskih pozajmljenica u dva holandska varijeteta. Analiza uspjeha pozajmljenica prisutna je i u drugom radu (Zenner, Speelman, and Geeraerts 2011) putem tzv. konceptualne mjere uspjeha kao kvantitativne metode ispitivanja uspjeha pozajmljenica u odnosu na domaće ekvivalente. Obje studije se oslanjaju na velike korpusne jer je jedino na taj način moguće dobiti pouzdanu informaciju o frekventnosti odrednica. Osim u metodološkom smislu, kvantitativna mjerenja uspjeha pozajmljenica u ovim radovima predstavljaju vrijedan doprinos i u teorijskom smislu budući da ne izjednačavaju uspjeh pozajmljenica s njihovom frekventnošću, već ga računaju u odnosu na druge riječi (druge pozajmljenice ili domaće sinonime) koje izražavaju isti koncept. Rezultati ovih studija omogućili su, na taj način, objektivnu sliku onoga što je duže vrijeme bila tek subjektivna klasifikacija pozajmljenica na opravdane i neopravdane, a ujedno i podsjetili da strukturalistički pristup mora biti dopunjen pristupom pozajmljenica koji se bazira na njihovoj upotrebi. 89 Upravo u vezi sa tzv. opravdanim, odnosno neopravdanim pozajmljenicama, čija je problematika klasifikacije predmet našeg rada u drugom istraživačkom zadatku, u literaturi se nailazi na velik broj sociolingvističkih istraživanja o parovima riječi

domaćeg i stranog porijekla koji se sa aspekta jezičke upotrebe bave statusom pozajmljenica, njihovim prestižom, razlozima frekventnije upotrebe jednih u odnosu na druge, pomenutom uspjehu pozajmljenica i sl. (Barlow & Kemmer 2000; Zenner, Speelman, and Geeraerts 2011; 2012; Backus 2012; van Meurs, Hornikx & Bossenbroek 2013; Daems, Heylen & Geeraerts 2015; Serigos 2017...). Kada je u pitanju uvid u stavove prema pozajmljivanju i opravdanim, odnosno neopravdanim pozajmljenicama, sociolingvističke studije ove vrste jesu brojne, ali se u njima dominantno teoretiše o stavovima lingvisti prema ovom problemu, što smo podrobno opisali u dijelu rada namijenjenom pregledu stavova prema engleskom kao globalnom jeziku. Mnogo rjeđe se, međutim, mjeri stav ostalih govornika, tj. laika prema anglicizmima uopšte, a pogotovo se rjeđe ispituje stav govornika prema leksičkim parovima domaćeg i stranog porijekla, tj. percepcija jedne u odnosu na drugu grupu riječi, što posebno ističu Leonardi (2011), Picone (1996) i Drljača Margić (2014). Iako rijetke, među studijama o stavovima prema anglicizmima izdvajaju se Stojić (1991), Ridder (1995), Hyrkstedt & Kalaja (1998), Alexieva (2002), Corr (2003), Graedler (2004), Greenall (2005), Drljača Margić (2010; 2011; 2012) (Drljača Margić 2014: 74–75). Kako na istom mjestu navodi Drljača Margić (2014: 74–75), ni u jednom od ovih radova ne nailazi se na dominantno negativan stav prema anglicizmima – dobijeni rezultati upućuju, naime, da su stavovi ispitanika ili dominantno pozitivni (Stojić 1991; Alexieva 2002; Corr 2003) ili podijeljeni (Hyrkstedt, Kalaj 1998; Graedler 2004; Greenall 2005). Treba dodati da je veoma mali i broj studija koje se ovom temom bave iz psiholingvističkog ugla, a koje mogu baciti svjetlo na semantičko-pragmatičke karakteristike pomenutih parova riječi. Leonardi (2011: 7–8) smatra da se psiholingvističkim pristupom može omogućiti idiosinkratička karakterizacija parova riječi domaćeg i stranog porijekla, tj. „jedinstvena i zasebna karakterizacija ovakvih parova riječi, kao i generalni uvid u određene karakteristike pozajmljenica ili poređenje sa domaćim sinonimima“. Neophodnost primjene psiholingvističkih metoda u ispitivanju ovih parova riječi tim prije je veća, kako ukazuje i Bakus, u slučaju brojnih jezika koji ne raspolažu velikim korpusima jer pomenute metode u takvim okolnostima mogu predstavljati neprocjenjivi izvor dragocjenih informacija o pozajmljenicama (2012: 18–19). Budući da upravo crnogorski jezik ne raspolaže velikim elektronskim korpusom, te da nedostupnost podataka i nemogućnost njihove automatske obrade onemogućava kvantitativna istraživanja poput onih u gore navedenim radovima 90 (Zenner, Speelman, and Geeraerts 2011; van Meurs, Hornikx & Bossenbroek 2013; Daems, Heylen & Geeraerts 2015, Serigos 2017...), odlučili smo da u posljednjem istraživačkom zadatku primijenimo dostupne sociolingvističke i psiholingvističke metode, i na taj način doprinesemo još uvijek nedovoljno istraženom polju percepcije leksičkih parova stranog i domaćeg porijekla i njihovih semantičko-pragmatičkih karakteristika. Finalni cilj našeg rada jeste, stoga, da ispita kako govornici crnogorskog jezika percipiraju anglicizme uopšte, kao i anglicizme i njima odgovarajuće crnogorske ekvivalente. Posljednje istraživanje u našem radu zato čini analiza percepcije anglicizama, odnosno analiza stavova prema prisustvu anglicizama u crnogorskom jeziku, frekventnosti upotrebe anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata od strane govornika crnogorskog jezika, kao i razlika u asocijativnom značenju ovih članova leksičkih parova. S obzirom na to da se smatra najpodesnijim instrumentom u kvantitativnom istraživanju za jezičke studije ovog tipa (Rasinger 2008: 57), kao instrument za naše istraživanje odabrali smo upitnik. Upitnik se definiše kao pisani dokument u kome se od ispitanika traži da sami napišu ili odaberu neki od ponuđenih odgovora na zadata pitanja ili tvrdnje (Brown 2001: 6 u Dörnyei 2003: 6). Da bismo njime obuhvatili postavljene ciljeve istraživanja, upitnik smo podijelili u tri cjeline, tj. tri zadatka kojima se ispituju: 1) stavovi govornika crnogorskog jezika prema anglicizmima, 2) frekventnost upotrebe anglicizama i postojećih crnogorskih ekvivalenata od strane izvornih govornika crnogorskog jezika, 3) razlike u značenju između anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata putem

asocijacija koje govornici imaju u vezi sa njima. S obzirom na to da ispituje stavove govornika prema anglicizmima, ali i asocijacije, odnosno semantičko-pragmatičke osobine domaćih i riječi engleskog porijekla, naš upitnik analizira anglicizme i iz sociolingvističkog i iz psiholingvističkog ugla. Iako su sve tvrdnje, rečenice i odabrani anglicizmi u upitniku djelo autorke disertacije, kao model za zadatke poslužila je recentna studija pomenute autorke B. Drljače Margić (2014), kao i ostali, nažalost, veoma rijetki radovi koji se u regionu bave istom problematikom (Jurič, Krampus, Račić 2012; Đorđević 2016; Panić Kavgić 2006). Kada je u pitanju rad grupe hrvatskih autora (Jurič, Krampus, Račić 2012), u njemu se ispituje sklonost ka upotrebi anglicizama u odnosu na domaće sinonime u polju marketinga u hrvatskom jeziku. Kao instrument sprovedena je anketa na uzorku od 150 ispitanika visoke poslovne škole, a od njih se tražilo da odaberu riječ koju bi radije koristili (anglicizam ili hrvatsku zamjenu), da dopišu hrvatske zamjene za ponuđene anglicizme, kao i da objasne čemu se duguje tako velika upotreba 91 anglicizama u polju marketinga. Rezultati su pokazali da su ispitanici mnogo više birali anglicizme od hrvatskih ekvivalenata i to zbog, kako su sami objasnili, sveprisutnosti engleskog u medijima, dopadljivosti ovog jezika i, posebno, činjenice da on bolje odražava strukovne koncepte od hrvatskog jezika. U radu D. Đorđević (2016), u kom se ispituju stavovi poljoprivrednih stručnjaka prema anglicizmima u tom polju, došlo se do sličnih zaključaka. U upitniku, koji je korišćen kao instrument istraživanja, autorka je od malog uzorka ispitanika (22) tražila da odaberu riječ koju bi radije koristili (anglicizam ili domaću riječ), a zatim i da naprave izbor između istih riječi uzimajući u obzir njihovu internacionalnost, kratkoću i jednoznačnost. I ovdje su rezultati pokazali da ispitanici češće biraju anglicizam od domaćih ekvivalenata, kao i da internacionalnost, kratkoću i jednoznačnost ispitanici prije vezuju za anglicizme nego za srpske ekvivalente. Iako se studija Olge Panić Kavgić bavi recepcijom anglicizama, u jednom od njenih brojnih zadataka se, poput u opisanim studijama, od ispitanika traži da naprave izbor između anglicizma i srpskog sinonima. U tom zadatku se, za razliku od istog tipa zadatka u pomenutim radovima, nudi i rečenični kontekst ponuđenih odrednica, što nesumnjivo pomaže ispitanicima da naprave lakši izbor, ali i autorki da dođe do pouzdanih podataka o izboru koji govornici prave tokom upotrebe jezika. Rezultati ovog zadatka u radu O. Panić Kavgić pokazali su da se ispitanici najmanje opredjeljuju za anglicizam – uglavnom se radi o većem broju odabranih domaćih riječi ili o jednakom broju odabranih anglicizama i srpskih sinonima, što autorku, ipak, navodi na zaključke o „konkurentnosti“ i „semantičkom sukobu“ ovih riječi (2006: 64). Na kraju, istraživanje B. Drljače Margić uključilo je daleko veći broj ispitanika (244) od pomenutih studija, pa i rezultati do kojih se došlo nude vjerodostojniju sliku o stavovima prema anglicizmima u hrvatskom kao predmetu koji se ovdje ispituje. Instrument istraživanja i u ovom radu je upitnik, a statistička obrada podataka zahtjevnija je nego u prethodno opisanim radovima, i to ne samo zbog broja ispitanika, već i prirode prvog zadatka koji nudi skalarne ocjene za ponuđene stavove prema anglicizmima u hrvatskom jeziku. U upitniku se, pritom, kombinuje sociolingvistički i psiholingvistički pristup budući da se, osim ispitivanja stavova prema prisustvu anglicizama u hrvatskom jeziku, ispituje i percepcija leksičkih parova engleskog i domaćeg porijekla, odnosno semantičke i stilističke razlike među takvim riječima. Rezultati do kojih je autorka došla pokazuju da najveći broj ispitanika ne zauzima ni pozitivan ni negativan, već neutralan stav prema prisustvu anglicizama u hrvatskom jeziku, čije prisustvo pripisuju popularnosti i globalnom statusu engleskog jezika. Iako su anglicizmi koji imaju sinonime ocijenjeni kao nepotrebni, istovremeno ih ispitanici vide kao moderne i 92 popularne, a različite asocijacije najčešće se još tiču različitog registra, pa se anglicizmi vezuju za neformalni, a hrvatske riječi za formalni registar. Kao što su nam u pogledu tipa zadataka od pomoći bile opisane studije, u koncipiranju strukture, organizacije i prostornog i vremenskog okvira upitnika vodili smo se pravilima i načelima predstavljenim u knjigama i priručnicima za različita kvantitativna i kvalitativna istraživanja u polju

jezika (Oppenheim 1966; Cohen 1980; Dörnyei 2003; Rasinger 2008; Bijeikienė & Tamošiūnaitė 2013). U skladu sa njima, vođeno je računa o dužini upitnika, vremenu potrebnom za popunjavanje, strukturi i tipu zadataka, kao i jeziku i instrukcijama. Na taj način, napravljen je upitnik sa optimalnom dužinom od 5 strana za čije popunjavanje ispitanici na raspolaganju imaju vrijeme od 20 minuta. Na samom početku jasno je obrazložen cilj upitnika i uputstva za njegovo popunjavanje. U pogledu tipa zadataka, opredijelili smo se za kombinaciju zadataka zatvorenog i otvorenog tipa. Imajući na umu da se zadaci zatvorenog tipa jednostavno i brzo popunjavaju i da su, osim toga, prikladni za statističku obradu prilikom sumiranja rezultata, odlučili smo da dva od ukupno tri zadatka budu ovog tipa. Svjesni činjenice da ispitanici generalno ne preferiraju zadatke otvorenog tipa jer zahtijevaju dodatno vrijeme i razmišljanje, u upitnik smo uključili samo jedan zadatak otvorenog tipa. I pored prednosti zadataka zatvorenog tipa i po pitanju veće spremnosti ispitanika za odgovore, kao i mogućnosti kvantitativne obrade ovakvih zadataka, otvoreni tip zadatka može da ukaže na brojne odgovore koji autori upitnika ne mogu nekada ni da pretpostave (Dörnyei 2003: 47). Zato je ovaj tip zadatka iskorišćen za naše ispitivanje razlika u asocijativnom značenju između članova leksičkih parova engleskog i crnogorskog porijekla. U pogledu formulacije zadataka, vodilo se računa da jezik bude manje stručan, odnosno da bude prijemčiv za sve ispitanike. Kada je u pitanju redosljed zadataka, s druge strane, išlo se od lakših do težih, tj. od onih zadataka koji zahtijevaju najmanji angažman (zadaci zatvorenog tipa) do onih koji zahtijevaju veće vrijeme i razmišljanje (zadatak otvorenog tipa). U cilju provjere samog upitnika prije njegovog finalnog sprovođenja, sproveli smo i preliminarno istraživanje na uzorku od 10% od ukupnog broja ispitanika⁶¹, tj. na uzorku od 38 ispitanika. Na taj način smo se uvjerali da nema jezičkih ili tehničkih grešaka u koncepciji pitanja u upitniku, da ispitanici razumiju sva postavljena pitanja, kao i da je vrijeme koje im 61 Procenat koji se preporučuje prilikom sprovođenja pilot studija u anketnim istraživanjima (Isaac & Michael 1995: 101; van Belle 2002: 11). 93 je bilo na raspolaganju i više nego dovoljno za popunjavanje. Detaljniji opis organizacije upitnika, ispitanika, samog korpusa i metodologije ovog zadatka, dat je u 7. poglavlju, neposredno pred samu analizu. 94 4. METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA 4.1 Ciljevi i hipoteze istraživanja Nakon prikaza teorijsko-metodološkog okvira, definisali smo ciljeve i postavili hipoteze istraživanja. Doktorska disertacija

Formalna i semantičko-pragmatička analiza anglicizama u crnogorskom jeziku i njihovih modela u engleskom jeziku

5

ima za cilj da: 1. objedini tradicionalni kontaktni i kognitivni pristup proučavanju

pozajmljenica, tj. jezički (strukturalistički) **sa vanjezičkim pristupom** (s **aspekta upotrebe**); 2.

2

dokaže teorijski, kognitivnolingvistički stav o **aktivnoj ulozi jezika primaoca u** kreiranju

anglicizama po modelu riječi iz jezika **primaoca: oblički** uz **pomoć sopstvenih resursa i semantički u**

skladu s kulturnim i društvenim potrebama te zajednice, usljed čega pozajmljenice postaju dio

semantičke i strukturalne **mreže** jezika primaoca **i udaljavaju se od modela koji pripadaju** strukturalnoj

i semantičkoj mreži jezika davaoca; 3. prikaže

pragmatičke funkcije i, otuda,

komunikativnu opravdanost anglicizama **iz perspektive** onomaziološkog **pristupa i, na taj način** 2
 , istakne aktivnu **i kreativnu** ulogu **jezika primaoca u** adaptaciji **i** daljem **uklapanju**
 pozajmljenice **u novu** mrežu **značenja; 4. ukaže** , na **osnovu** analize pragmatičkih funkcija
anglicizama, a u skladu s kognitivnolingvističkim **negiranjem postojanja apsolutne sinonimije, na**
neadekvatnost

opšte podjele anglicizama na opravdane i neopravdane, tj. na upitnost određivanja pozajmljenica kao nepotrebnih ili apsolutno jednoznačnih sa ekvivalentima jezika primaoca; 5.

ispita način na koji govornici **jezika primaoca percipiraju** pozajmljenice **i native im ekvivalente** 2
pomoću

upitnika kao instrumenta analize, i to: preovlađujuće stavove po pitanju anglicizama u crnogorskom jeziku, frekventnost upotrebe anglicizama i njihovih domaćih sinonima od strane govornika jezika primaoca, kao i razlike u asocijativnom značenju sinonimičnih parova riječi engleskog i crnogorskog porijekla.

Polazeći od opšte hipoteze da pozajmljivanje i integracija **nisu sistematični kao što ih** tradicionalni 2
pristup predstavlja, već **da su varijacije i u** formalnom **i u** semantičkom **smislu**
 fundamentalna **karakteristika procesa** pozajmljivanja, kao **polazne** tačke **u** istraživanju **formulisali**
smo sljedeće

hipoteze: 95 H1: Anglicizmi u crnogorskom jeziku pokazuju varijacije u formalnom smislu, odnosno više obličkih varijanti jedne pozajmljenice, a crnogorski jezik, kao jezik primalac, kreira leksičke kopije odgovarajućih engleskih riječi uz pomoć sopstvenih resursa,

tj. aktivnim imitiranjem forme engleskih **riječi uz zamjenu** grafema, fonema **i** morfema **tog** 2
jezika grafemama, **fonemama i**

morfemama koje čine sistem crnogorskog jezika. H2: Anglicizmi u crnogorskom jeziku pokazuju varijacije i u semantičkom smislu, a do devijacija na značenjskom

planu pozajmljenice u odnosu na **njen model iz** jezika davaoca **dolazi usljed aktivne uloge**
govornika/slušaoaca koji bira **oznaku/označeno, tj. oblik i njegovu** konceptualnu **interpretaciju**

2

na osnovu poznavanja jezika primaoca. Pretpostavka je da

se pozajmljenice u jeziku primaocu **semantički** razvijaju **u skladu sa** društvenim **i**
 kulturnim **potrebama** jezičke **zajednice čiji su postali članovi**, čime **se**

2

udaljavaju od modela od kojih su nastali u engleskom. H3: U specijalizovanim jezičkim registrima (moda, ekonomija i pravo, informatika i sport) određeni broj anglicizama će u semantičkom smislu ostati nepromijenjen u odnosu na modele od kojih su nastali, ali taj broj, zahvaljujući aktivnoj ulozi crnogorskog kao jezika primaoca, ipak nije veći od broja onih anglicizama koji se semantički udaljavaju od svojih modela. H4: Anglicizme u crnogorskom jeziku karakteriše funkcionalna opravdanost izražena kroz različite pragmatičke funkcije i pragmatičku markiranost, što podjelu anglicizama na opravdane i neopravdane čini neodrživom. H5: Govornici crnogorskog jezika nemaju negativan stav prema anglicizmima, često biraju anglicizme i pored domaćih ekvivalenta, a engleske pozajmljenice, u skladu sa statusom anglofonih zemalja, percipiraju kao moderne i prestižne. 4.2 Plan i metode istraživanja Prvi istraživački zadatak u našem radu predstavlja analiza adaptacije anglicizama. Analiza adaptacije anglicizama na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou obuhvatila je sve ekscerpirane anglicizme – 500 odrednica iz registra mode, ekonomije i prava, informatike i sporta. U procesu njihove selekcije, trudili smo se da uključimo kako starije, tako i novije anglicizme, zatim, one izuzetno frekventne, kao i one recentne čija frekventnost nije toliko visoka i koji se još uvijek ne mogu ni naći u rječnicima stranih riječi. 96 Kada je u pitanju izbor registara, on se, kao što je već pomenuto, nametnuo sâm zbog velikog uticaja engleskog jezika na pomenuta polja kako u našem, tako i u ostalim jezicima. U želji da svim ispitivanim registrima posvetimo jednaku pažnju, unutar svakog je ekscerpiran i analiziran jednak broj anglicizama, tj. 125 anglicizama unutar registra mode, isti toliki broj unutar registra ekonomije i prava, registra informatike, kao i registra sporta. Osim reprezentativnosti, ovakva struktura ekscerpirane građe omogućila je i poređenje rezultata analize u odnosu na registre upotrebe. U analizi adaptacije anglicizama polazi se od modela od kojih nastaju anglicizmi u crnogorskom jeziku, pa se prvo navode navode grafija, izgovor i vrsta engleske riječi koja se prenosi u crnogorski jezik, dok su njena kompletna značenja zbog ograničenog prostora u analizi data na kraju rada⁶². Nakon modela, navode se anglicizmi u crnogorskom jeziku, njihova grafija, varijante, kao i izvedenice nastale od njih, čime i otpočinje njihova analiza, i to prvo na grafijskom, zatim fonološkom, pa morfološkom i, na kraju, na semantičkom nivou. Detaljni postupak ove analize dat je u 5. poglavlju, neposredno pred samu analizu. Analiza pragmatičkih funkcija anglicizama, kao naš drugi istraživački zadatak, polazi od anglicizama čiju smo integraciju u crnogorskom jeziku ispitali u okviru prvog istraživanja. Od 500 anglicizama, koliko je ukupno ekscerpirano za potrebe ovog rada i analize adaptacije kao prvog istraživačkog zadatka u njemu, za pragmatičku analizu birali smo one anglicizme koji su imali najveći broj pojavljivanja u korpusu. Izdvojeno je ukupno 100 najfrekventnijih anglicizama, pri čemu se vodilo računa da iz svih ispitivanih registara bude uzet njihov ravnomjeran, jednak broj. Na taj način, 25 najfrekventnijih anglicizama iz registra mode

zajedno je sa 25 najfrekventnijih anglicizama iz registra ekonomije i prava i istim tim brojem iz registra informatike, odnosno sporta, ušlo u građu potrebnu za analizu pragmatičkih funkcija anglicizama. Polazna tačka u ovoj analizi su anglicizmi, pa su oni dati u prvoj koloni sa svojim grafijskim varijantama, izvedenicama i morfološkim kategorijama, nakon čega slijede podaci o njihovoj frekventnosti u ispitivanom korpusu, njihovo značenje, kao i, kada je to bilo moguće, njihovi potencijalni crnogorski ekvivalenti. Uvid u ove karakteristike omogućio je u analizi zaključak o pragmatičkoj funkciji anglicizama, tj. njihovu tipologiju na katahrestične i nekatahrestične. Detaljni način selekcije anglicizama za ovu analizu i sami način na koji se ona vrši dat je, kao i u slučaju prvog istraživačkog zadatka, neposredno prije njenog početka u 6. poglavlju. 62 Vidjeti Prilog značenju engleskih modela. 97 Analiza percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku treći je i posljednji istraživački zadatak u ovom radu. Upitnik koji je odabran kao instrument za ovo istraživanje sastoji se od tri zadatka kojima se testiraju stavovi crnogorskih govornika prema anglicizmima, upotreba anglicizama u odnosu na domaće ekvivalente, kao i značenjski odnos takvih članova leksičkih parova u crnogorskom jeziku. Pomenuti zadaci sadrže osam tvrdnji sa kojima se ispitanici slažu na skali od 1 do 5 (I zadatak) i 30 leksičkih parova sinonimičnih riječi engleskog i crnogorskog porijekla koje ispitanici biraju kao prikladnije u datom kontekstu (II zadatak), odnosno opisuju uz pomoć ponuđenih ili sopstvenih riječi ili asocijacija (III zadatak). Sve tvrdnje u prvom zadatku nastale su zahvaljujući uvidu u literaturu o anglicizmima, a pogotovo uvidom u studije koje se bave jezičkom globalizacijom, anglomanijom i purizmom, što je detaljno opisano u 2. poglavlju. S druge strane, do 30 anglicizama i istog tolikog broja njihovih domaćih ekvivalenata došlo se zahvaljujući korpusu od 100 najfrekventnijih anglicizama koje smo koristili u drugom istraživačkom zadatku. Iz njega je, vodeći računa o jednakoj pokrivenosti ispitivanih registara, izdvojeno 30 nekatahrestičnih anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata. Upitnik je sproveden u aprilu 2019. godine na uzorku od 377 ispitanika koje su činili studenti Univerziteta Crne Gore sa više fakultetskih jedinica (Filološki, Filozofski, Elektrotehnički, Ekononomski, Pravni fakultet i Fakultet za sport i fizičko vaspitanje). Kao i u slučaju prethodna dva istraživanja, detaljni opis metodologije ovog istraživanja ponuđen je neposredno prije same analize u 7. poglavlju. Ovako koncipirano istraživanje zasnovano je, dakle, na metodi analize korpusa i podrazumijeva i kvalitativne i kvantitativne metode. Kvalitativna metoda korišćena je u najvećem dijelu rada – prilikom analize procesa adaptacije anglicizama na različitim jezičkim nivoima, kontrastiranja anglicizama u crnogorskom i njihovih modela u engleskom jeziku, njihovog poređenja u odnosu na ispitivane registre, zatim klasifikacije anglicizama na katahrestične i nekatahrestične u okviru drugog istraživačkog zadatka, kao i intepretacije rezultata u istraživanju uopšte. Osim deskriptivne, kvalitativne metode u ovom radu podrazumijevaju, dakle, i analitičku, komparativnu, kao i kontrastivnu metodu. U radu je, s druge strane, korišćena i kvantitativna, statistička metoda i to u okviru sva tri istraživačka zadatka – prilikom obrade rezultata adaptacije anglicizama na različitim lingvističkim nivoima, zatim prilikom obrade podataka o frekventnosti ispitivanih anglicizama za potrebe analize pragmatičkih funkcija anglicizama, kao i prilikom obrade podataka dobijenih upitnikom u okviru trećeg istraživačkog zadatka. Budući da se u sklopu njega ispituje percepcija anglicizama od strane govornika, on podrazumijeva primjenu savremene, 98 eksperimentalne metode. Analiza i obrada podataka ovog dijela istraživanja rađena je metodama deskriptivne statistike koja je dobijena primjenom statističkog softvera Stata i kompjuterskog programa Microsoft Excel 2010. 4.3 Korpus Razvoj informacionih tehnologija uslovio je sve češću upotrebu elektronskih korpusa u jezičkim istraživanjima širom svijeta. Njihov sadržaj najvećim dijelom čine novinski, ali i naučni, književni, umjetnički, administrativni tekstovi prikupljeni iz različitih izvora – portala, foruma, publikacija, veb-stranica... Osim bogatog i raznovrsnog sadržaja, ovi korpusi su jezički anotirani pa omogućavaju naprednu pretragu i automatsko dobijanje

podataka na različitim jezičkim nivoima. Time se ne samo olakšava rad na jezičkim istraživanjima, već i omogućavaju validniji rezultati. Kada su u pitanju jezička istraživanja na našem jeziku, ona se ne zasnivaju na ovako opisanom korpusu jer lingvistički anotiran, elektronski korpus crnogorskog jezika ne postoji. Taj veliki nedostatak prvenstveno se može pripisati relativno mladom statusu crnogorskog jezika i nedovršenom procesu njegove standardizacije. Sticanjem državne nezavisnosti 2006. i

Ustavom Crne Gore iz 2007. godine, crnogorski jezik definisan je kao službeni

53

, a u cilju njegove standardizacije naredne godine formiran je Savjet za izradu pravopisa, gramatike i rječnika crnogorskog jezika. I dok je crnogorski pravopis sa pravopisnim rječnikom predstavljen i prihvaćen u julu 2009. godine, proces izrade gramatike i rječnika još uvijek nije dovršen, a samim tim ni standardizacija crnogorskog jezika. Budući da digitalni korpusi u najvećoj mjeri uključuju publicistički stil, tj. novinske tekstove iz raznih štampanih i onlajn medija, foruma, i veb-sajtova, odlučili smo da kao korpus za jezičku analizu koristimo portal dnevnog lista Vijesti. U želji da građa bude što reprezentativnija i raznovrsnija, a time sličnija građi na kojoj se baziraju pomenuti korpusi, u istraživanje smo uključili i korpus Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, tj. naučne i stručne publikacije iz onih oblasti kojima se u ovom radu bavimo. Kombinacijom novinskog i naučnog korpusa omogućili smo sintezu ne samo ova dva, već gotovo svih jezičkih stilova budući da publicistički ponajviše sadrži elemente drugih stilova – u prvom redu razgovornog, a potom i naučnog, administrativnog, književnoumjetničkog stila. Na taj način, približili smo prirodu građe koju koristimo građi opštih elektronskih korpusa koju karakteriše raznovrstan jezički sadržaj. 99 I dok je sadržaj opisanih digitalnih korpusa moguće nadomjestiti sakupljanjem građe iz različitih izvora, takvo nešto nije moguće kada je u pitanju jezička anotiranost. Zato je rad na lingvističkim, u prvom redu morfološkim i sintaksičkim istraživanjima u crnogorskom jeziku umnogome otežan, što predstavlja veliki nedostatak i problem za istraživače i studije u ovoj naučnoj oblasti. Priroda istraživanja koje se sprovodi u našem radu nije, međutim, zahtijevala lingvističko obilježavanje građe, iako bi u velikoj mjeri ubrzala samu analizu i u pogledu jednog istraživačkog zadatka nesumnjivo dala preciznije rezultate. Za potrebe analize adaptacije kao našeg prvog i najvećeg istraživačkog zadatka, neophodno je bilo jedino izvršiti ekscerpciju broja odrednica predviđenog za analizu. Ciljni broj anglicizama za analizu sakupili smo iščitavanjem većeg broja izdanja objavljenih na portalu Vijesti u periodu između 2011. i 2018. godine. Koristeći se zakonitostima teorije adaptacije, nakon ekscerpcije smo ih analizirali i kvalitativno opisali na svim jezičkim nivoima. Zbog velikog broja ekscerpiranih anglicizama, do njihovih morfoloških kategorija došlo se na sporiji način umjesto automatskom pretragom koju bi ponudio lingvistički anotiran korpus, ali to ipak ne govori o neophodnosti jednog takvog korpusa za naše istraživanje. Isti slučaj je i sa trećim istraživačkim zadatkom koji, budući da ispituje kako govornici crnogorskog jezika percipiraju anglicizme, podrazumijeva drugačiju vrstu istraživanja. Kada je u pitanju pragmatička analiza anglicizama kao još jedan od naša tri istraživačka zadatka, neophodno je bilo od ukupnog broja ekscerpiranih anglicizama odabrati 100 najfrekventnijih i dobiti uvid u kontekst u kome se oni javljaju. I jedno i drugo omogućeno je u okviru građe koju smo koristili za ekscerpciju i samu analizu – elektronska tražilica (u okviru portala Vijesti), kao i program File Seek (koji je korišćen za građu CANU) nude pretragu određene odrednice, broj njenih pojavljivanja, kao i kontekst u kojima se javlja. Dok je pretraga i kontekst koji se ovako nudi u oba korpusa u potpunosti validna, rezultati u

pogledu frekventnosti odrednica, iako validni za potrebe naše analize, ne mogu biti sasvim precizni kao što bi bili da je korišćen elektronski lematizovani jezički korpus. Ovakav korpus bi pretragom osnovnog oblika ponudio i sve druge oblike zadate riječi, čime bi podaci o njenoj frekventnosti nesumnjivo bili veći. Iako svjesni ovog nedostatka, veća frekventnost odrednica koju bi ponudio lematizovani korpus ne isključuje validnost rezultata o najfrekventnijim anglicizmima koje smo dobili pretragom osnovnog oblika – njihova brojnost u tom slučaju nikako ne bi bila manja, već samo veća, čime podaci do kojih smo mi u mogućnosti da dođemo jesu manje precizni, ali ne i manje pouzdani. 100 4.3.1 Korpus Vijesti Za dnevni list Vijesti kao izvor za građu odlučili smo se iz više razloga. Prvi, štampani broj Vijesti izašao je 1997. godine, što je čak 53 godine nakon objavljivanja prvog broja Pobjede (1944) koja predstavlja prvi i najstariji dnevni list u Crnoj Gori. I pored velike razlike u tradiciji pomenutih novina, Vijesti važe za najtiražniji dnevni list u Crnoj Gori⁶³. Osim toga, Vijesti sa svojim štampanim dnevnim listom, informativnim portalom i televizijom predstavljaju najveći nezavisni crnogorski medij. S obzirom na to da se anglicizmi javljaju u različitim životnim sferama, presudan razlog za odabir Vijesti kao izvora građe bile su brojne rubrike i priloge ovog lista koje se bave najrazličitijim temama, od političkih i društvenih do onih iz svijeta šoubiznisa, zdravlja, umjetnosti i sporta. Portal dnevnog lista Vijesti nudi, naime, sljedeće rubrike i podrubrike:

Vijesti (Politika, Društvo, Ekonomija, Crna hronika, Ombudsman, Naša uprava), Svijet (Balkan, Evropa, 21
Globus), Scitech (**Auto, Tehno, Nauka, M:tech**), **Sport (Fudbal, Košarka, Tenis, Rukomet, Vaterpolo,**
Ostali), Caffee (**Muzika, Zanimljivo, Muštuluk, Film/TV**), **Život** (Zeks, **zdravlje, Ljepota, Dom, Kuhinja,**
Ljubimci, Putovanja, Moda), **TV vijesti (Info, Emisije), EU vijesti** (Analize, **Info**), **Kultura, Forum (Kolumne,**
Blogovi

). Prisustvo ovako velikog broja tematskih cjelina omogućava i bolju jezičku analizu, tj. bolji uvid u prisustvo, stepen integracije kao i upotrebu anglicizama unutar zasebnih jezičkih registara i jezika uopšte, a novine se izdvajaju kao validna građa za ispitivanje prisustva anglicizama u raznim životnim aspektima. U nemogućnosti da preuzemo za validnost rezultata neophodan broj pohranjenog elektronskog korpusa štampanog medija Vijesti, služili smo se njegovim onlajn medijom, portalom Vijesti. Brzina učitavanja i otvaranja stranica na veb-sajtu portala Vijesti veoma je velika što omogućava brzo i nesmetano čitanje, a kvalitet veb-stranice ogleda se i u samom dizajnu, tj. sadržaju sajta pa je moguće zasebno pretraživati rubrike. Pored toga, tražilica portala omogućava da se uz pomoć ključnih riječi dobije tekst/tekstovi i izdanja u kojima se ⁶³ lako se podatak o tome da Vijesti važe za najtiražniji dnevni list može naći na različitim veb-sajtovima, od zvaničnih do stranica društvenih mreža ovog i drugih portala (npr. Dnevne novine), analize medijskog tržišta u Crnoj Gori rijetke su i zatvorenog tipa zbog čega je uvid u precizne, godišnje podatke o tiražu dnevnih novina nemoguće dobiti. Kada je riječ o istraživanju o ostvarivanju profita, na podatke za 2017. godinu naišli smo na sajtu INVESTITOR.ME. Rezultati govore u prilog čitanosti Vijesti i pokazuju da je najveći profit ostvario upravo njihov izdavač, te da ga slijedi izdavač novina Dan, zatim Pobjede, i na kraju Dnevnih novina. <https://investitor.me/2018/04/22/>

zarada-novina-vijesti-dan-i-pobjeda-ostvarili-profit-dnevne-novine-u-minusu

91

/ , pristupljeno 09.10.2018. u 14:32. 101 one pojavljuju, kao i podatak o njihovoj ukupnoj frekventnosti na portalu, zahvaljujući čemu je portal ne samo lako pretraživ, već i podesan za jezičku pretragu. Portal Vijesti pokrenut je početkom 2008. godine u Podgorici kao prvi takav portal u Crnoj Gori. Već 2014. godine broji 500 miliona posjeta i 2 milijarde otvorenih strana, što ga po posjećenosti svrstava ispred sva 4 naknadno pokrenuta crnogorska informativna portala, i samo iza svjetski poznatih sajtova Fejsbuk, Gugl, Jutjub (Monografija Vijesti 2017: 35). Portal sadrži sva arhivirana izdanja od 2011. godine nadalje. Na dnevnom nivou u prosjeku objavi se oko 150 tekstova, a na godišnjem do 55.000 tekstova. Iako veličina tekstova varira u zavisnosti od tematike, rubrike i samog tipa teksta, ovakav broj na godišnjem nivou podrazumijeva ogroman, višemilionski broj riječi unutar svih izdanja koje smo koristili u istraživanju, a koja su objavljena od 2011. do juna 2018. godine. Na ovaj način dobili smo izuzetno bogat korpus, ali ne i mogućnost da precizno odredimo ukupni broj riječi kojima on raspolaže, s obzirom na to da je takve podatke nemoguće dobiti sa veb-stranice. Budući da se radi o onlajn mediju, na portal se 24 sata dnevno unose najnovije vijesti pa on umnogome dopunjuje sadržaj štampanog izdanja. Vrlo često sadržaj portala čine izvještavanja događaja sa lica mjesta ili odmah po njihovom završetku, vijesti sa drugih domaćih ili inostranih portala, saopštenja, reagovanja, a od oktobra 2017. ovaj portal plasira i video sadržaje praćene sinopsisom koji se često, usljed zahtjeva brzog plasiranja informacija, prenosi iz drugih novinskih agencija i portala. U tako brzom prenosu sadržaja koji diktiraju brzina i želja za privlačenjem publike, često se, namjerno i nenamjerno, zadržavaju elementi engleskog kao jezika svjetski poznatih novinskih agencija i portala sa kojih se uglavnom i vrši preuzimanje⁶⁴. Osim dostupnijim korpusom za analizu, ovaj podatak čini portal i interesantijim u smislu jezičke analize o kojoj je u ovom radu riječ. 4.3.2 Korpus CANU U cilju veće reprezentativnosti i raznovrsnosti korpusa savremenog crnogorskog jezika za analizu anglicizama uključili smo građu, odnosno dio građe savremenog crnogorskog jezika kojom raspolaže CANU, a koja je ujedno dio građe za izradu Rječnika crnogorskog jezika. Ovdje napominjemo da je kao primarni izvor za ekscerpciju ukupnog 64 Ovaj podatak dobijen je u Redakciji Vijesti u Podgorici, u razgovoru sa novinarkom portala i urednikom Vijesti, 17. septembra 2018. godine. 102 broja ispitivanih anglicizama u radu korišćen korpus Vijesti, a da se njihovo prisustvo i priroda ispitivala potom i u korpusu CANU. S obzirom na ovako dobijen korpus za analizu anglicizama, iz korpusa CANU isključili smo jezik medija kojim Akademija raspolaže i zadržali građu koja se isključivo zasniva na naučnim publikacijama iz oblasti koje u radu ispitujemo. Na taj način izbjegli smo duplo brojanje jednog dijela odrednica koje bi poremetilo principe na kojima se bazira pragmatička analiza anglicizama kao jedan od istraživačkih zadataka u radu. Od elektronske građe koja je pohranjena

u Institutu za jezik i književnost Petar II Petrović Njegoš

111

CANU, koristili smo stručnu literaturu iz registara koje u radu ispitujemo – oblasti pravne (496.205 riječi), ekonomske (324.785) i sportske (249.983) leksike. U nedostatku literature usko pohranjenje iz registra informatike, korišćena je šira građa kojom CANU raspolaže u oblasti matematike, mehanike i elektronike (550.949) budući da srodnost ovih disciplina podrazumijeva i poklapanje njihove terminologije. U nedostatku stručnih tekstova iz registra mode, smatrali smo adekvatnim da u korpus uključimo i građu kojom CANU raspolaže u registru antropologije (73.898) i sociologije (130.430), budući da se u njoj mogu naći anglicizmi iz naših registara prava i mode. Ovakvim sakupljanjem građe iz različitih oblasti, dobili smo korpus koji ukupno broji 1.826.250 riječi. Radi lakše i brže pretrage odrednica, građa CANU povezana je programom File

Seek koji omogućava istovremenu pretragu odrednica u više dokumenata, podatke o njihovoj frekventnosti na osnovu pretrage osnovnog oblika, kao i kontekstualni okvir u kom se javljaju. Iako različiti po veličini, oba konsultovana korpusa omogućavaju uvid u prisustvo anglicizama u različitim registrima, tj. u jeziku nauke i struke s jedne, i jeziku medija s druge strane.

4.3.3 Ekscerpirana građa

Za potrebe ovog rada sa portala dnevnog lista Vijesti ekscerpirano je ukupno 500 anglicizama koji pripadaju oblasti mode, ekonomije, politike i prava, informatike i sporta. Zbog velike srodnosti između njihovih oblasti a samim tim i terminologija, ekonomiju, pravo i politiku sveli smo pod jedan registar, čime smo analizu anglicizama podijelili na 4 predmetna registra – registar mode, ekonomski i političko-pravni registar ili registar ekonomije i prava, registar informatike i registar sporta. Kako bi broj anglicizama bio jednak unutar svakog od 4 103 predmetna registra u ovom radu, a na taj način i ekscerpirani korpus balansirani, odlučili smo, takođe, da za potrebe svakog od njih izdvojimo po 125 anglicizama. U izboru broja ekscerpiranih odrednica rukovodili smo se brojem anglicizama koji se ispituje u radovima na kojima baziramo svoje istraživanje. Budući da u analizi adaptacije kao prvom istraživačkom zadatku polazimo od studija R. Filipovića, u pogledu određenja broja od presudnog značaja bio je Filipovićev Rječnik anglicizama (1990) koji, kroz analizu i praktičnu primjenu teorije adaptacije anglicizama iz njegove prve monografije, Teorija jezika u kontaktu (1986), čini osnov za studije anglicizama ove vrste. Rječnik čini impresivan broj od 2.090 sakupljenih i po pravilima adaptacije obrađenih anglicizama. Rad na tolikom broju odrednica trajao je, međutim, dugi niz godina – period sakupljanja i rada na njima obuhvata naime, tridesetak godina (od pedesetih godina 20. vijeka do 1987. godine). Osim toga, u istraživanje uključen je bio cijeli tim jezičkih i drugih stručnjaka koji su autoru asistirali u pogledu same analize adaptacije, provjere i značenja termina iz različitih predmetnih registara, kao i raznih tehničkih pitanja. Zbog prirode studije o kojoj je u našem slučaju riječ, a odatle nemogućnosti rada u okviru stručnog tima, kao i nedostatka vremena neophodnog za analizu ovolikog broja anglicizama, broj odrednica koji smo uzeli za analizu morao je biti i više nego dvostruko manji od broja koji se obrađuje u Filipovićevom Rječniku. Za broj od 500 anglicizama odlučili smo se i konsultacijom drugih, sličnih studija o anglicizmima. Iako u mnogim radovima nismo bili u mogućnosti da dobijemo precizne podatke o broju ekscerpiranih i obrađenih anglicizama (Silaški 2012, Perković 2016), u onima u kojima jesmo, taj broj bio je manji (Petrov 2015), ali i veći od broja ekscerpiranih odrednica u našem radu (Milić 2013, Vuletić 2013). U radovima u kojima je on bio veći vrši se, međutim, klasifikacija anglicizama prema kriterijumima kao što su vrsta, opravdanost, status i sl., a ne analiza adaptacije koja po svojoj prirodi i uključenosti više jezičkih nivoa predstavlja veoma minuciozan i dugotrajan proces, te zahtjeva duže vrijeme od onoga koje je potrebno za analizu klasifikacije anglicizama prema različitim kriterijumima. Pregledom dostupne literature nismo, zapravo, naišli na studiju o anglicizmima koja se bavi njihovom adaptacijom na svim jezičkim nivoima prema Filipovićevom modelu kao što je to slučaj u ovoj disertaciji. Kada je u pitanju izbor pomenutih predmetnih registara anglicizama, na njega je uticalo svakodnevno iščitavanje portala Vijesti u periodu definisanja teme rada, od januara do maja 2017. godine. Na osnovu uvida u izdanja u pomenutom periodu, kao i u mnogo veći broj izdanja arhiviranih na portalu Vijesti još od 2011. godine, stekli smo utisak da je uticaj engleskog jezika posebno izražen u tekstovima koji se tiču tehnologije i kompjutera, sporta, mode i popularne kulture, ali i ekonomije i politike. Usljed toga, odlučili smo da ukupni zbir 104 od 500 anglicizama dobijemo njihovom ekscerpacijom upravo iz crnogorskog jezika mode, ekonomije, prava i politike, informatike i sporta. S obzirom na intenzivni uticaj engleskog jezika širom svijeta, prisustvo anglicizama u pomenutim registrima predstavlja predmet radova određenog broja autora u različitim jezicima. U njima se uglavnom polazi od pretpostavke o intenzivnom prilivu engleskih riječi u ovim poljima, a potom ispituje njihova frekventnost, prenesena značenja engleskih

modela, adaptiranost ili neadaptiranost, opravdanost ili neopravdanost anglicizama u jeziku primaocu i sl. 4.3.3.1 Registar mode Pod registrom mode u ovom radu podrazumijevamo anglicizme kojima se imenuju predmeti i pojave unutar širokog pojma industrije ljepote, tj. kozmetički preparati, tehnike i metode šminkanja, modni stilovi, odjevni predmeti i sl. Osim njih, u ovaj registar uključili smo i anglicizme iz polja muzike i filma čiji su različiti žanrovi i pravci našli svoj izraz u različitim odjavnim predmetima i modnim stilovima. S usponom američke moći nakon II svjetskog rata i u polju mode došlo je do izvjesnih promjena, pa je već šezdesetih godina 20. vijeka Njujork počeo da zamjenjuje Pariz kao dotadašnju modnu i kulturnu metropolu. Gotovo svi modni trendovi nastaju na američkom prostoru, a slična je situacija i sa terminima iz modne industrije koji se posredstvom različitih medija, posebno brojnih modnih časopisa, prenose iz engleskog u druge jezike. U ovoj oblasti smo naročito prilikom ekscerpcije mogli da primijetimo veliki broj sirovih anglicizama, bilo kao jedinih ili paralelnih oblika sa prilagođenim varijantama, što govori o težnji da i jezik unutar ove oblasti bude u trendu, tj. izgleda i zvuči moderno, sofisticirano. I pored ogromnog uticaja engleskog jezika na polje mode, nema puno radova koji se bave ovom tematikom. Prednjače, pritom, istraživanja u okviru španskog jezika mode: Balteiro, I. (2009); Balteiro, I. (2011); Balteiro, I., & Campos, M. A. (2012); Balteiro, I. (2014); Pop, A. M. & Sim, M. A. (2015); Petrov, A. (2015); Tejedor Martínez, C. (2017). Campos i Balteiro se u svojim istraživanjima dominantno bave lažnim anglicizmima, čime ne samo da dokazuju jak uticaj engleskog u ovom registru, već i daju veliki doprinos proučavanju slabo istraženom polju pseudoanglicizama. Na sličan način, Sim i Pop u svom 105 radu ukazuju na činjenicu da modni registar rumunskog jezika obiluje anglicizmima, ali da se među njima ističe i nezanemarljiv broj pseudoanglicizama. U pogledu uticaja engleskog na sprski, odnosno hrvatski jezik mode naišli smo na takođe veoma mali broj radova: Filipović, S (2006), Kljakić, S. (2011), Petrov, A. (2015) i Ćoralić, Zrinka, Mersina Šehić (2014). Zajedničko ovim radovima jeste pozivanje na Prčićevu tipologiju i/ili Filipovićevu analizu adaptacije, ukazivanje na brojnost anglicizama u modnom registru, neopravdanost anglicizama u ovom polju (Filipović S.) i slabu adaptaciju u grafijskom i obličkom smislu (Petrov).

4.3.3.2 Registar ekonomije i prava U ekonomski i političko-pravni registar uvrstili smo najčešće anglicizme koji se u ovim oblastima koriste u Crnoj Gori. Naziv ekonomija koristimo, pritom, sa širim značenjem, pa ovdje ubrajamo i grane ekonomske discipline kao što su menadžment, finansije, računovodstvo, marketing, bankarstvo, trgovina... Na veliki uticaj engleskog na naš jezik u ovom registru utiče više faktora, ali je najvažniji od svih vjerovatno činjenica da je politička i finansijska moć u svijetu upravo u rukama anglofonih zemalja, u prvom redu Sjedinjenih Američkih Država. Osim toga, Crna Gora je nakon sticanja nezavisnosti 2006. godine intenzivirala političke odnose sa ostatkom svijeta, a posebno je u tom pogledu važan njen dugotrajni proces pristupanja Evropskoj uniji započet još u decembru 2008. Na taj način je došlo i do usklađivanja ekonomskih regulativa sa pravilima Evropske unije, odnosno do istovremenog uključivanja naše zemlje i na svjetsku političku i trgovinsku scenu, što se u jezičkom smislu posebno ogleda u velikom prilivu anglicizama iz ovih oblasti. Pregledom literature koja se nudi u pogledu anglicizama u oblasti ekonomije i prava i/ili politike, nismo naišli na veliki broj radova ni u našem bližem, kao ni u daljem okruženju, ali se među njima izdvajaju: Campos (2011), López Zurita (2005), Bogdanović (2012; 2014), B. Jurić et al. (2013), Drljača (2006), Novakov (2008), Vuletić (2013), pri čemu je posebno primjetan doprinos ovoj problematici u srpskom jeziku dala Nadežda Silaški: (2007), (2009a), (2009b), (2009c) (2012). U većini ovih radova ukazuje se na obilje engleskih termina u polju ekonomije/prava, njihovu slabu adaptaciju i veliku neopravdanost (Lopez Zurita, Bogdanović, Vuletić), ali i na čestu pojavu pseudoanglicizama (Campos). 106 Značajan iskorak u ispitivanju anglicizama u ovom polju napravljen je u radu grupe hrvatskih autora (Jurić et al) koji sa sociolingvističkog stanovišta utrdjuju veći stepen upotrebe marketinških anglicizama u

odnosu na hrvatske ekvivalente, a zbog dominacije engleskog u ovom polju i dominantnog stava ispitanika da anglicizmi bolje odražavaju ciljne, marketinške pojmove. Svakako najveći doprinos izučavanju anglicizama u polju ekonomije na ovom prostoru napravila je Nadežda Silaški detaljnim opisom engleske ekonomske terminologije u srpskom jeziku i ukazivanju na neophodnost balansiranja između internacionalizacije i jezičkog purizma.

4.3.3.3 Registar informatike

Pod registrom informatike podrazumijevamo svu leksiku nastalu sa razvojem računara i informacionih tehnologija. Glavni razlog za globalnu dominaciju engleskog jezika u registru informatike jeste taj što je do brojnih izuma u ovom polju došlo upravo na britanskom, a pogotovo na američkom prostoru. Sa (engleskim) riječima koje ih imenuju, oni su vrlo brzo sa tih prostora preneseni i u druge kulture, tj. jezike. To znači da je u brojnim jezicima primaocima u polju informatike u velikom dijelu došlo i do pojmovnog i leksičkog popunjavanja praznina. Zbog stalnih inovacija i novina u ovoj oblasti, engleski jezik i dalje, kontinuirano kreira nove nazive, odnosno pozajmljuje leksiku drugim jezicima. Ovo je jedini registar u čijem slučaju bilježimo prisustvo studija u okviru crnogorskog jezika: Ivanović, I. (2010), ali i veći broj studija u ostalim jezicima: Prčić, Tvrtko (1996), Injac, Goran (2002), Filipović S. (2005), Francuski, B. (2012), Mihaljević, M. (2006), Munday, Jeremy (2005), Isida Shehu (2013)... U radu o anglicizmima u ovom registru u crnogorskom jeziku ukazuje se na negativan uticaj engleskog jezika koji se, kako ističe autor, ne duguje velikom prilivu anglicizama, već njihovom nesistematičnom preuzimanju bez adaptacije u skladu sa normama crnogorskog jezika. Do sličnih zaključaka dolazi se i u radovima srpskih autora koji ističu da anglicizmi najčešće nastaju preoblikovanjem, i tek rjeđe prevođenjem ili kombinacijom ovih postupaka, čime se potvrđuje hipoteza o snažnom uticaju engleskog jezika u polju informatike. Posebno je u pogledu ove tematike značajan rad Sonje Filipović Kovačević (2005) koja kroz grafo-fonološku analizu anglicizama ukazuje na „jednoobraznu i laku“ adaptaciju konsonanata i vokala i pored činjenice da njihovi parnjaci nisu identični već slični u fonetskom smislu, ali i na grafijsku neadaptiranost većine 107 anglicizama u ovom registru. Konsultujući i u velikoj mjeri dopunjujući teoriju adaptacije, odnosno pravila transfonemizacije Rudolfa Filipovića, ova autorka daje značajan doprinos teoriji adaptacije pozajmljenica iz engleskog jezika.

4.3.3.4 Registar sporta

U registar sporta spada obilje termina iz engleskog jezika, od naziva samih sportova do raznih tehnika, pravila, vrsta pokreta/udaraca i sl. Kao i u polju informatike, ali i ostalim prethodno pomenutim poljima, bogatstvo anglicizama u ovom polju duguje se tome što su mnogi sportovi nastali upravo na angloameričkom prostoru. Ne treba, osim toga, zanemariti ni činjenicu da su sportovi generalno, bez obzira na njihovo porijeklo, dobili na popularnosti zahvaljujući interesovanju i uticaju angloameričkih medija. Oba pomenuta razloga su umnogome uticala da engleski postane lingva franka i kada je u pitanju polje sporta, pa se isti, engleski izrazi naveliko koriste u različitim jezicima i pored postojećih domaćih ekvivalenata. Nismo pronašli veliki broj radova o anglicizmima ni u oblasti sporta: Campos Pardiños, M. A. (2015), Milić, M., R. Sokić (1998), Milić, M. (2003), (2004), (2006), (2013), (2015), Ćirić-Duvnjak, K. (2013), Radojković, J. (2018). Zaključci do kojih se dolazi u radovima uglavnom govore o frekventnosti anglicizama u ovom polju, ali zbog porijekla većine sportova, i o njihovoj prirodnoj i opravdanoj upotrebi u njemu (Ćirić-Duvnjak; Radojković), zatim o velikom prisustvu lažnih anglicizama (Campos Pardiños), kao i o sinonimičnim parovima riječi engleskog i srpskog porijekla (Milić), čime se pravi pomak u ispitivanju značenjskog odnosa koji anglicizmi ostvaruju sa ekvivalentima u jeziku primaocu. Poseban doprinos M. Milić problematici anglicizama u srpskom jeziku ogleda se u smislu standardizacije sportske terminologije u Englesko-srpskom rečniku sportskih termina (2006).

ADAPTACIJE ANGLICIZAMA U CRNOGORSKOM JEZIKU NA GRAFIJSKOM, FONOLOŠKOM, MORFOLOŠKOM I SEMANTIČKOM NIVOU

3

Analiza adaptacije anglicizama na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou obuhvatila je sve ekscerpirane anglicizme – ukupno 500 odrednica iz registra mode, ekonomije i prava, informatike i sporta. Budući da je iz svakog registra ekscerpiran jednak broj anglicizama, kroz analizu adaptacije prošlo je 125 anglicizama unutar registra mode, isti toliki broj unutar registra ekonomije i prava, registra informatike, kao i registra sporta. Tabele analize adaptacije anglicizama unutar pomenutih registara slijede redom kojim smo ih spomenuli – analiza adaptacije se prvo sprovodi kod anglicizama u registru mode, zatim kod onih iz registra ekonomije i prava, pa informatike, i na kraju sporta. Analizu anglicizama u okviru svakog registra prati i sumiranje rezultata u okviru tog tematskog polja. Ovakva organizacija analize adaptacije omogućila je komparaciju ispitivanih registara, pa je na kraju dato sumiranje ukupnih rezultata, tj. poređenje rezultata analize u odnosu na registre upotrebe. Prva kolona u analizi svakog registra predstavlja uvod u analizu adaptacije anglicizama i kao takva sadrži engleske riječi, tj. modele od kojih nastaju anglicizmi u crnogorskom jeziku. U njoj se navode grafija, izgovor i vrsta riječi kojoj pripada engleska riječ koja se prenosi u crnogorski jezik. Budući da se u grafiji i izgovoru modela u engleskom jeziku nerijetko razlikuju britanska i američka varijanta, navodili smo ih obje kada je to bio slučaj, a u cilju preciznijeg indeksiranja anglicizama na grafijskom i fonološkom planu u crnogorskom jeziku i njihovog poređenja sa modelima u engleskom jeziku.⁶⁵ Od morfoloških kategorija modela navodi se vrsta riječi koja se preuzima u jezik primalac, tj. koja se ostvaruje u ispitivanom korpusu, a slično je i sa semantičkim dijelom anglicizama u pogledu koga u tabeli takođe navodimo i ispitujemo samo ona značenja koja se ostvaruju u značenjskoj mreži jezika primaoca, ne i ostala koja u velikom broju modela postoje u jeziku davaocu, tj. engleskom, a nisu prenesena u crnogorski jezik. U prilogu koji se nalazi na kraju rada dali smo kompletna značenja engleskih modela kako bi se stekao bolji uvid u ⁶⁵ U slučajevima u kojima postoji i utiče na formiranje grafije anglicizama, Filipović (1990) nudi i američku varijantu modela (BrE humour/NAmE humor > HS humor; BrE programme, NAmE program > HS program), a ista situacija je i sa varijantama u izgovoru (nude (look) BrE /nju:d/; NAmE /nu:d/ > HS nud(luk)). Osim u slučajevima anglicizama na koje u pogledu grafije ili izgovora utiče jedna ili druga varijanta engleskog jezika, odlučili smo da u našoj analizi za sve modele ponudimo obje varijante ukoliko postoje, i u pisanju i u izgovoru. Na taj način smo omogućili bolje poređenje modela i replike, odnosno bolji uvid u to prema kojoj od njih je formiran anglicizam na grafijskom ili fonološkom nivou. ¹⁰⁹ semantičku adaptaciju njihovih replika, tj. anglicizama. S obzirom da rječnici nemaju jednako kompletan pregled značenja svih odrednica, u cilju što potpunijeg i obuhvatnijeg popisa tih značenja, kao i potvrde izvora anglicizama uopšte, paralelno smo konsultovali veći broj reprezentativnih rječnika: OED – Oxford English Dictionary, koji važi ne samo za najbogatiji rječnik engleskog jezika, već i za najpouzdaniji izvor najrecentnijih engleskih riječi, a zatim i The American Heritage Dictionary, Merriam-Webster, Collins Dictionary,

Longman Dictionary of Contemporary English, Macmillan Dictionary, Cambridge Dictionary , kao i **Oxford**

110

Learner's Dictionary.66 Drugu kolonu čine anglicizmi u crnogorskom jeziku, njihova grafija, varijante, kao i izvedenice nastale od njih. Kao što smo objasnili u teorijskom dijelu rada, način tretiranja i navođenja osnovnih oblika anglicizama, odnosno njihovih varijanti u našoj analizi odstupa od onoga unutar Filipovićeve analize adaptacije od koje polazimo⁶⁷. Kao osnovni anglicizmi navođeni su oblici koji su najviše prilagođeni našem jeziku na grafijskom nivou, dok su njihovi paralelni, sirovi oblici dati kao varijante gdje god je u korpusu zabilježeno njihovo prisustvo, što je bio slučaj kod gotovo svih odrednica. Treću kolonu čini analiza adaptacije na grafijskom nivou zbog čega je označavamo indeksom G. Na osnovu grafije i izgovora modela, anglicizmi na ovom nivou se indeksiraju kao I ako su formirani prema izgovoru modela, kao G ako su formirani prema grafiji modela, kao IG ako su formirani i prema izgovoru i prema grafiji, i kao JP ako se njihov pisani oblik formira pod uticajem nekog drugog jezika (jezika posrednika), pri čemu se u ovom slučaju u zagradi navodi i oznaka za taj jezik (npr. nj/fr – njemački i francuski koji i najčešće imaju ulogu jezika posrednika). Četvrtu kolonu čini analiza adaptacije anglicizama na fonološkom nivou i označena je indeksom F. U njoj su u izgovoru anglicizama podvučene one foneme koje određuju tip adaptacije na ovom nivou, pa na taj način razlikujemo indeks F1, koji dobijaju anglicizmi čije foneme djelimično odgovaraju fonemama modela, od indeksa F2, koji dobijaju oni anglicizmi čije se foneme ne poklapaju s fonemama modela. Indeks F0 dobijaju anglicizmi čije se foneme poklapaju u potpunosti sa fonemama modela, zbog čega u njihovom slučaju podvlačenje fonema nije ni potrebno. Kako su sve promjene anglicizama na fonološkom nivou primarne, to se pored tipa transfonemizacije svih anglicizama navodi indeks I. 66 <http://www.oed.com/>; <https://ahdictionary.com/>.

[com/; https://www .merriamwebster. com/; www .collinsdictionary. com; https://www .doceonline.com/;](http://www.merriamwebster.com/) [https://www .macmillandictionary. com; https ://dictionary.cambridge. org](https://www .macmillandictionary.com/)

84

; <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>; <https://en.oxforddictionaries.com/>. 67 Vidjeti odjeljak 3.1.1 Teorija adaptacije pozajmljenica, poglavlje 3. Teorijski okvir istraživanja 110 Peta kolona u analizi obilježena je indeksom M jer je predviđena za adaptaciju anglicizama na morfološkom nivou. I u pogledu transmorfemizacije razlikuju se tri tipa, pa se indeks M0 navodi pored anglicizama čiji je osnovni oblik formiran nultom transmorfemizacijom, odnosno po formuli slobodna morfema + nulta morfema. Indeks M1 navodi se kod anglicizama čiji se oblik formira kompromisnom transmorfemizacijom – zadržavanjem vezane morfeme tj. sufiksa modela. Oni anglicizmi koji vezane morfeme modela zamjenjuju vezanim morfemama jezika primaoca prolaze kroz potpunu transmorfemizaciju i indeksiraju se kao M2. Nulta (M0) i kompromisna transmorfemizacija (M1) uvijek su primarne pa se ispred njih bilježi indeks I, dok potpuna, budući da može biti primarna i sekundarna, može imati i indeks II. S obzirom na to da su anglicizmi predmet ovog rada, opis morfoloških kategorija anglicizama iscrpniji je od njihovog opisa u slučaju modela, pa se osim vrste riječi anglicizama navode i ostale kategorije karakteristične za određenu vrstu riječi: rod imenica (n, m; n, f; n, n), tranzitivnost (vt; vi; vt/vi) i vid glagola (A1; A2). Na ovom nivou sreću se i dodatni indeksi ME i Ps, kojima se bilježi elipsa u anglicizmu (ME), odnosno pojava pseudoanglicizama (Ps), što se zajedno navodi ispred indeksa morfološke adaptacije. Šestu i posljednju kolonu ovog dijela analize čini adaptacija na semantičkom nivou, koja se bilježi indeksom S. U ovoj koloni se za anglicizam čije se značenje ne razlikuje od značenja modela u engleskom jeziku navodi indeks S0, budući da se radi o nultoj promjeni značenja. Indeks S1 bilježi se pored anglicizama koji zadržavaju najčešće jedno ili manji broj značenja od ukupnih značenja

koje model ima u engleskom jeziku. Ovo suženje značenja pritom može biti u polju, što se indeksira kao S1f, ili u broju, što se indeksira kao S1n. Nulta semantička ekstenzija i suženje značenja, kao dva tipa adaptacije anglicizama na semantičkom nivou, predstavljaju primarne promjene i označavaju se indeksom I. Proširenje značenja, s druge strane, pripada sekundarno adaptaciji zbog čega se označava indeksom II. Kao i kod suženja značenja, i proširenje može biti u polju (S2f) i u broju (S2n). S obzirom na nepostojanje rječnika crnogorskog jezika, u cilju popisa značenja anglicizama služili smo se se rječnicima srpskog i srpskohrvatskog jezika, i to Rečnikom srpskoga jezika Matice srpske (2007), Velikim rečnikom

stranih reči i izraza (Klajn, Šipka 2007), Leksikonom stranih reči i izraza

29

(Milan Vujaklija 1980), Rečnikom novijih anglicizama (Vasić, Prčić, Nejgebauer 2011), Rječnikom stranih riječi (Klaić 1987), rječnikom Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku (Filipović 1990), kao i Novim rečnikom novih reči (Ćirilov 1991). Osim pomenutih rječnika, u slučaju mnogih značenja anglicizama bili smo prinuđeni da se služimo intuicijom maternjeg govornika budući da rječnici, usljed kontinuiranog procesa stvaranja novih riječi i 111 promjene značenja unutar postojećih, teško mogu da isprate sve promjene u značenju i redovno ažuriraju sve definicije odrednica. Adaptacija

anglicizama u crnogorskom jeziku na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou grupisana je

3

u četiri tabele, odmah nakon liste indeksa i skraćenica korišćenih u analizi. Tabela 1 posvećena je odrednicama iz za registra mode, tabela 2 odrednicama iz registra ekonomije i prava, tabela 3 odrednicama iz registra informatike i tabela 4 odrednicama iz registra sporta. Indeksi i skraćenice u analizi adaptacije anglicizama: G na grafijskom nivou: I anglicizam formiran prema izgovoru engleske riječi G anglicizam formiran prema grafiji engleske riječi IG anglicizam formiran prema izgovoru i grafiji engleske riječi JP anglicizam formiran pod uticajem jezika posrednika nj njemački fr francuski F F0 F1 F2 na fonološkom nivou: izgovor anglicizma formiran nultom transfonemizacijom izgovor anglicizma formiran kompromisnom transfonemizacijom izgovor anglicizma formiran slobodnom transfonemizacijom M na morfološkom nivou: M0 oblik anglicizma formiran nultom transmorfemizacijom M1 oblik anglicizma formiran kompromisnom transmorfemizacijom M2 oblik anglicizma formiran potpunom transmorfemizacijom ME anglicizam kao rezultat elipse pl plural Ps pseudoanglicizam n imenica n, m imenica, muški rod 112 n, f imenica, ženski rod n, n imenica, srednji rod v glagol vt tranzitivni glagol vi netranzitivni glagol vt/vi tranzitivni i netranzitivni glagol A1 dvovidni glagol A2 vid glagola određen morfološki adj pridjev mod modifikator S S0 S1n S1f S2n S2f na semantičkom nivou: značenje anglicizma formirano nultom promjenom značenja značenje anglicizma formirano smanjenjem broja značenja značenje anglicizma formirano suženjem značenjskog polja značenje anglicizma formirano povećanjem broja značenja značenje anglicizma formirano proširenjem značenjskog polja Dodatni indeksi: I primarna adaptacija anglicizama II sekundarna adaptacija anglicizama Ostale skraćenice u analizi: BrE britanski engleski C crnogorski (anglicizam, tj. replika) E engleski (engleska riječ, tj. model) i sl. i slično itd. i tako dalje izv. izvedenica NAmE američki engleski ob. obično var. varijanta, varijacija vid. vidjeti 113 5.1 Rezultati analize adaptacije

anglicizama u registru mode na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou U tabeli 1 dat je pregled adaptacije anglicizama iz registra mode na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou. Nakon nje slijedi sumiranje i diskusija rezultata analize adaptacije za svaki ispitivani jezički nivo ponaosob. Tabela 1: Adaptacija anglicizama u registru mode E C G F M S 1.

1. aftershave (n) BrE /'ɑ:ftəʃeɪv/; NAmE /'æftərʃeɪv/ afteršejv IG var. after-šejv, aftershave /afteršejv/ I F2 I M0 – n, m; mod I S0 = losion za upotrebu posle brijanja; koji se odnosi na ovu vrstu losiona

2. anti-ageing (adj) (also anti-aging) / .æn.ti'ei.dʒɪŋ/ anti-ejdžing IG var. anti-ageing/aging izv. antiejdž var. anti-age, antiage /antiejdžing/ I F2 I M1 – adj II ME, Ps, M0 – adj I S0 = koji je protiv starenja

3. baby (adj) /'beɪbi/ bebi I var. bejbi, baby /bebi/ I F2 I M0 – adj I S0 = kao prvi dio polusloženice označava da je ono što znači drugi dio polusloženice namijenjeno bebama/maloj djeci; maleno, umanjeno, reducirano

4. badge (n) /bædʒ/ bedž I /bedž/ I F1 I M0 – n, m I S1 n = značka s natpisom, slikom, simbolom, obično vezanim za aktuelne događaje, koja se pričvršćuje za odjeću

5. Bermuda shorts (pl. n) BrE /bə,mju:də'ʃɔ:ts/ NAmE /bər,mju:də'ʃɔ:rts/ (also bermudas) bermuda (pantalone, šorts) izv. bermude G /bermuda/ I F2 I M0 – mod II M2 – n, f, pl I S0 = kratke pantalone do koljena

6. bikini (n) /bɪ'ki:ni/ bikini G /bikini/ I F1 I M0 – n, m I S1n = ženski dvodjelni kupaći kostim koji pokriva male površine tijela; (u novije vrijeme) muški kupaći kostim koji 114 pokriva male površine tijela

7. blazer (n) BrE /'bleɪzə(r)/ NAmE /'bleɪzər/ blejzer IG /blejzer/ I F2 I M1 – n, m I S1n = laki sportski kratki kaput; sako

8. bob (n) BrE /bɒb/ NAmE /bɑ:b/ bob G /bob/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n – paž frizura, frizura jasnih kontura, najčešće sa dužinom do brade; koji se odnosi na ovakvu frizuru

9. body art (n) BrE /'bɒdi/'ɑ:t/ NAmE /'bɑ:di/'ɑ:rt/ bodiart, bodi-art var. body art IG /bodiart/ I F1 I M0 – n, m I S0 = vrsta konceptualne umjetnosti iz šezdesetih/sedamdesetih godina XX vijeka u kojoj su tijelo, tj. gestovi i pokreti umjetnika izražajno sredstvo; umjetnost na tijelu – ukrašavanje tijela oslikavanjem, tetovažama, pirsingom i sl.

10. body artist (n) BrE /'bɒdi/'ɑ:tɪst/ NAmE /'bɑ:di/'ɑ:rtɪst/ bodiartist var. bodiartist IG /bodiartist/ I F1 I M1 – n, m I S0 = osoba/umjetnik koji se bavi bodiartom (kao vrstom konceptualne umjetnosti i umjetnosti oslikavanja, ukrašavanja tijela)

11. body painting (n) BrE /'bɒdi/peɪntɪŋ/ NAmE /'bɑ:di/peɪntɪŋ/ var. bodi peinting, body painting bodi pejnting IG /bodipeinting/ I F2 I M1 – n, m I S0 = vrsta bodiarta – umjetnost slikanja po ljudskom tijelu; oslikavanje tijela

12. body piercing (n) BrE /'bɒdi/'pi:əsɪŋ/; NAmE /'bɑ:di/'pɪrɪsɪŋ/ bodipirsing IG /bodipirsing/ I F2 var. bodi pirsing, body piercing izv. pirsing I M1 – n, m II ME, M1 – n, m I S0 = bušenje rupica na pojedinim djelovima tijela radi ukrašavanja nakitom; (takođe) rupa na tijelu kroz koju se provlači nakit; sam nakit za pirsing

13. boho (bohemian) (adj) BrE /'bəʊhəʊ/; NAmE /'boʊhəʊ/ boho G /boho/ I F2 I M0 – adj I S0 = boemski – koji se tiče ljudi, obično umjetnika koji vode neuredan, ležeran život i ne prate uobičajene norme društvenog ponašanja; nekonvencionalan, ležeran; moderan

14. 115 bomber jacket (n) BrE /'bɒmə(r)/dʒæk.ɪt/ NAmE /'bɑ:mər/dʒæk.ɪt/ bomber (jakna) G /bomber/ I F2 I M1 – mod I S0 = kratka široka jakna sa patentom koja se sužava pri kraju (prvobitno isključivo kožna, namijenjena vojnim pilotima)

15. botox (n) BrE /'bəʊtɒks/; NAmE /'boʊtɑ:ks/ botoks IG /botoks/ I F2 I M0 – n, m I S0 = supstanca koja se ubrizgava u kožu lica, najčešće oko očiju, kako bi se smanjile bore i postiglo da koža izgleda mlađa; (takođe) sama procedura, tretman ubrizgavanja ove supstance

16. boxer shorts (pl. n) BrE /'bɒksə(r)ʃɔ:ts/; NAmE /'bɑ:ksərʃɔ:rts/ (BrE also boxers; NAmE also shorts) bokserice IG /bokser/ I F2 II M2 – n, f, pl I S0 = vrsta muškog veša – kratke gaće sa nogavicama poput bokferskog šortsa

17. bronzer (n) BrE /'brɒn.zər/; NAmE /'brɑ:n.zər/ bronzer G /bronzer/ I F2 I M1 – n, m I S1n = kozmetičko sredstvo za samopotamnivanje kože (posebno kože lica)

18. cardigan (n) BrE /'kɑ:dɪɡən/; NAmE /'kɑ:dɪɡən/ kardigan IG /cardigan/ I F2 I M0 – n, m I S0 = pleteni džemper bez okovratnika na kopčanje

19. casting (n) BrE /'kɑ:stɪŋ/; NAmE /'kæstɪŋ/ kasting var. casting IG /kasting/ I F2 I M1 – n, m I S1n =

javno odabiranje glumaca, manekena i sl. za angažovanje u nekom projektu = audicija

1

; II S2n = lista glumaca, manekena i sl. odabranih audicijom = (glumačka) postava, podjela 20. casual (adj) /'kæʒuəl/ kežual var. casual IG /kežual/ I F2 I M0 – adj I S1n = koji je opušten/neformalan; koji se tiče ležernog, sportskog stila odijevanja 21. catwalk (n) /'kætʊɔ:k/ ketvok var. catwalk IG /ketvok/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n = modna pista; koji se tiče modne piste 22. clutch bag (n) (also clutch) /klatʃ/ var. clutch torba klač torba I /klač/ I F1 I M0 – mod I S0 = koji se odnosi na malu torbu koja se zatvara jednim klikom 116 23. cocktail dress (n) BrE /'kɒkteɪl/; NAmE /'kɑ:kteɪl/ koktel haljina I /koktel/ I F2 I M0 – mod I S0 = koji se odnosi na haljinu za svečane prilike/svečanu haljinu 24. comfort (n) BrE /'kʌmfət/; NAmE /'kʌmfərt/ komfor JP (fr) izv. komforan /komfor/ I F2 I M0 – n, m II M2 – adj I S1n = komfor, udobnost, ugodnost 25. contouring (n) BrE /'kɒntʊərɪŋ/ NAmE /'kɑ:ntʊrɪŋ/ konturing IG izv. konturisanje /konturing/ I F2 I M1 – n, m II M2 – n, n I S1n = tehnika šminkanja kojom se ističu oblik i konture lica = konturisanje, sjenčenje lica 26. cool (adj) /ku:l/ kul var. cool I /kul/ I F1 I M0 – adj I S1n = koji je veoma dobar, prijatan, zabavan, moderan i sl. 27. crop top (n) BrE /'krop tɑ:p/; NAmE /'kra:p tɑ:p/ kroitop var. croptop IG /krop top/ I F1 I M0 – n, m I S0 = kratki top koji otkriva (obično manji, gornji) dio stomaka i često doseže do linije grudi 28. dandy (n) /'dændi/ dendi I /dendi/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = kicoš, onaj koji se pomodno, elegantno oblači; koji ima ove osobine 29. denim (n) /'denɪm/ denim G /denim/ I F1 I M0 – n, m I S1n = gruba tkanina koja se koristi u proizvodnji odjeće, naročito farmerki = džins, teksas platno 30. design (n) /dɪ'zaɪn/ dizajn I /dizajn/ I F2 I M0 – n, m I S1n = primijenjena umjetnost koja se bavi oblikovanjem, kreiranjem proizvoda (namještaja, odjevnih predmeta, knjiga...); izgled nekog proizvoda 31. designer (n) BrE /dɪ'zaɪnə(r)/; NAmE /dɪ'zaɪnər/ dizajner izv. dizajnerka IG /dizajner/ I F2 I M1 – n, m II M2 – n, f I S1n = osoba koja se bavi dizajnom proizvoda 32. dress (n) /dres/ dres G /dres/ I F1 I M0 – n, m I S1f = sportska odjeća – majica ili komplet takmičara, reprezentacije, kluba 33. dress code (n) BrE /dres kɔd/; NAmE /dres kɔd/ dres kod var. dress code IG /dres IF1 kod IF2/ I M0 – n, m I S0 = pravila, kodeks oblačenja 34. eyeliner (n) BrE /'aɪləɪnə(r)/; NAmE /'aɪləɪnər/ var. lajner, eyeliner ajlajner IG /ajlajner/ I F2 I M1 – n, m I S0 = kozmetičko sredstvo – tuš sa tankom četkicom kojom se izvlači linija ivicom kapka = tuš za oči 117 35. facelift (n) /'feɪslɪft/ fejslift I /fejslift/ I F2 var. facelift I M0 – n, m I S0 = plastična operacija lica kojom se zateže koža i smanjuju bore lica = zatezanje lica; uljepšavanje, poboljšavanje nečega 36. face-lifting (n) (var) /'feɪs'liftɪŋ/ fejs lifting IG /fejslifting/ I F2 var. face-lifting izv. lifting I M1 – n, m II ME, M1 – n, m I S0 = plastična operacija lica kojom se zateže koža i smanjuju bore lica = zatezanje lica; uljepšavanje, poboljšavanje nečega 37. fancy (adj) /'fænsi/ fensi I /fensi/ I F1 I M0 – adj I S1n = koji je ukrašen, kitnjast; (neform.) otmen, kvalitetan, skup 38. fashion (n) /'fæʃn/ fešn IG /fešn/ I F1 var. fashion I M0 – mod I S1n = koji se tiče mode (visoke posebno) = modni 39. fashionista (n) /'fæʃnɪ'stə/ fešnista IG /fešnista/ I F2 var. fashionista izv. fashionistkinja/fešnistkinja I M1 – n, m II M2 – n, f I S0 = osoba koja strastveno promoviše, prati i/ili usvaja modne trendove 40. fashion week (n) /'fæʃn/wi:k/ fešnvik IG var. fešn vik, fashion week /fešnvik/ I F2 I M0 – n, m I S0 = manifestacija, obično

u trajanju od nedjelju **dana**, posvećena **najnovijoj modi, modnim revijama i sl** . = nedjelja **mode**

1

41. floral (adj) /'flɔ:rəl/ floralni G /floralni/ I F2 I M2 – adj I S0 = cvjetni; koji se tiče flore 42. funky (adj) /'fʌŋki/ fanki IG /fanki/ I F2 I M0 – adj I S1n = koji je nekonvencionalan, originalan; (muz.) koji se tiče fank muzike – vrste džeza iz sedamdesetih godina XX vijeka sa elementima gospela i bluza 43. futuristic (adj) /,fju:tʃə'ristɪk/ futuristički IG /futuristički/ I F2 I M2 – adj I S0 = koji se odnosi na futurizam i futuriste; koji izgleda kao nešto iz budućnosti, naučno- fantastični 44. glamo(u)r (n) BrE /'glæmə(r)/; NAmE /'glæmər/ glamur JP (fr) var. glamour /glamur/ I F2 I M0 – n, m I S0 = otmenost, luksuz, raskoš; blještavost, sjaj 45. glamorous (adj) /'glæməərəs/ glamurozan JP (fr) /glamurozan/ I F2 I M2 – adj I S0 = koji je raskošan, otmen, privlačan 118 46. glitter (n) BrE /'glɪtə(r)/ NAmE /'glɪtər/ gliter G /gliter/ I F2 I M0 – n, m I S1n = sredstvo za ukrašavanje/postizanje svjetlucavog izgleda (najčešće u kozmetici: kože, usana, noktiju i sl.) 47. grunge (n) /grʌndʒ/ grandž var. grunge I /grandž/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = rok muzika nastala iz pank i hevimetala; modni stil inspirisan ovom muzikom koji karakteriše neformalan, zapušten izgled (pretežno muška moda); koji ima karakteristike ove muzike/stila 48. happening (n) /'hæpənɪŋ/ hepening var. happening IG /hepening/ I F2 I M1 – n, m I S1n=

improvizovana dramska, muzička i sl. predstava (u koju se mogu uključiti i gledaoci

9

; čiji je cilj da šokira/zapanji slušaoca/gledaoca); događaj (ob. veseo događaj različitih sadržaja, priredba) 49. highlighter (n) BrE /'haɪlaɪtə(r)/; NAmE /'haɪlaɪtər/ hajlajter var. highlighter IG /hajlajter/ I F2 I M1 – n, m I S1n = kozmetički preparat koji se koristi da istakne određene djelove lica (najčešće jagodice i oči) 50. high street (adj) /'haɪ stri:t/ haj strit, haj- strit var. high street I /haj IF2 strit IF1/ I M0 – adj I S1f = koji se tiče modnih trendova, brendova, odjeće pristupačne i dostupne širim narodnim masama za razliku od odjeće koju kreiraju renomirani svjetski dizajneri 51. hippie (n) /'hɪpi/ hipi izv. hipik I /hipi/ I F1 I M0 – n, m; mod II M2 – n, m I S0 = pripadnik (ideja) pokreta mladih s kraja šezdesetih godina XX vijeka karakterističnog nekonvencionalnog stila i pogleda na život; koji ima osobine ovog pokreta i stila 52. hipster (n) BrE /'hɪpstə(r)/; NAmE /'hɪpstər/ hipster G /hipster/ I F2 I M1 – n, m I S0 = pripadnik savremene istoimene supkulture koju karakteriše alternativna muzika, moda, kao i stavovi drugačiji od prihvaćenog načina 119 mišljenja 53. hit (n) /hɪt/ hit G /hit/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = uspješna i popularna melodija, knjiga, film, osoba, proizvod i sl.; koji ima karakteristike hita 54. hula-hoop (n) /'hu:lə hu:p/ hulahop izv. hulahopke IG /hulahop/ I F2 I M0 – n, m; mod II M2 – n, f (pl) I S0 = obruč od plastike koji se radi vježbe ili igre okreće oko struka pokretima tijela II S2n = koji se tiče posebne vrste čarapa; unihopke, čarape tkane kao cjelina s gaćicama (hulahop čarape, hulahopke) 55. image (n) /'ɪmɪdʒ/ imidž var. image I /imidž/ I F1 I M0 – n, m I S1n = predstava, slika, ugled, utisak koji neko ostavlja svojim izgledom, osobinama, ponašanjem, ponekad putem medija = predstava, slika, ugled 56. in (adj) /ɪn/ in G /in/ I F1 I M0 – adj I S1n = koji je trenutno popularan, aktuelan, u modi 57. jeans (n) /dʒi:nz/ džins IG /džins/ I F0 I M1 – n, m I S0 = vrsta čvrste pamučne tkanine koja se koristi u proizvodnji odjeće, naročito farmerki = denim/teksas platno; odjevni predmet od takve tkanine (obično farmerke, ali i košulja, jakna itd.) 58. jumper (n) BrE /'dʒʌmpə(r)/ NAmE /'dʒʌmpər/ džemper JP (nj) /džemper/ I F2 I M0 – n, m I S1n = topli (najčešće vuneni) odjevni predmet za gornji dio tijela 59. khaki (n) /'kɑ:ki/ kaki I /kaki/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = žuto-smeđa, boja zemlje; gruba tkanina ove boje od koje se prave vojne uniforme; koji je žuto-smeđe boje 60. kilt (n) /kɪlt/ kilt G /kilt/ I F1 I M0 – n, m I S0 = suknja koja je dio škotske narodne nošnje kao i uniformi u nekim jedinicama engleske vojske; takva suknja kao dio ženske odjeće 120 61. lastex (n) /'lasteks/ lasteks IG /lasteks/ I F1 I M0 – n, m I S0 = vrsta rastegljivog sintetičkog materijala 62. Levi's (n) /

'li:vəɪz/ Levi's G farmerke izv. levisice, leviske /levis/ I F2 I M0 – mod II M2 – n, f, pl I S0 = farmerke marke Levi Strauss 63. lifestyle (n) /'laɪfstɑɪl/ lajfstajl I /lajfstajl/ I F2 I M0 – n, m I S0 = način, stil života (ob. moderan, poželjan) 64. lipstick (n) /'lɪpstɪk/ lipstik I /lipstik/ I F1 I M0 – n, m I S0 = karmin, ruž za usne u stiku 65. look (n) /lʊk/ luk var. look I /lʊk/ I F1 I M0 – n, m I S1n = karakterističan izgled neke osobe; stil, način odijevanja koji je u modi 66. lookbook (n) /'lʊkbʊk/ lukbuk var. lookbook IG /lʊkbʊk/ I F1 I M0 – n, m I S1n = prikaz najnovijih kolekcija modnih kuća, brendova...= katalog 67. lycra (n) /'laɪkrə/ likra IG /likra/ I F2 I M0 – n, f I S0 = rastegljiva sintetička tkanina koja se koristi u proizvodnji odjeće 68 metallic (adj) /mə'tæɪlɪk/ metalik IG /metalik/ I F2 I M0 – adj I S1n = koji je od metala ili presvučen metalom – metaliziran; koji izgleda kao da je presvučen metalom – sjajan 69. mini (n) /'mɪni/ mini izv. minić G /mini/ I F1 I M0 – n, m II M2 – n, m I S1f = kratka suknja, haljina 70. minimalist (n) /'mɪnɪməlɪst/ minimalist var. minimalista G /minimalist/ I F2 I M1 – n, m I S0 = sljedbenik minimalizma u umjetnosti, muzici, književnosti, dizajnu, modi itd; onaj koji se zalaže za minimalne izmjene (npr. u političkom sistemu); uopšte onaj koji traži, očekuje, planira minimum ili se njime zadovoljava 71. minimalistic (adj) BrE /'mɪn.ɪ.məl.ɪstɪk/; NAmE /'mɪn.ə.məl.ɪstɪk/ minimalist- čki IG minimalistički/ I F2 I M2 – adj I S0 = koji ima karakteristike minimalizma 72. minimalism (n) /'mɪnɪməlɪzəm/ minimalizam IG /minimalizam/ I F2 I M2 – n, m I S0 = pravac u umjetnosti, dizajnu, modi, muzici, književnosti itd., koji karakteriše redukcija 121 oblika, boje, zvuka... do osnovnih elemenata; težnja za minimumom, očekivanje, planiranje minimuma, zadovoljavanje minimumom 73. miss (n) /mɪs/ mis izv. misica var. miss G /mis/ I F1 I M0 – n, f II M2 – n, f I S1n = gospođica, na engleskom govornom području; titula koja se dodjeljuje djevojci koja je izabrana kao najljepša na nekom konkursu ljepote, pobjednica na takvom konkursu 74. mister (n) BrE /'mɪstə(r)/ NAmE /'mɪstər/ mister G /mister/ I F2 I M0 – n, m I S1n = gospodin, na engleskom govornom području; II S2n = titula koja se dodjeljuje pobjedniku na takmičenju snage, ljepote i sl., pobjednik na takvom konkursu 75. mix (n) /mɪks/ miks IG /miks/ I F1 I M0 – n, m I S1n = mješavina, rezultat miješanja, kombinacija; u radijskoj, TV, filmskoj tehnici, rezultat usklađivanja različitih zvukova (govora, muzike, zvučnih efekata itd.) u jednu zvučnu cjelinu; spoj više muzičkih kompozicija u kontinuiranu cjelinu 76. moccasin (n) BrE /'mɒkəsɪn/ NAmE /'mɑ:kəsɪn/ mokasina izv. mokasinka IG /mokasina/ I F2 I M2 – n, f II M2 – n, f I S1n = laka kožna obuća američkih Indijanaca nalik na opanke; obuća pravljen po njihovom modelu 77. modelling (n) BrE /'mɒdəlɪŋ/ NAmE /'mɑ:dəlɪŋ/ modeling G /modeling/ I F2 I M1 – n, m I S1n = bavljenje poslom modela = manekenstvo 78. mohair (n) BrE /'məʊheə(r)/ NAmE /'moʊhər/ moher IG /moher/ I F2 I M0 – n, m I S0 = dlaka, vuna angorske koze; vrsta tkanine dobijene od te vune 79. monokini (n) BrE /'mɒnə'ki:ni/ NAmE /'mɑ:nə'ki:ni/ monokini G /monokini/ I F2 I M0 – n, m I S0 = ženski kupaći kostim koji ima samo donji dio; oskudni ženski kupaći 122 kostim iz jednog dijela 80. must-have (n) /'mʌst.hæv/ masthev IG var. must-have /masthev/ I F1 I M0 – n, m; mod I S0 = nešto što se mora imati; koji je neophodan 81. nude (adj) BrE /nju:d/; NAmE /nu:d/ nud I var. njud, nude /n(j)ud/ I F1 I M0 – adj I S1n = koji je u boji kože 82. outfit (n) /'aʊtfɪt/ outfit I var. outfit /autfit/ I F2 I M0 – n, m I S1n = odjeća i dodaci, ukrasi za neku priliku = odjevna kombinacija 83. oversize (adj) BrE /'əʊvəsəɪz/; NAmE /'oʊvərsəɪz/ (also oversized) oversajz IG var.oversize, oversized /oversajz/ I F2 I M0 – adj I S0 = koji je prevelik, koji premašuje standardnu/uobičajenu veličinu 84. oxford shoes (also oxfords) (n, pl) BrE /'ɒksfəd/ /ju:z/; NAmE /'ɑ:kʃəd/ /ju:z/ oksford cipele izv. oksfordice IG /oksfordice/ I F2 I M0 – mod II M2 – n, f I S0 = plitka obuća, cipele s vezicama 85. party (n) BrE /'pɑ:ti/; NAmE /'pɑ:rti/ parti I /parti/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = društveno okupljanje; zabava, žurka, prijem; koji se tiče zabave, žurke 86. patchwork (n) /'pætʃwɜ:rk/ pačvork IG /pačvork/ I F2 I M0 – n, m I S1n = tkanina nastala ručnim radom – sastavljanjem komadića raznobojnih tkanina u dekorativnu cjelinu 87. peeling (n) (chemical peeling) /'pi:lɪŋ/ piling IG /piling/ I F2 II ME, M0 – n, m; mod I S0 = kozmetičko

čišćenje lica – ljuštenje, uklanjanje izumrlih ćelija s površine kože lica i tijela 88. photo-session (n) BrE /'fəʊtəʊ/'sefn/; NAmE /'fəʊtəʊ/'sefn/ foto-sešn var. foto-sesija IG /foto I F2 sešn I F0/ I M0 – n, m I M2 – n, f I S0 = fotografisanje nekoga (najčešće manekenke, foto- modela) radi objavljivanja u časopisu ili radi neke druge svrhe = foto-sesija 89. pink (adj) /pɪŋk/ pink G /pink/ I F2 I M0 – adj I S1n = koji je ružičast 90. platform shoes (also platforms) (n, pl) BrE /'plætfɔ:m/; NAmE /'plætfɔ:rm/ (cipele) platforme G /platforma/ I F1 I M2 – n, f, pl I S0 = cipele s uzdignutim đonom – platformom 91. plus-size (adj) /'plʌs saɪz/ plus saɪz var. plus size IG /plus I F1 saɪz I F2/ I M0 – adj I S0 = koji se tiče mjera, veličine veće od standardne; koji se tiče ljudi kojima treba takva odjeća 123 92. pullover (n) BrE /'pʊləʊvə(r)/; NAmE /'pʊləʊvər/ pulover G /pulover/ I F2 I M0 – n, m I S0 = vuneni (najčešće) džemper sa izrezom oko vrata, obično bez rukava i dugmadi 93. punk (n) /pʌŋk/ pank IG /pank/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n = vrsta popularne rok muzike nastale sredinom sedamdesetih godina dvadesetog vijeka; pokret mladih (s kraja sedamdesetih godina) ekstravagantnog, neobičnog oblačenja, frizura, šminke i asocijalnog ponašanja; koji ima osobine pank 94. pyjamas (BrE); pajamas (NAmE) (n) BrE /pə'dʒɑ:mæz/; NAmE /pə'dʒæməz/ pidžama IG /pidžama/ I F2 II ME, M0 – n, f I S1n = odjeća za spavanje iz dva ili jednog dijela 95. rock (n) BrE /rɒk/; NAmE /rɑ:k/ rok I /rok/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = popularna muzika nastala iz rokenrola/rokenrol; koji ima karakteristike ove muzike 96. roll-on (n) BrE /'rəʊlɒn/; NAmE /'rəʊlɒn/ rolon G /rolon/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n = tečni kozmetički preparat (ob. dezodorans) u bočici s pokretnom kuglicom; koji se tiče kozmetičkog preparata u ovakvom pakovanju 97. secondhand (adj) /'sek.ənd/hænd/ var. sekend-hend/seknd-hend/second hand sekondhend IG /sekondhend/ I F2 I M0 – adj I S1n = koji je polovan, već korišćen (o odjeći i sl.), koji se tiče trgovine polovnih predmeta (odjeće) 98. sexy (adj) /'seksi/ seksi IG /seksi/ I F1 var. sexy I M0 – adj I S0 = seksepilan, erotski privlačan; izazovan, atraktivan, dopadljiv 99. shampoo (n) /ʃæm'pu:/ šampon JP (nj) /šampon/ I F1 I M2 – n, m I S1n = sredstvo za pranje kose (najčešće), automobila, tepiha i sl. 100. shawl (n) /ʃɔ:l/ šal JP (nj) /šal/ I F1 I M0 – n, m I S0 = široka marama od vune, svile (ob.), koja služi kao ogrtač; uža marama oko vrata za zaštitu od hladnoće 101. shorts (n, pl) BrE /ʃɔ:ts/; NAmE /ʃɔ:rts/ šorts I /šorts/ I F1 var. šorc I M1 – n, m I S1n = pantalone čija dužina seže do koljena ili veoma kratke pantalone 124 102. show (n) BrE /ʃəʊ/ NAmE /ʃou/ šou IG /šou/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n = umjetničko- zabavna priredba; zabavna TV emisija s muzikom, uz učestvovanje voditelja i gostiju; fig. interesantan prizor/događaj, spektakl; II S2n = fig. neuobičajen, nedoličan prizor, skandal 103. showbiz (n) BrE /'ʃəʊ.biz/ NAmE /ʃou.biz/ šoubiz var. show-biz IG /šoubiz/ I F2 I M0 – n, m I S0 = (neform.) zabavljačka profesija; svijet muzike, filma, pozorišta, radija, televizije i sl./estrada 104. show business (n) BrE /'ʃəʊ.biznəs/ NAmE /'ʃou.biznəs/ šoubiznis IG /šoubiznis/ I F2 I M0 – n, m I S0 = zabavljačka profesija; svijet muzike, filma, pozorišta, radija, televizije i sl. = estrada 105. skinny (adj) /'skɪni/ skini var. skinny I /skini/ I F1 I M0 – adj I S1n = (o odjeći) koja je veoma uska, priprejena uz tijelo (najčešće farmerke/pantalone) 106. smart casual (adj) BrE /,smɑ:t 'kæʒuəl/; NAmE /,smɑ:rt 'kæʒuəl/ var. smart casual smart kežual IG /smart I kežual I F2/ F1 I M0 – adj I S0 = koji se tiče stila ili kodeksa oblačenja koji je opušten uz određenu mjeru elegancije 107. smokey (adj) BrE /,sməʊki/ NAmE /,smouki/ smouki IG var. smokey /smouki/ I F2 I M0 – adj I S1f = “zadimljeni” pogled postignut šminkom 108. smoking jacket (n) BrE /'sməʊkɪŋ dʒæk.t/ NAmE /'smoukɪŋ dʒæk.t/ smoking G /smoking/ I F2 II ME, M1 – n, m II S2n = muško svečano odijelo (koje ima duboki izrez na grudima i svilom opšivene revere, a nosi se uveče) 109. stick (n) /stɪk/ stik I /stik/ I F1 I M0 – n, m I S1n = valjkasti oblik u kome se proizvode i prodaju neki kozmetički preparati i sl. (ob. dezodorans u stiku) 110. styling (n) /'staɪlɪŋ/ stajling IG var. styling /stajling/ I F2 I M1 – n, m I S0 = dizajn, dizajniranje – stilsko uobličavanje izgleda osobe ili proizvoda 111. stylish (adj) /'staɪlɪʃ/ stajliš I var. stylish /stajliš/ I F2 I M1 – adj I S0 = koji je moderan; prefinjen, otmen, stilizovan 112. supermodel (n) BrE /'s(j)u:pəməʊdl/;

supermodel G /supermodel/ I F2 I M0 – n, m I S0 = izuzetno poznat/poznata, 125 NAmE /'su:pərmɑ:dɪl/ uspješan/uspješna, odlično plaćen/plaćena maneken/manekenka 113. tattoo (n) /tə'tuː/ tatu IG /tatu/ I F2 I M0 – n, m I S1n = postojan znak, slika na koži koja se izrađuje tetoviranjem = tetovaža 114. teen (adj) /'ti:n/ teen IG /tin/ I F1 I M0 – adj I S0 = koji se tiče ili je namijenjen tinejdžerima = tinejdžerski 115. teenage (adj) /'ti:neɪdʒ/ tinejdž I /tinejdž/ I F2 I M0 – adj I S0 = koji se tiče ili je namijenjen tinejdžerima = tinejdžerski 116. teenager (n) BrE /'ti:neɪdʒə(r)/; NAmE /'ti:neɪdʒər/ tinejdžer IG /tinejdžer/ I F2 I M1 – n, m I S0 = osoba uzrasta do 20 godina; adolescent(kinja) 117. tennis shoes (n) /'ten.ɪs/ tenis G patike/patike za tenis izv. teniske, tenisice /tenisice/ I F1 I M0 – mod II M2 – n, f I S0 = platnene patike s gumenim đonom (prvobitno za igranje tenisa, danas u širokoj upotrebi, posebno među mladima) 118. Texas, (also texas) (n) /'tek.səs/ Teksas, teksas IG /teksas/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n = Teksas, savezna država SAD; II S2n = teksas – vrsta tkanine koja se obično koristi za proizvodnju farmerki, džins; koji ima karakteristike te vrste platna 119. topless swimsuit (n) (also topless bikini) BrE /'tɒp.ləs/; NAmE /'tɑ:p.ləs/ toples G /toples/ I F2 II ME, M0 – n, m; mod I S1n = odjeća/ženski kupaći kostim koji se nosi bez gornjeg dijela (monokini); koji se odnosi ili ima karakteristike ovakve odjeće ili načina odijevanja 120. trendsetter (n) BrE /'trend.set.ə(r)/; NAmE /'trend.set.ər/ trendseter izv. trendseterka G /trendseter/ I F2 I M1 – n, m II M2 – n, f I S0 = osoba ili predmet, institucija, koja pokreće ili populariše neki novi trend, modu = modna ikona 121. trendy (adj) /'tren.di/ trendi var. trendy I /trendi/ I F1 I M0 – adj I S0 = koji je u trendu, modi, trenutno popularan; pomodarski 122. tweed (n) /twi:d/ tvid IG /tvid/ I F2 I M0 – n, m I S1n = vrsta grube vunene tkanine (ob. za izradu odijela i kaputa) 126 123. twiggly (adj) /'twɪɡi/ tvigi IG /tvigi/ I F2 I M0 – adj I S1n = koji je veoma mršav, koji ima osobine manekenke Tvigi s kraja šezdesetih godina XX vijeka, poznate po izuzetnoj mršavosti 124. unisex (adj) /'ju:nɪseks/ uniseks var. unisex IG /uniseks/ I F1 I M0 – adj I S0 = koji je namijenjen, pogodan za oba pola (odjeća, frizura i sl.) 125. wonderbra (n) /'wʌndə(r)brɑː/ vonderbra var. wonderbra IG /vonderbra/ I F2 I M0 – n, m; mod I S0 =

grudnjak s umecima posebno dizajniran **da popravi oblik**, držanje **i** veličinu **grudi =**
megabrus

1

; koji se odnosi na ovu vrstu grudnjaka Adaptacija anglicizama na grafijskom nivou (I = 27 ; G = 30; IG = 62; JP = 6) Rezultati analize na grafijskom nivou pokazali su da najveći broj ekscerpiranih anglicizama iz registra mode formira grafiju kombinacijom izgovora i grafije modela, budući da ovaj indeks stoji uz gotovo polovinu ispitivanih odrednica iz ovog registra (62): E happening = C hepening; E peeling = C piling; E oversize = C oversajz; E hula-hoop = C hulahop; E minimalism = C minimalizam... Manji broj anglicizama (30) formira se na ovom nivou prema grafiji modela: E bikini = C bikini; E bronzer = C bronzer; E dress = C dres; E glitter = C gliter; E modelling = C modelling... Neznatno manji broj od njih (27) formira svoju grafiju prema izgovoru modela: E baby = C bebi; E badge = C bedž; E cool = C kul; E design = C dizajn; E fancy = C fensi..., a najmanji (6) pod uticajem jezika posrednika: E jumper = C džemper; E shawl = C šal... S obzirom na to da se najveći broj anglicizama iz registra mode na grafijskom nivou gradi kombinacijom grafije i izgovora, dokazuje se stav iznesen u prethodnom, teorijskom dijelu rada po kome ova kategorija pozajmljenica i važi za najbrojniju. Mala brojnost anglicizama formiranih na ovom nivou pod uticajem jezika posrednika takođe potvrđuje stav iz teorijskog dijela rada po kome ova kategorija važi za najmanje brojnu, a najviše usljed činjenice da je ulogu jezika posrednika u procesu adaptacije veoma

teško i identifikovati. Zahvaljujući pravilima objašnjenim u teorijskom dijelu rada, utvrdili 127 smo, ipak, da tu ulogu u slučaju odrednica iz naše analize nosi njemački (džemper, šampon, šal), odnosno francuski jezik (komfor, glamur, glamurozan), inače okarakterisani kao "prvorazredni jezici posrednici" (Filipović 1986: 190) prilikom transfera engleskih riječi u ostale evropske jezike, a zbog svog prestiža, tj. statusa u 19. i 20. vijeku u Evropi uopšte. Francuski je, osim toga, bio vodeći jezik mode u Evropi u to vrijeme, što dodatno može da pojasni njegovo posredovanje prilikom transfera anglicizama u ovom jezičkom polju. S obzirom na to da je, kao što se može vidjeti iz same tabele, u slučaju gotovo svih anglicizama zabilježeno postojanje još jedne ili više varijanti na grafijskom nivou, to je prva postavljena hipoteza o varijacijama u formalnom smislu dokazana. Crnogorski jezik kao jezik primalac sam kreira kopije engleskih modela i na grafijskom nivou zamjenom engleskih sopstvenim grafemama (tj. zamjenom oblika modela replikama) budući da smo za svaki model u korpusu bili u prilici da zabilježimo prilagođenu varijantu kao osnovni oblik anglicizma. Adaptacija anglicizama na fonološkom nivou (I F0 = 2; I F1 = 46; I F2 = 82) Od 125 odrednica koliko ukupno obuhvata naša analiza, na fonološkom nivou indeksirano je 130. Do nepoklapanja u ukupnom i broju indeksiranih odrednica na ovom nivou dolazi usljed prisustva 5 složenica, čiji se djelovi u skladu s pravilima adaptacije i indeksiraju zasebno (npr. E smart casual / ,smɑ:ət 'kæʒuəl/ > C /smart I F1 keʒuəl I F2/). Rezultati analize na ovom nivou dokazali su nepoklapanje fonoloških sistema crnogorskog i engleskog kao jezika u kontaktu budući da najveći broj anglicizama iz naše analize prolazi kroz slobodnu transfonemizaciju (82). Usljed razlika u prirodi fonema ova dva jezika i, otuda, nemogućnosti njihove zamjene, fonološki oblik pomenutog broja analiziranih anglicizama formiran je na osnovu grafije modela ili kombinacijom grafije i izgovora (E blazer /'bleɪzə(r)/ > C blejzer; E aftershave /'ɑ:ftəʃeɪv/; /'æftərʃeɪv/> C afteršejv; E design /dɪ'zain/ > C dizajn; pullover /'pʊləvə(r)/ > C pulover; E body piercing /'pi:əsɪŋ/ > C bodipirsing; E wonderbra /'wʌndə(r)brɑ:/ > C vonderbra...). Time je ujedno dokazana prva hipoteza o kreiranju leksičkih kopija engleskih riječi na formalnom planu, odnosno o aktivnom kreiranju kopija engleskih riječi u crnogorskom jeziku i na fonološkom planu. Manji broj anglicizama (46) prolazi kroz djelimičnu ili kompromisnu adaptaciju, što znači da se u njihovom slučaju vrši zamjena fonema engleskog fonemama crnogorskog jezika 128 koje im djelimično odgovaraju (E badge /bædʒ/ > C bedž;; E image /'ɪmɪdʒ/ > C imidž; E look /lʊk/ > C /luk/; E trendy /trendi/ > C trendi...). Najmanji broj anglicizama iz naše analize (2) pripada nultom tipu adaptacije (E jeans /dʒi:nz/ > C džins; E (photo) session /'sefɪn/ > C sešn), što potvrđuje činjenicu o različitim fonološkim sistemima crnogorskog i engleskog jezika i, otuda, aktivni angažman jezika primaoca koji zamjenjuje strane foneme prilagođavajući na taj način pozajmljenice svom fonološkom sistemu. Adaptacija anglicizama na morfološkom nivou (I M0 = 88; I M1 = 24; I M2 = 9; II M2 = 15; II ME = 6; II ME, Ps = 1) Od 125 odrednica koliko ukupno broji naša analiza u ovom kao i u svakom drugom ispitivanom registru, na morfološkom nivou indeksirano je 143. Do nepoklapanja u ukupnom i broju indeksiranih odrednica na ovom nivou dolazi usljed čestog izvođenja osnovnog oblika anglicizma u jeziku primaocu i, odatle, velikog broja izvedenih oblika ekscerpiranih anglicizama (E comfort = C komfor, izv. komforan; E contouring = C konturing, izv. konturisanje; E designer = C dizajner, izv. dizajnerka; E hippie = C hipi, izv. hipik...) Rezultati analize na morfološkom nivou pokazali su da daleko najveći broj anglicizama (88) u crnogorskom jeziku prolazi kroz nultu transmorfemizaciju, tj. prenosi se kao slobodna morfema bez vezane. To znači da su sami modeli već u skladu sa morfološkim sistemom našeg jezika, pa morfološka adaptacija njihovih replika i izostaje: E badge = C bedž; E glamour = C glamur; E stick = C stik; E cool = C kul; E fancy = C fensi; E in = C in... Dominacija nulte transmorfemizacije mogla se očekivati s obzirom na to da najveći broj ekscerpiranih odrednica iz ovog polja čine imenice koje, kako smo već naveli, najčešće i prolaze kroz ovu vrstu adaptacije zbog njihove sličnosti u morfološkom sastavu oba jezika. I pored te

sličnosti često, međutim, kroz ovaj tip transmorfemizacije prolaze i anglicizmi čiji morfološki sastav, odnosno nastavci nisu tipični za naš jezik. Zato se, makar u pogledu jednog broja ispitivanih anglicizama iz registra mode, može govoriti o već pomenutoj inovaciji u distribuciji fonema i fonemskih skupina u morfološkom sistemu našeg, odnosno hrvatskog/srpskog jezika (Filipović 1986: 120): E party = C parti; E hippie = C hipi; E twiggy = C tvigi; E casting = C kasting; E styling = C stajling...

129 Manji broj anglicizama u crnogorskom jeziku (24) formira se kompromisnom transmorfemizacijom. Iako predstavljaju kompromisnu repliku, tj. samo djelimično adaptirane oblike modela, često je njihovo zadržavanje na tom stepenu transmorfemizacije. Usljed toga, i oni predstavljaju inovacije u morfološkom sistemu jezika primaoca (E body artist = C bodiartist; E bronzer = C bronzer; E casting = C kasting...). Osim ovih, morfološki djelimično adaptiranih anglicizama, bilježimo i one slučajeve kod kojih jeste došlo do dalje adaptacije, ali istovremeno i zadržavanja djelimično prilagođenog oblika (E contouring = C konturing + izv. konturisanje), usljed čega su u jeziku, dakle, prisutni paralelni morfološki oblici, sa engleskim i domaćim vezanim morfemama. Najmanji broj anglicizama iz naše analize (9) potpuno je integrisan na morfološkom nivou u jeziku primaocu. Nismo naišli na primjere potpune transmorfemizacije nastale zamjenom sufiksa -er, ali jesmo na one u kojima je došlo do zamjene engleskog sufiksa -ion (E photo-session = C foto-sesija), kao i na slične primjere kod kojih su pomoću domaćih sufiksa zamijenjeni drugi engleski imenički i pridjevski sufiksi (E minimalism = C minimalizam; E moccasin = C mokasina; E floral = C floralni, E futuristic = C futuristički; E glamorous = C glamurozan...).

Slaba brojnost morfološki potpuno adaptiranih anglicizama duguje se ovdje i činjenici da glagoli, koji se takođe formiraju po ovom tipu transmorfemizacije, zapravo i nisu našli svoje mjesto u analizi ovog registra zbog neuporedivo veće dominacije imenica prilikom ekscerpiranja. Osim što se sprovodi u primarnoj adaptaciji, potpuna transmorfemizacija se može sprovoditi i u sekundarnoj adaptaciji – ukupno 15 anglicizama iz naše analize formiralo je svoj morfološki oblik na ovaj način. To su izvedeni oblici već preuzetih imenica (E contouring = C konturing > C konturisanje; E designer = C dizajner > C dizajnerka; E hippie = C hipi > C hipik; E miss = C mis > C misica), ali i pridjevi izvedeni od njih (E comfort = C komfor > C komforan). Sekundarna adaptacija uključuje i anglicizme kod kojih je u toku transfera došlo do elipse (E face-lifting⁶⁸ > C fejs-lifting > C lifting; E chemical peeling > C piling; < E smoking jacket > C smoking...), među kojima jedno mjesto pripada i pseudonglicizmu C antiejdž (C antiejdž < C antiejdžing < E anti-ageing/aging) budući da takav oblik ne postoji u engleskom jeziku. ⁶⁸U engleskom je elipsom ove složenice nastao oblik facelift, koji je takođe prenesen u crnogorski jezik (fejslift). ¹³⁰

Adaptacija anglicizama na semantičkom nivou (I S0 = 64; I S1n = 51; I S1f = 4; II S2n = 6; II S2f = 0) Rezultati analize na semantičkom nivou pokazali su da najveći broj ekscerpiranih anglicizama iz registra mode (64) prolazi kroz nultu semantičku ekstenziju, tj. zadržava značenje ili značenja koje imaju engleske riječi od kojih su nastali: E blazer = C blejzer (laki kratki kaput; sako); E bikini = C bikini (ženski dvodjelni kupaći kostim); E cardigan = C cardigan (pleteni džemper bez okovratnika na kopčanje...). Ovakav rezultat ne dokazuje drugu hipotezu da će usljed aktivne uloge jezika primaoca doći do semantičkih promjena u pozajmljenicama, ali teško da je može osporiti budući da je gotovo isti ovaj broj (61), koji čine preostali anglicizmi, pretrpio semantičke promjene u odnosu na modele. Osim toga, pomenuti rezultat dokazuje opštu, teorijsku hipotezu po kojoj „specijalizovani“ anglicizmi (npr. oni iz registra sporta, mode, muzike, zanimanja, pića i hrane i sl.) mahom i prolaze kroz nultu semantičku ekstenziju. U vezi sa ovim tipom semantičke adaptacije, u našoj analizi bilježimo i inače rijetke slučajeve nulte ekstenzije, koja podrazumijeva prenos ili poklapanje dva ili više značenja: E body art = C bodiart (vrsta konceptualne umjetnosti + ukrašavanje tijela oslikavanjem, tetovažama, pirsingom i sl.); E body piercing = C pirsing (bušenje tijela radi ukrašavanja nakitom + sami nakit koji se za to koristi); E botoks = C botoks (supstanca koja se ubrizgava

u kožu lica kako bi se smanjile bore + sama procedura, tretman ubrizgavanja ove supstance)... Svi preostali anglicizmi (61) pretrpjeli su, dakle, semantičke promjene suženja i proširenja značenja. Kod 55 anglicizama smo prepoznali suženje, a kod svega 6 proširenje značenja. Ovim se potvrđuje teorijski stav o većoj frekventnosti suženja značenja prilikom semantičke adaptacije, budući da jezici koji pozajmljuju leksiku zadržavaju ono značenje ili ona značenja modela koja su im potrebna za popunjavanje leksičkih praznina. To suženje je kod 51 anglicizma bilo u broju 69: E jumper = C džemper: topli najčešće vuneni odjevni predmet za gornji dio tijela; E design = C dizajn: primijenjena umjetnost koja se bavi kriranjem proizvoda; izgled nekog proizvoda; E party = C parti: društveno okupljanje, zabava; E rock = C rok: popularna muzika... Kod svega 4 anglicizma to suženje bilo je u značenjskom polju: E dress = C dres: sportska odjeća – majica ili komplet takmičara/reprezentacije/kluba (samo sportska odjeća, 69 Detaljniji uvid u ukupan broj značenja modela (značenja koja jesu i koja nisu prenesena u anglicizam) vidjeti u prilogu Značenje engleskih modela. 131 ne i haljina/odijelo/odjeća uopšte, ruho); E high street = C hajstrit/high street: koji se tiče modnih brendova koji imaju pristupačne cijene (ne i bukvalno značenje – glavna trgovačka ulica); E mini = C mini: kratka suknja, haljina (u imeničkoj funkciji samo kratka suknja/haljina, ne i ostali odjevni ili drugi umanjeni predmeti); E smokey = C smokey: koji se odnosi na zadimljeni pogled postignut šminkom (bez bukvalnog značenja - zadimljen, koji je pun dima). Mala brojnost anglicizama koji su značenje suzili u polju u skladu je sa početnim stavom o slaboj frekvenciji ove promjene unutar suženja u značenju. Svega 6 anglicizama iz naše analize potpuno su integrisani u crnogorskom jeziku budući da su proširili značenje i adaptirali se, dakle, u drugom stepenu adaptacije. U slučaju svih ovih anglicizama radi se o proširenju značenja u broju koje je nastupilo nakon nulte semantičke ekstenzije ili suženja značenja u primarnoj adaptaciji: E casting > C kasting: I S1n

javno odabiranje glumaca, manekena i sl. za angažovanje u nekom projektu = audicija

1

> II S2n lista audicijom odabranih glumaca, manekena i sl. = postava, podjela; E hula-hoop > C hulahop: I S0 obruč koji se radi vježbe ili igre okreće oko struka pokretima tijela > II S2n unihopke, čarape tkane kao cjelina s gaćicama; E mister > C mister: I S1n gospodin, na engleskom govornom području > II S2n titula pobjednika na takmičenju snage, ljepote...; pobjednik na takvom takmičenju; E show > C šou: I S1n umjetničko-zabavna priredba; emisija; fig. interesantan događaj, spektakl > II S2n fig. nedoličan prizor, skandal; E smoking jacket > C smoking: II S2n svečano muško odijelo sa dubokim izrezom na grudima; E Texas/teksas > C Teksas/teksas: I S0 savezna država SAD > II S2n vrsta tkanine koja se obično koristi za proizvodnju farmerki. I ovi anglicizmi, kao i oni koji su prošli kroz suženje značenja, idu u prilog drugoj hipotezi o semantičkim promjenama pozajmljenica, tj. o semantičkom razvoju ili njihovom značenjskom udaljavanju u odnosu na modele od kojih su nastale. Iako je njihov broj manji od broja onih sa nultom semantičkom ekstenzijom, ta razlika nije znatna, posebno ako se u obzir uzme činjenica da smo za analizu koristili specijalizovanu leksiku koja prilikom pozajmljivanja pokazuje tendenciju zadržavanja značenja modela. Otuda, premda ne dokazuju pomenutu hipotezu o semantičkim promjenama, tj. devijacijama na značenjskom planu pozajmljenice usljed aktivne uloge jezika primaoca, navedeni rezultati ovu hipotezu ne mogu ni osporiti. 132 5.2 Rezultati analize adaptacije anglicizama u registru ekonomije i prava na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou Nakon rezultata analize adaptacije anglicizama iz polja mode, koje smo tabelarno prikazali a zatim i opisali u prethodnom potpoglavlju, u tabeli 2 dajemo pregled adaptacije

anglicizama iz registra ekonomije na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou. Nakon nje slijedi diskusija rezultata analize adaptacije anglicizama iz ovog registra. Tabela 2: Adaptacija anglicizama u registru ekonomije i prava E C G F M S 1. absenteeism / ,æbsən'ti:ɪzəm/ (n) apsentizam IG /apsentizam/ I F2 I M2 – n, m I S0 = odsutnost veleposjednika sa imanja izdatog u zakup; često ili redovno izostajanje s radnog mjesta 2. accident (n) / 'æksɪdənt/ akcident IG /akcident/ I F2 I M0 – n, m I S1n = slučaj, neočekivan događaj (obično nepovoljan, nesrećan slučaj, nezgoda i sl.); fil.ono što je nebitno, slučajno, promjenljivo 3. advertising (n) BrE / 'ædvətəɪzɪŋ/; NAmE / 'ædvərtəɪzɪŋ/ advertajzing var. advertising IG /advertajzing/ I F2 I M1 – n, m I S0 = djelatnost/profesija medijskog reklamiranja proizvođača, proizvoda i usluga = reklamiranje; reklama 4. agent (n) / 'eɪdʒənt/ agent G /agent/ I F2 I M0 – n, m I S1n = opunomoćeni predstavnik, zastupnik nekog preduzeća, ustanove, organizacije, posrednik u raznim poslovima; tajni policajac, obavještajac, špijun 5. agribusiness (n) / 'ægrɪbɪznəs/ agrobiznis IG /agrobiznis/ I F2 I M0 – n, m I S0 = poljoprivreda organizovana kao trgovački posao 6. antidumping (n) / ,æntɪ'dʌmpɪŋ/ var. anti(-)damping izv. antidampinški antidamping IG /antidamping/ I F2 I M1 – n, m; mod II M2 – adj I S0 = sistem mjera kojima se štiti domaća proizvodnja od nelojalne strane konkurencije sprečavanjem prodaje 133 uvozne robe po cijenama nižim od cijena domaćih proizvoda; koji se tiče ovakvog sistema mjera 7. appeasement (n) / ə'pi:zmənt/ epizment IG var. appeasement /epizment/ I F2 I M1 – n, m I S1n = politika mirenja, popuštanja 8. banknote (n) / 'bæŋknəʊt/ banknota IG /banknota/ I F2 I M2 – n, f I S0 = papirni novac, novčanica; vrednosni papir kao platežno sredstvo 9. barcode (n) BrE / 'bɑ:kəʊd/; NAmE / 'bɑ:rkəʊd/ bar-kod, barkod IG /bar-kod/ I F2 I M0 – n, m I S1n = šifra u vidu paralelnih linija različite širine i brojki na nekom proizvodu ili ambalaži koja služi za njegovu identifikaciju = linijski kod 10. barrister (n) BrE / 'bærɪstə(r)/; NAmE / 'bærɪstər/ barister G /barister/ I F2 I M1 – n, m I S0 = advokat koji ima pravo zastupanja na sudu 11. barter (n) BrE / 'bɑ:tə(r)/; NAmE / 'bɑ:rtər/ barter G /barter/ I F2 I M0 – n, m I S1n = oblik vezanog poslovanja, trgovine putem razmjene proizvoda ili usluga bez plaćanja novcem = trampa/razmjena 12. benchmarking (n) BrE / 'bentʃmɑ:kɪŋ/; NAmE / 'bentʃmɑ:rkɪŋ/ benčmarking var. benchmark IG /benčmarking/ I I M1 – n, m F2 I S0 = utvrđivanje, upoređivanje rada jedne firme/organizacije/ kompanije sa onom koja je lider, u cilju poboljšanja poslovnog rezultata 13. benefit (n) / 'benɪfɪt/ var. beneficija (lat.) benefit G /benefit/ I F1 I M0 – n, m I S1n = beneficija – povlastica, privilegija, korist 14. billboard (n) BrE / 'bɪlbɔ:d/; NAmE / 'bɪlbɔ:rd/ bilbord I /bilbord/ I F1 I M0 – n, m I S0 = veliki reklamni pano postavljen na javnom mjestu 15. bitcoin (n) / 'bɪtkɔɪn/ bitkoin I /bitkoin/ I F1 I M0 – n, m I S0 = digitalna, globalna

platna mreža, a ujedno i virtuelna valuta koju ta platna mreža koristi

59

16. blue-chip (n) / ,blu: 'tʃɪp/ blu čip I var. blue chip /blu I F0 I M0 – n, m; čip I F1/ mod I S1n = dioničarsko društvo s prvorazrednim dionicama; prvorazredni vrijednosni papiri, 134 akcije, dionice; koji se tiče ovakvih kompanija ili akcija/dionica 17. board (n) BrE / bɔ:d/; NAmE / bɔ:rd/ bord I /bord/ I F1 I M0 – n, m I S1n =

grupa ljudi koja zvanično **upravlja nekom organizacijom ili** djelatnošću = **odbor, upravni odbor**

1

18. book (v) /bʊk/ bukirati I /bukirati/ I F1 I M2 – vt/vi, A1 I S1n = napraviti buking, najaviti, rezervirati smještaj u hotelu, avionske i dr. karte, turistički aranžman i sl. 19. booking (n) /'bʊkɪŋ/ buking var. booking IG /bʊkɪŋ/ I F2 I M1 – n, m I S1n = rezerviranje hotelske sobe, turističkog aranžmana, prevoznih karata i sl., rezervacija 20. boom (n) /bu:m/ bum I /bum/ I F0 I M0 – n, m I S1n = nagli uspon, porast cijena trgovačkih proizvoda i berzanskih kurseva; veliki, obično nagli uspjeh, prodor; senzacija, oduševljenje 21. boycott (n) BrE /'bɔɪkɒt/; NAmE /'bɔɪkɑ:t/ bojkot I /bojkot/ I F2 I M0 – n, m I S0 = prekid ekonomskih, političkih i drugih odnosa sa nekim (obično nekom državom, organizacijom i sl.) u znak protesta i radi postizanja određenog cilja; namjerno neučestvovanje u nečemu, uzdržavanje od neke akcije, opstrukcija 22. brainstorming (n) BrE /'breɪnstɔ:mɪŋ/; NAmE /'breɪnstɔ:rmɪŋ/ var. brainstorming brejnstorming IG /breɪnstormɪŋ/ I F2 I M1 – n, m I S0 = postupak kolektivnog razmišljanja i sučeljavanja mišljenja o nekoj temi kako bi se riješio određeni problem ili došlo do novih ideja, pretresanje ideja 23. brand (n) /brænd/ brend I /brend/ I F1 I M0 – n, m I S1n = fabrička marka, zaštitni znak, tip/vrsta proizvoda; popularni proizvod/običaj/ličnost 135 24. branding (n) /'brændɪŋ/ brending izv. brendiranje IG /breɪndɪŋ/ I F2 I M1 – n, m I M2 – n, n I S0 = lansiranje i uspješno pozicioniranje neke robne marke = lansiranje robne marke 25. briefing (n) /'brɪ:fɪŋ/ brifing IG /brɪfɪŋ/ I F2 I M1 – n, m I S0 =

sastanak na kome se daju kratke i sažete informacije ili uputstva za obavljanje određenog zadatka

1

26. broker (n) BrE /'brʊkə(r)/; NAmE /'brʊkər/ broker izv. brokerski G /broker/ I F2 I M1 – n, m I M2 – adj I S0 =

osoba (zaposlena na berzi) koja se bavi kupoprodajom dionica i ostalih hartija od vrijednosti = agent, posrednik

1

; zastupnik neke osobe u kupoprodaji robe/usluga 27. brokerage (n) BrE /'brʊkərɪdʒ/; NAmE /'brʊkərɪdʒ/ brokeraža JP (fr) /brokeraža/ I F2 I M2 – n, f I S1n = provizija koju broker računa za obavljeni posao 28. budget (n) /'bʌdʒɪt/ budžet IG /budžet/ I F1 I M0 – n, m I S1n = predračun prihoda i rashoda, obično za godinu dana, u nekom preduzeću, ustanovi, državi i dr; novčane mogućnosti, lični prihodi 29. business (n) /'bɪznəs/ biznis var. business IG /biznis/ I F2 I M0 – n, m I S1n = posao koji donosi zaradu, unosan posao; trgovina 30. businessman (n) BrE, NAmE /'bɪznəsmæn/, /'bɪznəsmən/ izv. biznismenka biznismen IG /biznismen/ I F2 I M0 – n, m I M2 – n, f I S0 = poslovan čovjek, vlasnik ili direktor naprednog trgovačkog preduzeća = privrednik; trgovac 31. case study (n) /'keɪs stʌdi/ kejs stadi IG /kejs I F2 stadi I F1/ I M0 – n, m I S0 = metoda iscrpne i stručne analize neke pojave, procesa, institucije, osobe, grupe ili događaja tokom var. case study određenog razdoblja = studija slučaja 32. cash (n) /kæʃ/ keš I /keš/ I F1 I M0 – n, m I S1n =

novac koji se koristi za gotovinsko plaćanje robe i usluga = gotovina/gotov novac

1

33. cash and carry (n) BrE keš end kerī IG /kešendkerī/ I F2 I M0 – n, m; mod I S0 = prodaja kod koje trgovac na veliko ne 136 /,kæʃ ən 'kæri/; NAmE /,kæʃ ən 'kæri/ var. cash and carry pruža nikakve usluge kupcima, već oni sami dolaze, biraju robu, plaćaju i iznose iz skladišta, čime se pojednostinjuje poslovanje; prodavnica koja posluje po ovom principu; koji se odnosi na takvu prodavnicu 34. cash flow (n) /'kæʃ fləʊ/ kešfləʊ var. cash flow IG /kešfləʊ/ I F2 I M0 – n, m I S0 = prikaz priliva i odliva novca u određenom periodu = novčani tok;

mjera vrijednosti i rezultata poslovanja firme koja se sastoji od neto prihoda   posle   **oporezivanja**

85

35. charter (n) BrE /'tʃɑ:tə(r)/; NAmE /'tʃɑ:rtər/ čarter IG /čarter/ I F2 I M0 – n, m I S1n =

dokument koji daje posebna prava ili povlastice pojedincu ili organizaciji, povelja

18

; turističko putovanje specijalno iznajmljenim avionom/brodom; ugovor o najmu broda/aviona; tako unajmljen brod/avion

36. cheque (n) /tʃek/ ček I /ček/ I F1 I M0 – n, m I S1n =

**dokument kojim se izdaje nalog banci da isplati/prenese određenu svotu novca s tekućeg računa
vlasnika čeka = bankovni nalog/uputnica**

19

37. clearing (n) BrE /'kliəriŋ/; NAmE /'kliəriŋ/ kliring var. clearing izv. klirinški IG /kliring/ I F2 I M1 – n, m II M2 – adj I S1n = sistem robnog prometa u međunarodnoj trgovini u kome se roba plaća robom, a uzajmna dugovanja i potraživanja utvrđuju obračunom, bez gotovog novca 38. concern (n) BrE /kən'sɜ:n/; NAmE /kən'sɜ:rn/ koncern IG /koncern/ I F2 I M0 – n, m I

S1n = grupa formalno nezavisnih preduzeća, udruženje velikih vlasnika kapitala 39. congressman (n) BrE /'kɒŋɡresmən/; NAmE /'kɑ:ŋɡrəsəmən/ kongresmen IG /kongresmen/ I F2 I M0 – n, m I S0 = član (američkog) Kongresa 137 40. consulting (n) /kən'sʌltɪŋ/ konsalting IG /konsalting/ I F2 I M1 – n, m; mod I S0 = djelatnost/profesija pružanja stručnih savjeta u vezi sa privredom, finansijama i sl. = konsultovanje, savjetovanje 41. cost-benefit (adj) BrE /'kɒst benɪfɪt/; NAmE /'kɔ:st benɪfɪt/ kost-benefit var. cost-benefit IG /kost benɪfɪt/ I F1 I M0 – adj I S0 = koji se tiče metode ekonomske analize

**kojom se upoređuju i vrednuju sve prednosti i nedostaci nekog privrednog poduhvata ili projekta
analizom troškova (cost) i koristi (benefit**

67

) = analiza troškova 42. custody (n) /'kʌstədi/ kastodi IG /kastodi/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1f = briga, čuvanje i staranje o hartijama od vrijednosti; koji se tiče hartija od vrijednosti 43. deadline (n) /'dedlaɪn/ dedlajn I /dedlajn/ I F2 I M0 – n, m I S1n = posljednji, krajnji rok do kojeg se mora obaviti, izvršiti kakav posao 44. dealer (n) BrE /'di:lə(r)/; NAmE /'di:lər/ diler IG

/diler/ I F2 I M1 – n, m I S0 = trgovački posrednik, trgovac koji kupuje i prodaje hartije od vrijednosti/dругu robu; onaj koji u kockarnici ili za kartaškim stolom dijeli karte; prodavac droge II S2f = onaj koji se bavi nezakonitom kupovinom i prodajom neke deficitarne ili za uvoz zabranjene robe, deviza, droge i sl. 45. deflation (n) /,di:'fleɪʃn/ deflacija IG /deflacija/ I F2 I M2 – n, f I S1n = pojava suprotna inflaciji – smanjivanje količine novca u opticaju uz odgovarajući pad opšteg nivoa cijena, sniženje opšteg nivoa cijena ili negativna stopa inflacije 46. deflator (n) BrE /dɪ'fleɪtə(r)/; NAmE /dɪ'fletər/ deflator izv. deflatoran G /deflator/ I F2 I M1 – n, m II M2 – adj I S0 = koeficijent kojim se množe cijene u periodu deflacije da bi se mogle uporediti sa ranijim cijenama 138 47. desk (n) /desk/ desk G /desk/ I F1 I M0 – n, m I S1n = radni sto; prostorija u redakciji u kojoj se vijesti i drugi tekstovi pregledaju i pripremaju za objavljivanje; kancelarija (obično pri vladi SAD) za komunikaciju s određenom državom 48. detection (n) /dɪ'tekʃn/ detekcija IG /detekcija/ I F1 I M2 – n, f I S1n = otkrivanje, pronalaženje 49. dollarization (n) BrE /,dɒləraɪ'zeɪʃn/; NAmE /,dɑ:lərə'zeɪʃn/ dolarizacija IG /dolarizacija/ I F2 I M2 – n, m I S0 = vezivanje valute za dolar, prihvatanje dolara kao valute 50. dumping (n) /'dʌmpɪŋ/ dumping IG /dumping/ I F2 izv. dampinški I M1 – n, m II M2 – adj I S1f = prodaja robe/usluge po znatno sniženoj cijeni kako bi se eliminisala konkurencija i osvojilo novo tržište 51. duty-free shop (n) BrE /,dju:ti 'fri: ʃɒp/; NAmE /,du:ti 'fri: ʃɑ:p/ (also duty-free) djuti-fri šop I /djutifrišop/ I F1 var. djuti-fri, duty-free, duty-free shop I M0 – n, m I S0 = prodavnice (najčešće na aerodromima, brodovima) u kojima se prodaje roba bez carinskih i drugih poreza = bescarinska prodavnica 52. e-banking (n) /'i:,bæŋ.kɪŋ/ e-banking G /ibenking/ I F2 I M1 – n, m I S0 = obavljanje bankarskih transakcija putem telekomunikacionih mreža, obavljanje transakcija sa ličnog računa putem interneta = elektronsko bankarstvo 53. establishment (n) /ɪ'stæblɪʃmənt/ establišment IG /establišment/ I F2 I M1 – n, m I S1n =

društveni, stručni ili politički sloj koji vlada društvenim životom i određuje pravila i način ponašanja i djelovanja

13

= moćnici 54. export (n) BrE /ɪk'spɔ:t/; NAmE /ɪk'spɔ:rt/ eksport IG /eksport/ I F1 I M0 – n, m I S0 = količina i vrijednost robe koja se izvozi u inostranstvo; izvoz robe u inostranstvo 55. factoring (n) /'fæktərɪŋ/ faktoring IG /faktoring/ I F2 I M1 – n, m I S0 = ugovor u spoljnoj trgovini između 139 prodavca, kupca i trećeg lica koje se obavezuje da prodavcu, izvozniku robe, isplati potraživanja od kupca kao oblik kratkoročnog finansiranja kupaca u spoljnoj trgovini 56. futures (n, pl) BrE /'fju:tʃəz/ NAmE /'fju:tʃəz/ (NAmE also futures contract) fjučersi IG /fjučersi/ I F2 I M2 – n, m, pl I S0 = visokostandardizovani

ugovori o kupoprodaji određene aktive (robe, deviza, instrumenata finansijskog tržišta) čija će se isporuka i plaćanje izvršiti u budućnosti

69

57. grace period (n) /'greɪs ,pɪə.ri.əd/ grejs period IG /grejs period/ I F2 I M0 – n, m I S0 =

dodatni vremenski period za naplatu duga nakon isteka ugovorenog roka = period mirovanja duga

1

, odložena otplata 58. grant (n) BrE /gra:nt/; NAmE /grænt/ grant G /grant/ I F1 I M0 – n, m I S1n = = novčano davanje, bespovratni zajam, subvencija; sredstva, iznos materijalnih sredstava koje pojedinac ili organizacija dodjeljuje korisniku radi realizacije projekta 59. greenfield (adj) /'gri:nfi:ld/ grinfield var. greenfield I /grinfield/ I F1 I M0 – adj I S1n = koji se tiče investicija kod kojih

se sa poslom počinje iz početka, bez prethodne infrastrukture, poslovnih prostora i radnika

38

60. hedge (n) /hedʒ/ hedž I /hedž/ I F0 I M0 – n, m; mod I S1n = zaštita od finansijskih gubitaka/posebne vrste investicionih fondova koji koriste tehniku hedžinga kako bi smanjili rizike; koji se tiče ove zaštite 61. hedging (n) /'hedʒɪŋ/ hedžing var. hedging IG /hedžing/ I F2 I M1 – n, m I S1n = poslovno- finansijska strategija izbjegavanja rizika/gubitaka preduzimanjem novih poslovnih akcija = zaštita od rizika 140 62. holding company (n) BrE /'həʊldɪŋ/; NAmE /'hoʊldɪŋ/ holding G /holding/ I F2 I M1 – n, m; mod I S0 = poslovna organizacija zasnovana na posjedovanju dionica drugih kompanija, koje obično drži pod kontrolom 63. impeachment (n) /'ɪm'pi:tʃmənt/ impičment IG /impičment/ I F2 I M1 – n, m I S1n = optužba i sudski postupak, naročito protiv visokih državnih zvaničnika zbog zloupotrebe položaja 64. implementation (n) /,ɪmplɪmen'teɪʃn/ implementaci- ja IG /implementa- cija/ I F2 I M2 – n, f I S0 = sprovođenje, izvršenje, primjena, realizacija (sporazuma, odluke, plana i sl.) 65. import (n) BrE /'ɪmpɔ:t/; NAmE /'ɪm'pɔ:rt/; import G /import/ I F1 I M0 – n, m I S1n = uvoz robe iz inostranstva, uvozna trgovina 66. importer (n) BrE /'ɪm'pɔ:tə(r)/; NAmE /'ɪm'pɔ:rtər/ importer G /importer/ I F2 I M1 – n, m I S0 = onaj koji se bavi uvozom = uvoznik 67. inflation (n) /ɪn'fleɪʃn/ inflacija izv. inflacijski IG /inflacija/ I F2 I M2 – n, f II M2 – adj I S1n = puštanje u opticaj novca u količinama koje nadmašuju količinu roba i usluga, što dovodi do pada vrijednosti novca i do rasta cijena; fig. pretjerano povećanje količine nečega na uštrb vrijednosti, važnosti i dr. 68. know-how (n) BrE /'nəʊ haʊ/; NAmE /'noʊ haʊ/ nou hau var. know how IG /nou-hau/ I F2 I M0 – n, m I S0 = višestruko

znanje i umijeće koje je potrebno da se nešto napravi ili proizvede

1

69. leader (n) BrE /'li:də(r)/; NAmE /'li:dər/ lider izv. liderstvo IG /lider/ I F2 I M1 – n, m II M2 – n, n I S1n = istaknuti politički vođa, rukovodilac, prvak; uopšte vođa nekog pokreta, nekog kolektiva i sl.,

tim, proizvod i sl. koji zauzima prvo, vodeće ili najbolje mjesto u konkurenciji s drugim timovima, proizvodima i sl

1

. 70. leasing (n) /'li:sɪŋ/ lizing var. leasing IG /lizing/ I F2 I M1 – n, m I S0 =

iznajmljivanje ili unajmljivanje nekog proizvoda , naročito **automobila, uz** 141 mogućnost
kasnijeg otkupa tog proizvoda

1

71. leverage (n) BrE /'li:vərɪdʒ/; NAmE /'levərɪdʒ/ leveridž IG /leveridž/ I F2 I M0 – n, m I S1n = upotreba pozajmljenog novca u cilju povećanja obima proizvodnje, prodaje i prihoda, koeficijent

između zaduženosti preduzeća i njegovog akcijskog kapitala - koeficijent duga i aktive

99

; sve tehnike kojima se umnožavaju dobici i gubici (pozajmljivanje novca, kupovina osnovnih sredstava, korišćenje derivata itd.) 72. limit (n) /'lɪmɪt/ limit G /limit/ I F1 I M0 – n, m I S1n = postavljena, utvrđena vrijednost ili količina koja se ne smije prekoračiti; granica, ograničenje uopšte; najviši, dozvoljeni iznos, posljednja cijena 73. listing (n) /'lɪstɪŋ/ listing G /listing/ I F2 I M1 – n, m I S1n = ispis podataka, spisak ili popis imena, artikala i sl.; ispis računarskog programa, računarskih podataka 74. lobby (n) BrE /'lɒbi/; NAmE /'lə:bi/ lobi I /lobi/ I F1 I M0 – n, m I S1n = grupa ljudi sa zajedničkim interesima koja nastoji da utiče na rad zakonodavnih tijela ili da na drugi način ostvari povoljnosti za onoga čije interese zastupa; predvorje, najčešće hotela 75. lobbyist (n) BrE /'lɒbɪst/; NAmE /'lə:bɪst/ lobist var. lobista I /lobist/ I F1 I M1 – n, m I S0 = onaj koji se bavi lobiranjem, član lobija 76. lynch law (n) /lɪntʃ/ linč izv. linčovanje I /linč/ I F1 II ME, M0 – n, m II M2 – n, n I S0 = sud mase, gomile, protivzakonito, samovoljno kažnjavanje nekoga (obično smrću) bez suđenja 77. management (n) /'mænɪdʒmənt/ menadžment IG /menadžment/ I F2 I M1 – n, m I S1n = rukovođenje nekom firmom, preduzećem; grupa ljudi koja 142 rukovodi nekom firmom = uprava, rukovodstvo; grana ekonomije koja izučava upravljanje firmama 78. manager (n) BrE /'mænɪdʒə(r)/; NAmE /'mænɪdʒər/ menadžer izv. menadžerka IG /menadžer/ I F2 I M1 – n, m II M2 – n, f I S1n = osoba koja upravlja nekom firmom, preduzećem i sl. = upravnik, rukovodilac; osoba koja vodi finansijske poslove sportista, pjevača i sl. = agent 79. market (n) BrE /'mɑ:kɪt/; NAmE /'mɑ:rɪt/ market G /market/ I F1 I M0 – n, m I S1f = prodavnica, samoposluga prehrambene robe 80. marketing (n) BrE /'mɑ:kɪtɪŋ/; NAmE /'mɑ:rɪtɪŋ/ marketing izv. marketinški G /marketing/ I F2 I M1 – n, m II M2 – adj I S1n = ukupnost djelatnosti koje su u vezi s plasmanom robe na tržištu (ispitivanje tržišta, propaganda, trgovina i sl.); reklamiranje, naročito na radiju i televiziji 81. merchandiser (n) BrE /'mɜ:tʃəndaɪzə(r)/; NAmE /'mɜ:rtʃəndaɪzər/ merčendajzer IG F2 /merčendajzer/ I I M1 – n, m I S1n = osoba koja se bavi pravilnim pozicioniranjem proizvoda u prodajnim objektima sa ciljem njihove dobre reklame i brze prodaje 82. merchandising (n) BrE /'mɜ:tʃəndaɪzɪŋ/; NAmE /'mɜ:rtʃəndaɪzɪŋ/ merčandajzi- ng IG /merčajndajzing I F2 I M1 – n, m I S1n = profesionalno izlaganje proizvoda u prodavnici sa ciljem njihove dobre reklame i brze prodaje 83. mobbing (n) BrE /mɒbɪŋ/; NAmE /mɑ:bɪŋ/ mobing G /mobing/ I F2 I M1 – n, m I S1f = uznemiravanje, šikaniranje na poslu,

neprijateljska i neetička komunikacija na radnom mjestu, kada jedna osoba ili grupa ljudi
psihički zlostavlja i ponižava drugu osobu, sa ciljem ugrožavanja njenog ugleda, časti, ljudskog
dostojanstva i integriteta, sve do eliminacije sa radnog mesta

30

84. mobile banking (n) BrE /,məʊbaɪl'bæŋkɪŋ/; NAmE mobile banking IG /mobajl banking/ I F2 I M1 – n, m I S0 = transakcija novčane vrijednosti koja je realizovana preko 143 /,məʊbl'bæŋkɪŋ/ mobilne telekomunikacione mreže = mobilno bankarstvo
 85. office (n) BrE /'ɒfɪs/; NAmE /'ɔːfɪs, 'ɑːfɪs/ ofis I /ofis/ I F1 I M0 – n, m I S1n = kancelarija, biro
 86. offshore (adj) BrE /,ɒf'ʃɔːl/; NAmE /,ɔːf'ʃɔːr/, /,ɑːf'ʃɔːr/ ofšor, of-šor I /ofšor/ I F1 I M0 – adj I S1n = smješten i registrovan van granica matične zemlje, obično da bi se izbjeglo plaćanje poreza; koji se tiče podzemskih nalazišta nafte
 87. outsourcing (n) BrE /'aʊtsoːsɪŋ/; NAmE /'aʊtsoːrsɪŋ/ outsorsing var. outsourcing IG /aʊtsorsing/ I F2 I M1 – n, m I S0 =

saradnja jedne firme ili institucije po ugovoru sa pojedincima, firmama, kompanijama koje se angažuju za određenu uslugu

72

88. pamphlet (n) /'pæmflet/ pamflet IG /pamflet/ I F2 I M0 – n, m I S1n = kratak tekst, članak koji na oštar način govori o nekoj aktuelnoj temi, političkom problemu, društvenom poretku, režimu i sl.
 89. partner (n) BrE /'pɑːtnə(r)/; NAmE /'pɑːrtnər/ partner G /partner/ I F2 I M1 – n, m I S1n = onaj koji sa nekim zajednički učestvuje u nekoj aktivnosti (u sportskoj igri, plesu, pozorištu, filmu itd.); bračni drug, suprug; poslovni prijatelj
 90. performance (n) BrE /pə'fɔːməns/; NAmE /pər'fɔːrməns/ performansa IG /performansa/ I F2 I M2 – n, f I S1n = performansa – rezultat, dostignuće; mn. radne karakteristike, tehnički podaci, parametri
 91. pool (n) /puːl/ pul I /pul/ I F1 I M0 – n, m I S1n = udruženje više trgovačkih preduzeća radi dogovora o cijenama itd. uz podjelu dobiti – kartel, zajednički fond; udruživanje medija, agencija za štampu i sličnih ustanova u cilju zajedničkog informisanja 144
 92. portfolio (n) BrE /pɔːt'fəʊliəʊ/; NAmE /pɔːrt'fɔʊliəʊ/ portfolio var. portfelj (fr) G /portfolio/ I F2 I M0 – n, m I S0 = radna fascikla, torba za dokumenta; posao ministra u vladi = ministarsko mjesto/resor; skup vrijednosnih papira i novca neke ustanove ili pojedinca (akcije, obveznice, gotovina); skup reprezentativnih karakteristika, proizvoda pojedinca, udruženja ili kompanije (umjetnika, učenika itd.)
 93. rating (n) /'reɪtɪŋ/ rejting IG /rejting/ I F2 I M1 – n, m; mod I S1n =

stepen ugleda , vrijednosti, **popularnosti i sl. neke osobe, grupe ili organizacije**

1

; određeno mjesto na listi takmičara, skali i sl.; ocjena gledanosti neke emisije
 94. rebranding (n) /,ri:'brændɪŋ/ ribrending var. rebranding IG /ribrending/ I F2 I M1 – n, m I S1n = marketinška strategija kreiranja novog imena, simbola, vizuelnog identiteta nekog postojećeg proizvoda/kompanije
 95. record (n) BrE /'rekɔːd/; NAmE /'rekərd/ rekord IG /rekord/ I F1 I M0 – n, m I S1n = najbolji rezultat/domet, najveća količina, dostignuće
 96. rent-seeking (n) BrE /'rent si:kɪŋ/; NAmE /'rent si:kɪŋ/ rent-seeking IG /rentsɪkɪŋ/ I F2 I M1 – n, m I S0 = traženje rente, upotreba kompanije, organizacije ili individualnih sredstava kako bi se na račun drugih stekla ekonomska dobit, bez uzvraćanja ikakvih dobrobiti društvu = rentijerstvo
 97. revolving credit (n) BrE /rɪ'vɒlvɪŋ/; NAmE /rɪ'vɔːlvɪŋ/, /rɪ'vɑːlvɪŋ/ revolving var. rivoľving G /revolving/ I F2 I M1 – n, m; mod I S0 = vrsta kratkoročnog kredita koji se obnavlja po određenoj vremenskoj dinamici; koji se tiče ovog kredita
 98. rollover (n) BrE /'rəʊləʊvə(r)/; NAmE /'rouləʊvər/ rolover var. rollover G /rollover/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n = obnavljanje, produženje roka

otplate duga; koji se tiče obnovljivih kredita, kredita koji se mogu obnoviti i tako 145 produžiti rok otplate 99. round (n) /raʊnd/ runda JP (nj) /runda/ I F2 I M2 – n, f I S1n = jedan dio boks meča određenog vremenskog trajanja; krug, faza, etapa 100. safe (n) /seɪf/ sef I /sef/ I F2 I M0 – n, m I S1n = metalna kasa za čuvanje novca i dragocjenosti 101. securitization (n) /sɪˌkjʊərɪtaɪˈzeɪʃən/ sekjuritizacija var. sekuritizacija IG /sekuratizacija/ I F2 I M2 – n, f I S0 = proces transformacije nelikvidne finansijske aktive banke /neprenosivih finansijskih instrumenata (kredita npr.) u prenosive/utržive hartije od vrijednosti 102. shopping (n) BrE /ˈʃɒpɪŋ/; NAmE /ˈʃɑːpɪŋ/ šoping IG /šoping/ I F2 I M1 – n, m; mod I S1f = kupovina, kupovanje raznih proizvoda po prodavnicama, iz zabave ili tokom putovanja = kupovina; koji se tiče ovakve kupovine, šopinga 103. shopping mall (n) BrE /ˈʃɒpɪŋ məːl/; NAmE /ˈʃɑːpɪŋ məːl/ šoping mol IG /šoping I F2 mol I F0/ I M0 – n, m I S0 = tržni centar, zatvorena građevina u kojoj se nalazi više prodavnica s raznim artiklima, kao i bioskopi/restorani... 104. sit-in (n) /ˈsɪt ɪn/ sit in G /sitin/ I F1 I M0 – n, m I S1n = demonstracija u kojoj grupa ljudi zauzima nek javnu zgradu ili prostor i zaustavlja redovnu aktivnost u njoj, tzv. sjedeći protest 105. slogan (n) BrE /ˈsləʊɡən/; NAmE /ˈsloʊɡən/ slogan G /slogan/ I F2 I M0 – n, m I S0 = riječ ili rečenica smišljena u propagandne svrhe, parola, deviza, geslo 106. spillover (n) BrE /ˈspɪləʊvə(r)/; NAmE /ˈspɪləʊvər/ spilover var. spilover G /spilover/ I F2 I M0 – n, m I S1f = efekat koji jedna situacija/stvar ima na drugu = efekat prelijanja u ekonomiji, finansijama 107. spin (n) /spɪn/ spin izv. spinovanje G /spin/ I F1 I M0 – n, m I M2 – n, n I S1n = okretanje, rotacija; rotacija lopte usljed udarca, udarac kojim se lopta zavrti (ob. u tenisu, stonom tenisu); 146 rotacija elementarne čestice; oblik propagande/tehnike u političkom marketingu kojom se

javno mnjenje ubjeđuje u korist ili protiv određene organizacije ili javne ličnosti

102

108. standard (n) BrE /ˈstændəd/; NAmE /ˈstændərd/ standard G /standard/ I F2 I M0 – n, m I S1n = propis o mjerama i kvalitetu nečega; ono što se smatra normalnim, prihvaćenim, u skladu sa važećim mjerilima, norma, obrazac 109. standardization (n) BrE /ˌstændədəɪˈzeɪʃn/; NAmE /ˌstændərdəˈzeɪʃn/ standardizacija IG /standardizacija I F2 I M2 – n, f I S0 = svođenje više oblika na manji broj tipičnih obrazaca, utvrđivanje standarda, mjerila 110. start-up (n) BrE /ˈstɑːt ʌp/; NAmE /ˈstɑːrt ʌp/ start-ap, start ap var. start up I /startup/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = novoformirane kompanije, početnici u poslovanju; koji se tiče ovakvih kompanija 111. strike (n) /straɪk/ štrajk JP (nj) /štrajk/ I F2 I M0 – n, m I S1n =

organizovana obustava rada u fabrikama i preduzećima u svrhu postizanja prava radnika

93

112. summit (n) /ˈsʌmɪt/ samit I /samit/ I F1 I M0 – n, m I S1n =

**sastanak šefova država ili vlada radi razmatranja važnih političkih, diplomatskih i sl. pitanja =
sastanak na vrhu**

1

113. supermarket (n) BrE /'su:pəmə:kɪt/, /'sju:pəmə:kɪt/; NAmE /'su:pəmə:rkət/ supermarket G /supermarket/ I F2 I M0 – n, m I S1n = velika samouslužna prodavnica snabdijevana raznovrsnom robom, pretežno prehrambenim proizvodima = samoposluga 114. surplus (n) BrE /'sɜ:pləs/; NAmE /'sɜ:rpləs/ surplus G /surplus/ I F2 I M0 – n, m I S0 = višak, suficit 115. swap (n) (also swop) BrE /swɒp/; svop IG /svop/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n = ugovor, aranžman i sl. u 147 NAmE /swɑ:p/ var. swap finansijama prilikom kog dolazi do zamjene plaćanja, razmjene jednih obaveza, odnosno dugova, za druge; koji se tiče ovakvog ugovora, aranžmana 116. tender (n) BrE /'tendə(r)/; NAmE /'tendər/ tender G /tender/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n =

javni konkurs za prikupljanje ponuda za izvođenje nekih radova, isporuku neke robe i sl

1

. 117. trade (n) /treɪd/ trejd I /trejd/ I F2 I M0 – n, m I S1n = zanat/trgovina/promet; razmjena igrača iz jednog sportskog kluba za igrača iz nekog drugog 118. trademark (n) BrE /'treɪdmɑ:k/; NAmE /'treɪdmɑ:rk/ trejdmark var. Trademark I /trejdmark/ I F2 I M0 – n, m I S0 = karakterističan naziv, simbol i sl. kojim proizvođač označava autentičnost svojih proizvoda = zaštitni znak 119. trafficking (n) /'træfɪkɪŋ/ trafiking IG /trafiking/ I F2 I M1 – n, m I S1f = trgovina ljudima – prodaja, kupovina, eksploatacija ljudi 120. training (n) /'treɪnɪŋ/ trening IG /trening/ I F2 I M1 – n, m I S0 = vježbanje s ciljem da se steknu određene sposobnosti = obuka; fizičke vježbe radi kondicije/boljih rezultata sportista 121. transcript (n) /'trænskɪpt/ transkript IG /transkript/ I F1 I M0 – n, m I S1n = doslovni zapis nečijih riječi (govora, intervjua, tajni snimak telefonskog razgovora); prepis (transkript) ocjena 122. trend (n) /trend/ trend G /trend/ I F1 I M0 – n, m I S1n = opšta tendencija, kretanje ili pravac; najnovija, obično trenutna, moda ili tendencija u oblačenju, ponašanju, zabavljanju i sl. 123. trust (n) /trʌst/ trust var. trast G /trust/ I F1 I M0 – n, m I S1n = ekonomski

oblik udruživanja velikih preduzeća, banaka i sl. radi zajedničkog nastupa na tržištu

20

148 124. voucher (n) BrE /'vaʊtʃə(r)/; NAmE /'vaʊtʃər/ vaučer IG /vaučer/ I F2 I M1 – n, m I S1n = vrsta čeka kojim se plaćaju prometne, ugostiteljske i dr. usluge 125. workshop (n) BrE /'wɜ:kʃɒp/; NAmE /'wɜ:rkʃɑ:p/ vorkšop IG /vorkšop/ I F2 I M0 – n, m I S1n =

sastanak obrazovne prirode na kome učesnici razmjenjuju mišljenja i iskustva vezana za
proučavanje neke teme ili oblasti = kreativna radionica

1

Adaptacija anglicizama na grafijskom nivou (I = 25; G = 31; IG = 66; JP = 3) Rezultati analize na grafijskom nivou pokazuju nam da najveći broj ekscerpiranih anglicizama (66) iz crnogorskog jezika ekonomije i prava svoju grafiju formira kombinacijom izgovora i grafije modela: E advertising = C advertajzing; E benchmarking = C benčmarking; E concern = C koncern; E impeachment = C impičment; E workshop = C vorkšop... Prema grafiji modela formiran je više nego dvostruko

manji broj odrednica iz ovog registra (31): E agent = C agent; E benefit = C benefit; E deflator = C deflator, E trust = C trust..., a nakon njih slijede anglicizmi formirani prema izgovoru (25): E bitcoin = C bitkoin; E cash = C keš; E deadline = C dedlajn; E pool = C pul... Najmanji broj (3) anglicizama svoju grafiju formirao je pod uticajem jezika posrednika: E brokerage = C brokeraža; E round = C runda; E strike = C štrajk. I u ovom polju ispitivanih anglicizama dokazano je da je kategorija pozajmljenica koja svoju grafiju gradi kombinacijom izgovora i grafije modela najbrojnija. Nasuprot njoj, najmanje brojni su i u ovom registru bili anglicizmi formirani pod uticajem jezika posrednika, čime se potvrđuje inače mala brojnost anglicizama koji pripadaju ovoj kategoriji. Funkciju jezika posrednika u slučaju odrednica iz polja ekonomije i prava takođe vrše njemački (runda, štrajk) i francuski jezik (brokeraža), na šta je nesumnjivo uticao status ova dva jezika u Evropi, posebno status koji je francuski uživao kao jezik diplomatije, ali i, uopšte, odnosi ekonomske, pravne, političke, i društvene prirode sa ovim zemljama kroz istoriju. 149 I okviru ovog registra je u slučaju gotovo svih anglicizama zabilježeno postojanje još jedne ili više varijanti na grafijskom nivou. Na taj način je prva hipoteza o varijacijama u formalnom smislu dokazana i u slučaju anglicizama iz registra ekonomije i prava. Adaptacija anglicizama na fonološkom nivou (I F0 = 4; I F1 = 35; I F2 = 89) Od ukupno 125 odrednica iz naše analize, na fonološkom nivou indeksirano je 128. Do nepoklapanja u broju na ovom nivou dolazi usljed pojave tri složenice čiji se djelovi po pravilima teorije adaptacije indeksiraju zasebno. Rezultati analize pokazali su nepoklapanje fonoloških sistema crnogorskog i engleskog jezika i u oblasti ekonomije i prava. Najveći broj, čak 89 anglicizama iz naše analize u ovom registru prolazi kroz slobodnu transfonemizaciju, što će reći da je njihov fonološki oblik formiran na osnovu grafije modela ili kombinacijom grafije i izgovora: E absenteeism /,æbsən'ti:IZəm/ > C /apsentizam/; E broker /'brøkə(r)/ > C /broker/; E cash flow /'kæʃ flou/ > C /kešflou/; E rollover /'rəʊləʊvə(r)/ > C /rolover/... Na ovaj način, analizom anglicizama i u ovom polju dokazana je prva hipoteza o aktivnom kreiranju kopija engleskih riječi u crnogorskom jeziku i na fonološkom planu. Kroz djelimičnu ili kompromisnu adaptaciju prolazi znatno manji broj ekscerpiranih anglicizama, njih 35. U slučaju ovog broja anglicizama bilo je moguće zamijeniti foneme engleskog fonemama crnogorskog jezika koje im djelimično odgovaraju: E bitcoin /'bitkɔɪn/ > C /bitkoin/; E cash /kæʃ/ > C /keš/; E duty-free shop /,dju:ti 'fri:ʃɒp/ > C /djutfrišop /; E greenfield > C /'gri:nfi:ld//grinfild/... Najmanji broj anglicizama iz naše analize (4) pripada nultom tipu adaptacije (E boom /bu:m/ > C bum; E hedge /hedʒ/ > C hedž), pri čemu su 2 anglicizma djelovi složenice (E blue(-chip) /,blu: ('tʃɪp)/ > C /blu (čip)/; E (shopping) mall /('ʃɒpɪŋ) mɔ:l/ > C /(šoping) mol/). Slaba brojnost anglicizama fonološki formiranih u okviru nultog tipa adaptacije i u ovom registru dodatno potvrđuje razliku među fonološkim sistemima crnogorskog i engleskog jezika, a otuda i aktivnu ulogu crnogorskog kao jezika primaoca koji uz pomoć sopstvenih resursa, tj. fonema zamjenjuje engleske foneme. 150 Adaptacija anglicizama na morfološkom nivou (I M0 = 67; I M1 = 43; I M2 = 14; II M2 = 13; II ME = 1) Od 125 odrednica, na morfološkom nivou analize adaptacije anglicizama indeksirano je 138. Na ovom nivou do nepoklapanja u ukupnom i broju morfološki indeksiranih odrednica dolazi zbog određenog broja izvedenih oblika anglicizama koji se, kako smo objasnili, morfološki indeksiraju. Rezultati analize na morfološkom nivou pokazuju da se najveći broj ekscerpiranih anglicizama (67) iz registra ekonomije i prava prenosi samo kao slobodna morfema, zbog čega morfološka adaptacija i izostaje: E agent = C agent; E boycott = C bojkot; E cash = C keš; E offshore = C ofšor; E trend = C trend... Kao i u slučaju registra mode, i u ovom registru je zbog dominacije imenica kao ekscerpirane vrste očigledna, dakle, i dominacija nulte transmorfemizacije. I pored sličnosti u morfološkom sastavu imenica, pa i nekih pridjeva, česti su u ovoj transmorfemizaciji bili i anglicizmi čiji morfološki sastav nije tipičan za naš jezik zbog čega se i ovdje može govoriti o inovacijama u distribuciji fonema u morfološkom sistemu našeg jezika: E case study = C kejs stadi; E custody = C kastodi...,

a posebno se, u ovom smislu, izdvajaju noviji anglicizmi: E cash flow = C kešflow; E know-how = nouhau. Morfološki oblik kompromisnom transmorfemizacijom formira 43 anglicizma iz ovog polja: E advertising = C advertajzing; E broker = C broker; E dealer = C diler; E impeachment = C impičment; E management = C menadžment... Premda je ovdje riječ o samo djelimično adaptiranim oblicima modela koji bi trebalo da nastave svoju adaptaciju, sve češće je, međutim, njihovo zadržavanje na tom stepenu zahvaljujući čemu se u brojnim primjerima iz ove kategorije može govoriti o inovacijama u morfološkom sistemu jezika primaoca. Osim zadržavanja na ovom stepenu, kod nekih anglicizama primjećuje se i dalja adaptacija u jeziku primaocu, ali i zadržavanje djelimično prilagođenog oblika na morfološkom nivou (E branding = C brending + izv. brendiranje), zbog čega varijacije postoje i na morfološkom nivou. Najmanji broj anglicizama iz naše analize (14) integrisan je na morfološkom nivou potpuno u jeziku primaocu: E absentism = C apsentizam; E brokerage = C brokeraža; E book (v) = C bukirati; E dollarization = C dolarizacija; E performance = C performansa... Kao što se dâ primijetiti iz primjera, potpuna transmorfemizacija u primarnoj adaptaciji u 151 ovom polju uključuje anglicizme u kojima su pomoću domaćih sufiksa formirani oblici glagola ili zamijenjeni engleski imenički sufiksi. Broj anglicizama iz polja ekonomije i prava koji je svoj morfološki oblik formirao prema potpunoj transmorfemizaciji u sekundarnoj adaptaciji je 13. On uključuje izvedene oblike već preuzetih imenica (E manager = C menadžer > C menadžerka; E spin = C spin > C spinovanje), ali i pridjeve nastale od imenica (E deflator = C deflator > C deflatoran; E dumping = C damping > C dampinški). Sekundarna adaptacija uključuje i anglicizme kod kojih je u toku transfera došlo do elipse, a takav je u našoj analizi bio svega jedan primjer (E lynch law > C linč). Adaptacija anglicizama na semantičkom nivou (I S0 = 48; I S1n = 69; I S1f = 7; II S2n = 0; II S2f = 1) Rezultati analize na semantičkom nivou pokazali su da je najveći broj anglicizama ekscerpiranih iz registra ekonomije i prava pretrpio suženje značenja (76). Čak kod 69 odrednica uviđa se suženje u značenjskom broju70: E board > C bord: grupa ljudi koja zvanično upravlja nekom organizacijom ili djelatnošću, odbor; E concern > C concern: grupa formalno nezavisnih preduzeća, udruženje velikih vlasnika kapitala; E establishment > C establishment: društveni/stručni/politički sloj koji vlada društvenim životom, moćnici; E safe > C sef: metalna kasa za čuvanje novca/dragocjenosti... U slučaju 7 anglicizama to suženje je evidentno u značenjskom polju: E custody > C kastodi: briga, čuvanje hartija od vrijednosti (ne i briga, čuvanje, nadzor uopšte); E market > C market: prodavnica, samoposluga prehrambene robe (zatvoreni prostor u kome se prodaje neka roba, ne i otvoreni prostor koji služi u istu tu namjenu, tj. pijaca, sajam, pazar); E spillover > C spillover: efekat koji jedna situacija ima na drugu u ekonomiji (efekat jedne situacije na drugu samo u polju ekonomije, ne i šire preneseno značenje) i sl... Ovakav rezultat, koji semantičku promjenu suženja značenja bilježi kod više od polovine ukupnog broja analiziranih anglicizama, u potpunosti dokazuje drugu hipotezu o njihovim semantičkim promjenama, odnosno o "rekonstruisanju" ne samo oblika, već i značenja pozajmljenica u jeziku primaocu, kao i o udaljavanju pozajmljenice od modela i na značenjskom, a ne samo na 70 Detaljniji uvid u ukupan broj značenja modela (značenja koja jesu i koja nisu prenesena u anglicizam) vidjeti u prilogu Značenje engleskih modela.. 152 formalnom planu. Osim dokazanosti hipoteze o aktivnoj ulozi jezika primaoca i u pogledu značenja, ovaj rezultat potvrđuje i teorijski stav o adaptaciji pozajmljenica po kom je suženje značenja i najčešća promjena u jezicima primaocima budući da oni zadržavaju ono značenje ili značenja modela koja zadovoljavaju potrebu za popunjavanjem leksičkih praznina. Samo jedan anglicizam iz ovog registra je proširio značenje, adaptirajući se tako u drugom stepenu adaptacije. U pitanju je anglicizam diler koji je prošao kroz proširenje značenja u polju, budući da je značenje prodavca droge prošireno na prodavca bilo kakve još druge, nezakonite robe, posebno deviza koje su u procesu tranzicije bile veoma aktuelne: E dealer > C diler: I S0 trgovački posrednik, trgovac koji

kupuje i prodaje hartije od vrijednosti/drugu robu; onaj koji u kockarnici ili za kartaškim stolom dijeli karte; prodavac droge > II S2f onaj koji se bavi nezakonitom kupovinom i prodajom neke deficitarne ili za uvoz zabranjene robe, deviza, droge i sl. I ovaj anglicizam, kao i oni koji su prošli kroz suženje značenja, govori u prilog hipotezi o semantičkom razvoju ili značenjskom udaljavanju pozajmljenica u odnosu na modele od kojih su nastale, do čega dolazi usljed aktivne uloge jezika primaoca i komunikativnih potreba njegovih govornika. Kada je u pitanju nulta semantička ekstenzija, broj anglicizama koji zadržava značenje ili značenja koje imaju i engleske riječi od kojih su nastale prilično je velik – 48: E agribusiness = C agrobiznis (poljoprivreda organizovana kao trgovački posao); E bitcoin = bitkoin (digitalna, globalna

platna mreža, a ujedno i virtuelna valuta koju ta platna mreža koristi

59

); E case study = C kejs stadi (metoda iscrpne i stručne analize neke pojave, procesa, institucije, osobe, grupe ili događaja tokom određenog razdoblja = studija slučaja)... Iako ne toliko velik kao u registru mode, broj anglicizama u polju ekonomije i prava sa indeksom nulte semantičke ekstenzije dokazuje stav iz teorijskog dijela rada po kom ovom tipu semantičke adaptacije pripadaju specijalizovani anglicizmi. Na kraju, a u vezi sa nultom semantičkom ekstenzijom, u našoj analizi bilježimo i inače rijetke slučajeve nulte ekstenzije koja podrazumijeva prenos ili poklapanje dva ili više značenja: E absenteeism = C apsentizam (odsustvo veleposjednika sa imanja izdatog u zakup + često ili redovno izostajanje s radnog mjesta); E porfolio = C portfolio (radna fascikla, torba za dokumenta + posao ministra u vladi = ministarsko mjesto/resor + skup vrijednosnih papira i novca neke ustanove ili pojedinca (akcije, obveznice, gotovina) + skup reprezentativnih karakteristika, proizvoda pojedinca, udruženja ili kompanije (umjetnika, učenika i sl.). 153 5.3 Rezultati analize adaptacije anglicizama u registru informatike na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou Nakon uvida u rezultate analize adaptacije anglicizama koji pripadaju polju mode, odnosno ekonomije i prava, u produžetku predstavljamo rezultate dobijene istom analizom u registru informatike. Prvo slijedi tabelarni prikaz, a potom i sumiranje rezultata u okviru svakog od ispitivanih jezičkih nivoa. Tabela 3: Adaptacija anglicizama u registru informatike E C G F M S 1. account (n) /ə'kaunt/ akaunt var. account I IG /akaunt/ I F2 I M0 – n, m I S1n = sopstveni nalog u računarskom sistemu/korisnički nalog, račun 2. application (n) /,æplɪ'keɪʃn/ Aplikacija IG /aplikacija/ I F2 I M2 – n, f I S1n = primjena, upotreba, nanošenje; prišivanje ukrasa, ukras, nanošenje boje; vrsta kompjuterskog programa, kompjuterski program koji sam izvršava specifične poslove ili zadatke = namjenski kompjuterski program; molba ili prijava na konkurs 3. attachment (n) /ə'tætʃmənt/ Atačment IG /atačment/ I F2 I M1 – n, m I S1n = fajl koji se šalje elektronskom poštom kao dodatak osnovnoj poruci = dodatak, prilog 4. backup (n) /'bækʌp/ bekap var. back-up I /bekap/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = kopija materijala (fajla/programa/sistema) sačuvanog u kompjuteru koja služi ako se original izbriše; postupak snimanja takve kopije; vokalni ansambl koji prati glavnog pjevača; koji se odnosi na kopiju materijala pohranjenog u kompjuteru ili na način na koji se ta kopija sprema; koji se odnosi na prateći vokalni 154 ansambl 5. banner (n) BrE /'bænə(r)/; NAmE /'bænr/ baner G /baner/ I F2 I M0 – n, m I S1n = dio stranice na internetu kojim se reklamira neki drugi sajt i preko koga se klikom taj sajt može očitati 6. blog (n) BrE /blog/; NAmE /blɑ:g/ Blog G /blog/ I F1 I M0 – n, m I S0 = lična stranica na internetu sa komentarima i mišljenjem autora o nečemu 7. blogger (n) BrE /'blɒgə(r)/; NAmE /'blɑ:gər/ Bloger G /blogger/ I F2 I M1 – n, m I S0 = autor bloga 8. blogging (n) BrE /'blɒgɪŋ/; NAmE /'blɑ:gɪŋ/ blogging G /bloging/ I F2 I M1 – n, m I S0 = proces pisanja/održavanja bloga 9. bookmark (n)

BrE /'bukmɑ:k/; NAmE /'bukmɑ:rk/ bukmark var. bookmark I /bukmark/ I F1 I M0 – n, m I S0 = obilježeno mjesto, prečica preko koje se može direktno pristupiti nekom sajtu na internetu; obilježivač, graničnik za knjige 10. broadband (n) /'brɔ:dbænd/ brodbend var. broadband I /brodbend/ I F1 I M0 – n, m I S0 = širokopojasna mreža, širokopojasni internet,

bilo koji tip transmisiona tehnike koja prenosi nekoliko kanala podataka putem zajedničke linije

37

11. browser (n) BrE /'brauzə(r)/; NAmE /'brauzər/ brauzer var. browser IG /brauzer/ I F2 I M1 – n, m I S1n = kompjuterski program za pretraživanje, posebno za pretraživanje interneta = pretraživač = pretraživački program 12. bug (n) /bʌg/ bag I /bag/ I F0 I M0 – n, m I S1n = greška u operativnom sistemu računara; mali skriveni uređaj za prisluškivanje, bubica 13. cartridge (n) BrE /'kɑ:trɪdʒ/; NAmE /'kɑ:trɪdʒ/ kartridž var. kertridž I /kartridž/ I F1 I M0 – n, m I S1n = kutijica s bojom ili tonerom za kompjuterski štampač 155 14. chat (n) /tʃæt/ Čet I /čet/ I F1 I M0 – n, m I S1n = komunikacija putem interneta između najmanje dvije osobe = četovanje, elektronsko dopisivanje/ćaskanje uživo 15. chip (n) /tʃɪp/ Čip I /čip/ I F1 I M0 – n, m I S1n = sićušna pločica s

ugrađenim elektronskim komponentama koja se koristi u kompjuterima **i srodnim uređajima** =

1

mikročip, **integrisano kolo**

; ulog kod kartanja 16. chipset (n) /'tʃɪpsɛt/ Čipset I /čipset/ I F1 I M0 – n, m I S0 = grupa integrisanih kola koja rade zajedno 17. computer (n) BrE /kəm'pjʊ:tə(r)/; NAmE /kəm'pjʊ:tər/ kompjuter IG izv. kompjuterski /kompjuter/ I F2 I M1 – n, m I M2 – adj I S1n = elektronski uređaj za unos, obradu i čuvanje podataka = elektronski računar 18. computerisation, computerization (n) BrE /kəm'pjʊ:tərəɪ'zeɪʃn/ NAmE /kəm'pjʊ:tərə'zeɪʃn/ kompjuteri- zacija IG /kompjuteri- zacija/ I F2 I M2 – n, f I S0 = opremanje ustanova kompjuterima; unos podataka u kompjuter – zamjena manuelnog rada kompjuterima 19. computerise, computerize (v) /kəm'pjʊ:təraɪz/ kompjuteri- zovati IG /kompjuteri- zovati/ I F2 I M2 – vt, A1 I S0 = opremiti institucije kompjuterima i koristiti ih u procesu rada; unositi podatke u kompjuter, zamijeniti manuelni rad kompjuterima 20. computing (n) /kəm'pjʊ:tɪŋ/ kompjuting var. computing IG /kompjuting/ I F2 I M1 – n, m I S1n = programiranje i upotreba kompjutera 21. control panel (n) BrE /kən'trəʊl 'pænl/ NAmE /kən'trəʊl 'pænl/ kontrol panel IG /kontrol I F2 panel I F1/ I M0 – n, m I S0 = kontrolna tabla, kontrolni pano, kontrolni panel za podešavanje komandi na računaru 22. cookie (n) /'kʊki/ Kuki var. cookie I /kuki/ I F1 I M0 – n, m I S1n = mali tekstualni fajl koji služi za prikupljanje podataka o licima koja posjećuju određeni sajt na internetu = kolačić; američki keks, kolačić 23. cursor (n) BrE /'kɜ:sə(r)/; NAmE /'kɜ:rsər/ kursor IG /kursor/ I F2 I M1 – n, m I S0 = pokazivač mjesta simbola na ekranu = pokazivač 156 24. cyber (adj) BrE /'saɪbə(r)/; NAmE /'saɪbər/ sajber IG /sajber/ I F2 I M0 – adj I S0 = koji se odnosi na kompjutere i informacione sisteme = kibernetički/informatički i 25. cyberspace (n) BrE /'saɪbəspeɪs/; NAmE /'saɪbərspeɪs/ sajberspejs IG /sajberspejs/ I F2 I M0 – n, m I S0 =

zamišljeni prostor u kome se odvija komunikacija putem interneta = virtuelni prostor

31

26. dashboard (n) BrE /'dæʃbɔ:d/; NAmE /'dæʃbɔ:rd/ Dešbord I var. dašbord, dashboard /dešbord/ I F1 I M0 – n, m I S1n = kontrolna tabla, instrument tabla u vozilima; skup ikona/najvažnijih informacija na kompjuterskom ekranu = korisničko sučelje 27. default (n) /di'fɔ:lt/ difolt var. default I /difolt/ I F1 I M0 – n, m I S1n = fabrička podešavanja, podrazumijevane vrijednosti za određeni uređaj, podrazumijevani program; standardna, podrazumijevana radnja, stanje, (po difoltu) iz navike, automatski 28. desktop (n) BrE /'desktpɔp/; NAmE /'desktpɔ:p/ desktop G /desktpɔp/ I F1 I M0 – n, m I S1n = radna površina kompjuterskog ekrana; desktop računar, statični, PC računar 29. dial-up (adj) /'daɪəl ʌp/ dajal-ap var. dial-up IG /dajal-ap/ I F2 I M0 – adj I S0 = koji se tiče vrste, načina pristupanja internetu pomoću telefonske linije 30. digital (adj) /'dɪdʒɪtəl/ Digitalan G /digitalan/ I F2 I M2 – adj I S1n = (

o uređaju, snimanju i sl.) koji predstavlja, obrađuje, pohranjuje ili prenosi elektronske podatke u obliku cifara , naročito jedinica i nula

1

31. digitalize (v) /'dɪdʒɪtəlaɪz/ digitalizovati IG /digitalizovati/ I F2 I M2 – vt, A1 I S0 = pretvarati sliku, zvuk i sl. u digitalni oblik radi obrade pomoću kompjutera; izraziti u digitalnom obliku, brojačno, numerički 32. diskette (n) /dɪs'ket/ Disketa IG /disketa/ I F1 I M2 – n, f I S0 = okrugla savitljiva ploča za digitalno snimanje podataka kojima se pristupa pomoću kompjutera = 157 flopi, flopi disk 33. display (n) /dɪ'spleɪ/ Displej I var. display /displej/ I F2 I M0 – n, m I S1n =

ekran na kome se prikazuju rezultati ili tok rada nekog elektronskog uređaja

1

34. drive (n) /draɪv/ drajv I var. drive /drajv/ I F2 I M0 – n, m I S1n = jedinica diska, uređaj za snimanje i čitanje podataka s diska (disk drajv, drajv) 35. driver (n) BrE /'draɪvə(r); NAmE /'draɪvər/ Drajver IG var. driver /drajver/ I F2 I M1 – n, m I S1n = upravljački, računarski program koji omogućava komunikaciju između programa višeg nivoa i računarske opreme 36. download (v) BrE /,daʊn'ləʊd/; NAmE /,daʊn'ləʊd/ daunloudova-ti IG izv. daunloudovanje /daunloudo-vati/ I F2 I M2 – vt, A1 I M2 – n, n I S0 = preuzeti datoteku (fajl) sa udaljenog kompjutera/interneta 37. e-mail (n) (electronic mail) /'i:meɪl/ imejl izv. mejl var. e-mail I /imejl/ I F2 I M0 – n, m; mod II ME, M0 – n, m I S0 = elektronsko/kompjutersko sredstvo pisane komunikacije putem interneta, razmjenjivanje tekstualnih poruka putem interneta = elektronska pošta; tako poslata/primljena poruka = elektronska poruka/pismo 38. engine (n) /'endʒɪn/ endžin var. engine I /endžin/ I F1 I M0 – n, m I S1n = procesor ili softverski mehanizam posebne namjene 39. file (n) /faɪl/ Fajl I /fajl/ I F2 I M0 – n, m I S1n = skup podataka o određenoj temi unesenih u kompjuter pod jednim imenom = datoteka 40. floppy (disk) (n) (also floppy, also diskette) BrE /,flɒpi 'dɪsk/; NAmE /,flɑ:pɪ 'dɪsk/ flopi (disk) I /flopi/ I F1 I M0 – n, m I S0 = okrugla ploča za digitalno snimanje podataka kojima se pristupa pomoću kompjutera = disketa 41. folder (n) BrE /'fəʊldə(r); NAmE /'foʊldər/ Folder G /folder/ I F2 I M1 – n, m I S1n = skup datoteka (fajlova) označen zajedničkom ikonom, direktorijum 158 42. font (n) BrE /font/; NAmE /fɑ:nt/ Font G /font/ I F1 I M0 – n, m I S0 = tip slova, komplet slova i brojeva iste veličine i stila koji se koristi za štampanje/pisanje na kompjuteru 43. freeware (n) BrE /'fri:weə(r); NAmE /'fri:wer/ friver var. free ware IG /friver/ I F2 I M0 – n, m I S0 = kompjuterski softver koji je dostupan besplatno na kompakt- disku ili na internetu = besplatni program 44.

gadget (n) /'gædʒɪt/ gadžet IG /gadžet/ I F1 I M0 – n, m I S0 = pametna sprava, naprava ili uređaj koji olakšava obavljanje nekog posla 45. google (v) BrE /'gu:gl/ guglati var. googlati izv. guglanje I /guglati/ I F0 I M2 – vt II M2 – n, n I S0 = pretraživati podatke preko veb- stranice Gugl, koja je najkorišćeniji pretraživač veba na svijetu 46. hack (v) /hæk/ hakovati izv. hakovanje IG /hakovati/ I F1 I M2 – vt, A1 II M2 – n, n I S1n = neovlašćeno upasti u neki kompjuterski sistem 47. hackathon (n) BrE /'hækəθɒn/; NAmE /'hækəθɑ:n/ hakaton IG /hakaton/ I F2 I M0 – n, m I S1n =

**događaj u kome programeri, projekt menadžeri, grafički i interfejs dizajneri timski učestvuju u
pravljenu softvera**

78

48. hacker (n) BrE /'hækə(r)/; NAmE /'hækər/ haker izv. hakerski IG /haker/ I F2 I M1 – n, m II M2 – adj I S1n = poznavalac računarstva i programiranja koji, najčešće neovlašćeno, razbija, otklanja zaštitu kompjuterskog sistema velikih firmi, državnih institucija i sl., najčešće radi lične satisfakcije; uopšte zaljubljenik u računare i dobar poznavalac računarstva 49. hard-disk (n) (also hard drive) BrE /,hɑ:d 'dɪsk/; NAmE /,hɑ:rd 'dɪsk/ hard disk G /hard disk/ I F1 I M0 – n, m I S0 = komponenta računarskog sistema, magnetni uređaj za skladištenje, trajno pohranjivanje programa i podataka, obično u kućištu računara, čvrsti disk 159 50. hardware (n) BrE /'hɑ:dweə(r)/; NAmE /'hɑ:rdwer/ Hardver izv. hardverski IG /hardver/ I F2 I M0 – n, m II M2 – adj I S1n = fizički djelovi kompjuterskog sistema uključujući sve spoljašnje uređaje (tastatura, miš, modem...) = kompjuterska oprema 51. hashtag (n) /'hæftæg/ hešteg var. hashtag I /hešteg/ I F1 I M0 – n, m I S0 = oznaka, riječ ili fraza na čijem početku stoji znak #, a kojom se obilježava određena tematika na društvenim mrežama 52. high-tech (n) (also hi-tech) /,haɪ 'tek/ haj-tek var. high-tech I /haj I F2 tek I F1/ I M0 – n, m; mod I S0 = visoka tehnologija; moderan stil u dizajnu bez ukrasa, sa dosta metala; koji ima karakteristike ovakve tehnologije, stila 53. home page (n) BrE /'həʊm peɪdʒ/; NAmE /'həʊm peɪdʒ/ Houmpejdž var. home page IG /houmpejdž/ I F2 I M0 – n, m I S0 = početna, naslovna strana datoteka dostupnih na internetu = početna strana 54. host (n) BrE /həʊst/; NAmE /həʊst/ Host G /host/ I F2 I M0 – n, m I S1n = računar povezan na računarsku mrežu, najčešće internet, računar koji može ponuditi informacione resurse, usluge i aplikacije korisnicima ili drugim hostovima/ uređajima u mreži 55. hosting (n) (web hosting) BrE /'web həʊstɪŋ/; NAmE /'web həʊstɪŋ/ hosting G /hosting/ I F2 II ME, M1 – n, m I S0 =

usluga koja omogućava organizacijama ili pojedincima da objave veb sajt ili stranicu na internetu

88

56. inbox (n) BrE /'ɪnbɒks/; NAmE /'ɪnbɑ:ks/ inboks IG /inboks/ I F1 I M0 – n, m I S1n = prijemno poštansko sanduče elektronske/ telekomunikacione pošte 57. influencer (n) /'ɪnfluənsə(r)/ Influenser IG /influenser/ I F2 I M1 – n, m I S1f = osoba koja posjeduje značajan uticaj u onlajn svijetu; poznata uspješna osoba koja se angažuje kako bi promovisala/uticala na prodaju određenog proizvoda/usluge 160 58. input (n) /'ɪnpʊt/ input G /input/ I F1 I M0 – n, m I S1n = podaci koji se unose u kompjuter u cilju obrade = ulazna vrijednost/veličina/ informacija; materijal, oprema, novac potrebni za proizvodnju nečega = ulazni materijal 59. interface (n) BrE /'ɪntəfeɪs/; NAmE /'ɪntərfeɪs/ interfejs IG /interfejs/ I F2 I M0 – n, m I S1n = dio kompjuterskog programa koji omogućava korisniku da se služi tim programom; veza između pojedinih djelova

kompjuterskog sistema, sučelje, međusklop 60. internet (n) BrE /'ɪntənət/; NAmE /'ɪntənet/ internet G /internet/ I F2 I M0 – n, m; mod I S0 = svjetska

kompjuterska mreža koja putem satelita i telefona povezuje manje kompjuterske mreže i omogućava međusobnu komunikaciju njihovih korisnika

8

= kompjuterska mreža/net/veb; koji se tiče interneta 61. junk mail (n) /'dʒʌŋk meɪl/ džank mejl var. junk mail IG /džank mejl I F2/ I M0 – n, m I S0 = neželjena elektronska pošta (promotivni materijali, katalogi i sl.), spam 62. keyboard (n) BrE /'ki:bɔ:d/; NAmE /'ki:bɔ:rd/ kibord var. keyboard IG /kibord/ I F1 I M0 – n, m I S1n = tastatura, naročito kompjuterska 63. laptop (n) BrE /'læptɒp/; NAmE /'læptə:p/ laptop G /laptop/ I F1 I M0 – n, m; mod I S0 = mali prenosivi kompjuter; koji se tiče ovakvog kompjutera 64. link (n) /lɪŋk/ link G /link/ I F2 I M0 – n, m I S1n = veza/linija na internetu preko koje se prenose podaci; posebno označena riječ/slika i sl. u nekom dokumentu preko koje se uspostavlja veza s nekim drugim dokumentom 65. mailbox (n) BrE /'meɪlbɒks/; NAmE /'meɪlbɑ:ks/ mejlboks var. mailbox IG /mejlboks/ I F2 I M0 – n, m I S1n = poštanski sandučić u okviru elektronske pošte 161 66. mainframe (n) /'meɪnfreɪm/ mejnfrej m I /meɪnfrej m/ I F2 I M0 – n, m I S1n = najveća i najbrža klasa kompjutera, velikih dimenzija i ogromnih mogućnosti koji se koriste uglavnom u velikim firmama, naučnim institutima i sl. = centralni računar 67. malware (n) (malicious software) BrE /'mælweə(r)/; NAmE /'mælwer/ malver var. malware IG /malver/ I F2 I M0 – n, m I S0 = softver koji nanosi štetu računaru i računarskim mrežama, maliciozni, štetni softver 68. modem (n) BrE /'məʊdem/; NAmE /'moʊdem/ Modem G /modem/ I F2 I M0 – n, m I S0 = elektronski uređaj za prenos podataka od i do kompjutera putem telefonske ili neke druge komunikacione linije 69. monitor (n) BrE /'mɒnɪtə(r)/; NAmE /'mɑ:nɪtər/ Monitor G /monitor/ I F2 I M0 – n, m I S1n = periferni računarski uređaj sa ekranom za prikaz podataka; kontrolni prijemnik u televizijskom studiju koji provjerava ispravnost slike; mjerni uređaj za nadzor nekog procesa koji kontinuirano na ekranu registruje fizičke veličine; operativni sistem računara, kompjutera, program za kontrolu rada računara; lice koje po zadatku nešto prati, kontoliše; oklopni ratni brod koji služi za operacije uz morsku obalu i na plovnim rijekama 70. multimedia (n) /ˌmʌlti'mi:diə/ Multimedija IG /multimedija/ I F2 I M0 – n, m I S0 =

kombinovanje teksta, grafike, filma, videa ili muzike, naročito u kompjuterskim programima, obrazovanju

8

i

umjetnosti 162 71. network (n) BrE /'netwɜ:k/; NAmE /'netwɜ:rk/ Network IG /netvork/ I F2 I M0 – n, m I S1n = udruženje televizijskih stanica koje razmjenjuju informacije i emituju zajednički program; sistem više kompjutera povezanih među sobom = mreža 72. notebook (computer) (n) BrE /'nəʊtbʊk/; NAmE /'nəʊtbʊk/ Notbuk IG var. notebook /notbuk/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n = mali prenosni kompjuter veličine sveske (noutbuk); koji se odnosi na ovaj tip kompjutera 73. offline (adj) BrE /ˌɒf'laɪn/; NAmE /ˌɔ:f'laɪn/, /ˌɑ:f'laɪn/ oflajn, of-lajn I var. off-line /oflajn/ I F2 I M0 – adj I S1f = koji nije povezan sa centralnim računarom kompjuterskog sistema; (koji je) bez trenutne veze sa internetom 74. online (adj) BrE /ˌɒn'laɪn/; NAmE /ˌɔ:n'laɪn/, /ˌɑ:n'laɪn/ onlajn, on-lajn I var. online, on-line /onlajn/ I F2 I M0 – adj I S1f =

koji se odvija, obavlja ili dobija dok je korisnik priključen na internet ili kompjutersku mrežu

8

= umrežen 75. output (n) /'aʊtpʊt/ autput var. output I /aʊtpʊt/ I F2 I M0 – n, m I S1n = rezultat kompjuterske obrade podataka = izlazni rezultat/vrijednost/veliči na; rezultat rada, ostvarenje 76. password (n) BrE /'pɑ:swɜ:d/; NAmE /'pæsɜ:rd/ pasvord IG /pasvord/ I F2 I M0 – n, m I S1f = jedinstveni

niz znakova koje korisnik mora unijeti **da bi pristupio nekom** kompjuterskom **sistemu = lozinka/**
šifra

1

77. plotter (n) BrE /'plɒtə(r)/; NAmE /'plɑ:tər/ ploter G /ploter/ I F2 I M1 – n, m I S1n = kompjuterski uređaj za iscrtavanje/štampanje tehničkih crteža, dijagrama, grafikona i sl. na papiru ili foliji = crtač 78. print (n) /prɪnt/ Print G /print/ I F1 I M0 – n, m I S1n = ispis/natpis, šara, slika, otisak na odjeći/ predmetu; štampani tekst, štampa 79. printer (n) BrE /'prɪntə(r)/; NAmE /'prɪntər/ printer G /printer/ I F2 I M1 – n, m I S1n = kompjuterski uređaj za štampanje teksta/grafike na papiru = štampač; dio telegrafa koji bilježi poruke 163 80. processor (n) BrE /'prɒsɜ:sə(r)/; NAmE /'prɑ:sesər/ /'prɒsɜ:sər/ procesor G izv. procesorski /procesor/ I F2 I M1 – n, m II M2 – adj I S1f = elektronski uređaj za obradu podataka, dio računara koji obavlja te operacije (upravlja većinom njegovih funkcija); procesor hrane = multipraktik 81. programmer (n) BrE /'prəʊgræmə(r)/; NAmE /'prɒvgræmər/ programer G izv. programerski /programer/ I F2 I M1 – n, m II M2 – adj I S1f = stručnjak za pripremu i obradu programa elektronskih računara 82. provider (n) (Internet provider) BrE /prə'vaɪdə(r)/; NAmE /prə'vaɪdər/ Provajder IG /provajder/ I F2 II ME, M1 – n, m I S0 = firma koja obezbjeđuje pristup internetu, nekom telekomunikacionom sistemu = dobavljač 83. reset (v) /'ri:ˈset/ resetovati G /resetovati/ I F1 I M2 – vt, A1 I S1n = vratiti se na početnu poziciju, vratiti kompjuterski hardver na početnu poziciju i ponovo ga pokrenuti 84. restart (n) BrE /'ri:stɑ:t/; NAmE /'ri:stɑ:rt/ restart G /restart/ I F1 I M0 – n, m I S1f = ponovno pokretanje kompjutera bez njegovog prethodnog isključivanja 85. scan (v) /skæn/ Skenirati izv. skeniranje I /skenirati/ I F1 I M2 – vt, A1 II M2 – n, n I S1n = detaljno pregledati, podvrgnuti nešto snimanju pomoću skenera, naročito djelove tijela pomoću skenera; ispitivati prostor zrakom iz radarskog odašiljača; prelaziti preko neke površine svjetlosnim/elektronski m zracima radi reprodukcija ili prenošenja televizijske slike, teksta u digitalni oblik radi pohranjivanja, obrade i sl. 86. scanner (n) BrE /'skænə(r)/; NAmE /'skænər/ skener IG /skener/ I F2 I M1 – n, m I S1n = kompjuterizovani uređaj za snimanje kojim se fotografija/tekst/cртеž snima, a potom transformiše u kompjuterski zapis radi pohranjivanja, obrade, slanja i sl.; uređaj za medicinska 164 snimanja 87. screen saver (n) BrE /'skri:n seɪvə(r)/; NAmE /'skri:n seɪvər/ Skrinsejver IG var. screen saver /skrinsejver/ I F2 I M1 – n, m I S0 = kompjuterski program koji štiti ekran od oštećenja tako što nakon određenog vremena mirovanja slike zamjenjuje postojeću nekom drugom ili gasi ekran = čuvar ekrana 88. scroll (v) BrE /skrɔ:l/ Skrolovati IG izv. skrolovanje /skrolovati/ I F2 I M2 – vt, A1 II M2 – n, n I S1n = pomjerati tekst/grafiku na ekranu nagore/nadolje/ulijevo/ udesno/dijagonalno 89. server (n) BrE /'sɜ:və(r)/; NAmE /'sɜ:rvər/ server G /server/ I F2 I M1 – n, m I S1n = glavni kompjuter u nekoj mreži/na internetu kome mogu pristupiti ostali kompjuteri; igrač koji servira i započinje igru (u tenisu/stonom tenisu/badmintonu) 90. site (n)

/sajt/ sajt I /sajt/ I F2 I M0 – n, m I S1n = lokacija na internetu koju čini skup povezanih dokumenata posvećenih jednoj temi ili oblasti = veb-sajt 91. slide (n) /slaid/ slajd I /slajd/ I F2 I M0 – n, m I S1n =

pozitiv fotografije na kvadratiću filma u plastičnom okviru, koji se projektuje na zid, platno ili ekran = dijapozitiv

1

; način sviranja, naročito

gitare, s blagim i postepenim prelazom jednog tona na drugi

1

; osnovni element, stranica elektronske prezentacije koji može sadržati tekst, sliku, zvuk, video. 92. software (n) BrE /'sɒftweə(r)/; softver IG /softver/ I F2 I M0 – n, m I S0 = one komponente kompjuterskog sistema 165 NAmE /'sɔ:ftwer/ izv. softverski II M2 – adj koje nisu fizičke, kompjuterski programi 93. spam (n) /spæm/ spam G var. spem /spam/ I F1 I M0 – n, m I S0 = neželjena elektronska pošta najčešće reklamnog sadržaja koja se šalje na ogroman broj imejl adresa ljudima koji to nisu tražili 94. spellcheck (n) /'speltʃek/ Spelček I var. spellcheck /spelček/ I F1 I M0 – n, m I S0 = kompjuterska provjera ortografskih grešaka u sklopu nekog tekst-procesora; kompjuterski program za ovakvu provjeru 95. spell-checker (n) BrE /'speltʃekə(r)/; NAmE /'speltʃekər/ Spelčeker IG var. spell-checker /spelčeker/ I F2 I M1 – n, m I S0 = kompjuterski program

za otkrivanje i ispravljanje pravpisnih grešaka, obično u sklopu nekog tekst-procesora = elektronski korektor

1

, spelčeker, speling čeker 96. spyware (n) BrE /'spaiweə(r)/; NAmE /'spaiwer/ Spajver var. spyware IG /spajver/ I F2 I M0 – n, m I S0 = štetni softver koji presrijeće ili zauzima kontrolu nad računarom bez znanja/dozvole korisnika 97. standby (n) /'stændbaɪ/ stendbaj var. stand by I /stendbaj/ I F2 I M0 – n, m I S1n = pripravnost, stanje pripravnosti; period na listi čekanja za slobodno mjesto, obično u avionskom saobraćaju = na listi čekanja; odnos pri kojem banka-povjerilac neprekidno prati finansijsko stanje svog klijenta i ako zatreba daje mu novi kredit, odloženo plaćanje i sl.; mirovanje uređaja (ob. računara) i ušteda njegove energije iako nije isključen 98. stream (n) /stri:m/ strim I /strim/ I F1 I M0 – n, m I S1n = protok, emitovanje podataka 99. streaming (n) /'stri:mɪŋ/ Striming IG /striming/ I F2 I M1 – n, m I S1n = otvaranje i pokretanje audio i video fajlova odmah po preuzimanju s interneta 100. surf (v) /sɜ:f/ surfovati G /surfovati/ I F2 I M2 – vi I S0 = održavati se na specijalnoj dasci po velikim talasima; 166 tragati za informacijama na internetu prelazeći s jednog sajta na drugi = pretraživati 101. surfing (n) /'sɜ:fiŋ/ surfing G /surfing/ I F2 I M1 – n, m I S0 = jedrenje ili skijanje na vodi na posebno izrađenoj dasci = surf, surfovanje; pretraživanje stranica na internetu = surf, surfovanje 102. timeline (n) /'taɪmlaɪn/ Tajmlajn var. timeline I /tajmlajn/ I F2 I M0 – n, m I S1n = strana profila na društvenim mrežama koja funkcioniše kao digitalna bilježnica koja dokumentuje život korisnika/hronološki prikaz objava na profilu = vremenska linija 103. toner (n) BrE /

'təʊnə(r)/; NAmE /'təʊnər/ Toner G /toner/ I F2 I M1 – n, m I S1n = sredstvo za stvaranje otiska u fotokopirnim mašinama i štampačima 104. touchpad (also trackpad) /'tʌtʃpæd/ (n) tačped var. touchpad I /tačped/ I F1 I M0 – n, m I S0 = uređaj za kontrolu kursora, najčešće na prenosnim računarima na kojima zamjenjuje miša 105. touch screen (n) /'tʌtʃ skri:n/ tačskrin var. touchscreen I /tačskrin/ I F1 I M0 – n, m I S0 = ekran osjetljiv

na dodir, posebna vrsta uređaja koja reaguje na pritisak ili dodir; koji

39

se tiče ovakvog ekrana, uređaja 106. trash (n) /træʃ/ Treš var. trash I /treš/ I F1 I M0 – n, m I S1n = umjetničko djelo lošeg kvaliteta = šund, kič; privremeno skladište za datoteke koje su izbrisane od strane korisnika, ali ne i trajno izbrisane iz sistema datoteka = korpa za otpatke II S2f = namjerna orijentacija ka jeftinoj, komercijalnoj umjetnosti, orijentacija u alternativnoj umjetnosti krajem 20.vijek, zasnovana na stvaranju treša 167 107. tweet (n) /twi:t/ Tvit IG /tvit/ I F2 I M0 – n, m I S1n = tekstualni unos, poruka koju korisnik objavljuje na društvenoj mreži Tviter 108. update (n) /'ʌpdeɪt/ apdejt I /apdejt/ I F2 I M0 – n, m I S0 = najnovija verzija ili revizija, naročito kompjuterskog programa = inovirana verzija; novi i svježiji podaci, dopuna nekog teksta novim i svježim podacima = ažuriranje, inoviranje 109. upgrade (n) /'ʌpgreɪd/ apgrejd I /apgrejd/ I F2 I M0 – n, m I S1n = nadgradnja postojećeg kompjuterskog hardvera ili softvera novijim i boljim 110. upload (n) BrE /'ʌpləʊd/; NAmE /'ʌpləʊd/ Aploud I /aploud/ I F2 I M0 – n, m I S0 =

prenos datoteke iz računara korisnika u drugi računarski sistem preko modema i neke linije

80

; tako prenijeta datoteka 111. user (n) BrE /'ju:zə(r)/; NAmE /'ju:zər/ Juzer var. user IG /juzer/ I F2 I M1 – n, m I S1n = korisnik kompjutera, kompjuterskog programa ili interneta 112. userfriendly (adj) BrE /,ju:zə 'frendli/; NAmE /,ju:zər 'frendli/ Juzerfrendli var. userfriendly IG /juzerfrendli/ I F2 I M0 – adj I S1f = (o kompjuterskom programu, uređaju i sl.) lak i jednostavan za korišćenje = predusretljiv 113. username (n) BrE /'ju:zəneɪm/; NAmE /'ju:zərneɪm/ Juzernejm var. username IG /juzernejm/ I F2 I M0 – n, m I S0 = ime korisnika kompjuterskog ili komunikacionog sistema = korisničko ime 114. viral (adj) /'vaɪrəl/ Viralan G /viralan/ I F2 I M2 – adj I S1n = koji se velikom brzinom, poput virusa, širi putem interneta = zarazan 115. vlog (n) BrE /vlog/; NAmE /vlɑ:g/ Vlog G /vlog/ I F1 I M0 – n, m I S0 = vrsta bloga koja koristi video-snimak da izrazi mišljenje autora o nečemu = video blog 116. vlogger (n) BrE /'vlɒgə(r)/; NAmE /'vlɑ:gər/ Vloger G /vloger/ I F2 I M1 – n, m I S0 = autor vloga 117. vlogging (n) BrE /'vlɒgɪŋ/; NAmE /'vlɑ:gɪŋ/ Vlogging G /vlogging/ I F2 I M1 – n, m I S0 = proces pisanja/održavanja vloga 168 118. web (n) /web/ veb IG /veb/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n = svjetska kompjuterska mreža koja povezuje manje kompjuterske mreže i omogućava međusobnu komunikaciju = internet; koji se tiče ovog ogranka ili mreže 119. webinar (n) BrE /'webɪnɑ:(r)/; NAmE /'webɪnɑ:r/ vebinar var. webinar IG /vebinar/ I F2 I M0 – n, m I S0 = onlajn seminar, predavanje ili radionica koju je moguće pratiti uživo preko interneta ili kasnije u obliku snimka 120. web page (n) /'web peɪdʒ/ veb pejdž var. web page IG /veb pejdʒ/ I F2 I M0 – n, m I S0 = veb stranica ili internet stranica koja se sastoji

od niza HTML dokumenata kojima se može pristupiti uz pomoć

108

web pretraživača 121. website (n) /'websaɪt/ veb-sajt IG /veb-sajt/ I F2 I M0 – n, m I S0 =

skup povezanih strana na internetu posvećen jednoj temi ili oblasti = sajt, lokacija

8

122. widget (n) /'wɪdʒɪt/ vidžet var. widget IG /vidžet/ I F2 I M0 – n, m I S1n = komponenta grafičkog korisničkog interfejsa; program koji je sastavni dio velikih programa, mali program, aplikacija, element, dodatak, alatni blok koji prikazuje informacije i poziva korisnika na različite akcije 123. wireless (n) BrE /'waɪərləs/; NAmE /'waɪərləs/ vajrles var. wireless IG /vajrles/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n = bežični prenos podataka, bežična komunikacija = bežični internet; koji ima karakteristike ovakvog interneta 124. zip (n) /zɪp/ Zip G /zɪp/ I F1 I M0 – n, m I S1n = patentni zatvarač, rajsferšlus; uređaj za pohranjivanje podataka na disketu 125. zoom (n) /zu:m/ zum izv. zumiranje I /zum/ I F0 I M0 – n, m II M2 – n, n I S1n = objektiv promjenljive fokusne daljine; postupak kojim se slika postepeno ili brzo približava objektivu na filmu/televiziji, uvećanje/smanjenje slike na monitoru 169 Adaptacija anglicizama na grafijskom nivou (I = 38; G = 34; IG = 53; JP = 0) Analiza adaptacije anglicizama ekscerpiranih iz registra informatike pokazuje nam da najveći broj ovih odrednica svoju grafiju formira kombinacijom izgovora i grafije engleskih modela (53): E attachment = C atačment; E computer = C kompjuter; E driver = C drajver; E malware = C malver; E streaming = C striming... Nakon njih, slijedi broj anglicizama koji su svoj pisani oblik formirali prema izgovoru modela (38): E backup = C bekap; E chipset = C čipset; E e-mail = C imejl; E site = C sajt; E touchpad = C tačped... Od ovih anglicizama, koji su svoju grafiju formirali prema izgovoru, malo manje brojni su anglicizmi čija je grafija formirana prema grafiji modela (34): E banner = C baner; E desktop = C desktop; E hard disk = C hard disk; E print = C print, E toner = C toner... Među anglicizmima koje smo za potrebe analize ekscerpirali iz registra informatike nije zabilježen nijedan primjer formiranja grafije pod uticajem jezika posrednika. Rezultati analize anglicizama na ovom nivou pokazuju nam da je i u polju informatike najbrojnija bila kategorija anglicizama koja svoju grafiju gradi kombinacijom izgovora i grafije modela, čime se dokazuje prethodno pomenuti stav o brojnosti pozajmljenica u okviru ove kategorije. Nasuprot njoj, među ekscerpiranim anglicizmima nema primjera formiranja grafije pod uticajem jezika posrednika, što govori u prilog činjenici da su rijetki primjeri anglicizama uopšte koji se na grafijskom nivou formiraju prema ovom tipu adaptacije. Ovakav rezultat, pored toga, ne iznenađuje ni zbog registra o kome je ovdje riječ. Osim što se Sjedinjene Američke Države smatraju kolijevkom moderne tehnologije i računarstva, što se ne može reći za modu, pravo i ekonomiju kao starije društvene/naučne fenomene/discipline, izuzetno brzi razvoj masovnih medija nesumnjivo je uzrokovao podjednako brz transfer ove engleske leksike u ostale evropske jezike, te mogućnosti za "posredovanje" nije ni bilo. U analizi anglicizama iz registra informatike takođe se bilježi postojanje njihovih paralelnih oblika, jednog ili više prilagođenih, s jedne, i sirovih anglicizama, s druge strane, čime je dokazana prva postavljena hipoteza o varijacijama u formalnom smislu, odnosno o kreiranju kopija engleskih modela i na grafijskom nivou zahvaljujući aktivnoj ulozi crnogorskog kao jezika primaoca. 170 Adaptacija anglicizama na fonološkom nivou (I F0 = 3; I F1 = 38; I F2 = 86) Na fonološkom nivou indeksirano je 127 od 125 ekscerpiranih odrednica, a do nepoklapanja u broju i ovdje dolazi usljed pojave dvije složenice čiji se djelovi po pravilima teorije adaptacije indeksiraju zasebno. Na osnovu rezultata analize zaključujemo da se o nepoklapanju fonoloških sistema crnogorskog i engleskog jezika može govoriti i u polju informatike. Najveći broj anglicizama (86), naime, formira

svoj fonološki oblik na osnovu grafije modela ili kombinacijom grafije i izgovora, čime pripada slobodnoj transfonemizaciji: E account /ə'kaunt/ > C /akaunt/; E computer /kəm'pjutə(r)/ > C /kompjuter/; E dial-up /'daɪəl ʌp/ > C /dajal-ap/; E junk mail /'dʒʌŋk meɪl/ > C /džank mejl/. Nakon što su rezultati na grafijskom nivou pokazali zamjenu engleskih grafema grafemama crnogorskog, te na taj način dokazali i hipotezu o aktivnoj ulozi crnogorskog u procesu pozajmljivanja iz engleskog, rezultati kojima svjedočimo i na ovom, fonološkom nivou, potvrđuju nam istu hipotezu. U najvećem broju ispitivanih anglicizama iz polja informatike takođe je došlo do zamjene fonema engleskog jezika fonemama crnogorskog. Znatno manji broj anglicizama ekscerpiranih iz ovog registra prošao je kroz djelimičnu ili kompromisnu adaptaciju, njih 38. U njihovom slučaju, foneme engleskog zamijenjene su fonemama crnogorskog jezika koje im samo djelimično odgovaraju: E broadband /'brɔ:dbænd/ > C /brodbend/; E default /di'fɔ:lt/ > C /difolt/; E hashtag /'hæftæg/ > C /hešteg/; E trash /træʃ/ > C /treš/... Konačno, nultom tipu adaptacije pripada najmanji broj anglicizama iz naše analize (3): E bug /bʌg/ > C /bag/; E google /'gu:gl/ > C /guglati/; E zoom /zu:m/ > C zum. Kao i u registru mode i registru ekonomije i prava, mala brojnost anglicizama u okviru ovog tipa adaptacije i u registru informatike govori u prilog jasnim razlikama među fonološkim sistemima crnogorskog i engleskog jezika, a time dokazuje i aktivnu ulogu crnogorskog kao jezika primaoca koji sam kreira kopije modela zamjenom engleskih fonema uz pomoć sopstvenih resursa, tj. fonema. 171 Adaptacija anglicizama na morfološkom nivou (I M0 = 84; I M1 = 25; I M2 = 14; II M2 = 12; II ME = 3) Na morfološkom nivou indeksirano je 138 anglicizama, a do nepoklapanja u ukupnom i broju morfološki indeksiranih odrednica i u polju informatike dolazi usljed navođenja i morfološke analize izvedenih oblika. Daleko najveći broj ekscerpiranih anglicizama (84) iz registra informatike prenosi se prema slobodnoj transmorfemizaciji, što će reći da morfološka adaptacija izostaje u tako velikom broju: E backup = C bekap; E chat = C čet; E display = C displej; E internet = C internet; E password = C pasvord... Slična situacija je bila i u registru mode i ekonomije i prava što se, kao što smo već objasnili, duguje imenicama koje su najbrojnija vrsta ekscerpiranih riječi u našem materijalu i koje zbog svog sastava uglavnom i prolaze kroz ovaj tip transmorfemizacije. Budući da kroz ovaj tip transmorfemizacije prolaze i anglicizmi čiji nastavci i nisu tipični za naš jezik, primjetne su kod jednog broja anglicizama iz ovog polja tzv. inovacije u distribuciji fonema i fonemskih skupina u njihovom morfološkom sastavu: E blogging = C blöging; E floppy = C flopi; E hosting = C hosting... Kompromisnu transmorfemizaciju bilježimo kod 25 anglicizama iz ovog polja: E attachment = C atačment; E blogging = C blöging; E computer = C kompjuter; E computing = C kompjuting; E streaming = C striming; E surfing = C surfing; E vlogger = C vloger... Dok u pogledu mnogih anglicizama primjećujemo zadržavanje na ovom stepenu, odnosno tzv. inovacije i na morfološkom nivou našeg jezika (E computer = C kompjuter, E blogger = C blöger, E hacker = C haker, E printer = C printer), kod nekih se primjećuje i kolebanje u pogledu dalje adaptacije. Nerijetko je, naime, postojanje paralelnih oblika kod kojih je došlo do zamjene engleskih sufiksa domaćim: E blogging = C blöging + izv. blogovanje, E surfing = C surfing + izv. surfovanje, E streaming = C striming + izv. strimovanje... Najmanji broj anglicizama iz naše analize (14) integrisan je potpuno na morfološkom nivou u jeziku primaocu. Potpuna transmorfemizacija u primarnoj adaptaciji anglicizama iz registra informatike uključuje odrednice kod kojih su pomoću domaćih sufiksa formirani oblici glagola i pridjeva ili zamijenjeni engleski imenički sufiksi: E application = C aplikacija; E computerize = C kompjuterizovati; E digital = C digitalan; E download = daunloudovati; E hack = hakovati; E viral = C viralan... Kada je riječ o potpunoj transmorfemizaciji u sekundarnoj adaptaciji, broj anglicizama tako formiranih za jedan je veći od onih koji su kroz ovaj tip transmorfemizacije 172 prošli u primarnoj adaptaciji (15). Ovdje spadaju izvedeni oblici već preuzetih imenica (E zoom = C zum > C zumiranje), izvedene imenice od preuzetih glagola (E google = C guglati > C

guglanje; E hack = C hakovati > C hakovanje), kao i pridjevi nastali od imenica (E hacker = C haker > C hakerski; E software = C softver > C softverski). Budući da sekundarna adaptacija uključuje i anglicizme kod kojih je u toku transfera došlo do elipse, u našoj analizi bilježimo tri takva slučaja: E e-mail > C mejl; E web hosting > C hosting; E Internet provider > C provajder. Adaptacija anglicizama na semantičkom nivou (I S0 = 53; I S1n = 63; I S1f = 8; II S2n = 0; II S2f = 1) Rezultati analize adaptacije na semantičkom nivou pokazuju da je najveći broj anglicizama ekscerpiranih iz registra informatike pretrpio suženje značenja (71). Od ovog broja, čak 63 anglicizma su to suženje pretrpjela u značenjskom broju 71: E account > C akaunt: sopstveni nalog u računarskom sistemu/korisnički nalog, račun; E drive > C drajv: jedinica diska, uređaj za snimanje i čitanje podataka s diska; E stream > C strim = protok, emitovanje podataka; E tweet > C tvit: tekstualni unos, poruka koju korisnik objavljuje na društvenoj mreži Tviter... S druge strane, 8 je odrednica koje su svoje značenje prilikom transfera iz engleskog u crnogorski suzile u polju: E password > C pasvord: jedinstveni

niz znakova koje korisnik mora unijeti **da bi pristupio nekom** kompjuterskom **sistemu = lozinka/** 1
šifra

(lozinka samo za pristup kompjuterskom sistemu); E processor – C processor I S1f = elektronski uređaj za obradu podataka, dio računara koji obavlja te operacije (upravlja većinom njegovih funkcija); procesor hrane = multipraktik (ne i bilo koji drugi predmet/osoba za obradu, procesuiranje nečega); E restart > C restart: ponovno pokretanje kompjutera bez njegovog prethodnog isključivanja (samo ponovno pokretanje kompjutera)... Kao i u registru ekonomije i prava, semantička promjena suženja značenja prisutna je i u ovom registru kod više od polovine ukupnog broja analiziranih anglicizama. Na taj način dokazana je druga hipoteza, tj. da je usljed aktivne uloge crnogorskog kao jezika primaoca došlo do udaljavanja anglicizma od modela i na značenjskom, osim na formalnom planu. Ovaj rezultat takođe potvrđuje generalnu tendenciju ka suženju značenja u jezicima 71 Detaljniji uvid u ukupan broj značenja modela (značenja koja jesu i koja nisu prenesena u anglicizam) vidjeti u prilogu Značenje engleskih modela. 173 primaocima koji najčešće i zadržavaju ono značenje ili značenja modela koja popunjavaju leksičke praznine. I u ovom registru samo je jedan anglicizam proširio značenje, adaptirajući se tako u drugom stepenu adaptacije. Riječ je o anglicizmu treš koji je jedno svoje značenje proširio u polju, nakon što je prilikom transfera u crnogorski suzio broj značenja u modelu: E trash > C trash: I S1n umjetničko djelo lošeg kvaliteta = šund, kič; privremeno skladište za datoteke koje su izbrisane od strane korisnika, ali ne i trajno izbrisane iz sistema datoteka = korpa za otpatke > II S2f = namjerna orijentacija ka jeftinoj, komercijalnoj umjetnosti, orijentacija u alternativnoj umjetnosti krajem 20. vijeka, zasnovana na stvaranju treša. Zajedno sa daleko brojnijim primjerima anglicizama koji su suzili značenje prilikom transfera, ovaj anglicizam potvrđuje drugu hipotezu da će se pozajmljenice, zahvaljujući aktivnoj ulozi jezika primaoca i komunikativnih potreba njegovih govornika, značenjski udaljavati u odnosu na modele od kojih su nastale. Iako nije veći od broja anglicizama koji su se, bilo suženjem ili proširenjem značenja, semantički udaljili od modela, broj anglicizama koji je zadržao značenje ili značenja modela iz engleskog jezika prilično je visok i u ovom registru – 53: E blog = C blog: lična stranica na internetu sa komentarima i mišljenjem autora o nečemu; E chipset = C čipset: grupa integrisanih kola koja rade zajedno; E dial-up = C dajal-ap: koji se tiče vrste, načina pristupanja internetu pomoću telefonske linije; E webinar = C vebinar: onlajn seminar, predavanje ili radionica koju je moguće pratiti uživo preko interneta ili kasnije u obliku snimka...

Osim ovih, bilježimo i primjere nulte ekstenzije koja podrazumijeva prenos dva ili više značenja, što i nije česta pojava prilikom transfera pozajmljenica: E computerisation = C opremanje ustanova kompjuterima + unos podataka u kompjuter – zamjena manuelnog rada kompjuterima; E e-mail = C imejl: elektronsko/kompjutersko sredstvo pisane komunikacije putem interneta, razmjenjivanje tekstualnih poruka putem interneta = elektronska pošta + tako poslata/primljena poruka = elektronska poruka/pismo; E surf = C surfovati: održavati se na specijalnoj dasci po velikim talasima + tragati za informacijama na internetu prelazeći s jednog sajta na drugi = pretraživati... Na kraju, budući da se i u slučaju ovog registra, kao i ostalih ispitivanih, radi o specijalizovanoj vrsti jezika, očekivano je unutar njega veliko prisustvo anglicizama čije je značenje jednako značenju koje njihovi modeli imaju u engleskom jeziku. Njihov broj je, ipak, dosta manji od broja anglicizama koji su se semantički udaljili od modela, zahvaljujući čemu je i u ovom, kao i u registru ekonomije i prava, bilo moguće potvrditi drugu hipotezu o aktivnoj ulozi jezika primaoca unutar kog se značenje ovih riječi konstruiše u skladu sa komunikativnim potrebama njegovih govornika.

174 5.4 Rezultati analize adaptacije anglicizama registru sporta na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou Posljednju grupu anglicizama čiju smo adaptaciju ispitali u sklopu prvog istraživačkog zadatka čine anglicizmi iz registra sporta. Kao što je to bio sličaj sa anglicizmima iz polja mode, ekonomije i prava, i informatike, u produžetku prvo slijedi tabelarni prikaz a zatim i sumiranje rezultata analize adaptacije anglicizama iz registra sporta. Tabela 4: Adaptacija anglicizama u registru sporta E C G F M S 1. aerobics (n) BrE /eə 'rəʊbɪks/; NAmE /e'roubɪks/ aerobik IG /aerobik/ I F2 II ME, Ps, M0 – n, m; mod I S0 = posebne gimnastičke vježbe za jačanje disajnih organa i srca; ritmička gimnastika; koji je u vezi sa aerobikom 2. alley-oop (n) /,æli 'u:p/ alej-up var. alley-oop IG /alej-up/ I F1 I M0 – n, m; mod I S0 = zakucavanje prilikom prijema dobačene lopte u skoku; koji se tiče ovakvog dodavanja lopte, manevra ili zakucavanja 3. anti-doping (adj) /,ænti'dɒpɪŋ/ antidoping G /antidoping/ I F2 I M1 – adj; n, m I S0 = koji je usmjeren protiv dopinga, koji se tiče kontrole dopinga; sama kontrola dopinga kod sportista 4. aquaplaning (n) /'ækwəpleɪŋ/ akvaplaning IG /akvaplaning/ I F2 I M1 – n, m I S0 = klizanje vozila usljed sloja vode koji se stvara između gume i mokrog asfalta; sportsko skijanje na vodi akvaplanom (vodena skija) koji vuče motorni čamac 5. back (n) /bæk/ bek I /bek/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = igrač koji u timu igra odbranu, igrač zadnje linije, uže odbrane (u fudbalu, košarci, rukometu itd.); takva pozicija u igri 175 6. backhand (n) /'bækhænd/ bekhend I /bekhend/ I F1 var. bekind, backhand I M0 – n, m I S1n = udarac (u tenisu i sl.) desnom rukom slijeva nadesno, ili lijevom zdesna nalijevo 7. badminton (n) /'bædmɪntən/ badminton G /badminton/ I F2 var. bagminton, badmington, bedminton I M0 – n, m I S0 = igra lakim reketima i lopticom na kojoj su pričvršćena perca, slična tenisu 8. baseball (n) /'beɪsbɔ:l/ bejzbol IG var. baseball /bejzbol/ I F2 I M0 – n, m I S1n = sportska igra koju igraju dvije ekipe od po 9 igrača uz pomoć posebne palice, lopte i rukavica 9. basketball (n) BrE /'bɑ:skɪtbɔ:l/; NAmE /'bæskɪtbɔ:l/ basketbol IG var. basketball izv. basket /basketbol/ I F1 I M0 – n, m II ME, M0 – n, m; mod I S1n = košarka 10. body-builder (n) BrE /'bɒdɪbɪldə(r)/; NAmE /'bɑ:dɪbɪldər/ bodibilder, IG body-builder var. bodi bilder izv. Bilder izv. Bilderka /bodibilder/ I F2 I M1 – n, m II ME, M1 – n, m II M2 – n, f I S0 = onaj koji koji bilduje, vježbama razvija mišiće, onaj koji se bavi bodi-bildingom = bilder 11. body-building (n) BrE /'bɒdɪbɪldɪŋ/; NAmE /'bɑ:dɪbɪldɪŋ/ bodi-bilding IG var. body-building izv. bilding /bodi-bilding/ I F2 I M1 – n, m II ME, M1 – n, m I S0 = razvijanje, oblikovanje mišića posebnim vježbama 12. box (v) BrE /bɒks/; NAmE /bɑ:ks/ Boksovati IG /boksovati/ I F1 I M2 – vt, vi I S0 = baviti se boksom, boriti se kao bokser; udarati pesnicama 13. boxing (n) BrE /'bɒksɪŋ/; NAmE /'bɑ:ksɪŋ/ boks IG /boks/ I F1 II ME, M0 – n, m I S0 = vrsta sporta, borba pesnicama naročitim rukavicama, pesničenje = boks 14. break (n) /breɪk/ Brejk I var. break /brejk/ I F2 I M0 – n, m I S1n = žarg. prekid, pauza; muz. kratka improvizacija u muzici (ob. džezu); sp. prekid borbe u boks, u tenisu –

pobjeda u igri, početni udarac u bilijaru 176 15. bungee-jumping (n) /'bʌndʒi dʒʌmpɪŋ/ bandži- džamping izv. bandži IG /bandži/ I /dʒampɪŋ/ I F2 F1 I M1 – n, m II ME, M0 – n, m I S0 = vrsta ekstremnog sporta, skakanje s velike visine pomoću elastičnog užeta pričvršćenog za noge skakača koje ga povuče nazad prije nego udari u zemlju/vodu 16. centre forward (n) BrE /,sentə'fɔ:wəd/; NAmE /,sentər'fɔ:rwəd/ (NAmE center forward) centarfor IG /centarfor/ I F2 II ME, Ps, M0 – n, m I S0 = središnji igrač u timu (posebno u fudbalu) koji vodi napad, centralni napadač = srednjak 17. centre half (n) BrE /,sentə'hɑ:f/; NAmE /,sentər'hæf/ (NAmE center half) centarhalf IG /centarhalf/ I F2 I M0 – n, m I S0 = centralni igrač odbrane 18. challenge (n) /'tʃælɪndʒ/ čelendž IG /čelendž/ I F1 I M0 – n, m I S1n = nova tehnologija u sportu koja omogućava ponovni pregled snimka i opozivanje ili provjeru sudijskih odluka = video provjera 19. challenger (n) BrE /'tʃælɪndʒə(r)/; NAmE /'tʃælɪndʒər/ čelendžer var. čelindžer IG /čelendžer/ I F2 I M1 – n, m I S1n = onaj koji izaziva prvaka u sportu (posebno u boksu) = izazivač 20. championship (n) /'tʃæmpɪənʃɪp/ čempionšip IG /čempionšip/ I F2 I M1 – n, m I S1n = prvaštvo, pobjedništvo = šampionat 21. clinch (n) /kɪntʃ/ klinč I /klinč/ I F1 I M0 – n, m I S1n = položaj obuhvatanja protivnika jednom rukom, stisak, zahvat (u boksu, rvanju) 22. crawl (n) /krɔ:l/ Kraul IG /kraul/ I F1 I M0 – n, m I S1n = stil plivanja pri kome se ruke naizmjenično zabacuju, a noge naizmjenično udaraju gore-dolje 23. cricket (n) /'krɪkɪt/ kriket IG /kriket/ I F1 I M0 – n, m I S1n = vrsta sportske igre u kojoj je cilj da se malom tvrdom loptom, odbačenom pomoću palice, pogode vrata protivničke ekipe (popularna u Velikoj Britaniji i zemljama Komonvelta) 177 24. curling (n) BrE /'kɜ:lɪŋ/; NAmE /'kɜ:rlɪŋ/ Karling var. kerling IG /karling/ I F2 I M1 – n, m I S0 = zimski sport na ledu između dvije ekipe koje nastoje da kamenu ploču dobace što bliže označenom prostoru 25. derby (n) BrE /'dɑ:bi/; NAmE /'dɜ:ri/ derbi IG /derbi/ I F1 I M0 – n, m I S0 = poznata tradicionalna konjska trka u Engleskoj; veoma važna utakmica, odlučna na nekom takmičenju (posebno u fudbalu i košarci); vrsta šešira slična cilindru 26. doping (n) /dɒpɪŋ/ doping G /doping/ I F2 I M1 – n, m; mod I S0 = upotreba stimulativnih sredstava koja vještački pojačavaju snagu i izdržljivost stvarajući naviku i štetno djelujući na zdravlje (zbog čega se zabranjuje u sportu), dopingovanje; II S2n = takva nedozvoljena, stimulativna sredstva; koji se odnosi na takva sredstva 27. draft (n) BrE /dra:ft/; NAmE /dræft/ Draft G /draft/ I F1 I M0 – n, m I S1n = koncept, nacrt; u SAD-u, sistem kojim se u klubovima u profesionalnoj ligi (u košarci, hokeju, ragbiju itd.) određuje s kojim igračima mogu potpisati ugovore; mjenica 28. dribble (v) /'drɪbl/ Driblati izv. driblanje I /dribl/ I F1 I M2 – vt, vi II M2 – n, n I S1n = vješto voditi loptu (naročito u fudbalu) ne dopuštajući protivničkim igračima da je oduzmu; II S2n = varati koga, vući za nos 29. dribbling (n) /'drɪb.əl.ɪŋ/ Dribling G /dribling/ I F2 I M1 – n, m I S1n = vješto vođenje lopte (naročito u fudbalu) ne dopuštajući protivničkim igračima da je oduzmu = driblovanje; II S2n = varanje koga, manipulacija, nadigranost = driblovanje 178 30. drop kick (n) BrE /'drɒp kɪk/; NAmE /'dra:p kɪk/ drop-kik I /drop-kik/ I F1 I M0 – n, m I S0 = udarac po lopti nakon što je odskočila od zemlje 31. drop shot (n) (also dink) BrE /'drɒp ʃɒt/; NAmE /'dra:p ʃɑ:t/ drop-šot I /drop-šot/ I F1 I M0 – n, m I S0 = vješt udarac u tenisu kojim se lopti skraćuje putanja i ona pada neposredno preko mreže, tako da protivnički igrač ne može da je stigne 32. fadeaway (n) /feɪdə'weɪ/ fejd-avej fejd-vej var. fade-away IG /fejdavej/ I F2 I M0 – n, m I S1n = šut sa odrazom unazad – vrsta šuta (obično u košarci, bejzbolu) 33. fan (n) /fæn/ fan G /fan/ I F1 I M0 – n, m; mod I S0 = ljubitelj, obožavalac, navijač, pobornik sportskog kluba, slavne ličnosti, vrste muzike i sl.; koji se odnosi na ljubitelje, obožavaoce, navijače, pobornike 34. fair (adj) BrE /feə(r)/; NAmE /fer/ fer I /fer/ I F1 I M0 – adj I S1n = koji je častan, pošten, besprekoran, korektan u postupanju 35. fair play (n) BrE /,feə'pleɪ/; NAmE /,fer'pleɪ/ fer plej I /fer/ I F1 /plej/ I F2 I M0 – n, m I S0 = poštena, časna, korektna igra (u sportskim takmičenjima); pošten, ispravan postupak, odnos prema nekome 36. finish (n) /'fɪnɪʃ/ Finiš I /finiš/ I F1 I M0 – n, m I S1n = odlučujući dio takmičenja u trčanju/plivanju i sl. = završnica; kraj, svršetak 37. fit (adj) /fɪt/ fit G /fit/ I F1 I M0 – adj

I S1n = koji je u dobroj fizičkoj kondiciji 38. fitness (n) /'fɪtnəs/ fitnes G /fitnes/ I F2 I M1 – n, m; mod I S1n = fizička izdržljivost, kondicija; koji se tiče fizičke izdržljivosti II S2n = fizičke vježbe za kondiciju i oblikovanje tijela; koji se tiče ovih vježbi 39. floater (n) BrE /'fləʊtə(r)/; NAmE /'flaʊtər/ flouter IG /flouter/ I F2 I M1 – n, m I S1f = vrsta šuta u košarci, šut jednom rukom u visokom luku 179 40. football (n) /'fʊtbɔ:l/ fudbal izv. fudbalski IG /fudbal/ I F1 I M0 – n, m II M2 – adj I S1n = vrsta sportske igre loptom između dvije ekipe sa po 11 igrača u kojoj pobjedu odlučuju postignuti golovi, nogomet; fudbalska lopta 41. footballer (n) BrE /'fʊtbɔ:lə(r)/; NAmE /'fʊtbɔ:lər/ fudbaler izv. fudbalerski IG /fudbaler/ I F2 I M1 – n, m II M2 – adj I S1f = igrač fudbala, nogometa 42. forehand (n) BrE /'fɔ:hænd/; NAmE /'fɔ:rhænd/ Forhend I /forhend/ I F1 I M0 – n, m I S1n = u tenisu/stonom tenisu udarac sa dlanom okrenutim naprijed (supr. bekhend) 43. forward (n) BrE /'fɔ:wəd/; NAmE /'fɔ:rwəd/ Forvard IG /forvard/ I F2 I M0 – n, m I S0 = igrač napada u fudbalu ili hokeju itd. = napad, napadač u sportskoj igri 44. foul (n) /faʊl/ faul I /faul/ I F2 I M0 – n, m I S1n = prekršaj pravila u sportu, nedopušten grub napad na protivnika (u fudbalu, košarci itd.) = prekršaj 45. frame (n) /freɪm/ frejm I /frejm/ I F2 I M0 – n, m I S1n = jedan dio partije/meča u bilijaru, snukeru, kuglanju 46. game (n) /geɪm/ Gem I /gem/ I F2 I M0 – n, m I S1n = dio odigrane partije u tenisu s određenim zbirom poena (pogodaka) 47. goal (n) BrE /gəʊl/; NAmE /gou/ Gol IG /gol/ I F2 I M0 – n, m I S1n = u sportskim igrama naziv za prostor ograničen dvijema stativama i prečkom kroz koji treba ubaciti loptu (u fudbalu, vaterpolu i sl) ili pločicu (u hokeju i sl); u fudbalu, hokeju i drugim sportskim igrama pogodak koji se daje ubacivanjem lopte ili pločice kroz taj prostor protivnika 48. golf (n) BrE /gɒlf/; NAmE /gɑ:lf/, /gɔ:lf/ Golf G /golf/ I F1 I M0 – n, m I S0 = sportska igra na travnatom terenu u kojoj igrač treba da sa što manje udaraca štapom ubaci lopticu u pripremljenu jamicu 49. golfer (n) BrE /'gɒlfə(r)/; golfer G /golfer/ I F2 I M1 – n, m I S0 = igrač golfa 180 NAmE /'gɑ:lfər/ /'gɔ:lfər/ 50. grand slam (n) (also slam) /,grænd 'slæm/ grend slem var. grand slam I /grendsləm/ I F1 I M0 – n, m I S1n = naziv za najveće svjetske turnire u tenisu, ragbiju, golfu i sl. sportovima; II S2n = pobjeda na takvom turniru 51. gym (n) /dʒɪm/ Džim var. Gym I /džim/ I F1 I M0 – n, m I S1n = sala za gimnastiku, teretana 52. hawk-eye (n) /,hɔ:k 'ai/ hok-aj var. hawk-eye IG /hok/ I F1 /aj/ I F2 I M0 – n, m I S0 = tehnologija u sportu, kompjuterski sistem kojim se uz pomoć kamera/snimaka utvrđuje validnost pogodaka i sudijskih odluka (ob. u tenisu i fudbalu) 53. hockey (n) BrE /'hɒki/; NAmE /'hɑ:ki/ hokej izv. hokejski IG /hokej/ I F1 I M0 – n, m; mod II M2 – adj I S1n = sportska igra na ledu u kojoj igrači nastoje da uz pomoć posebnih štapova utjeraju pločicu (pak) u protivnički gol; koji se odnosi na hokej 54. jiu-jitsu (n) /dʒu:'dʒɪtsu:/ džiju-džicu IG /džiju-džicu/ I F1 I M0 – n, m I S0 = japanska borilačka vještina samoodbrane iz koje se razvio džudo 55. jockey (n) BrE /'dʒɒki/; NAmE /'dʒɑ:ki/ džokej IG /džokej/ I F1 I M0 – n, m I S1n = profesionalni jahač na konjskim trkama 56. jog (v) BrE /dʒɒg/; NAmE /dʒɑ:g/ džogirati izv. džogiranje I /džogirati/ I F1 I M2 – vi II M2 – n, m I S1n = trčati laganim korakom u cilju održavanja kondicije 57. jogging (n) BrE /'dʒɒgɪŋ/; NAmE /'dʒɑ:gɪŋ/ džoging IG /džoging/ I F2 I M1 – n, m I S0 = rekreativno trčanje u cilju održavanja kondicije = džogiranje 58. judo (n) BrE /'dʒu:dəʊ/; NAmE /'dʒu:dou/ džudo IG /džudo/ I F2 I M0 – n, m; mod I S0 = japanska borilačka vještina nastala od džiju-džica, oblik džiju-džica; koji se odnosi na džudo 59. karting (n) BrE /'kɑ:ɪŋ/; NAmE /'kɑ:rtɪŋ/ karting G /karting/ I F2 I M1 – n, m; mod I S0 = sport u kom se voze trke malim vozilima na četiri točka bez karoserije; koji se odnosi na karting 181 60. kick-boxer (n) BrE /'kɪk bɒksə(r)/; NAmE /'kɪk bɑ:ksər/ Kikbokser IG /kik/ I F1 /bokser/ I F2 I M1 – n, m I S0 = onaj koji se bavi kik-boksom 61. kick-boxing (n) BrE /'kɪk bɒksɪŋ/; NAmE /'kɪk bɑ:ksɪŋ/ kik-boks IG /kik-boks/ I F1 I M1 – n, m; mod I S0 = vrsta boksa u kojoj je dozvoljeno udaranje i nogama; koji se tiče kik-boksa 62. knock-down (n) BrE /'nɒk daʊn/; NAmE /'nɑ:k daʊn/ nokdaun IG var. knock-down, nok-daun /nokdaun/ I F2 I M0 – n, m I S1n = snažan udarac, obično u boks, koji protivnika obara na tlo, ali mu omogućava da se ponovo podigne i nastavi borbu prije isteka od deset

sekundi; fig. veliki udarac, stanje bespomoćnosti, poraza i sl. 63. knockout (n) BrE /'nɒkɑʊt/; NAmE /'nɑ:kɑʊt/ nokaut, nokaut var. knock-out I /nokaut/ I F2 I M0 – n, m I S1n = udarac u boksu kojim se protivnik onemogućava da nastavi borbu i koji označava njegov poraz, stanje boksera koji je dobio takav udarac; fig. odlučujući udarac, izjava, potez ili manevar kojim se nanosi konačni poraz protivniku u sporu, raspravi i sl. 64. lob (n) BrE /lɒb/; NAmE /lɑ:b/ lob G /lob/ I F1 I M0 – n, m I S1n = u sportskim igrama loptom (obično u tenisu i fudbalu) udarac kojim se lopta u visokom luku prebacuje iznad, preko protivničkog igrača 65. lockout (n) BrE /'lɒkɑʊt/; NAmE /'lɑ:kɑʊt/ lokaut I /lokaut/ I F2 I M0 – n, m I S1n = obustava rada ili zatvaranje preduzeća i masovno otpuštanje koje vrše sami vlasnici kao odgovor na štrajk zaposlenih ili da bi ih prisilili da odustanu od svojih zahtjeva; štrajk sportskih igrača, prekid sezone 66. match (n) /mætʃ/ Meč I /meč/ I F1 I M0 – n, m I S1n = sportsko takmičenje između dva pojedinca ili tima = utakmica, sportski susret 182 67. outsider (n) /'aʊt'saɪdə(r)/ Outsajder IG /outsajder/ I F2 I M1 – n, m I S0 = onaj koji je izvan nečega, po strani, neupućen čovjek; u takmičenju, obično sportskom, onaj ko nema nikakvih izgleda za pobjedu 68. paragliding (n) /'pærəglɑɪdɪŋ/ Paraglajding IG /paraglajding/ I F2 I M1 – n, m I S0 = jedan od ekstremnih vazduhoplovnih sportova, ujedno takmičarski i rekreativni sport, letenje pomoću paraglajdera 69. pass (n) BrE /pɑ:s/; NAmE /pæs/ pas G /pas/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = u fudbalu i drugim igrama,

dodavanje lopte suigraču ; pri **kartanju, izjava da igrač** odustaje **u dotičnoj igri** i ne **igra**

29

do sljedećeg dijeljenja; koji se odnosi na pas 70. penalty kick (n) /'penəlti kik/ penaltik izv. penal IG /penaltik/ I F2 II ME, Ps, M0 – n, m II ME, M0 – n, m I S0 = najstroži kazneni udarac koji se u igri dosuđuje protiv one strane čiji igrač načini određeni nedozvoljeni prekršaj (u fudbalu, rukometu, vaterpolu i drugim grupnim sportovima), penal, jedanaesterac 71. pick-and-roll (n) BrE \ 'pik-ən(d)-'roəl\ NAmE \ 'pik-ən(d)-'roul\ pik-en-rol, pikenrol IG /pikenrol/ I F2 I M0 – n, m I S0 = vrsta napadačke akcije u košarci u kojoj igrač postavlja blok (pick) za svog saigrača koji vodi loptu i zatim kreće iza odbrambenog igrača (roll) da bi prihvatio dodavanje 72. pick and pop (n) (also pick and roll) \ 'pik-ən(d)-'pop\ pikenpop IG /pikenpop/ I F2 I M0 – n, m I S0 = vrsta ofanzivne košarkaške akcije, nastala iz pik-en-rola, u kojoj igrač ne kreće direktno na koš, već postavlja blok saigraču sa loptom, pomjera se u stranu, prima loptu i tako omogućava sebi otvoren šut 183 73. ping-pong (n) BrE /'pɪŋ pɒŋ/; NAmE /'pɪŋ pɔ:ŋ/, /'pɪŋ pɑ:ŋ/ ping-pong G /ping-pong/ I F2 I M0 – n, m; mod I S0 = stoni tenis; međusobno optuživanje, prebacivanje odgovornosti na drugoga u političkom i uopšte javnom životu; koji se odnosi na ping-pong 74. pit-stop (n) BrE /'pɪt stɒp/; NAmE /'pɪt stɑ:p/ pit-stop G /pit stop/ I F1 I M0 – n, m I S1n =

kratko zaustavljanje automobila van piste radi uzimanja goriva , promjene **gume i sl. tokom trke =**
servisno zaustavljanje

1

75. pivot (man) (n) /'pɪvət/ pivot G /pivot/ I F2 I M0 – n, m I S1n = središnja pozicija, središnji igrač koji izvodi napade, ključni igrač, obično u košarci = centar/ključni igrač 76. play-maker (n) BrE /'pleɪmeɪkə(r)/; NAmE /'pleɪmeɪkər/ Plejmejker IG /plejmejker/ I F2 I M1 – n, m I S0 = igrač u

nekom timskom sportu koji predvodi napad da bi stvorio uslove za postizanje pogotka = plej, **vođa** igre

1

77. play-off (n) BrE /'pleɪ ɒf/; NAmE /'pleɪ ɔːf/ var. play off, off-play plej-of, plejof I /plejof/ I F2 I M0 – n, m I S0 = dodatna utakmica u kojoj se odlučuje pobjednik neriješene utakmice = doigravanje; jedna od utakmica u nizu koja odlučuje o pobjedniku prvenstva = doigravanje 78. polo (n) BrE /'pəʊləʊ/; NAmE /'pəʊləʊ/ polo G /polo/ I F2 I M0 – n, m; mod I S1n = igra u kojoj igrači na konjima (danas i na biciklima) dugom palicom udaraju drvenu loptu dugim štapovima; košulja/majica s okruglim zavrnutim okovratnikom; koji se odnosi na takvu košulju/majicu 79. racket (n) /'ræktɪ/ Reket IG /reket/ I F1 I M0 – n, m I S1n = rekvizit u tenisu/stonom tenisu kojim se udara loptica; II S2n = onaj koji se bavi tenisom/stonim tenisom, teniser, stonoteniser; (u košarci) obilježeni prostor ispod koša 184 80. rally (n) /'ræli/ Reli I /reli/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = autotrka na javnim putevima po uobičajenim saobraćajnim pravilima; razmjena udaraca sportu, obično tenisu; koji se odnosi na ovakvu trku 81. ring (n) /rɪŋ/ Ring G /ring/ I F2 I M0 – n, m I S1n = četvrtast prostor ograđen kanapima i prilagođen za boks mečeve i slične borilačke sportove; boks 82. rodeo (n) BrE /'rəʊdiəʊ/, /rəʊ'deɪəʊ/; NAmE /'rəʊdiəʊ/, /rəʊ'deɪəʊ/ Rodeo G /rodeo/ I F2 I M0 – n, m I S1n = takmičenje u kaubojskim vještinama, takmičenje u jahanju, ob. neukroćenih konja i bikova, u bacanju lasa i drugim vještinama; skupljanje stoke u krda; nadmetanje u vještini upravljanja motociklom, naročito u izvođenju opasnih i spektakularnih skokova 83. rookie (n) /'ruki/ ruki I /ruki/ I F1 I M0 – n, m I S1n = igrač

koji prvi put nastupa u toku jedne sezone , naročito **u nekom profesionalnom timu = novajlija**

1

84. rugby (n) /'rʌɡbi/ Ragbi I /ragbi/ I F1 I M0 – n, m; mod I S0 = sportska igra jajolikom loptom; koji se odnosi na ragbi 85. safety car (n) (also pace car) BrE /'seɪfti/ /kɑː(r)/; NAmE /'seɪfti/ /kɑːr/ seɪfti-kar var. safety car I /seɪfti/ I F2 /kar/ I F1 I M0 – n, m I S1f = vozilo koje se iz predostrožnosti i u cilju sprečavanja rizika u takmičenjima u automobilizmu i motosportu pojavljuje ispred vodećeg vozača 86. score (n) BrE /skɔː(r)/; NAmE /skɔːr/ Skor I /skor/ I F1 I M0 – n, m I S1n = privremeni ili konačni rezultat neke utakmice, takmičenja ili igre; muzika komponovana za neki film, komad...; partitura 87. scout (n) /skaut/ skaut I /skaut/ I F2 I M0 – n, m I S1n = izviđač, izvidnik, pripadnik skautizma, međunarodnog pokreta ljubitelja prirode; osoba koja umije da 185 prepozna talenat, potencijal (ob. u sportu) = lovac na talente 88. scouting (n) /'skautɪŋ/ Skauting IG /skauting/ I F2 I M1 – n, m I S1n = dijagnostika i prognoziranje uspješnog bavljenja nečim (ob. određenim sportom) 89. scuba diving (n) BrE /'skuːbə daɪvɪŋ/; NAmE /'skuːbə daɪvɪŋ/ skubadajving IG /skubadajving/ I F2 I M1 – n, m I S0 = ronjenje pod vodom s aparatom za kiseonik kao vid sporta ili rekreacije 90. set (n) /set/ set G /set/ I F1 I M0 – n, m; mod I S1n = dio meča u nekim sportovima (tenisu, odbojci ili stonom tenisu); skup, zbirka, garnitura ili komplet koji čini jednu cjelinu – komplet ili garnitura određenih upotrebnih stvari; grupa muzičkih kompozicija koje čine cjelinu; posebno pripremljena scena za snimanje filma 91. shoot (v) /ʃuːt/ Šutirati I /šut/ I F1 I M2 – vi/vt, A1 I S1n = udariti loptu u sportu (fudbalu, rukometu, košarci...); udariti, udarati nogom, ritnuti; odbaciti, izbaciti 92. shooter (n) BrE /'ʃuːtə(r)/; NAmE /'ʃuːtər/ šuter IG /šuter/ I F2 I M1 – n, m I S1n = onaj koji u nekom sportu uspješno udara loptu, šutira 93. skateboard (n) BrE /

'skertbɔ:d/; NAmE /'skertbɔ:rd/ skejtbord I /skejtbord/ I F2 I M0 – n, m I S0 = daska s točkicama koja služi za zabavu i vožnju, popularna među omladinom = daska za klizanje 94. skateboarding (n) BrE /'skertbɔ:diŋ/; NAmE /'skertbɔ:rdiŋ/ skejtbording IG /skejtbording/ I F2 I M1 – n, m I S0 = vožnja skejtborda 95. skater (n) BrE /'skertə(r)/; NAmE /'skertər/ skejter IG /skejter/ I F2 I M1 – n, m I S1n = onaj koji vozi skejtbord/skejtbord 96. ski-lift (n) /'ski:lift/ ski-lift G /skilift/ I F1 I M0 – n, m I S0 = žičara kojom se skijaši kreću do određene visine na terenu za skijanje = žičara 186 97. skydiving (n) /'skaidaiŋ/ skajdajving var. skydiving IG /skajdajving/ I I M1 – n, m F2 I S0 =

izvođenje raznih figura ili akrobacija nakon iskakanja iz aviona prije **otvaranja padobrana, akrobatika** 1
u vazduhu

98. slice (n) /slajs/ Slajs I /slajs/ I F2 I M0 – n, m I S1n = udarac lopte, potez (ob. u tenisu ili stonom tenisu) kojim se sječena lopta okreće unazad 99. smash (n) /smæʃ/ Smeč IG /smeč/ I F1 I M0 – n, m I S1n = oštar udarac po visokoj lopti (u tenisu, odbojci) kojim se lopta obara u protivničko polje 100. snooker (n) BrE /'snu:kə(r)/; NAmE /'snu:kər/ snuker IG /snuker/ I F2 I M1 – n, m I S0 = vrsta bilijara koja se igra s 15 crvenih i 6 šarenih kugli 101. snowboard (n) BrE /'snəʊbɔ:d/; NAmE /'snəʊbɔ:rd/ snoubord IG /snoubord/ I F2 I M0 – n, m I S0 =

daska, nalik na široku skiju, koja se koristi za spuštanje niz sniježne **padine = daska za skijanje** 1

102. snowboarder (n) BrE /'snəʊbɔ:də(r)/; NAmE /'snəʊbɔ:rdər/ Snouborder IG /snouborder/ I F2 I M1 – n, m I S0 = osoba koja vozi snoubord = skijaš na dasci 103. snowboarding (n) BrE /'snəʊbɔ:diŋ/; NAmE /'snəʊbɔ:rdiŋ/ var. snow(-)boarding snoubording IG /snoubording/ I F2 I M1 – n, m I S0 = sport skijanja na snoubordu koji je nalik na dasku za surfing = skijanje na dasci 104. soccer (n) BrE /'sɒkə(r)/; NAmE /'sɑ:kər/ soker IG /soker/ I F2 I M1 – n, m I S0 = evropski fudbal 105. sparring (n) /'spɑ:riŋ/ sparing G izv. sparingovati izv. sparingovanje /sparing/ I F2 I M1 – n, m; mod II M2 – vi II M2 – n, n I S0 = vježbanje, treniranje borilačkih vještina u paru; rasprava, debata; koji se odnosi na sparing 106. sparring partner (n) BrE /'spɑ:riŋ pɑ:tənə(r)/; NAmE /'spɑ:riŋ pɑ:rtənər/ sparing G partner /sparing partner/ I F2 I M1 – n, m I S0 = partner za trening u boksu; stalni sagovornik ili protivnik u nekoj raspravi ili prepirci 107. sport (n) BrE /spɔ:t/; NAmE /spɔ:rt/ sport G izv. sportista izv. sportistkinja /sport/ I F1 I M0 – n, m II Ps, M2 – n, m II M2 – n, f I S1n = fizička aktivnost kojoj je cilj njegovanje i razvijanje tjelesnih sposobnosti gimnastičkim vježbama 187 108. sportsman (n) BrE /'spɔ:tsmən/; NAmE /'spɔ:rtsmən/ sportsmen IG /sportsmen/ I F2 I M0 – n, m I S0 = onaj koji se aktivno bavi sportom; koji se ponaša etički, poštuje protivnika i dostojanstveno prihvata poraz, naročito u nekom takmičenju 109. sprint (n) /sprint/ sprint var. šprint G /sprint/ I F1 I M0 – n, m I S0 = brzo trčanje na kratkoj udaljenosti; takmičenje u brzini na kratkoj udaljenosti (u plivanju, trčanju, klizanju) 110. sprinter (n) BrE /'sprɪntə(r)/; NAmE /'sprɪntər/ sprinter G /sprinter/ I F2 I M1 – n, m I S0 = sportista koji trči na kratkoj udaljenosti, trkač na kratkoj stazi 111. team (n) /ti:m/ Tim I /tim/ I F1 I M0 – n, m I S1n = grupa sportista koji igraju zajedno, ekipa; grupa stručnjaka okupljena oko nekog zadatka, posla, projekta 112. tennis (n) /'tenɪs/ Tenis izv. Teniser izv. teniserka G /tenis/ I F1 I M0 – n, m II Ps, M1 – n, m II M2 – n, f I S0 = sportska igra u kojoj se loptica udara reketom i prebacuje preko

mreže u polje protivničkog igrača 113. tiebreak (n) /'taɪbreɪk/ taj-brejk I /tajbrejk/ I F2 I M0 – n, m I S1n = dio igre (tenis, odbojka) posle neriješenog rezultata u kome se odlučujući poen postiže skraćenim postupkom, po posebnim pravilima = "prelom" izjednačenja 114. timekeeper (n) BrE /'taɪmki:pə(r)/ NAmE /'taɪmki:pər/ tajm-kiper IG /tajmkiper/ I F2 I M1 – n, m I S1n = u sportu kontrolor vremenskog trajanja igre ili takmičenja; osoba koja kontroliše vrijeme dolaska radnika na posao 115. timeout (n) /'taɪmaʊt/ tajm-aut I /tajm-aut/ I F2 I M0 – n, m I S1n = kratak prekid igre (u košarci i u drugim sportovima) koji se daje na zahtjev trenera i koji ne ulazi u brojanje vremena u cilju odmora/konsultovanja igrača sa trenerom/zamjene igrača...; kratak prekid, odmor, 188 predah 116. timing (n) /'taɪmɪŋ/ tajming IG /tajming/ I F2 I M1 – n, m I S1n = osjećaj za vrijeme, biranje najboljeg vremena za postizanje željenog rezultata, u pozorištu, sportu i sl. = tempiranje 117. train (v) /treɪn/ trenirati I /trenirati/ I F2 I M2 – vt, vi I S1n = podučavati, uvježbavati koga u sportskoj disciplini; privikavati koga određenom ponašanju, navikama i sl; vježbati, pripremati se za sportsko takmičenje, razvijati snagu i vještinu 118. trainer (n) BrE /'treɪnə(r)/; NAmE /'treɪnər/ trener IG /trener/ I F2 I M1 – n, m I S1n = onaj koji nadzire neki trening, obično stručnjak koji priprema, obučava sportiste 119. training (n) /'treɪnɪŋ/ trening IG /trening/ I F2 I M1 – n, m I S0 = razvijanje sposobnosti vježbom, posebno u sportu; razvijanje sposobnosti za neki posao, vještinu, obuka za neki posao ili vještinu 120. uppercut (n) BrE /'ʌpəkʌt/; NAmE /'ʌpərkʌt/ aperkat IG /aperkat/ I F2 I M0 – n, m I S0 = udarac u boks u odozdo naviše, obično u bradu 121. volley (n) BrE /'vɒli/; NAmE /'vɑ:li/ volej IG /volej/ I F1 I M0 – n, m I S1n = udarac koji se izvodi dok je lopta u letu, prije nego dotakne tlo 122. water polo (n) BrE /'wɔ:tə pəʊləʊ/; NAmE /'wɔ:tər pəʊləʊ/, /'wɑ:tər pəʊləʊ/ izv. vaterpolista izv. vaterpolistkinja vaterpolo IG /vaterpolo/ I F2 I M0 – n, m II Ps, M2 – n, m II M2 – n, f I S0 = sportska igra loptom u vodi, u bazenu određenih dimenzija, u kojoj je cilj da se postigne što više golova 123. welter (n) (also welterweight) BrE /'weltə(r)/; NAmE /'weltər/ velter IG /velter/ I F2 I M0 – n, m I S1n = težinska kategorija u boks u ostalim borilačkim sportovima između lake i srednje 124. windsurfer (n) BrE /'wɪndzɜ:fə(r)/; NAmE /'wɪndzɜ:rfər/ vindsurfer IG izv. surfer izv. surferka /vindsurfer/ I F2 I M1 – n, m II ME, M1 – n, m II M2 – n, f I S1n = osoba koja se bavi jedrenjem na dasci pod pritiskom vjetra 189 125. windsurfing (n) BrE /'wɪndzɜ:fɪŋ/; NAmE /'wɪndzɜ:rfɪŋ/ vindsurfing izv. surfing IG /vindsurfing/ I F2 I M1 – n, m II ME, M1 – n, m I S0 = jedrenje na dasci pod udarima vjetra Adaptacija anglicizama na grafijskom nivou (I = 34; G = 27; IG = 64; JP = 0) Rezultati analize adaptacije anglicizama koje smo ekscerpitali iz registra sporta pokazuje nam da najveći broj odrednica svoju grafiju formira kombinacijom izgovora i grafije engleskih modela (64): E aquaplaning = C akvaplaning; E boxing = C boksing; E judo = C džudo; E paragliding = C paraglajding; E racket = C reket... Iza njih su po brojnosti anglicizmi koji su se na ovom nivou formirali prema izgovoru (34): E back = C bek; E clinch = C klinč; E finiš = C finiš; E scout = C skaut; E timeout = C tajm-aut... Kada je riječ o anglicizmima koju su formirani prema grafiji modela, njihov broj je nešto manji (27): E anti-doping = C anti-doping; E draft = C draft; E golfer = C golfer; E pivot = C pivot; E sparring = C sparing... S druge strane, ni u ovom kao ni u registru informatike, nismo zabilježili anglicizme koju su svoj pisani oblik formirali pod uticajem jezika posrednika. Kao i u slučaju ostalih analiziranih registara, i u okviru registra sporta najbrojnija je bila kategorija pozajmljenica koja svoju grafiju gradi kombinacijom izgovora i grafije modela, čime se potvrđuje generalna tendencija pozajmljenica da na ovaj način formiraju svoj pisani oblik u jeziku primaocu. Osim toga, nepostojanje anglicizama formiranih pod uticajem jezika primaoca odgovara činjenici da je formiranje grafije prema ovom tipu adaptacije veoma rijetko. Takođe, kao i u slučaju registra informatike, ne čudi što je transfer sportskih termina ostvaren bez posredstva drugih jezika budući da je većina sportova nastala upravo u Engleskoj ili Americi. I među anglicizmima iz registra sporta bilježe se varijacije u grafijskom, tj. formalnom smislu, pa je i u ovom registru dokazana prva postavljena hipoteza. 190

Adaptacija anglicizama na fonološkom nivou (I F0 = 0; I F1 = 52; I F2 = 78) Na fonološkom nivou analize anglicizama iz registra sporta, od 125 ekscerpiranih indeksirano je 130 odrednica zbog zasebnog indeksiranja djelova svih 5 složenica koliko ih se ovdje pojavljuje. Rezultati koje smo dobili ukazuju na nepoklapanje fonoloških sistema crnogorskog i engleskog jezika u polju sporta, što je bio slučaj sa svim ostalim registrima koje smo analizirali. Slobodna transfonemizacija je, odatle, najčešći tip fonološke adaptacije i u okviru ovog registra, a broj anglicizama koji ovako, na osnovu grafije modela ili kombinacijom grafije i izgovora, formira svoj fonološki oblik je 78: E anti-doping / ,ænti' doupiŋ/ > C /antidoping/; E championship / 'tʃæmpiənʃɪp/ > C /čempionšip/; E fadeaway / feɪdə'weɪ/ > C /fejdavej/; E outsider / ,aʊt'saɪdə(r)/ > C /autsajder/... Ovakav rezultat pokazuje nam da je, usljed nepoklapanja u fonološkim sistemima dva jezika u kontaktu, u najvećem broju ispitivanih anglicizama iz polja sporta došlo do zamjene fonema engleskog jezika fonemama crnogorskog, čime se dokazuje hipoteza o o aktivnoj ulozi jezika primaoca na ovom jezičkom nivou. Prema djelimičnoj ili kompromisnoj adaptaciji, s druge strane, adaptirao se manji broj ekscerpiranih anglicizama iz ovog polja, njih 52. Kod ovih anglicizama je takođe došlo do zamjene fonema engleskog, ali fonemama crnogorskog jezika koje im samo djelimično odgovaraju: E backhand / 'bækhænd/ > C /bekhend/; E dribble / 'drɪbl/ > C /dribl/; E grand slam / ,grænd 'slæm/ > C /grendslem/; E rookie / 'ruki/ > C /ruki/; E ski-lift / 'ski: lɪft/ > C /skilift/... Na kraju, među ekscerpiranim anglicizmima iz registra sporta nije zabilježen nijedan primjer nultog tipa fonološke adaptacije. Potpuno odsustvo u ovom i slaba brojnost anglicizama nulte fonološke adaptacije u svim ostalim ispitivanim registrima nedvosmisleno govori o razlikama među fonološkim sistemima crnogorskog i engleskog jezika, a odatle i o aktivnoj ulozi crnogorskog kao jezika primaoca zahvaljujući kojoj se te razlike nadomještaju kreiranjem kopija modela, tj. zamjenom engleskih domaćim fonemama. 191 Adaptacija anglicizama na morfološkom nivou (I M0 = 76; I M1 = 40; I M2 = 5; II M2 = 12; II ME = 8; II ME, Ps = 6) Pojava velikog broja morfološki indeksiranih izvedenica anglicizama uzrokuje nepoklapanje u broju ekscerpiranih (125) i indeksiranih odrednica (147) i u registru sporta. Rezultati analize na ovom nivou pokazuju da morfološka adaptacija izostaje u najvećem broju anglicizama iz registra sporta budući da se čak 76 anglicizama prenosi prema slobodnoj transmorfemizaciji: E badminton = C badminton; E clinch = C klinč; E fan = C fan; E golf = C golf; E score = C skor; E team = C tim... Ovako velika brojnost anglicizama koji pripadaju nultoj transmorfemizaciji duguje se dominaciji imeničkih među ekscerpiranim anglicizmima i iz registra sporta. Unutar ovog tipa transmorfemizacije naišli smo, osim toga, i u ovom jezičkom polju na anglicizme čiji nastavci nisu tipični za naš jezik, tj. na inovacije u distribuciji fonema i fonemskih skupina u njihovom morfološkom sastavu: E curling = C karling, E doping = C doping, E rookie = C ruki, E rugby = C ragbi... Prema kompromisnoj transmorfemizaciji formira se 40 anglicizama iz ovog polja: E championship = C čempionšip; E curling = C karling; E fitness = C fitnes; E sprinter = C sprinter; E windsurfing = C vindsurfing... I u ovom registru nailazimo na paralelne morfološke oblike koji su se zamjenom ili dodavanjem domaćih sufiksa dalje adaptirali (E dribbling = C dribling + izv. driblanje; E sparring = C sparing + izv. sparingovanje; E jogging = C džoging + izv. džogiranje), ali su brojni i primjeri zadržavanja na ovom stepenu morfološke adaptacije, što predstavlja inovaciju u našem jeziku u morfološkom smislu (E curling = C karling; E footballer = C fudbaler, E windsurfer = C vindsurfer/surfer; E fitness = C fitness). Potpuna transmorfemizacija u primarnoj adaptaciji broji najmanji broj anglicizama, svega njih 5. Ovdje obično spadaju odrednice kod kojih su zamijenjeni engleski imenički sufiksi ili pomoću domaćih sufiksa formirani oblici glagola i pridjeva. Interesantno je, međutim, da je prilikom prikupljanja građe iz registra sporta došlo do ekscerpiranja samo onih primjera ovog tipa adaptacije koji pripadaju glagolskoj vrsti: E box = C boksovati; E dribble = C driblati; E jog = C džogirati; E shoot = C šutirati; E train = C trenirati... Nešto veći broj anglicizama formiran je

prema potpunoj transmorfemizaciji u sekundarnoj adaptaciji (12) i uključuje izvedene oblike preuzetih imenica (E body-bulder = C bodi-bilder > C bodi-bilderka), izvedene imenice od preuzetih glagola (E dribble = C 192 driblati > C driblanje; E jog = C džogirati < C džogiranje), kao i pridjeve nastale od imenica (E football = C fudbal > C fudbalski; E hockey = C hokey > C hokejski). Sekundarna adaptacija uključuje i anglicizme kod kojih je u toku transfera došlo do elipse (8): E bungee jumping > C bandži; E body builder > C bilder; E boxing > C boks; E windsurfing > C surfing..., kao i pseudoanglicizme (6): E tennis player > C teniser; E water polo player > C vaterpolista; E center forward > C centarfor... Adaptacija anglicizama na semantičkom nivou (I S0 = 58; I S1n = 58; I S1f = 3; II S2n = 6; II S2f = 0) Od ukupnog broja ekscerpiranih anglicizama iz registra sporta, čak 58 njih je zadržalo značenje ili značenja koje modeli od kojih su nastali imaju u engleskom kao jeziku davaocu. Neki od mnogobrojnih primjera iz ove, nulte semantičke ekstenzije uključuje anglicizme kao što su: E skydiving = C skajdajving:

izvođenje raznih figura ili akrobacija nakon iskakanja iz aviona prije **otvaranja padobrana, akrobatika** 1
u vazduhu; E

tennis = C tenis: sportska igra u kojoj se loptica udara reketom i prebacuje preko mreže u polje protivničkog igrača; E uppercut = C aperkat: udarac u boks u odozdo naviše, obično u bradu; E pick-and-roll = C pik-en-rol: vrsta napadačke akcije u košarci; E alley-oop = C alej-ap: zakucavanje prilikom prijema dobačene lopte u skoku... Iako rijetki u procesu transfera pozajmljenica, i u ovom polju su u okviru nulte semantičke ekstenzije prisutni oni anglicizmi kod kojih je došlo do prenosa dva ili više značenja: E aquaplaning = C akvaplaning: klizanje vozila usljed sloja vode koji se stvara između gume i mokrog asfalta + sportsko skijanje na vodi akvaplanom (vodena skija) koji vuče motorni čamac; E derby = C derbi: poznata tradicionalna konjska trka u Engleskoj + veoma važna utakmica, odlučna na nekom takmičenju (posebno u fudbalu i košarci) + vrsta šešira slična cilindru; E trening = C trening: razvijanje sposobnosti vježbom, posebno u sportu + razvijanje sposobnosti za neki posao, vještinu, obuka za neki posao ili vještinu... Veliko prisustvo anglicizama čije je značenje jednako značenju modela iz engleskog jezika posljedica je, u ovom kao i u ostalim ispitivanim registrima, specijalizovane vrste jezika kojoj pripada, a koja se uglavnom prenosi bez promjena u značenju. Ipak, više od polovine ukupnog broja analiziranih anglicizama iz ovog polja (67) je svoje značenje formiralo promjenama u semantičkoj ekstenziji, tj. suženjem i proširenjem u značenjskom broju i polju. Zahvaljujući tome je i u ovom registru dokazana hipoteza o 193 semantičkim promjenama pozajmljenica, odnosno činjenici da jezik primalac aktivno učestvuje u semantičkoj adaptaciji pozajmljenica i konstruiše njihovo značenje u skladu sa komunikativnim potrebama svojih govornika. Rezultati analize adaptacije pokazuju da se čak 61 anglicizam prilagodio crnogorskom značenjskom sistemu suženjem značenja u broju i polju. Od ovog broja, 58 anglicizama je to suženje pretrpjelo u značenjskom broju i zadržalo samo jedno od većeg broja značenja koja se vezuju za engleske modele⁷²: E challenger > C čelendžer: onaj koji izaziva prvaka u sportu (posebno u boks) = izazivač; E crawl > C kraul: stil plivanja pri kome se ruke naizmjenično zabacuju, a noge naizmjenično udaraju gore-dolje; E match > C meč: sportsko takmičenje između dva pojedinca ili tima = utakmica, sportski susret; E slajs > C slajs: udarac lopte, potez (ob. u tenisu ili stonom tenisu) kojim se sječena lopta okreće unazad... S druge strane, 3 odrednice su svoje značenje prilikom transfera iz engleskog u crnogorski suzile u polju: E floater > C vrsta šuta u košarci, šut jednom rukom u visokom luku (ne i takav udarac/šut loptom uopšte ili u nekom drugom sportu); E footballer > C fudbaler I S1f = igrač fudbala (samo evropskog

fudbala); E safety car > C sejfti kar: vozilo koje se iz predostrožnosti i u cilju sprečavanja rizika u takmičenjima u automobilizmu i motosportu pojavljuje ispred vodećeg vozača (vozilo koje se u ove svrhe koristi samo u automobilizmu i motosportu, ne i u rudarstvu, željeznici i sl.)... Kao i u ostalim analiziranim registrima, semantička promjena suženja značenja prisutna je i ovdje kod više od polovine ukupnog broja analiziranih anglicizama. Na taj način je dokazano da je usljed aktivne uloge crnogorskog kao jezika primaoca došlo do udaljavanja anglicizma od modela i na značenjskom, osim na formalnom planu. Ovaj rezultat takođe potvrđuje generalnu tendenciju ka suženju značenja u jezicima primaocima koji najčešće i zadržavaju ono značenje ili značenja modela koja popunjavaju leksičke praznine. U drugom stepenu adaptacije adaptiralo se ukupno 6 anglicizama proširenjem značenja u odnosu na engleske modele. Svi oni su, pritom, značenje proširili u broju: E dribble > C driblati: I S1n = vješto voditi loptu (naročito u fudbalu) ne dopuštajući protivničkim igračima da je oduzmu > II S2n = varati koga, vući za nos; E dribbling > C dribling: I S1n = vješto vođenje lopte (naročito u fudbalu) ne dopuštajući protivničkim igračima da je oduzmu = driblovanje > II S2n = varanje koga, manipulacija, nadigranost = driblovanje; E doping > C doping: I S0 = upotreba stimulativnih sredstava koja vještački pojačavaju snagu i izdržljivost stvarajući naviku i štetno djelujući na zdravlje (zbog čega se 72 Detaljniji uvid u ukupan broj značenja modela (značenja koja jesu i koja nisu prenesena u anglicizam) vidjeti u prilogu Značenje engleskih modela. 194 zabranjuje u sportu), dopingovanje > II S2n = takva nedozvoljena, stimulativna sredstva; koji se odnosi na takva sredstva; E fitness > C fitness: I S1n = fizička izdržljivost, kondicija; koji se tiče fizičke izdržljivosti > II S2n = fizičke vježbe za oblikovanje tijela; koji se tiče ovih vježbi; E grand slam > C grand slam: I S1n = naziv za najveće svjetske turnire u tenisu, ragbiju, golfu i sl. sportovima > II S2n = pobjeda na takvom turniru; E racket > C reket: I S1n = rekvizit u tenisu/stonom tenisu kojim se udara loptica > II S2n = onaj koji se bavi tenisom/stonim tenisom, teniser, stonoteniser; (u košarci) obilježeni prostor ispod koša. Svi ovi anglicizmi koji su promijenili značenje u odnosu na model od kog su nastali,

bilo da se radi o onima koji su to značenje suzili **u** primarnoj **ili**

11

proširili u sekundarnoj semantičkoj adaptaciji, potvrđuju našu drugu hipotezu o aktivnoj ulozi jezika primaoca i na semantičkom nivou adaptacije pozajmljenice, tj. u procesu kreiranja njihovog značenja prilikom transfera. 195 5.5 Zaključci analize

adaptacije anglicizama u crnogorskom **jeziku na** grafijskom, **fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou**

3

Analiza

adaptacije anglicizama u crnogorskom **jeziku** sprovedena je **na** grafijskom, **fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou** . Obuhvatila **je**

3

500 odrednica iz specijalizovanog crnogorskog jezika, i to iz registra mode, ekonomije i prava, informatike i sporta. U tabeli koja slijedi dat je pregled rezultata analize, a potom slijedi i njihova diskusija. Tabela 5: Ukupni rezultati analize adaptacije u svim registrima i na svim nivoima analize Grafijski nivo Moda (125) Ekonomija i pravo (125) Informatika (125) Sport (125) Ukupno (500) I 27 (21,6%) 25 (20%) 38 (30,4%) 34 (27,2%) 124 (24,8%) G 30 (24%) 31 (24,8%) 34 (27,2%) 27 (21,6%) 122 (24,4%) IG 62 (49,6%) 66 (52,8%) 53 (42,4%) 64 (51,2%) 245 (49%) JP 6 (4,8%) 3 (2,4%) 0 (0%) 0 (0%) 9 (1,8%) Fonološki nivo73 Moda (130<125) Ekonomija i pravo (128<125) Informatika (127<125) Sport (130<125) Ukupno (515<500) I F0 2 (1,5%) 4 (3,1%) 3 (2,3%) 0 (0%) 9 (1,8%) I F1 46 (35,4%) 35 (27,3%) 38 (30%) 52 (40%) 171 (33,2%) I F2 82 (63,1%) 89 (69,6%) 86 (67,7%) 78 (60%) 335 (65%) Morfološki nivo74 Moda (143<125) Ekonomija i pravo (138<125) Informatika (138<125) Sport (147<125) Ukupno (566<500) I M0 88 (61,5%) 67 (48,6%) 84 (60,9%) 76 (51,8%) 315 (55,7%) I M1 24 (16,8%) 43 (31,2%) 25 (18,1%) 40 (27,2%) 132 (23,3%) I M2 9 (6,3%) 14 (10,1%) 14 (10,1%) 5 (3,4%) 42 (7,4%) II M2 15 (10,5%) 13 (9,4%) 12 (8,7%) 12 (8,1%) 52 (9,2%) II ME 6 (4,2%) 1 (0,7%) 3 (2,2%) 8 (5,4%) 18 (3,2%) II (ME) PS 1 (0,7%) 0 (0%) 0 (0%) 6 (4,1%) 7 (1,2%) Semantički nivo Moda (125) Ekonomija pravo (125) i Informatika (125) Sport (125) Ukupno (500) I S0 64 (51,2%) 48 (38,4%) 53 (42,4%) 58 (46,4%) 223 (44,6%) I S1N 51 (40,8%) 69 (55,2%) 63 (50,4%) 58 (46,4%) 241 (48,2%) I S1F 4 (3,2%) 7 (5,6%) 8 (6,4%) 3 (2,4%) 22 (4,4%) II S2N 6 (4%) 0 (0%) 0 (0%) 6 (4,8%) 12 (2,4%) II S2F 0 (0%) 1 (0,8%) 1 (0,8%) 0 (0%) 2 (0,4%) 73 Do nepoklapanja u broju indeksiranih i ekscerpiranih anglicizama dolazi usljed pojave složenica koje se fonološki zasebno indeksiraju. 74 Do nepoklapanja u broju indeksiranih i ekscerpiranih anglicizama dolazi usljed pojave izvedenih oblika koji se takođe morfološki indeksiraju. 196 Rezultati analize grafijske adaptacije svih 500 anglicizama pokazuju da gotovo polovina (245 anglicizama ili 49%) grafiju formira kombinacijom izgovora i grafije modela. Prema ovome tipu grafijske adaptacije adaptira se, pritom, najveći broj anglicizama i unutar svakog pojedinačnog registra, budući da od 125 anglicizama, koliko ukupno obuhvata svaki registar zasebno, ovoj kategoriji pripada 62 anglicizma ili 49,6% unutar registra mode, 66 ili 52,8% unutar registra ekonomije i prava, 53 ili 42,4% unutar registra informatike i 64 ili 51,2% unutar registra sporta, što čini približno polovinu ili više u nabrojanim, zasebnim registrima. Za daleko najbrojnijom kategorijom anglicizama koji svoju grafiju formiraju kombinacijom izgovora i grafije modela, slijede anglicizmi koji se grafijski adaptiraju prema izgovoru modela. Od ukupno 500 anglicizama iz svih registara, 124 ili 24,8% anglicizama je formiralo svoj pisani oblik prema izgovoru modela. Iako neznatno, manje brojni od njih su anglicizmi koji su se grafijski adaptirali prema grafiji modela, budući da je takvih iz svih registara bilo 122 ili 24,4%. Najmanji broj anglicizama u svim ispitivanim registrima formirao je svoju grafiju pod uticajem jezika posrednika, svega njih 9 ili 1,8% od ukupno 500. Dok je ovakvih anglicizama bilo 6 (4,8%) u polju mode i 3 (2,4%) u polju ekonomije i prava, unutar registra informatike i sporta nismo registrovali nijedan anglicizam koji je formirao svoj pisani oblik pod uticajem jezika posrednika. S obzirom na to da se u slučaju svih ispitivanih anglicizama, uopšte i ponaosob po registrima, najveći broj anglicizama iz registra mode na grafijskom nivou gradi kombinacijom grafije i izgovora, potvrđuje se prethodno pomenuta tendencija pozajmljenica da na ovaj način najčešće formiraju svoj pisani oblik u jeziku primaocu. Pored toga, mala brojnost anglicizama koji su se grafijski formirali pod uticajem jezika posrednika takođe ide u prilog prethodno iznesenom stavu iz teorije adaptacije o veoma rijetkom formiranju grafije anglicizama na ovaj način. Razlika u ukupnom broju anglicizama formiranih prema izgovoru i onih formiranih prema grafiji mala je u ispitivanom korpusu. Pošto u analizi nismo dali prednost uticaju grafije u slučaju jednog broja anglicizama⁷⁵, nismo ni imali očekivanja u pogledu veće, odnosno manje brojnosti anglicizama formiranih prema grafiji, odnosno prema izgovoru. Na kraju, u slučaju gotovo svih anglicizama zabilježeno je postojanje više varijanti na grafijskom nivou, čime smo uspjeli da dokažemo prvu

postavljenu hipotezu o varijacijama u formalnom smislu. S obzirom na to da smo kao osnovni oblik anglicizama u svim slučajevima bili u prilici da iz 75 Anglicizmi koji po sličnosti izgovora zamjenjuju sve grafeme engleskog jezika koje ne postoje u hrvatskom ili srpskom jeziku ($q = kv$, $w = v$, $x = ks$, $y = j$) se u Filipovićevoj teoriji adaptacije pridružuju kategoriji anglicizama koji se adaptiraju prema grafiji modela sa ciljem da se u što većem broju anglicizama grafijska adaptacija sprovede prema grafiji modela. Vidjeti poglavlje 3. Teorijski okvir, odjeljak 3.1.1 Teorija adaptacije pozajmljenica. 197

korpusa ekscerpiramo prilagođenu varijantu, kao dodatni stav u okviru ove hipoteze, dokazali smo i da crnogorski kao jezik primalac sam kreira kopije engleskih modela i na grafijskom nivou zamjenom engleskih sopstvenim grafemama. Kada su u pitanju rezultati analize fonološke adaptacije svih 500 ispitivanih anglicizama, može se uočiti nepoklapanje fonoloških sistema crnogorskog i engleskog kao jezika u kontaktu budući da njihov najveći broj prolazi kroz slobodnu transfonemizaciju (335 anglicizama ili 65%). To znači da usljed razlika u prirodi fonema ova dva jezika, daleko najveći broj anglicizama svoj fonološki oblik formira prema grafiji modela ili kombinacijom izgovora i grafije. Osim što je slobodna transfonemizacija najčešći tip fonološke adaptacije uopšte, tj. kod ukupnog broja analiziranih odrednica, ona je najčešća i unutar zasebnih registara budući da više od polovine ukupnog broja odrednica unutar svakog od njih formira svoj fonološki oblik na ovaj način: moda – 82 anglicizma (ili njih 63,1%), ekonomija i pravo – 89 (ili 69,6%), informatika – 86 (ili 67,7%) i sport – 78 (ili 60%) anglicizama. Za daleko najbrojnijom kategorijom anglicizama koji pripadaju slobodnoj transfonemizaciji slijede anglicizmi koji su se na fonološkom nivou formirali prema djelimičnoj transfonemizaciji, tj. anglicizmi u čijem je slučaju bilo moguće zamijeniti foneme engleskog fonemama crnogorskog jezika koje im djelimično odgovaraju (171 anglicizam ili 33,2%). Konačno, nultom tipu adaptacije pripada najmanji broj odrednica uopšte (9 anglicizama ili 1,7%) i unutar svakog pojedinačnog registra, budući da je takvih bilo svega 2 u polju mode, 4 u polju ekonomije i prava, 3 u polju informatike i nijedna u polju sporta. Na kraju, mala brojnost svih ispitivanih anglicizama čije foneme potpuno ili djelimično odgovaraju fonemama modela govori u prilog jasnim razlikama među fonološkim sistemima crnogorskog i engleskog jezika. Budući da je i u slučaju najvećeg broja anglicizama čije foneme nisu odgovarale fonemama modela došlo do njihove zamjene crnogorskim fonemama prema grafiji ili kombinacijom izgovora i grafije, dokazali smo hipotezu o aktivnoj ulozi crnogorskog jezika u procesu pozajmljivanja i na fonološkom, a ne samo na grafijskom nivou. Kada je riječ o morfološkom nivou, rezultati analize adaptacije pokazuju da daleko najveći dio iz svih registara (315 anglicizama ili 55,7%) pripada nultoj ili slobodnoj transmorfemizaciji, tj. prenosi se kao slobodna morfema bez vezane. Ovoj kategoriji, pored toga, pripada najveći broj anglicizama i unutar svakog pojedinačnog registra jer se na ovaj način prenosi čak njih 88 (ili 61,5%) u polju mode, 67 (ili 48,6%) u polju ekonomije i prava, 84 (ili 60,9%) u polju informatike i 76 (ili 51,8%) u polju sporta. Ovako velika brojnost anglicizama koji se prenose kao slobodne morfeme i, stoga, bez morfološke adaptacije, ne duguje se toliko poklapanju morfoloških sistema ova dva jezika koliko daleko najvećoj 198 dominaciji imenica76 u svim registrima ispitivanog materijala. Za ovom, daleko najbrojnijom kategorijom anglicizama koji pripadaju nultoj transmorfemizaciji, slijede anglicizmi koji pripadaju kompromisnoj transmorfemizaciji (132 anglicizama ili 23,3%). Osim što je evidentno njihovo zadržavanje na ovom stepenu transmorfemizacije u svim registrima, analiza je ukazala i na slučajeve anglicizama kod kojih je uslijedila dalja adaptacija uz zadržavanje djelimično prilagođenog oblika. S obzirom na to da su u jeziku, dakle, prisutni paralelni morfološki oblici, sa engleskim i sa domaćim vezanim morfemama, potvrđuje se prisustvo varijacija i u morfološkom smislu, tj. dokazuje prva polazna hipoteza o varijacijama u formalnom smislu i na ovom jezičkom nivou.

Najmanji broj anglicizama iz našeg korpusa integrisan je potpuno na morfološkom nivou u jeziku primaocu. Od ukupno 500

anglicizama, ovoj kategoriji pripadaju svega 42 anglicizma (ili 7,4%), a najmanje brojni su i unutar pojedinačnih registara: moda 9 (ili 6,3%), ekonomija i pravo 14 (ili 10,1%), informatika 14 (ili 10,1%) i sport 5 (ili 3,4%). Osim činjenice da je neophodno duže vrijeme i upotreba da bi se anglicizam potpuno integrisao na morfološkom nivou u jeziku primaocu, mala brojnost ovako adaptiranih anglicizama u našem korpusu posljedica je i veoma slabog prisustva glagola koji se inače formiraju po ovom tipu transmorfemizacije. Osim što su prilikom ekscerpiranja bili manje brojni od imenica i pridjeva u svim ispitivanim registrima, glagoli nisu ni našli mjesto u analizi registra mode zbog neuporedivo veće dominacije imenica prilikom te selekcije. Od anglicizama koji su prošli kroz potpunu transmorfemizaciju u primarnoj adaptaciji brojniji su bili oni koji su se morfološki potpuno prilagodili u sekundarnoj adaptaciji, tj. u slučaju kojih je došlo do izvođenja imeničkih, pridjevskih oblika od preuzetih imenica, pridjeva, glagola... (52 anglicizma ili 9,2%). Najmanje brojni unutar svakog registra i uopšte su, ipak, bili anglicizmi kod kojih je u toku transfera došlo do elipse (18 anglicizama ili 3,2%), kao i pseudoanglicizmi (7 ili svega 1,2%). Konačno, rezultati analize na semantičkom nivou pokazuju nam da je najveći broj ekscerpiranih anglicizama pretrpio suženje značenja u broju (241 anglicizam ili 48,2%). Ako se ovom broju dodaju 22 anglicizma ili 4,4% koji su to suženje pretrpjeli u značenjskom polju, zaključuje se da više od polovine ukupnog broja ispitivanih odrednica pripada kategoriji anglicizama koji su se u jeziku primaocu semantički integrisali suženjem u značenju. Slična situacija je i u svim zasebnim registrima jer skoro polovina ili više anglicizama u gotovo svakom registru osim u modnom prolazi kroz suženje značenja i u 76 kroz nultu transmorfemizaciju uglavnom prolaze imenice jer upravo sastav imenica u našem jeziku najčešće čine slobodna morfema koja se završava na konsonant + nultu vezanu morfemu, kao i ograničen broj engleskih pridjeva koji imaju nulti vezanu morfemu. Vidjeti 3.1.1 Teorija adaptacije pozajmljenica. 199 broju i polju. Ovim se potvrđuje teorijski stav o većoj frekventnosti suženja nego proširenja značenja ili nulte semantičke ekstenzije prilikom semantičke adaptacije budući da jezici koji pozajmljuju leksiku najčešće zadržavaju ono značenje modela koje im je potrebno za popunjavanje leksičkih praznina. S obzirom na to da se semantička promjena suženja u značenjskom broju i polju bilježi kod više od polovine ukupnog broja analiziranih anglicizama, dokazuje se i druga hipoteza da će usljed aktivne uloge jezika primaoca doći do udaljavanja pozajmljenice od modela i na značenjskom, a ne samo na formalnom planu, tj. da će se značenje pozajmljenica konstruisati u jeziku primaocu u skladu s potrebama njegovih govornika. Za najbrojnijom kategorijom anglicizama koji su pretrpjeli suženje značenja slijede oni koji pripadaju kategoriji nulte semantičke ekstenzije, tj. anglicizmi koji su zadržali značenje ili značenja modela iz engleskog jezika (223 anglicizma ili 44,6%). Broj anglicizama koji prolaze kroz nultu semantičku ekstenziju veoma je velik i unutar zasebnih registara: ekonomija i pravo – 48 anglicizama (ili 38,4%), informatika – 53 (42,4%), sport – 58 (46,4%), a u slučaju registra mode veći je čak i od broja anglicizama koji su pretrpjeli promjene u svom značenju, bilo suženjem ili proširenjem u značenjskom broju, odnosno polju – 64 (51,2%). Ovako veliko prisustvo anglicizama kod kojih u semantičkom smislu ne dolazi do promjene u odnosu na engleske modele posljedica je njihove pripadnosti specijalizovanoj vrsti jezika koja se u ovom radu i ispituje, i ono dokazuje prethodno izneseni stav po kome se prema nultoj semantičkoj ekstenziji i formiraju pozajmljenice unutar specijalizovane vrste jezika, posebno registra sporta, mode, muzike, pića i hrane i sl. Ipak, broj anglicizama iz ove kategorije manji je od broja anglicizama koji su se, proširenjem ili suženjem u značenju, semantički udaljili od modela (277 anglicizama ili čak 55,4%), zahvaljujući čemu se potvrđuje druga hipoteza o varijacijama, tj. promjenama i u semantičkom smislu, odnosno o aktivnoj ulozi jezika primaoca unutar kog se značenje pozajmljenica konstruiše u skladu sa komunikativnim potrebama njegovih govornika. Najmanji broj anglicizama iz naše analize potpuno se integrisao u crnogorskom jeziku i proširio značenje u broju

(12 ili 2,4% anglicizama), odnosno polju (2 ili 0,4 % anglicizama), adaptirajući se tako u drugom stepenu adaptacije. Mali broj anglicizama koji su prošli kroz sekundarnu adaptaciju duguje se činjenici da je za ovaj tip adaptacije neophodan duži dijahronijski razvoj i upotreba pozajmljenica u jeziku primaoca. Ako ispitivane registre sagledamo zasebno, svega 6 anglicizama proširilo je značenje u registru mode (u značenjskom broju) i isti toliki broj u registru sporta (takođe u broju), dok je u registru ekonomije i prava, kao i u registru informatike samo jedan anglicizam prošao kroz proširenje u značenjskom polju. Zajedno sa daleko brojnijim anglicizmima koji su prošli kroz suženje 200 značenja u broju i polju, ovi anglicizmi dokazuju drugu hipotezu o aktivnoj ulozi jezika primaoca i na semantičkom nivou adaptacije pozajmljenica, tj. o značenjskom udaljavanju anglicizama u odnosu na modele od kojih su nastali i konstruisanju njihovog značenja na osnovu poznavanja jezika primaoca. Kada dobijene rezultate analize adaptacije anglicizama sagledamo i iz perspektive kognitivne lingvistike, odnosno prema modelu B. Belaja i G. Tanacković Faletara (2007) opisanom u teorijskom dijelu rada, dobijamo jasniji uvid u mjesto koje analizirani anglicizmi zauzimaju u crnogorskom jeziku. Prema ovom modelu, koji se temelji i na kontaktnom i na kognitivnolingvističkom pristupu adaptaciji pozajmljenicama, jezici u kontaktu vide se kao radijalne kategorije koje se preklapaju, a pozajmljenice kao zajednički članovi tih kategorija. Na ovaj način, sve pozajmljenice zauzimaju mjesto preklapanja kategorija jezika davaoca i jezika primaoca, što će reći da nezavisno od stepena svoje adaptacije pripadaju i kategoriji jezika primaoca. Ilustrujući ovaj teorijski model na primjeru anglicizama iz naše analize, moguće je dobiti jasniju sliku rezultata koje smo opisali, tj. bolji uvid u mjesto koje ovi anglicizmi zauzimaju u crnogorskom jeziku. Kao što je moguće i procentualno vidjeti u tabeli 5, mnogi anglicizmi iz našeg ispitivanog korpusa zadržali su karakteristike modela na više analiziranih nivoa pa su, u svjetlu pomenutog modela, bliži središtu kategorije engleskog jezika, tj. centru engleske kružnice. Kao primjer za takve anglicizme u našoj analizi uzimamo odrednicu parti: 201 E C I I F1 I M0 I S1n prototipni montenegrizam model (prototipni kompromisna anglicizam) replika PARTY PARTI Slika 4: Prikaz adaptacije engleskog modela party u crnogorskom jeziku Kao što se vidi na slici 4, anglicizam parti je, osim što ima crnogorski sinonim žurka, zadržao morfološki sastav koji ima u engleskom jeziku, a koji nije tipičan za imenice u našem jeziku. Zbog toga je i mjesto koje mu pripada u okviru kružnice crnogorskog jezika sama periferija. S druge strane, u korpusu smo naišli i na anglicizme koji takođe predstavljaju kompromisnu repliku engleskog modela i imaju crnogorski sinonim, ali odražavaju veći stepen adaptacije. Razlog je taj što mnogi od njih, kao npr. anglicizam vloger unose novo značenje u crnogorski jezik, a pogotovo zato što se njihova vezana morfema -er, za razliku od hrvatskog u kom se zamjenjuje domaćom (bokser-boksač), u našem jeziku nije zamjenjivala domaćom, pa se vremenom i odomaćila. Zbog toga što ih karakteriše blago veći stepen formalne adaptacije, kao i zbog toga što popunjavaju leksičko-semantičku prazninu u crnogorskom jeziku, ovakve anglicizme smještamo malo dalje od periferije, odnosno malo bliže centru kružnice crnogorskog jezika. Time ujedno, u pogledu mjesta anglicizama u kružnicama, pravimo malu modifikaciju u odnosu na model hrvatskih autora: 202 E C G IF2 IM1 I S0 prototipni montenegrizam model (prototipni anglicizam) VLOGGER kompromisna replika VLOGGER Slika 5: Prikaz adaptacije engleskog modela vlogger u crnogorskom jeziku Nasuprot anglicizmima koji su se u crnogorskom jeziku zadržali u fazi kompromisne replike, neki anglicizmi su se udaljili od svog izvornog oblika i, na taj način, približili centru kružnice crnogorskog jezika. 203 E IG I F2 I M1 I S1n IG I F2 I M1 I S1n C prototipni montenegrizam model (prototipni anglicizam) kompromisna replika replika KONTURISANJE CONTOURING KONTURING Slika 6: Prikaz adaptacije engleskog modela contouring u crnogorskom jeziku Primjer ovakve situacije jeste anglicizam konturing, odnosno konturisanje, čija je kompromisna replika (konturing) zauzela mjesto na periferiji kružnice crnogorskog jezika, a replika (konturisanje) dalje

mjesto, koje je bliže centru kružnice crnogorskog kao jezika primaoca. Navedeni primjer posebno je interesantan jer pokazuje, dakle, kolebanje u obličkom smislu – postojanje paralelnih morfoloških oblika, sa engleskom morfemom u kompromisnoj replici i domaćom vezanom morfemom u replici. Ovakvi anglicizmi u jeziku primaocu pravi su primjer dinamike procesa pozajmljivanja, tj. postepene integracije modela u pozajmljenicu. Da li će se i koliko u jeziku zadržati kompromisna replika pitanje je koje, vjerujemo, zavisi od dalje dinamike odnosa samih jezika u kontaktu. U maniru teorijskog modela na koji se pozivamo, postepena integracija anglicizama ovog tipa može se prikazati i na ovaj način: 204 E C Slika 7: Prikaz postepene adaptacije engleskog modela *contouring* u crnogorskom jeziku Prikaz postepene integracije anglicizma *contouring* pokazuju tri različite crte na mjestu preklapanja dvaju kružnica. Prva, isprekidana crta odgovara anglicizmu *konturing* i predstavlja kompromisnu repliku engleskog modela *counturing* u okviru koje se u našem jeziku zadržava engleski sufiks *-ing*. Ovaj anglicizam je daljom adaptacijom u crnogorskom jeziku stigao do faze replike u kojoj je zamijenio englesku vezanu morfemu domaćom, što je uslovalo i paralelnu pojavu anglicizma *konturisanje*. Potpuno adaptirani anglicizam *konturisanje*, kao replika engleskog modela, odgovara drugoj crti i zauzima, dakle, mjesto koje je dalje od centra engleske kružnice, a bliže centru kružnice crnogorskog jezika. Posljednja i najdeblja crta označava mogućnost izvođenja novih riječi, tj. tvorbenu plodnost koju ovaj anglicizam ostvaruje u crnogorskom jeziku (npr. *konturisan*, *konturisati...*), pa zauzima mjesto do kog je najdalje moguće doći prilikom procesa adaptacije pozajmljenica. Za razliku od ostalih anglicizama koji zadržavaju englesku vezanu morfemu, imenice sa vezanom morfemom *-ing* pokazuju tendenciju ka daljoj adaptaciji. Primjer iz našeg analiziranog korpusa predstavljaju i sljedeći anglicizmi: *brending* – *brendiranje*; *striming* – *strimovanje*; *bloging* – *blogovanje*; *surfing* – *surfovanje*; *dribling* – *driblanje*; *džoging* - *džogiranje*... Po analogiji s ovim primjerima, za očekivati je da će anglicizmi koji u crnogorski jezik budu ulazili s vezanom morfemom *-ing* nastaviti svoju adaptaciju i zamijeniti ovu morfemu domaćom u fazi sekundarne adaptacije. To se, naravno, ne može pretpostaviti za sve anglicizme ovog tipa jer su se neki od njih zadržali na nivou kompromisne replike, bez dalje adaptacije ili zamjene vezane engleske morfeme domaćom: *kasting*, *vindsurfing*; *kompjuting*; *advertajzing*... Vrlo često anglicizmi mogu zauzeti mjesto neposredno uz centar kružnice jezika primaoca, a da nam se čini da se oblički nisu promijenili u odnosu na model od kog su nastali. Takav primjer ilustruje anglicizam *smoking*, koji se adaptirao u drugom stepenu 205 adaptacije budući da je po ulasku u crnogorski jezik proširio značenje koje njegov model ima u engleskom jeziku. Kod ovog anglicizma u toku transfera nije došlo do zamjene engleske morfeme domaćom, ali jeste do elipse (*smoking jacket* > *smoking*), zbog čega je i na morfološkom nivou prošao kroz potpunu transmorfemizaciju u sekundarnoj adaptaciji. E G I F2 II ME, M1 II S2n C prototipni montenegrizam model (prototipni replika anglicizam) SMOKING SMOKING JACKET Slika 8: Prikaz adaptacije engleskog modela *smoking jacket* u crnogorskom jeziku Kao što je moguće vidjeti na primjeru različito adaptiranih anglicizama u crnogorskom jeziku, svi oni zauzimaju određeno mjesto u zoni preklapanja kategorija engleskog i crnogorskog kao jezika u kontaktu. To mjesto je, u zavisnosti od stepena adaptacije, bliže ili dalje centru kružnice crnogorskog jezika, što znači da pripadnost anglicizama kružnici crnogorskog jezika nije upitna, ma kako oni bili adaptirani. Premda pozajmljenice posmatra isključivo sa leksičkog aspekta i neke od njih određuje nepotrebim, da se zaključiti da je model hrvatskih autora, od kog smo krenuli u ovu analizu, zapravo otvoren za sve anglicizme, čak i one sirove, „pomodne, koji nemaju funkcionalnu potrebu“ budući da ih, iako je riječ o periferiji, smješta u kružnicu, tj. kategoriju jezika primaoca. To 206 mjesto u okviru kategorije jezika primaoca anglicizmima ne obezbjeđuju njihove leksičke funkcije popunjavanja praznih mjesta u vokabularu jezika primaoca jer ga, da je to slučaj, mnogi od njih zbog postojanja domaćih ekvivalenata ne bi ni imali. Ono što obezbjeđuje

mjesto i anglicizmima koji imaju sinonime u jeziku primaocu, pa čak i onim sirovim, prestižnim i „pomodnim“ anglicizmima koji su na samoj periferiji jezika primaoca, jesu njihove pragmatičke funkcije. Budući da sami autori naglašavaju potrebu analize pozajmljenica koje su na leksičkom nivou nepotrebne, ali koje svoju funkciju ostvaruju u upotrebi, odlučili smo da napravimo iskorak i nadogradimo njihov teorijski model pragmatičkom analizom anglicizama. Zato su pragmatičke funkcije anglicizama predmet našeg drugog istraživačkog zadatka koji će dati objektivniji pristup funkcijama anglicizama, tj. njihovoj tradicionalnoj podjeli na opravdane i neopravdane. Na kraju, suština nadogradnje ovog teorijskog modela jeste da pragmatičkom analizom koja slijedi ukaže da je prestiž, kao i potreba, jednako važan razlog za pozajmljivanje, te da svi anglicizmi imaju neku funkciju u jeziku primaocu, bilo na leksičkom ili na nivou upotrebe.

207 6. ANALIZA PRAGMATIČKIH FUNKCIJA ANGLICIZAMA U CRNOGORSKOM JEZIKU

Od 500 anglicizama, koliko je ukupno ekscerpivano i analizirano u okviru analize adaptacije kao prvog istraživačkog zadatka, za pragmatičku analizu izdvojeno je 100 najfrekventnijih. U cilju jednake analize svih registara, iz svakog od njih uzet je isti, ravnomjerni broj od 25 anglicizama. Iako nismo bili u mogućnosti da se služimo digitalizovanim jezičkim korpusom i na taj način dobijemo ne samo brže, već i preciznije podatke o frekventnosti, u cilju veće validnosti rezultata trudili smo se da prilikom selekcije anglicizama isključimo one koji bi mogli da utiču na brojnost jedne ili druge pragmatičke kategorije. U tom smislu, vodili smo se nekim postupcima koji prate pragmatički pristup izučavanju anglicizama, a koji pomažu da rezultati budu što pouzdaniji (Onysko 2007: 105– 112; Onysko, Winter-Froemel 2011: 1556). Tu spada isključenje vlastitih imenica, zatim zajedničkih imenica koje oblički odgovaraju vlastitim u jeziku davaocu, izvedenica, tj. anglicizama izvedenih od domaćih/odomaćenih tvorbenih elemenata, kao i anglicizama čija etimologija nije najjasnije određena. S druge strane, neke postupke nismo mogli primijeniti u radu ne samo zbog toga što to tehnički nije bilo moguće (lematizovanje, automatsko prepoznavanje/isključenje reklama...), već i zbog različite prirode jezika u kontaktu u našoj analizi. Mnogi grafijski i fonološki adaptirani anglicizmi u pomenutoj literaturi kategorizovani su npr. kao granični anglicizmi⁷⁷ zbog čega su isključeni iz pragmatičke analize anglicizama u njemačkom jeziku. Umjesto njih, u obzir su uzeti sirovi oblici anglicizama. Nasuprot tome, grafijski i fonološki adaptirani anglicizmi uvršteni su u našu analizu zbog drugačije prirode našeg jezika i njegovog pravopisnog sistema koji nalaže da se strana leksika, koliko je to moguće, piše u skladu sa našim grafijskim i glasovnim sistemom, a sirove varijante izbjegavaju⁷⁸.

Procesi formalne adaptacije različito se sprovode u različitim jezicima, pri čemu je prilagođavanje svakako češće i sistematičnije u malim nego u velikim jezicima zbog jezičke politike koja teži da očuva nacionalni identitet malog društva, kao i razlika u sistemu tih jezika u odnosu na engleski (Hoffman 2008: 8). Zbog toga ne čudi preferiranje sirovih u odnosu na prilagođene oblike u analizi pragmatičkih funkcija

77 Jedan dio lingvista, među kojima i autor studije od koje se polazi u istraživanju, zauzima sinhronijsku perspektivu pa graničnim anglicizmima smatra sve one riječi koje jesu došle iz engleskog jezika, ali se zbog grafofonološke adaptacije i duže upotrebe u jeziku primaocu ne percipiraju kao anglicizmi (Onysko 2007: 69).

78 Iz istog razloga smo za osnovni oblik anglicizma u formalnoj analizi uzimali varijantu koja je i najmanje, odnosno najviše prilagođena našem jeziku na grafijskom nivou, pa čak i kada je paralelni, sirovi oblik bio frekventniji u korpusu. 208 anglicizama u jeziku kakav je njemački, koji je ne samo bliži, genetski srodniji engleskom nego što je to crnogorski, već je i jedan od velikih, svjetskih jezika. Iz šireg izbora najfrekventnijih anglicizama isključene su zajedničke imenice nastale od vlastitih imena, pa je iz registra sporta isključen anglicizam gredslem, a iz registra mode anglicizmi levis (farmerke, leviske, levisice) i teksas. Po istom principu, isključene su i one zajedničke imenice koje oblički odgovaraju nekim anglofonim vlastitim imenima ili njihovom grafijskom liku u našem jeziku: bob (frizura) – Bob (vlastito ime), džim (teretana) – Džim (kao

grafijski lik angloameričkog vlastitog imena Jim). Dalje, isključeni su i oni anglicizmi koji se po obliku, ali ne i značenju podudaraju sa drugim leksemama u crnogorskom jeziku, te stoje s njima u homonimnom odnosu. Ovakvi su u registru sporta bili npr. anglicizmi pas (dodavanje lopte suigraču; izjava da igrač odustaje u igri kartanja do sljedećeg dijeljenja karata) koji u homonimnom odnosu stoji sa imenicom koja nosi značenje ljubimac, zatim anglicizam go (prostor ograničen dvijema stativama i prečkom kroz koji treba ubaciti loptu; pogodak koji se daje takvim ubacivanjem lopte) budući da ima isti oblik kao leksema koja u crnogorskom jeziku nosi značenje nag, kao i anglicizam reket (rekvizit u tenisu; teniser; obilježeni prostor ispod koša) uz koji stoji isti oblik sa značenjem ucjena, nezakonito iznuđen novac. Anglicizme izvedene od domaćih/odomaćenih tvorbenih elemenata i pored njihove brojnosti takođe nismo uvrstili u pragmatičku analizu. Budući da su izvedene u jeziku primaocu, one predstavljaju morfološki prilagođene anglicizme, odnosno već pomenute, granične slučajeve anglicizama na sinhronijskoj ravni⁷⁹. Zbog svoje potpune morfološke adaptacije koja govori o odomaćenosti i u crnogorskom kao jeziku primaocu, ovakvi formalno nemarkirani oblici uticali bi na drugačiji odnos dobijenih implikatura. Iako veoma frekventni, na ovaj način isključeni su anglicizmi poput trenirati, implementacija, standardizacija, aplikacija... Na kraju, iz šire selekcije smo isključili i jedan dio grafijski i fonološki adaptiranih anglicizama čija etimologija izaziva dodatnu pažnju. Iako smo ih uvrstili u formalnu analizu jer se kao anglicizmi navode u rječnicima koje smo koristili, pomnijim i detaljnijim ispitivanjem njihove etimologije nismo, međutim, bili u mogućnosti da sa sigurnošću potvrdimo da se zaista radi o anglicizmima, u onom smislu u kom se anglicizmi shvataju u ⁷⁹ U ovom radu se u cilju validnih rezultata formalne analize nikako nije mogla zauzeti jedna ili druga, dijahronijska ili sinhronijska perspektiva, pa korpus od 500 anglicizama koji su prošli analizu adaptacije čine oblici koji jesu i nisu prilagođeni/odomaćeni u crnogorskom jeziku. Ipak, za potrebe pragmatičke analize i njenih validnih rezultata, isključili smo anglicizme koji su potpuno transmorfemizovani, tj. potpuno morfološki prilagođeni u našem jeziku. 209 ovom radu (Filipović 1990:16 – 17; Prčić 2011:59). U pitanju su riječi latinskog porijekla oblički prilagođene engleskom jeziku zbog čega brojni leksikografski izvori navode da su došle preko engleskog jezika, tj. da je riječ o anglicizmima. Svjesni granica i prirode etimoloških izvora, takve anglicizme nismo isključili iz prethodnog dijela istraživanja, ali jesmo iz ovog dijela analize zato što su oni zbog svoje široke rasprostranjenosti stekli status internacionalizama, te odavno izgubili svoju markiranost koja bi mogla da utiče na veću, odnosno manju brojnost unutar postavljenih kategorija u analizi. Na ovaj način isključeni su agent, monitor, standard, budžet, rekord, partner. S obzirom na to da u ovoj analizi predstavljaju polaznu tačku, anglicizmi su dati u prvoj koloni. U njoj su, pored anglicizama dopisane njihove grafijske varijante, izvedenice i morfološke kategorije koje osim vrste riječi uključuju i kategorije karakteristične za tu vrstu riječi kao što su rod imenica (im, m; im, ž;), nepromjenljivost pridjeva (indekl) i sl. Sve kategorije u ovoj analizi označene su drugačijim skraćenicama od onih u analizi adaptacije, a zbog činjenice da se ovdje isključivo analiziraju pojave karakteristične za crnogorski jezik. Na ovom mjestu smo, usljed toga, smatrali adekvatnijom upotrebu crnogorskih skraćenica, kao što smo u analizi adaptacije anglicizama koja je polazila od engleskih modela smatrali adekvatnijim korišćenje skraćenica koje je i sâm Filipović koristio u svojoj analizi, a koje su zbog prirode te analize koja poredi repliku sa modelom, izvedene od engleskih riječi. Drugu kolonu čine podaci o ukupnoj frekventnosti izdvojenih anglicizama u oba korpusna izvora jer mogu imati važnu ulogu u indeksiranju anglicizama kao katahrestičnih ili nekatahrestičnih, kao i u određivanju njihovih implikatura. U trećoj koloni dato je značenje anglicizama. U slučaju anglicizama kod kojih je to bilo moguće, dopisani su i njihovi potencijalni crnogorski ekvivalenti jer su upravo oni od presudnog značaja za određivanje takvih anglicizama kao markiranih, tj. nekatahrestičnih. Do ovih domaćih zamjena došli smo konsultovanjem

raznih jednojezičnih i dvojezičnih rječnika. Kada je riječ o dvojezičnim rječnicima, glavni izvori su nam bili Veliki englesko-hrvatski rječnik, Veliki hrvatsko-engleski rječnik (Bujas 2001) i Enciklopedijski englesko-srpski rečnik (Ristić, Simić, Popović 2007). Od mnogo veće pomoći bili su, ipak, jednojezični rječnici, a posebno rječnici stranih riječi, odnosno rječnici anglicizama. U nedostatku takvih rječnika crnogorskog jezika, bili smo prinuđeni da se osim intuicijom maternjeg govornika, služimo jednojezičnim rječnicima srpskog i srpskohrvatskog jezika: Rečnik srpskoga jezika Matice srpske (2007), Veliki

rečnik stranih reči i izraza (Klajn, Šipka 2007), Leksikon stranih reči i izraza

29

(Milan Vujaklija 1980), Rečnik novijih anglicizama (Vasić, Prčić, Nejgebauer 2001), Rječnik stranih riječi (Klaić 1987), Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku (Filipović 210 1990) i Novi rečnik novih reči (Ćirilov 1991). Nakon što smo ekvivalente pronašli u nekom od nabrojanih izvora, provjeravali smo da li se oni zaista upotrebljavaju u crnogorskom jeziku, tj. da li i iz pragmatičkog ugla funkcionišu kao ekvivalenti ispitivanih anglicizama. U tu svrhu pomogao nam je elektronski portal Vijesti iz kog smo i ekscerpitali ukupnu građu od 500 anglicizama na kojoj se temelji ovaj rad. Osim u korpusu Vijesti, upotrebu ponuđenih crnogorskih ekvivalenata provjeravali smo i u korpusu CANU. Budući da je semantičko-pragmatičko značenje glavni kriterijum za kategorizaciju anglicizama kao katahrestičnih i nekatahrestičnih, posebno je važna bila ova provjera semantičkih ekvivalenata koji se nude u rječnicima i sa aspekta njihove upotrebe. Zahvaljujući pomenutom kriterijumu, mnogi anglicizmi u našoj analizi indeksirani su kao katahrestični i uprkos tome što se u rječnicima nude njihove domaće zamjene. Četvrta kolona daje informaciju o pragmatičkoj funkciji anglicizama. Kroz prizmu Levinsonove teorije pretpostavljenih značenja, oni anglicizmi koji uvode novi koncept u jezik primalac nose implikaturu informativnosti, pa ih obilježavamo kao I – impl, dok oni anglicizmi koji, s druge strane, imaju semantički ekvivalent u jeziku primaocu predstavljaju maksime načina, zbog čega ih indeksiramo kao N – impl. U ovoj koloni se takođe može uočiti prisustvo obje implikature uz jedan anglicizam. To je slučaj sa polisemičnim anglicizmima koji u zavisnosti od svojih značenja mogu imati i implikaturu načina i implikaturu informativnosti. Na kraju, u ovoj koloni se pojavljuje i indeks D koji stoji uz djelimično markirane anglicizme koji su vremenom zamijenili implikaturu načina implikaturom informativnosti. Petu i posljednju kolonu ove analize čine indeksi k i nk kojima se obilježavaju katahrestični anglicizmi (koji nemaju semantičke ekvivalente u jeziku primaocu), odnosno nekatahrestični anglicizmi (koji imaju ekvivalente u jeziku primaocu). Indeksi i skraćenice u analizi pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku D f-ja fig. frekv. I – impl djelimično markiran anglicizam funkcija figurativno frekvencija anglicizama u korpusu implikatura informativnosti 211 im indekl izv. k m mod N – impl nk pridj pril tj. var. ž imenica indeklinabilni izvedenica katahrestični anglicizam muški rod modifikator implikatura načina nekatahrestični pridjev prilog to jeste varijanta, varijacija ženski rod 6.1 Rezultati analize pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku Pregled pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku dat je u tabeli 6. Nakon nje, poseban prostor ostavljen je za diskusiju različitih kategorija anglicizama koje su se izdvojile u odnosu na njihove pragmatičke funkcije. Tabela 6: Pragmatičke funkcije anglicizama u crnogorskom jeziku Anglicizam Frekv. Potencijalni crnogorski ekvivalent Pragmatička f-ija Indeks 1. antidoping (pridj, indekl; im, m) 382 koji je usmjeren protiv dopinga, koji se tiče kontrole dopinga; sama kontrola dopinga kod sportista I – impl k 2. bar-kod, barkod (im, m) 1000+ šifra u vidu paralelnih linija različite širine i brojki na nekom proizvodu ili ambalaži koja služi za njegovu identifikaciju = linijski/crtični kod N – impl nk 3. basket (im, m)

košarka N – impl nk 4. bebi (pridj, indekl) 642 kao prvi dio polusloženice označava N – impl nk 212 var. bejbi, baby da je ono što znači drugi dio polusloženice namijenjeno maloj djeci/bebama = za djecu, bebe; maleno, umanjeno, reducirano 5. bek (im, m; mod) 1000+ igrač koji u timu igra odbranu, igrač zadnje linije, uže odbrane (u fudbalu, košarci, rukometu...) = odbrambeni igrač; takva pozicija u igri = odbrambena pozicija N – impl nk 6. benefit (im, m) var. beneficija (lat.) 252 beneficija – povlastica, privilegija, korist N – impl nk 7. biznis (im, m) var. business 1000+ posao koji donosi zaradu, unosan posao, privatni posao; trgovina N – impl nk 8. biznismen (im, m) izv. biznismenka 1000+ poslovan čovjek, vlasnik ili direktor naprednog trgovačkog preduzeća = privrednik; trgovac N – impl nk 9. blog (im, m) 561 lična stranica na internetu sa komentarima i mišljenjem autora o nečemu I – impl k 10. blogger (im, m) 205 autor bloga I – impl k 11. bojkot (im, m) 1000+ prekid ekonomskih, političkih i drugih odnosa sa nekim (ob. nekom državom, organizacijom i sl.) u znak protesta i radi postizanja određenog cilja; namjerno neučestvovanje u nečemu, uzdržavanje od neke akcije, opstrukcija I – impl k 12. bord (im, m) 370

grupa ljudi koja zvanično **upravlja nekom organizacijom ili** djelatnošću = **odbor** , kolegijum, 1
upravni odbor

N – impl nk 13. brend (im, m) 1000+ fabrička/robna marka, zaštitni znak, tip/vrsta proizvoda; popularni proizvod/običaj/ličnost N – impl nk 14. bum (im, m) 443 nagli uspon, porast cijena trgovačkih proizvoda i berzanskih kurseva = porast, ekspanzija, uspon; veliki, obično nagli uspjeh, prodor; senzacija, oduševljenje N – impl nk 213 15. čarter (im, m) 454

dokument koji daje posebna prava ili povlastice pojedincu ili organizaciji = povelja, ugovor 18

, povlastica; turističko putovanje specijalno iznajmljenim avionom/brodom; ugovor o najmu broda/aviona; tako unajmljen brod/avion N – impl I – impl I – impl I – impl nk k k 16. čelendž (im, m) 347 nova tehnologija u sportu koja omogućava ponovni pregled snimka i opozivanje ili provjeru sudijskih odluka = video provjera N – impl nk 17. čet (im, m) 134 komunikacija uživo putem interneta između najmanje dvije osobe, četovanje = elektronsko dopisivanje uživo, elektronsko ćaskanje I – impl k 18. čip (im, m) 154 sićušna pločica s

ugrađenim elektronskim komponentama koja se koristi u kompjuterima **i srodnim uređajima** = 1
mikročip, **integrisano kolo**

; ulog kod kartanja = žeton; I – impl N – impl k nk 19. derbi (im, m) 1000+ poznata tradicionalna konjska trka u Engleskoj; veoma važna utakmica, odlučna na nekom takmičenju (posebno u fudbalu i košarci); vrsta šešira slična cilindru I – impl k 20. desktop (im, m) 112 radna površina kompjuterskog ekrana; desktop računar, statični, PC računar I – impl k 21. difolt (im,

m) var. default 1000+ fabrička podešavanja, podrazumijevane vrijednosti za određeni uređaj, podrazumijevani program; standardna, podrazumijevana radnja, stanje, (po difoltu) iz navike, automatski N – impl nk 22. displej (im, m) var. display 1000+

ekran na kome se prikazuju rezultati ili tok rada nekog elektronskog uređaja

1

I – impl k 23. dizajn (im, m) 1000+ primijenjena umjetnost koja se bavi oblikovanjem, kreiranjem proizvoda I – impl k 214 (namještaja, odjevnih predmeta, knjiga...); izgled nekog proizvoda 24. dizajner (im, m) izv. dizajnerka 548 osoba koja se bavi dizajnom proizvoda I – impl k 25. doping (im, m; mod) 684 upotreba stimulativnih sredstava koja vještački pojačavaju snagu i izdržljivost stvarajući naviku i štetno djelujući na zdravlje (zbog čega se zabranjuje u sportu), dopingovanje; takva nedozvoljena, stimulativna sredstva; koji se odnosi na takva sredstva I – impl k 26. dres (im, m) 1000+ sportska odjeća – majica ili komplet takmičara, reprezentacije, kluba I – impl k 27. džins (im, m) 112 vrsta čvrste pamučne tkanine koja se koristi u proizvodnji odjeće, naročito farmerki = denim/teksas platno; odjevni predmet od takve tkanine (obično farmerke, ali i košulja, jakna itd.) N – impl nk 28. fajl (im, m) 518 skup podataka o određenoj temi unesenih u kompjuter pod jednim imenom = datoteka N – impl nk 29. fan (im, m; mod) 588 ljubitelj, obožavalac, navijač, pobornik sportskog kluba, slavne ličnosti, vrste muzike i sl.; koji se odnosi na ljubitelje, obožavaoce, navijače, pobornike N – impl nk 30. faul (im, m) 519 prekršaj pravila u sportu, nedopušten grub napad na protivnika (u fudbalu, košarci...) = prekršaj N – impl nk 31. fer (pridj, indekl; pril) 1000+ koji je častan, pošten, besprekoran, korektan u postupanju D nk 32. fešn (mod) var. fashion 440 koji se tiče mode (visoke posebno) = modni N – impl nk 215 33. fitness (im, m; mod) 459 fizička izdržljivost, kondicija; koji se tiče fizičke izdržljivosti fizičke vježbe za kondiciju i oblikovanje tijela = vježbanje, fiskultura; koji se tiče ovih vježbi N – impl nk 34. font (im, m) 1000+ tip slova, komplet slova i brojeva iste veličine i stila koji se koristi za štampanje/pisanje na kompjuteru I – impl k 35. fudbal (im, m) 1000+ vrsta sportske igre loptom između dvije ekipe sa po 11 igrača u kojoj pobjedu odlučuju postignuti golovi = nogomet; fudbalska lopta I – impl k 36. glamur (im, m) var. glamour 206 otmenost, luksuz, raskoš; blještavost, sjaj N – impl nk 37. golf (im, m) 1000+ sportska igra na travnatom terenu u kojoj igrač treba da sa što manje udaraca štapom ubaci lopticu u pripremljenu jamicu I – impl k 38. grant (im, m) 381 sredstva, iznos materijalnih sredstava koje pojedinac ili organizacija dodjeljuje korisniku radi realizacije projekta = novčano davanje/pomoć/isplata, bespovratni zajam, subvencija N – impl nk 39. haker (im, m) izv. hackerski (pridj) 153 poznavalac računarstva i programiranja koji, najčešće neovlašćeno, razbija, otklanja zaštitu kompjuterskog sistema velikih firmi, državnih institucija i sl., najčešće radi lične satisfakcije; uopšte zaljubljenik u računare i dobar poznavalac računarstva I – impl k 40. holding (im, m; mod) poslovna organizacija zasnovana na posjedovanju dionica drugih kompanija, koje obično drži pod kontrolom = većinskodionička/ većinskovlasnička kompanija, centralna kompanija N – impl nk 41. hit (im, m; mod) 1000+ uspješna i popularna melodija, knjiga, film, osoba, proizvod i sl.; koji ima karakteristike hita I – impl k 42. imejl (im, m; mod) var. e-mail 1000+ elektronsko/kompjutersko sredstvo pisane komunikacije putem I – impl k 216 izv. mejl interneta, razmjenjivanje tekstualnih poruka putem interneta = elektronska pošta; tako poslata/primljena poruka = elektronska poruka/pismo 43. imidž (im, m) var. image 1000+ predstava, slika, ugled, utisak koji neko ostavlja svojim izgledom, osobinama, ponašanjem, ponekad putem medija = predstava, slika, ugled N – impl nk 44. internet (im, m; mod) 1000+ svjetska

kompjuterska mreža koja putem satelita i telefona povezuje manje kompjuterske mreže i omogućava međusobnu komunikaciju njihovih korisnika

8

= net; koji se tiče interneta I – impl k 45. kasting (im, m) var. casting 125

javno odabiranje glumaca, manekena i sl. za angažovanje u nekom projektu = audicija

1

; lista glumaca, manekena i sl. odabranih audicijom = postava, podjela N – impl nk 46. konsalting (im, m; mod) 283 djelatnost/profesija pružanja stručnih savjeta u vezi sa privredom, finansijama i sl. = konsultovanje, savjetovanje N – impl nk 47. kompjuter (im, m) izv. kompjuterski (pridj) 494 elektronski uređaj za unos, obradu i čuvanje podataka = elektronski računar I – impl k 48. kul (pridj, indekl, pril) var. cool 395 koji je veoma dobar, prijatan, zabavan, moderan i sl. N – impl nk 49. laptop (im, m; mod) 1000+ mali prenosivi kompjuter; koji se tiče ovakvog kompjutera I – impl k 50. lider (im, m) izv. liderstvo 1000+ rukovodilac, prvak, istaknuti politički vođa, uopšte vođa nekog pokreta, nekog kolektiva i sl.= vođa;

tim, proizvod i sl. koji zauzima prvo , vodeće ili najbolje mjesto u konkurenciji s drugim timovima, proizvodima i sl

1

. = prvak D nk 51. linč (im, m) izv. linčovanje 350 sud mase, gomile, protivzakonito, samovoljno kažnjavanje nekoga (obično smrću) bez suđenja = samovoljni sud; javni progon I – impl k 52. link (im, m) 430 veza/linija na internetu preko koje se prenose podaci; I – impl k 217 posebno označena riječ/slika i sl. u nekom dokumentu preko koje se uspostavlja veza s nekim drugim dokumentom 53. luk (im, m) var. look 1000+ karakterističan izgled neke osobe; stil, način odijevanja koji je u modi N – impl nk 54. market (im, m) 416 prodavnica, samoposluga prehrambene robe N – impl nk 55. marketing (im, m; mod) izv. marketinški 1000+ ukupnost djelatnosti koje su u vezi s plasmanom robe na tržištu (ispitivanje tržišta, propaganda, trgovina i sl.) reklamiranje, naročito na radiju i televiziji = reklame; EPP = ekonomsko-propagandni materijal I – impl N – impl k nk 56. menadžer (im, m) izv. menadžerka 1000+ osoba koja upravlja nekom firmom, preduzećem i sl. = upravnik, rukovodilac; osoba koja vodi finansijske poslove sportista, pjevača i sl. = agent N – impl nk 57. menadžment (im, m; mod) 1000+ rukovođenje nekom firmom, preduzećem; grupa ljudi koja rukovodi nekom firmom = uprava, rukovodstvo grana ekonomije koja izučava upravljanje firmama N – impl N – impl I – impl nk nk k 58. meč (im, m) 1000+ sportsko takmičenje između dva pojedinca ili tima = utakmica, sportski susret N – impl nk 59. miks (im, m) 647 mješavina, rezultat miješanja, kombinacija; u radijskoj, TV, filmskoj tehnici, rezultat usklađivanja različitih zvukova (govora, muzike, zvučnih efekata...) u jednu zvučnu cjelinu; spoj više muzičkih kompozicija u kontinuiranu cjelinu N – impl nk 60. mini (im, m) izv. minić 1000+ kratka suknja, haljina I – impl k 61. mis (im, ž) var. miss izv. misica 943 gospođica, na engleskom govornom području; titula koja se dodjeljuje djevojki koja je izabrana kao najljepša na nekom konkursu ljepote, pobjednica na I – impl k

218 takvom konkursu 62. mister (im, m) 124 gospodin, na engleskom govornom području; titula koja se dodjeljuje pobjedniku na takmičenju snage, ljepote i sl., pobjednik na takvom konkursu I – impl k 63. oflajn, of-lajn (pridj, indekl; pril) var. off-line 1000+ koji nije priključen na internet ili kompjutersku mrežu = neumrežen I – impl k 64. onlajn, on-lajn (pridj, indekl; pril) var. online, on-line 1000+

koji se odvija, obavlja ili dobija dok je korisnik priključen na internet ili kompjutersku mrežu

8

= umrežen I – impl k 65. parti (im, m; mod) 1000+ društveno okupljanje, zabava, žurka, prijem; koji se tiče zabave, žurke N – impl nk 66. piling (im, m; mod) 190 kozmetičko čišćenje lica – ljuštenje, uklanjanje izumrlih ćelija s površine kože lica i tijela I – impl k 67. pink (pridj, indekl) 10000+ koji je ružičast N – impl nk 68. pivot (im, m) 335 središnja pozicija, središnji igrač koji izvodi napade, ključni igrač, obično u košarci = centar/ključni igrač N – impl nk 69. plejmejker (im, m) 551 igrač u

nekom timskom sportu koji predvodi napad da bi stvorio uslove za postizanje pogotka = plej, **vođa**
igre

1

N – impl nk 70. plej-of, plejof (im, m) var. play off, off-play 10000+ dodatna utakmica u kojoj se odlučuje pobjednik neriješene utakmice = doigravanje; jedna od utakmica u nizu koja odlučuje o pobjedniku prvenstva = doigravanje N – impl nk 71. procesor (im, m) izv. procesorski (pridj) 156 elektronski uređaj za obradu podataka, dio računara koji obavlja te operacije (upravlja većinom njegovih funkcija); procesor hrane = multipraktik I – impl N – impl k nk 72. pank (im, m; mod) 642 vrsta popularne rok muzike nastale sredinom sedamdesetih godina dvadesetog vijeka; pokret mladih (s kraja sedamdesetih godina) ekstravagantnog, neobičnog oblačenja, frizura, šminke i asocijalnog ponašanja; koji ima osobine pankaa I – impl k 73. rejting (im, m; mod) 10000+ stepen ugleda, vrijednosti, N – impl nk 219 popularnosti i sl. neke osobe, grupe ili organizacije = ugled, popularnost; određeno mjesto na listi takmičara, skali i sl.= pozicija; ocjena gledanosti neke emisije = popularnost 74. rok (im, m; mod) 10000+ popularna muzika nastala iz rokenrola/rokenrol; koji ima karakteristike ove muzike I – impl k 75. sajber (pridj, indekl) 846 koji se odnosi na kompjutere i informacione sisteme = kibernetički/informatički/kompju- terski N – impl nk 76. sajt (im, m) 1000+ lokacija na internetu koju čini skup povezanih dokumenata posvećenih jednoj temi ili oblasti = veb-sajt I – impl k 77. samit (im, m) 1000+

sastanak šefova država **ili vlada radi razmatranja** važnih političkih, **diplomatskih i sl. pitanja =**
sastanak na vrhu

1

I – impl k 78. seksi (pridj, indekl) var. sexy 556 seksepilan, erotski privlačan; izazovan, atraktivan, dopadljiv N – impl nk 79. server (im, m) 183 glavni kompjuter u nekoj mreži/na internetu kome mogu pristupiti ostali kompjuteri; igrač koji servira i započinje igru (u tenisu/stonom tenisu/badmintonu) I – impl k 80. set (im, m; mod) 1000+ dio meča u nekim sportovima

(tenisu, odbojci ili stonom tenisu); skup, zbirka, garnitura ili komplet koji čini jednu cjelinu – komplet ili garnitura određenih upotrebnih stvari; grupa muzičkih kompozicija koje čine cjelinu = kolekcija; posebno pripremljena scena za snimanje filma I – impl N – impl N – impl N – impl k nk nk nk 81. skener (im, m) 164 kompjuterizovani uređaj za snimanje/pretraživanje; uređaj za medicinska snimanja; program koji automatski pretražuje softver ili hardver; uređaj kojim se snima fotografija/tekst/crtež a potom transformiše u kompjuterski zapis I – impl k 220 radi pohranjivanja, obrade, slanja i sl. 82. skor (im, m) 1000+ privremeni ili konačni rezultat neke utakmice, takmičenja ili igre, rezultat; muzika komponovana za neki film, muzički komad...; partitura N – impl nk 83. slogan (im, m) 644 riječ ili rečenica smišljena u propagandne svrhe = parola, deviza, geslo N – impl nk 84. softver (im, m) izv. softverski (pridj) 589 one komponente kompjuterskog sistema koje nisu fizičke, kojima se upravlja kompjuterom = kompjuterski program I – impl k 85. stajling (im, m; mod) var. styling 121 stilsko uobličavanje izgleda osobe ili proizvoda, dizajniranje; tako dobijen izgled, dizajn N – impl nk 86. start-ap, start ap (im, m; mod) var. start up 1000+ novoformirane kompanije, početnici u poslovanju; koji se tiče ovakvih kompanija N – impl nk 87. strim (im, m) protok, emitovanje podataka N – impl nk 88. šou (im, m; mod) 1000+ umjetničko-zabavna priredba, zabavna TV emisija s muzikom, uz učestvovanje voditelja i gostiju= zabavna emisija, priredba; fig. interesantan prizor/događaj, spektakl; fig. neuobičajen, nedoličan prizor, skandal N – impl nk 89. tajbrejk (im, m) 457 dio igre (tenis, odbojka) posle neriješenog rezultata u kome se odlučujući poen postiže skraćenim postupkom, po posebnim pravilima = "prelom" izjednačenja N – impl nk 90. tajmaut, tajm-aut (im, m) 501 kratak prekid igre (u košarci i u drugim sportovima) koji se daje na zahtjev trenera i koji ne ulazi u brojanje vremena u cilju odmora/konsultovanja igrača sa trenerom/zamjene igrača... = pauza; kratak prekid, odmor, predah, pauza N – impl nk tender (im, m; mod) 1000+ javni konkurs za prikupljanje I – impl k 221 91.

ponuda za izvođenje nekih radova, isporuku neke robe , pružanje usluga **i sl**

1

. 92. tenis (im, m) izv. teniser izv. teniserka 1000+ sportska igra u kojoj se loptica udara reketom i prebacuje preko mreže u polje protivničkog igrača I – impl k 93. tim (im, m) 1000+ grupa sportista koji igraju zajedno = ekipa; grupa stručnjaka okupljena oko nekog zadatka, posla, projekta = ekipa, grupa D nk 94. tinejdžer (im, m) 508 osoba uzrasta do 20 godina; adolescent(kinja), maloljetnik, maloljetnica N – impl nk 95. trejd (im, m) 629 zanat/trgovina/promet; razmjena igrača iz jednog sportskog kluba za igrača iz nekog drugog N – impl nk 96. trend (im, m) 1000+ opšta tendencija, kretanje ili pravac; najnovija, obično trenutna, moda ili tendencija u oblačenju, ponašanju, zabavljanju i sl.= moda, modna tendencija D nk 97. trener (im, m) 1000+ onaj koji nadzire neki trening, obično stručnjak koji priprema, obučava sportiste D nk 98. trening (im, m) 1000+ razvijanje sposobnosti vježbom u sportu = vježbanje, fiskultura; razvijanje sposobnosti za neki posao, vještinu, obuka za neki posao ili vještinu = obuka D nk 99. tvit (im, m) 1000+ tekstualni unos, poruka koju korisnik objavljuje na društvenoj mreži Tviter I – impl k 100. vaterpolo (im, m) izv. vaterpolista izv. vaterpolistkinja 1000+ sportska igra loptom u vodi, u bazenu određenih dimenzija, u kojoj je cilj da se postigne što više golova I – impl k Analiza pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku obuhvatila je 100 najfrekventnijih odrednica iz naše ekscerpirane građe. Prije diskusije rezultata, u tabeli 7 dat je prikaz klasifikacije anglicizama prema pragmatičkim funkcijama. 222 Tabela 7: Klasifikacija anglicizama u odnosu na pragmatičke funkcije Katahrestični Nekatahrestični anglicizmi anglicizmi 1. antidoping bar(-)kod 2.

Blog basket 3. blogger bebi 4. bojkot bek 5. čarter**80 benefit 6. čet biznis 7. čip** biznismen 8. derbi bord 9. desktop brend 10. displej bum 11. dizajn čarter** 12. dizajner čelendž 13. doping čip** 14. dres difolt 15. font džins 16. fudbal fajl 17. golf fan 18. haker faul 19. hit fer*81 20. imejl fešn 21. internet fitnes 22. kompjuter glamur 23. laptop grant 24. linč holding 25. link imidž 26. marketing** kasting 27. menadžment** konsalting 28. mini kul 29. mis lider* 30. mister luk Katahrestični Nekatahrestični anglicizmi anglicizmi 31. oflajn market 32. onlajn marketing** 33. piling menadžer 34. pank menadžment** 35. procesor** meč 36. rok miks 37. sajt parti 38. samit pink 39. server pivot 40. set** plejmejker 41. skener plejof 42. softver procesor** 43. tender rejting 44. tenis sajber 45. tvit seksi 46. vaterpolo set** 47. skor 48. slogan 49. stajling 50. startap 51. strim 52. šou 53. tajbrejk 54. tajmout 55. tim* 56. tinejdžer 57. trejd 58. trend* 59. trener* 60. trening* 80

Polisemični anglicizmi 81 Anglicizmi s netipičnim implikaturama 223 6.1.1 Katahrestični anglicizmi Nakon analize pragmatičkih funkcija 100 najfrekventnijih anglicizama iz naše građe, anglicizme smo podijelili na katahrestične i nekatahrestične. Prilikom kategorizacije izdvojilo se 46 katahrestičnih anglicizama. Ako uzmemo u obzir da je zbog 6 polisemičnih anglicizama⁸² ukupan broj indeksiranih 106, rezultati pokazuju da 44% anglicizama iz ove analize pripada katahrestičnim anglicizmima, a 56% nekatahrestičnim. Budući da su ciljni registri u ovom radu moda, informatika, sport i ekonomija/pravo, razumljivo je da je broj anglicizama ovakve pragmatičke vrijednosti velik u pomenutim poljima, tj. sferama u kojima dominantni uticaj vrši angloamerička kultura i engleski jezik. Iz pomenutih oblasti masovno su sa novim pojmovima i predmetima iz angloameričkog svijeta u brojne svjetske jezike prenošeni i njihovi nazivi jer jezici primaoci, prirodno, nisu imali riječi za pojmove sa kojima nisu ni bili upoznati. Katahrestični anglicizmi iz naše analize, otuda, predstavljaju riječi kojima se popunjavaju leksičke praznine u crnogorskom jeziku. Oni imenuju sportove koji su sa izvornog angloameričkog prostora u druge zemlje preneseni sa riječima koje ih imenuju: golf, tenis, vaterpolo, fudbal. Među ovakvim anglicizmima u našoj analizi prepoznajemo i nazive iz polja muzike koji se istovremeno koriste da izraze neki modni stil: rok, pank, zatim nazive za modne titule: mis, mister, kao i nazive iz svijeta informatike kojim se imenuju novi izumi u tom polju: blog, blogger, desktop, internet, sajt, server, skener, softver... Osim u crnogorskom jeziku, navedene pozajmljenice i na globalnom nivou imaju funkciju da označe nove pojmove i predmete iz anglofonih zemalja, prvenstveno iz Sjedinjenih Američkih Država. Ovakve engleske pozajmljenice, koje popunjavaju pojmovne, a time i leksičke praznine, nemaju ekvivalente u jeziku primaocu zbog čega je njihova pripadnost kategoriji katahrestičnih anglicizama jasna i nedvosmislena.

6.1.1.1 Katahrestični anglicizmi koji imaju hiperonime u jeziku primaocu Za razliku od opisanih, u analizi smo naišli na jedan broj katahrestičnih anglicizama čije pragmatičke funkcije, odnosno kategorijalnu pripadnost, nije bilo tako jednostavno 82 O polisemičnim anglicizmima će biti više riječi u produžetku. 224 odrediti. Riječ je o anglicizmima za koje bi se prvobitno pomislilo da imaju i domaći ekvivalent (i da su, otuda, nekatahrestični), ali sadrže i implikaturu informativnosti. Dok ih postojanje domaćeg ekvivalenta, s jedne strane, približava kategoriji nekatahrestičnih, implikatura informativnosti koju sadrže, s druge strane, nesumnjivo ih od te kategorije udaljava. Pažljivijim uvidom u semantičko-pragmatičku prirodu ovog broja anglicizama zaključili smo da oni zaista sadrže implikaturu informativnosti jer unose novo značenje u jezik primalac, ali i da to novo značenje predstavlja, zapravo, specijalizovano značenje u odnosu na značenje koje već nose domaći ili odomaćeni oblici iz jezika primaoca. Zbog svojih dodatnih semantičkih obilježja i oni, kao i prethodna grupa anglicizama, predstavljaju jezičku i pojmovnu inovaciju u jeziku primaocu, tj. katahrestične anglicizme. Domaće zamjene stoga i nisu njihove zamjene ili ekvivalenti, kao što će to biti slučaj kod nekatahrestičnih anglicizama, već hiperonimi ove podgrupe katahrestičnih anglicizama. Opisani dio katahrestičnih anglicizama ilustruje kompleksnost pragmatičke analize, tj.

problematiku klasifikacije anglicizama na katahrestične i nekatahrestične. Funkciju katahrestičnih anglicizama koji, dakle, sa domaćim ili odomaćenim riječima stupaju u odnos hiponimije, prepoznali smo u primjerima kao što su: tender, tvit, samit, derbi, displej, doping, dres, kompjuter, mini, laptop... Njihove naknadno kreirane prevedenice (u vidu sintagmi ili rečenica) često su neekonomične u izrazu a otuda rijetke i u upotrebi kao njihova zamjena. Kompjuter npr. kao domaću zamjenu ima riječ računar koja, međutim, osim što se odnosi na kompjuter kao posebnu vrstu računara (elektronski računar), prvenstveno ima šire značenje uređaja za računanje ili računsku obradu podataka: ?

Dječji vid dodatno opterećuje višesatno igranje igrica na kompjuteru ili tabletu, upozoravaju stručnjaci, 50
tvrdeći i da je sve više kratkovidne djece zbog pretjeranog korišćenja ručnih elektronskih uređaja

. (Vijesti, 30.11.2017.) ? То значи да нема никаквих шанси да се велики системи линеарних једначина рјешавају Крамеровим правилом, уз рачунање детерминанти по дефиницији. Реални рачунар би једну детерминанту реда 30 рачунао око 1018 година. (CANU Matematika – Dr Milojica Jaćimović, dr Predrag Stanšić) Na sličan način, laptop u odnosu na kompjuter, odnosno računar, predstavlja njegovu posebnu vrstu – mali i prenosivi kompjuter, a anglicizam tvit u odnosu na domaću leksemu poruka predstavlja samo onu poruku koja se objavljuje na društvenoj mreži Tviter. Polju informatike pripada i displej koji ne označava ekran bilo kog uređaja (TV-a npr.), već isključivo elektronskog: 225 ? ? F.lux prilagođava boju displeja vašeg računara dobu dana tokom kojeg ga koristite, kako bi manje zamarali oči. (Vijesti, 02.09.2015.) Displeji

na pametnim telefonima itekako su bitna stavka jer bitno je da se ne mogu samo tako oštetiti i uništiti, 45
što se uveliko postiglo s Gorilla Glass i trebalo bi se nastaviti sa safirnim

staklom. (Vijesti, 13.08.2015) ?

Istraživanje objavljeno u časopisu "Thrombosis and Thrombolysis" otkriva da rizik stvaranja krvnih 62
ugrušaka značajno raste kod osoba koje više vremena provode pred televizijskim ekranom

. (Vijesti, 26.02.2018.) Na sličan način, mini je naziv za posebnu vrstu suknje – veoma kratku suknju/haljину koja je obilježila modu 60-tih godina XX vijeka za koju u crnogorskom jeziku ne postoji poseban naziv, kao što nije postojao ni u trenutku transfera pozajmljenice. Interesantno je da je npr. pridjevska funkcija koju ova pozajmljenica ostvaruje u našem jeziku (koji je manjih dimenzija/veličine/mogućnosti/opsega... nego što je uobičajeno – za automobile, kompjutere, autobuse...), s druge strane, markirana, što znači da bi anglicizam mini u pridjevskoj bio svrstan u kategoriju nekatahrestičnih. Da i u jeziku sporta ima ovakvih primjera katahrestičnih anglicizama, potvrđuju sljedeći primjeri iz našeg korpusa: doping kao ne bilo koja, već posebna vrsta stimulativnih sredstava koja se isključivo koriste u cilju poboljšanja fizičkih sposobnosti i sportskih

performansi, a slično je i sa nazivom za kontrolu dopinga – antidoping, zatim dres kao posebna vrstu odjevnog kompleta – sportski komplet neke reprezentacije/tima, kao i derbi koja predstavlja ne bilo koju, već odlučujuću utakmicu na nekom takmičenju. Iz registra ekonomije u ovom smislu izdvajamo kao primjere anglicizam samit, koji nije bilo kakav, već sastanak najvećih državnih zvaničnika radi razmatranja važnih političkih pitanja, i koji je kao takav ekonomičniji i praktičniji u odnosu na domaći ekvivalent, tj. naknadni prevod sastanak na vrhu: ? Samit lidera sedam industrijski najrazvijenijih zemalja (G-7) završen je danas bez zajedničkog dogovora o klimatskim promjenama jer vlada predsjednika Donalda Trampa želi još vremena za odluku SAD da li će ostati potpisnica Pariskog sporazuma o klimi. (Vijesti, 27.07.2017.) ?

Grčka je postala članica inicijative 16+1, čiji se sastanak na vrhu održao u Dubrovniku

77

. (Vijesti 15.04.2019.) Na sličan način, i crnogorski izraz konkurs hiperonim je, nikako ekvivalent, anglicizmu tender koji označava isključivo konkurse – ponude za realizaciju nekih radova, isporuku robe ili pružanje usluga. ? Upravni odbor Asocijacije menadžera Crne Gore raspisao je Javni konkurs za "Izbor najuspješnijih menadžera i preduzetnika 2018. godine". (Vijesti, 29. 12.2018.) 226 ? Klinički centar Crne Gore raspisao je krajem decembra javni konkurs za dodjelu pet specijalizacija. (Vijesti, 10. 01.2019.) ? Нијесу укључена средства која се издвајају за капитални буџет, као и инвестиције по основу расписивања Тендера за стратешког партнера за валоризацију рудног налазишта Маоч, као и Тендера за градњу ХЕ на Морачи и Комарници. (CANU, CG u XXI stoljeću – u eri kompetitivnosti) Osim globalne prirode koja im omogućava imenovanje univerzalnih pojmova kao što su u našoj analizi dizajn, dizajner, hit i sl., neki od katahrestičnih anglicizama ušli su kao odraz lokalnog, a vremenom dobili globalni karakter. Savršen primjer u analizi su odrednice bojkot i linč. Anglicizam bojkot (prekid ekonomskih, političkih i drugih odnosa sa nekim u znak protesta i radi postizanja određenog cilja; namjerno neučestvovanje u nečemu, opstrukcija...) svoje je značenje u engleskom društvu i jeziku dobio po ozloglašenom irskom upravniku imanja zbog čijeg su lošeg tretmana radnici protestovali. Kao takav, prenesen je u druge svjetske jezike, pa je vremenom gubio svoj lokalni i dobijao globalni karakter. Slično je bilo sa odrednicom linč (samovoljni sud; javni progon) koja svoje osnovno, lokalno značenje duguje kapetanu Linču, poznatom po samovoljnom sudu, tj. naredbama kažnjavanja bez prethodnog suđenja, zahvaljujući kome je figurativno značenje javnog progona postalo veoma frekventno i u drugim jezicima i kulturama. 6.1.2 Nekatahrestični anglicizmi Nekatahrestični anglicizmi (60) su bili češći u našoj analizi od katahrestičnih (46). Ovakav rezultat govori da najveći broj najfrekventnijih anglicizama koje smo ekscerpirali za potrebe ovog istraživanja ne unosi novo, već dijeli osnovno značenje sa domaćim/odomaćenim ekvivalentima: luk (izgled; stil), glamur (luksuz/raskoš/sjaj); kasting (audicija; postava/podjela); miks (mješavina; spoj); sajber (kibernetički/informatički); pink (ružičast); imidž (predstava, slika, ugled)... Ipak, zbog njihovog različitog asocijativnog značenja, ovakvi parovi riječi zauzimaju različita mjesta u jeziku, pa se na nivou upotrebe i raslojenosti jezika može se govoriti i o funkcionalnosti anglicizama. S obzirom na to da se u ovom radu ispituju anglicizmi iz različitih registara – mode, sporta, ekonomije i prava i informatike, nekatahrestični anglicizmi u odnosu na svoje domaće sinonime u prvom redu sadrže asocijativna predmetna obilježja. Na taj način, anglicizmi kao što su faul, plejof, skor, tajmaout, plejkmejker nose npr. asocijativno obilježje 'sport' prema 227 svojim nemarkiranim, domaćim ekvivalentima prekršaj, doigravanje, rezultat, pauza, vođa igre koji imaju obilježje 'opšte': ? Суноврат екипе која је први дио Евролиге

завршила са најбољим скором, почео је у Загребу, када је погоцима са линије пенала Куса и Марцелића Цибона славила са 72:70, иако су Владо Шћепановић и другови водили са 70:67. (CANU, Vijesti 15.03.2006.) ? ? Košarkaši Sutjeske su sačuvali perfektan skor i nakon 4. kola Erste lige, ali su se namučili. (Vijesti, 5.11.2016.) Ако резултате упоредимо са резултатима истраживања које је Институт спровео у децембру 2004. године, број испитаника који мисле да је медијима стало прије свега до оних који имају политичку моћ драстично је смањен са 51,3 на 32,5 одсто (CANU, Vijesti 15.03.2006.) ? Маркус Вилијамс није направио тражени фаул над Карлосом Аројом, а Зоран Ерцег је погодио невјероватну тројку са преко осам метара. (CANU, Vijesti 22.11.2014.) ? ? Samo od kazni, koje je policija napisala zbog prekršaja na drumovima, državna kasa punija je, za sada, za 1.703.143,76 eura (Vijesti, 10.09.2012.) Prekršaji kojima se narušava javni red i mir, piše u zakonu, su kada građanin

remeti mir, rad ili normalan način života građana, stvara nemir, neraspoloženje, uznemirenost

14

... Prekršaj je i ako se sve to čini posredstvom elektronskih komunikacionih mreža. (Vijesti, 09.04.2018.) Na isti način, u polju ekonomije sve je češće korišćenje anglicizama startup, holding, bord, menadžment umjesto njihovih crnogorskih ekvivalenata novoformirana firma, centralna firma, odbor/upravni odbor, rukovodstvo ili uprava čija su značenja primjenjiva i u drugim sferama upotrebe, ne samo u polju ekonomije: ? On je saopštio da funkcioneri ne dostavljaju izvještaje o imovini ili ih dostavljaju sa nepotpunim ili netačnim podacima, obavljaju nespojive funkcije, članovi su više upravnih odbora, nesavjesno obavljaju funkcije... (Vijesti, 15.05.2014.) ? Iako su dobili prostorije i finansijska sredstva za rad kluba, članovi kluba koje je vodio Bojanić nijesu uspjeli da dobiju mjesta u skupštinskim odborima zbog protivljenja nekadašnjih partijskih kolega. (Vijesti, 12.02.2015) ? ? Zeleno svjetlo Adriatik propertizu, kojim upravlja grčki biznismen Petros Statis, dobio je od borda direktora. (Vijesti, 15.05.2014.) To se, međutim, nije desilo, već je ovom investitoru, nakon saglasnosti države i Elektroprivrede u bordu povjerilaca, odložen rok. (Vijesti, 12.02.2015.) Domaća riječ odbor, naime, pokazuje tendenciju javljanja u administrativnom i političkom kontekstu, dok je bord privlačniji izbor u predmetnom registru ekonomije. Navedeni primjeri takođe pokazuju da se anglicizam u odnosu na domaću zamjenu javlja i u kontekstu sa ostalim anglicizmima ili internacionalizmima kojima registar ekonomije takođe obiluje 228 (propertiz, biznismen, direktor, investitor). Osim u jeziku medija, anglicizmi iz registra ekonomije neizostavni su i u stručnim tekstovima, dok njihovi domaći sinonimi imaju širu primjenu, tj. mogu se javiti i u političko-pravnom kontekstu: ? ? ...ради под руководством председавајућег Заједнице (Члан 30, тачка 10 ЈЕА). (CANU CG u XXI vijeku – u eri kompetitivnosti, Том 2) Након тога, Управа полиције је успоставила низ контаката на плану међународне полицијске сарадње у региону, прије свега, са Албанијом, Србијом, Македонијом и УНМИК-ом... (CANU, CG u XXI vijeku – u eri kompetitivnosti, Том 2) ? Реформе које се спроводе на тржишту рада, посебно у процесу при- ступања, осјећају запослени, незапослени, послодавци и државна управа (CANU, CG u XXI vijeku – u eri kompetitivnosti, Том 2) ? Отуда одрживост тржишне економије морамо посматрати и у контексту способности јавног менаџмента, као и менаџмента на нивоу компанија, односно у контексту квалитета „публик говернанце” и „корпорате говернанце”. (CANU, CG u XXI vijeku – u eri kompetitivnosti, Том 3) ? Повјерење и реципроцитет облигација између радника и менаџмента су главни разлози за високу међународну конкурентност јапанске аутомобилске индустрије. (CANU, CG u XXI vijeku – u eri kompetitivnosti, Том 3)

? Развија се нови менаџмент људског капитала који у бити представља нову концепцију односа према запосленим и начину управљања њиховим радом и развојем. (CANU, CG u XXI vijeku – u eri kompetitivnosti, Tom 3) Uvidom u ove i slične primjere upotrebe navedenih odrednica u korpusu, zaključuje se da upravu kao rukovodstvo firme dominantno zamjenjuje anglicizam menadžment, a da se uprava koristi i da imenuje različite grane državne vlasti (

uprava za nekretnine, uprava za kadrove, uprava za imovinu, uprava policije, poreska **uprava, uprava** 95

za carine, za sprečavanje pravanja novca i finansiranje terorizma...). Kao i anglicizmi iz registra sporta i ekonomije, anglicizmi iz informatičkog polja takođe nose asocijativno obilježje 'informatika' u odnosu na nemarkirane, domaće ekvivalente koji nose obilježje 'opšte': ? Strimovi

se prikazuju kao plave tačke. **Što je tačka veća, više ljudi gleda taj video. Ako mišem** pređete **preko tačke** pokazaće **vam se linije koje vode na mjesta u svijetu u kojima se video gleda** 46

. (Vijesti, 22.05.2016.) ?

Lokalna uprava mora da uradi **reviziju protoka novca Mjesne zajednice Košutice, jer** se **sumnja** **da** 44

je novac zloupotrebjen

u svrhe za koje ne postoji odobrenje Savjeta , niti **građana Košutice, saopštila je odbornica** **pozitivne Crne Gore u Andrijevcima, Svetlana Lekić** 44

. (Vijesti, 12.09.2014.) 229 Razlog za ovakvu predmetnu, tematsku upotrebu nabrojanih anglicizama iz polja sporta, ekonomije i informatike jeste njihov prestiž i internacionalni status zbog kog imaju snažnije konotacije stručnog, razvijenog i inovativnog u odnosu na domaće/odomaćene sinonime. Kao takvi, odgovaraju onome što Prčić naziva strukovnim terminima ili strukovnoj upotrebi anglicizama zasnovanoj na mišljenju da strane riječi, bilo internacionalizmi ili anglicizmi, preciznije iskazuju neko stručno značenje od domaćih ekvivalenata (2011: 149). U tipologiji anglicizama kao sinonima Mire Milić (2013: 131–132), ovi anglicizmi i njihovi domaći sinonimi odgovarali bi tzv. terminološkim dubletima koji se razlikuju „po tome što pozajmljenice zadržavaju svoje terminološko značenje, dok su domaće reči neobeležene lekseme“, budući da najčešće domaća riječ izlazi iz terminološkog okvira, počinje da se koristi i u opštem jeziku i dobija neutralno obilježje, a anglicizam ostaje u terminološkom leksikonu i zadržava terminološko obilježje. Stručnjaci u određenim oblastima

pribjegavaju upotrebi anglicizama i zbog toga što su oni kraći, ekonomičniji u izrazu: plejmejker – vođa igre/tima/na terenu; brend – robna marka/zaštitni znak; bord – upravni odbor; startap – novoformirana firma, holding – centralna firma...? ? On je sjajan igrač i pravi vođa na terenu. (Vijesti 01.12.2018.)

Ono što sam vidio i posle razgovora sa stručnim štabom, Runi je izvanredan vođa tima

76

. (Vijesti 3.10.2016.) ? Elegantni grčki plejmejker postao je tek drugi igrač u istoriji ovog takmičenja koji je ostvario tripl-dabl. (Vijesti 04.04. 2019.) ? Još, međutim, nema prognoza kada će se srpski plejmejker vratiti na parket. (Vijesti 02.11.2017.) ? ?

U proteklih nekoliko godina OVS se razvio u veoma priznat internacionalni, kao i najprodavaniji brend u

73

Italiji

,... (Vijesti, 18.03.2019.) U duhu Arome, sa prepoznatljivim toplim ambijentom i najsavremenijom opremom, potrošače

očekuje izbor preko 10000 artikala domaćih i inostranih proizvođača, a tu su i nezaobilazni italijanski proizvodi „Conad“ i domaća robna marka „Montella

65

“. (Vijesti, 05.04.2018.) Upravo zahvaljujući svojoj ekonomičnosti, veliki broj anglicizama stekao je internacionalni, globalni status što im omogućava ne samo mjesto u jezicima struke, već i sve češću upotrebu u jeziku reklama i oglašavanja. Ovo se posebno odnosi na anglicizme iz polja ekonomije: ? Prijavite se za Spark.me Startap, pobjednik ide u San Francisko! (Vijesti, 28.01.2015.) 230 ? I Hadžalić je siguran da bi, uz jasno opredjeljenje da krene tim pravcem razvoja, Crna Gora mogla postati raj, ne samo za startap timove, već i za investitore. (Vijesti, 26.11.2018.) ? Internacionalna finansijska grupa APS Holding zapošljava u Podgorici na sledećim pozicijama: -Case Manager; -Office Manager; -Legal Counsel. (Vijesti, 02.08.2018.) Ovi anglicizmi bi odgovarali onome što Milić (2013: 137) naziva reklamnim anglicizmima, tj. podvrsti anglicizama kao stilskih sinonima koji se od domaćih zamjena razlikuju po svom terminološkom obilježju, manjoj frekventnosti u opštem jeziku i, najviše, funkciji skretanja pažnje na ono to se nudi, prodaje, ili traži. Pomenuti globalni status i prestiž engleskog jezika čini anglicizme modernijim i nadmoćnijim u odnosu na domaće sinonime i van jezika oglašavanja i/ili struke. Iz ovog razloga, veliki broj nekatahrestičnih anglicizama koristi se npr. u domenu zabave, odnosno muzike, mode, svijeta slavni, tj. šoubiznisa, što pokazuju primjeri iz naše analize: kul, fan, parti, stajling, luk, fešn, kasting, imidž, glamur... Domaća riječ raskoš (16)83 je npr. u jeziku medija, sudeći po upotrebi u ilustrovanom kontekstu, raskošnija kada je zamijenjen anglicizam glamur (206) koji je izrazito dominantan u modnim tekstovima i tekstovima koji izvještavaju događaje iz svijeta slavni, a kako bi se na bolji način privukla pažnja publike, gledalaca, čitalaca: ? Na tribinama "Parka prinčeva", u svečanoj loži, glamur - Dejvid Bekam gleda meč dva bivša kluba u društvu Garija Nevila, super-model Bela Hadid skreće poglede sa terena, tu su premijer Francuske Eduard Filip, bivši predsjednik Nikola Sarkozy... (Vijesti, 6.3.2018.) ? Kada bi neko pokušao da opiše sav

glamur, eleganciju, a ujedno krajnju jednostavnost u svemu, filmske dive i modne ikone Odri Hepbern, opet ne bi bilo dovoljno. (Vijesti, 9.2.2011.) ? ? Njegova formula kombinuje glamur i lukavo je usmjerena ka starijim i bogatijim ženama. (Vijesti 13.2.2011.) Odlično koncipiran repertoar prvog festivalskog programa počela je Mocartova (Hafner) Simfonija u D-duru KV 385, nakon čijeg je finalnoga Presta počela čista, sublimna raskoš violončela (Vijesti, 9.4.2013.) ? ? Počinje "Dolcinius international festival": Raskoš folklor na jednom mjestu. (Vijesti, 20.6.2018.) Mališani iz predškolske ustanove „Sestre Radović“, na tradicionalnom maskenbalu „Karneval jesenjih maski“, još jednom su pokazali su raskoš svoje mašte i kreativnosti. (Vijesti 13.10.2017.) 83 Broj pojavljivanja koji se navodi uz odrednice predstavlja ukupni zbir pojavljivanja u oba konsultovana korpusa. 231 Kao što se može vidjeti iz navedenih primjera, ovi sinonimi pripadaju različitim konceptualnim domenima, pa markirana imenica glamur svoje mjesto nalazi u svijetu slavni, uglavnom stranih elitnih društvenih okupljanja, modnih manifestacija..., a nemarkirana, domaća imenica raskoš, iako takođe konotira luksuz i sjaj, ima opštu i mahom lokalnu upotrebu. Veću frekventnost s aspekta upotrebe ima i anglicizam kasting (125) u odnosu na odomaćenu imenicu audicija (73). Iako se obje riječi koriste da označe izbor manekena, glumaca, pjevača, primjećuje se tendencija javljanja anglicizma u domenu mode, dok domaći sinonim mjesto nalazi u jednom širem okviru, najčešće u poljima pozorišta i muzike: ? ? Kasting na kojem će se tražiti "Lice godine" (Vijesti, 2.6.2016.) Kasting za Elite Model Look 2016 Montenegro biće održan u subotu 7. maja, u Podgorici, u Hotelu Premier, sa početkom u 12 sati. (Vijesti, 23.3.2016.) ? U saradnji sa agencijom Model Scouting Office, Modna komora Crne Gore organizovaće i kasting za manekene i manekenke, a on će se održati u subotu 1. aprila u 12 sati, u hotelu Hilton. (Vijesti, 27.3.2017.) ? Kraljevsko pozorište "Zetski dom" na Cetinju raspisalo je audiciju na koju su pozvani svi crnogorski glumci, a koja će biti održana 25. i 26. januara. (Vijesti 18.1.2018.) ?

KIC pop hor raspisao je audiciju za prijem zainteresovanih sugrađana koji vole da pjevaju, bez ograničenja u godinama, odnosno, one od srednjoškolskog do penzionerskog doba

57

. (Vijesti, 19.9.2017.) ? Hrvatski pjevač Žak Houdek konačno je progovorio o svom učešću u ovogodišnjem britanskom šouu "X Factor". Iako se posljednjih dana našao u žiži interesovanja, tek sada je dobio dozvolu produkcije da konačno ispriča svoja iskustva sa audicija. (Vijesti, 6.9.2011.) ? Pozorišna radionica Dodest organizuje audiciju za prijem novih članova (Vijesti, 19.10.2016.) Slično je i sa crnogorskim riječima izgled/stil, kao i moda/modni umjesto kojih se u rubrikama mode i zabave sve više koriste engleske look/luk, fashion/fešn budući da na moderniji način izražavaju, tj. opisuju pojave/odjevne predmete/osobe uz koje se koriste. Izgled (1000+) se koristi za ljude, predmete i pojave, i otuda ima širu upotrebu, dok se broj pojavljivanja anglicizma luk/look (167), iako manji, dominantno vezuje za domen mode i uljepšavanja: ?

Na modnim pistama za jesen 2011. kombinovane su sa prevelikim džemperima i jaknama, za

22

možda manje ženstvene, ali vrlo udoban look. (Vijesti, 3.8.2011.) 232 ? Labović će predstavljati Crnu Goru na Elite Model Look-u (Vijesti, 30.6.2015.) ? Birajte svjetlije nijanse, a ako želite nešto dramatičniji look, na pregibe kapaka nanosite malo

tamnije sijenke. (Vijesti, 28.5.2018.) ? Ovogodišnji trend staje u nekoliko riječi: kratko, izrezi, čipka, pastelni look, metalni asesoar i metalik cipele (Vijesti, 5.3.2017) ? Često, izgled je povezan sa brojkom koju vaga pokazuje. Ali to nije uvijek slučaj. (Vijesti, 18. mart 2018.) ? Njih dvojica su promijenili su izgled tima, koji je raste iz meča u meč od kada su oni došli", rekao je Laso pred put u Podgoricu. (Vijesti, 17. januar 2019.) ? "Dom čuvenog nobelovca biće rekonstruisan tako da zadrži svoj izgled i autentične elemente, kako bi u potpunosti odgovarao estetskim standardima koje je sam Andrić postavio", kazala je šefica Kancelarije za međunarodnu saradnju Opštine Herceg Novi Simonida Kordić. (Vijesti, 12.12.2018.) Kao i prethodni anglicizam, anglicizam fešn je veoma čest u svom sirovom obliku (328), a takođe je dominantan u rubrikama mode gdje se pojavljuje u nazivima modnih priredbi, manifestacija i sl., i gotovo uvijek u kombinaciji s nekim drugim anglicizmom – fashion show, fashion week, fashion connection. Zbog toga se on, osim po predmetnom obilježju, od domaćih ekvivalenata razlikuje i po svom kolokacijskom opsegu. Za razliku od ovog anglicizma, domaći ekvivalenti moda/modni ne koriste se isključivo u okviru naziva modnih manifestacija i događaja, a u svoj kolokacijski opseg uključuju druge domaće riječi: ? ? Internacionalni Fashion show u Herceg Novom: Raznolikost stilova i poetika (Vijesti 28.7.2018.) Atlas Capital Centar Royal Fashion otvorio je Lazar Ilić svojom kolekcijom. (Vijesti 12.5.2012.) Montenegro Fashion Week će biti održan 18. novembra (Vijesti 17.9.2015.) ? Prema njenim riječima, pored predstavljanja kolekcija dizajnera i brendova, u fokusu Fashion Connectiona je i promocija turističkih lokaliteta, ali i studenata

druge godine fakulteta za dizajn Univerziteta Donja Gorica na temu

107

"Istorija kostima" (Vijesti, 30.3.2016.) ? „Natural Fashion Day” biće održan 24.novembra u Delta Cityju, od 20 časova. Organizatori događaja željeli su

da pokažu da moda i priroda idu zajedno, pa će na reviji biti predstavljeni modeli koji se obično koriste za šetnju i uživanje u prirodi

56

. (Vijesti 22.11.2011) ? Budući da prije dvije decenije kod nas gotovo da i nije bilo modnih događaja, a ni toliko dizajnera kao danas, gledaoci su uglavnom mogli da saznaju sve o dešavanjima na svjetskoj sceni,... (Vijesti, 22.06.2018.) ? „

Bavljenje modnim dizajnom doživljam kao priliku da vizuelizaciju svojih ideja sprovedem u jedinstvene kreacije, kao što sam do sada radila isključivo za sebe, a sada sam srećna što ću imati priliku da ih ponudim i drugima

40

“, ističe Miranović. (Vijesti, 02.04.2019.) 233 ? "Modna revija za osnaživanje žena" održana je u rezidenciji Margaret En Uehare, američke ambasadorke u Podgorici, a ovaj događaj podržala je i ambasadorka Australije u Srbiji Džulija Fini. (Vijesti, 25.10.2017.) Na osnovu ilustrovane upotrebe anglicizama look/luk i fashion/fešn, moguće je napraviti još jednu paralelu sa

tipologijom anglicizama kao sinonima Mire Milić (2013). Budući da je njihova jedina funkcija da ostave utisak modernog, prestižnog i stranog, kao i da oni, za razliku od ostalih ilustrovanih anglicizama iz modnog registra, nisu ni grafijski adaptirani u crnogorskom jeziku, odgovarali bi tzv. pomodnim anglicizmima iz pomenute tipologije. Neki anglicizmi se od domaćih sinonima razlikuju po svom kolokacijskom opsegu koji ne mora nužno da uključuje druge anglicizme. U tom pogledu se posebno izdvaja anglicizam sajber koji se javlja uz imenice napad, terorizam, aktivnosti, bezbjednost... i izražava globalnu pojavu nasilnog i nelegalnog pristupa računaru ili mreži uglavnom zarad političkog/društvenog zastrašivanja. Diferencijacija anglicizma i domaćeg sinonima informatički vrši se, odatle, zahvaljujući čestoj kombinatorici anglicizma sa pomenutim domaćim riječima, a otuda i asocijacijama vezanim za nedozvoljene hakerske radnje. ? Црна Гора треба да створи услове које воде ка изградњи снажног информатичког друштва, одрживе економије засноване на знању чија је локомотива јака ИТ индустрија. (CANU, CG u XXI vijeku – u eri kompetitivnosti, Tom 3) ? Pojam „sajber napad“

obuhvata širok spektar aktivnosti, od jednostavnih pokušaja izmjene sadržaja sajta, preko uskraćivanja usluga, do špijunaže i razaranja

52

. (Vijesti, 23.04.2012.) "Dukaru je istakao da cijeni intenzivne i temeljne aktivnosti Ministarstva javne uprave kako bi se ukupan sistem zaštitio od sajber napada i ocijenio je da je Crna Gora na pravom putu u spovođenju aktivnosti u cilju kvalitetne zaštite na polju sajber bezbjednosti", kaže se u saopštenju. (14.03.2017.) Osim što se koriste zbog svoje ekonomičnosti, predmetnih, konotativnih obilježja i kolokacija, anglicizmi takođe često, za razliku od domaćih sinonima, sadrže interpersonalno obilježje 'neformalno'. S takvom funkcijom, obično se javljaju i u blizini drugih anglicizma, po čemu se dodatno razlikuju od domaćih ekvivalenata: ? Na pitanje Radosavljevića šta znači kada fajlovi sadrže pojam "deleted", Lakić je kazao da je svaki od tih fajlova potpuno prazan (Vijesti, 13.09.2018.) ? Francuzi su već napravili prvu digitalnu forenzičku analizu primljenih datoteka i odmah otkrili osobe protiv kojih već imaju otvorene krivične predmete, a vjeruju da će ti dokumenti moći biti osnova za otvaranje novih predmeta, posebno o poreskim utajama i pranju novca, navodi hrvatski list. (Vijesti, 30. 01.2017.) 234 Od svih anglicizama iz naših ispitivanih polja, neformalno obilježje, ipak, dominantno sadrže anglicizmi iz polja mode: party, seksi, kul i sl. Oni najčešće u odnosu na domaće ekvivalente (žurka/zabava, izazovan/atraktan, dobar/moderan) predstavljaju dio neformalne, i pisane i usmene komunikacije. Kao takvi, osim u „ležernijem“ publicističkom stilu koji pokriva široki domen zabave, prisutni su veoma i u razgovornom stilu i to često u kombinaciji s drugim anglicizmima, što se može vidjeti u novinskim djelovima koji prenose najave, reklame, razgovore ili intervju: ? ? ? ? Prvi promo parti koji najavljuje ovogodišnji Southern Soul festival održaće se u subotu 19. aprila u podgoričkom klubu "District". (Vijesti, 16.04.2014.) Za goste koji na Disco Fever Party dolaze van Podgorice, iz The Living Room- a predlažu praktično rješenje. (Vijesti, 19.12.2018.) Zabava se nastavlja unutar i ispred zidina Starog grada, gdje u 22 h nastupa bend "The Grupa".(Vijesti, 15.04.2019.) Ser Elton Džon proslavio je u subotu svoj 70. rođendan, a goste na rođendanskoj žurci zabavljali su Lejdi Gaga, Stivi Vonder i Rajan Adams, piše nme.com. (Vijesti, 27.03.2017) ? „Pogledao sam se u ogledalu, odmjerio sebe i rekao: Da, danas si zaista nekako seksi.“ (Vijesti, 23.11.2018.) ?

Baš kao i mališani, i psi u nama vide roditelja koji je oličenje sigurnosti i ohrabrenja kad se suočavaju s novim, nepoznatim i izazovnim životnim situacijama 54

prenose Nezavisne. (Vijesti, 22.05.2018.) ?

Ukoliko bi predloženi Zakon o minimalnoj zaradi bio usvojen u trenutnom ekonomskom ambijentu, izvjesno je da bi se i poslodavci stavili u veoma izazovan položaj, jer bi opstanak mnogih manjih i srednjih preduzeća bio upitan 42

. (Vijesti, 10.12.2018.) ? Profili su obični, nema izazovnih fotografija, minića, dekoltea (Vijesti, 25.03.2015.) To je posebno slučaj sa anglicizmom kul (131) koji se i u pisanom, publicističkom medijumu pojavljuje žargonski i isključivo u polju zabave i šou biznisa, dok je upotreba crnogorskih ekvivalenata dobar (1000+) i moderan (466) formalna, šira i prisutna i u ostalim registrima, odnosno u opštem jeziku: ? „Jačem polu preporučujem svakako jedan noseći komad, kao što je sako koji treba biti upadljiviji u odnosu na one poslovne - neobična boja ili kul štrafte.“ (Vijesti, 27.12.2015.) ? ? ? “Pogledali smo reviju koja je bila prva i po meni je kul i šik, ali mi radimo odjeću koja se prodaje. (Vijesti, 20.11.2015.) „

Ja nemam 20. Ja ne želim da imam 20 godina i ja sam proketo kul 33

“. (Vijesti, 5.8.2018.) 50 Cent: Sad bez novca nisam kul kao što sam ranije bio (Vijesti, 23.7.2015.) 235 ?

Zanimljiva haljina je uvijek dobar komad kada želite da osvježite svoj garderober novim modelom 82

. (Vijesti, 26.11.2014.) ? Ni dobrih tema ni pravih sagovornika ne bi bilo bez najveće i najvažnije podrške kolega, urednika i novinara iz deska, kako televizije tako i novine “Vijesti” i nedjeljnika Monitor. (Vijesti, 13.06.2018.) ? Iako još studenti, elektrotehničari se nadaju da će naći dobar posao u struci. (Vijesti, 16.11.2016.) ? Dobra plata ne garantuje dobar posao. (Vijesti, 9.4.2016.) Ovi anglicizmi koje govornici biraju kako bi zvučali modernije, naprednije, otmenije i sl. reflektuju anglofonu, prvenstveno američku kulturu, te čine predmete i pojave uz koje stoje, kao i same govornike bližim jednom bogatijem svijetu i elitnom društvu. Zato oni odgovaraju onome što Prčić naziva statusnim terminima ili statusnom upotrebom jezika (2011: 150). Konačno, analiza korpusa pokazala je da se anglicizmi nerijetko naizmjenično koriste sa svojim domaćim sinonimima kako bi se izbjeglo ponavljanje istih riječi: ? Hajdi je bila gošća na "AIDS Foundation" žurci Eltona Džona koju tradicionalno priređuje poslije dodjele Oskara.... Metjus je prvi put dobio pristup ovom partiju, pa je odlučio da ide od jednog do drugog poznatog gosta i pita ih da daju neku svoju stvar za Džeja Lenoa. (Vijesti, 03.03.2011.) ?

Uoči nastupa u Kotoru, tajlandska DJ-ka je za „Vijesti“ pričala o underground sceni, žurkama u njoj domovini, omiljenim destinacijama i objasnila zašto misli da je Crna Gora jedno od najboljih parti mjesta na svijetu. (Vijesti, 05.05.2017.) ? Osim toga, biće organizovane i ekskluzivne žurke na bazenu i na brodu, parti katamaranu koji će se svakog dana otisnuti na pet sati "Sunčanog krstarenja".(Vijeti, 09.11.2016.) Kao što se vidi iz ilustrovanih primjera, pomenutu stilsku funkciju najčešće preuzimaju anglicizmi, a kao takvi prepoznati su i u tipologiji Mire Milić (2013: 141) kao tzv. anglicizmi kao stilske varijante. Na osnovu svih ilustrovanih primjera, nameće se zaključak o dokazanosti četvrte hipoteze o neopravdanosti ili neodrživosti podjele anglicizama na potrebne i nepotrebne. Nekathrestični anglicizmi, u skladu sa svojom globalnom prirodom, izražavaju na moderniji, urbaniji, emancipovaniji način dati koncept od ekvivalenta u jeziku primaocu. Iako ne unose novo deskriptivno značenje, oni sadrže različita obilježja asocijativnog značenja koja im omogućavaju drugačiju upotrebu od domaćih ekvivalenata. Zahvaljujući takvoj prirodi, očigledna je pragmatička funkcija anglicizama u stilskoj i funkcionalnoj raslojenosti jezika, iz čega proizilazi i neopravdanost njihovog određenja kao nepotrebnih ili neopravdanih pozajmljenica.

236 6.1.2.1 Nekatahrestični anglicizmi sa netipičnim implikaturama Kao i u slučaju katahrestičnih anglicizama, prilikom analize nekatahrestičnih anglicizama izdvojio se jedan broj odrednica koje su bile problematične za klasifikaciju. U pitanju su anglicizmi fer, lider, tim, trend, trener i trening. Svi oni, kao što je to inače slučaj s nekatahrestičnim anglicizmima, imaju sinonime u crnogorskom jeziku: častan/pošten/korektan (fer); vođa/prvak (lider); ekipa/grupa (tim); tendencija/moda (trend); učitelj/instruktor/stručnjak/predavač (trener) i vježbanje/obuka (trening). Implikature ili pragmatičke funkcije ovih anglicizama nisu, međutim, bile tipične za kategoriju nekatahrestičnih anglicizama, budući da oni nisu pokazali markiranost koja je karakteristična za nekatahrestične anglicizme. Nabrojani anglicizmi se, naime, već duže vrijeme upotrebljavaju u crnogorskom jeziku, a osim duže, karakteriše ih i frekventna upotreba, zatim oblička nemarkiranost, kao i ekonomičnost u izrazu. Svi ti faktori uticali su da se oni vremenom i semantički i pragmatički približe svojim crnogorskim ekvivalentima i izgube markiranost koja je inače definišuće svojstvo anglicizama koji imaju domaće sinonime. Da su zaista izgubili markiranost najbolje ilustruje njihova široka i naizmjenična upotreba sa crnogorskim sinonimima u različitim poljima. Trend se npr. naizmjenično koristi s domaćim sinonimom moda u modnom registru, a u ekonomskom, političkom, kao i opštem jeziku sa crnogorskim ekvivalentima tendencija ili pravac: ?

Ako ste neodlučni, pogledajte neke magazine, pratite šta je sad u trendu, pa će i inspiracija doći mnogo lakše i brže 64

, prenose Nezavisne. (Vijesti, 27.12.2017.) ? ? Prirodna razbarušenost je u modi. (Vijesti, 06.07.2018.)

Hipotekarna banka je nastavila trend rasta iz prethodnog perioda, tako da je po ukupnoj aktivni i ukupnim depozitima i dalje druga banka po veličini u Crnoj Gori 51

. (Vijesti, 02.11.2018.) ? Bilansna suma banaka je imala tendenciju rasta i na kraju septembra dostigla je iznos 5,5 odsto veći u odnosu na kraj prošle godine. (Vijesti, 27.12.2018.) ? Povećan je trend i želja mladih da svoj prostor traže van Crne Gore.

(Vijesti, 23.12.2016.) ? Pejanović-Đurišić ističe da je vrlo zabrinuta zbog tendencije odliva mozgova koja je, kako tvrdi, vrlo pojačana posljednjih nekoliko godina. (Vijesti, 08.03.2018.) 237 Provjerom frekventnosti upotrebe ilustrovanih odrednica u konsultovanom korpusu, ispostavilo se da se mnogo češće koristi anglicizam trend (1000+/148)84 nego njegovi domaći/odomaćeni crnogorski sinonimi moda (473/2) i tendencija (454/49), što dodatno potvrđuje oslabljenu markiranost ovog anglicizma. Pomenutu sličnost sa domaćim zamjenama u semantičkom i pragmatičkom smislu ima i anglicizam fer, koji se, pritom, često i zajedno javljaju u istom kontekstu. Ovaj anglicizam takođe pokazuje veću frekventnost upotrebe (1000+/2) od crnogorskih sinonima častan (262/0), pošten (63/46) i korektan (428/2), što je vjerovatno rezultat njegove ekonomičnosti: ? ? ? ? Česte izmjene izbornog zakonodavstva u Crnoj Gori nijesu obezbijedile ambijent za fer izbore. (Vijesti, 08.10.2018.) Demokratska partija socijalista je časno osvojila svaku svoju pobjedu, poručio je ministar odbrane Predrag Bošković. (Vijesti, 13.02.2019.) Nije fer prema njima da pričamo ko su bili ti koji su sve odbijali. (Vijesti, 30.04.2019.) Nije, kako su kazali,

pošteno da se radnička prava tretiraju kao biznis barijere , niti da se odnos poslodavac-radnik gradi na strahu umjesto na socijalnom dijalogu 63

. (Vijesti, 01.05.2019.) ? ?

Prema tome, nadam se da će se utakmica završiti fer i korektno 90

. (Vijesti, 13.04.2019.)

On je ocijenio da samo jak, zajednički pritisak opozicije i građana može dovesti do toga da se stvore pretpostavke da i u Crnoj Gori dođe do fer i poštenih izbora 48

. (Vijesti, 02.05.2015.) ?

Ovim putem pozivam naše navijače na fer i korektno navijanje, onako kako nam dolikuje i na način koji pokazuje da klubom i navijačima ne može i ne smije manipulirati jedan čovjek, vođen ličnim i prizemnim razlozima 41

. (Vijesti, 15.04.2019.) Jednak semantičko-pragmatički prostor u crnogorskom jeziku dijele i anglicizam tim i njegovi domaći sinonimi ekipa/grupa: ?

Žarko Paspalj, Dejan Tomašević i Vladimir Kuzmanović će navijati sa tribina SC Morače

87

u prvom meču Evrolige u kojem ekipa Budućnost Voli dočekuje Armani Olimpiju Milano. (Vijesti, 10.10.2018.) ? Budućnost je odredila trojicu stranaca koji ostaju u timu za crnogorsku ligu. (Vijesti, 24.04.2019.) ? „S tim u vezi, zaista sam zadovoljan ovakvo kvalitetnom ekipom, ali moram priznati da sam to i očekivao od našeg kordinatora za Budvu, Aleksandra Franete“, kazao je Milačić. (Vijesti, 30.03.2019.) ?

On je ocijenio da je pokret „Do slobode“ pokazao da njegov tim ima snage i kapaciteta da dovede do promjena u Crnoj Gori

68

. (Vijesti, 27.04.2019.) 84 U ovom dijelu analize prvo je navođen broj pojavljivanja odrednice u korpusu Vijesti, a potom u korpusu CANU. 238 ? Čalović-Marković kaže da u timu eksperata koji radi na Tari nema nijednog ekologa. (Vijesti, 30.10.2018.) ?

Cijeneci profesionalni rad široke ekipe eksperata koji su radili ovaj plan, Cdu, kao dosljedan zastupnik održivog turističkog razvoja Crne Gore, brine zbog nekih bitnih strateških nedostataka Plana koje bi, u konačnoj verziji, trebalo otkloniti

43

. (Vijesti, 03.03.2016.) Osim sličnosti u značenju i upotrebi, implikaturu djelimične markiranosti/informativnosti pomenutim anglicizmima omogućila je i njihova oblička nemarkiranost na grafijskom, fonološkom i morfološkom nivou. U grafofonološkom smislu, navedeni anglicizmi adaptirali su se u crnogorskom jeziku prema izgovoru, grafiji modela ili prema njihovoj kombinaciji, dok se morfološka nemarkiranost duguje nultoj transmorfemizaciji tj. modelima čiji sastav odgovara morfološkom sistemu našeg jezika. Iako su se tradicionalno anglicizmi trener i trening naizmjenično u domenu sporta i fizičkih aktivnosti koristili sa crnogorskim sinonimima instruktor/učitelj, odnosno vježbanje, i oni se sve češće semantički i pragmatički približavaju crnogorskim riječima predavač, stručnjak, odnosno obuka ili seminar: ? Seminar za učitelje skijanja i snowboarda, proteklog vikenda održan je na padinama Bjelasice, u okviru skijališta „Jezerine“, a u organizaciji Ministarstva sporta, CUUTS i Skijaškog saveza Crne Gore. (Vijesti, 26.12.2011.) ? ? Crnogorski treneri pratiće rad stručnog štaba Sampdorije tokom mikrociklusa priprema za prvenstvenu utakmicu sa Udinezeom. (Vijesti, 12.12.2014.)

Izvođač obuke Čedo Lazić, koji je bio trener za rad na računarima sa čitačima ekrana za osobe oštećenog vida, kazao je da su polaznici obuke pokazivali volju i interesoavnje za sticanjem novih znanja i vještina u radu sa računarima

34

. (Vijesti, 16.12.2015.) ? ? ?

Ronilački tim Mornarice Sjedinjenih Američkih Država iz sastava Mornaričke jedinice za eksperimentalno ronjenje

35

(...)

boravili su u Crnoj Gori od 12. do 21. septembra, gdje su realizovali trening izgradnje kapaciteta sa pripadnicima EOD tima Pomorskog odreda Mornarice Vojske Crne Gore

35

. (...) Cilj ovogodišnje obuke je osposobljavanje pripadnika Pomorskog odreda na zadacima ronilačke medicine, značaju dijagnostifikovanja i tretiranja oboljenja i smetnji prouzrokovanih ronjenjem, kao i povreda koje mogu nastati prilikom izvođenja aktivnosti ronjenja. (Vijesti, 21.09.2018.)

Deset minuta svakodnevnog vježbanja može da bude podjednako efikasno kao da se trenira tri puta sedmično po pola sata

75

. (...) Desetominutni trening osim što podiže energiju i vremenom zateže mišiće, značajan je i zbog toga što pomaže organizmu da se bolje prilagodi na promjenljive klimatske uslove, povećava kapacitet srca i pluća, ubrzava cirkulaciju i smanjuje efekat stresa. (Vijesti, 15.12.2016.) 239 Provjera njihove frekventnosti u korpusu pokazuje da i oni imaju veću brojnost pojavljivanja (trener 1000+/75; trening 1000+/262) od sinonima u crnogorskom jeziku (učitelj 433/21, instruktor 224/4, stručnjak 1000+/21, predavač 433/13; vježbanje 608/3, fiskultura 5/0, obuka 857/41). Taj podatak takođe dokazuje da sa njima sve češće dijele implikaturu informativnosti, a ne načina. I na kraju, analiza korpusa pokazala je slabiju pragmatičku markiranost i u slučaju anglicizma lider, koja se duguje njegovoj velikoj frekventnosti upotrebe (1000+/32) kojom parira domaćim ekvivalentima (prvak 1000+/8; vođa 1000+/12), ali i prostoru koji dijele: ? Lideri političkih partija u Crnoj Gori rijetko odlaze sa kormila stranke preuzimajući odgovornost za loš izborni rezultat ili neuspjeh opcije koju predvode. (Vijesti, 02.05.2019.) ? Napadnut vođa glavne opozicione stranke u Turskoj, udaren dva puta. (Vijesti, 21.04.2019.) ? "Plantaže su evropski lider u proizvodnji vinskih sorti i stonog grožđa, a regionalni prvak u proizvodnji breskve i nektarine, dok je zasad maslina najveći u Crnoj Gori. (Vijesti, 14.10.2015.) ? Trofejni trener je osvojio pet titula prvaka NBA i vodio tim do plej-of plasmana svake sezone od 1998. godine. (Vijesti, 30.04.2019.) ?

Želimo im na svaki način pomoći da postanu značajni partneri u svojoj državi i lideri u paraolimpijskom sportu

71

. (Vijesti, 31.10.2018.) Ipak, čini se da u sferi politike anglicizam ima pozitivnu konotaciju u odnosu na crnogorski ekvivalent vođa, koji u kontekstu lokalne politike sve češće odražava nezadovoljstvo crnogorskih kritičara vladajuće partije, a nerijetkom upotrebom iste riječi sa velikim početnim slovom i njihovu antipatiju prema aktuelnom predsjedniku, Milu Đukanoviću: ? ? U Pakistanu ubijen jedan od istaknutih vođa Al Kaide. (Vijesti, 04.06.2011.) Vođa najvećeg tunižanskog islamističkog pokreta se nakon 22 godine provedene u egzilu vratio u Tunis. (Vijesti, 30.01.2011.) ? To da vođe partija medije svoje zemlje drže pod kontrolom u međuvremenu je postalo uobičajena praksa. (Vijesti, 01.03.2016.) ? "Ovako nešto može izgovoriti samo osoba koja, po već ustaljenom DPS šablonu, pokušava kopirati partijskog vođu čija su izlaganja poznata po ponavljanju ispraznih, napamet naučenih fraza. (Vijesti, 28.11.2018.) ? Dokazani Đukanovićev vojnik je pokazao da mu je osnovna uloga zaštita lika i djela partijskog vođe. (Vijesti, 25.01.2019.) ? Njegove ruke se znoje, njegovo srce ubrzano lupa, glas mu podrhtava, zbog prisustva jednog jedinog čovjeka. Partijskog i sveukupnog Vođe. (Vijesti, 12.02.2019.) ? "Statisova mašina za pranje lika i djela velikog Vođe, nakon nokdauna izazvanog dokumentima i video snimcima insajdera Duška Kneževića, prije 240 četiri dana je krenula u već poznatu misiju fabrikovanja laži i falsifikata na račun osnivača Vijesti. (Vijesti, 30.01.2019.) ? Umjesto toga uzdigli su najmanje značajno i vrijedno pomena, ono što je uradio na planu podrške referendumu i njegovo nesebično davanje Vođi. (Vijesti, 26.11.2018.) Analiza ove grupe anglicizama problematičnih za klasifikaciju pokazala je, naime, da oni nisu u potpunosti markirani, tj. da njihove implikature nisu implikature načina kao što je to slučaj sa nekatahrestičnim pozajmljenicama. Na ovaj način se osim podgrupe katahrestičnih pozajmljenica izdvojila i podgrupa nekatahrestičnih pozajmljenica koje imaju domaće sinonime, ali za koje se zbog dijahronijskog razvoja, široke i česte upotrebe u jeziku primaocu, obličke nemarkiranosti i ekonomičnosti ne može reći da su u potpunosti markirane.

6.1.3 Polisemični anglicizmi Problematiku klasifikacije anglicizama na katahrestične i nekatahrestične potvrđuje još jedan broj anglicizama koje smo odlučili da svrstamo u posebnu, treću kategoriju. U pitanju su polisemični anglicizmi za čija smo zasebna značenja ustanovili da imaju različite pragmatičke vrijednosti. Polisemična značenja anglicizama koja imaju različite pragmatičke vrijednosti indeksirali smo stoga zasebno, pa jedan isti anglicizam sa svojim različitim značenjima može pripadati i katahrestičnoj i nekatahrestičnoj kategoriji. U našoj analizi pragmatičkih funkcija anglicizama izdvojilo se 6 ovakvih anglicizama: čarter, čip, marketing, menadžment, procesor i set. Rječničke definicije imenice čarter uključuju

dokument koji daje posebno pravo ili povlasticu pojedincu ili organizaciji, zatim **ugovor o najmu broda/aviona; tako unajmljen brod/ avion** 18

, kao i turističko putovanje takvim brodom/avionom. Prvo značenje ne unosi novi pojam jer ga u crnogorskom jeziku izražavaju povelja, ugovor i povlastica, zbog čega anglicizam u ovom značenju indeksiramo kao nekatahrestični i pripisujemo mu implikaturu načina. Analizom korupusa ustanovili smo, međutim, da se anglicizam u ovom značenju gotovo ne upotrebljava u crnogorskom jeziku, osim isključivo da označi povelje rotarskih organizacija: 241 ?

Predstavnici našeg Kluba imali su rijetku čast da im čarter povelju uruči lično predsjednik Rotary Internationala, Ričard King, 6. juna 2002. godine u Beogradu

60

. (Vijesti, 14.05.2013.) ?

Rotari klub Podgorica je osnovan decembra 1998. godine, a čarter povelja je primljena 16.10.1999. godine

74

. (Vijesti, 12.08.2014.) Prvo značenje, obilježje 'opšte', a time i širu upotrebu u crnogorskom jeziku imaju, dakle, domaći sinonimi ugovor, povelja, povlastice: ? Закон о повластицама (концесијама) и помагању домаће радности (индустрије), од 18. фебруара/ 3. марта 1911. године, о- сликава опредјељење државе да организовано и правно уређено усмјерава коришћење природних ресурса. (CANU, Istorija zakonodavstva Crne gore) ? ? По новом уговору, обештећење за 24-годишњег нападача износи 126 милиона еура. (CANU, Vijesti, 15.03.2006) Чињеница да се уставом правно регулишу односи и изван сфере организације државе и државне власти, статус грађана, њихова права и обавезе, чине да устав није само правни акт већ и својеврсна друштвена повеља (CANU, Ustavno pravo) Ostala značenja imenice čarter su u crnogorski jezik unijela nove pojmove – pojam posebne, ne bilo koje vrste ugovora, odnosno takvog prevoza ili putovanja. Pomenuta značenja nose stoga implikaturu informativnosti, pa se anglicizam čarter, osim kao nekatahrestični, indeksira i kao katahrestični i nema zamjenu u crnogorskom jeziku. Čip predstavlja katahrestični anglicizam u pogledu svog značenja vrsta integrisanog kola/pločica s ugrađenim elektronskim komponentama koja se koristi u kompjuterima budući da sa njim unosi novi koncept za koji nije bilo naziva u crnogorskom jeziku. S druge strane, sa značenjem uloga koji se u igrama na sreću daje kao zamjena za novac i pokreće samu igru klađenja, kartanja ili neki automat, čip je markirana, nekatahrestična pozajmljenica jer je prije transfera ovog anglicizma u našem jeziku već postojala imenica istog značenja preuzeta iz francuskog jezika – žeton. ?

Kockari mogu kupiti ili prodati čipove za "texas holdem poker

113

?. (Vijesti, 12.02.2013.) ? "Da imam deset čipova, šest bih stavio na Milan, a po jedan na nas, Udineze... (Vijesti, 12.08.2014.) ?

Valeri zatim navodi da joj je reper svojevremeno ukrao čip za poker čija je

81

vrijednost "100 zilion dolara". (Vijesti, 30.01.2011.) ? Kako se navodi, napadač je nosio dvije boce sa benzinom, kada je otvorio vatru na ljude koji su sjedjeli za kockarskim stolovima, a zatim pobjegao sa kesama sa kockarskim žetonima u vrijednosti od 226.000 dolara, prenosi Rojters. (Vijesti, 02.06.2017.) 242 ?

Američki profesionalac Džo Mekihin pobjedio **je rano jutros u** Svjetskoj **poker seriji**

49

(...)

Mekihin je imao ogromnu prednost u žetonima pred finale, ali i pred cio **dogadjaj koji je trajao tri**
dana

49

. (Vijesti, 11.11.2015.) Budući da je anglicizam čip našao mjesto i u analizi anglicizama u njemačkom jeziku (Onysko, Winter-Froemel 2011), koristimo priliku da uporedimo mjesto ove pozajmljenice u njemačkom i crnogorskom kao različitim jezicima primaocima. Dok se u oba jezika ostvaruju sva tri pomenuta značenja, u njemačkom jeziku anglicizam čip sa značenjem uloga u igrama ima implikaturu informativnosti jer se za društvene igre angloameričkog porijekla gotovo isključivo koristi čip, a za igre francuskog imenica žeton. Kolokacijsko okruženje ovih imenica u crnogorskom jeziku ne pokazuje razliku kao u njemačkom, zbog čega anglicizam u ovom značenju određujemo kao nekatahrestični. Marketing ima dva značenja – ukupnost djelatnosti koje su u vezi s plasmanom robe na tržištu (ispitivanje tržišta, propaganda, trgovina i sl.), kao i reklamiranje, naročito na radiju i televiziji. Prevodni ekvivalent anglicizma u njegovom prvom značenju, tržištenje, ne samo da nema frekventnost kao riječ engleskog porijekla, već se gotovo uopšte ni ne koristi u našem jeziku. Kao dokaz u prilog ovome govore podaci iz našeg korpusa u kom nismo zabilježili nijedan primjer pojavljivanja ove odrednice, kao ni varijanti utrživanje ili tržištenje (koja se prvenstveno koristi u hrvatskom jeziku). Zato marketing u ovom značenju funkcionije kao katahrestični anglicizam. Drugo značenje daje anglicizmu drugačiju pragmatičku funkciju, tj. implikaturu načina i indeks nekatahrestičnosti budući da se za isto u našem jeziku koristi izraz reklame, kao i skraćenica EPP (ekonomsko-propagandni materijal). Da zaista marketing u prvom značenju jeste katahrestični anglicizam a u drugom ne, govori i primjer iz našeg korpusa stručnog jezika: ? Креативне индустрије, између осталог, обухватају рекламе и маркетинг, архитектуру, умјетност, антиквитете, домаћу радиност, дизајн, моду, филм, музику, производњу софтвера, телевизијску и радио-продукцију и слично. (CANU, CG u XXI vijeku – u eri kompetitivnosti, Tom5) U značenju rukovođenje nekom firmom, preduzećem, kao i u značenju grupa ljudi koja rukovodi nekom firmom, imenica menadžment ima implikaturu načina i funkcionije kao nekatahrestični anglicizam jer u našem jeziku postoje ekvivalenti upravljanje, rukovođenje, odnosno uprava, rukovodstvo. Kao što smo već objasnili i ilustrovali u prethodnom tekstu, ovaj anglicizam odnosu na svoje crnogorske sinonime ima užu upotrebu u polju ekonomije: ? Стога сматрам да јавни менаџмент има само један врховни циљ: СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ПОВЕЋАЊЕ БОГАТСТВА СВАКОГ 243 ПОЈЕДИНЦА И ЊЕГОВЕ СРЕЋЕ у најширем смислу! (CANU – Crna Gora u eri kompetitivnosti) ? Повјерење и реципроцитет облигација између радника и менаџмента су

главни разлози за високу међународну конкурентnost јапанске аутомобилске индустрије. (CANU – Crna Gora u eri kompetitivnosti) ?

Kombinat aluminijuma Podgorica (KAP) ima budućnost ukoliko se smanje ukupna dugovanja koja su u ovom trenutku veoma visoka, ocijenili su iz menadžmenta kompanije 61

.(Vijesti, 01.03.2012.) ? Na izbornoj Skupštini Pokreta za promjene će biti izabrano novo rukovodstvo stranke. (Vijesti, 21.05.2019.) ? „Ranije kad smo davali ljudima lijekove za alergiju uvijek bi morali da napišemo da se zabranjuje upravljanje motornim vozilom ili mašinama. (Vijesti, 28.03.2017.) U značenju grana ekonomije koja izučava upravljanje firmama, anglicizam menadžment nosi implikaturu informativnosti i nema ekvivalent u crnogorskom jeziku, zbog čega i pripada kategoriji katahrestičnih pozajmljenica. Kada se anglicizam procesor koristi da označi elektronski uređaj za obradu podataka, dio računara koji obavlja te operacije (upravlja većinom njegovih funkcija), njegova pragmatička funkcija je informativne prirode budući da u jezik unosi novi, do tada neimenovani pojam. U značenju procesor hrane, u crnogorskom jeziku se umjesto imenice procesor upotrebljavaju multipraktik ili mikser (takođe engleskog porijekla), što čini anglicizam iz naše analize markiranim i nekatahrestičnim: ? Kolačići od badema prave se bez miksera. (Vijesti, 06.02.2019.) ? Kako biste lješnik samljeli što sitnije, sjedinite ga sa šećerom u prahu i sameljite u nekom procesoru za hranu (npr. u mlinu za kafu). (Vijesti, 12.08.2016) Imenica set predstavlja katahrestični anglicizam u značenju dio meča u nekim sportovima (tenisu, odbojci ili stonom tenisu) jer u jezik unosi novi pojam o podijeljenosti trajanja nekih sportskih igara, tj. poseban naziv za posebne djelove igre u slučaju nekih sportova. U svim ostalim značenjima, anglicizam ima implikaturu načina jer je zamjenjiv ekvivalentima iz značenjske definicije (skup, zbirka, garnitura ili komplet; kolekcija; scena), zbog čega pripada i grupi nekatahrestičnih anglicizama. ? Tea Babić, zvanično najljepša Crnogorka koja će učestvovati na izboru za Mis svijeta 2017, u Beogradu je napravila set fotografija za promotivnu kampanju ovog takmičenja. (Vijesti, 21.06.2017.) ? Vrijednost kolekcije 120 fotografija, crteža i pisama procijenjena je između 520.000 i 740.000 eura. (Vijesti, 02.06.2016.) 244 ? ? Pored nezaobilazne edukacije nastavnog osoblja koje će u narednom periodu koristeći se posebnim Priručnikom eko praktične nastave, obogatiti dječija saznanja u oblasti ekologije i uopšte zaštite životne sredine, planiramo i čitav set uzbudljivih aktivnosti za najmlađe članove našeg društva", navodi se u saopštenju Green Home. (Vijesti, 21.10.2014.)

Povodom 7. aprila Svjetskog dana zdravlja, Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje i Dom zdravlja Podgorica organizovali su juče niz aktivnosti na Trgu nezavisnosti u Podgorici 32

. (Vijesti, 07.04.2019.) ? ?

Setovi posuđa dolaze u različitim oblicima, veličinama i izrađeni od različitih materijala 94

... (Vijesti, 19.06.2012.) Dugogodišnji direktor grad-hotela Pero Rađenović kazao je da se dobro sjeća kada je 1979. godine dopremljeno 70 kompleta pozlaćenog porculanskog posuđa sa pozlaćenim escajgom, koji je napravljen u čuvenim tadašnjim fabrikama Zapadne Njemačke. (Vijesti, 18.11.2018.) Dužina anglicizma i njegova oblička nemarkiranost vjerovatno je razlog za njegovu primjenu i preklapanje u semantičko-pragmatičkom smislu sa crnogorskim ekvivalentima i u opštem jeziku. Osim polisemičnih anglicizama koji se u zavisnosti od značenja tumače i kao katahrestični i nekatahrestični, u korpusu smo naišli i na polisemične anglicizme čija sva značenja dijele istu pragmatičku vrijednost, pa su i indeksirani samo jednom, tj. numerisani kao jedan primjer katahrestičnog ili nekatahrestičnog anglicizma. Kao što je moguće ustanoviti jednostavnim pregledom analize, ovakvih primjera je bilo mnogo više. Ovdje izdvajamo samo neke od njih koje smo imali prilike da ilustrujemo u prethodnom dijelu ove analize: kasting, koji zbog ekvivalenata u crnogorskom u slučaju svih svojih značenja funkcionise kao nekatahrestični anglicizam (

javno odabiranje glumaca, manekena i sl. za angažovanje u nekom projektu = audicija

1

; lista tako odabranih glumaca, manekena i sl. = postava, podjela); dizajn, koji je katahrestičan u pogledu oba svoja značenja (primijenjena umjetnost koja se bavi oblikovanjem/kreiranjem proizvoda – namještaja, odjevnih predmeta, knjiga...; izgled nekog proizvoda); zatim stajling, koji ima ekvivalente u crnogorskom, te spada u nekatahrestične anglicizme (stilsko uobličavanje/kreiranje izgleda osobe ili proizvoda = dizajniranje/stilizovanje; tako dobijen izgled = dizajn/stil/izgled), kao i anglicizmi rejting i skor, koji su sa sva svoja tri značenja nekatahrestični (rejting = ugled; popularnost; pozicija i skor = rezultat; muzički komad; partitura). 245 6.2 Zaključci analize pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku Sprovedena analiza rezultirala je podjelom anglicizama u crnogorskom jeziku prema kriterijumu njihovih pragmatičkih funkcija. Time se pokazalo da je ovakvu podjelu, koja je u studijama anglicizama prvi put sprovedena u njemačkom jeziku (Onysko, Winter-Froemel 2011), bilo moguće sprovesti i u crnogorskom jeziku. Izdvojili su se katahrestični anglicizmi, koji nemaju semantičke ekvivalente u crnogorskom jeziku, i nekatahrestični anglicizmi koji, s druge strane, dijele osnovno, deskriptivno značenje sa crnogorskim sinonimima. Na taj način, pragmatička analiza anglicizama u crnogorskom jeziku dokazala je našu četvrtu hipotezu o različitim pragmatičkim funkcijama, odnosno kategorijama anglicizama, kao i njihovu komunikativnu opravdanost koja proizilazi iz takve kategorizacije. Rezultati su pokazali da je od ukupnog broja odrednica od kog se polazi u ovoj analizi (100), katahrestičnih anglicizama bilo 46, a nekatahrestičnih 60. S obzirom na to da ispitivani anglicizmi u ovom radu pripadaju sportskom, modnom, informatičkom, ekonomskom i pravnom registru, ne iznenađuje ni veliki broj katahrestičnih anglicizama. Upravo je na anglofonom prostoru došlo do nastanka brojnih sportova, uspona industrije ljepote, ubrzanog razvoja tehnologije, a otuda i ekonomskog i društvenog procvata. Zbog pojmovnih i leksičkih praznina u okviru ovih polja u drugim kulturama i jezicima postojali su razlozi pozajmljivanje iz engleskog, što upravo i reflektuju katahrestični anglicizmi iz našeg korpusa. Kod većeg broja anglicizama iz obje grupe, a posebno kod nekatahrestičnih, češće je bilo značenjsko udaljavanje od modela (69) nego nulta semantička ekstenzija (31). Osim značenjskog nepodudaranja s engleskim modelima, analiza korpusa pokazala je i značenjsko-pragmatičko nepodudaranje nekatahrestičnih anglicizama i njihovih crnogorskih sinonima. Nekatahrestični anglicizmi se, kao što to ilustrovani primjeri pokazuju, umjesto crnogorskih sinonima koriste zbog svojih predmetnih i stilskih obilježja, zauzimanja različitih

konceptualnih domena i funkcionalnih stilova, ekonomičnosti u izrazu, konotacija, kolokacijskog opsega i sl. Uprkos činjenici da ne popunjavaju leksičke praznine u crnogorskom jeziku jer dijele deskriptivno značenje sa crnogorskim sinonimima, nekatahrestični anglicizmi sadrže, dakle, različita obilježja asocijativnog značenja i stoga zauzimaju drugačiji semantičko-pragmatički prostor od sinonima u crnogorskom jeziku. Time smo dokazali četvrtu hipotezu, tj. da anglicizme u crnogorskom jeziku karakteriše funkcionalna opravdanost izražena i kroz različite pragmatičke funkcije i markiranost, a ne samo kroz popunjavanje leksičkih praznina. Takav 246 rezultat čini, stoga, potrebnim, tj. opravdanim i one anglicizme koji su na leksičkom nivou možda nepotrebni jer ne popunjavaju leksičke praznine, budući da su i oni, zbog svojih pragmatičkih svojstava, motivisani potrebom govornika u određenim komunikativnim situacijama. Dobijeni rezultati, samim tim, čine neodrživom i podjelu anglicizama na opravdane i neopravdane jer se u obzir moraju uzeti sve funkcije pozajmljenica, odnosno svi nivoi jezičkog sistema. Na taj način smo u ovom dijelu rada, ispitujući i ističući važnost pragmatike pozajmljenica, nadogradili teorijski model Belaja i Tanacković Faletara (2007) koji je funkcionalnost pozajmljenica sagledavao isključivo na leksičkom nivou, i takođe napravili iskorak u odnosu na stavove koji zagovaraju tradicionalnu dihotomiju pozajmljenica na potrebne/opravdane i nepotrebne/neopravdane, posmatrajući ih na striktno leksičkom nivou. Iako je analiza pokazala da je anglicizme prema pragmatičkim funkcijama moguće podijeliti u dvije grupe, ta klasifikacija nije predstavljala jednostavan proces. Rezultati analize pokazuju, prije svega, nepoklapanje u broju ukupnih (100) i pragmatički indeksiranih odrednica (106). Ono se duguje prisustvu šest polisemičnih anglicizama čija različita značenja imaju različite pragmatičke vrijednosti. Takve anglicizme smo odlučili da svrstamo u zasebnu kategoriju, pa se pored kategorija katahrestičnih i nekatahrestičnih anglicizama u analizi izdvojila i kategorija polisemičnih anglicizama, koji zahvaljujući svojim različitim značenjima imaju karakteristike i katahrestičnih i nekatahrestičnih anglicizama. Da klasifikacija anglicizama nije predstavljala jednostavan proces, govore i kategorije katahrestičnih i nekatahrestičnih anglicizama unutar kojih se izdvojio jedan dio anglicizama koji su bili problematični za kategorizaciju. U okviru kategorije katahrestičnih anglicizama izdvojili su se, naime, anglicizmi koji ne unose sasvim novo značenje u jezik primalac kao što je to tipično za katahrestične anglicizme. Ti anglicizmi su zahvaljujući svojim dodatnim značenjskim obilježjima u crnogorski jezik unijeli specijalizovano značenje u odnosu na značenje koje je već bilo imenovano domaćim leksemama. Iako ni oni nemaju zamjene u crnogorskom jeziku, ovi anglicizmi za razliku od tipično katahrestičnih anglicizama imaju crnogorske hiperonime. Zato smo ih, za razliku od analize kojom se ova podjela vrši u njemačkom jeziku (Onysko, Winter-Froemel 2011), u našoj analizi izdvojili u posebnu podgrupu unutar grupe katahrestičnih anglicizama. I u pogledu nekatahrestičnih anglicizama bilo je moguće primijetiti jedan dio anglicizama koji se po svojim karakteristikama ne uklapaju u potpunosti u ovu kategoriju. Primjeri upotrebe takvih anglicizama pokazali su da oni nisu markirani i pored toga što imaju sinonime u crnogorskom jeziku. Zahvaljujući dugoj i raširenoj upotrebi ovih anglicizama 247 došlo je do slabljenja njihove markiranosti ili pragmatičke funkcije načina, zbog čega su sa crnogorskim sinonimima počeli da dijele implikaturu informativnosti. Takve postepene promjene u prirodi implikatura anglicizama potvrđuju, zapravo, dinamičku prirodu pragmatičkih funkcija i u slučaju anglicizama u crnogorskom jeziku. Zbog toga je, kao što se ističe u konsultovanoj literaturi koja se bavi pragmatikom anglicizama u njemačkom jeziku (Onysko, Winter-Froemel 2011), svaka podjela pozajmljenica na katahrestične i nekatahrestične po svojoj prirodi sinhronijska, tj. reprezentativna samo u određenom vremenskom trenutku. Konačno, ovom analizom smo pokazali da je kategorizacija anglicizama na katahrestične i nekatahrestične bila moguća i u crnogorskom jeziku, ali i da ta podjela ne podrazumijeva uvijek čvrste i jasne granice između anglicizama grupisanih unutar ovih

kategorija. Ovakav rezultat omogućava nam, uz to, i potvrdu kognitivnolingvističkih teorijskih postulata od kojih smo krenuli u dijelu rada koji prethodi ovoj analizi. Pragmatička analiza anglicizama u crnogorskom jeziku pokazuje nam, naime, da među katahrestičnim i nekatahrestičnim anglicizmima postoje i oni anglicizmi koji nemaju karakteristike tipične za njihove kategorije, baš kao što ni članovi radijalnih kategorija unutar kognitivnolingvističkog shvatanja nemaju sva relevantna kategorijalna obilježja, niti postoje unutar čvrstih, jasno odvojenih kategorija. Na osnovu svega rečenog, dâ se zaključiti da je zauzimanje kognitivnolingvističkog pristupa bilo opravdano i nužno jer je kategorizacija anglicizama koju smo izvršili prema njihovim pragmatičkim funkcijama pokazala preklapanje kategorija i, otuda, nejednak status njihovih članova, kao što je to sa stanovišta kognitivne lingvistike i slučaj u vezi sa kategorizacijom uopšte (Taylor 1995).

248 7. ANALIZA PERCEPCIJE ANGLICIZAMA U CRNOGORSKOM JEZIKU

Kao što smo prethodno više puta pomenuli, razvoj kognitivne lingvistike omogućio je pristup jeziku iz perspektive njegove upotrebe, a odatle i sve veći broj kvantitativnih istraživanja koja se temelje na velikim digitalnim korpusima, automatskoj obradi podataka, kao i eksperimentalnim jezičkim metodama. S obzirom na to da crnogorski jezik, nažalost, ne raspolaže elektronskim korpusom, odlučili smo da kombinovanjem dostupnih sociolingvističkih i psiholingvističkih metoda sprovedemo kvantitativno istraživanje o tome kako govornici crnogorskog ocjenjuju upotrebu anglicizama, da li im i u kojim slučajevima daju prednost u odnosu na domaće ekvivalente, kao i kakvu razliku prave među ovakvim članovima leksičkih parova. Treći istraživački zadatak u ovom radu stoga čini analiza percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku. Da bismo ispitali način na koji govornici crnogorskog jezika percipiraju anglicizme, kao instrument za istraživanje odabrali smo upitnik. Upitnik je izrađen tako da odgovara potrebama analize koja, dakle, za cilj ima da ispita: a) stavove govornika crnogorskog jezika prema anglicizmima, b) odnos frekventnosti upotrebe anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata od strane govornika crnogorskog jezika, kao i c) razliku u asocijativnom značenju anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata. Na samom početku dato je kratko uputstvo i objašnjenje u kom se iznosi cilj i predmet upitnika. Na istom mjestu, ispod takvog sižea, od ispitanika se putem pitanja opšteg tipa traže podaci o mjestu i godini rođenja, polu, maternjem jeziku, studijskom programu i fakultetu i poznavanju engleskog jezika. Nakon informativnih pitanja slijedi glavni dio upitnika sa zadacima koji se tiču samog predmeta istraživanja. Kako bismo dobili pouzdane rezultate, prilikom koncepcije upitnika vodili smo računa o optimalnoj dužini upitnika, vremenu potrebnom za popunjavanje, kao i samoj pažnji ispitanika. U tom cilju sastavili smo tri zadatka, pa dužina upitnika ne prelazi 5 strana u prostornom, odnosno 30 minuta u vremenskom smislu. Zarad što bolje pažnje ispitanika prilikom popunjavanja, vodilo se računa da pitanja ne budu monotona, pa smo kombinovali različite zadatke zatvorenog i otvorenog tipa. Imajući na umu da ispitanici generalno nisu voljni da pišu odgovore na zadatke otvorenog tipa jer zahtijevaju vrijeme, razmišljanje i osmišljavanje poruke, prednost je data zadacima zatvorenog tipa. Prvi zadatak sastoji se od 8 tvrdnji, i u njemu se

od ispitanika traži da na skali od 1 do 5

16

zaokruže u

kojoj mjeri se slažu sa svakom od navedenih 249 **tvrdnji** . Brojevi **na skali** označavaju sljedeće vrijednosti: (**1**) nimalo **se**

25

ne slažem, (2) ne slažem se, (3) nisam siguran/sigurna, (4) slažem se, (5) u potpunosti se slažem

24

. Likertova skala⁸⁵ ili skala semantičkog diferencijala korišćena je u ovom zadatku radi što bolje i tačnije procjene stavova ispitanika o prisustvu anglicizama u crnogorskom jeziku. Cilj ovog zadatka je da ispita kako izvorni govornici crnogorskog jezika percipiraju prisustvo anglicizama u njihovom jeziku, odnosno kakav stav vlada u crnogorskom društvu prema prisustvu i upotrebi engleskih riječi u jeziku kojim se ono služi kao maternjim. Nakon tvrdnji u prvom zadatku, drugi zadatak nudi ukupno 20 leksičkih parova sastavljenih od anglicizama i njihovih domaćih ekvivalenata, tj. sinonima crnogorskog porijekla. Budući je cilj ovog upitnika da osvjetli semantičko-pragmatičke osobine ovakvih parova riječi, ponuđeni su primjeri njihove upotrebe u rečeničnom kontekstu, pri čemu je originalna rečenica ona rečenica koja sadrži anglicizam. Druga rečenica u sklopu svakog rečeničnog para nastala je modifikacijom prve, originalne rečenice i u njoj je, za potrebe ovog zadatka, umjesto anglicizma ponuđen domaći ekvivalent. Na ovaj način, u drugom zadatku se od ispitanika traži da u okviru svakog rečeničnog para izaberu onu rečenicu koju bi radije upotrijebili, tj. onaj član leksičkog para koji smatraju prikladnijim u datom rečeničnom kontekstu. Cilj ovako koncipiranog zadatka jeste da ispita frekventnost upotrebe anglicizama u odnosu na domaće ekvivalente u crnogorskom jeziku, tj. za koju se riječ izvorni govornik crnogorskog jezika obično opredjeljuje kada se nađe u mogućnosti da bira između riječi domaćeg i engleskog porijekla koje dijele isto (denotativno) značenje. Cilj ovog zadatka je, samim tim, da se stekne bolji uvid u ove leksičke parove, kao i način na koji dolazi do semantičko-pragmatičke diferencijacije među njihovim članovima. Na kraju, treći ili posljednji zadatak u upitniku sastoji se od 20 leksema, tj. 10 leksičkih parova čiji su članovi anglicizmi i njima odgovarajuće sinonimične riječi crnogorskog porijekla. U njemu se od ispitanika traži da pored svakog člana takvog para dopiše jednu ili više ponuđenih riječi – asocijacija, a nudi se i mogućnost dopisivanja slobodnih asocijacija, tj. riječi po sopstvenom izboru i volji ispitanika. Budući da je koncipiran tako da ostavlja ispitaniku slobodu izbora ponuđenih, kao i dopisivanje sopstvenih asocijacija, treći zadatak predstavlja kombinaciju otvorenog i zatvorenog tipa zadatka. Svjesni činjenice da ga ponuđene asocijacije čine sugestivnim po svojoj prirodi, za njih smo se odlučili imajući na umu pomenute nedostatke otvorenog tipa zadatka, kao i cilj koji želimo postići ovako koncipiranim zadatkom – uvid u semantičko-pragmatičke osobine leksičkih parova. Cilj ovog zadatka je da ispita asocijacije na leksičke 85 Likertova skala predstavlja tehniku koja se najčešće koristi u ispitivanju stavova. Dobila je naziv po američkom psihologu Renzisu Likertu (1903–1981) koji ju je osmislio 1932. godine. 250 parove različitog porijekla u crnogorskom jeziku, tj. na riječi engleskog i njima odgovarajuće riječi crnogorskog porijekla. Na taj način, ovaj zadatak teži da osvjetli razlike u asocijativnom značenju sinonimičnih parova riječi engleskog i crnogorskog porijekla, tj. da pruži jasniji uvid u njihova zasebna značenja. Kada je riječ o samom korpusu upitnika, u njegov sastav, kao što smo naveli, ulazi ukupno 8 tvrdnji u prvom i 30 leksičkih parova, tj. 60 leksema u drugom i trećem zadatku. U prvom zadatku, u kom se ispituju stavovi govornika crnogorskog jezika prema anglicizmima, vodilo se računa da se ponudi što više tvrdnji kako bi dobijeni rezultati bili što objektivniji i validniji. Sve tvrdnje su, pritom, proizvod znanja i uvida same autorke u literaturu o pozajmljivanju iz engleskog, koje je podrobno objašnjeno i u teorijskom dijelu rada koji se tiče leksičkog pozajmljivanja iz engleskog jezika, odnosno odnosa prema engleskom kao globalnom jeziku. Umjesto tvrdnji, u drugom i trećem zadatku ponuđeno je ukupno

30 leksičkih parova ili 60 leksema engleskog i crnogorskog porijekla. Do 30 anglicizama došlo se odabirom iz korpusa od 100 najfrekventnijih anglicizama, koji je korišćen za potrebe drugog istraživačkog zadatka. U skladu sa stavom da i nekatahrestični anglicizmi imaju funkciju u jeziku primaocu, za potrebe II i III zadatka u ovom upitniku uzeti su nekatahrestični anglicizmi kako bi se i eksperimentalnim putem dokazala njihova funkcionalnost. Na taj način, odabrano je 30 nekatahrestičnih anglicizama od ukupno 60 koliko smo identifikovali u drugom istraživačkom zadatku. Oni, pritom, nisu birani prema frekventnosti, već prema pripadnosti različitim registrima kako bi i u okviru ovog zadatka sve tematske oblasti bile jednako pokriveno. Osim registra, ključni kriterijum za odabir nekatahrestičnih anglicizama u upitniku bila i je njihova pripadnost isključivo kategoriji nekatahrestičnih anglicizama iz druge analize, tj. vođeno je računa da se u obzir ne uzmu anglicizmi iz graničnih kategorija – polisemični anglicizmi (koji istovremeno pokazuju pripadnost i katahrestičnim i nekatahrestičnim anglicizmima) i netipični nekatahrestični anglicizmi (koji sadrže implikaturu informativnosti). Do crnogorskih ekvivalenata, s druge strane, došlo se takođe tokom analize pragmatičkih funkcija anglicizama, i to prvenstveno konsultovanjem raznih dvojezičnih, i posebno jednojezičnih rječnika srpskog/hrvatskog/srpskohrvatskog jezika, ali i oslanjanjem na ličnu intuiciju autorke kao izvorne govornice crnogorskog jezika. Kada je riječ o rječnicima, glavni izvori su nam u pogledu dvojezičnih bili Veliki englesko-hrvatski rječnik, Veliki hrvatsko-engleski rječnik (Bujas 2001) i Enciklopedijski englesko-srpski rečnik (Ristić, Simić, Popović 2007), a od jednojezičnih Rečnik srpskoga jezika Matice srpske (2007), Veliki

rečnik stranih reči i izraza (Klajn, Šipka 2007), Leksikon stranih reči i izraza

29

(Milan Vujaklija 1980), Rečnik novijih 251 anglicizama (Vasić, Prčić, Nejgebauer 2001), Rječnik stranih riječi (Klaić 1987), Anglizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku (Filipović 1990), Novi rečnik novih reči (Ćirilov 1991). Pošto se u analizi pragmatičkih funkcija nudi veći broj ekvivalenata (sinonima) nego što je to potrebno za upitnik kao instrument u trećem istraživačkom zadatku u disertaciji, prilikom izbora ekvivalenata trudili smo se da uzmemo onu riječ koja je značenjski najbliža anglicizmu. Osim toga, u trećem zadatku upitnika, u kome se od ispitanika traži da napišu asocijacije na anglicizme i njihove crnogorske ekvivalente, crnogorski ekvivalent morala je da bude jedna riječ radi boljeg razumijevanja i jednostavnijeg odgovaranja. Crnogorski ekvivalent u oba zadatka, pritom, nikako nije mogao da uključi drugu crnogorsku riječ engleskog porijekla bez obzira na njenu odomaćenost u jeziku, jer se na taj način ne bi dobio validan rezultat o odnosu anglicizama i njima odgovarajućih riječi crnogorskog porijekla, što je i cilj ovih zadataka. Na kraju, ponuđene riječi-reakcije (asocijacije) na riječi-stimuluse (leksičke parove) u trećem zadatku nastale su na temelju osnovnih teorijskih postulata koji se tiču asocijativnog značenja riječi generalno, odnosno funkcionalne opravdanosti anglicizama koju imaju zamjene u jeziku primaocu, što je bilo objašnjeno u teorijskom dijelu rada⁸⁶ (Prčić 1997; Winter-Froemel 2011; Galinsky 1963; Rodriguez-Gonzalez 1996; Halliday 1978). Kada su u pitanju ispitanici, u popunjavanju upitnika učestvovalo je 377 studenata. Studentska populacija je birana kao ciljna grupa iz dva razloga. Prvi razlog je taj što su mladi ljudi ti koji su pod najvećim uticajem interneta i medija, zbog čega najčešće pribjegavaju upotrebi anglicizama u kolokvijalnom govoru ili u onim poljima koja su od njihovog interesovanja, a u kojima vlada veliki uticaj engleskog jezika. Budući da studenti dolaze iz različitih dijelova Crne Gore, studentska populacija birana je i zato što se zahvaljujući njoj mogao dobiti najreprezentativniji uzorak u geografskom smislu. Na taj način istovremeno je omogućena uključenost govornika crnogorskog jezika iz različitih krajeva

zemlje. U cilju dobijanja reprezentativnog uzorka ciljne, studentske populacije državnog univerziteta u Crnoj Gori, konsultovan je vodeći onlajn softver za izradu anketa⁸⁷. Na taj način se od 20.000 studenata, koliko ih otprilike broji Univerzitet Crne Gore, kalkulacijom softvera uz standard od 95% granice povjerljivosti⁸⁸ i što manje procijenjene granice greške⁸⁹ od 5%, došlo do broja od 377 studenata, tj. do reprezentativnog uzorka studentske populacije na osnovu kog će se moći izvoditi zaključci o ukupnoj ciljnoj populaciji. Kako bi odnos u godinama bio ravnomjeran, u obzir su uzeti studenti osnovnih studija čija se starost ugrubo kreće između 18–22 godine, uzimajući u obzir studente ponovce kao ispitanike kod kojih dolazi do pomjeranja gornje granice. Studenti osnovnih studija uzeti su, osim toga, i zbog praktičnosti sprovođenja same ankete budući da i po brojnosti i prisustvu nastavi prednjače u odnosu na studente specijalističkih, a pogotovu master i doktorskih studija. U cilju veće reprezentativnosti rezultata, uključeno je više fakultetskih jedinica Univerziteta Crne Gore, i to Filološki, Filozofski, Ekonomski, Pravni, Elektrotehnički i Fakultet za sport i fizičko vaspitanje. Iako pokazuju pripadnost i opštem jeziku, anglicizmi u našem korpusu primarno dolaze iz registara mode, ekonomije i prava, informatike i sporta, zbog čega smo u ciljnu grupu ispitanika studentske populacije uključili upravo studente ekonomije, prava, informatike i sporta. Imajući na umu mogućnost da će ovi studenti prednost dati anglicizmima zbog terminologije materija koje izučavaju, a u kojima je česta upotreba engleskih riječi, u ciljnu grupu smo zbog veće objektivnosti, a samim tim i validnosti rezultata, uključili i studente drugih fakultetskih jedinica/studijskih programa. U tu svrhu, u ispitivanje su uključeni i studenti istorije, sociologije, učiteljskog studija, engleskog i crnogorskog jezika. Studijske programe za istoriju, sociologiju, obrazovanje učitelja i crnogorski jezik odabrali smo zbog pretpostavke da će visokoškolci koji izučavaju ove oblasti pokazati veću privrženost prema sopstvenoj istoriji, društvu, kulturi i jeziku od studenata koji čine ostatak strukture ispitanika. Na taj način, njihovi potencijalni odgovori mogu da služe kao protivteža potencijalnim odgovorima ne samo studenata ekonomije, prava, informatike i sporta, već i odgovorima koje mogu dati studenti engleskog jezika, a koji zbog izloženosti engleskom jeziku mogu ići u korist anglicizama. Na kraju, statističkom procjenom je sa svih pomenutih fakultetskih jedinica Univerziteta Crne Gore uzet određeni broj studenata u skladu sa njihovim ukupnim brojem⁹⁰. Budući da ispitanike čine studenti univerziteta a u okviru njih studenti određenih fakultetskih jedinica, to se do formiranja uzorka za svaku fakultetsku jedinicu došlo metodom stratifikovanog uzorka. Na taj način postignuta je proporcionalna zastupljenost svih pripadnika u stratumu, tj. srazmjerna zastupljenost studenata ciljnih fakultetskih jedinica u odnosu na ukupni broj studentske populacije na svim ciljnim fakultetima, kao i ukupni, reprezentativni broj studentske populacije koja je uzeta kao uzorak: Uzorak za fakultetsku jedinicu = $\frac{\text{broj studenata fakultetske jedinice}}{\text{ukupni broj studenata}} \times \text{ukupni broj ispitanika}$ ⁹¹ $\times \frac{\text{ukupni broj ispitanika}}{\text{ukupni broj studenata}}$ ⁹² $\times \frac{\text{ukupni broj studenata}}{\text{ukupni broj studenata}}$ ⁹³

Do ukupnog broja studenata došlo se na zvaničnom sajtu Univerziteta, odnosno konsultovanjem studentskih službi/prodekana za nastavu ciljnih fakultetskih jedinica. Na ovaj način, u strukturu ispitanika ušlo je 100 studenata Ekonomskog fakulteta, 93 studenta Pravnog fakulteta, 61 student Elektrotehničkog fakulteta, 52 studenta Filozofskog, 51 student Filološkog fakulteta i 20 studenata Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje. Istraživanje je sprovedeno u aprilu 2019. godine na Univerzitetu Crne Gore, tačnije na Filološkom, Filozofskom i Fakultetu za sport u Nikšiću, kao i na Pravnom, Ekonomskom i Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici. Njemu je, u cilju provjere razumljivosti samog upitnika, kao i formulacije ciljeva i hipoteza za ovaj istraživački zadatak u disertaciji, prethodilo pilot-istraživanje koje je uključilo manji broj

ispitanika (38). Sama forma upitnika data je u prilogu na kraju rada, u poglavlju Dodaci. 7.1 Rezultati analize percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku U istraživanju je učestvovalo 377 ispitanika koje su činili studenti osnovnih studija Filološkog, Filozofskog, Ekonomskog, Pravnog, Elektrotehničkog i

Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje Univerziteta Crne Gore . Podaci istraživanja obrađeni su

7

primjenom statističkog softvera Stata i u Microsoft Excel programu, zahvaljujući čemu smo uz pomoć srednjih vrijednosti/procenata mjerili rezultate za prva dva zadatka. Rezultate trećeg zadatka smo obradili kvalitativno. Prije same diskusije rezultata dobijenih unutar svakog zadatka ponaosob, dajemo opisnu statistiku cijelog uzorka prema polu, fakultetu (studijskom programu) i gradu (regionu). Tabela 8: Opisna statistika uzorka prema polu Pol | Frekv. Procenat Kum. -----
 +----- M | 147 38.99 38.99 Ž | 230 61.01 100.00 -----+----- Uk. | 377 100.00 91
 Pravni fakultet 2.236; Filološki fakultet 1.214; Filozofski fakultet 1.249; Fakultet za sport i fizičko vaspitanje 467; Elektrotehnički fakultet 1.470; Ekonomski fakultet 2.404 studenata. 92 9.040 studenata 93 377 ispitanika 254 Tabela 9: Opisna statistika uzorka prema fakultetu F94 | Frekv. Procenat Kum. -----+----- EF | 100 26.53 26.53
 ETF | 61 16.18 42.71 FSFV | 20 5.31 48.01 PR | 93 24.67 72.68 FL | 51 13.53 86.21 FLZ | 52 13.79 100.00 -----+-----
 ----- Uk. | 377 100.00 U okviru Filološkog i Filozofskog fakulteta vršene su opservacije sa različitih studijskih programa, zbog čega nudimo opisnu statistiku uzorka sa ovih fakultetskih jedinica: Tabela 10: Opisna statistika uzorka prema studijskom programu SP | Frekv. Procenat Kum. -----+----- FL Montenegristika | 20 5.31
 5.31 FL Anglistika | 31 8.22 40.05 FLZ Istorija FLZ Sociologija FLZ Učiteljski | 14 | 14 | 24 3.71 3.71 6.37 59.95 63.66 70.03
 Tabela 11: Opisna statistika uzorka prema gradu Grad | Frekv. Procenat Kum. -----+----- Andrijevića | 1
 0.27 0.27 Berane | 34 9.02 9.28 Bijelo Polje | 24 6.37 15.65 Bar | 20 5.31 20.95 Cetinje | 12 3.18 24.14 Herceg-Novi | 1 0.27
 24.40 Kolašin | 2 0.53 24.93 Kotor | 28 7.43 32.36 Mojkovac | 2 0.53 32.89 Nikšić | 77 20.42 53.32 Podgorica | 135 35.81
 89.12 Plav | 4 1.06 90.19 Pljevlja | 24 6.37 96.55 Rožaje | 7 1.86 98.41 Šavnik | 2 0.53 98.94 Tivat | 3 0.80 99.73 Žabljak | 1
 0.27 100.00 -----+----- Uk. | 377 100.00 94 Fakulteti; skraćenice za fakultete date su sljedećim redom: EF (Ekonomski), ETF (Elektrotehnički), FSFV (Fakultet za sport i fizičko vaspitanje), PR (Pravni), FL (Filološki), FLZ (Filozofski fakultet). 255 Opisna statistika će zbog malog broja ispitanika iz pojedinih opština biti rađena prema regionu95: Tabela 12: Opisna statistika uzorka prema regionu Region | Frekv. Procenat Kum. -----+----- Podgorica | 135 35.81
 35.81 jug | 68 18.04 53.85 sjever | 174 46.15 100.00 -----+----- Uk. | 377 100.00 Prvi zadatak Nakon uvida u opisnu statistiku uzorka prema polu, fakultetu, odnosno studijskom programu, kao i gradu, odnosno regionu, u produžetku slijedi tabelarni prikaz i diskusija rezultata prvog zadatka. Tabela 13: Prosjek odgovora na skali 1–5 u I zadatku Prisustvo anglicizama u crnogorskom jeziku pokazatelj je: Prosjek (1–5) 1. dominacije engleskog jezika na globalnom nivou 4.05 2. nepostojanja crnogorskih riječi za pojam izražen engleskom riječju 3 3. činjenice da su engleske riječi preciznije čak i kada postoje njima odgovarajuće crnogorske riječi 3.07 4. dopadljivosti i popularnosti engleskih riječi 3.98 5. jezičkog snobizma i pomodarstva 3.20 6. nedovoljnog poznavanja crnogorskog jezika od strane njegovih izvornih govornika 3.11 7. nedovoljne brige o crnogorskom jeziku i kulturnom nasljeđu 3.39 8. ugroženosti crnogorskog jezika zbog velikog priliva

engleskih riječi 2.97 95 Gradove smo svrstali u tri regiona: kao glavni grad i administrativni centar zemlje, Podgorica čini zaseban region; sjever (

Andrijevica, Berane, Bijelo Polje, Kolašin, Mojkovac, Nikšić, Plav, Pljevlja, Rožaje, Šavnik i Žabljak

89

) i jug (Bar, Cetinje, Herceg-Novi, Kotor, Tivat). 256 Prosjek odgovora na skali od 1 do 5 jasno pokazuje da se ispitanici slažu sa prvom tvrdnjom (srednja vrijednost je čak 4,05) i ne slažu sa posljednjom tvrdnjom (srednja vrijednost je manja od 3). Budući da je prosjek za četvrtu tvrdnju blizu 4 (čak 3,98), može se zaključiti da se ispitanici slažu i sa njom. Dobijene srednje vrijednosti za ove tri tvrdnje govore nam da izvorni govornici crnogorskog jezika imaju pozitivno mišljenje o anglicizmima, da je njihovo prisustvo u crnogorskom jeziku rezultat uobičajene, globalne pojave i da ono ne ugrožava njihov maternji jezik. S druge strane, prosjek odgovora kod preostalih tvrdnji pokazuje neodlučnost ispitanika da se slože ili ne slože sa njima (3 - nisam siguran/sigurna), odnosno nepostojanje jasnog stava prema datim tvrdnjama. Srednje vrijednosti koje su dobijene za ove tvrdnje malo su veće od 3 i kao takve ne pokazuju da ispitanici prisustvo anglicizama pripisuju nedostatku adekvatnih domaćih zamjena ili domaćih zamjena uopšte, da je ono rezultat jezičkog pomodarstva ili nedovoljnog poznavanja crnogorskog jezika i brige o njemu. Prosjek odgovora za 7. tvrdnju je, međutim, viši od rezultata ostalih tvrdnji iz ove grupe (ali ne i od 3,5), što ukazuje da će se veći procenat ispitanika slagati s njom. U cilju detaljnijeg uvida u stavove prema anglicizmima, računali smo i prosjek ispitanika koji se slaže sa svakom od tvrdnji. Grafikon 1: Procenat ispitanika koji su saglasni sa navedenim tvrdnjama 257 Osim srednje vrijednosti, računali smo koliki se procenat ispitanika slaže sa svakom od navedenih tvrdnji, tj. koliki procenat njih je na skali zaokruživao vrijednosti

4 (slažem se) i 5 (u potpunosti se slažem). Procentualno gledano, **čak 80,1% ispitanika**

15

saglasno je sa 1.tvrdnjom da se prisustvo anglicizama u crnogorskom jeziku duguje globalnoj dominaciji engleskog jezika. Izuzetno visok procenat bilježi se i kod 4.tvrdnje, što će reći da čak 77,19% ispitanika smatra anglicizme dopadljivim i popularnim. Ovakvi rezultati ukazuju na to da mladi, izvorni govornici crnogorskog jezika imaju pozitivno mišljenje o anglicizmima i da njihovo prisustvo u crnogorskom jeziku smatraju uobičajenom pojavom, karakterističnom i za ostatak svijeta. Iako imaju otvoren stav prema anglicizmima, ispitanici ne smatraju anglicizme generalno neophodnim niti boljim ili preciznijim od crnogorskih ekvivalenata. Naime, svega 37,41% ispitanika saglasno je da se anglicizmi pozajmljuju zbog leksičkih praznina u crnogorskom jeziku (2.tvrdnja), a 38,99% jer anglicizmi preciznije izražavaju dati pojam od postojećih crnogorskih ekvivalenata (3.tvrdnja). Uočava se da sličan, visok procenat i gotovo identične visoke srednje vrijednosti imaju prva i četvrta tvrdnja, kao i da ista sličnost u rezultatima karakteriše drugu i treću tvrdnju, koje pokazuju niske procentualne i srednje vrijednosti. Dobijeni rezultati su očekivani kada se bliže pogledaju ove četiri tvrdnje – prva i četvrta se odnose na zastupljenost i dopadljivost engleskih riječi, a druga i treća na adekvatnost engleskih riječi u odnosu na maternje, crnogorske. Dakle, iako anglicizme smatraju globalnom i poželjnom pojavom, izvornim govornicima crnogorskog oni nisu adekvatniji ili „precizniji“ od domaćih riječi. Visok procenat se, osim kod prve i četvrte tvrdnje, bilježi još kod 7.tvrdnje, pa se

52,78% ispitanika slaže da ne postoji dovoljna briga za crnogorski jezik. Ovakav rezultat u suprotnosti je sa niskim procentualnim rezultatima preostalih tvrdnji (petom, šestom i osmom), koji, naime, jasno pokazuju da prisustvo anglicizama ne ugrožava crnogorski jezik (38,47%), niti da je nastalo kao posljedica jezičkog pomodarstva (svega 37,4%) i/ili nedovoljnog poznavanja crnogorskog jezika (41,11%). Vjerujemo da veći procenat ispitanika koji se slažu sa 7.tvrdnjom nije toliko posljedica priliva anglicizama koliko sociolingvističke situacije na ovim prostorima, tj. brige nekadašnjih saveznih zemalja Jugoslavije za autonomijom jezika i kulturnog nasljeđa nakon njenog raspada. Crnogorski jezik, pritom, zvanični status nije imao prije 2007.godine, što je kasnije u odnosu na druge jezike s prostora nekadašnje Jugoslavije. Kao što se dá zaključiti, rezultati I zadatka potvrđuju našu petu, posljednju hipotezu da govornici crnogorskog jezika nemaju negativan stav prema prisustvu anglicizama u svom maternjem jeziku. Kako bismo ispitali da li postoje razlike u stavovima prema anglicizmima 258 među različitim grupama ispitanika, rezultate smo obradili i po poduzorcima – po polu, fakultetu i regionu. Srednje vrijednosti odgovora nisu računane za svaku od 8 tvrdnji unutar svakog od poduzorka prema polu, regionu i fakultetu; umjesto toga, računat je prosječni odgovor za prve četiri tvrdnje (koje su indikator otvorenosti prema engleskom jeziku) i prosječni odgovor za druge četiri tvrdnje (koja su indikator zatvorenosti prema engleskom jeziku). U produžetku dajemo opisnu statistiku (broj opservacija i srednja vrijednost) svih 377 ispitanika za oba indikatora, prema polu, fakultetu i regionu:

? Prema polu Tabela 14: Opisna statistika uzorka prema polu za tvrdnje 1–4 u I zadatku Tvrdnje 1–4 Žene Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T1-T4_eng | 230 3.55 Muškarci Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T1-T4_eng | 147 3.49 Rezultati za prve četiri tvrdnje, koje govore u prilog otvorenosti prema anglicizmima u crnogorskom jeziku, pokazuju da je srednja vrijednost i među ženama i među muškarcima viša od 3, što govori da ni jedna ni druga grupa ne pokazuje zatvoreni stav prema riječima iz engleskog jezika. Da je njihov stav prema anglicizmima zatvoren, prosječni odgovor bi bio manji od 3 (1 – nimalo se ne slažem, 2 – ne slažem se). Iako je razlika u prosječnom odgovoru među muškarcima i ženama mala, primjećuje se da je prosječni odgovor kod žena bliži 4, što govori o tendenciji da su one blago otvorenije prema anglicizmima od muškaraca. Tabela 15: Opisna statistika uzorka prema polu za tvrdnje 5–8 u I zadatku Tvrdnje 5–8 Žene Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T5-T8_cg | 230 3.15 Muškarci Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T5-T8_cg | 147 3.20 259 Rezultati drugog dijela tvrdnji, koje idu u prilog upotrebi crnogorskih riječi i brizi za maternji jezik ispitanika, pokazuju da je srednja vrijednost viša od 3, što znači da je u njihovom slučaju stav prema anglicizmima manje otvoren u odnosu na prve četiri tvrdnje. Budući da taj prosjek, ipak, nije puno viši od 3 (a manji je od 3,5), ne može se govoriti o zatvorenom stavu prema anglicizmima, nego o tendenciji ka favorizaciji maternjeg jezika i većoj zabrinutosti za maternji jezik zbog prisustva anglicizama. Ta tendencija je blago veća kod muškaraca nego kod žena. ? Prema fakultetu Tabela 16: Opisna statistika uzorka prema fakultetu za tvrdnje 1–4 u I zadatku Tvrdnje 1–4 Filološki fakultet Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T1-T4_eng | 51 3.63 Elektrotehnički fakultet Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T1-T4_eng | 61 3.70 Filozofski fakultet Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T1-T4_eng | 52 3.38 Fakultet za sport i fizičko vaspitanje Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T1-T4_eng | 20 3.38 Pravni fakultet Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T1-T4_eng | 93 3.39 Ekonomski fakultet Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T1-T4_eng | 100 3.60 Rezultati za prve četiri tvrdnje (indikator otvorenosti prema anglicizmima u crnogorskom jeziku) pokazuju da je prosječni odgovor na svim fakultetskim jedinicama viši od 3, što govori da ni na jednoj od njih ne preovlađuje zatvoreni stav prema riječima iz engleskog jezika. Iako je razlika u srednjim vrijednostima po fakultetima mala, primjećuje se 260 da je ona bliža 4 na Elektrotehnici, Filologiji i Ekonomiji, što govori da su studenti ovih fakulteta otvoreniji

prema anglicizmima od studenata ostalih ciljnih fakulteta. Viši prosjek odgovora kod studenata Filološkog fakulteta ne duguje se, kao što je bilo očekivano, samo studentima anglistike (3,67) – prosjek odgovora studenata montenegristike takođe je bio visok (3,56), što nije bila naša inicijalna pretpostavka. Tabela 17: Opisna statistika uzorka prema fakultetu za tvrdnje 5–8 u I zadatku Tvrdnje 5–8 Filološki fakultet Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T5-T8_cg | 51 3.33 Elektrotehnički fakultet Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T5-T8_cg | 61 3.23 Filozofski fakultet Indikator | Ops Sr.vr. -----+----- T5-T8_cg | 52 3.13 Fakultet za sport i fizičko vaspitanje Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T5-T8_cg | 20 3.4 Pravni fakultet Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T5-T8_cg | 93 3.19 Ekonomski fakultet Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T5-T8_cg | 100 3.02 Rezultati drugog dijela tvrdnji, koje su koncipirane tako da idu u prilog upotrebi crnogorskih riječi i brizi za očuvanje crnogorskog jezika, pokazuju da je srednja vrijednost odgovora na svim fakultetskim jedinicama viša od 3. Na većini njih ta vrijednost je, ipak, neznatno viša od 3, zbog čega se ne može govoriti o zatvorenom stavu prema anglicizmima. Izuzetak su Fakultet za sport i fizičko obrazovanje i Filološki fakultet čije srednje vrijednosti, iako ne prelaze 3,5, pokazuju veću tendenciju ka favorizaciji maternjeg jezika i veću zabrinutost za maternji jezik zbog prisustva anglicizama. Viša srednja vrijednost u 261 odgovorima studenata Filološkog fakulteta duguje se studentima montenegristike (3,44), što se i očekivalo. ? prema regionu Tabela 18: Opisna statistika uzorka prema regionu za tvrdnje 1–4 u I zadatku Tvrdnje 1–4 Podgorica Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T1-T4_eng | 135 3.60 Jug Indikator | Ops Sr.vr. -----+----- T1-T4_eng | 68 3.50 Sjever Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T1-T4_eng | 174 3.48 Rezultati indikatora otvorenosti prema anglicizmima pokazuju da je prosječni odgovor po svim regionima viši od 3, što govori da ni u jednom od njih ne vlada zatvoreni stav prema anglicizmima. Iako je razlika u srednjim vrijednostima mala, primjećuje se da je ona bliža 4 u Podgorici, što je, budući da se radi o glavnom gradu, bilo i očekivano. Tabela 19: Opisna statistika uzorka prema regionu za tvrdnje 5–8 u I zadatku Tvrdnje 5-8 Podgorica Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T5-T8_cg | 135 3.26 Jug Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T5-T8_cg | 68 3.26 Sjever Indikator | Ops Sr. vr. -----+----- T5-T8_cg | 174 3.07 Rezultati drugog indikatora (favorizacije crnogorskog jezika) pokazuju da je srednja vrijednost odgovora u svim regionima malo viša od 3, zbog čega se ni u pogledu ovog poduzorka ne može govoriti o negativnom stavu prema anglicizmima. 262 Drugi zadatak Ispitanicima je u drugom zadatku ponuđeno 20 leksičkih parova sastavljenih od anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata. Od njih se tražilo da izaberu koji bi od ta dva člana (anglicizam ili crnogorski ekvivalent) koristili u datom rečeničnom kontekstu. U produžetku dajemo broj, odnosno procenat ispitanika koji su u većem broju slučajeva birali anglicizam, a ne crnogorski ekvivalent (čija je većina odgovora bila pod a)). Potom slijedi procenat ispitanika koji su u većem broju slučajeva birali crnogorski ekvivalent (čija je većina odgovora bila pod b)). Na kraju, daje se broj, odnosno procenat ispitanika koji su u jednakom broju slučajeva birali anglicizam i crnogorski ekvivalent. Tabela 20: Rezultati II zadatka za cijeli uzorak Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. ----- anglicizam | 148 39.26 100.00 crnogorski ekvivalent | 176 46.68 46.68 podjednako | 53 14.06 60.74 ----- Total | 377 100.00 Grafikon 2: Frekventnost upotrebe članova leksičkih parova 263 Kao što je moguće vidjeti, najveći broj ispitanika (njih 47%) radije koristi crnogorske riječi u odnosu na anglicizme. Za njima slijede ispitanici koji koriste anglicizme više od njihovih crnogorskih ekvivalenata (39%), i na kraju oni ispitanici kod kojih je broj odabranih anglicizama bio jednak broju odabranih crnogorskih riječi (14%). Iako najveći broj ispitanika bira crnogorske riječi, dâ se zaključiti da taj broj, ipak, nije viši u odnosu na zbir ispitanika koji se opredjeljuju za anglicizme i onih koji podjednako biraju oba člana ovakvih leksičkih parova

(53%), nego čak i manji (47%). Ovakav rezultat ne navodi nas na zaključak da jedna grupa riječi ima jasnu prednost na drugom, već da se u jeziku crnogorskih govornika primjećuje približno ista frekventnost upotrebe ciljnih anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata. Da je ovo tačno, govore nam i procentualni podaci za svaki od 40 članova 20 leksičkih parova u ovom zadatku. Osim računanja broja ispitanika koji su birali anglicizme, odnosno crnogorske ekvivalente (ili podjednako i jedne i druge riječi), zasebno smo, unutar svakog leksičkog para računali broj odabranih anglicizama, odnosno njihovih crnogorskih ekvivalenata. Na taj način smo dobili procenat „popularnosti“ članova unutar svakog leksičkog para. Na grafikonu 3 može se uočiti u slučaju kojih leksičkih parova ispitanici prednost daju anglicizmima, kao i u slučaju kojih leksičkih parova tu prednost imaju crnogorske riječi. U slučaju 10 parova, prednost je data anglicizmima: plejof – doigravanje; lider – vođa; fajl – datoteka; stajling – stil odijevanja; bek – odbrambeni igrač; rejting – ugled; kasting – audicija; menadžment – rukovodstvo; plejmejker – vođa igre; biznis – posao. S druge strane, prednost crnogorskim riječima data je u slučaju sljedećih 10 parova: bord – odbor; džins – farmerke; skor – rezultat; konsalting – konsultantska; po difoltu – po pravilu; šou – spektakl; strim – direktan prenos; sajber – informatički; bum – uspon; grant – bespovratna sredstva. Najpopularniji anglicizam je plejof (81,70%), zatim slijedi stajling (77,45%), fajl (76,66%), bek (72,94%), lider (70,03%), plejmejker (69,76%), menadžment (61,54%), biznis (59,95%), kasting (53,32) i, na kraju, rejting 51,19%. Najmanje popularan anglicizam je bord (15,38%), a zatim slijede: džins (16,45%), skor (18,83%), grant (20,42%), konsalting (23,61%), bum (23,87%), po difoltu (25,99%), strim (32,89%), sajber (33,95%) i šou (43,50%). Budući da je broj odabranih anglicizama jednak broju odabranih crnogorskih riječi unutar 20 ciljnih leksičkih parova, te da procenat ispitanika koji se opredjeljuju za crnogorske riječi nije značajno veći od procenta onih koji se opredjeljuju za anglicizme i oba ova člana, smatramo da je potvrđen stav u okviru pete hipoteze o srazmjernom odnosu odabira ovakvih članova leksičkih parova u crnogorskom jeziku, barem na našem uzorku studentske populacije.

264 Grafikon 3: Odnos frekventnosti upotrebe anglicizama i crnogorskih ekvivalenata

265 Kao i u slučaju prvog zadatka, podatke dobijene u drugom zadatku takođe smo obradili po varijablama – polu, fakultetu i regionu. To smo uradili sa ciljem da ispitamo da li postoje razlike u odgovorima među ženama i muškarcima, različitim fakultetima i regionima. Za svaku od varijabli računali smo procenat ispitanika koji je birao anglicizam, procenat ispitanika koji je birao crnogorsku riječ, kao i procenat ispitanika kod kojih je broj odabranih anglicizama bio jednak broju crnogorskih ekvivalenata. U produžetku dajemo broj, odnosno procenat za svaki podzovorak. ?

prema polu Tabela 21: Opisna statistika uzorka prema polu za II zadatak

Pol	anglicizam	crnogorski ekvivalent	podjednako	Ukupno
Žene	81	35	22	138
Muškarci	67	45	58	170
Ukupno	148	80	80	308

Žene: 81/138 = 58,7% anglicizam, 35/138 = 25,4% crnogorski ekvivalent, 22/138 = 15,9% podjednako. Muškarcima: 67/170 = 39,4% anglicizam, 45/170 = 26,5% crnogorski ekvivalent, 58/170 = 34,1% podjednako.

Stav prema prisustvu anglicizama od muškaraca, rezultati drugog zadatka pokazuju nam da su se one manje opredjeljivale za anglicizme od muškaraca. Ta razlika ovdje, pritom, nije mala kao u prethodnom zadatku – 35,22% je žena u odnosu na 45,58% muškaraca koji su birali anglicizme. Kod njih se primjećuje i velika razlika u procentu onih koje su birale anglicizam i onih koje su birale crnogorsku riječ – čak 48,70% žena biralo je crnogorsku riječ. Iako su muškarcima više birali anglicizme od domaćih riječi, ta razlika je gotovo neznatna (67 muškaraca biralo je anglicizam, a 64 crnogorsku riječ). Broj žena i muškaraca koji su češće birali crnogorsku riječ, ipak, nije veći od zbira žena, odnosno muškaraca koji su češće birali anglicizme i imali jednak broj odabranih anglicizama i domaćih riječi – 112 u odnosu na 118 žena i 64 u odnosu na 83

muškarca. 266 ?prema fakultetu Tabela 22: Opisna statistika uzorka prema fakultetu za II zadatak Filološki fakultet Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. -----+----- anglicizam | 21 41.18 100.00 crnogorski ekvivalent | 14 27.45 27.45 podjednako | 16 31.37 58.82 -----+----- Ukupno | 51 100.00 Elektrotehnički fakultet Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. -----+----- anglicizam | 26 42.62 100.00 crnogorski ekvivalent | 31 50.82 50.82 podjednako | 4 6.56 57.38 -----+----- Ukupno | 61 100.00 Filozofski fakultet Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. -----+----- anglicizam | 18 34.62 100.00 crnogorski ekvivalent | 29 55.77 55.77 podjednako | 5 9.62 65.38 -----+----- Ukupno | 52 100.00 Fakultet za sport i fizičko vaspitanje Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. -----+----- anglicizam | 7 35.00 100.00 crnogorski ekvivalent | 10 50.00 50.00 podjednako | 3 15.00 65.00 -----+----- Ukupno | 20 100.00 Pravni fakultet Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. -----+----- anglicizam | 35 37.63 100.00 crnogorski ekvivalent | 45 48.39 48.39 podjednako | 13 13.98 62.37 -----+----- Ukupno | 93 100.00 Ekonomski fakultet Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. -----+----- anglicizam | 41 41.00 100.00 crnogorski ekvivalent | 47 47.00 47.00 podjednako | 12 12.00 59.00 -----+----- Ukupno | 100 100.00

267 Rezutati drugog zadatka po fakultetskim jedinicama pokazuju nam da se jedino studenti Filološkog fakulteta opredjeluju za anglicizme značajno više nego za domaće riječi – čak 41,18% njih bira anglicizme, a 27,45% crnogorske riječi. Pomislilo bi se da se ovakav rezultat duguje studentima anglistike, međutim, on se duguje i studentima montenegrestike koji su, umjesto domaćim riječima, prednost takođe dali anglicizmima: Tabela 23: Opisna statistika uzorka prema studijskom programu za II zadatak Crnogorski odsjek Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. -----+----- anglicizam | 8 40.00 100.00 crnogorski ekvivalent | 6 30.00 30.00 podjednako | 6 30.00 60.00 -----+----- Ukupno | 20 100.00 Engleski odsjek Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. -----+----- anglicizam | 13 41.94 100.00 crnogorski ekvivalent | 8 25.81 25.81 podjednako | 10 32.26 58.06 -----+----- Ukupno | 31 100.00

Ispitanici svih ostalih fakulteta više su birali crnogorske riječi od anglicizama, ali ta razlika nije bila velika osim u slučaju Elektrotehničkog i Filozofskog fakulteta. U podacima dobijenim za ova dva fakulteta primjećuje se, naime, da je broj studenata koji su birali crnogorske riječi veći čak i od zbira preostalih studenata – onih koji su više birali anglicizme i onih koji su imali podjednak broj odabranih riječi domaćeg i engleskog porijekla. Kao što je moguće gore vidjeti, taj odnos je 31–30 na Elektrotehničkom i 29–23 na Filozofskom fakultetu. Ovakav rezultat potvrdio je naša očekivanja da će studenti istorije, sociologije i učiteljskog studija, koji dolaze sa Filozofskog fakulteta, pokazati veću brigu za sopstvenu istoriju, društvo i kulturu od studenata ostalih fakulteta. U pogledu Elektrotehničkog fakulteta nismo imali ovakve pretpostavke, ali su rezultati bili slični rezultatima do kojih se došlo obradom podataka sa Filozofskog fakulteta. Na Fakultetu za sport i fizičko vaspitanje, broj ispitanika koji su više birali crnogorske riječi (10) jednak je preostalom broju ispitanika, tj. onih koji su ili više birali anglicizme ili imali podjednak broj odabranih riječi različitog porijekla (10). Na kraju, iako je i na Pravnom i na Ekonomskom fakultetu veći broj ispitanika koji su češće birali crnogorske riječi od anglicizama, njihov broj nije bio ni veći ni jednak preostalom 268 broju ispitanika, već manji. Iako se ne opredjeluju za anglicizme kao studenti Filološkog fakulteta, studenti prava i ekonomije pokazuju veću tendenciju ka upotrebi anglicizama od studenata Elektrotehničkog, Filozofskog ili Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje. ?prema regionu Tabela 24: Opisna statistika uzorka prema regionu za II zadatak Podgorica Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. -----+----- anglicizam | 53 39.26 100.00 crnogorski ekvivalent | 62 45.93 45.93 podjednako | 20 14.81

60.74 -----+----- Ukupno | 135 100.00 Jug Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. -----
 +----- anglicizam | 30 44.12 100.00 crnogorski ekvivalent | 30 44.12 44.12 podjednako | 8 11.76 55.88 -----
 -----+----- Ukupno | 68 100.00 Sjever Leksički parovi | Frekv. Procenat Kum. -----+-----
 ----- anglicizam | 65 37.36 100.00 crnogorski ekvivalent | 84 48.28 48.28 podjednako | 25 14.37 62.64 -----
 ---+----- Ukupno | 174 100.00 Rezultati drugog zadatka kod ispitanika podijeljenih po regionu pokazuju

nam da se većina njih opredjeljuje prije za crnogorske riječi nego za anglicizme, s izuzetkom južnog dijela zemlje u kom je broj ispitanika koji su birali anglicizme jednak broju ispitanika koji su birali domaće ekvivalente. Iako broj ispitanika koji su više birali crnogorske riječi nije veći od preostalog broja ispitanika iz Podgorice i sa juga, primjetna je veća sklonost ka domaćim riječima u sjevernom dijelu zemlje. Treći zadatak U trećem zadatku se od ispitanika tražilo da anglicizme i njihove crnogorske ekvivalente opišu uz pomoć jedne ili više ponuđenih riječi ili riječima po sopstvenom izboru. Na opis im je pritom dato 10 leksičkih parova, odnosno 20 leksema engleskog i crnogorskog 269 porijekla koje se nisu pojavljivale u prethodnom zadatku. Zbog načina na koji je koncipiran kao i njegove suštine, ovaj zadatak nismo mogli obraditi statistički, pa podatke ovdje dobijene i nismo kategorisali prema varijablama (polu, fakultetu i regionu). Osim toga, cilj ovog zadatka bio je da nam omogući potpuniji uvid u značenje sinonimičnih parova riječi engleskog i crnogorskog porijekla, kao i razlike u asocijacijama koje postoje među članovima ovih parova, a ne i u razlike koje po tom pitanju mogu postojati među grupama ispitanika kategorisanih prema polu, poljima studija ili regionu. Prilikom prikupljanja podataka za obradu ovog zadatka, primijećeno je da nisu svi ispitanici s istom pažnjom pristupili ovom zadatku, pa postoji veliki broj nedostajućih opservacija – neke riječi-stimulusi nemaju npr. popunjene riječi-reakcije, a to je češće bio slučaj kod domaćih nego kod riječi engleskog porijekla. U nekim upitnicima se daju i jednolični odgovori, pa se ponavljaju iste riječi-reakcije za anglicizme (moderna npr.) i iste riječi reakcije za crnogorske ekvivalente (jasna, zastarjela), a primjećuje se i da su ispitanici u cilju opisa zadatih leksičkih parova mnogo češće birali ponuđene riječi, nego koristili svoje. Riječi po sopstvenom izboru najčešće su sinonimi, tj. asocijacije koje su ispitanicima prve padale na pamet, ali i objašnjenja, kao i pridjevi slični onima koje smo ponudili ispitanicima u postavci zadatka. Rezultate trećeg zadatka dajemo u tabeli koja je korišćena i u samom upitniku. Na taj način stiže se jasan pregled semantičko-pragmatskih svojstava svih 20 riječi-stimulusa koje su date sa lijeve strane. Riječi-reakcije poređane su prema učestalosti pojavljivanja u odgovorima ispitanika, od onih najfrekventnijih do najređih. Iza svake riječi-reakcije data je, pritom, njena frekventnost u zagradi; za riječi-reakcije koje su se pojavljivale samo jednom nismo uvodili zagrade. Tabela 25: Asocijativna značenja leksičkih parova anglicizama i crnogorskih ekvivalenta 1. benefit moderna (71); precizna (56); jasna (41); formalna (33); pozitivna (31); jezik ekonomije (16); neprecizna (14); nejasna (13); podesna (13); poslovni jezik (10); neutralna (9); neprirodna (7); zastarjela (6); neformalna (5); negativna (3); korist (2); korisna; beskorisna; nametnuta; dobro, od koristi za ljude; bespotrebno; dobit; prilagodljiva; povlastica, vajda. korist precizna (80); jasna (69); formalna (23); zastarjela/stara (18); neutralna (16); podesna (15); pozitivna (15); neformalna (7); neprecizna (6); moderna 270 (4); negativna (2); beneficija; kad radimo nešto zbog nas, a štetimo drugom; prirodna; manje formalna; interes. 2. faul moderna (64); (podesna za) jezik sporta (41); jasna (38); precizna (33); podesna (22); negativna (22); neformalna (16); neprecizna (9); formalna (9); neprirodna (7); nejasna (4); pozitivna (4) neprirodna (7), greška (2); fudbal – nesto nije bilo ok; možda nekom nepoznata; nedozvoljenost; dominantna; nedozvoljen fizički kontakt u sportu; prekršaj u sportu; nepodesna. prekršaj jasna (58); precizna (57); zastarjela (30); formalna (26); podesna (11); neutralna (10); neprecizna (10); negativna (9); nepodesna (6), nejasna (5); neformalna (4); jezik sporta(3); moderna (2); upotrebljiva (2); jezik sporta ali i drugih grana; nepodesna za

jezik sporta; greška; pogrešno urađeno; zabranjeno; podesna za poslovni jezik; postupanje koje nije u skladu s normom ponašanja. 3. kul moderna (171); neformalna (42); pozitivna (38); neprirodna (10); neprecizna (10); precizna (9); jasna (8); podesna (7); negativna (7); neutralna (6); nepodesna (5); nejasna (4); zastarjela (3); super (2); u trendu (2); in; iritantna, sleng; učestala. dobar pozitivna (56); jasna (47); precizna (43); stara/zastarjela (38); formalna (31); neutralna (17); podesna (10); prirodna (6); neprecizna (4); neformalna (3); nepodesna (2); nejasna; originalna; prijatan, fin; pozitivno karakterisanje predmeta. 4. tinejdžer moderna (137); precizna (31); jasna (26); neformalna (24); pozitivna (10); neprirodna (8); podesna (8); neutralna (8); neprecizna (6); formalna (5); negativna (4); nejasna (4); nepodesna (3); mlad čovjek (2); adolescent (2); usađena; američka; strana; nametnuta; najljepše godine; razvojno doba; sleng; 13-18 godina; klinac; osoba u pubertetu. maloljetnik formalna (56); precizna (49); stara/zastarjela (44); jasna (42); pozitivna (12); podesna (10); neutralna (7); neprecizna (7); neformalna (6); dijete (4); tačna (2); negativna (2); osoba mlađa od 18 (2); prirodna (2); neprirodna 271 (2); domaća, srpska; lice mlađe od 18 godina; adekvatna; klinac. 5. meč moderna (57); jasna (40); podesna (35); jezik sporta (32); precizna (28); neutralna (14); neformalna (14); formalna (12); pozitivna (10); neprecizna (8); nejasna (6); nepodesna (3); možda zbog dužine smo počeli da je koristimo; nadigravanje dva tima; negativna; odgovarajuća; utakmica, dvoboj; borilačke vještine; pozajmljenica; turnir. utakmica jasna (64); precizna (38); formalna (27); podesna (26); stara/zastarjela (18); neutralna (14); (podesna za) jezik sporta (13); pozitivna (5); neprecizna (4); nepodesna (3); neformalna (2); nejasna; normalna; svakodnevna; tekma; timski sportovi; tradicionalna; isto što i meč. 6. basket moderna (104); neformalna (38); jasna (27); precizna (25); (podesna za) (jezik) sport/jezik sporta (21); podesna (16); nejasna (10); pozitivna (8); neprirodna (7); nepodesna (6); neprecizna (6); neutralna (2); formalna (3); negativna; na jedan koš; košarka na jednom košu; strana, nametnuta; beskorisna; sa društvom; stara, zastarjela; košarka. košarka precizna (59); jasna (54); formalna (38); podesna (20); stara/zastarjela (15); neutralna (11); podesna za/sport/jezik sporta (10); pozitivna (8); košarka na 10 (2); igra; basket je igra na 6 igrača; adekvatna; 5-5 utakmica sa timom; na dva koša; nepodesna; neformalna. 7. parti moderna (152); neformalna (41); neprirodna (26); pozitivna (16); jasna (10); negativna (7); nejasna (7); nepodesna (6); neutralna (6); formalna (4); podesna (2); nezastarjela; korisna; igranka; strana; žurka, igranje. žurka jasna (65); stara/zastarjela (44); precizna (36); pozitivna (23); formalna (16); neutralna (14); moderna (12); podesna (10); neformalna (7); prirodna (4); piće, muzika; muzika i društvo; adekvatna. 8. tajmout moderna (80); (podesna za) jezik sporta/sportski jezik (40); precizna (30); jasna (30); podesna (24); nejasna (14); neformalna (13); neprirodna (8); formalna (6) neutralna (5); neprecizna (4); pozitivna (4); pauza (u sportu; u igri) (3); nepodesna (3); nametnuta; nametnuta za jezik sporta; strana; inovativna; prekid; više se koristi od pauze; prekid meča. pauza jasna (73); precizna (35); zastarjela (zbog nametanja tajmouta) (30); 272 formalna (29); neutralna (13); podesna (10); pozitivna (7); prirodna (5); prirodna (5); nepodesna (5); moderna (5); neprecizna (3); nejasna (3); neformalna (3); stop; naša; odgovarajuće; podesna za jezik sporta; podesna za neke svakodnevne stvari; tradicionalna; prekid radnje koja se vrši. 9. fan moderna (162); neformalna (22); jasna (19); neprirodna (15); pozitivna (14); precizna (12); podesna (7); nejasna (6); neprecizna (6); neutralna (5); nepodesna (5); negativna (4); obožavalac/obožavanje (2); strana; nametnuta; ideal, pozitivna reakcija; navijač; savremena. obožavalac zastarjela (65); jasna (45); precizna (37); formalna (19); neutralna (14); neutralna (14); pozitivna (13); podesna (12); moderna (5); neformalna (3); neprirodna (3); nepodesna; nepodobna; medijska riječ; glupotinja; prirodna; fan; prateći pjevač; serija; zaljubljenik u rad subjekta; adekvatna; tačna. 10. miks moderna (98); jasna (22); neutralna (21); neformalna (19); neprirodna (17); nejasna (15); neprecizna (15); precizna (13); podesna (10); pozitivna (8); nepodesna (7); negativna (3); formalna (3); mješavina (2); nametnuta; miješano,

pomiješano; strana; podesna za npr. miks pjesama; jezik informatike. mješavina jasna (57); zastarjela (54); precizna (32); formalna (19); neutralna (19); podesna (8); pozitivna (7); neprecizna (5); nejasna (4); prirodna (4); moderna (3); neformalna (3); nepodesna (3); negativna (2); svrsishodna; piće; više različitih stvari; manje se koristi od miks; sastavljanje različitih sastojaka. 1. Benefit – korist Anglizizam benefit je u najvećem broju slučajeva (čak 71) opisan kao moderna riječ, dok se to ne može reći za domaći ekvivalent korist (4). Domaći sinonim se u najvećem broju slučajeva vidi kao precizna riječ (80). Zajedničke asocijacije su slične po učestalosti i kod jednog i kod drugog člana leksičkog para, pa se obje riječi opisuju kao jasne, precizne, formalne i imaju pozitivnu konotaciju. Ipak, čini se da za razliku od anglicizma domaća riječ ima i negativnu konotaciju jer su za nju nuđene asocijacije kao što je interes, negativna i kad radimo nešto zbog nas, a štetimo drugom. Kada su u pitanju predmetni registri, čini se da je 273 anglicizmu mjesto u jeziku ekonomije (16) ili u poslovnom jeziku uopšte (10). Predmetna polja nisu nuđena pored riječi korist, iz čega zaključujemo da domaća riječ više pripada opštem, a anglicizam stručnom jeziku. 2. Faul – prekršaj Najčešći odgovori su bili isti i kod ovog leksičkog para – faul je moderan (64), a prekršaj jasan (58) i precizan (57) naziv istog pojma. I ovdje se primjećuje razlika u predmetnom registru, pa se faul čak 41 put vezuje za jezik sporta, dok se kod domaće riječi eksplicitno navodi da ona pripada i drugim granama a ne samo sportu, ali i da čak nije podesna za jezik sporta. Ona asocira ispitanike i na poslovni jezik, a u velikom broju slučajeva opisuje se kao zastarjela i formalna. 3. Kul – dobar Kul je, sudeći po tabeli, naš „najmoderniji“ anglicizam – ovako je opisan čak 171 put. Osim toga, ova riječ se najčešće vidi kao neformalna (42) i pozitivna (38). Domaća riječ, s druge strane, nije moderna, ali ima „pozitivnije“ značenje od anglicizma koji je čak i neprirodan, negativan i iritantan – što povezujemo sa stranim porijeklom, a ne značenjem riječi. Crnogorska riječ se razlikuje od engleske i po tome što pripada formalnom stilu i što je jasnija i preciznija od anglicizma. Manji broj ispitanika, ipak, obje ove riječi smatra i nejasnim i nepreciznim, što pripisujemo njihovoj bogatoj polisemičnoj strukturi. 4. Tinejdžer – maloljetnik I tinejdžer se u najvećem broju slučajeva vidi kao moderna riječ (137), koja je takođe i precizna (31), jasna (26) i neformalna (24). Domaći sinonim je, sasvim suprotno, dominantno formalna (56) i zastarjela riječ (44). Zajedničke asocijacije ovih riječi su preciznost i jasnoća, s tim što su one, logično, učestalije kod crnogorske riječi (precizna 49; jasna 42). Iako se obje riječi dva puta opisuju kao neprirodne i negativne, čiji uzrok mogu biti neke individualne asocijacije ispitanika, anglicizam prednjači po broju nepoželjnih osobina, pa je on i nepodesan, usađen, stran, pa čak i nametnut. 5. Meč – utakmica Najčešći odgovori za obje ove riječi jesu da su one jasne i precizne. Kao i u slučaju prethodnih anglicizama, i ovaj je dominantno, ipak, moderan, dok je, na drugoj strani, jedan od najčešćih odgovora za domaću riječ da je zastarjela (18). Anglizizam je u većem broju 274 slučajeva prikladniji za jezik sporta (32) od crnogorskog sinonima (13), a ispitanici takođe prepoznaju da je i ekonomičniji u izrazu od domaćeg sinonima jer je jedan od odgovora da smo ovu riječ možda zbog dužine počeli da koristimo. Meč se za razliku od utakmice vezuje i za borilačke vještine i dvoboj. 6. Basket – košarka Jedne od najfrekventnijih riječi-reakcija koje su zajedničke za oba člana ovog leksičkog para bile su jasna i precizna. Ono po čemu se razlikuju jeste stil i konotacija, pa je basket dominantno moderna (104) i neformalna (38), a košarka zastarjela (15) i formalna riječ (38). Manje frekventni odgovori otkrivaju da ima ispitanika koji prave razliku u značenju između ova dva sinonima, pa je basket igra na jednom košu (2), a košarka na dva koša (1), čiji predviđeni broj igrača ipak varira od ispitanika do ispitanika – na 6 igrača (1), na 10 igrača (2), 5-5 utakmica sa timom (1). Takođe, košarka se za razliku od basketa ne opisuje kao negativna i neprecizna, što se vjerovatno duguje domaćem porijeklu ove riječi. 7. Parti – žurka Anglizizam se prvenstveno vidi kao moderna (152), neformalna (41) i neprirodna (26) riječ. Za razliku od njega, domaći sinonim je zastario (44), formalan (16) i nije ni u jednom slučaju opisan kao neprirodan. On

je jasniji (65) od anglicizma (10) i za razliku od njega je precizan (36). Za razliku od riječi engleskog porijekla, domaća riječ se vezuje za muziku, društvo i piće, što može biti rezultat manje odomaćenosti i frekventnosti upotrebe anglicizma. 8. Tajmout – pauza I tajmout i pauza se u velikom broju slučajeva vide kao precizne i jasne budući da su i ovi odgovori bili među najčešćim kod obje riječi. Diferencijacija u značenju ostvaruje se prema polju upotrebe i konotaciji – za razliku od domaće riječi (koja je podesna za neke svakodnevne stvari), anglicizam je dominantno karakterističan za jezik sporta (40). On je takođe moderniji (80) u odnosu na pauzu, za koju je jedan od najčešćih odgovora bila riječ- reakcija zastarjela (30), i to zbog nametanja tajmouta (3). Za razliku od anglicizma, domaća riječ nije nijednom opisana kao negativna i neprirodna, što se i ovdje duguje porijeklu a ne značenju riječi. 9. Fan – obožavalac 275 Glavna razlika među ovim riječima je što ispitanici anglicizam u najvećem broju slučajeva, čak 162 puta, vide kao modernu, a domaći sinonim kao zastarjelu riječ (65). Očigledna razlika se, osim toga, primjećuje i u stilu, pa se anglicizam vezuje za neformalni (22), a domaći sinonim za formalni stil (19). Objе riječi su takođe u najvećem broju slučajeva opisane kao jasne. Za razliku od anglicizma, domaća riječ ni u jednom slučaju nije bila opisana kao neprirodna, neprecizna, negativna ili nejasna. 10. Miks – mješavina Kao i u slučaju prethodnih leksičkih parova, i ovdje se anglicizam najčešće vidi kao moderna (98), neformalna (19) i neprirodna (17) riječ. Domaći sinonim je, nasuprot tome, opisan kao zastarjela (54) i formalna riječ (19), i nijednom kao neprirodan. Rjeđi odgovori nam otkrivaju da neki ispitanici miks vezuju za jezik informatike i pjesme, a mješavinu za piće, različite stvari i sastojke. Pomenute asocijacije u vezi sa anglicizmom pripisujemo uticaju medija. 7.2 Zaključci analize percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku Na osnovu rezultata dobijenih u prvom zadatku, zaključuje se da izvorni govornici crnogorskog jezika imaju otvoren stav prema anglicizmima, ali i da ih ne smatraju boljim ili adekvatnijim od domaćih ekvivalenata. Prisustvo anglicizama vide, pritom, kao očekivanu posljedicu globalizacije, a ne jezičkog pomodarstva ili nepoznavanja crnogorskog jezika od strane njegovih maternjih govornika. Kada je u pitanju obrada podataka po poduzorcima kategorisanim prema polu, fakultetu i regionu, rezultati nam pokazuju da među njima ne postoji velika razlika u percepciji anglicizama. Srednje vrijednosti odgovora kod žena i muškaraca, unutar svih fakultetskih jedinica i regiona bile su veoma slične, u nekim slučajevima gotovo identične. Neznatne razlike otkrivaju, ipak, da su prema anglicizmima blago otvorenije žene od muškaraca, studenti Elektrotehnike, Filologije i Ekonomije u odnosu na studente ostalih ciljnih fakulteta, kao i građani Podgorice u odnosu na opštine koje pripadaju sjevernom ili južnom dijelu zemlje. Budući da je riječ o neznatnim razlikama, na osnovu njih se ne mogu izvesti zaključci o eventualnim razlikama u stavovima prema anglicizmima unutar ispitanih poduzoraka. Ako, pak, uporedimo generalne rezultate koje smo 276 dobili u ovom zadatku sa rezultatima dobijenim u okviru studije koja ispituje stavove hrvatskih govornika prema anglicizmima (Drljača Margić 2014), možemo da primijetimo određene sličnosti i razlike. Prisustvo anglicizama i u crnogorskom i u hrvatskom jeziku pripisuje se, naime, globalnoj dominaciji engleskog jezika (80,1% CG – 82% HR), ne smatra se prijetnjom ni po crnogorski ni po hrvatski jezik (61,6% CG – 73% HR) i ne uzrokuju ga leksičke praznine u ovim jezicima (62,6% CG – 61% HR). Iako nije u skladu sa jezičkim purizmom koji je prilično karakterističan za Hrvatsku, govornici ovog jezika uglavnom smatraju da anglicizmi preciznije izražavaju dati pojam od domaćih ekvivalenata (65% HR), što nije slučaj sa govornicima crnogorskog (38,9% CG). Slična razlika primjećuje se i kada je u pitanju briga za maternji jezik, budući da govornici hrvatskog jezika ne smatraju da prisustvo anglicizama govori o njihovoj nedovoljnoj brizi prema svom jeziku (74%). U crnogorskom jeziku, s druge strane, više od polovine ispitanika (52,7%) smatra suprotno, što se može pripisati činjenici da dio ove tvrdnje u našem upitniku pored maternjeg jezika čini i kulturno nasljeđe, što nije slučaj u studiji u hrvatskom jeziku. Osim toga, a kao što smo u prethodnom tekstu

zaključili, crnogorski jezik je svoj zvanični status dobio mnogo kasnije od hrvatskog i ostalih „srpskohrvatskih“ jezika, što je nesumnjivo uticalo na visok procenat saglasnosti sa sedmom tvrdnjom u našem upitniku. U pogledu drugog zadatka, rezultati ukazuju da govornici crnogorskog jezika češće biraju domaće riječi od odgovarajućih sinonima engleskog porijekla budući da je 47% ispitanika odabralo crnogorske, a 39% engleske riječi. Međutim, kod jednog dijela ispitanika (14%), broj odabranih anglicizama bio je jednak broju odabranih crnogorskih riječi, a kada se na ovaj procenat ispitanika doda onaj koji češće bira anglicizme (39%), dolazi se do zaključka da je odnos frekventnosti upotrebe ispitivanih anglicizama i njihovih domaćih sinonima srazmjeran. Kao i ukupni rezultati, obrada podataka po poduzorcima kategorisanim prema polu, fakultetu i regionu za drugi zadatak pokazala je da je generalno broj ispitanika koji biraju domaće riječi veći od broja ispitanika koji biraju anglicizme, ali i da ta razlika nije znatna. Ona posebno nije velika kada se uzme u obzir da broj ispitanika koji su više birali domaće riječi uglavnom nije veći od ostatka ispitanika – onih koji su se mahom opredjeljivali za anglicizme ili zaokružili jednak broj riječi engleskog i domaćeg porijekla. Rezultati nam takođe pokazuju da su anglicizmima prije nego domaćim riječima skloniji muškarci nego žene, kao i studenti Filološkog fakulteta u odnosu na studente s ostalih fakultetskih jedinica. Iako su ove razlike veoma male zbog čega se na osnovu njih ne mogu izvući zaključci za 96 Prisustvo anglicizama u crnogorskom jeziku pokazatelj je: 7. nedovoljne brige o crnogorskom jeziku i kulturnom nasljeđu. 277 obrađene poduzorke, ukupni rezultati vode, dakle, do generalnog zaključka da govornici crnogorskog jezika češće biraju domaće od riječi engleskog porijekla, ali i da njihov broj nije veći od broja govornika koji biraju anglicizme ili su neodlučni po pitanju tog izbora. Takav rezultat sličan je rezultatu koji se u zadatku ovog tipa dobio u jednoj od studija koja ispituje recepciju anglicizama u srpskom jeziku (Panić-Kavgić 2006). Ova studija pokazuje da je broj odabranih domaćih riječi veći od broja odabranih anglicizama, ali i primjere koji govore suprotno, kao i one kod kojih je broj odabranih anglicizama bio jednak broju odabranih srpskih sinonima. Sve to u ovoj studiji navodi na zaključke o „konkurentnosti“ i „semantičkom sukobu“ ovih riječi, kao i na moguće scenarije takvih sukoba – od prestanka upotrebe do specijalizacije značenja jednog od članova ovakvih leksičkih parova (2006: 64). Uvid u ishod riječi ispitivanih u ovoj, kao i u i našoj studiji, moći će da omogući jedino vrijeme i dalje posmatranje njihove upotrebe i razvoja značenja. Preostali radovi koji se bave sličnom problematikom (Jurić et al 2012; Đorđević 2016), pokazali su, međutim, drugačije rezultate. U istraživanju grupe hrvatskih autora (Jurić, Krampus, Račić 2012) rezultati su pokazali prevagu anglicizama nad hrvatskim ekvivalentima u polju marketinga, budući da je unutar 14 ispitivanih parova riječi engleskog i hrvatskog porijekla odabrano 8 anglicizama. Slična situacija je i u radu D. Đorđević (2016), u kom se većina ispitanika odlučila za čak 5 od ponuđenih 8 anglicizama i njihovih domaćih ekvivalenata u srpskom jeziku poljoprivredne struke. Ovakvi rezultati, ipak, nisu iznenađujući kada se u obzir uzme činjenica da su pomenute studije, za razliku od naše, izvršene na korpusu anglicizama iz jednog predmetnog registra i na uzorku ispitanika koji se tim predmetnim registrom bave ili ga izučavaju – u ispitivanju hrvatskog jezika marketinga anketirani su studenti poslovne škole, a u upitniku i poljoprivredne terminologije srpskog jezika upravo poljoprivredni stručnjaci. Oni su prvenstveno birali anglicizme zbog činjenice da engleske riječi bolje odražavaju strukovne koncepte od hrvatskog, odnosno srpskog jezika, zbog njihove internacionalnosti, kratkoće i jednoznačnosti u značenju, i tek potom zbog sveprisutnosti engleskog u medijima i dopadljivosti ovog jezika. Prevodni ili domaći ekvivalenti obično su duži, višeznačni a i često su se u jeziku pojavili mnogo kasnije od pozajmljenica koje su već posta(ja)le odomaćene unutar stručnih oblasti. Na kraju, rezultati trećeg zadatka u našem upitniku nisu mogli biti statistički obrađeni zbog načina na koji smo koncipirali ovaj zadatak. Pa ipak, oni na osnovu asocijacija ispitanika omogućavaju uvid u semantičko-pragmatičke karakteristike anglicizama i njihovih

domaćih sinonima, a odatle i način na koji se ove riječi diferenciraju. Najčešće asocijacije koje su ispitanici imali u vezi sa anglicizmima i njihovim crnogorskim sinonimima pokazale 278 su nam određene razlike. Anglicizmi se prvenstveno vide kao moderni i podesni za različite predmetne registre, neformalni, pozitivni ili negativni. U poređenju sa njima, domaće riječi se, s druge strane, dominantno doživljavaju kao dio opšteg jezičkog fonda, zatim kao zastarjele, formalne i neutralne. Asocijativne komponente značenja igraju na taj način glavnu ulogu u diferencijaciji ovakvih sinonimičnih riječi, a među njima najčešće hronolekatska (zastarjela, moderna), predmetna (jezik sporta, ekonomije...), interpersonalna (formalno, neformalno) i konotativna obilježja (pozitivno, negativno). Poredeći rezultat ovog zadatka sa jedinim sličnim u kome se na ovim prostorima ispituju asocijacije anglicizama (Drljača Margić 2014), bili smo u prilici da primijetimo brojne sličnosti u asocijacijama koje po pitanju anglicizama i domaćih ekvivalenata imaju govornici crnogorskog i hrvatskog jezika. I u hrvatskom jeziku se, naime, anglicizmi uglavnom vide kao moderni, prestižni, neformalni, a domaći ekvivalenti kao formalni, opšti i neutralni. Sve ovo svjedoči u korist semantičke diferencijacije unutar ovakvih leksičkih parova i važnosti asocijativnih komponenti značenja, zahvaljujući kojima strane riječi i kada imaju domaći sinonim ne mogu biti nepotrebne ili neopravdane kada se u obzir osim leksičkog uzme i aspekt upotrebe. Na taj način smo zahvaljujući ovom istraživačkom zadatku dodatno potvrdili funkcionalnu opravdanost anglicizama i neutemeljnost njihove podjele na potrebne i nepotrebne iz prethodnih istraživačkih zadataka. Na kraju, rezultati sva tri zadatka u ovom upitniku potvrđuju posljednju hipotezu u našoj disertaciji, tj. mišljenje da govornici crnogorskog jezika nemaju negativan stav prema anglicizmima, da ih koriste gotovo jednako često kao crnogorske sinonime, te da ih, u skladu sa statusom anglofonih zemalja, percipiraju kao moderne, prestižne i privlačne. 279

8. ZAKLJUČAK Predmet ovog rada bili su anglicizmi u crnogorskom jeziku, odnosno formalna i semantičko-pragmatička analiza anglicizama i njihovih modela u engleskom jeziku. Objedinjujući tradicionalni kontaktni i kognitivni pristup proučavanju pozajmljenica, tj. jezički sa vanjezičkim pristupom, u ovom radu se po prvi put anglicizmima u crnogorskom jeziku pristupilo ne samo iz novog ugla, već i na jedan cjeloviti način koji je podrazumijevao: 1) analizu adaptacije anglicizama u crnogorskom jeziku, koja je za cilj imala da dokaže kognitivnolingvistički stav o

aktivnoj ulozi jezika primaoca u kreiranju pozajmljenica **po modelu riječi iz** jezika **primaoca:** 2
oblički uz **pomoć sopstvenih** jezičkih **resursa i semantički u skladu** s **kulturnim i** društvenim **potrebama te zajednice**

; 2) analizu pragmatičkih funkcija anglicizama u crnogorskom jeziku, koja je imala za cilj da istakne aktivnu ulogu jezika primaoca u daljem uklapanju pozajmljenice u novu mrežu značenja, odnosno funkcije koje pozajmljenice imaju s aspekta upotrebe, a time i neadekvatnost njihove opšte podjele na opravdane i neopravdane; 3) i analizu percepcije anglicizama u crnogorskom jeziku, čiji je cilj bio da omogući bolji uvid u semantičko-pragmatičke osobine ovih pozajmljenica, kao i dodatnu potvrdu neutemeljenosti njihove opšte podjele na potrebne i nepotrebne. U skladu s postavljenim predmetom i ciljevima, u prvom dijelu rada (drugo i treće poglavlje) postavili smo teorijski temelj kako za širu, tako i za užu temu disertacije. Na taj način, u drugom poglavlju predstavljena je terminološka problematika i tipologija jezičkog kontakta i pozajmljivanja, opisan je mehanizam leksičkog pozajmljivanja uopšte i leksičkog pozajmljivanja iz engleskog jezika, i posebna pažnja posvećena je temi globalne dominacije engleskog jezika i pregledu vladajućih stavova o statusu koji

engleski uživa kao globalni jezik. Tome je uslijedio uvid u moguće pristupe u izučavanju pozajmljenica, od dominantnog tradicionalnog, koji je po svojoj prirodi strukturalistički, do novijeg kognitivnolingvističkog, koji i u teorijskom i u metodološkom smislu nudi pomak u odnosu na studije unutar tradicionalnog pristupa, zbog čega se i zauzima u našem radu. Nakon uvida u širi domen problematike anglicizama, ponudili smo prvo teorijski osnov za sve tri analize koje sprovodimo u istraživačkom dijelu, a onda i pristupili samom istraživanju. Za potrebe prve, formalne i semantičke analize anglicizama u crnogorskom jeziku u odnosu na njihove modele u engleskom obrazložili smo kognitivno-kontaktne modele adaptacije pozajmljenica na kojoj se ona temelji. Budući da se prema njemu jezici u dodiru 280 vide kao radijalne kategorije u kojima prototipna i periferna mjesta pozajmljenica zavise od njihove adaptacije u jeziku primaocu, to su ovdje detaljno opisani principi na kojima se adaptacija vrši na grafijskom, fonološkom, morfološkom i semantičkom nivou jezika primaoca. Prije nego smo krenuli u analizu, na temelju pomenutog teorijskog modela postavili smo hipoteze vezane za ovaj dio istraživanja. Pretpostavili smo da će anglicizmi u crnogorskom jeziku pokazati varijacije i u formalnom i u semantičkom smislu, odnosno da će se, u skladu s kognitivnolingvističkom, aktivnom ulogom jezika primaoca u procesu pozajmljivanja, anglicizmi u crnogorskom formalno ili oblički razviti uz pomoć grafema, fonema i morfema crnogorskog jezika, a semantički u skladu sa društvenim i kulturnim potrebama crnogorske jezičke zajednice čiji su postali članovi. Nakon toga, krenuli smo u analizu koja je obuhvatila 500 anglicizama čiji je jednak broj (125) ekscerpiran iz svih ciljnih registara (iz registra mode, ekonomije i prava, informatike i sporta). Polazeći od engleskih modela od kojih su ciljni anglicizmi nastali, odnosno od grafije, izgovora, vrste riječi i kompletnih značenja riječi u engleskom jeziku, analizu adaptacije anglicizama prvo smo sproveli kod anglicizama u registru mode, zatim kod onih iz registra ekonomije i prava, pa informatike, i na kraju kod anglicizama u registru sporta. Osim načina na koji su se anglicizmi prilagodili crnogorskom jeziku na svakom od jezičkih nivoa i unutar svakog ispitivanog registra, rezultati koje smo dobili posvjedočili su da smo dokazali postavljene hipoteze i time ostvarili jedan od ciljeva u ovom radu. Rezultati su, naime, pokazali varijacije anglicizama u formalnom i semantičkom smislu, tj. da je crnogorski jezik u skladu s kognitivnolingvističkim pristupom imao aktivnu ulogu u procesu pozajmljivanja i kreirao kopije engleskih modela na svim ispitivanim nivoima jezičkog sistema, i to: zamjenom engleskih sopstvenim grafemama (na grafijskom nivou), zamjenom engleskih fonema crnogorskim fonemama prema grafiji ili kombinacijom izgovora i grafije (na fonološkom nivou), kreiranjem paralelnih morfoloških oblika sa engleskim i domaćim vezanim morfemama (na morfološkom nivou), i, konačno, značenjskim udaljavanjem anglicizama od engleskih modela i konstruisanjem značenja u skladu sa društvenim i kulturnim potrebama crnogorske jezičke zajednice (na semantičkom nivou). Ilustracijom kognitivno-kontaktne teorijskog modela na kom smo zasnovali analizu uspjeli smo, potom, i da ponudimo jasniju sliku rezultata koje smo opisali, tj. bolji uvid u mjesto koje ovi anglicizmi zauzimaju u crnogorskom jeziku. Pokazalo se da je to mjesto, u zavisnosti od stepena adaptacije, bliže ili dalje centru kružnice, tj. radijalne kategorije crnogorskog jezika. Time se pokazalo da je, premda pozajmljenice posmatra isključivo sa leksičkog aspekta, ovaj model zapravo otvoren za sve anglicizme – iako je riječ o periferiji, anglicizmi koji ne popunjavaju leksičku prazninu 281 zauzimaju mjesto unutar kružnice, tj. kategorije jezika primaoca. Ono što obezbjeđuje mjesto i anglicizmima koji imaju sinonime u jeziku primaocu jesu funkcije koje oni ostvaruju u upotrebi. Prepoznavši potrebu analize pozajmljenica koje su na leksičkom nivou nepotrebne, ali koje svoju funkciju ostvaruju u upotrebi, krenuli smo u pragmatičku analizu anglicizama sa ciljem da nadogradimo teorijski model i analizu iz prvog istraživačkog zadatka. U tom cilju, obrazložili smo prvo teorijski model pragmatičkih funkcija anglicizama na kom se ona zasniva, a koji, za razliku od tradicionalnog pristupa izučavanju

pozajmljenica sa isključivo leksičkog aspekta, u obzir uzima i semantičko-pragmatičko značenje, tj. značenje koje pozajmljenice ostvaruju u upotrebi. U skladu sa tim, pojasnili smo kako ovaj pristup poklanja pažnju ne samo pozajmljenicama koje unose novo, deskriptivno značenje i popunjavaju leksičku prazninu, već i onim pozajmljenicama koje tu funkciju nemaju, ali u zavisnosti od situacije mogu biti prikladnije/“potrebnije“ od domaćih/odomaćenih ekvivalenata. Iz svega toga je, kako smo objasnili na kraju, proizašla i nova klasifikacija anglicizama na katahrestične i nekathrestične – one koje imaju pragmatičku funkciju informativnosti, tj. unose novo značenje u jezik primalac, i one koje imaju pragmatičku funkciju načina, tj. imaju semantički ekvivalent u jeziku primaocu. S tim u vezi, u ovu analizu krenuli smo s pretpostavkom da će anglicizmi u crnogorskom jeziku pokazati funkcionalnu opravdanost kroz različite pragmatičke funkcije, što će njihovu podjelu na opravdane i neopravdane učiniti neodrživom. Od 500 anglicizama koje smo analizirali u prethodnom zadatku, za potrebe ove analize izdvojili smo 100 najfrekventnijih anglicizama pri čemu smo vodili računa da iz svih ispitivanih registara bude uzet njihov ravnomjeran, jednak broj (25). Budući da su polazna tačka u ovoj analizi bili anglicizmi, prvo su dati podaci o njihovoj frekventnosti u ispitivanom korpusu i podaci o njihovom značenju, a potom su, gdje je to bilo moguće, ponuđeni njihovi potencijalni crnogorski ekvivalenti. Sakupljanje svih pomenutih podataka omogućilo je uvid u pragmatičke funkcije anglicizama i njihovu tipologiju na katahrestične i nekatahrestične. Rezultati su omogućili pomenutu tipologiju, pa su se izdvojili katahrestični anglicizmi, koji nemaju semantičke ekvivalente u crnogorskom jeziku, i nekatahrestični anglicizmi koji, s druge strane, dijele osnovno, deskriptivno značenje sa crnogorskim sinonimima. Analiza je, nadalje, na nebrojenim primjerima pokazala i značenjsko-pragmatičko nepodudaranje nekatahrestičnih anglicizama i njihovih crnogorskih sinonima, odnosno da se nekatahrestični anglicizmi umjesto crnogorskih sinonima koriste zbog svojih predmetnih i stilskih obilježja, zauzimanja različitih konceptualnih domena i funkcionalnih stilova, ekonomičnosti u izrazu, konotacija, kolokacijskog opsega i sl. Time je dokazana hipoteza da anglicizme u 282 crnogorskom jeziku karakteriše funkcionalna opravdanost izražena i kroz različite pragmatičke funkcije, a ne samo kroz popunjavanje leksičkih praznina, zbog čega se ne mogu ni dijeliti na opravdane i neopravdane. Pragmatička analiza pozajmljenica ponudila je na ovaj način jedan novi pogled na pozajmljenice koje se tradicionalno a nepravedno i puristički kategorizuju kao „nepotrebne“ i dodatno potvrdila stavove od kojih se iz teorijskih okvira prve krenulo u drugu analizu – „naglašena konotativna dimenzija i sociokulturna motivacija“ anglicizama ne govore uvijek u odbranu njihove „opravdanosti“ na leksičkom nivou, ali to nesumnjivo čine kada je u pitanju nivo upotrebe, tj. diskursa (Belaj, Tanacković Faletar 2007: 16). Konačno, za potrebe treće i posljednje analize pošli smo od još uvijek malog broja savremenih studija koji se pitanjem anglicizama bave iz sociolingvističkog i psiholingvističkog ugla. Primjenom dostupnih znanja i metoda u okviru ovih lingvističkih disciplina, koncipirali smo upitnik čija tri zadatka ispituju: 1) stavove govornika crnogorskog jezika prema anglicizmima; 2) učestalost njihove upotrebe u odnosu na domaće ekvivalente, kao i 3) asocijacije koje govornici crnogorskog imaju i u vezi sa anglicizmima i sa domaćim ekvivalentima u njihovom jeziku. Upitnik smo sproveli u aprilu 2019.godine na uzorku od 377 ispitanika koje su činili studenti Univerziteta Crne Gore sa više fakultetskih jedinica (Filološki, Filozofski, Ekonomski, Pravni, Elektrotehnički i Fakultet za sport i fizičko vaspitanje). Istraživanje smo zasnovali na hipotezi da govornici crnogorskog jezika neće imati negativan stav prema anglicizmima (1.zadatak), da će često birati anglicizme i pored domaćih ekvivalenta (2.zadatak), te da će engleske pozajmljenice, u svjetlu globalne moći anglofonih zemalja, percipirati kao prestižne i moderne (3.zadatak). Postavljenu hipotezu potvrdili su rezultati dobijeni statističkom obradom podataka u prvom i drugom zadatku, kao i rezultati trećeg zadatka koji su morali biti kvalitativno obrađeni. Rezultati prvog zadatka potvrdili su nam, naime, da mladi, izvorni govornici crnogorskog jezika imaju

pozitivno mišljenje o anglicizmima – većina ispitanika zbog globalne dominacije engleskog jezika anglicizme vidi kao uobičajene riječi i u crnogorskom jeziku (80,1%) koje su ujedno i dopadljive i popularne (77,19%), a većina ispitanika takođe smatra da prisustvo anglicizama ne ugrožava crnogorski jezik (61,53%) i da ono nije nastalo kao posljedica jezičkog pomodarstva (62,6%) i/ili nedovoljnog poznavanja crnogorskog jezika (58,9%). Ista slika se dobija obradom podataka i po poduzorcima – prema polu, fakultetskoj jedinici i regionu ispitanika. Iako se ni unutar različitih poduzoraka ne može svjedočiti o zatvorenom stavu prema anglicizmima, neznatne razlike otkrivaju da su prema anglicizmima blago otvorenije bile žene od muškaraca, studenti Elektrotehničkog, Filološkog i Ekonomskog fakulteta u 283 odnosu na studente ostalih fakulteta, kao i građani Podgorice u odnosu na građane koji dolaze iz sjevernog ili južnog dijela zemlje. Nadalje, rezultati drugog zadatka potvrdili su da govornici crnogorskog jezika često biraju anglicizme i pored domaćih ekvivalenta budući da procenat ispitanika koji se opredjeljuje za crnogorske riječi (47%) nije veći od procenta ostalih ispitanika (53%), koji ili radije biraju anglicizme (39%) ili kod kojih je broj odabranih anglicizama bio jednak broju odabranih crnogorskih ekvivalenata (14%). Kao i u prethodnom zadatku, istu sliku smo dobili i obradom rezultata po poduzorcima (prema polu, fakultetu i regionu) – unutar svakog od njih, broj ispitanika koji su birali domaće, crnogorske riječi nije bio veći od ostatka ispitanika – onih koji su se opredjeljivali za anglicizme i onih koji su u ovom zadatku zaokružili jednak broj riječi engleskog i domaćeg porijekla. Konačno, rezultati trećeg zadatka pokazali su nam najčešće asocijacije koje su ispitanici imali u vezi sa anglicizmima i njihovim crnogorskim sinonimima. Anglicizmi se dominantno percipiraju kao moderne, prestižne riječi koje su podesne za različite predmetne registre, ali i neformalni stil, dok se domaći ekvivalenti, s druge strane, doživljavaju kao kao dio opšteg jezičkog fonda, zatim kao formalne, neutralne, a katkad i kao zastarjele riječi. Zahvaljujući ovakvim rezultatima, zaključili smo da glavnu ulogu u diferencijaciji ovakvih sinonimičnih riječi imaju asocijativne komponente značenja, među njima posebno hronolekatska (zastarjela, moderna), predmetna (jezik sporta, ekonomije...), interpersonalna (formalno, neformalno) i konotativna obilježja (pozitivno, negativno). Na ovaj način, došlo se do ciljnih zaključaka ne samo o načinu na koji govornici crnogorskog percipiraju riječi engleskog porijekla u svom jeziku, već i do potpunijeg uvida u semantičko-pragmatičke osobine i odnos anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata. Na kraju, rezultati dobijeni u posljednjem istraživačkom zadatku omogućili su dodatnu potvrdu funkcionalne opravdanosti anglicizama iz prvog, odnosno neutemeljnost njihove podjele na potrebne i nepotrebne iz drugog istraživačkog zadatka, zahvaljujući čemu je ostvaren i cilj ove disertacije. Na osnovu svega navedenog, konačno, vjerujemo da se naučni značaj i doprinos ovog rada doimaju višestrukim. Osim iskoraka u gotovo neistraženo polje anglicizama i jezičkog kontakta u crnogorskom jeziku, ovaj rad nudi jedinstveni pristup anglicizmima zasnovan na teorijama i metodologiji različitih lingvističkih disciplina, koji je kao takav inovativan ne samo na prostoru crnogorskog, odnosno policentričnog srpskohrvatskog jezika, već i izvan njihovih granica. On se, u najširem smislu, ogleda u originalnom prilogu kognitivnolingvističkom pristupu fenomenu pozajmljivanja i međujezičkog kontakta koji anglicizme posmatra sa aspekta njihove upotrebe, a temelji se na materijalu velikog elektronskog korpusa i istog takvog uzorka ispitanika. Na taj način je i u teorijskom i u 284 metodološkom smislu napravljen veliki pomak u polju montenegrističke kontaktologije i značajan doprinos kontaktološkim istraživanjima uopšte. Naučni doprinos ovog rada evidentan je, prvenstveno, u primjeni kognitivno- kontaktnog modela adaptacije pozajmljenica na primjeru sveobuhvatne analize anglicizama u crnogorskom jeziku i njihovih modela u engleskom. Integrišući teoriju kontaktne s kognitivnom lingvistikom, adaptacija je prikazana kao kreativan i selektivan proces u kome glavnu ulogu na obličkom i značenjskom planu vrši crnogorski kao jezik primalac, čime je dokazan kognitivnolingvistički stav o aktivnoj ulozi

jezika primaoca u procesu adaptacije pozajmljenica. Za razliku od studija mahom utemeljenih na malim korpusima i rječničkim definicijama, analiza adaptacije u ovom radu utemeljena je na velikom elektronskom korpusu, što predstavlja rijedak metodološki postupak u studijama adaptacije na ovim prostorima. Iz ovakvog pristupa adaptaciji pozajmljenica proizašla je ne samo prva kvalitativna analiza adaptacije anglicizama u crnogorskom jeziku iz ugla kognitivne lingvistike, već i prva kontrastivna

analiza anglicizama u crnogorskom jeziku i njihovih modela u engleskom

5

. Osim pitanja adaptacije pozajmljenica, ovo istraživanje je po modelu novije pragmatičke klasifikacije anglicizama na katahrestične i nekatahrestične na argumentovan način dovelo u pitanje tradicionalnu podjelu pozajmljenica na potrebne i nepotrebne. U skladu sa kognitivnolingvističkim pristupom fenomenu pozajmljivanja, klasifikacija anglicizama u ovom radu zasnovana je na konceptualnom, onomaziološkom pristupu koji na temelju analize korpusa u obzir uzima ne samo semantičko-pragmatičke vrijednosti anglicizama, već i njihovih crnogorskih ekvivalenata. Zahvaljući njemu, omogućena je objektivnija podjela anglicizama, kontrastivna semantičko-pragmatička analiza anglicizama i njihovih sinonima u crnogorskom jeziku, a pažnja je napokon data funkcionalnim komponentama pozajmljenica koje nisu striktno denotativne, već i konotativne, ekspresivne ili stilističke prirode, a koje su dugo bile zanemarivane u okviru tradicionalnog pristupa u studijama pozajmljenica. U metodološkom smislu se, osim uz pomoć kvalitativne, analitičke i komparativne metode, do rezultata u ovoj analizi došlo i kvantitativnom, statističkom obradom frekventnosti anglicizama i njihovih crnogorskih ekvivalenata. Time se u teorijsko- metodološkom okviru proučavanja pozajmljenica i u ovom dijelu rada napravio značajan iskorak u odnosu na postojeća istraživanja. Naučni doprinos disertacije ogleda se i u primjeni sociolingvističke i psiholingvističke metode u proučavanju pozajmljenica, što predstavlja metodološki postupak koji u ovom polju nije primijenjivan u crnogorskom jeziku, a rijedak je u studijama jezičkog kontakta i šire. Primjenom ovih metoda omogućen je uvid u percepciju anglicizama i njihovih ekvivalenata u 285 jeziku primaocu na velikom uzorku izvornih govornika crnogorskog jezika. Osim što su omogućili uvid u stavove govornika crnogorskog jezika prema pojavi anglicizama, upotrebu anglicizama u odnosu na upotrebu njihovih ekvivalenata u crnogorskom jeziku, kao i asocijacije koje se vezuju za jednu, odnosno drugu grupu riječi, rezultati u ovom dijelu rada skrenuli su pažnju na neophodnost dalje upotrebe pomenutih, savremenih i, nažalost, rijetkih a lako primjenljivih metoda u analizi pozajmljenica i jezičkim istraživanjima. Implementacijom svega navedenog ponaosob, te sveukupnim rezultatima i zaključcima do kojih se na koncu došlo, ova disertacija dala je značajan doprinos teorijskim i metodološkim modelima fenomena jezičkog pozajmljivanja i međujezičkog kontakta. Dokazujući podjednaku važnost svih funkcionalnih komponenti pozajmljenica, kao i jezičkih i vanjezičkih faktora u procesu njihovog priliva, i uopšte, posmatrajući leksičke inovacije sastavnim dijelom promjena u jeziku, nalazi ovog istraživanja relevantni su i na širem lingvističkom planu budući da doprinose teorijskim promišljanjima i u okvirima studija o jezičkim promjenama. 286 9. LITERATURA: 1. Adamson, Sylvia. "Early Modern English Lexis and Semantics." In *The Cambridge History of the English Language*, vol. III., ed.R. Lass, 1999. 2. Ajduković, Jovan. *Uvod u leksičku kontaktologiju: teorija adaptacije rusizama*. Foto Futura, Beograd, 2004. 3. Alexieva, Nevena. "How and Why are Anglicisms often Lexically Different from their English Etymons?" In: Roswitha Fischer/Hanna Pulaczewska (eds.), *Anglicisms in Europe: Linguistic*

Diversity in a Global Context, Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 2008, 42–51. 4. Backus, A. "A usage-based approach to borrowability." In Eline Zenner & Gitte Kristiansen (eds.), *New Perspectives on Lexical Borrowing: Onomasiological, Methodological and Phraseological Innovations*, Berlin: Mouton de Gruyter, 2012, 19–40. 5. Bailey, R. *Images of English: A cultural history of the language*. CUP, 1991. 6. Balteiro, I. "Foreign words in the English of textiles." In A. Linde, & R. Crespo (Eds.), *Professional English in the European context: The EHEA challenge*, Bern: Peter Lang, 2009, 127–150. 7. Balteiro, I. "A few notes in the vocabulary of textiles and fashion." In I. Balteiro (Ed.), *New approaches to specialized English lexicology and lexicography*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2011, 83–96. 8. Balteiro, I., & Campos, M. A. "False anglicisms in the Spanish language of fashion and beauty." *Ibérica*, 24, 2012, 233–260. 9. Balteiro, Isabel. "The Influence of English on Spanish Fashion Terminology: -ing forms." *ESP Today*. Vol.2 (2), 2014, 156–173. 10. Barbarić, Tina. „Odnos hrvatskih medija prema engleskome jeziku: snobovi ili trensetteri?“ *Medianali*, Vol.5, No.10., 2011, 93–106. 11. Baugh, Albert C. *A History of the English language*. London, Routledge & Kegan Paul Ltd., 1951. 12. Bijeikienė, Vilma; Tamošiūnaitė, Aurelija. *Quantitative and Qualitative Research Methods in Sociolinguistics: study guide*. Vytautas Magnus University, 2013. 13. Blažević, Nevenka, Nikolina Vaić. "Anglicisms in Croatian Tourism Brochures." *Folia Linguistica et Litteraria* 11, 2015, 87–101. 287 14. Bloomfield, L. *Language*. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1933. 15. Begović, Boris. "Prevođenje novih termina ekonomske nauke: slučaj kontestabilnosti." U: *Standardizacija terminologije* (Nada Vinaver I dr.), Srpska akademija nauka i umetnosti, Beograd, 1996, 67–74. 16. Belaj, B. *Pasivna rečenica*. Osijek: Filozofski fakultet, 2004. 17. Belaj, B., G. Tanacković Faletar. *Kognitivna gramatika hrvatskoga jezika I*. Zagreb: Disput, 2014. 18. Belaj, B., G. Tanacković Faletar. "Jedan mogući teorijski model pristupa analizi jezičnoga posuđivanja." *Jezikoslovlje* 8, Zagreb, 2007, 5–25. 19. Berndt, Rolf. *A History of the English Language*. Leipzig. VEB Verlag Enzyklopädie Leipzig, 1982. 20. Bhatt, R.M. "World Englishes." *Annual Review of Anthropology*, 30, 2001, 527–550. 21. Bloomfield, Leonard. *Language*. London: George Allen & Unwin Ltd., 1933. 22. Boganović Milica. „Prilog sematičkoj analizi anglicizama u ekonomskom registru srpskog jezika.“ *Filolog V/2012*, Univerzitet u Banjoj Luci, 2012. 23. Bogdanović, Milica. „Morfološka analiza anglicizama u ekonomskom registru srpskog jezika.“ *Filolog*, V/2014, Univerzitet u Banjoj Luci, 2014. 24. Bugarski, Ranko. *Lingvistika u primeni*. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1986. 25. Bujas, Ž. *Veliki englesko-hrvatski rječnik = English-Croatian dictionary*. Nakladni zavod Globus, 1999. 26. Bujas, Ž. *Veliki hrvatsko-engleski rječnik = Croatian-English dictionary*. Nakladni zavod Globus, 2001. 27. Cambridge Dictionary, <https://dictionary.cambridge.org/>. 28. Campos, Miguel Ángel. "False Anglicisms in Legal and Business English as a Lingua Franca (ELF): A Process of Back-Borrowing." In *New Approaches to Specialized English Lexicology and Lexicography*, edited by Isabel Balteiro, 2011, 83–96. 29. Campos-Pardillos, Miguel Ángel. *All Is not English that Glitters: False Anglicisms in the Spanish Language of Sports*. ATLANTIS Journal of the Spanish Association of Anglo-American Studies 37.2, 2015, 155–174. 30. Cannon, Garland. "Malay(sian) Borrowings in English". *American Speech* 76.2, 1992, 134–162. 288 31. Capuz, Juan Gomez. "Towards a Typological Classification of Linguistic Borrowing (Illustrated with Anglicisms in Romance Languages)." *Revista Alicantina de Estudios Ingleses* 10, 1997, 81–94. 32. Chesley P. "Lexical borrowings in French: Anglicisms as a separate phenomenon." *Journal of French Language Studies* 20, 2010, 231–251. 33. Claiborne, Robert. *The Life & Times of the English Language*. London, Bloomsbury Publishing Ltd., 1991. 34. Clyne, Michael. "Intercultural Communication Breakdown and Communication Conflict: Towards a Linguistic Model and its Exemplification." *Deutsch im Kontakt mit anderen Sprachen/German in Contact with Other Languages*, eds. C. Molony, H. Zobl and W. Stoltzing, Kronberg: Scriptor, 1977, 129–146. 35. Cohen, A. D. *Testing Language Ability in the*

Classroom. Newbury House, Rowley, 1980. 36. Cohen, Laura. "The French Identity Crisis: Fending Off the Franglais Invasion." Honors Projects, 5, 2012. 37. Collins English Dictionary, <https://www.collinsdictionary.com/>. 38. Coetsem, Frans van. "Loan phonology and the two transfer types in language contact" (Volume 27 of Publications in Language Sciences), Walter de Gruyter & Company KG, 1988. 39. Coulmas, F. *Gewählte Worte*, Frankfurt/New York, 1996. 40. Croft W., D. Alan Cruse. *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 41. Cruse, A. *Meaning in Language: An introduction to semantics and pragmatics*. Oxford: Oxford University Press, 2000. 42. Crystal, D. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. London: Routledge, 1985. 43. Crystal, David. *English as a Global Language*. (2nd ed. First ed., 1997), Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 44. Curnow, Timothy J. "What language features can be borrowed." In Alexandra Y. Aikhenvald and Robert M. W. Dixon (eds.), *Areal Diffusion and Genetic Inheritance*, Oxford: Oxford University Press, 2001, 412–36. 45. Čubrović, Biljana. *Fonološka struktura novijih francuskih pozajmljenica u savremenom engleskom jeziku*. Beograd: Philologia/Filološki fakultet, 2005. 46. Ćirić-Duvnjak, K. „Uloga anglicizama u sportskoj terminologiji srpskog jezika“. *SPORT – nauka i praksa*, Vol.3, 2013, 63–70. 289 47. Ćirilov, Jovan. *Novi rečnik novih reči*. Bata, Beograd, 1991. 48. Ćoralčić, Z., M. Šehić. "Posuđenice u modnom nazivlju." *Riječ*, br. 11, Nikšić, 2014. 49. Ćorić, Božo. *Lingvomarginalije*. Beograd: Društvo za srpski jezik i književnost Srbije, 2009. 50. Ćupić D., E. Fekete, B. Terzić. *Slovo o jeziku, knjiga prva*. Beograd, 1996. 51. Ćupić D., E. Fekete, B. Terzić. *Slovo o jeziku, knjiga druga*. Beograd, 2002. 52. Daems, J., Heylen, K., Geeraerts, D. "English and French loans in Belgian Dutch and Netherlandic Dutch: an onomasiological approach." *International Cognitive Linguistics Conference (ICLC)*, Newcastle, UK, 2015. 53. Danesi, M., A. Rocci. *Global Linguistics: An Introduction (Mouton Textbook)*. De Gruyter Mouton; 1 edition, 2009. 54. Darbelnet, Jean. "La norme lexical et l'anglicisme au Quebec", en Bedard, Édith y Maurais, Jacques. (comps.), *La norme linguistique*, Paris: Conseil de la Langue Française, 1983, 603–624. 55. Diebold, R. "A Laboratory for Language Contact." *Anthropological Linguistics*, 4, 1962, 41–51. 56. Di Pietro, R. "The Discovery of Universals in Multilingualism." *Monograph Series in Languages and Linguistics* 23, Georgetown University Press, 1970, 13–23. 57. Dirk, G. *Theories of Lexical Semantics*. Oxford: Oxford University Press, 2010. 58. Dörnyei, Zoltán. *Questionnaires in Second Language Research: Construction, Administration, and Processing*. Lawrence Erlbaum Associates, 2003. 59. Dragičević, Rajna. *Leksikologija srpskog jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike, 2007. 60. Drljača, Branka. „Anglizmi u ekonomskome nazivlju hrvatskoga jezika i standardnojezična norma.“ *U Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, Vol. 18 No. 1, 2006, 65–85. 61. Drljača Margić, Branka. "Contemporary English influence on Croatian: a university students' perspective." In Amei Koll-Stobbe and Sebastian Knospe (eds.), *Language Contact Around the Globe, Proceedings of the LCTG3 Conference*, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang, 2014, 73–92. 62. Drljača-Margić, Branka. "Leksički paralelizam: je li opravdano govoriti o nepotrebnim posuđenicama (engleskog podrijetla)." *Fluminensia* 23(1), 2011, 53–66. 63. Drljača Margić, Branka. "Croatian university students' perception of stylistic and domain-based differences between Anglicisms and their native equivalents." In Dąbrowska, Marta, Leśniewska, Justyna, Piątek, Beata (eds.), *Languages, Literatures 290 and Cultures in Contact: English and American Studies in the Age of Global Communication*, Vol. 2: *Language and Culture*, Krakow: Tertium, 2012. 64. Đorđević, Danijela. „Stavovi poljoprivrednih stručnjaka prema anglicizmima/prevodnim ekvivalentima u naučnoj terminologiji na srpskom jeziku.“ *U Анали Филолошког факултета*, Vol. 28, No. 1, 2016, 191–205. 65. Eco, Umberto. *The Search for the Perfect Language*. Blackwell, Oxford UK & Cambridge USA, 1995. 66. Ferguson, C. "Applied Linguistics." Reprinted in Dil A.S. *Language Structure and Language Use: Essays by Charles Ferguson*, Stanford University Press, 1966, 135– 147. 67. Filipović, Rudolf. *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku*:

porijeklo, razvoj, značenje. Zagreb: ŠK, 1990. 68. Filipović, Rudolf. Teorija jezika u kontaktu: uvod u lingvistiku jezičkih dodira. Zagreb: JAZU-Školska knjiga, 1986. 69. Filipović S. Izgovor i pisanje računarskih anglicizama u srpskom jeziku. Beograd, zadužbina Andrejević, 2005. 70. Filipović, Sonja. „Semantika anglicizama u srpskom jeziku u registru mode.“ *Philologia* 4, 2006, 57–65. 71. Firth, A. “The discursive accomplishment of normality. On “lingua franca” English and conversation analysis.” *Journal of Pragmatics* 26, 1996, 237–59. 72. Fischer, Roswitha, Hana Pulaczewska (eds.). *Anglicisms in Europe: Linguistic Diversity in a Global Context*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2008. 73. Francuski, Boško. „Anglicizmi u informatičkoj i medijskoj leksici u srpskom.“ *Komunikacija i kultura online* 3, 2012, 201–220. 74. Furiassi, Cristiano, Virginia Pulcini, Félix Rodríguez González. *The Anglicization of European Lexis*. John Benjamins Publishing, 2012. 75. Galinsky, Hans. “Stylistic aspects of borrowing. A stylistic and comparative view of American elements in Modern German and British English”. In Fraenkel, Ernst, Galinsky, Hans, Gerhard, Dietrich & Lang, H.J. (eds.), *Jahrbuch für Amerikastudien*, Band 8. Heidelberg: Universitätsverlag Winter, 1963, 98–135. 76. Gardt, A. “Sprachnationalismus zwischen 1850 und 1945.” A.Gardt (ur.), *Nation und Sprache. Die Diskussion ihres Verhältnisses in Geschichte und Gegenwart*, Berlin/New York, 2000, 247–271. 291 77. Geeraerts, Dirk. *Diachronic Prototype Semantics. A Contribution to Historical Lexicology*. Oxford: Clarendon Press, 1997. 78. Geeraerts, D. *Theories of Lexical Semantics*. Oxford: Oxford University Press, 2010. 79. González Cruz, María Isabel, Rodríguez Medina, María Jesús. “On the pragmatic function of anglicisms in Spanish: a case study”. *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*, No, 24, 2011, 257–273. 80. Gottlieb, Henrik. “Anglicisms and Translation.” In *In and Out of English: For Better, For Worse?, Multilingual Matters*, Clevedon, England, 2005, 161–184. 81. Graddol, D. *The Future of English*. London: The British Council. 1997. https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/pub_learning-elt-future.pdf preuzeto 17.10.18. 82. Grice, H. Paul. „Logic and Conversation.“ In: Peter Cole and Jerry L. Morgan (eds.), *Syntax and Semantics 3: Speech Acts*, 41-58, New York: Academic Press; reprinted in *Studies in the Way of Words* (1989), Cambridge, MA. Harvard University Press, 1975. 83. Grondelaers, S., Speelman, D., Geeraerts, D. 2007. “Lexical variation and change.” In Geeraerts D. and Cuyckens H. (eds), *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*, Oxford: Oxford University Press, 2007, 988–1011. 84. Grubor, Jelena. *Baterija testova za ispitivanje stavova prema anglicizmima u srpskom jeziku*. Platforma ReLDI – Regional Linguistic Data Initiative, 2016. <http://reldi.spur.uzh.ch/hr-sr/instrumenti-grubor2011/> 85. Halliday, M.A.K. *Language as Social Semiotic*. London, Arnold, 1978. 86. Haugen, Einar. “The Analysis of Linguistic Borrowing.” *Language* 26: 2, 1950, 210– 231. 87. Haugen, Einar. *Bilingualism in the Americas: a Bibliography and Research Guide*. University of Alabama Press, 1956. 88. Haugen, E. *The Ecology of Language*. Stanford University Press. 1972. 89. Haspelmath, Martin. “The geometry of grammatical meaning: Semantic maps and cross-linguistic comparison.” In: Tomasello, Michael (ed.) *The new psychology of language*, vol. 2. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2003, 211–242. 90. Haspelmath, Martin. “Lexical borrowing: Concepts and issues.” In Martin Haspelmath, Uri Tadmor (eds.), *Loanwords in the World's Languages A Comparative Handbook*, Berlin: Mouton de Gruyter, 2009, 35–54. 292 91. Hickey, Raymond. “Language Contact: Reconsideration and Reassessment.” In Raymond Hickey (ed.), *The Handbook of Language Contact*, Wiley-Blackwell Publishing Ltd., 2010, 1–28. 92. Hock, Hans Henrich. *Principles of Historical Linguistics*. Berlin: Mouton de Gruyter, 1986. 93. Hock, H., Brian D. Joseph. *Language History, Language Change, and Language Relationship: An Introduction to Historical and Comparative Linguistics*. Mouton de Gruyter, 1996. 94. Hock, H., Brian D. Joseph. “Language History, Language Change, and Language Relationship: An Introduction to Historical and Comparative Linguistics.” *Trends in Linguistics, Studies and Monographs*, Vol. 218, Walter de

Gruyter, 2009. 95. Hoffmann, Zsuzsa. "Language contacts in the age of global communication: English and international lexical borrowing." Doctoral Dissertation. University of Debrecen, 2008. 96. Humbley, John. "Vers une typologie de l'emprunt linguistique." *Cashiers de Lexicologie* 25, 1974, 46–70. 97. Humbley, John. "Anglicisms in French: is French still a case apart?" in Fischer, R. & Pulaczewska, H. (eds.), *Anglicisms in Europe: Linguistic Diversity in a Global Context*, Cambridge Scholars Publishing, 2008, 85–105. 98. Injac, Goran. „Engleski jezik u com medi@: prilog proučavanju srpske kompjuterske terminologije“, *Prilozi proučavanju jezika*, 33, 2002, 78–122. 99. Isaac, S., & Michael, W. B. *Handbook in research and evaluation: A collection of principles, methods, and strategies useful in the planning, design, and evaluation of studies in education and the behavioral sciences* (3rd ed.). San Diego, CA, US: EdITS Publishers, 1995. 100. Ivanović, Igor. "Anglicisms in the Montenegrin Language within computer context." *Journal of Linguistic Studies* Vol. 3, 2010, 17–24. 101. Ivir, Vladimir. "A Case for Linguistics in Translation Theory." *Target*, 8:1, 1996, 149–157. 102. Jenkins, Jennifer. "Points of view and blind spots: ELF and SLA." *International Journal of Applied Linguistics* 16, 2006, 137–62. 103. Jenkins, Jennifer. "English as a lingua franca: interpretations and attitudes." In *World Englishes*, Vol. 28, No. 2, 2009, 200–207. 104. Johanson, Lars. *Structural Factors in Turkic Language Contacts*. London, 2002. 293 105. Jovičić, Miladin; Gračanin, Dejan. "The Limits of the Phenomenon of Globalization." *ECONOMICS Innovation and economic research*, v. 1, n. 1, 2013, 35–44. 106. Jurič, B. et al. „Anglizmi u hrvatskome poslovnom jeziku – tržišтво ili marketing.“ *Napredak* 154 (4), 2013, 567– 579. 107. Kachru, B. B. "World Englishes: Agony and ecstasy." *Journal of Aesthetic Education*, 30 (2), 1996, 135–155. 108. Klaić, Bratoljub. *Rječnik stranih riječi*. Nakladni Zavod MH, Zagreb, 1987. 109. Klajn, Ivan. „Purizam i antipurizam u današnjem srpskom jeziku.“ *Južnoslovenski filolog*, LXIV, 2008, 153–176. 110. Klajn Ivan, Šipka, Milan. *Veliki rečnik stranih reči i izraza*. Prosveta, Beograd, 2007. 111. Kljakić, S. "Anglicizmi u semantičkom polju nege tela." *Prilozi proučavanju jezika*, 42, 2011, 37–52. 112. Kemmer S., M. Barlow. *Usage-based models of language*. Stanford, CA: CLSI, 2000. 113. Kordić, Snježana. *Jezik i nacionalizam*. Durieux, Zagreb, 2010. 114. Krysin L. P. *Loan words in the modern Russian language*. Moscow: Nauka, 1968. 115. Kurtboke, N. P. *A Corpus-Driven Study od Turskish-English Language Contact in Australia*. Ph.D Thesis. Monash University, Melbourne, 1998. 116. Labov, W. "The Reflection of Social Processes in Linguistic Structures." In: *Readings in the Sociology of Language*, Mouton Publishers, The Hague, 1968, 240–251. 117. Lambert, W. Freed, B. *The loss of Language Skills*. Rowley, Mass. 1982. 118. Langer, Nils & Davies, Winifred. "An Introduction to Linguistic Purism". Langer, Nils & Davies, Winifred (eds.) *Linguistic Purism in the Germanic Languages*, Berlin: de Gruyter, 2005, 1-17. 119. Lakoff, G., M. Johnson. *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago, 1980. 120. Lakić, Igor. „Anglicizmi u crnogorskom jeziku.“ *Njegoševi dani: zbornik radova*, 2008, 321–328. 121. Langacker, R. *Foundations of Cognitive Grammar I*. Stanford, CA: Stanford University Press, 1987. 122. Leech, G. *Semantics: The Study of Meaning*. Penguin, 1981. 123. Levinson, Stephen C. *Pragmatics*. Cambridge University Press, 1983. 124. Levinson, Stephen C. *Presumptive Meanings: The Theory of Generalized Conversational Implicature*. Cambridge, Mass: MIT Press, 2000. 125. Leonardi, Vanessa. "The Effects of Globalization on Italian Specialised Language: The Case of Anglicisms in Job Advertisements." *Globalization in English Studies*, M. 294 Georgieva & A. James (eds), Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 2010, 157– 177. 126. Leopold, Werner. *Speech Development of a Bilingual Child: A Linguist's Record*. Northwestern University, 1939–1949. 127. Longman *Dictionary of Contemporary English*, <https://www.ldoceonline.com/>. 128. Lopez Zurita, Paloma. "Economic anglicisms: adaptation to the Spanish linguistic system." *Iberica* 10, 2005, 91–114. 129. Lyons, J. *Semantics* (vol. I). Cambridge University Press, 1997. 130. MacKenzie, I. "Fair play to them: Proficiency in English and types of borrowings." In: Furiassi, C.,

Pulcini V. and F.R. Gonzáles, eds. *Anglicization of European lexis*, Amsterdam, John Benjamins, 2012, 27–42. 131. Mackey, W. F. "Toward a Redefinition of Bilingualism," *JCLA* 2, 1956. 132. Macmillan English Dictionary Online, <https://www.macmillandictionary.com/>. 133. McMahon, April M.S. *Understanding language change*. Cambridge, Cambridge University Press, 1994. 134. Melchers, Gunnel & Philip Shaw. *World Englishes*. Oxford: Hodder Education, 2003 (Routledge, 2nd edn 2011). 135. Merriam Webster Dictionary, <https://www.merriam-webster.com/>. 136. Meurs, Frank van, Hornikx, Jos, Bossenbroek, Gerben. "English loanwords and their counterparts in Dutch job advertisements: An experimental study in association overlap." In Eline Zenner & Gitte Kristiansen (eds.), *New Perspectives on Lexical Borrowing: Onomasiological, Methodological and Phraseological Innovations*, Berlin: Mouton de Gruyter, 2013, 171–190. 137. Mihaljević, Milica. „Hrvatsko i englesko računalno nazivlje.“ *Jezik* 53/2, 2006, 41– 80. 138. Milić, Mira, Radmila Sokić. "Loan words in sports terminology in Serbian." *Facta Universitatis, Series: Physical Education* 1 (5), 1998, 33–38. 139. Milić Mira. *English in Sports*. Prometej, Novi Sad, 2003. 140. Milić, Mira. „Uticaj engleskog jezika na srpski u procesu adaptacije sportske terminologije.“ Urednik: Ljiljana Subotić, IV Međunarodni interdisciplinarni naučni simpozijum „Susret kultura“, Novi Sad: Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, 2004. 141. Milić, M. *Anglicizmi kao sinonimi u srpskom jeziku*. E-disertacija, knjiga 4. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2013. 295 142. Milić, Mira. "Creating English-based sports terms in Serbian: Theoretical and practical aspects." Published in *Terminology*, Vol. 21:1, 2015, 1–22. 143. Milroy, J. "Some effects of purist ideologies on historical descriptions of English." N. Langer/W. Davies (ed.), *Linguistic purism in the Germanic languages*, Berlin, 2005, 324–342. 144. Mišić-Ilić, B. & Lopičić, V. „Pragmatički anglicizmi u srpskom jeziku.“ *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 54 (1), 2011, 261–73. 145. *Monografija Vijesti „20 godina istorije (1997-2017)“*. *Nezavisni dnevnik Vijesti*, Daily Press, Podgorica, 2017. 146. Muhvić-Dimanovski, Vesna. *Neologizmi: problemi teorije i primjene*. Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005. 147. Munday, Jeremy. "Email, emilio or mensaje de correo electrónico? The Spanish language fight for purity in the new technologies", in: Gunilla Anderman and Margaret Rogers (eds) *Into and Out of English: For better, for worse*, Clevedon: Multilingual Matters, 2005, 57–70. 148. Muysken, Pieter. "Scenarios for Language Contact." In Raymond Hickey (ed.), *The Handbook of Language Contact*, Wiley-Blackwell Publishing Ltd., 2010, 265–281. 149. Müller, M. *Lectures on the Science of Language*. Longman, Green, 1862. 150. Myers-Scotton, Carol. *Duelling Languages. Grammatical Structure in Code-Switching*. Oxford, Clarendon Press, 1993. 151. Myers-Scotton, Carol. *Contact Linguistics Bilingual Encounters and Grammatical Outcomes*. Oxford, UK: Oxford University Press, 2002. 152. Nelde, P. H. "Plaidoyer pour une linguistique des langues en contact". *Gegenwärtige Tendenzen der Kontaktlinguistik I*, Bonn, 1983, 3–12. 153. Novakov, Predrag. "Anglicisms in business Serbian – a linguistic and cultural transfer." *ELLSSAC Proceedings Vol. I* (ur. Rasulić, Trbojević Milošević), Belgrade: Faculty of Philology, University of Belgrade, 2008, 447–456. 154. Onysko, Alexander. *Anglicisms in German: Borrowing, Lexical Productivity, and Written Codeswitching*. Walter de Gruyter, 2007. 155. Onysko, Alexander. "Divergence with a cause? The systemic integration of anglicisms in German as an indication of the intensity of language contact." In Falco Pfalzgraf (ed.), *English in Contact with Varieties of German*, Frankfurt a. Main: Peter Lang, 2009, 53–74. 296 156. Onysko, A., E. Winter-Froemel. "Necessary loans – luxury loans? Exploring the pragmatic dimension of borrowing". *Journal of Pragmatics* 43/6, 2011, 1550–1567. 157. OED Oxford English Dictionary Online. Oxford University Press, <http://www.oed.com/>. 158. Opačić, N. *Hrvatski u zagradama: globalizacijske jezične stranputice*. Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006. 159. Oppenheim, A. *Questionnaire Design and Attitude Measurement*. Heinemann, London, 1966. 160. Oxford Learner's Dictionaries, <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>. 161. Pakendorf, B. "Contact

in Siberian Languages." In: Hickey, R. (ed.): *The Handbook of Language Contact*, Oxford: Blackwell Publishing, 2010, 714–737. 162. Panić Kavgić, Olga. *Koliko razumemo nove anglicizme*. Zmaj, Novi Sad, 2006. 163. Paul, H. *Principles of the History of Language*. Translated from the second edition of the original by H. A. Strong, XLVIII, 1888. 164. Perković, A. *Anglizmi u hrvatskom poljoprivrednom nazivlju*. Doktorski rad. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Filozofski fakultet, 2016. 165. Petrov, Ana. *Klasifikacija i formalna adaptacija anglicizama u srpskom i češkom jeziku u modnom diskursu (na materijalu srpskog i češkog izdanja časopisa Elle i Cosmopolitan)*. Doktorska disertacija. Filozofski fakultet Masarikovog Univerziteta u Brnu, 2015. 166. Philipson, Robert. *Linguistic imperialism*. OUP, 1992. 167. Philipson, R. *English-Only Europe? Challenging Language policy*. New York: Routledge, 2003. 168. Pop, Anamaria-Mirabela, Monica-Ariana Sim. "Anglicisms in Romanian Fashion Magazines. Case study – Elle, Harper's Bazaar, Marie Claire." *The Journal of Languages for Specific Purposes* 2, 2015, 21–34. 169. Prčić, Tvrtko. *Transkripcioni rečnik engleskih ličnih imena*. Prometej, Novi Sad, 1992, 1998. 170. Prčić, Tvrtko. „Adaptacija i standardizacija kompjuterske terminologije iz engleskog jezika kod nas.“ U: *Standardizacija terminologije (Nada Vinaver i dr, ur.)*, Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, 1996, 67–74. 171. Prčić, Tvrtko. *Englesko-srpski rečnik geografskih imena*. Zmaj, Novi Sad, 2004. 172. Prčić, Tvrtko. *Engleski u srpskom*. Novi sad: Filozofski fakultet, 2005, 2011. 297 173. Prčić, Tvrtko. *Semantika i pragmatika reči*. Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci, 1997. 174. Pulcini, Virginia, Andrea Andreani. "Job-hunting in Italy: Building a glossary of "English-inspired" job titles." *Proceedings of the XVI EURALEX International Congress: The User in Focus*, Andrea Abel, Chiara Vettori & Natascia Ralli (eds.), Bolzano, 2014, 1187–1201. 175. Pyles, Thomas, and John Algeo. *The Origins and Development of the English Language*. Orlando, Harcourt Brace & Company, 1993. 176. Rączaszek-Leonardi, J. "Studying the semantics of loanwords which have near synonyms in the host language: Psycholinguistic and multidimensional corpus representation methods." In *Adaptation, perception and reception of verbal loans in Polish and Czech – linguistic, psychological and historic-cultural factors*, National Science Centre, Poland, 2011. 177. Radojković, Jovana. „Anglicizmi u sportu.“ *Sinteza, CURRENT PERSPECTIVES ON TEACHING LANGUAGE FOR SPECIFIC PURPOSES*, Beograd, 2018. 178. Raffaelli, I. *O značenju – uvod u semantiku*. Matica hrvatska, Zagreb, 2015. 179. Rasinger, S. "Quantitative Methods: Concepts, Frameworks, and Issues." In *Research Methods in Linguistics*, edited by Lia Litosseliti, London, New York: Continuum, 49– 67. 180. Rask, R. K. *Undersøgelse om det gamle Nordiske eller Islandske Sprogs Oprindelse*. Copenhagen, 1818. 181. *Rečnik srpskoga jezika*. Matica srpska, Novi Sad, 2007. 182. Rey-Debove. "La semiotique de l'emprunt lexical". *Travaux de Linguistique et Literature* XI, 1973, 109–123. 183. Ristić S., Simić Ž., Popović V. *Enciklopedijski englesko-srpskohrvatski rečnik I-II*, Prosveta, Beograd, 1963. 184. Rodriguez Diaz, Jose Antonio. "Anglicismos y germanismos en el lenguaje de la publicidad del español peninsular contemporáneo 1998-2007." Tesis doctoral, Universidade de Santiago de Compostela, 2011. 185. Rodríguez González, Félix. "Spanish Loanwords in the English Language: A Tendency Towards Hegemony Reversal." In *English linguistics Volume 18 of Monographien Und Texte Zur Nietzsche-Forschung Issue 18 of Topics*, Walter de Gruyter, 1996. 298 186. Rohde, A., Stefanowitsch, A., & Kemmer, S. "Loanwords in a usage-based model." In S. J. Billings, J. P. Boyle, & A. M. Griffith (Eds.), *Papers from the Thirty-Fifth Annual Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society. Part 1: Papers from the Main Session*, Chicago: Chicago Linguistic Society, 1999, 265–275. 187. Runjić-Stoilova, Anita i Anamarija Pandža. „Prilagodba anglizama u govoru na hrvatskim televizijama.“ *Croatian studies review - Časopis za hrvatske studije*, Vol. 6, 2010, 229–240. 188. Sapir, Edward. *Language: An Introduction to the Study of Speech*. New York: Harcourt, Brace, 1921. 189. Schleicher, A. "Linguistische Untersuchungen", Vol. II: *Die Sprachen Europas in*

systematischer Übersicht König, Bonn, 1850. 190. Schuchardt, H. Dem Herrn Franz von Miklosich zum 20. November 1883. Slawo- Deutches und Slawo-Italienisches. Leuschner & Lubensky, Graz, 1884. 191. Seidlhofer, Barbara. "Key concepts in ELT, English as a lingua franca". In *ELT Journal* Volume 59/4, Oxford University Press, 2005. 192. Serigos, Jacqueline. "Using distributional semantics in loanword research: A concept- based approach to quantifying semantic specificity of Anglicisms in Spanish." In: *International Journal of Bilingualism*, 21(5), 2017, 521–540. 193. Skutnabb-Kangas, T. "Why should linguistic diversity be maintained and supported in Europe?" In: Beacco, J. C., Byram, M. (Eds.). *Guide for the Development of Language Policies in Europe: From Linguistic Diversity to Plurilingual Education*, Strasbourg: Council of Europe, 2002: 1–20. 194. Shehu, Isida. "Anglicisms in Italian and Albanian Languages in the Field of Telecommunication and Informatics." *Mediterranean Journal of Social Sciences*, Vol 4, No10, MCSER Publishing, Rome, 2013. 195. Sočanac, Lelija. *Hrvatsko-talijanski jezični dodiri s rječnikom talijanizama u standardnome hrvatskom jeziku i dubrovačkoj dramskoj književnosti*. Zagreb: Nakladni zavod Globus, 2004. 196. Silaški, Nadežda. „Leksička sinonimija u ekonomskom i poslovnom registru engleskog jezika i moguće pedagoške implikacije.“ In: *Language for specific purposes – Conference proceedings* (Igor Lakić, Nataša Kostić, eds.), Podgorica: Institut za strane jezike, 2007, 148–158. 197. Silaški, Nadežda. "Anglicisms in Serbian business and economics discourse – is it zajedničko ulaganje, džoint venčer or joint venture?" U: *Jezici i kulture u kontaktu – 299 zbornik radova* (Igor Lakić, Nataša Kostić, ur.), Podgorica: Institut za strane jezike, 2009a, 103–109. 198. Silaški, Nadežda. "Economic terminology in Serbian and Croatian – a comparative analysis of anglicisms." *Facta Universitatis, Series: Linguistics and Literature* 7(1), 2009b, 75–86. 199. Silaški, Nadežda. „Ka standardizaciji terminologije u oblasti marketinga i menadžmenta.“ *Ekonomске teme* XLVII/3, 2009c, 111–125. 200. Silaški, N. *Srpski jezik u tranziciji. O anglicizmima u ekonomskom registru*. Beograd: Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta, 2012. 201. Silva-Corvalan. *Language Contact and Change: Spanish in Los Angeles*. Oxford, Clarendon, 1994. 202. Starčević, Anđel. „Imenice kao atributi – nove strukture u hrvatskom jeziku.“ *JEZIK i mediji - jedan jezik: više svjetova / Jagoda Granić (ur.)*, Zagreb/Split: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, 2006. 645–656. 203. Tappolet, E. *Die alemannischen Lehnwörter in den Mundarten der französischen Schweiz: Kulturhistorisch-linguistische Untersuchung*. Programm der Rektoratsfeier der Universität Basel, 1913. 204. Taylor, J. R. *Cognitive Grammar*. Oxford University Press, Oxford Textbooks in Linguistics, 2002. 205. Taylor, J. R. *Linguistic categorization: Prototypes in linguistic theory*. 2nd edition. Oxford: Clarendon Press, 1995. 206. Tejedor Martínez, Cristina. "The influence of the English language on the description of cosmetic products." *Alicante Journal of English Studies* 30, 2017, 303–329. 207. *The American Heritage Dictionary of the English Language*, <https://www.ahdictionary.com/>. 208. Thomason, Sarah G. "Language mixture: ordinary processes, extraordinary results." In: Carmen Silva-Corvalán (ed.), *Spanish in four continents: studies in language contact and bilingualism*, 1995: 15–33. 209. Thomason, Sarah G. *Language Contact: An Introduction*. Georgetown University Press, 2001. 210. Thomason, Sarah G. and Terrence S. Kaufman. *Language Contact, Creolization and Genetic Linguistics*. Berkeley: University of California Press, 1988. 211. Turk, Marija. „Jezični purizam.“ *Fluminensia* 1-2, 1996, 63–79. 212. Turk, Marija, Maja Opašić. "Linguistic borrowing and purism in the Croatian language." *Suvremena lingvistika* 65/1, 2008, 73–88. 213. Van, Belle G. *Statistical Rules of Thumb*. New York: Wiley-Interscience, 2002. 214. Van Coetsem, F. "Loan Phonology and the Two Transfer Types in Language Contact." Volume 27 of *Publications in language sciences*, Foris Publications, 1988. 215. Van Meurs, F., Hornikx, J., Gerben Bossenbroek. "English loanwords and their counterparts in Dutch job advertisements: An experimental study in association overlap". In Eline Zenner & Gitte Kristiansen (eds.), *New Perspectives on Lexical Borrowing: Onomasiological*,

Methodological and Phraseological Innovations, Berlin: Mouton de Gruyter, 2013, 171–190. 216. Vallejo Arroniz, Pilar. “El préstamo semántico: algunos problemas.” *Anuario de Lingüística Hispánica* II, 1986, 261–276. 217. Vasić, V, Prčić, T, Nejšebauer, T. *Rečnik novijih anglicizama: Du you speak anglosrpski?* Novi Sad: Filozofski fakultet, 2001. 218. Vujaklija, Milan. *Leksikon stranih reči i izraza*. Prosveta, Beograd, 1980. 219. Vuletić, Aleksandar. *Kontakti engleskog i srpskog jezika u oblasti bankarstva i finansija*. Doktorska disertacija. Filološki fakultet, Univerzitet u Beogradu, 2013. 220. Weinreich, Uriel. *Languages in contact, findings and problems*. New York, Linguistic Circle of New York, 1953. 221. Windisch, E. “Zur Theorie der Mischsprachen und Lehnwörter.” *Berichte über die Verhandlungen der Königlich-sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften* 49, 1897, 101–126. 222. Winford, Donald. “Contact and borrowing.” In Raymond Hickey (ed.), *The Handbook of Language Contact*, Wiley-Blackwell Publishing Ltd., 2010, 170–188. 223. Winter-Froemel, Esme. “Formal variance and semantic changes in borrowing: Integrating semasiology and onomasiology.” In Eline Zenner & Gitte Kristiansen (eds.), *New Perspectives on Lexical Borrowing: Onomasiological, Methodological and Phraseological Innovations*, Berlin: Mouton de Gruyter, 2013, 65–100. 224. Winter-Froemel, Esme. “Studying loanwords and loanword integration: Two criteria of conformity.” *Newcastle Working Papers in Linguistics* 14, 2008, 156–176. 225. Winter-Froemel, Esme & Alexander Onysko. “Proposing a pragmatic distinction for lexical anglicisms”, in: Cristiano Furiassi, Virginia Pulcini & Félix Rodríguez González (eds.): *The Anglicization of European Lexis*, Amsterdam: Benjamins, 2012, 43–64. 301 226. Zenner, E., Speelman, D., & Geeraerts, D. “A concept-based approach to measuring the success of loanwords.” In *QITL-4 Proceedings of Quantitative Investigations in Theoretical Linguistics* 4, Humboldt-Universität zu Berlin, 2011, 29–31. 227. Zenner, E., Speelman, D., & Geeraerts, D. “Cognitive Sociolinguistics meets loanword research: Measuring variation in the success of anglicisms in Dutch.” *Cognitive Linguistics*, 23(4), De Gruyter Mouton, 2012, 749–792. 228. Zenner, E., Gitte Kristiansen. “Introduction: Onomasiological, methodological and phraseological perspectives on lexical borrowing.” In Zenner & Kristiansen (eds.), *New Perspectives on Lexical Borrowing: Onomasiological, Methodological and Phraseological Innovations*, Berlin: Mouton de Gruyter, 2013, 1–18. 302 10. DODACI 10.1 Značenje engleskih modela97 Registrar mode 1.

aftershave (n) any of various preparations and products applied to the skin after shaving; (now esp.) an astringent scented lotion applied in this way 2. anti-aging/anti-ageing (adj) delaying or lessening the effects of aging, especially on the skin 3. baby (adj) 1: of, relating to, or being an extremely young child 2: much smaller than the usual 4. badge (n) 1. a. originally: a heraldic symbol worn as an identifying mark by a knight and his retainers; in later use: any distinctive device, emblem, or mark worn to indicate a person's affiliation, rank, office, name, etc., or membership of an organization or support for a cause; (now esp.) a small piece of metal, card, plastic, etc., bearing a distinguishing design or words (and now often worn purely for ornament) b. in extended use: any physical object or mark which is used or regarded as a distinguishing sign, emblem, token, or symbol c. fig. with reference to immaterial things 2. Naut. = quarter-badge n. Now hist. 3. Chiefly Brit. an emblem on a product, esp. a motor vehicle, identifying the company which manufactured it (or for which it was manufactured), or the name under which it is marketed; also in extended use: the name of a (motor vehicle) brand or model 5. Bermuda shorts (pl. n); also ellipt. as Bermudas knee-length shorts 6. bikini (n) 1. a. a very brief, close-fitting two-piece bathing suit worn by women b. a very brief, close-fitting bathing suit worn by men 2. (often bikinis) brief underpants that reach to the hips rather than to the waist 7. blazer (n) n.1 1: one that blazes 2: a sports jacket often with notched collar and patch pockets 8. bob (n) n.1 l. 1. a bunch or cluster (of leaves, flowers, fruit, etc.) †2. a. a rounded mass or lump at the end of a rod or the like; a knob. Obs. in general sense b. spec. the weight at the end of a pendulum c. the plummet or weight on a plumb-line; the shifting

weight on the graduated arm of a steelyard (dial.); a beam or other oscillating part in a pumping engine (dial.) 97 Podvučena značenja engleskih modela predstavljaju ona značenja koja su prenesena u crnogorski jezik. 303 d. a short sleigh-runner. N. Amer. e. abbrev. of bob-sled n. f. in plural form = prec. sense. U.S. †3. an ornamental pendant; an ear-drop, obs. 4. a. a knot or bunch of hair such as that in which women sometimes do up their back hair; also, a short bunch or tassel-like curl b. bob-peruke n., bob-periwig n., bob-wig n., a wig having the bottom locks turned up into 'bobs' or short curls, as opposed to a 'full-bottomed wig' c. often abbreviated to bob 5. a. a horse's tail docked short; a short knob-like tail b. a style of cutting women's hair short and even all round; also, hair cut in this way 6. a knob, knot, or bunch of coloured yarn, ribbons or the like; a weight on the tail of a kite 7. a bunch of lob-worms threaded on pieces of worsted, somewhat like a small mop, used to catch eels 8. a small roundish or knob-like body †a. a seed vessel of flax or other plants. Obs. b. a lump or nodule of clay used by potters †9. an insect: a. the grub or larva of a beetle used as bait for fish b. a beetle: chiefly in comb., as black-bob, blind-bob (also fig.), obs. or dial. II. 10. a. the refrain or burden of a song b. (In modern writers) the short line (often of 2 syllables only) at the end of the stanza in some old forms of versification 9. body art (n) 1. (as a count. noun) a method of decorating or ornamenting the body, such as tattooing, piercing, etc.; (as a mass noun) the use of such methods of adornment; such adornments collectively 2. (with capital initials) an artistic movement (originally of the late 1960s and the 1970s) in which the artist's body is the medium; a piece or performance of such art; such art collectively 10. body artist (n) 1. a person who decorates or ornaments others' bodies, esp. professionally; a practitioner of body art, esp. a tattooist 2. an artist who uses his or her body as a medium; a performer or creator of body art 11. body painting (n) a form of body art with body paint; applying paint to a person's body 12. body piercing (n) the piercing of parts of the body (esp. other than the ear), in order to insert a ring, stud, bar, etc., typically as a form of adornment; (also as a count noun) = piercing: a small hole made in the ear, nose, or another part of the body in order to insert a ring or other piece of jewellery; a piece of jewellery worn through a pierced part of the body 13. boho (bohemian) (adj) of or pertaining to a person who has an unconventional or Bohemian way of life, esp. one with literary or artistic preoccupations; unconventional, decadent; artistic, fashionable 14. bomber jacket (n) 304 [modelled on the flight jackets worn by U.S.A.F. air-crew] a style of (usually leather) jacket, front-zippered and tightly gathered at the waist and cuffs 15. botox (n) (a proprietary name for) a preparation of botulinum toxin which is injected into specific muscles to create temporary paralysis, as part of the treatment of various medical conditions and in the cosmetic treatment of wrinkles of the face; also (a proprietary name in the United Kingdom): treatment by this means; a course of such treatment 16. boxer shorts (n); also boxers (BrE); shorts (NAme), pl.n. orig. U.S. long loose-fitting underpants for men, similar in design to the shorts worn by boxers in the ring 17. bronzer (n) 1. one that bronzes 2. a cosmetic applied to the skin (esp. the face) to give the appearance of a suntan 18. cardigan (n) a knitted garment, such as a sweater or jacket that opens down the full length of the front 19. casting (n) 1. a. the act or process of making casts or molds b. something cast in a mold 2. the act of throwing a fishing line or net 3. something cast off or out 4. (often castings) – a piece of excrement produced by an earthworm 5. the selection of actors or performers for the parts of a presentation 20. casual (adj) 1. a. being without ceremony or formality; relaxed or informal b. unpremeditated or offhand c. suited for everyday wear or informal use 2. not serious or thorough; superficial 3. showing little interest or concern; nonchalant 4. occurring or being such by chance 5. a. occurring at irregular or infrequent intervals; occasional b. employed on an irregular basis 6. a. socialized with only occasionally; not close or intimate b. being or occurring between sexual partners who are not in an established relationship 21. catwalk (n) 1: a narrow walkway (as along a bridge) 2: a platform along which models walk in a fashion show: runway

22. clutch bag (also clutch) (n) a small handbag without a strap or handle 23. cocktail dress (n) a dress suitable for wearing at a cocktail party 24. comfort (n) 1. a. a condition or feeling of pleasurable physical ease or relief from pain or stress b. a condition of well-being, contentment, and security 2. 305 a. solace or consolation in time of sorrow or distress b. help; assistance 3. a. something providing ease, convenience, or security b. a person or thing that brings consolation or mental ease 4. Chiefly Southern & Lower Northern US a quilted bedcover; a comforter 25. contouring (n) 1. the construction of contour lines through a matrix of points each having a known value of some variable 2. a technique in makeup using blush and bronzing powder to define contours on the face 3. the building up of muscles with exercise 26. cool (adj) 1. neither warm nor very cold; moderately cold 2. giving or suggesting relief from heat 3. marked by calm self-control 4. marked by indifference, disdain, or dislike; unfriendly or unresponsive 5. of, relating to, or characteristic of colors, such as blue and green, that produce the impression of coolness 6. Slang a. knowledgeable or aware of the latest trends or developments b. excellent; first-rate c. acceptable; satisfactory 7. Slang entire; full 27. crop top (n) a short upper-body garment that does not cover the midriff 28. dandy (n) 1. a man who affects extreme elegance in clothes and manners; a fop 2. something very good or agreeable 3. Nautical a yawl or ketch 29. denim (n) 1: a strong usually blue cotton cloth that is used especially to make jeans 2: denims plural: pants that are made of denim 30. design (n) 1 a: a particular purpose or intention held in view by an individual or group b: deliberate purposive planning 2: a mental project or scheme in which means to an end are laid down 3 a: a deliberate undercover project or scheme, plot b: designs plural: aggressive or evil intent 4: a preliminary sketch or outline showing the main features of something to be executed 5 a: an underlying scheme that governs functioning, developing, or unfolding: pattern, motif b: a plan or protocol for carrying out or accomplishing something (such as a scientific experiment); also the process of preparing this 6: the arrangement of elements or details in a product or work of art 7: a decorative pattern 8: the creative art of executing aesthetic or functional designs 31. designer (n) 1. a person who makes artistic designs; often with modifying word specifying the thing 306 designed, or the type of design practised 2. a person who plans something a. in negative sense: a person who nurtures some cunning or devious design; a plotter, schemer, intriguer, now rare b. in neutral or positive sense: one who plans or intends something; (esp. in theological contexts) the creator of intelligent design; (sometimes with capital initial) God 32. dress (n) 1: apparel, clothing 2: an outer garment (as for a woman or girl) usually consisting of a one-piece bodice and skirt 3: covering, adornment, or appearance appropriate or peculiar to a particular time 4: a particular form of presentation: guise 33. dress code (n) a set of rules, as of a school or business, indicating the approved manner of dress 34. eyeliner (n) a cosmetic applied in a line bordering the eye, generally in order to accentuate it, (also) a brush or pencil for applying this 35. facelift (n) 1. a cosmetic surgical operation to remove unwanted wrinkles by tightening the skin of the face 2. fig. and in extended use: a procedure carried out to improve the appearance of something; a redesign or refurbishment 36. face-lifting (n) (var) 1. the action or process of tightening the skin of the face, esp. by surgical procedure, to create a youthful appearance 2. in extended use: the redesigning or refurbishing of something 37. fancy (adj) 1. a. highly decorated b. complex or intricate 2. a. elegantly fashionable or sophisticated b. of superior grade; fine 3. excessive or exorbitant 4. bred for unusual qualities or special points 38. fashion (n) 1. the prevailing style or custom, as in dress or behavior 2. something, such as a garment, that is in the current mode 3. a. manner or mode; way b. a personal, often idiosyncratic manner 4. kind or variety; sort 5. shape or form; configuration 39. fashionista (n) colloq. chiefly N. Amer. (sometimes depreciative) a person employed in the creation or promotion of high fashion, as a designer, photographer, model, fashion writer, etc.; also: a devotee of the fashion industry; a wearer of high-

fashion clothing 40. fashion week (n) a fashion industry event, lasting approximately one week, wherein fashion designers, brands or "houses" display their latest collections in runway shows to buyers and the media 307 41. floral (adj) 1. of, relating to, or depicting flowers 2. of or relating to a flora 42. funky (adj) 1. having a strong or offensive smell 2. orig. U.S. slang. a. of music of African-American origin (esp. jazz): down-to-earth, authentic; bluesy, soulful b. in extended use: stylish or fashionable, esp. in an unconventional, alternative, or quirky way; cool, 'hip' c. designating popular music of African-American origin characterized by a prominent, repetitive bass line and a propulsive, heavily syncopated, danceable rhythm; characteristic of or influenced by funk music 3. U.S. slang. unpleasant, objectionable; (also) suspect, questionable, strange 43. futuristic (adj) 1. having the characteristics of futurism; avant-garde; ultra-modern 2. of or pertaining to the future; predicted for the future 44. glamo(u)r (n) exciting or mysterious attractiveness usually associated with striking physical beauty, luxury, or celebrity 45. glamorous (adj) full of glamo(u)r 46. glitter (n) n.1 1. glittering or sparkling light; brightness, brilliance, lustre, splendour. 2. apparently a mistake for gutter 3. small glittering objects used for ornamentation or cosmetically (glitter dust) 47. grunge (n) 1. U.S. slang. a general term of disparagement for someone or something that is repugnant or odious, unpleasant, or dull 2. a. a style of rock music characterized by a raucous, often discordant guitar sound, lazy vocal delivery, and downbeat, frequently nihilistic lyrics, and (in later use) influenced by heavy metal and punk rock b. a subculture arising in the early 1990s from the popularity of grunge music; spec. a style of appearance or dress, characterized esp. by loose-fitting, layered clothes, ripped jeans, and heavy boots, which was favoured by performers and followers of the music and also briefly appropriated and imitated by the retail fashion industry 48. happening (n) 1: something that happens: occurrence 2: an event or series of events designed to evoke a spontaneous reaction to sensory, emotional, or spiritual stimuli 3: something (such as an event) that is particularly interesting, entertaining, or important 49. highlighter (n) 1. more fully highlighter pen – a broad-tipped marker pen used to overlay printed text, etc., with a transparent (typically fluorescent) colour, leaving it legible and emphasized 2. a cosmetic used to emphasize features such as the eyes or cheekbones 50. high street (adj) located on or relating to a high street; now frequently: spec. characteristic or typical of high streets in general, or the types of shop associated with them, (hence) intended for or readily 308 available to the general public; popular, mainstream 51. hippie (n) a usually young person who rejects established social customs (such as by dressing in an unusual way or living in a commune) and who opposes violence and war; especially: a young person of this kind in the 1960s and 1970s 52. hipster (n) a person who follows the latest trends and fashions, especially those regarded as being outside the cultural mainstream 53. hit (n) 1 : an act or instance of striking or forcefully coming in contact with someone or something: an act or instance of hitting or being hit 2 a : a stroke of luck b: a great success 3: a telling or critical remark 4 baseball: base hit 5: a quantity of a drug ingested at one time 6: a premeditated murder committed especially by a member of a crime syndicate 7: an instance of connecting to a particular website 8: a successful match in a search (as of a computer database or the Internet) 54. hula-hoop (n) (a trademark for) a light plastic hoop that is whirled around the body for play or exercise by the movement of the hips 55. image (n) 1: a reproduction or imitation of the form of a person or thing; especially: an imitation in solid form: statue 2a : the optical counterpart of an object produced by an optical device (such as a lens or mirror) or an electronic device b : a visual representation of something: such as (1) : a likeness of an object produced on a photographic material; (2): a picture produced on an electronic display (such as a television or computer screen) 3a : exact likeness: semblance b : a person strikingly like another person 4a : a tangible or visible representation: incarnation b archaic : an illusory form: apparition 5a (1) : a mental picture or impression of something; (2): a mental

conception held in common by members of a group and symbolic of a basic attitude and orientation b : idea, concept 6: a vivid or graphic representation or description 7: figure of speech 8: a popular conception (as of a person, institution, or nation) projected especially through the mass media 9: a set of values given by a mathematical function (such as a homomorphism) that corresponds to a particular subset of the domain 56. in (adj) 1 a: that is located inside or within b: that is in position, operation, or power c: inside 2: that is directed or bound inward: incoming 309 3 a: extremely fashionable b: keenly aware of and responsive to what is new and fashionable 57. jeans (n) 1. sing. (also pl. in US) twilled cotton cloth (also jeans in U.S.) 2. pl. garment of this material; now usually close-fitting trousers of this (or other) material 58. jumper (n) n.2 1: a child's coverall —usually used in plural 2: a sleeveless one-piece dress worn usually with a blouse 3: a loose blouse or jacket worn by workmen 4 Chiefly British: sweater (a knitted or crocheted jacket or pullover) 59. khaki (n) 1 a: a khaki-colored cloth made usually of cotton or wool and used especially for military uniforms b: a garment of this cloth; especially: a military uniform —usually used in plural 2 : a light yellowish brown 60. kilt (n) a part of the modern Highland dress, consisting of a skirt or petticoat reaching from the waist to the knee: it is usually made of tartan cloth, and is deeply plaited round the back and sides; hence, any similar article of dress worn in other countries 61. lastex (n) a yarn formed from a combination of an elastic material with a fibre thread, used in the manufacture of corsetry, swimwear, etc. 62. Levi's, Levis (n) (also (in attrib. use) Levi, Levies, and with small initial) orig. U.S. a type of (orig. blue) denim jeans or bibless overalls, with rivets to reinforce stress-points, patented and produced as working clothes in the 1860s, and adopted as a fashion garment in the 20th century 63. lifestyle (n) a style or way of living (associated with an individual person, a society, etc.); (attrib) of or relating to the way of living (esp. desirable, glamorous, or attractive) 64. lipstick (n) a cosmetic for colouring the lips, usually in the form of a stick 65. look (n) 1. the action or an act of looking; a glance of the eyes; also in extended use: an act of contemplating or examining an immaterial or abstract thing 2. a person's (or animal's) appearance, in pl. in same sense, also spec.: attractive or beautiful appearance 3. of an inanimate object or immaterial thing: appearance, esp. as expressive of its quality or nature; also in pl. in same sense 4. Fashion an appearance, style, or effect (usually of a specified kind) of dress, styling, etc. 66. lookbook (n) 1. a book consisting wholly or mainly of photographs or illustrations, designed to be looked through rather than read; also: a catalogue 2. (now the usual sense) a book of photographs displaying a fashion designer's new collection, assembled for marketing purposes 67. Lycra (n) (a proprietary name of) an elastic polyurethane fibre and fabric used esp. for underwear and swimming costumes 310 68. metallic (adj) 1 a: of, relating to, or being a metal b: made of or containing a metal c: having properties of a metal 2: yielding metal 3: resembling metal: such as a: having iridescent and reflective properties b: having an acrid quality like that of metal 4 a: having a harsh resonance: grating b: having an impersonal or mechanical quality 69. mini (n) something small of its kind: such as a : minicar b : miniskirt c : minicomputer 70. minimalist (n) 1. polit. a person who advocates small or moderate reforms or policies; one who believes in minimal change or intervention 2. a. Art. an artist who employs a minimal style b. Music. a composer or performer of minimal music c. gen. any person whose work is characterized by simplicity, brevity, or starkness 3. an advocate or proponent of minimalism; a person who rejects superfluity or excess 71. minimalistic (adj) of, relating to, or done in the style of minimalism = minimalist 72. minimalism (n) 1. the practice of using the minimum means necessary to achieve a desired result, esp. in literature, design, etc. 2. Art (a) a style of painting characterized by an attempt to reduce the art form to its most basic elements (b) a movement in sculpture and painting originating in the mid 20th century, and characterized by the use of simple, massive forms 3. Music an avant-garde movement in music characterized by the use of very short repetitive

phrases which change gradually, producing a hypnotic effect

73. miss (n) n.2 1. Miss: used as a courtesy title before the surname or full name of a girl or single woman 2. used as a form of polite address for a girl or young woman 3. a young unmarried woman 4. Miss: used in informal titles for a young woman to indicate the epitomizing of an attribute or activity (spec. the title of a young woman chosen as the winner of a beauty contest) 5. misses: a series of clothing sizes for women and girls of average height and proportions

74. mister (n) 1. used as a courtesy title before the surname, full name, or professional title of a man, usually written in its abbreviated form 2. used as the official term of address for certain US military personnel, such as warrant officers 3. Mister (informal) used as a form of address for a man 311 4. Informal one's husband or boyfriend

75. mix, n. n.2 1. a. the act or result of mixing; a mixture; formerly esp. a muddle, a state of confusion b. Printing. an instance of the accidental running together of unconnected portions of text, now rare 2. a. a prepared mixture of ingredients from which a cake or other item of food or drink is made, usually with the addition of further ingredients; more generally: any mixture of two or more physical components or constituents b. fig. a combination of different qualities, features, etc., which make an integrated whole 3. a. Film, Broadcasting, etc. the action or an act of combining or merging film pictures or soundtracks; a transition between two pictures or sounds in which one fades out as the other fades in; a dissolve b. Sound Recording the combination of separate sound signals in suitable proportions to create a single composite recording; a version of a record produced by this process c. Music a set of continuous uninterrupted music (typically dance music) produced by mixing a number of recordings, tracks, samples, etc. 4. a soft drink intended for mixing with alcoholic drinks

76. moccasin (n) 1. a kind of soft-soled leather shoe originally worn by North American Indians, later also by trappers, backwoodsmen, etc.; a soft informal shoe or slipper, esp. one without a separate heel, having the sole turned up on all sides and sewn to the upper in a simple gathered seam; Austral. and N.Z. a kind of rough shoe or other foot-covering worn while shearing sheep 2. in full moccasin flower: (originally) any of various North American orchids; (now spec.) any of several lady's slipper orchids 3. in full moccasin snake: a North American pit viper of the genus *Agkistrodon*; also: any of various similar but non-venomous snakes

77. modelling (n) 1. the act of being a model 2. the act or art of sculpting or forming in a pliable material, such as clay or wax 3. a. representation of depth and solidity in painting, drawing, or photography b. visual shape and texture of something regarded aesthetically, especially the human face or form 4. the act of simulating a complex system by means of a model, especially a mathematical model 5. the profession of being a model

78. mohair (n) 1. the long silky hair of the Angora goat 2. fabric or yarn made from this hair

79. monokini (n) a one-piece beach garment or swimming costume worn usually by women and girls, esp. one equivalent to the lower part of a bikini

80. must-have (n) something which is widely regarded or advertised as being essential or highly desirable to possess

81. nude (adj) 312 1. Law a. of a statement, promise, etc.: not formally attested or recorded, now arch. and rare b. of a contract or pact: lacking consideration and so void unless made by deed 2. (more generally) unenforceable 3. a. of an object, plant, animal, etc.: naked, bare; lacking natural covering, foliage, etc. b. of a person or a part of the human body, or its representation in art, etc.: wearing no clothes, naked, bare c. of a work of art, form of entertainment, etc.: involving or portraying one or more naked or scantily clad people; performed without clothing d. of an activity: carried out without clothes on; also, of a beach or other place: reserved or designed for nudists 4. of a pinkish beige colour; flesh-coloured 5. Med. and Biol. designating a mouse of a strain homozygous for a mutant gene that produces hypoplasia of the thymus gland with severe T-cell immunodeficiency and apparent hairlessness; also: designating the mutant gene itself

82. outfit (n) 1: the act of fitting out or equipping (as for a voyage or expedition) 2 a: a set of tools or equipment especially for the practice of a trade b: a clothing ensemble often for

a special occasion or activity c: physical, mental, or moral endowments or resources 3: a group that works as a team: organization; especially: a military unit 83. oversize (adj) (also oversized) being of more than standard or ordinary size 84. oxford shoes; also oxfords (n, pl) a low-heeled shoe laced over the instep 85. party (n) 1: a person or group taking one side of a question, dispute, or contest 2: a group of persons organized for the purpose of directing the policies of a government 3: a person or group participating in an action or affair 4: a particular individual: person 5: a detail of soldiers 6: a social gathering; also: the entertainment provided for it 86. patchwork (n) 1: something composed of miscellaneous or incongruous parts 2: pieces of cloth of various colors and shapes sewn together to form a covering; also: something resembling such a covering 87. peeling (n) (chemical peeling, chemical peel) a cosmetic procedure for the removal of facial blemishes and wrinkles that involves the application of a caustic chemical and especially an acid (such as alpha hydroxy acid) to the skin 88. photo-session (n) a prearranged session in which photographs of a person or group are taken, usually for publication 89. pink (adj) 1: of the color pink 2: holding moderately radical and usually socialistic political or economic views 3: emotionally moved: excited — often used as an intensive 90. platform shoes; also platforms (n, pl) 313 shoes with a platform sole 91. plus-size (adj) (usually with hyphen) = plus-sized: of a size larger than those found in standard, typically available ranges; (of a person) requiring such clothing 92. pullover (n) a garment, such as a sweater, designed to be put on or taken off over the head 93. punk (n) n.1 I. senses denoting types of person 1. a prostitute, now rare (hist. in recent use) 2. a. originally: a boy or young man kept by an older man as a (typically passive) sexual partner, a catamite (obs.); later: a man who is made use of as a sexual partner by another man, esp. by force or coercion b. U.S. slang: a young male companion of a tramp, esp. one who is kept for sexual purposes c. U.S. slang (derogatory). Now chiefly in African-American usage: a homosexual man 3. U.S. slang a. (a) a person of no account; a despicable or contemptible person; (broadly) a person, a fellow (rare) (b) a petty criminal; a hoodlum, a thug b. a coward; a weakling 4. U.S. slang a. an amateur; an apprentice b. a young person, or a person regarded as inexperienced or raw; also: a young circus animal II. senses relating to punk rock music (only in these senses widely current outside the United States) 5. a. = punk rock : rock music played in a fast, aggressive, or unpolished manner; in later use: spec. a genre of rock music originating in the late 1970s, characterized by a deliberately outrageous or confrontational attitude, energetic (and often chaotic) performance, and (frequently) simple or repetitive song structures; the subculture or style associated with this music b. a performer or fan of punk rock; a person who adopts the style or attitude associated with punk rock 94. pyjamas (BrE); pajamas (NAme) (n) 1. a garment, usually consisting of loose-fitting pants and a shirt or top, worn for sleeping or lounging 2. a pair of loose-fitting pants worn in South and Southeast Asia by men and women 95. rock (n) n.2 1: a rocking movement 2: popular music usually played on electronically amplified instruments and characterized by a persistent heavily accented beat, repetition of simple phrases, and often country, folk, and blues elements 96. roll-on (n) 1. a type of elasticated corset designed to be stepped into and rolled up on to the body (frequently in pl.) 2. a liquid, esp. a deodorant, applied by means of a rolling stopper at the mouth of the container 97. secondhand (adj) 1 314 a: received from or through an intermediary, borrowed b: derivative 2 a: acquired after being used by another: not new b: dealing in secondhand merchandise 98. sexy (adj) 1: sexually suggestive or stimulating: erotic 2: generally attractive or interesting: appealing 99. shampoo (n) 1: an act or instance of shampooing 2: a preparation used in shampooing 100. shawl (n) a usually square, rectangular, or triangular piece of cloth worn as a covering for the head, neck, or shoulders 101. shorts (n, pl) 1: the sum and substance: upshot 2 a: a short syllable b: a short sound or signal 3 shorts plural a: a by-product of wheat milling that includes the germ, fine bran, and some flour b: refuse, clippings, or

trimmings discarded in various manufacturing processes 4 a: knee-length or less than knee-length trousers —usually used in plural b shorts plural: short drawers c: a size in clothing for short men 5 a: one who operates on the short side of the market b shorts plural: short-term bonds 6 shorts plural: deficiencies 7: short circuit 8: shortstop 9 a: short subject b: a brief story or article (as in a newspaper) 102. show (n) 1: a demonstrative display 2a archaic: outward appearance b: a false semblance: pretense c: a more or less true appearance of something: sign d: an impressive display e: ostentation 3: chance 4: something exhibited especially for wonder or ridicule: spectacle 5a: a large display or exhibition arranged to arouse interest or stimulate sales b: a competitive exhibition of animals (such as dogs) to demonstrate quality in breeding 6a: a theatrical presentation b: a radio or television program c: entertainment 7: enterprise, affair 8: third place at the finish (as of a horse race) 9 often capitalized: the major leagues in baseball —used with the 103. showbiz (n) Informal show business 315 104. show business (n) the arts, occupations, and businesses (such as theater, motion pictures, and television) that comprise the entertainment industry 105. skinny (adj) 1: resembling skin: membranous 2 a: lacking sufficient flesh: very thin: emaciated b: lacking usual or desirable bulk, quantity, qualities, or significance 3 of clothes: fitting very close to the body 4: made with skim milk 106. smart casual (adj) designating or characteristic of (a style of) dress which is informal yet smart, esp. smart enough to conform to a particular dress code 107. smokey (adj) 1: emitting smoke especially in large quantities 2 a: having the characteristics of or resembling smoke b: suggestive of smoke especially in flavor or odor 3 a: filled with smoke b: made dark or black by or as if by smoke 4: having a low throaty quality 108. smoking jacket (n) a loose-fitting jacket or short robe for wear at home 109. stick (n) 1: a woody piece or part of a tree or shrub, such as a: a usually dry or dead severed shoot, twig, or slender branch b: a cut or broken branch or piece of wood gathered for fuel or construction material 2 a: a long slender piece of wood or metal, such as (1) : a club or staff used as a weapon (2) : walking stick b: an implement used for striking or propelling an object in a game c: something used to force compliance d: a baton symbolizing an office or dignity; also: a person entitled to bear such a baton 3: a piece of the materials composing something (such as a building) 4: any of various implements resembling a stick in shape, origin, or use, such as a: composing stick b: an airplane lever operating the elevators and ailerons c: the gearshift lever of an automobile 5: something prepared (as by cutting, molding, or rolling) in a relatively long and slender often cylindrical form 6 a: person, chap b : a dull, inert, stiff, or spiritless person 7 sticks plural: remote usually rural districts regarded especially as backward, dull, or unsophisticated: boondocks 8: an herbaceous stalk resembling a woody stick 9: mast; also: yard 10: a piece of furniture 11 a: a number of bombs arranged for release from a bombing plane in a series across a target b: a number of parachutists dropping together 12 slang: a marijuana cigarette 316 13 a: punishment or the threat of punishment used to force compliance or cooperation b British: criticism, abuse 110. styling (n) the way in which something is styled 111. stylish (adj) having style; specifically: conforming to current fashion 112. supermodel (n) a highly successful fashion model who has attained the status of an international celebrity 113. tattoo (n) 1: an indelible mark or figure fixed upon the body by insertion of pigment under the skin or by production of scars 2: the act of tattooing 114. teen (adj) teenage (of, being, or relating to people in their teens) 115. teenage (adj) of, being, or relating to people in their teens 116. teenager (n) one who is in his or her teens; loosely, an adolescent 117. tennis (shoes) (n) a light canvas soft-soled shoe suitable for tennis or general casual wear 118. Texas, also texas (n) 1. a state of the south-central United States 2. also texas – a structure on a river steamboat containing the pilothouse and the officers' quarters 119. topless swimsuit (n) (also topless bikini) swimsuit which has no covering for the breasts 120. trendsetter (n) one who or that which establishes trends in dress, thought, etc. 121. trendy (adj) fashionable, up to date, following the latest trend

(sometimes dismissively) 122. tweed (n) 1: a rough woolen fabric made usually in twill weaves and used especially for suits and coats 2: tweeds plural: tweed clothing; specifically: a tweed suit 123. twiggy (adj) 1. resembling a twig or twigs, as in slenderness or fragility 2. abounding in twigs 124. unisex (adj) designed for or suitable to anyone regardless of one's sex 125. wonderbra (n) (a proprietary name for) an underwired, padded bra designed to enhance the wearer's breasts and cleavage 317 Registar ekonomije i prava 1. absenteeism (n) 1: prolonged absence of an owner from his or her property 2: chronic absence (as from work or school); also: the rate of such absence 2. accident (n) 1. a. an unexpected and undesirable event, especially one resulting in damage or harm b. an unforeseen event that is not the result of intention or has no apparent cause c. an instance of involuntary urination or defecation 2. lack of intention; chance 3. Philosophy An attribute of a substance that is not essential to its nature 3. advertising (n) 1: the action of calling something to the attention of the public especially by paid announcements 2: advertisements 3: the business of preparing advertisements for publication or broadcast 4. agent (n) 1: one that acts or exerts power 2a : something that produces or is capable of producing an effect b : a chemically, physically, or biologically active principle 3: a means or instrument by which a guiding intelligence achieves a result 4: one who is authorized to act for or in the place of another: such as a : a representative, emissary, or official of a government b : one engaged in undercover activities (such as espionage): spy c : a business representative (as of an athlete or entertainer) 5: a computer application designed to automate certain tasks (such as gathering information online) 5. agribusiness (n) farming engaged in as a large-scale business operation including the production, processing, and distribution of agricultural products and the manufacture of farm machinery, equipment, and supplies 6. antidumping (n) a method of trade protection intended to stop other countries dumping goods cheaply on a domestic market; (as modifier) 7. appeasement (n) 1. a. an act of appeasing b. the condition of being appeased 2. the policy of granting concessions to potential enemies to maintain peace 8. banknote (n) 1. a promissory note given by a banker, payable at a fixed date to a specified payee (now hist. and rare) 2. a piece of paper money of a fixed denomination 9. barcode (n) 1: a code consisting of a group of printed and variously patterned bars and spaces and sometimes numerals that is designed to be scanned and read into computer memory and that contains information (such as identification) about the object it labels 2 Biology: something (such as a DNA sequence) that uniquely identifies a species of organism 318 10. barrister (n) Chiefly British a lawyer who is authorized to appear and present cases at any court in a jurisdiction 11. barter (n) 1: the act or practice of trading goods or services for other goods or services; the act or practice of carrying on trade by bartering 2: goods or services that are traded for other goods or services; the thing given in exchange in bartering 12. benchmarking (n) a process in which a company compares its products and methods with those of the most successful companies in its field, in order to try to improve its own performance 13. benefit (n) 1a : something that produces good or helpful results or effects or that promotes well-being: advantage b : useful aid: help 2a : financial help in time of sickness, old age, or unemployment b : a payment or service provided for under an annuity, pension plan, or insurance policy c : a service (such as health insurance) or right (as to take vacation time) provided by an employer in addition to wages or salary 3: an entertainment or social event to raise funds for a person or cause 4 archaic: an act of kindness: benefaction 14. billboard (n) a large sign for advertisements that is next to a road, on the side of a building, etc. 15. bitcoin (n) (a proprietary name for) a digital payment system introduced in 2009, having its own unit of account; the unit of account of this system 16. blue-chip (n) 1. a blue counter used in gambling (esp. poker), typically representing a large sum of money 2. Stock Market (originally) a company or stock having a particularly high market value; (later) a blue-chip company, stock, share, etc.

3. U.S. Sport a talented athlete, esp. one who is regarded as an excellent prospect for college sports recruitment 17. board (n) 1. a. a long flat slab of sawed lumber; a plank b. a long flat slab of another material, used as a structural member 2. a flat, rigid, often rectangular piece of material used as a surface upon which to work 3. a flat piece of rigid material designed to display information, especially: a. a blackboard b. a bulletin board c. a scoreboard d. a toteboard 4. Sports a. a flat piece of material designed or equipped to be ridden as a sport, especially a snowboard, skateboard, or surfboard b. a diving board c. a backboard 5. a flat, rigid piece of material on which a game is played, such as a checkerboard or chessboard 319 6. a. a table at which official meetings are held; a council table b. an organized body of administrators or investigators 7. a. a table, especially one set for serving food b. food or meals considered as a whole 8. boards a. Sports the wooden structure enclosing an area for skating, such as the ice on which hockey is played, or enclosing a playing area, as for indoor soccer b. a theater stage 9. Basketball a rebound 10. a. an electrical-equipment panel b. Computers a circuit board 11. Nautical a. the side of a ship b. a leeboard c. a centerboard 12. Obsolete a border or edge 18. book (v) v.tr. 1. a. to arrange for or purchase (tickets or lodgings, for example) in advance; reserve b. to arrange a reservation, as for a hotel room, for (someone) c. to hire or engage 2. a. to list or register in a book b. to list or record appointments or engagements in c. to record information about (a suspected offender) after arrest in preparation for arraignment, usually including a criminal history search, fingerprinting, and photographing d. Sports to record the flagrant fouls of (a player) for possible disciplinary action, as in soccer 3. to designate a time for; schedule 4. to be hired for or engaged in v.intr. to make a reservation 19. booking (n) 1. an engagement, as for a performance by an entertainer 2. a reservation, as for accommodations at a hotel 20. boom (n) boom 1 1. a deep resonant sound, as of an explosion 2. a time of economic prosperity 3. a sudden increase, as in popularity 21. boycott (n) withdrawal from social or commercial interaction or cooperation with a group, nation, person, etc., intended as a protest or punishment; now usually as a count noun: an instance of this; (also) a refusal to buy certain goods or participate in a particular event, as a form of protest or punishment 320 22. brainstorming (n) a group problem-solving technique that involves the spontaneous contribution of ideas from all members of the group, the mulling over of ideas by one or more individuals in an attempt to devise or find a solution to a problem 23. brand (n) 1. a. a trademark or distinctive name identifying a product, service, or organization b. a product or service so identified c. an association of positive qualities with a widely recognized name, as of a product line or celebrity 2. a mark indicating identity or ownership, burned on the hide of an animal with a hot iron 3. a. a mark burned into a person's flesh, as to identify a convicted criminal or a slave b. a mark burned into a person's flesh for ornamental or aesthetic purposes 4. an association of disgrace or notoriety with something; a stigma 5. a branding iron 6. a piece of burning or charred wood 7. Archaic a sword 24. branding (n) the promoting of a product or service by identifying it with a particular brand 25. briefing (n) an act or instance of giving precise instructions or essential information 26. broker (n) 1. someone who buys and sells things such as shares in companies or foreign money for other people: stockbroker 2. someone who arranges sales or business agreements for other people 27. brokerage (n) 1: the business or establishment of a broker 2: a broker's fee or commission 28. budget (n) 1 Chiefly dialectal: a usually leather pouch, wallet, or pack; also: its contents 2: stock, supply 3: a quantity (as of energy or water) involved in, available for, or assignable to a particular situation; also: an account of gains and losses of such a quantity 4 Finance a : a statement of the financial position of an administration (as of a nation) for a definite period of time based on estimates of expenditures during the period and proposals for financing them b : a plan for the coordination of resources and expenditures c : the amount of money that is available for, required for, or assigned to a particular purpose 29. business (n) 1a : a usually

commercial or mercantile activity engaged in as a means of livelihood: trade, line b : a commercial or sometimes an industrial enterprise; also: such enterprises c : dealings or transactions especially of an economic nature: patronage 2a : role, function b : an immediate task or objective: mission c : a particular field of endeavor 3: affair, matter 4a : personal concern 321 b : right 5a : serious activity requiring time and effort and usually the avoidance of distractions b : maximum effort 6: creation, concoction 7: movement or action (such as lighting a cigarette) by an actor intended especially to establish atmosphere, reveal character, or explain a situation — called also stage business 8a : a damaging assault b : rebuke, tongue-lashing c : double cross 9: a bowel movement —used especially of pets 10 Archaic: purposeful activity: busyness 30. businessman (n) a man who transacts business; especially: a business executive 31. case study (n) a case study is a written account that gives detailed information about a person, group, or thing and their development over a period of time 32. cash (n) 1. money in the form of bills or coins; currency 2. liquid assets including bank deposits and marketable securities 3. money paid in currency or by check 33. cash and carry (n) a system whereby the purchaser pays cash for goods and takes them away himself (usually attrib); also ellipt., a shop or supermarket operating on this system 34. cash flow (n) 1: a measure of an organization's liquidity that usually consists of net income after taxes plus noncash charges against income 2: a flow of cash; especially: one that provides solvency 35. charter (n) 1. a written document delivered by the sovereign or legislature: a. granting privileges to, or recognizing rights of, the people, or of certain classes or individuals tb. granting pardon. Hence to have one's charter = to receive pardon. Obs. c. creating or incorporating a borough, university, company, or other corporation d. People's Charter: the name given to the famous document (published 8 May 1838) embodying the principles and demands of the Chartists 2. a written evidence, instrument, or contract executed between man and man: a. gen. b. applied esp. to the documents or deeds relating to conveyance of landed property c. spec. a document embodying the contract between owners and merchants for the hire of a ship and safe delivery of the cargo; more fully charter-party; also, the contract thus made d. used attrib. of or pertaining to an aircraft hired by contract for a particular purpose, or to a flight in such an aircraft, or to a business firm using such aircraft, etc. e. ellipt. an aircraft, boat, etc., available on charter; a charter holiday or flight 3. privilege; immunity; publicly conceded right †4. as a rendering of Latin charta taken: paper; a paper, writing, letter, document, etc. Obs. rare 36. cheque (n) 1: exposure of a chess king to an attack from which he must be protected or moved to safety 2a : a sudden stoppage of a forward course or progress: arrest 322 b : a checking of an opposing player (as in ice hockey) 3: a sudden pause or break in a progression 4 Archaic: reprimand, rebuke 5: one that arrests, limits, or restrains: restraint 6a : a standard for testing and evaluation: criterion b : examination c : inspection, investigation d : the act of testing or verifying; also: the sample or unit used for testing or verifying 7: a written order directing a bank to pay money as instructed: draft 8a : a ticket or token showing ownership or identity or indicating payment made b : a counter in various games c : a slip indicating the amount due: bill 9 a : a pattern in squares that resembles a checkerboard b : a fabric woven or printed with such a design 10: a mark typically ✓ placed beside an item to show it has been noted, examined, or verified 11: crack, break 37. clearing (n) 1: the act or process of making or becoming clear 2: a tract of land cleared of wood and brush 3: the settlement of accounts or exchange of financial instruments especially between banks 38. concern (n) 1a : marked interest or regard usually arising through a personal tie or relationship b : an uneasy state of blended interest, uncertainty, and apprehension 2: something that relates or belongs to one: affair 3a : matter for consideration b : a matter that causes feelings of unease, uncertainty, or apprehension 4: an organization or establishment for business or manufacture, a type of business, corporate group 5: contrivance, gadget 39. congressman (n)

a member of Congress (in U.S.) 40. consulting (n) the activity or business of giving expert advice about a particular subject 41. cost-benefit (adj) of, relating to, or being economic analysis that assigns a numerical value to the cost- effectiveness of an operation, procedure, or program 42. custody (n) immediate charge and control (as over a ward or a suspect) exercised by a person or an authority; also: safekeeping – the act or process of preserving in safety, the state of being preserved in safety 43. deadline (n) 1. a time limit, as for payment of a debt or completion of an assignment 2. a boundary line in a prison that prisoners can cross only at the risk of being shot 44. dealer (n) 1. someone who buys and sells a particular product, especially an expensive one 2. someone who sells illegal drugs 3. someone who gives out playing cards in a game 323 45. deflation (n) 1. the release of air from something inflated 2. Physical Geogr. the removal of particles of rock, sand, etc., by the wind 3. the action or process of deflating currency; an economic situation characterized by a rise in the value of money and a fall in prices, wages, and credit, usually accompanied by a rise in unemployment 46. deflator (n) in calculating economic statistics, something that is used to remove the effect of inflation from the figures so that figures from different periods of time can be compared 47. desk (n) 1. an article of furniture for a library, study, church, school, or office, the essential feature of which is a table, board, or the like, intended to serve as a rest for a book, manuscript, writing-paper, etc., while reading or writing, for which purpose the surface usually presents a suitable slope a. as a requisite for reading or writing on, or studying at b. as a repository for writing materials, letters, etc., as well as for writing on. In modern use often a portable box or case opening so as to present a sloping surface 2. in a church or chapel: in the general sense of 1, a sloping board on which books used in the service are laid, as the book-board in a pulpit; hence formerly (and still in U.S.) applied to the seat, stall, or pulpit of the minister, or, (as still in Scotland) to that of the clerk or precentor; in England, to the stalls or choir-seats, and to the reading-desk in the now obsolescent arrangement of pulpit, reading-desk, and clerk's desk, one above another; where this has been abolished, and a special stall is provided for the reading of the prayers, the latter is sometimes called the 'prayer-desk' 3. fig. a. used typically for the functions or office of the occupant of a desk b. work at the desk in an office, etc.; clerical or office work c. a specified section of a large organization, such as a newspaper office, government department, etc., responsible for a particular subject or operation; frequently in U.S., the department in a newspaper office where copy is edited d. the reception desk or office of a hotel, office building, etc.; the person or persons on duty at the reception desk 4. transf. a meeting of those who occupy the choir desks of a cathedral 48. detection (n) 1: the act of detecting: the state or fact of being detected 2: the process of demodulating 49. dollarization (n) the adoption of the U.S. dollar as a country's official national currency 50. dumping (n) 1: the act of one that dumps; especially: the selling of goods in quantity at below market price 2: the practice of refusing emergency medical care to poor or uninsured patients or of referring them to another hospital without that hospital's consent 51. duty-free shop (n) (also duty-free) a shop at an airport, on a boat, etc., at which duty-free goods can be bought 52. e-banking (n) a service that allows people to pay money from one bank account to another, pay bills etc. 324 using the Internet 53. establishment (n) 1: something established: such as a : a settled arrangement; especially: a code of laws b : established church c : a permanent civil or military organization d : a place of business or residence with its furnishings and staff e : a public or private institution 2: an established order of society, such as: a often capitalized: a group of social, economic, and political leaders who form a ruling class (as of a nation) b often capitalized: a controlling group 3a : the act of establishing b : the state of being established 54. export (n) Comm. 1. that which is exported; an exported article; also, the amount exported 2. the action of exporting, exportation; an instance of this 55. factoring (n) financial transaction and a type of debtor finance in which a business sells its accounts

receivable (i.e., invoices) to a third party (called a factor) at a discount 56. futures (n, pl) (NAME also futures contract) a standardized forward contract, a legal agreement to buy or sell something at a predetermined price at a specified time in the future 57. grace period (n) a period of time beyond a due date during which a financial obligation may be met without penalty or cancellation 58. grant (n) †1. a. consent, permission b. promise c. admission, acknowledgement; also, what is agreed to, promised, admitted, etc. Obs. 2. the action of according (a request, a favour asked for) 3. a. an authoritative bestowal or conferment of a privilege, right, or possession; a gift or assignment of money, etc. by the act of an administrative body or of a person in control of a fund or the like b. the thing granted; a tract of land, a sum of money, etc. which is the subject of a formal grant 4. Law. (a) a conveyance by deed or other written instrument †(b) formerly in more restricted application: a conveyance of such property (viz. incorporeal hereditaments) as can pass only by deed 5. Chiefly U.S. the name given to a portion of land in the occupation of specified persons – New Hampshire Grants (now the State of Vermont) 59. greenfield (adj) 1. designating or relating to a previously undeveloped site used for commercial development or exploitation; (of land) not previously built on 2. designating a business that is developed as an entirely new venture, as opposed to one 325 developed via the purchase or expansion of an existing business 60. hedge (n) 1. a row of closely planted shrubs or low-growing trees forming a fence or boundary 2. a line of people or objects forming a barrier 3. a. a means of protection or defense, especially against financial loss b. a securities transaction that reduces the risk on an existing investment position 4. an intentionally noncommittal or ambiguous statement 5. a word or phrase, such as possibly or I think, that mitigates or weakens the certainty of a statement 61. hedging (n) 1. the action of the verb hedge; the construction or repair of hedges 2. concr. matter forming or made into a hedge 3. the securing of, or limiting the possible loss on, a debt, bet, or the like 4. shuffling, dodging 62. holding company (n) a trading company which possesses the whole of, or a controlling interest in, the share capital of one or more other companies 63. impeachment (n) 1. rare (in England) committal by the House of Commons, esp of a minister of the Crown, for trial by the House of Lords 2. (in the US) a proceeding brought against a federal government official 3. an accusation or charge 4. Obsolete discredit; reproach 64. implementation (n) an act or instance of implementing something, the process of making something active or effective 65. import (n) 1. something imported 2. the act or occupation of importing goods or materials 3. meaning; signification 4. importance; significance 66. importer (n) a person, company, or country that buys goods from other countries so they can be sold in their own country 67. inflation (n) 1. the action of inflating or distending with air or gas 2. the condition of being inflated with air or gas, or of being distended or swollen as if with air 3. the condition of being puffed up with vanity, pride, or baseless notions 4. the quality of language or style when it is swollen with big or pompous words; turgidity, bombast †5. of a plague: spread, extension; or (?) increase of virulence (obs. rare) 6. great or undue expansion or enlargement; increase beyond proper limits; esp. of prices, the issue of paper money, etc.; spec. an undue increase in the quantity of money in relation to the goods available for purchase; (in lay use) an inordinate rise in prices 7. inspiration, afflatus (rare) 68. know-how (n) knowledge of how to do some particular thing; skill, expertise, esp. in regard to a practical 326 or technical matter 69. leader (n) 1. one that leads or guides 2. one who is in charge or in command of others 3. a. one who heads a political party or organization b. one who has influence or power, especially of a political nature 4. Music a. a conductor, especially of an orchestra, band, or choral group b. the principal performer in an orchestral section or a group 5. the foremost animal, such as a horse or dog, in a harnessed team 6. a loss leader 7. Chiefly British the main editorial in a newspaper 8. leaders printing dots or dashes in a row leading the eye across a page, as in an index entry 9. a pipe for conducting liquid 10. a short

length of fishing line between the main line and the hook 11. a blank strip at the end or beginning of a film or tape used in threading or winding 12. Botany the growing apex or main shoot of a shrub or tree 13. an economic indicator 70. leasing (n) a financial arrangement in which a person, company, etc. pays to use land, a vehicle, etc. for a particular period of time 71. leverage (n) 1. the action of a lever; the arrangement by which lever-power is applied; also concr. a system of levers 2. a. the power of a lever; the mechanical advantage gained by the use of a lever b. fig. advantage for accomplishing a purpose; increased power of action 3. Comm. (chiefly U.S.) the increase in earning potential of shares in a company which results from its making only a relatively small proportion of its capitalization available as ordinary shares; the ratio of a company's capitalization to the value of its ordinary shares; also, the use of credit or borrowed capital to increase the earning potential of shares, the action of leveraging 72. limit (n) 1. the point, edge, or line beyond which something ends, may not go, or is not allowed 2. limits the boundary surrounding a specific area; bounds 3. something that restricts or restrains; a restraint 4. the greatest or least amount, number, or extent allowed or possible 5. Games the largest amount which may be bet at one time in games of chance 6. Abbr. lim Mathematics a. a number or point L that is approached by a function $f(x)$ as x approaches a if, for every positive number ϵ , there exists a number δ such that $|f(x)-L| < \epsilon$ if $|x-a| < \delta$. b. a number or point L that is approached by a sequence b_n if, for every positive number ϵ , there exists a number N such that $|b_n-L| < \epsilon$ if $n > N$. Also called limit point. 7. Informal one that is intolerable, remarkable, or extreme in some other way 73. listing (n) 1. enrolment, enlistment 2. the drawing up of a list (e.g. of rateable property), also attrib. 3. N. Amer. the placing of a property on the list of a real-estate agent; an estate agent's 327 register of properties that he has for sale; a property so listed 4. an entry in a catalogue, telephone directory, or other list 5. Comm. inclusion on an official register of securities accepted for trading and quotation on a stock exchange 6. Computing. a printed or displayed copy of a program or the contents of a file 7. pl. lists providing details of forthcoming concert, film, or theatre performances, television schedules, etc., often printed as part of a newspaper or magazine 74. lobby (n) 1: a corridor or hall connected with a larger room or series of rooms and used as a passageway or waiting room: such as a : an anteroom of a legislative chamber; especially: one of two anterooms of a British parliamentary chamber to which members go to vote during a division b : a large hall serving as a foyer (as of a hotel or theater) 2: a group of persons engaged in lobbying especially as representatives of a particular interest group 75. lobbyist (n) one who conducts activities aimed at influencing or swaying public officials and especially members of a legislative body on legislation: a person engaged in lobbying public officials 76. lynch law (n) the punishment of presumed crimes or offenses usually by death without due process of law 77. management (n) 1: the act or art of managing: the conducting or supervising of something (such as a business) 2: judicious use of means to accomplish an end 3: the collective body of those who manage or direct an enterprise 4. the technique, practice, or science of managing, controlling or dealing with 78. manager (n) 1. Gen. a person who organizes, directs, or plots something; a person who regulates or deploys resources 2. Polit. in the British Houses of Parliament and the U.S. Senate: a member of a committee appointed by one house to confer with a similar committee of the other house (esp. for purposes of arranging conferences between the two houses, or for presenting articles of impeachment) 3. a person skilled in controlling or regulating finances and expenditure, esp. of a household; a person who runs a household (well or badly) 4. a. a person who manages (a department of) a business, organization, institution, etc.; a person with an executive or supervisory function within an organization, etc.; in spec. senses: a person who runs a theatre, cinema, club, etc.; a person in charge of a factory, bank, or other business or industrial establishment; a person in charge of the financing and production of a publication, as opposed to editorial matters; a person

responsible for the general working of a public institution; a person in charge of an event, operation, or campaign b. in the fields of sport or entertainment: a person who manages or organizes the activities of a person or group of people 5. Law. a person appointed, usually by a court of chancery, to control, carry on, and account for a business which has fallen into the hands of the court 79. market (n) 1. a. a public gathering held for buying and selling goods or services b. an open space or a building where goods or services are offered for sale by multiple 328 sellers c. a store or shop that sells agricultural produce 2. a. a system of exchange in which prices are determined by the interaction of multiple, competing buyers and sellers b. a similar system in which information or ideas are evaluated by multiple competing interests 3. a. the buyers and sellers for a particular good or service or within a particular region b. the business transacted between such sellers and buyers c. the price of a particular good or service as determined by supply and demand d. the demand for a particular commodity 4. a standing commitment to buy and sell a given security at stated prices 5. a subdivision of a population considered as consumers 6. the market price 80. marketing (n) 1. the act or process of buying and selling in a market 2. the strategic functions involved in identifying and appealing to particular groups of consumers, often including activities such as advertising, branding, pricing, and sales 81. merchandiser (n) 1. a person or company that sells goods in a store 2. American English a person or company that arranges the way goods are placed in a store 82. merchandising (n) 1: the activity of trying to sell goods or services by advertising them or displaying them attractively 2: the activity of selling products that are related to something (such as a television show, movie, or sports team) in order to make more money 83. mobbing (n) 1. a. the action of a mob or group of people in attacking, harassing, or crowding round a person (now esp. in adulation or acclamation); an instance of this; also: the action or an act of congregating in a mob or crowd tb. the action of associating with or joining the crowd for some activity, esp. to watch a theatrical production from the gallery, chiefly attrib. Obs. c. Sc. Law the common-law offence of committing violent, riotous, or intimidatory action, in association with others, and with a particular end in mind d. Animal Behaviour the action of mob – of a bird or other animal: to approach noisily and aggressively so as to drive off (a predator or other source of threat), esp. as part of a group.; an instance of this †2. Fox-hunting of hunters and hounds: the action of surrounding a fox. Obs. †3. A scolding. Obs. rare. 84. mobile banking (n) the act of doing financial transactions on a mobile device (cell phone, tablet, etc.) 85. office (n) 1. a. a place in which business, clerical, or professional activities are conducted b. the administrative personnel, executives, or staff working in such a place 2. a. a subdivision of a governmental department: the US Patent Office b. a major executive division of a government: the British Home Office 3. a. a position of authority, duty, or trust given to a person, as in a government or corporation 329 b. public position 4. a. a duty or function assigned to or assumed by someone b. often offices – a service or beneficial act done for another 5. Ecclesiastical a ceremony, rite, or service, usually prescribed by liturgy, especially: a. the canonical hours b. a prayer service in the Anglican Church, such as Morning or Evening Prayer c. a ceremony, rite, or service for a special purpose, especially the Office of the Dead 6. offices Chiefly British the parts of a house, such as the laundry and kitchen, in which servants carry out household work 86. offshore (adj) 1. moving or directed away from the shore; (spec. of a wind) blowing towards the sea from the land 2. a. situated, existing, or occurring at a distance from the shore, or away from the mainland b. designating an island situated close to a mainland, or to a larger island c. of or relating to the business of extracting oil or gas from the seabed; designating equipment, procedures, etc., used in this 3. a. of, from, or relating to another country; foreign, international; not domestic or native b. of, relating to, or designating goods purchased by or from countries other than the U. S. with American dollars supplied as aid, esp. under the Marshall Plan; also: designating the

dollars used in this way, now hist. c. of a company, institution, service, etc.: registered, located, or operating in a foreign country, usually in order to provide or take advantage of tax benefits, hence: designating a particular foreign location in which such arrangements apply, esp. in offshore tax haven 87. outsourcing (n) the action or practice of obtaining goods or services by contract from outside sources 88. pamphlet (n) 1. ta. a short handwritten work or document of several pages fastened together; a handwritten poem, tract, or treatise. Obs. b. a short printed work of several pages fastened together without a hard cover; a booklet; a leaflet 2. Spec. a work of a polemical or political nature issued in this form 89. partner (n) 1. one that is united or associated with another or others in an activity or a sphere of common interest, especially: a. a member of a business partnership b. a spouse c. a domestic partner d. a lover e. either of two persons dancing together f. one of a pair or team in a sport or game, such as tennis or bridge 2. (often partners) Nautical A wooden framework used to strengthen a ship's deck at the point where a mast or other structure passes through it 90. performance (n) 1 330 a : the execution of an action b : something accomplished: deed, feat 2: the fulfillment of a claim, promise, or request: implementation 3a : the action of representing a character in a play b : a public presentation or exhibition 4a : the ability to perform: efficiency b : the manner in which a mechanism performs 5: the manner of reacting to stimuli: behavior 6: the linguistic behavior of an individual: parole; also: the ability to speak a certain language 91. pool (n) 1. a. a game of chance, resembling a lottery, in which the contestants put staked money into a common fund that is later paid to the winner b. a fund containing all the money bet in a game of chance or on the outcome of an event 2. a supply, as of vehicles or workers, available for use by a group 3. a group of journalists who cover an event and then by agreement share their reports with participating news media 4. a. a mutual fund established by a group of stockholders for speculating in or manipulating prices of securities b. the persons or parties participating in such a fund 5. a grouping of assets, such as mortgages, that serves as a basis for the issuing of securities 6. an agreement between competing business concerns to establish controls over production, market, and prices for common profit 7. any of several games played on a six-pocket billiards table usually with 15 object balls and a cue ball, also called pocket billiards 92. portfolio (n) 1: a hinged cover or flexible case for carrying loose papers, pictures, or pamphlets 2 [from the use of such a case to carry documents of state]: the office and functions of a minister of state or member of a cabinet 3: the securities held by an investor: the commercial paper held by a financial house (such as a bank) 4: a set of pictures (such as drawings or photographs) usually bound in book form or loose in a folder 5: a selection of a student's work (such as papers and tests) compiled over a period of time and used for assessing performance or progress 93. rating (n) 1: a classification according to grade, specifically: a military or naval specialist classification 2 chiefly British: a naval enlisted man 3a : relative estimate or evaluation: standing b : an estimate of an individual's or business's credit and responsibility c : an estimate of the percentage of the public listening to or viewing a particular radio or television program 4: a stated operating limit of a machine expressible in power units (such as kilowatts of a direct-current generator) or in characteristics (such as voltage) 94. rebranding (n) 1. Chiefly U.S. esp. with regard to cattle: the action of branding with a hot iron for a second 331 or subsequent time 2. Marketing the application of a new brand identity to an existing product or service, also in extended use 95. record (n) 1. a. an account, as of information or facts, set down especially in writing as a means of preserving knowledge b. something on which such an account is based c. something that records 2. information or data on a particular subject collected and preserved 3. the known history of performance, activities, or achievement 4. an unsurpassed measurement 5. Computers a collection of related, often adjacent items of data, treated as a unit 6. Law a transcript or a collection of statements and related information reporting

the proceedings of a legislative body, a court, or an executive 7. a. a disk designed to be played on a phonograph b. a musical recording that is issued on a medium of some kind 96. rent-seeking (n) the fact or process of seeking to gain larger profits by manipulating public policy or economic conditions, esp. by means of securing beneficial subsidies or tariffs, making a product artificially scarce, etc. 97. revolving credit (n) credit repeatedly available up to a specified amount as periodic repayments are made 98. rollover (n) 1. a. an act or instance of turning over; a turning upside down; spec. an overturning of a vehicle in an accident b. any of various gymnastic or acrobatic movements which involve turning the body over in some way 2. a. the fact or process of transferring something to a new system, period, etc.; transition, extension; also: an instance of this, frequently attrib. b. Econ. and Finance the extension of a maturing debt or other financial relationship; an issue of new stock to replace maturing stock c. Econ. and Finance the transfer of an investment; spec. the reinvestment of money realized on the maturing of stocks, securities, etc.; also: an instance of this d. In a lottery: the carrying over of prize money (typically a jackpot which has not been won) from one draw to the next; an accumulated jackpot formed in this way; a lottery draw with such a jackpot. Hence also: a cumulative prize fund in a quiz show, etc. 3. Computing a. a facility which enables a keyboard to register keystrokes correctly despite a key from a previous keystroke remaining depressed, allowing rapid typing, and the use of modifying keys (such as 'shift', 'control', etc.). b. a button or other element of a web page or graphical interface which visually changes when the pointer is moved on to it, typically to indicate that the element can be clicked on to activate a function (e.g. a hyperlink), frequently attrib. 99. round (n) 1. 332 a. something, such as a circle, disk, globe, or ring, that is round b. a circle formed of various things c. movement around a circle or about an axis 2. a rung or crossbar, as one on a ladder or chair 3. a cut of beef from the part of the thigh between the rump and the shank 4. an assembly of people; a group 5. a round dance 6. a. a complete course, succession, or series b. often rounds a course of customary or prescribed actions, duties, or places 7. a complete range or extent 8. one drink for each person in a gathering or group 9. a single outburst, as of applause or cheering 10. a. a single shot or volley b. ammunition for a single shot or volley 11. a specified number of arrows shot from a specified distance to a target in archery 12. Sports & Games a unit of play that occupies a specified time, constitutes a certain number of plays, or allows each player a turn, especially the 18-hole sequence played in golf or one of the periods in a boxing match 13. Music a composition for two or more voices in which each voice enters at a different time with the same melody 100. safe (n) 1. a metal container usually having a lock, used for storing valuables 2. a repository for protecting stored items, especially a cooled compartment for perishable foods 101. securitization (n) the action or process of securitizing assets, converting an illiquid asset, or group of assets into a security 102. shopping (n) 1. the activity of going to shops/stores and buying things 2. the things that you have bought from shops/stores 103. shopping mall (n) a purpose-built complex of shops, restaurants, etc., for the use of pedestrians 104. sit-in (n) 1. a sit-in strike or demonstration 2. a participant in a sit-in strike or demonstration 105. slogan (n) distinctive note, phrase, cry, etc. of any person or body of persons; now esp. a motto associated with a political party or movement or other group, or a short and striking or memorable phrase used in advertising 106. spillover (n) 1. The act or an instance of spilling over 2. An amount or quantity spilled over 3. A side effect arising from or as if from an unpredicted source 107. spin (n) 1. a swift rotating motion; instance of spinning 2. Physics a. the intrinsic angular momentum of an elementary particle or atomic nucleus, as distinguished from any angular momentum resulting from its motion b. a quantum number determining values of this angular momentum in units of the Dirac constant, having integral or half-integral values, symbol: S or s 3. Aeronautics a condition of loss of control of an aircraft or an intentional flight manoeuvre in which the aircraft performs a

continuous spiral descent because the angle of maximum lift is less than the angle of incidence 4. a spinning motion imparted to a ball, etc. 5. Ice Skating any of various movements involving spinning rapidly on the spot 6. Automotive Engineering informal a short or fast drive, ride, etc, esp in a car, for pleasure 7. flat spin Informal chiefly British a state of agitation or confusion 8. Informal Austral and NZ a period of time or an experience; chance or luck; fortune 9. Commerce informal a sudden downward trend in prices, values, etc. 10. Informal the practice of presenting news or information in a way that creates a favourable impression 11. on the spin Informal one after another 108. standard (n) 1: a conspicuous object (such as a banner) formerly carried at the top of a pole and used to mark a rallying point especially in battle or to serve as an emblem 2a : a long narrow tapering flag that is personal to an individual or corporation and bears heraldic devices b : the personal flag of the head of a state or of a member of a royal family c : an organization flag carried by a mounted or motorized military unit d : banner 3: something established by authority, custom, or general consent as a model or example: criterion 4: something set up and established by authority as a rule for the measure of quantity, weight, extent, value, or quality 5a : the fineness and legally fixed weight of the metal used in coins b : the basis of value in a monetary system 6: a structure built for or serving as a base or support 7a : a shrub or herb grown with an erect main stem so that it forms or resembles a tree b : a fruit tree grafted on a stock that does not induce dwarfing 8a : the large odd upper petal of a papilionaceous flower (as of the pea) b : one of the three inner usually erect and incurved petals of an iris 9: a musical composition (such as a song) that has become a part of the standard repertoire 10: a vehicle with a manual transmission: manual 109. standardization (n) the action of standardizing - bringing to a standard or uniform size, strength, form of construction, proportion of ingredients, or the like 110. start-up (n) 1: the act or an instance of setting in operation or motion 2: a fledgling business enterprise 111. strike (n) 1: a tool for smoothing a surface (as of a mold) 2: an act or instance of striking 3a: a work stoppage by a body of workers to enforce compliance with demands made on an employer b: a temporary stoppage of activities in protest against an act or condition 4: the direction of the line of intersection of a horizontal plane with an uptilted geological stratum 334 5a: a pull on a fishing rod to strike a fish b: a pull on a line by a fish in striking 6: a stroke of good luck; especially: a discovery of a valuable mineral deposit 7a: a pitched ball that is in the strike zone or is swung at and is not hit fair b: a perfectly thrown ball or pass 8: disadvantage, handicap 9: an act or instance of knocking down all the bowling pins with the first bowl 10: establishment of roots and plant growth 11: cutaneous myiasis (as of sheep) 12a: a military attack; especially: an air attack on a single objective b: a group of airplanes taking part in such an attack 112. summit (n) 1. the highest point of a mountain: the top of a mountain 2. the highest level 3. a meeting or series of meetings between the leaders of two or more governments 113. supermarket (n) 1. a large store, typically one of a chain, selling a wide range of food and groceries, as well as household goods and other products 2. fig. something likened to a supermarket, esp. in offering much to choose from, any business or company offering an unusually wide range of goods or service, a financial supermarket 114. surplus (n) 1. an amount of something that is more than what is needed or used: excess 2. the amount of money that a country or company has left after it has paid for all the things it needs 115. swap (n) (also swop) 1. an exchange, trade, or barter 2. Finance a negotiated contract as between two corporations for a mutually beneficial exchange of currencies, loans, etc. 116. tender (n) an act of tendering 1. Law. a. a formal offer duly made by one party to another b. spec. an offer of money, or the like, in discharge of a debt or liability, esp. an offer which thus fulfills the terms of the law and of the liability 2. gen. an offer of anything for acceptance 3. Comm. a. an offer made in writing by one party to another (usually to a public body) to execute, at an exclusive price or uniform rate, an order for the

supply or purchase of goods, or for the execution of work, the details of which have been submitted, often through the public press, by the second party b. tender offer 4. (esp. legal tender, lawful tender, or common tender) money or other things that may be legally tendered or offered in payment; currency prescribed by law as that in which payment may be made 335 117.

trade (n) I. a path, course, way of life, and related senses †1. a. the track or trail left by a person or animal; footprints, obs. b. the outer surface or tread of the rim of a wheel, obs. †2. a. a path, way, or course taken by a person, ship, etc. Obs. b. fig. and in figurative contexts, obs. 3. †a. a way, course, or manner of living (sometimes more fully trade of life); a course of action; a mode of proceeding, a method. Obs. b. a regular or habitual course of action; a custom or habit, esp. in to make a trade of (something), now rare (regional in later use) †c. a way or method of attaining an end; a contrivance, an expedient, obs. rare. †4. practical application or use, obs. †5. movement or travel between places; coming and going, obs. II. an occupation or profession, and related senses 6. a. in early use: any regular occupation, profession, or business, esp. when undertaken as a means of making one's living or earning money; in later use usually: an occupation involving manual labour or the buying and selling of goods, e.g. that of a craftsman or shopkeeper, as distinct from a learned profession; spec. a skilled manual occupation, esp. one requiring an apprenticeship or other training, as that of a builder, plumber, electrician, etc. b. in extended use: any activity undertaken as a means of making one's living; also with the and modifying word or phrase c. Slang. With the. In various spec. senses. (a) prostitution (b) Naut. (esp. among submariners). The Submarine Service of the Royal Navy or Australian Navy, now chiefly hist. (c) the profession of gathering intelligence for government purposes; the secret service d. with the: the people engaged in a particular industry or business, considered collectively; spec. (chiefly Brit.) (a) those engaged in the business of producing and supplying alcoholic drinks (b) publishers and booksellers 7. Sc. a corporation of craftsmen belonging to a particular profession in a burgh, which formerly elected one or more members of the town council 8. Colloq. (orig. and chiefly U.S.) (chiefly in pl. with the) a newspaper, periodical, etc., dealing with the entertainment industry. III. commercial activity, and extended senses 9. a. the buying and selling of goods and commodities, esp. that conducted between nations on a large scale; commerce, traffic, business, originally carried out by means of travel or passage between trading parties; an instance or example of this †b. a voyage or expedition undertaken for trading purposes, obs. c. with the and modifying word or phrase: the area of commercial activity associated with the specified product, commodity, etc. 10. fig. and in extended use. †a. Communication, converse, dealings. Obs. b. fuss, commotion, disturbance; trouble, difficulty, now rare 336 †11. a location where trading takes place; a centre of commerce; spec. an establishment for traders carrying on business in a foreign country; a trading station, obs. 12. a. an act of trading; a transaction, a bargain, a deal; spec. (in later use) an exchange of goods or commodities, as opposed to a transaction involving money b. N. Amer. Sport (orig. Baseball) an exchange of players between two sports clubs or teams; a transfer. 13. with the: a fleet of merchant ships protected by a convoy, now hist. 14. Colloq. (orig. and chiefly Brit.) people who are engaged in a mercantile or commercial occupation (as opposed to practising a learned profession, having a private income, etc.), viewed collectively or as a class; a person belonging to this group. IV. things or people regarded as the object of trade †15. commodities for use in bartering, esp. with indigenous peoples; (also) indigenous produce for barter 16. a. materials, items; things, stuff; later also (depreciative): rubbish, trash, now rare †b. Eng. regional (south-west.) and U.S. regional (north-east.) medicine, obs. 17. Slang (orig. U.S., esp. among homosexual men) a man, esp. one who does not identify as homosexual and who is not penetrated sexually, who is sought, and sometimes paid, as a casual sexual partner by another man; sexual intercourse with such a man; such men collectively. 18. Services' slang (orig. R.A.F. slang) enemy aircraft, esp.

in the context of aerial combat V. other senses 19. short for trade wind (often in pl.) 118. trademark (n) 1: a device (such as a word) pointing distinctly to the origin or ownership of merchandise to which it is applied and legally reserved to the exclusive use of the owner as maker or seller 2: a distinguishing characteristic or feature firmly associated with a person or thing 119. trafficking (n) the act of conducting trade or business, especially of an illicit kind 120. training (n) 1: a process by which someone is taught the skills that are needed for an art, profession, or job 2: the process by which an athlete prepares for competition by exercising, practicing, etc. 121. transcript (n) 1a : a written, printed, or typed copy; especially: a usually typed copy of dictated or recorded material b : an official or legal and often published copy; especially: an official copy of a student's educational record 2: a representation (as of experience) in an art form 3: a sequence of RNA produced by transcription from a DNA template 122. trend (n) 1. a general tendency or course of events 2. current style; vogue 3. the general direction of something 123. trust (n) 1. a. firm belief in the integrity, ability, or character of a person or thing; confidence or reliance b. the condition and resulting obligation of having confidence placed in one 337 c. one in which confidence is placed 2. a. custody; care b. something committed into the care of another; a charge 3. a. reliance on something in the future; hope b. reliance on the intention and ability of a purchaser to pay in the future; credit 4. Law a. a legal relationship in which one party holds a title to property while another party has the entitlement to the beneficial use of that property b. the confidence reposed in a trustee when giving the trustee legal title to property to administer for another, together with the trustee's obligation regarding that property and the beneficiary c. the property so held 5. an institution or organization directed by trustees 6. a combination of firms or corporations for the purpose of reducing competition and controlling prices throughout a business or industry 124. voucher (n) 1. a piece of substantiating evidence; a proof 2. a written record of expenditure, disbursement, or completed transaction 3. a written authorization or certificate, especially one exchangeable for cash or representing a credit against future expenditures 125. workshop (n) 1. a room, area, or small establishment where manual or light industrial work is done 2. an educational seminar or series of meetings emphasizing interaction and exchange of information among a usually small number of participants 338 Registrar informatike 1. account (n) 1. a narrative or record of events 2. a. a reason given for a particular action or event b. a report relating to one's conduct c. a basis or ground 3. a. a formal banking, brokerage, or business relationship established to provide for regular services, dealings, and other financial transactions b. a precise list or enumeration of financial transactions c. a sum of money deposited for checking, savings, or brokerage use d. a customer having a business or credit relationship with a firm 4. a private access to a computer system or online service, usually requiring a password to enter 5. worth, standing, or importance 6. profit or advantage 2. application (n) 1. a. the action of bringing something to bear upon another with practical results; the action of causing something to affect another; an instance of this b. Theol. the action of bringing the benefits of redemption to bear on the heart of the believer; an instance of this; now rare (chiefly hist.) 2. a. the administration or employment of a therapeutic treatment or a medicinal substance; spec. the spreading of a medicated ointment or lotion on the skin; an instance of this; a medication applied in this way b. the laying or spreading of a (soft or liquid) substance on to a surface; an instance of this 3. a. the action of putting something to a use or purpose; specific use, employment; an instance of this b. the employment of a word to express an idea or refer to a thing; the use of a word in a particular sense c. Linguistics the whole range of senses or contexts in which a particular lexical item is used, esp. with regard to its semantic correspondence with an item in another language d. Computing a piece of software designed to perform a specific function other than one relating to the operation of the computer itself; an application program; (in early use also) a function

performed by such a piece of software

4. a. the bringing of a general or figurative statement, a theory, principle, etc., to bear on a particular case, or on matters of practice in general; an instance of this; also: the practical lesson or moral of a fable, parable, etc. b. the quality or capacity of being brought to bear on particular cases; relevance, valid reference

5. a. the action or habit of applying oneself closely (to a task, etc.); assiduous effort, attention, diligence tb. an object of assiduous attention. Obs. 6. Astrol. the action of a celestial object in appearing to approach another (as viewed from the earth) 339

7. a. the action of putting a thing up against or in close proximity with another thing; the action of bringing something into material or effective contact with something else b. Geom. the (notional) placement or construction of a figure so as to make contact with another, typically in a particular manner; now rare †8. self-adaptation; compliance, deference; obsequiousness. Obs. 9. a. the action of making a request, petition, or appeal to a person or body or people; a request, petition, or appeal so made b. a request to be considered for a job, licence, permit, etc., submitted to an authority or institution as part of a formal selection or appraisal process. c. an application letter or form

10. concr. a. a decorative motif or piece of material sewn on to a fabric; now rare tb. = application lace n; also: an example or piece of application lace. Obs.

3. attachment (n) 1: a seizure by legal process; also: the writ or precept commanding such seizure 2a : the state of being personally attached: fidelity b : affectionate regard 3: a device attached to a machine or implement 4: the physical connection by which one thing is attached to another 5: the process of physically attaching 6: a separate document or file that is included and sent with an electronic message (such as an e-mail or text message)

4. backup (n) 1a : one that serves as a substitute or support b : musical accompaniment c : additional personnel who provide assistance 2: an accumulation caused by a stoppage in the flow 3: a copy of computer data (such as a file or the contents of a hard drive); also: the act or an instance of making a backup 5. banner (n) 1a : a piece of cloth attached by one edge to a staff and used by a leader (such as a monarch or feudal lord) as a standard b : flag, a usually rectangular piece of fabric of distinctive design that is used as a symbol (as of a nation), as a signaling device, or as a decoration c : an ensign displaying a distinctive or symbolic device or legend; especially: one presented as an award of honor or distinction 2: a headline in large type running across a newspaper page 3: a strip of cloth on which a sign is painted 4: a name, slogan, or goal associated with a particular group or ideology —often used with under 5 or banner ad or banner advertisement: an advertisement graphic that runs usually across the top of a World Wide Web page 6. blog (n) a website that displays postings by one or more individuals in chronological order and usually has links to comments on specific postings 7. blogger (n) a person who keeps and updates a blog 340

8. blogging (n) the activity of writing or maintaining a blog 9. bookmark (n) 1. a strip of material, as of ribbon or leather, or a metal clamp, that is placed between the pages of a book to mark the reader's place 2. a record of a selected webpage or URL kept by a program such as a web browser or help utility (bookmarks allow the user to find and return to a selected site by clicking an easily recognizable link) 10. broadband (n) high-speed access to the Internet, typically achieved through the transmission of data via a single cable or data link over multiple channels simultaneously; (with the) the Internet accessed in this way 11. browser (n) †1. a person who cuts the leaves and twigs of trees to use as food for animals in winter, obs. 2. an animal which feeds on the young shoots, leaves, and twigs of shrubs and trees; a browsing animal 3. a person who browses books, esp. in a bookshop or library; (more generally) a person who surveys something, esp. goods for sale, in a casual or leisurely manner 4. Computing a program used to locate, access, and display documents or files stored on a computer system, network, etc.; esp. (in later use) = web browser n. 12. bug (n) 1. a. an insect having mouthparts used for piercing and sucking, such as an aphid, a bedbug, or a stinkbug b. an insect of any kind, such as a cockroach or a ladybug c.

a small invertebrate with many legs, such as a spider or a centipede 2. a. a disease-producing microorganism or agent b. the illness or disease so produced 3. a. a defect or difficulty, as in a system or design b. Computers a defect in the code or routine of a program 4. an enthusiasm or obsession 5. an enthusiast or devotee; a buff 6. an electronic listening device, such as a hidden microphone or wiretap, used in surveillance 13. cartridge (n) 1. a. a cylindrical, usually metal casing containing the primer and charge of ammunition for use in a firearm b. such a casing fitted with a bullet c. a similar piece of ammunition, such as a shotgun shell 2. a case filled with high explosives, used in blasting 3. a small modular unit designed to be inserted into a larger piece of equipment 4. a removable case containing the stylus and electric conversion circuitry in a phonograph pickup 5. a. a case containing magnetic tape in a reel; a cassette b. a case containing a ribbon in a spool, for use in printers and electric typewriters 6. a lightproof case with photographic film that can be loaded directly into a camera 341 14. chat (n) 1. an informal, light conversation 2. Computers a synchronous exchange of remarks over a computer network 3. any of various birds in the families Muscicapidae or Parulidae that have a chattering call, especially the yellow-breasted chat 15. chip (n) 1. a small broken or cut off piece, as of wood, stone, or glass 2. a crack or flaw caused by the removal of a small piece 3. a. a small disk or counter used in poker and other games to represent money b. chips – slang money 4. microchip 5. a. a thin, usually fried slice of food, especially a potato chip b. a very small piece of food or candy c. chips – Chiefly British French fries 6. wood, palm leaves, straw, or similar material cut and dried for weaving 7. a fragment of dried animal dung used as fuel 8. something worthless 9. Sports a chip shot 16. chipset (n) a group of integrated circuits that together perform a set of related functions (such as processing data) 17. computer (n) 1. a person who makes calculations or computations; a calculator, a reckoner; spec. a person employed to make calculations in an observatory, in surveying, etc.; now chiefly hist. 2. a device or machine for performing or facilitating calculation 3. an electronic device (or system of devices) which is used to store, manipulate, and communicate information, perform complex calculations, or control or regulate other devices or machines, and is capable of receiving information (data) and of processing it in accordance with variable procedural instructions (programs or software); esp. a small, self-contained one for individual use in the home or workplace, used esp. for handling text, images, music, and video, accessing and using the Internet, communicating with other people (e.g. by means of email), and playing games 18. computerisation, computerization (n) the action or process of computerizing an organization, activity, etc.; the conversion of information, text, etc., into a form which can be stored or processed by computer 19. computerise, computerize (v) trans. to prepare or adapt (a system, activity, function, etc.) to operate or be operated by computer; to equip with a computer or computers; also: to convert (information, text, etc.) into a form which can be stored or processed by computer 20. computing (n) 1. the activity of using computers and writing programs for them 2. the study of computers and their implications 21. control panel (n) a board or panel incorporating controls for the operation of a machine or appliance 22. cookie (n) 1: a small flat or slightly raised cake 342 2a : an attractive woman b : person, guy 3 cookie: a small file or part of a file stored on a World Wide Web user's computer, created and subsequently read by a website server, and containing personal information (such as a user identification code, customized preferences, or a record of pages visited) 23. cursor (n) a movable indicator on a display, marking a position where typed characters will appear or where an option can be selected 24. cyber (adj) of, relating to, or involving computers or computer networks (such as the Internet) 25. cyberspace (n) the online world of computer networks and especially the Internet 26. dashboard (n) 1. a panel under the windshield of a vehicle, containing indicator dials, compartments, and sometimes control instruments 2. a panel at the front of a horse-drawn vehicle that projects up to protect the riders from

mud, water, or snow kicked up by the horse or horses 3. a user interface on a computer display that presents constantly updated information, such as processing speed, in a format that resembles the dashboard of a vehicle 27. default (n) 1: failure to do something required by duty or law: neglect 2 archaic: fault 3 economics: a failure to pay financial debts 4 a law: failure to appear at the required time in a legal proceeding b: failure to compete in or to finish an appointed contest 5a: a selection made usually automatically or without active consideration due to lack of a viable alternative b computers: a selection automatically used by a program in the absence of a choice made by the user 28. desktop (n) 1. the top or working surface of a desk 2. a desk-top computer, colloq. 3. Computing the working area of a computer screen regarded as a representation of a notional desktop and containing icons representing items such as files and a waste bin, used analogously to the items they symbolize 29. dial-up (adj) Computing and Telecomm. of or relating to a connection to the internet or other network that is obtained by dialing a telephone number 30. digital (adj) 1: of or relating to the fingers or toes 2: done with a finger 3: of, relating to, or using calculation by numerical methods or by discrete units 4: composed of data in the form of especially binary digits 5: providing a readout in numerical digits 6: relating to an audio recording method in which sound waves are represented digitally (as on magnetic tape) so that in the recording wow and flutter are eliminated and background noise is reduced 7: electronic; also: characterized by electronic and especially computerized technology 31. digitalize (v) 343 v. 2 to convert (analogue data, esp. in later use images, video, and text) to digital form, typically for storage or processing by a computer; to represent in digital form = digitize 32. diskette (n) floppy disc (a small, flexible plastic disk with a magnetic coating used as an inexpensive light-weight storage device of moderate capacity (typically a megabyte or less); this together with its protective envelope) 33. display (n) 1. a. the act of displaying b. ostentatious exhibition c. a public exhibition d. objects or merchandise set out for viewing by the public 2. a demonstration or manifestation 3. a. Zoology a specialized pattern of behavior used to communicate visually, such as the presentation of colors or plumage by male birds as part of courtship or intimidation b. an instance of such behavior 4. an advertisement or headline designed to catch the eye 5. an electronic device, such as a computer monitor or cellphone screen, that presents information in a visual form 6. Biochemistry an in vitro method by which genetically engineered proteins are placed on the surface of a biological entity (such as a bacteriophage, yeast, or ribosome) so that the properties of these proteins and those they bind to can be analyzed and manipulated for research purposes 34. drive (n) 1: an act of driving: a : a trip in a carriage or automobile b : an instance of collecting and moving animals (such as game or cattle) together in a desired direction; also: the animals gathered and driven c : a driving of cattle or sheep overland d : a hunt or shoot in which the game is driven within the hunter's range e : the guiding of logs downstream to a mill; also: the floating logs amassed in a drive f (1) : the act or an instance of propelling an object of play (such as a golf ball) swiftly or forcefully (2) : the flight of a ball 2a : a private road: driveway b : a public road for driving (as in a park) 3: the state of being hurried and under pressure 4a : a strong systematic group effort b : a sustained offensive effort 5a Mechanical engineering: the means for giving motion to a machine or machine part b : the means by which the propulsive power of an automobile is applied to the road c : the means by which the propulsion of an automotive vehicle is controlled and directed 6a : an offensive, aggressive, or expansionist move; especially a strong military attack against enemy-held terrain b Basketball: a quick and aggressive move toward the basket 7a Biology : an urgent, basic, or instinctual need, a motivating physiological condition of an organism b : an impelling culturally acquired concern, interest, or longing 344 c : dynamic quality 8 Computers: a device for reading or writing on magnetic, optical, or electronic media (such as tapes, disks, or flash memory) 35. driver (n) 1. one that drives, as the

operator of a motor vehicle 2. a tool, such as a screwdriver or hammer, that is used for imparting forceful pressure on another object 3. a machine part that transmits motion or power to another part 4. a piece of software that enables a computer to communicate with a specific hardware device; also called device driver 5. a golf club with a wide head and a long shaft, used for making long shots from the tee 6. Nautical a jib-headed spanker 36. download (v) trans. to copy (data) from one computer system to another (now usually from a web server, via the Internet); also: to copy (data) from a computer system to a disk or other storage device (or vice versa) 37. e-mail (electronic mail) 1. a system for sending and receiving messages electronically over a computer network 2. a message or messages sent or received by such a system 38. engine (n) 1 obsolete a : ingenuity b : evil contrivance: wile 2a : something used to effect a purpose: agent, instrument b : something that produces a particular and usually desirable result 3a : a mechanical tool: such as (1) : an instrument or machine of war (2) obsolete : a torture implement b : machinery c : any of various mechanical appliances —often used in combination 4: a machine for converting any of various forms of energy into mechanical force and motion; also : a mechanism or object that serves as an energy source 5: a railroad locomotive 6: computer software that performs a fundamental function especially of a larger program 39. file (n) 1. a container, such as a cabinet or folder, for keeping papers in order 2. a collection of papers or published materials kept or arranged in convenient order 3. Computers a collection of data or program records stored as a unit with a single name 4. a. a line of persons, animals, or things positioned one behind the other b. a line of troops or military vehicles so positioned 5. Games any of the rows of squares that run forward and backward between players on a playing board in chess or checkers 6. Archaic a list or roll 40. floppy, n. ellipt. Computing a floppy disk – a small, flexible plastic disk with a magnetic coating used as an inexpensive light-weight storage device of moderate capacity (typically a megabyte or less); this together with its protective envelope 41. folder (n) 345 1. one that folds or is folded, such as a booklet or pamphlet made of one or more folded sheets of paper 2. a flexible cover folded in the center and used as a holder for loose paper 3. Computers an organizational unit for files that reside on a hard disk or other storage device 42. font (n) n.2 an assortment or set of type or characters all of one style and sometimes one size 43. freeware (n) software which is available free of charge (sometimes with the suggestion that users should make a donation to the provider) 44. gadget (n) an often small mechanical or electronic device with a practical use but often thought of as a novelty 45. google (v) to use the Google search engine to obtain information about (someone or something) on the World Wide Web 46. hack (v) transitive verb 1a : to cut or sever with repeated irregular or unskillful blows b : to cut or shape by or as if by crude or ruthless strokes c : annoy, vex—often used with off 2: to clear or make by or as if by cutting away vegetation 3a informal : to manage successfully b informal : tolerate 4: to gain illegal access to (a computer network, system, etc.) intransitive verb 1a : to make chopping strokes or blows; also : to make cuts as if by chopping b : to play inexpert golf 2: to cough in a short dry manner 3: loaf—usually used with around 4a : to write computer programs for enjoyment b : to gain access to a computer illegally 47. hackathon (n) 1. frequently in form hack-a-thon – an event characterized by hacking 2. a collaborative computer-programming event, typically lasting several days and involving computer programmers, software developers, hackers, etc.; a hackfest 48. hacker (n) 1. a. one who is proficient at using or programming a computer; a computer buff b. one who uses programming skills to gain illegal access to a computer network or file 2. one who demonstrates poor or mediocre ability, especially in a sport 49. hard-disk (n) (also hard drive) a non-volatile storage medium in the form of a rigid disk with a magnetizable surface, typically having a large storage capacity; also = hard disk drive (a high-capacity, self-contained storage device containing a read-write mechanism together with one or more hard disks inside a sealed unit) 346 50.

hardware (n) 1. metal goods and utensils such as locks, tools, and cutlery 2. a. Computers a computer and the associated physical equipment directly involved in the performance of data-processing or communications functions b. machines and other physical equipment directly involved in performing an industrial, technological, or military function 3. Informal weapons, especially military weapons 51. hashtag (n) a searchable keyword or sequence of characters prefixed with the pound sign (#), included in a tweet or other electronic communication and indicating the subject matter 52. high-tech (n) 1. = high technology 2. also with capital initial(s): amovement in architecture and interior design, drawing inspiration from engineering and industrial design, and characterized by the emphasis of structural and functional components and the use of materials such as glass, steel, and plastic 53. home page (n) the page typically encountered first on a website that usually contains links to the other pages of the site 54. host (n) n.1 1. one who receives or entertains guests in a social or official capacity 2. a person who manages an inn or hotel 3. one that furnishes facilities and resources for a function or event 4. the emcee or interviewer on a radio or television program 5. Biology a. an organism on which or in which another organism lives b. a cell that has been infected by a virus or other infective agent 6. Medicine the recipient of a transplanted tissue or organ 7. Computers a. a computer or other device providing data or services that a remote computer can access by means of a network or modem b. a computer that is connected to a TCP/IP network such as the internet 55. hosting (web hosting) (n) the activity or practice of providing storage space on a server for the purpose of storing websites and making them available online 56. inbox (n) 1. an electronic folder for incoming emails or text messages 2. a container for incoming documents, located in or near one's office or work area 57. influencer (n) a person or thing that influences another, esp. through their use of social media, or in marketing – a person with the ability to influence potential buyers of a product or service by promoting or recommending the items on social media 58. input (n) 1: something that is put in: such as a : an amount put in b : power or energy put into a machine or system for storage, conversion in kind, or conversion of characteristics usually with the intent of sizable recovery in the form of 347 output c : a component of production (such as land, labor, or raw materials) d : information fed into a data processing system or computer e : advice, opinion, comment f : a stimulus that acts on and is integrated into a bodily system 2: the means by which or the point at which an input (as of energy, material, or data) is made 3: the act or process of putting in 59. interface (n) 1. a surface forming a common boundary between adjacent regions, bodies, substances, or phases 2. a point at which independent systems or diverse groups interact 3. Computers a. a system of interaction or communication between a computer and another entity such as a printer, another computer, a network, or a human user b. a device, such as a cable, network card, monitor, or keyboard, that enables interaction or communication between a computer and another entity c. the layout or design of the interactive elements of a computer program, an online service, or an electronic device 60. internet (n) an electronic communications network that connects computer networks and organizational computer facilities around the world – used with the except when being used attributively 61. junk mail (n) unsolicited mail that consists mainly of promotional materials, catalogs, and requests for donations, spam 62. keyboard (n) 1. a. a row or set of keys for producing the notes in an organ, piano, or similar instrument; also: a set of bars on a xylophone or similar instrument, also fig. b. a (usually portable) electronic musical instrument played by means of a piano-style keyboard and (now typically) able to produce a variety of sounds = electronic keyboard n; also (frequently in pl. and without article): such instruments as a class; the music or sounds produced by these 2. originally: the set of keys on a typewriter, typesetting machine, switchboard, etc.; (later also) the panel of keys used to enter text or other data on a computer or similar electronic device 63. laptop (n) a portable personal computer which is small and light enough to rest on

the user's lap, usually having a hinged screen that closes over the keyboard when not in use

64. link (n) 1. one of the rings or loops forming a chain 2. a. a unit in a connected series of units b. a unit in a transportation or communications system c. a connecting element; a tie or bond 3. a. an association; a relationship b. a causal, parallel, or reciprocal relationship; a correlation 4. a cufflink 5. a unit of length used in surveying, equal to 0.01 chain, 7.92 inches, or about 20.12 348 centimeters 6. a rod or lever transmitting motion in a machine 7. Computers a graphical item or segment of text in a webpage or other electronic document that, when clicked, causes another webpage or section of the same webpage to be displayed; (also) a URL

65. mailbox (n) 1: a box at or near a dwelling for the occupant's mail 2: a public box for deposit of outgoing mail 3: a computer file in which e-mail is collected

66. mainframe (n) 1. the basic framework or body of a structure, device, etc. 2. Computing originally: the central processing unit and primary memory of a computer; now usually: any large or general-purpose computer, esp. one supporting numerous peripherals or subordinate computers

67. malware (n) (also malicious software) software designed to interfere with a computer's normal functioning

68. modem (n) a device that converts signals produced by one type of device (such as a computer) to a form compatible with another (such as a telephone) and that is used especially to transmit and receive information between computers via landlines

69. monitor (n) 1. one that admonishes, cautions, or reminds, especially with respect to matters of conduct 2. a pupil who assists a teacher in routine duties 3. a. a usually electronic device used to record, regulate, or control a process or system b. a video display or speaker used in a production studio to check audio or video quality c. Computers a device that accepts video signals from a computer and displays information on a screen; a video display 4. Computers a program that observes, supervises, or controls the activities of other programs 5. an articulated device holding a rotating nozzle with which a jet of water is regulated, used in mining and firefighting 6. a. a heavily ironclad warship of the 19th century with a low, flat deck and one or more gun turrets b. a modern warship designed for coastal bombardment 7. monitor lizard

70. multimedia (n) the combined use of media, such as movies, music, lighting, and the internet, as for education, entertainment, or advertising

71. network (n) 1. an openwork fabric or structure in which cords, threads, or wires cross at regular intervals 2. something resembling an openwork fabric or structure in form or concept, especially: a. a system of lines or channels that cross or interconnect b. a complex, interconnected group or system c. an extended group of people with similar interests or concerns who interact and remain in informal contact for mutual assistance or support 3. 349 a. a chain of radio or television broadcasting stations linked by wire or microwave relay b. a company that produces the programs for these stations 4. a. a group or system of electric components and connecting circuitry designed to function in a specific manner b. Computers a system of computers interconnected by telephone wires or other means in order to share information; also called net

72. notebook (computer) (n) 1. a small book with blank or ruled pages for writing notes in; a book containing notes or memoranda 2. a small portable computer; (in later use) esp. a small, slim laptop = notebook computer

73. offline (adj) not connected to or served by a system and especially a computer or telecommunications system; also: done independently of such a system

74. online (adj) connected to, served by, or available through a system and especially a computer or telecommunications system (such as the Internet); also: done while connected to such a system

75. output (n) 1: something produced: such as a : mineral, agricultural, or industrial production b : mental or artistic production c : the amount produced by a person in a given time d : power or energy produced or delivered by a machine or system e : the information produced by a computer 2: the act, process, or an instance of producing 3: the terminal for the output on an electrical device

76. password (n) a secret word, phrase, or sequence of characters that must be presented in order to gain access or admittance

77. plotter (n) 1. a. a

person who plans or devises something; a planner; spec. a person who constructs or devises a dramatic or literary plot b. a person who plans or takes part in a plot to achieve an unlawful end; a conspirator 2. a. a surveyor; a person who plots points or measurements on a map or plan; also, in later use: a person who records the movements of aircraft, ships, etc., on a map, rare before 20th cent b. an instrument or machine for making plots; spec. one for drawing maps or automatically plotting points on them c. Computing a printing device for producing graphs or line drawings in response to computer output; (hence) any device capable of drawing with a pen under the control of a computer 3. a person who owns or leases, and cultivates, a plot of land; a plot-holder; a smallholder 78. print (n) 1. a. a mark or impression made in or on a surface by pressure b. a fingerprint 2. 350 a. a device or implement, such as a stamp, die, or seal, used to press markings onto or into a surface b. something formed or marked by such a device 3. a. text, lettering, or other marks produced in ink from type as by a printing press or from digital fonts by an electronic printer b. printed state or form 4. a printed publication or edition of a text; a printing 5. a design or picture transferred from an engraved plate, wood block, lithographic stone, or other medium 6. a photographic image transferred to paper or a similar surface 7. a copy of a movie made on film or in a high resolution digital format, as for public exhibition 8. a. a fabric or garment with a dyed pattern that has been pressed onto it, usually by engraved rollers b. the pattern itself 79. printer (n) †1. a signet, a seal for impressing or printing on wax; obs. rare 2. a person who prints (in various senses) †a. a person who makes an impression, indentation, etc.; a coiner. Obs. b. a person or establishment whose business is the printing of books, pamphlets, or the like; the owner of a printing business; a person employed in a printing office c. a person engaged in any of various other printing processes, as the stamping of designs on cloth, the production of photographs, etc. 3. a type of cotton cloth made to be printed on; now rare 4. a device used for printing a. a device for printing telegraph messages received; a teleprinter b. mechanical printer c. Photogr. and Film. an apparatus for producing positive prints from negatives d. Computing an output device which produces a printed record of data, text, etc., from a computer or other electronic device to which it is connected 5. a photographic negative from which a print (of a particular quality) may be produced, rare 80. processor (n) a person who or thing which performs a process or processes something, spec. (a) a central processing unit of a computer; (b) a food processor 81. programmer (n) one that programs, such as (a) a person who prepares and tests programs for devices (such as computers); (b) one that programs a mechanism; (c) one that prepares an instructional program; (d) a person who plans or prepares entertainment programs 82. provider (n) (Internet provider, Internet service provider) a company or other organization which provides access to the Internet and related services; abbreviated ISP 83. reset (v) v.2 1. trans. a. to set again in a different way or position b. to fix (a rate, price, value, etc.) at a new or different level 351 c. to establish (standards, priorities, etc.) differently 2. trans. Hort. to plant again, replant 3. trans. to replace (esp. a gemstone) in a (former or new) setting 4. trans. Printing. to set up the type for again; to reassemble (type) for printing 5. trans. to transfer to or rewrite for a different setting, also: to set to different music 6. trans. Surg. to set (a broken bone or limb), esp. for a second or further time 7. trans. to put a new edge on; to sharpen again 8. trans. to set up or fix in the proper position or order again; to restore to the original position or arrangement 9. a. trans. to cause (a device) to return to a former state, esp. a condition of readiness. b. trans. Computing to return (a counting device) to a specified value, esp. zero; to set (a binary cell) to zero. also refl. c. intr. of a device: to return to an initial state. 10. intr. to reassume a fixed position or expression; to become fixed or hard again 11. trans. Hairdressing. to set (hair) into the required style again 84. restart (n) the act or an instance of starting again 85. scan (v) 1. a. trans. to analyse (verse) by determining the nature and number of the component feet or the number and prosodic value of the syllables; to indicate the

structure or test the correctness of (a verse) by reciting it with metrical emphasis and pauses, or by counting on the fingers the feet as they occur in recitation b. absol. c. intr. (for pass.). to admit of being scanned, to be found metrically correct †2. a. trans. to criticize; to test or estimate the correctness or value of; to judge by a certain rule or standard †b. intr. to pass judgement on, upon; to form an opinion of, often in indirect passive, obs. 3. a. trans. to examine, consider, or discuss minutely. †to scan out: to discover by examination †b. with clause as obj., obs. †4. to interpret, assign a meaning to, obs. 5. to perceive, discern, now rare 6. a. to look at searchingly, examine with the eyes b. to search (literature, a text, a list, etc.) quickly or systematically for particular information or features c. to cause (an area, object, or image) to be systematically traversed by a beam or detector; to convert (an image) into a linear sequence of signals in this way for purposes of transmission or processing; spec. in Med., to make a scan of (the body or part of it); to examine (a patient, etc.) with a scanner d. intr. to carry out scanning e. trans. to traverse or light upon (a constituent element) as part of the scanning of the larger whole f. to cause (a beam, etc.) systematically to traverse an area; to cause (an aerial) to rotate or oscillate to this end †7. to climb, obs. 352 86. scanner (n) 1. a person or thing that scans 2. a device, usually electronic, used to measure or sample the distribution of some quantity or condition in a particular system, region, or area 3. an aerial or similar device designed to transmit or receive signals, esp radar signals, inside a given solid angle of space, thus allowing a particular region to be scanned 4. any of various devices used in medical diagnosis to obtain an image of an internal organ or part: CAT scanner, nuclear magnetic resonance scanner, ultrasound scanner 5. informal a television outside broadcast vehicle 6. short for optical scanner 7. printing an electronic device which scans printed material and converts it to digital form 87. screen saver (n) a software program that displays constantly changing images or dims the brightness of a display screen to protect the screen from having an image etched onto its surface 88. scroll (v) intransitive verb 1: to move text or graphics up or down or across a display screen as if by unrolling a scroll 2: to progress, move, or be revealed as if by the unrolling of a scroll transitive verb : to cause (text or graphics on a display screen) to move in scrolling 89. server (n) 1: one that serves food or drink 2: the player who serves (as in tennis) 3: something used in serving food or drink 4: one that serves legal processes upon another 5: the celebrant's assistant at mass 6: a computer in a network that is used to provide services (such as access to files or shared peripherals or the routing of e-mail) to other computers in the network 90. site (n) 1. the place where a structure or group of structures was, is, or is to be located 2. the place or setting of something 3. a website 91. slide (n) 1. a sliding movement or action 2. a. a smooth, usually inclined surface or track for sliding b. a playground apparatus for children to slide on, typically consisting of a smooth chute climbed onto by means of a ladder 3. a part that operates by sliding, as the U-shaped section of tube on a trombone that is moved to change the pitch 4. a period of decline or loss 5. a. an image on a transparent base for projection on a screen b. one of a series of images projected digitally as part of a presentation 353 c. a small glass plate for mounting specimens to be examined under a microscope 6. a fall of a mass of rock, earth, or snow down a slope; an avalanche or landslide 7. a backless shoe with an open toe 8. Music a. a slight portamento used in violin playing, passing quickly from one note to another b. an ornamentation consisting of two grace notes approaching the main note c. a small metal or glass tube worn over a finger or held in the hand, used in playing bottleneck-style guitar d. the bottleneck style of guitar playing 92. software (n) the programs, routines, and symbolic languages that control the functioning of the hardware and direct its operation 93. spam (n) unsolicited usually commercial messages (such as e-mails, text messages, or Internet postings) sent to a large number of recipients or posted in a large number of places 94. spellcheck (n) a check of the spelling of words in a text file carried out automatically; a program or

facility for doing this 95. spell-checker (n) Computing a program which checks the spelling of words in files of text, usually by comparing them with a stored list of acceptable spellings =spell check, spelling checker 96. spyware (n) software that is installed in a computer without the user's knowledge and transmits information about the user's computer activities over the Internet 97. standby (n) 1. a. Naut. a vessel kept in attendance for emergencies b. an order or signal for a boat to stand by; attrib.in stand-by bell, the ringing of a bell in the engine-room of a vessel as a signal to stop the engines c. the state of being immediately available to come on duty if required; readiness for duty d. spec. in civilian aviation, a stand-by passenger; on stand-by, waiting for a stand-by seat; in possession of a stand-by ticket 2. one who stands by another to render assistance; esp. fig. one who upholds or seconds another; a staunch adherent or partisan 3. something upon which one can rely; a main support; a chief resource 4. ellipt. for: a. stand-by credit, loan, etc. b. s stand-by fare or ticket 5. on an electrically powered (esp. electronic) device: an operational mode intended to save power and increase component life, in which the power is switched on but the device is not in active use; esp. such a mode in which the device is still capable of being quickly activated by means of a user action or signal from another device 354 98. stream (n) 1. a. a flow of water in a channel or bed, as a brook, rivulet, or small river b. a steady current in such a flow of water 2. a steady current of a fluid 3. a large amount or number moving or occurring in steady succession 4. a trend, course, or drift, as of opinion, thought, or history 5. a beam or ray of light 6. Chiefly British a course of study to which students are tracked 7. Computers steady flow of data 99. streaming (n) 1: the act, the process, or an instance of streaming data or of accessing data that is being streamed 2: an act or instance of flowing; specifically: cyclosis 3 British: tracking 100. surf (v) 1. to ride on waves while standing on a special board 2. to look quickly through information on the Internet for anything that interests you I. the swell of the sea, a wave, and related senses 101. surfing (n) 1: the activity or sport of riding ocean waves on a special board (called a surfboard) 2: the activity of looking for information or interesting things on the Internet 102. timeline (n) 1. a line that shows the time and the order in which events have happened 2. a plan that shows how long something will take or when things will happen 3. the part of a social media website where items that have been added by you, or that relate to you, are shown 103. toner (n) I. 1. one who or that which tones II. in specific uses 2. Photogr. a chemical bath used to change the tone or colour of a (black-and-white) photographic print 3. particles of pigment used in xerographic processes to render an electrostatic image visible 4. Hairdressing. (1966 J. Stevens Cox Illustr. Dict. Hairdressing & Wigmaking 151/1: Toner, a substance which when applied to the hair effects a change of tone or an accentuation of an existing tone) 5. = toning lotion 104. touchpad (n) (also trackpad) a pointing device consisting of a soft pad sensitized to finger movement or pressure and used especially on laptop computers as an alternative to a mouse 105. touch screen (n) a display screen that also functions as an input device operated by touching its surface; frequently attrib., designating a device or system operated by means of a touch screen 106. trash (n) 1. anything worthless, useless, or discarded; rubbish 2. foolish or pointless ideas or talk; nonsense. 355 3. a worthless or disreputable person 4. such persons collectively 5. literary or artistic material of poor or inferior quality 6. broken or torn bits, as twigs, splinters, or rags 7. something that is broken or lopped off from anything in preparing it for use 8. the refuse of sugarcane after the juice has been expressed 9. Computers an icon of a trash can that is used to delete files dragged onto it 107. tweet (n) 1: a chirping note 2: a post made on the Twitter online message service 108. update (n) 1. new information received or supplied; an updated version of something, also, an account or report of the present state of affairs, colloq. 2. the action or result of updating; the supplying of new information, data, etc. (frequently in Computing) 109. upgrade (n) 1. the act or an instance of upgrading. 2. Computers a. a software program that provides added enhancements

over an earlier version b. a hardware device that provides greater performance than an earlier model 3. an upward incline

110. upload (n) 1. a file that is uploaded 2. an instance of uploading data or a program 111. user (n) 1. one that uses 2. one who uses a computer, computer program, or online service 3. one who uses addictive drugs 112. userfriendly (adj) easy to learn, use, understand, or deal with; agreeable, appealing 113. username (n) Computing a unique name or set of characters by which each user of a shared network, system, or program is identified, used (frequently in conjunction with a password) to log in 114. viral (adj) 1. of, relating to, or caused by a virus 2. of or relating to the rapid propagation of information, ideas, or trends by means of social networks rather than conventional mass media 115. vlog (n) a blog whose content primarily consists of videos 116. vlogger (n) a person who keeps a video blog 117. vlogging (n) the act of keeping a video blog 118. web (n) 1: a fabric on a loom or in process of being removed from a loom 2a : cobweb, spiderweb b : a network of silken thread spun especially by the larvae of various insects (such as a tent caterpillar) and usually serving as a nest or shelter 356 3: a tissue or membrane of an animal or plant; especially: that uniting fingers or toes either at their bases (as in humans) or for a greater part of their length (as in many waterbirds) 4a : a thin metal sheet, plate, or strip b : the plate connecting the upper and lower flanges of a girder or rail c : the arm of a crank 5: something resembling a web: a : snare, entanglement b : an intricate pattern or structure suggestive of something woven : network 6: the series of barbs on each side of the shaft of a feather : vane 7a : a continuous sheet of paper manufactured or undergoing manufacture on a paper machine b : a roll of paper for use in a rotary printing press 8: the part of a ribbed vault between the ribs 9 or Web : world wide web 119. webinar (n) a seminar conducted online, in which participants interact with one another in real time 120. web page (n) a document on the World Wide Web, consisting of a hypertext file and any related files for scripts and graphics, and often hyperlinked to other documents on the Web 121. website (n) a set of interconnected webpages, usually including a homepage, generally located on the same server, and prepared and maintained as a collection of information by a person, group, or organization 122. widget (n) 1. a. used as an indefinite term for a small gadget or mechanical contrivance b. a small floating capsule in a can or bottle of beer which discharges pressurized nitrogen when the can or bottle is opened, producing a creamy head in imitation of draught beer 2. Computing a. a component of a graphical user interface which acts as a control, such as a scroll bar, dialogue box, etc. b. an application designed to perform a relatively simple task, esp. one which displays a simple piece of information (such as a weather report or the date and time) on the screen of a computer, smartphone, etc. 123. wireless (n) 1. wireless telephony or (less commonly) wireless telegraphy; the transmission and reception of radio waves, esp. ones carrying sound signals; this activity as an organized or commercial enterprise = radio; also: a particular radio station (rare), now hist. 2. a radio-telegram 3. Chiefly Brit. an apparatus for receiving radio signals, a radio; (also) an apparatus for both transmitting and receiving radio signals 4. wireless Internet access; an Internet connection which users may access wirelessly 124. zip (n) zip, n.1 1. a syllable expressing a light sharp sound such as that produced by a bullet or other small or slender object passing rapidly through the air or through some obstacle, or by the tearing of canvas or the like; a sound of this kind, or movement accompanied by such sound 2. fig. energy, force, impetus 3. nothing, nought, zero 4. also zipp, a form of fastener for clothes, luggage, etc., consisting of two flexible strips 357 with interlocking projections closed or opened by a sliding clip pulled along them 5. Computing a file format allowing compressed versions of files to be stored within a single archive file; an archive file of this format 125. zoom (n) 1. Aeronaut. a steep climb by an aircraft flying at high speed, frequently attrib. 2. colloq. zest, vivacity, vigour; zip; gusto 3. Cinematogr. and Photogr. a. a camera shot that changes smoothly from a long shot to a close-up, or vice versa, without loss of focus; the

act or process of smoothly changing the magnification of a shot in this way b. a zoom lens 358 Registrar sporta 1. aerobics (n) (with sing. or pl. concord.) physical exercise, typically of relatively low intensity and long duration, that increases the body's oxygen consumption in a sustainable manner and is aimed at improving cardiovascular fitness; any method of training involving such exercise, esp. vigorous callisthenics performed to music 2. alley-oop (n) a basketball play in which a leaping player catches a pass above the basket and immediately dunks the ball; also: the usually looping pass thrown on such a play 3. anti-doping (adj) opposing or prohibiting illegal doping (such as blood doping or the use of anabolic steroids or growth hormones) to improve athletic performance 4. aquaplaning (n) the sport of riding an aquaplane; also 'gliding' or skidding out of control on water 5. back (n) (n.1) 1a (1) : the rear part of the human body especially from the neck to the end of the spine (2) : the body considered as the wearer of clothes (3) : capacity for labor, effort, or endurance (4) : the back considered as the seat of one's awareness of duty or failings (5) : the back considered as an area of vulnerability b : the part of a lower animal (such as a quadruped) corresponding to the human back c : spinal column d : spine 2a : the side or surface opposite the front or face : the rear part ; also: the farther or reverse side b : something at or on the back for support c : a place away from the front 3: a position in some games (such as football or soccer) behind the front line of players; also: a player in this position 6. backhand (n) 1. the hand turned backwards in making a stroke, as (at Tennis) in taking balls at the left hand, by stretching the right across the body 2. handwriting with the letters sloped backwards 7. badminton (n) a court game played with light long-handled rackets and a shuttlecock volleyed over a net 8. baseball (n) 1. a. a game played with a bat and ball by two opposing teams of nine players, each team playing alternately in the field and at bat, the players at bat having to run a course of four bases laid out in a diamond pattern in order to score b. the ball that is used in this game 2. a game of darts in which the players attempt to score points by throwing the darts at a target laid out in the form of a baseball diamond 9. basketball (n) 359 1. a game played between two teams of five players each, the object being to throw a ball through an elevated basket on the opponent's side of a rectangular court (players may move the ball by dribbling or passing with the hands) 2. the inflated, spherical ball used in this game 10. body-builder (n) a person who practises bodybuilding in order to develop the muscles 11. body-building (n) the process of developing the musculature of the body through specific types of diet and physical exercise, such as weightlifting, especially for competitive exhibition 12. box (v) v. 2 v.tr. 1. to hit with the hand or fist. 2. Sports to take part in a boxing match with v. intr. to fight with the fists or in a boxing match 13. boxing (n) n.2 the act, activity, or sport of fighting with the fists, especially according to rules requiring the use of boxing gloves and limiting legal blows to those striking above the waist and on the front or sides of the opponent 14. break (n) 1a : an act or action of breaking b Billiards: the opening shot in a game of pool or billiards 2a : a gap or opening caused or appearing as if caused by damage: a condition produced by or as if by breaking: gap b : a gap in an otherwise continuous electric circuit 3: the action or act of entering, escaping, or emerging from something (such as darkness) often in a sudden or violent way: the action or act of breaking in, breaking out, or breaking forth 4: a place or situation at which a break occurs: such as a : the place at which a word is divided especially at the end of a line of print or writing b : the location at which waves curl over and fall apart in surf or foam: the point at which waves break for surfing c : separation of composed matter at an indicated point; also: the separation between a preview of a website or a particular post on a website and the full content 5: an interruption in continuity : such as a : a notable change of subject matter, attitude, or treatment b (1) : an abrupt, significant, or noteworthy change or interruption in a continuous process, trend, or surface (2) : a respite from work, school, or duty (3) : relief from annoyance —often used to express exasperation or irritation in phrases like give me a break

(4) : a planned interruption in a radio or television program c Baseball deviation of a pitched ball from a straight line d Mining fault, dislocation e Horseback riding failure of a horse to maintain the prescribed gait f : an abrupt change in musical or vocal pitch or quality 360 g Tennis the action or an instance of winning against an opponent's service: the action or an instance of breaking service h Music a usually solo instrumental passage in jazz, folk, or popular music 6a : dash, rush b Sports: fast break 7: a sudden and abrupt decline of prices or values 8a: the start of a race b Boxing the act of separating after an instance of holding an opponent at close quarters: the act of separating after a clinch 9a : a stroke of luck and especially of good luck b : a favorable or opportune situation: chance c : favorable consideration or treatment 10a : a rupture in previously agreeable relations b : an abrupt split or difference with something previously adhered to or followed 11: breakdown 15. bungee-jumping (n) the action of jumping from a height (as a bridge, precipice, etc.) while secured by an elasticated rope attached to the ankles or to a safety harness; a sport involving this 16. centre/center forward (n) someone who plays in the middle of the front line of players in field hockey, soccer, and other sports 17. centre/center half (n) (in football (soccer)) and some other sports) a player or position in the middle of the back line of players 18. challenge (n) †1. an accusation, charge, reproach, objection 2. a. the act of calling to account; esp. the act of a sentry in demanding the countersign b. Hunting the opening and crying of hounds at finding the scent 3. Law a. 'An Exception taken, against either persons or things' (Blount); spec. an objection made to one or more of the jurymen in a trial b. E. India 4. a calling in question or disputing; the state of being called in question †5. a claim; the act of demanding as a right; in early use, often, a false claim. Obs. 6. a. an invitation or summons to a trial or contest of any kind; a defiance b. (in weakened use) a difficult or demanding task, esp. one seen as a test of one's abilities or character 7. spec. a summons to fight, esp. to single combat or duel 8. attrib. 9. a dose of an antigen given, by injection or other means, to an animal or person that has been sensitized to it by a previous dose; also attrib. 10. Sport an opportunity for a competitor to raise an immediate objection to a decision made by an umpire, referee, line judge, etc., reviewed using video or electronic technology 19. challenger (n) 1. one that challenges 2. Sports one who competes against the holder of a title or championship, as in boxing 20. championship (n) 1: designation as champion 361 2: the act of championing: defense 3: a contest held to determine a champion 21. clinch (n) 1: a fastening by means of a clinched nail, rivet, or bolt; also : the clinched part of a nail, rivet, or bolt 2 archaic: pun 3: an act or instance of clinching in boxing 4: embrace 22. crawl (n) 1 a: the act or action of crawling b: slow or laborious progress c Chiefly British a going from one pub to another 2: a fast swimming stroke executed in a prone position with alternating overarm strokes and a flutter kick 3: lettering that moves vertically or horizontally across a television or motion-picture screen to give information (such as performer credits or news bulletins) 23. cricket (n) n.2 1: a game played with a ball and bat by two sides of usually 11 players each on a large field centering upon two wickets each defended by a batsman 2: fair and honorable behavior 24. curling (n) a game in which two teams of four players each slide curling stones over a stretch of ice toward a target circle 25. derby (n) 1: any of several horse races held annually and usually restricted to three-year-olds 2: a race or contest open to all comers or to a specified category of contestants 3: a man's stiff felt hat with dome-shaped crown and narrow brim 26. doping (n) the use of a substance (such as an anabolic steroid or erythropoietin) or technique (such as blood doping) to illegally improve athletic performance 27. draft (n) 1. a current of air in an enclosed area 2. a device that regulates the flow or circulation of air 3. a. the act of pulling loads; traction b. something that is pulled or drawn; a load c. a team of animals used to pull loads 4. Nautical the depth of a vessel's keel below the water line, especially when loaded 5. a heavy demand on resources 6. a written order directing the payment of money from an account or fund 7. a. a gulp, swallow, or inhalation b.

the amount taken in by a single act of drinking or inhaling c. a measured portion; a dose 8. a. the drawing of a liquid, as from a cask or keg b. an amount drawn 9. 362 a. the process or method of selecting one or more individuals from a group, as for a service or duty b. compulsory enrollment in the armed forces; conscription c. a body of people selected or conscripted 10. Sports a system in which the exclusive rights to new players are distributed among professional teams 11. a. the act of drawing in a fishing net b. the quantity of fish caught 12. a. any of various stages in the development of a plan, document, or picture b. a representation of something to be constructed 13. a narrow line chiseled on a stone to guide a stonecutter in leveling its surface 14. a slight taper given a die to facilitate the removal of a casting 15. an allowance made for loss in weight of merchandise 28. dribble (v) v.intr. 1. to flow or fall in drops or an unsteady stream; trickle 2. to let saliva drip from the mouth; drool 3. Sports a. to move a ball or puck by repeated light bounces or kicks, as in basketball or soccer b. to advance by dribbling v.tr. 1. to let flow or fall in drops or an unsteady stream 2. Sports a. to move (a ball or puck) by dribbling b. to hit (a baseball, for example) so that it bounces slowly and low to the ground 29. dribbling (n) 1. a. a falling in a trickling stream or succession of drops or small quantities b. Concr. that which is dribbled, or given forth in driblets; a dropping 2. keeping (the ball) moving along the ground in front of and close to one by a rapid succession of short pushes, instead of sending it as far as possible by a vigorous kick 30. drop kick (n) a kick made by dropping a ball to the ground and kicking it at the moment it starts to rebound 31. drop shot (also dink) (n) a delicately hit shot (as in tennis or squash) that drops quickly after crossing the net or dies after hitting a wall 32. fadeaway (n) 1a : screwball (a baseball pitch that spins and breaks in the opposite direction to a curve) b: a slide in which a base runner throws his or her body sideways to avoid the tag c Basketball: a shot made or attempted while moving away from the basket 2: an act or instance of fading away 33. fan (n) n.2. a fanatic; in modern English (orig. U.S.): a keen and regular spectator of a (professional) sport, orig. of baseball; a regular supporter of a (professional) sports team; hence, a keen follower of a specified hobby or amusement, and gen. an enthusiast for a particular person or thing 363 34. fair (adj) 1a: marked by impartiality and honesty: free from self-interest, prejudice, or favoritism b (1): conforming with the established rules: allowed (2): consonant with merit or importance: due c : open to legitimate pursuit, attack, or ridicule 2a : not very good or very bad: of average or acceptable quality b : sufficient but not ample: adequate c : moderately numerous, large, or significant 3: not stormy or foul: fine 4: not dark 5: pleasing to the eye or mind especially because of fresh, charming, or flawless quality 6: superficially pleasing: specious 7a : clean, pure b : clear, legible 8: ample 9a : promising, likely b : favorable to a ship's course 10: being such to the utmost: utter 11 archaic: free of obstacles 35. fair play (n) respect for the fair or equal treatment of all concerned, or for the rules of a game or sport; just or honest conduct 36. finish (n) 1. a. the conclusion, last stage, termination; b. (elliptically in) Sport the end of a hunt, race, etc. 2. a. that which finishes, or serves to give completeness or perfection to anything b. Building the last coat of paint or plaster laid upon a surface 3. the condition or quality of being finished or perfected 4. Slang a house of entertainment, where the night is finished 37. fit (adj) 1. suited, adapted, or acceptable for a given circumstance or purpose 2. appropriate; proper 3. physically sound; healthy 4. Biology able to survive and produce viable offspring in a particular environment 38. fitness (n) 1. the state or condition of being fit; suitability or appropriateness 2. good health, especially good physical condition resulting from exercise and proper nutrition 3. Biology the extent to which an organism is able to produce offspring in a particular environment 39. floater (n) 1a : one that floats b : a person who floats something 2: a person who votes illegally in various polling places 3a : a person without a permanent residence or regular employment b : a worker who moves from job to job; especially: one without fixed duties 4: a pitched, thrown, or hit ball that moves through the air

relatively slowly with little or no spin or rotation 364 5: a policy insuring specific items of personal property (such as jewelry or art) 6: a bit of optical debris (such as a dead cell or cell fragment) in the vitreous humor or lens that may be perceived as a spot before the eye; also : a spot in the visual field due to such debris —usually used in plural 7 US : floating holiday 40.

football (n) 1: any of several games played between two teams on a usually rectangular field having goalposts or goals at each end and whose object is to get the ball over a goal line, into a goal, or between goalposts by running, passing, or kicking: such as a British: soccer b British: rugby c : an American game played between two teams of 11 players each in which the ball is in possession of one side at a time and is advanced by running or passing d Australia: Australian rules football e Canada: Canadian football 2a : an inflated oval ball used in the game of football b British: a soccer ball 3: something treated roughly especially as the subject of a prolonged dispute 41. footballer (n) a person who plays any of the variety of games called football, esp. professionally or in organized matches 42. forehand (n) 1. a. the position in front or above. b. that which holds the front position; the vanguard, hence the mainstay 2. that part of a horse which is before the rider 3. Tennis a forehand stroke 43. forward (n) a player who plays at the front the team's formation near the opponent's goal 44. foul (n) 1. archaic: something foul 2: an entanglement or collision especially in angling or sailing 3a: an infringement of the rules in a game or sport b: free throw 4: foul ball 45. frame (n) 1. a strong border or structure of wood, metal, etc. that holds a picture, door, piece of glass, etc. in position 2. the supporting structure of a piece of furniture, a building, a vehicle, etc. that gives it its shape 3. a structure of plastic or metal that holds the lenses in a pair of glasses 4. the form or structure of a person or animal's body 5. the general ideas or structure that form the background to something 6. one of the single photographs that a film or video is made of 7. a single picture in a comic strip 8. one of the separate areas on an Internet page that you can scroll through (= read by using the mouse to move the text up or down) 9. cold frame = an unheated outdoor structure consisting of a wooden or concrete frame and a top of glass or clear plastic, used for protecting and acclimatizing seedlings and plants 10. a single section of play in the game of snooker, etc., or in bowling 365 46. game (n) 1. an activity or a sport with rules in which people or teams compete against each other 2. an occasion of playing a game 3. somebody's game, the way in which somebody plays a game 4. a large organized sports event 5. games (old-fashioned, British English) sport as a lesson or an activity at school 6. a section of some games, such as tennis, which forms a unit in scoring 7. a children's activity when they play with toys, pretend to be somebody else, etc. 8. an activity that you do to have fun 9. a type of activity or business 10. (informal) a secret and clever plan; a trick 11. wild animals or birds that people hunt for sport or food 47. goal (n) 1a : the terminal point of a race b : an area to be reached safely in children's games 2: the end toward which effort is directed: aim 3a : an area or object toward which players in various games attempt to advance a ball or puck and usually through or into which it must go to score points b : the act or action of causing a ball or puck to go through or into such a goal c : the score resulting from such an act 48. golf (n) a game in which the players hit a small white ball into holes in the ground with a set of golf clubs, using as few hits as possible 49. golfer (n) a person who plays golf 50. grand slam (slam) (n) 1. Baseball a home run hit when three runners are on base 2. often Grand Slam the set of major or most prestigious competitions in a sport, especially when won in a single season, as the Wimbledon, French Open, US Open, and Australian Open tournaments in tennis, or the Masters, US Open, British Open, and PGA Championship tournaments in golf 3. the winning of all the tricks during the play of one hand in bridge and other whist-derived card games 51. gym (n) 1: gymnasium a (1) a large room used for various indoor sports (such as basketball or boxing) and usually equipped with gymnastic apparatus; (2) a building (as on a college campus) containing space and equipment for various

indoor sports activities and usually including spectator accommodations, locker and shower rooms, offices, classrooms, and a swimming pool b [German, from Latin, school] : a European secondary school that prepares students for the university

2: physical education - instruction in the development and care of the body ranging from simple calisthenic exercises to a course of study providing training in hygiene, gymnastics, and the performance and management of athletic games 3: a usually metal frame supporting an assortment of outdoor play equipment (such as a swing, seesaw, and rings) 52. hawk-eye (n) (usually with capital initials; also as one word) a proprietary name for: a computer system having multiple cameras around the court or pitch which track, predict, and record the 366 trajectory of a ball, the results often being used as an aid in making umpiring or refereeing decisions, esp. in cricket, tennis, and Association Football 53. hockey (n) 1: field hockey: a game played on a turf field between two teams of 11 players each whose object is to direct a ball into the opponent's goal with a hockey stick 2: ice hockey: a game played on an ice rink by two teams of six players on skates whose object is to drive a puck into the opponents' goal with a hockey stick 54. jiu-jitsu (n) an art of weaponless fighting employing holds, throws, and paralyzing blows to subdue or disable an opponent 55. jockey (n) 1: a person who rides or drives a horse especially as a professional in a race 2: a person who operates or works with a specified vehicle, device, object, or material 56. jog (v) v. tr. 1. to move by shoving, bumping, or jerking; jar 2. to give a push or shake to; nudge 3. to rouse or stimulate as if by nudging 4. to cause (a horse) to move at a leisurely pace v. intr. 1. to move with a jolting rhythm 2. to move in a steady, slow trot 3. a. to run at a steady, moderate pace b. Sports to run in such a way for sport or exercise 4. a. to go or travel at a slow or leisurely pace b. to proceed in a leisurely manner 57. jogging (n) the activity of running slowly and steadily as a way of exercising 58. judo (n) a sport developed from jujitsu that emphasizes the use of quick movement and leverage to throw an opponent 59. karting (n) the sport of driving or racing a kart – a small racing car with a lightweight or skeleton body and powered by a two-cycle engine, typically used for recreation 60. kick-boxer (n) one who participates in kick-boxing 61. kick-boxing (n) a form of boxing incorporating elements of karate, in which kicking with bare feet is permitted as well as punching with gloved fists 62. knock-down (n) 1. a. Slang something that knocks one down; something overpowering; e.g. strong liquor b. colloq. US a person or thing of overwhelming or surpassing quality = knock-out 2. an act of knocking down; a blow that knocks down or fells to the ground; fig. an overwhelming blow 3. a 'knock-down' piece of furniture 4. the heeling of a ship by the force of the wind 367 5. U.S., Austral., N.Z. slang an introduction 63. knockout (n) 1a : the act of knocking out: the condition of being knocked out b (1) : the termination of a boxing match when one boxer has been knocked down and is unable to rise and resume boxing within a specified time (2) : technical knockout (the termination of a boxing match when a boxer is unable or is declared by the referee to be unable (as because of injuries) to continue the fight – called also TKO) c : a blow that knocks out an opponent 2: a sensationally striking, appealing, or attractive person or thing 64. lob (n) 1. a ball hit, thrown, or propelled in a high arc 2. Slang a clumsy dull person; a lout 65. lockout (n) 1. an act (on the part of an employer) of excluding employees from their place of work, or otherwise prohibiting them from working, until certain terms are agreed to; in later use frequently in the context of sports. Also as a mass noun. 2. the automatic prevention of the use or operation of a (mechanical, electrical, or electronic) device, typically for a limited time until some situation has changed (often as a security or safety measure) 3. the full extension of limbs when lifting weights or performing other forms of physical exercise 66. match (n) 1a : a person or thing equal or similar to another b : one able to cope with another c : an exact counterpart 2: a pair suitably associated 3a : a contest between two or more parties b : a contest (as in tennis or volleyball) completed when one player or side wins a specified number of sets or games 4a : a marriage union b : a prospective partner in marriage 67.

outsider (n) 1: a person who does not belong to a particular group 2 Chiefly British: a contender not expected to win 68. paragliding (n) the sport or activity of flying by means of a paraglider 69. pass (n) 1: realization 2: the act or an instance of passing: passage 3: a usually distressing or bad state of affairs 4a : a written permission to move about freely in a place or to leave or enter it b : a written leave of absence from a military post or station for a brief period c : a permit or ticket allowing free transportation or free admission 5 archaic : a thrust or lunge in fencing 6a : a transference of objects by sleight of hand or other deceptive means b : a moving of the hands over or along something 7 archaic : an ingenious sally (as of wit) 8: the passing of an examination or course of study; also : the mark or certification of such passing 9: a single complete mechanical operation; also : a single complete cycle of operations (as 368 for processing, manufacturing, or printing) 10a (1) : a transfer of a ball or a puck from one player to another on the same team (2) : a ball or puck so transferred b : passing shot 11: base on balls 12: an election not to bid, bet, or draw an additional card in a card game 13: a throw of dice in the game of craps that wins the bet for the shooter 14: a single passage or movement (as of an airplane) over a place or toward a target 15a : effort, try b : a sexually inviting gesture or approach 16: pase (a movement of a cape by a matador in drawing a bull and taking his charge) 70. penalty kick (n) a free kick given to one team as a penalty for a breach of a rule by a member of another team; (spec. in Association Football) a free kick at goal from the penalty spot 71. pick-and-roll (n) a basketball play in which a player sets a screen and then cuts toward the basket for a pass 72. pick and pop (n) an offensive play (a derivative of the classic pick and roll) in which a player without the ball sets a screen for his teammate with the ball, moves or "pops" to an open area on the floor, and then receives a pass and takes an open jump shot 73. ping-pong (n) 1. the game of table tennis (also Ping Pong) 2. Fig. a series of rapid (esp. verbal) exchanges between two things or parties 74. pit-stop (n) 1. Sports a stop at a pit for refueling or service during an automobile race 2. Informal a. a brief stop for rest and refreshment, especially during a road trip b. a place where such a stop is made 75. pivot (n) 1: a shaft or pin on which something turns 2a : a person, thing, or factor having a major or central role, function, or effect b : a key player or position; specifically: an offensive position of a basketball player standing usually with back to the basket to relay passes, shoot, or provide a screen for teammates 3: the action of pivoting; especially: the action in basketball of stepping with one foot while keeping the other foot at its point of contact with the floor 76. play-maker (n) a player who leads the offense for a team (as in basketball or hockey) 77. play-off (n) 1. a final game or series of games played to break a tie 2. a series of games played to determine a championship 78. polo (n) 1: a game played by teams of players on horseback using mallets with long flexible handles to drive a wooden ball through goalposts 2: water polo 3: polo shirt 79. racket (n) n.1. 1: a lightweight implement that consists of a netting (as of nylon) stretched in a usually oval open frame with a handle attached and that is used for striking the ball or shuttlecock in 369 various games (such as tennis, racquets, or badminton) 2: (usually) racquets (plural in form but singular in construction): a game for two or four players with ball and racket on a 4-walled court 80. rally (n) 1 a: a mustering of scattered forces to renew an effort b: a summoning up of strength or courage after weakness or dejection c: a recovery of price after a decline d: a renewed offensive 2: a mass meeting intended to arouse group enthusiasm 3: a series of shots interchanged between players (as in tennis) before a point is won 4: an automobile competition using public roads and ordinary traffic rules with the object of maintaining a specified average speed between checkpoints over a route unknown to the participants until the start of the event 81. ring (n) (n.1) 1. a circular object, form, line, or arrangement 2. a small circular band, generally made of precious metal and often set with jewels, worn on the finger 3. a circular band used for carrying, holding, or containing something: a napkin ring 4. rings Sports a pair of circular metal

bands suspended in the air for gymnastic exercises, on which balancing and swinging maneuvers are performed while holding the bands as motionless as possible

5. a circular movement or course, as in dancing

6. an enclosed, usually circular area in which exhibitions, sports, or contests take place: a circus ring

7. Sports a. a rectangular arena set off by stakes and ropes in which boxing or wrestling events are held b. the sport of boxing

8. Games a. an enclosed area in which bets are placed at a racetrack b. bookmakers considered as a group

9. an exclusive group of people acting privately or illegally to advance their own interests

10. a political contest; a race

11. Botany an annual ring

12. Mathematics the area between two concentric circles; annulus

13. Mathematics a set of elements subject to the operations of addition and multiplication, in which the set is a commutative group under addition and associative under multiplication and in which the two operations are related by distributive laws

14. any of the turns constituting a spiral or helix

15. Chemistry a group of atoms linked by bonds that may be represented graphically in polygonal form. Also called closed chain

82. rodeo (n)

1. an exhibition or contest in which cowboys show their skill at riding broncos, roping calves, wrestling steers, etc.

1.1 an exhibition or contest demonstrating other skills, such as motorcycle riding or canoeing

2. a roundup of cattle on a ranch for branding, counting, etc.

2.1 an enclosure for a roundup of cattle

370 3. Snowboarding and surfing an aerial maneuver combining a forward or backward flip with a rotation

83. rookie (n)

1. a new recruit, esp. in an army or police force; also in extended use: a novice in a particular field or profession

2. orig. and chiefly N. Amer. a new member of a sports team, esp. one playing in his or her first major league or championship

84. rugby (n) an outdoor game played by two teams with an oval (=egg-shaped) ball that you kick or carry

85. safety car (n) (a) U.S. Railways a car preceding or following a railway carriage on a steep incline to prevent rapid descent should there be mechanical failure; (also) a car fitted with safety devices; (b) Mining a car or cage equipped with safety brakes or catches; (also) Pace-car a car that leads the competing cars through a pace lap and leaves the course before the race begins

86. score (n)

1 or plural score a : twenty b : a group of 20 things —often used in combination with a cardinal number c : an indefinitely large number

2a : a line (such as a scratch or incision) made with or as if with a sharp instrument b (1) : a mark used as a starting point or goal (2) : a mark used for keeping account

3a : an account or reckoning originally kept by making marks on a tally b : amount due: indebtedness

4: grudge

5a : reason, ground b : subject, topic

6a : the copy of a musical composition in written or printed notation b : a musical composition; specifically : the music for a movie or theatrical production c : a complete description of a dance composition in choreographic notation

7a : a number that expresses accomplishment (as in a game or test) or excellence (as in quality) either absolutely in points gained or by comparison to a standard b : an act (such as a goal, run, or touchdown) in any of various games or contests that gains points

8: success in obtaining something (such as money or drugs) especially through illegal or irregular means

9: the stark inescapable facts of a situation

87. scout (n)

n.1

1. a. one that is dispatched from a main body to gather information, especially in preparation for military action b. the act of reconnoitering

2. a watcher or sentinel

3. one who is employed to discover and recruit talented persons, especially in the fields of sports and entertainment

4. Sports one who is employed to observe and report on the strategies and players of rival teams

371 5. often Scout a. a member of the Boy Scouts b. a member of the Girl Scouts

6. Informal an individual; a person

7. Chiefly British a student's male servant at Oxford University

88. scouting (n)

1. a. spying, reconnoitering b. the exercises practised by 'boy scouts'; also, the Scout movement itself c. the activity of a scout - one sent out by an organization (as a sports club, recording company, etc.) to look for suitably talented persons with a view to their employment by that organization; a talent scout

†2. fielding at cricket. Obs.

89. scuba diving (n) the sport of swimming under water while breathing through a tube that is connected to a container of air on

your back 90. set (n) 1. a group of things of the same kind that belong together and are so used 2. a group of persons sharing a common interest 3. a group of books or periodicals published as a unit 4. a. a number of couples required for participation in a square dance b. the movements constituting a square dance 5. a. the scenery constructed for a theatrical performance b. the entire enclosure in which a movie is filmed; the sound stage 6. Music a. a session of music, typically dance music, played before an intermission b. the music so played 7. the collective receiving apparatus assembled to operate a radio or television 8. Mathematics A collection of distinct elements having specific common properties: a set of positive integers 9. Sports a. a group of games constituting one division or unit of a match, as in tennis b. an offensive formation in football or basketball shoot (v) 1. [intransitive, transitive] to fire a gun or other weapon; to fire something from a weapon 2. [transitive] to kill or wound a person or an animal with a bullet, etc. 3. [transitive, intransitive] (of a gun or other weapon) to fire bullets, etc. 4.[transitive, intransitive] to hunt and kill birds and animals with a gun as a sport 5. [intransitive, transitive] to move suddenly or quickly in one direction; to make 91. somebody/something move in this way 6. [intransitive] to move suddenly and quickly and be very sharp 7. [transitive, no passive] to direct something at somebody suddenly or quickly 8. [intransitive, transitive] to make a film/movie or photograph of something 9. [intransitive, transitive] Football (soccer), hockey, etc. to try to kick, hit or throw the ball into a goal or to score a point 10.[transitive] Golf to make a particular score in a complete round or competition 11.[transitive] (especially North American English) to play particular games 372 92. shooter (n) 1. one that shoots, especially a. a person who shoots a firearm b. a person on a sports team who attempts to score goals by shooting 2. a firearm having a specific number of chambers for bullets 3. a large marble used for shooting 4. a small mixed drink, often served in a shot glass and consumed quickly 93. skateboard (n) a narrow platform mounted on roller-skate wheels, on which the rider coasts along, usually in a standing position (orig. developed from surf-riding, chiefly as a pastime) 94. skateboarding (n) the activity of riding on a skateboard 95. skater (n) 1. one who skates, as on ice 2. one who skateboards 3. water strider 96. ski-lift (n) a motor-driven conveyor consisting usually of a series of bars or seats suspended from an overhead moving cable and used for transporting skiers or sightseers up a long slope 97. skydiving (n) the sport of jumping from an airplane and typically executing a prolonged free fall before deploying a parachute 98. slice (n) 1. a thin flat piece of food that has been cut off a larger piece 2. Informal a part or share of something 3. a kitchen utensil (= tool) that you use to lift and serve pieces of food 4. Sport (in golf, tennis, etc.) a stroke that makes the ball spin to one side rather than going straight ahead 99. smash (n) 1 [countable] British English a serious road or railway accident – used especially in newspapers, SYN crash 2 [countable] (also smash hit) a new film, song etc. which is very successful 3 [countable] a hard downward shot in tennis or similar games 4 [singular] the loud sound of something breaking 100. snooker (n) a variation of pool played with 15 red balls and 6 variously colored balls 101. snowboard (n) a board like a wide ski ridden in a surfing position downhill over snow 102. snowboarder (n) a person who rides a snowboard; a participant in snowboarding 103. snowboarding (n) the sport or activity of travelling down snow slopes using a snowboard 104. soccer (n) the game of football governed by the rules of the Football Association and played with a round ball between two teams of eleven players on a rectangular field having goalposts at either end, the object being to score the most goals by kicking or heading the ball into the opposing team's goal 373 105. sparring (n) 1. an argument in which the participants are trying to gain some advantage 2. making the motions of attack and defense with the fists and arms; a part of training for a boxer 106. sparring partner (n) 1: someone who helps a boxer practice: someone a boxer spars with for training 2: a person that someone has serious but friendly arguments with 107. sport (n) 1. an activity involving physical exertion and skill that is

governed by a set of rules or customs and often undertaken competitively 2. a. a usually challenging activity undertaken for amusement b. fun; amusement 3. a. mockery; jest b. an object of mockery, jest, or play c. a joking mood or attitude 4. a. one known for the manner of one's acceptance of rules, especially of a game, or of a difficult situation b. Informal a fair-minded person, especially one who accepts teasing or difficult situations well c. Informal a pleasant companion 5. Informal a. a person who lives a jolly, extravagant life b. a gambler at sporting events 6. Biology an organism or a part of an organism that shows a marked change from the parent type, typically as a result of mutation 7. Obsolete amorous dalliance; lovemaking 108. sportsman (n) 1. a man who is active in sports 2. a person whose conduct and attitude exhibit sportsmanship 109. sprint (n) 1. a race in which the people taking part run, swim, etc. very fast over a short distance 2. [usually singular] a short period of running, swimming, etc. very fast 110. sprinter (n) one who sprints or engages in sprint-racing 111. team (n) 1. a group of people who play a game or sport together against another group 2. a group of people who have been chosen to work together to do a particular job 3. two or more animals that are used to pull a vehicle 112. tennis (n) a game for two people or two pairs of people who use rackets to hit a small soft ball backwards and forwards over a net 113. tiebreak (n) (also tiebreaker) 1. an additional contest or period of play designed to establish a winner among tied contestants. Also called tiebreak 2. something or someone that breaks a tie, fig. 114. timekeeper (n) 374 1: a person appointed to mark and announce the time in an athletic game or contest 2: timepiece: a device (such as a clock or watch) to measure or show progress of time; especially : one that does not chime 3: a clerk who keeps records of the time worked by employees 115. timeout (n) 1. Sports a brief cessation of play at the request of a sports team or an official for rest, consultation, or making substitutions 2. a short break from work or play 3. a. a corrective measure or punishment for young children in which they are separated from others for a brief period b. the place, especially a chair, used for such a measure or punishment 116. timing (n) 1. the regulation of occurrence, pace, or coordination to achieve a desired effect, as in music, the theater, or athletics 2. the synchronization of the sparking of the plugs with the movement of the pistons in an internal-combustion engine 117. train (v) v. tr. 1. to coach in or accustom to a mode of behavior or performance 2. to make proficient with specialized instruction and practice 3. to prepare physically, as with a regimen 4. to cause (a plant or one's hair) to take a desired course or shape, as by manipulating 5. to point or direct (a gun or camera, for example) at something 6. to let drag behind; trail v. intr. 1. to give or undergo a course of training 2. to travel by railroad train 118. trainer (n) 1. one who trains, especially one who coaches athletes, racehorses, or show animals 2. a contrivance or apparatus used in training 3. a member of a naval gun crew who trains cannons horizontally 4. Chiefly British a sneaker or tennis shoe 119. training (n) 1. a process by which someone is taught the skills that are needed for an art, profession, or job 2. the process by which an athlete prepares for competition by exercising, practicing, etc. 120. uppercut (n) a swinging blow (as in boxing) directed upward with a bent arm 121. volley (n) 1. a large number of bullets, rocks etc. shot or thrown through the air at the same time 2. a lot of questions, insults, attacks etc. that are all said or made at the same time 3. a hit in tennis, a kick in football etc. when the player hits or kicks the ball before it touches the ground 122. water polo (n) a game played by two teams of seven swimmers in a pool, with a ball similar to a football that is thrown into the opponents' goal 123. welter (also welterweight) (n) 1. a weight in boxing and other sports intermediate between lightweight and middleweight (in the amateur boxing scale it ranges from 63.5–67 kg) 375 1.1 a welterweight boxer or other competitor 124. windsurfer (n) 1. a sailboard 2. one who windsurfs 125. windsurfing (n) the sport or activity of riding a sailboard 376 10.2 UPITNIK Poštovani ispitanice/poštovana ispitanice, Ovaj upitnik ima za cilj da sagleda Vaše mišljenje o engleskim riječima u crnogorskom

jeziku kao i o odnosu koji one imaju sa domaćim, crnogorskim ekvivalentima. Kako bi se upitnik koji je pred Vama u potpunosti mogao uzeti u obzir prilikom obrade rezultata, veoma je važno da odgovorite na sve tvrdnje/pitanja i da date komentare u poljima koja su za njih naznačena. Jedino na ovaj način moguće je dobiti neophodne informacije u vezi sa anglicizmima u crnogorskom jeziku i njihovom odnosu sa postojećim crnogorskim sinonimima. Napominjemo da je upitnik anoniman i da ne postoje tačni i netačni odgovori na postavljene tvrdnje i pitanja. Zato Vas molimo da prilikom njegovog popunjavanja budete iskreni i date odgovore bez dugog promišljanja. Hvala na saradnji! Mjesto i godina rođenja:

_____ Pol: M Ž Naziv studijskog programa i fakulteta
na kom studirate: _____ Da li je crnogorski Vaš
maternji jezik? DA NE Ako je odgovor NE, navedite koji je Vaš maternji jezik:

_____ Da li ste učili/učite engleski jezik? DA NE 377 I Na
skali od 1 do 5 zaokružite u kojoj mjeri se slažete sa svakom od 8 navedenih tvrdnji. Prisustvo anglicizama u crnogorskom
jeziku pokazatelj je: Nimalo se ne slažem Ne slažem se Nisam siguran/ sigurna Slažem se U potpunosti se slažem 1.
dominacije engleskog jezika na globalnom nivou 1 2 3 4 5 2. nepostojanja crnogorskih riječi za pojam izražen engleskom
riječu 1 2 3 4 5 3. činjenice da su engleske riječi preciznije čak i kada postoje njima odgovarajuće crnogorske riječi 1 2 3 4 5
4. dopadljivosti i popularnosti engleskih riječi 1 2 3 4 5 5. jezičkog snobizma i pomodarstva 1 2 3 4 5 6. nedovoljnog
poznavanja crnogorskog jezika od strane njegovih izvornih govornika 1 2 3 4 5 7. nedovoljne brige o crnogorskom jeziku i
kulturnom nasljeđu 1 2 3 4 5 8. ugroženosti crnogorskog jezika zbog velikog priliva engleskih riječi 1 2 3 4 5 II Zaokružite
riječ koju biste radije koristili u datim primjerima. 1. a) Bošković će učestvovati na Okruglom stolu borda direktora i
eksperata za Balkan Atlantskog Savjeta SAD-a. b) Bošković će učestvovati na Okruglom stolu odbora direktora i eksperata
za Balkan Atlantskog Savjeta SAD-a. 2. a) Najveće iznenađenje u prvoj rundi plej-ofa priredio je Memfis koji je eliminisao San
Antonio, najbolju ekipu regularnog dijela sezone. b) Najveće iznenađenje u prvoj rundi doigravanja priredio je Memfis koji je
eliminirao San Antonio, najbolju ekipu regularnog dijela sezone. 3. a) Kejt Midlton je bila ležerno obučena u mornarsku
majicu i džins. b) Kejt Midlton je bila ležerno obučena u mornarsku majicu i farmerke. 4. a) Novi lider glavne opozicione
Španske socijalističke radničke partije (PSOE) Pedro Sančez je za promjenu ustava kako bi Španija prešla na federalno
uređenje. b) Novi vođa glavne opozicione Španske socijalističke radničke partije (PSOE) Pedro Sančez je za promjenu
ustava kako bi Španija prešla na federalno uređenje. 378 5. a) Ovaj sajt je malo drugačiji jer vam šalje na mejl jednom
mjesečno zapakovani fajl sa fotografijama određene tematike. b) Ovaj sajt je malo drugačiji jer vam šalje na mejl jednom
mjesečno zapakovanu datoteku sa fotografijama određene tematike. 6. a) Francuz je posljednji poraz doživio od Čelsija, a
od tada odigrao 34 utakmice, sa skorom od 21 pobjede i 13 remija. b) Francuz je posljednji poraz doživio od Čelsija, a od
tada odigrao 34 utakmice, sa rezultatom od 21 pobjede i 13 remija. 7. a) Modni dodaci i sitnice koje upotpunjuju vaš stajling
su i više nego poželjne s dolaskom sunčanih dana. b) Modni dodaci i sitnice koje upotpunjuju vaš stil odijevanja su i više
nego poželjne s dolaskom sunčanih dana. 8. a) Colliers Montenegro je na ovogodišnjem International Property Award
samitu održanom u Londonu početkom decembra proglašen za najbolju konsalting kompaniju za nekretnine u Evropi. b)
Colliers Montenegro je na ovogodišnjem International Property Award samitu održanom u Londonu početkom decembra
proglašen za najbolju konsultantsku kompaniju za nekretnine u Evropi. 9. a) Stvaramo atmosferu u javnosti da je svako ko
podrži NATO po difoltu rusofob. b) Stvaramo atmosferu u javnosti da je svako ko podrži NATO po pravilu rusofob. 10. a)
Atletiko Madrid je angažovao osmo pojačanje u prelaznom roku. Novi član šampiona Španije postao je desni bek Malage,

29-godišnji Hesus Gamez. b) Atletico Madrid je angažovao osmo pojačanje u prelaznom roku. Novi član šampiona Španije postao je desni odbrambeni igrač Malage, 29-godišnji Hesus Gamez. 11. a) Uljarević je kazala da je ulog veliki i da će imati direktne posljedice na rejting partija na državnom nivou. b) Uljarević je kazala da je ulog veliki i da će imati direktne posljedice na ugled partija na državnom nivou. 12. a) Bivša mis Francuske Lori Tileman napravila je pravi šou na Aerodromu Podgorica. b) Bivša mis Francuske Lori Tileman napravila je pravi spektakl na Aerodromu Podgorica. 13. a) Kompanija je najavila da će početi da podržava Ultra HD strimove za manji broj korisnika, a svi ostali će dobiti funkcionalnost početkom naredne godine, izvještava Variety a prenosi B92. b) Kompanija je najavila da će početi da podržava Ultra HD direktne prenose za manji broj korisnika, a svi ostali će dobiti funkcionalnost početkom naredne godine, izvještava Variety a prenosi B92. 379 14. a) U saradnji sa agencijom Model Scouting Office, Modna komora Crne Gore organizovaće i kasting za manekene i manekenke, a on će se održati u subotu 1. aprila u 12 sati, u hotelu Hilton. b) U saradnji sa agencijom Model Scouting Office, Modna komora Crne Gore organizovaće i audiciju za manekene i manekenke, a ona će se održati u subotu 1. aprila u 12 sati, u hotelu Hilton. 15. a) Odbor direktora Rudnika 8. aprila smijenio je kompletan menadžment kompanije, na čelu sa izvršnim direktorom Vukom Roćenom. b) Odbor direktora Rudnika 8. aprila smijenio je kompletno rukovodstvo kompanije, na čelu sa izvršnim direktorom Vukom Roćenom. 16. a) Razvoj snažne, moderne i svima dostupne sajber infrastrukture je uslov za transformaciju društva i ekonomije. b) Razvoj snažne, moderne i svima dostupne informatičke infrastrukture je uslov za transformaciju društva i ekonomije. 17. a) Nekadašnji MVP i All Star se nije pojavio na utakmici njegovog Njujorka protiv Nju Orleansa iako je bilo najavljeno da će biti startni plejmejker. b) Nekadašnji MVP i All Star se nije pojavio na utakmici njegovog Njujorka protiv Nju Orleansa iako je bilo najavljeno da će biti startni vođa igre. 18. a) Sport sve više postaje unosan biznis u kojem ni sportisti nijesu pošteđeni trke za profitom i ne mogu ostati imuni na tu bolest savremenog sporta. b) Sport sve više postaje unosan posao u kojem ni sportisti nijesu pošteđeni trke za profitom i ne mogu ostati imuni na tu bolest savremenog sporta. 19. a) Zasad ipak ekonomski bum ove zemlje zavisi od jeftine radne snage, potcijenjene domaće valute i vještački niskih kamatnih stopa, smatra Mišel Peti, profesor finansija na Pekinškom univerzitetu. b) Zasad ipak ekonomski uspon ove zemlje zavisi od jeftine radne snage, potcijenjene domaće valute i vještački niskih kamatnih stopa, smatra Mišel Peti, profesor finansija na Pekinškom univerzitetu. 20. a) Kako je saopšteno iz Ministarstva nauke, na Konkurs za dodjelu grantova za inovativne projekte 2018-2020, koji je objavljen u julu ove godine, stiglo je 29 prijava. b) Kako je saopšteno iz Ministarstva nauke, na Konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava za inovativne projekte 2018-2020, koji je objavljen u julu ove godine, stiglo je 29 prijava. 380 III Opišite svaki član leksičkog para uz pomoć jedne ili više ponuđenih riječi ili riječima koje biste sami dodali. Ponuđene riječi: precizna, neprecizna, neutralna, pozitivna, negativna, jasna, nejasna, neprirodna, moderna, zastarjela, formalna, neformalna, podesna/nepodesna (za poslovni jezik, jezik sporta, jezik informatike, ekonomije i sl.)... 1. benefit korist 2. faul prekršaj 3. kul dobar 4. tinejdžer maloljetnik 5. meč utakmica 6. basket košarka 7. parti žurka 8. tajmout pauza 9. fan obožavalac 10. miks mješavina 381

sources:

1

498 words / 1% - Internet from 22-Oct-2020 12:00AM
digitalna.ff.uns.ac.rs

2

590 words / 1% - Internet from 04-Aug-2017 12:00AM

senat.ucg.ac.me

-
- 3 95 words / < 1% match - Internet from 03-Oct-2019 12:00AM
digitalna.ff.uns.ac.rs
-
- 4 21 words / < 1% match - Internet from 20-Sep-2019 12:00AM
digitalna.ff.uns.ac.rs
-
- 5 65 words / < 1% match - Internet from 22-Sep-2019 12:00AM
www.ucg.ac.me
-
- 6 52 words / < 1% match - Internet from 24-Oct-2020 12:00AM
www.ucg.ac.me
-
- 7 10 words / < 1% match - Internet from 12-Mar-2020 12:00AM
www.ucg.ac.me
-
- 8 89 words / < 1% match - Internet
[Marić, Slađana. "„Interaktivno učenje muzike i engleskog jezika primenom digitalnih medija“",
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, 2018](#)
-
- 9 29 words / < 1% match - Internet from 17-Dec-2018 12:00AM
www.cris.uns.ac.rs
-
- 10 94 words / < 1% match - Internet from 30-Aug-2016 12:00AM
www.scribd.com
-
- 11 10 words / < 1% match - Internet from 15-Apr-2020 12:00AM
www.scribd.com
-
- 12 85 words / < 1% match - Internet from 07-Dec-2016 12:00AM
www.folia.ac.me
-
- 13 35 words / < 1% match - Internet from 26-May-2021 12:00AM
zir.nsk.hr
-
- 14 12 words / < 1% match - Internet from 20-Nov-2020 12:00AM
zir.nsk.hr
-
- 15 11 words / < 1% match - Internet from 10-May-2021 12:00AM
zir.nsk.hr
-

16

10 words / < 1% match - Internet from 24-May-2021 12:00AM
zir.nsk.hr

17

10 words / < 1% match - Internet
[Milohanović, Petra. "Anglicism in Computing Terminology in Croatian languages", University of Pula. Faculty of Philosophy., 2018](#)

18

37 words / < 1% match - Internet from 25-Jan-2018 12:00AM
www.opsteobrazovanje.in.rs

19

20 words / < 1% match - Internet from 25-Jan-2018 12:00AM
www.opsteobrazovanje.in.rs

20

12 words / < 1% match - Internet from 16-Oct-2018 12:00AM
www.opsteobrazovanje.in.rs

21

49 words / < 1% match - Internet from 15-Feb-2018 12:00AM
www.vijesti.me

22

14 words / < 1% match - Internet from 22-Aug-2011 12:00AM
www.vijesti.me

23

25 words / < 1% match - Internet
[Kišić, Romana. "Anglizmi u medijima", University of Zagreb. Faculty of Teacher Education., 2016](#)

24

18 words / < 1% match - Internet from 28-May-2021 12:00AM
repozitorij.unizg.hr

25

13 words / < 1% match - Internet from 19-May-2021 12:00AM
repozitorij.unizg.hr

26

33 words / < 1% match - Internet
[Benci, Katarina. "Anglizmi u računalnome, ekonomskome i medijskome nazivlju hrvatskoga jezika", 2013](#)

27

10 words / < 1% match - Internet
[Jajić, Vanje. "Prilagodba anglizama u odabranim hrvatskim popularnokulturnim žanrovima", 2015](#)

28

10 words / < 1% match - Internet
[Geld, Renata. "From topology to verbal aspect: Strategic construal of in and out in English particle verbs", 2009](#)

29

43 words / < 1% match - Internet from 25-Nov-2020 12:00AM

[gdoc.tips](#)

30

32 words / < 1% match - Internet
["Mobing", Wikipedia, sh, 2021](#)

31

11 words / < 1% match - Internet
["Kibernetiski prostor", Wikipedia, sh, 2021](#)

32

26 words / < 1% match - Internet from 26-May-2019 12:00AM
[penzioneri.me](#)

33

15 words / < 1% match - Internet from 21-Apr-2020 12:00AM
[penzioneri.me](#)

34

39 words / < 1% match - Internet from 05-Feb-2019 12:00AM
[ss-cg.org](#)

35

39 words / < 1% match - Internet from 19-Nov-2018 12:00AM
[www.odbrana.gov.me](#)

36

38 words / < 1% match - Internet from 16-Oct-2020 12:00AM
[www.ffos.unios.hr](#)

37

13 words / < 1% match - Internet
["Širokopojasne mreže", Wikipedia, sr, 2021](#)

38

12 words / < 1% match - Internet
["Grinfield investicija", Wikipedia, sr, 2021](#)

39

12 words / < 1% match - Internet from 19-Jan-2021 12:00AM
[sr.wikipedia.org](#)

40

36 words / < 1% match - Internet from 24-Apr-2020 12:00AM
[chiwelook.me](#)

41

36 words / < 1% match - Internet from 27-May-2020 12:00AM
[www.kkbuducnost.me](#)

42

35 words / < 1% match - Internet from 29-Aug-2019 12:00AM
[www.vjesnikslobode.org](#)

43

34 words / < 1% match - Internet from 06-Oct-2018 12:00AM
www.rtvbudva.me

44

33 words / < 1% match - Internet from 08-Dec-2014 12:00AM
www.pozitivnacrnagora.me

45

31 words / < 1% match - Internet from 27-Oct-2015 12:00AM
stranica.ba

46

31 words / < 1% match - Internet from 20-Jul-2018 12:00AM
www.bh-index.com

47

30 words / < 1% match - Crossref
[Hans Henrich Hock. "Principles of Historical Linguistics", Walter de Gruyter GmbH, 1991](#)

48

30 words / < 1% match - Internet from 31-Aug-2016 12:00AM
volimpodgoricu.me

49

28 words / < 1% match - Internet from 07-Aug-2017 12:00AM
beta.rs

50

27 words / < 1% match - Internet from 28-Jul-2019 12:00AM
studiomteslic.net

51

27 words / < 1% match - Internet from 20-Sep-2019 12:00AM
www.hipotekarnabanka.com

52

16 words / < 1% match - Internet from 09-May-2016 12:00AM
balkans.aljazeera.net

53

10 words / < 1% match - Internet from 06-Dec-2014 12:00AM
balkans.aljazeera.net

54

26 words / < 1% match - Internet from 15-Mar-2019 12:00AM
pressonline.rs

55

25 words / < 1% match - Internet from 07-Jul-2015 12:00AM
docslide.net

56

25 words / < 1% match - Internet from 03-Nov-2012 12:00AM
montemoda.me

57

25 words / < 1% match - Internet from 21-Oct-2019 12:00AM
montenegrina.net

58

25 words / < 1% match - Internet from 13-May-2021 12:00AM
www.unirepository.svkri.uniri.hr

59

24 words / < 1% match - Internet from 16-Dec-2017 12:00AM
www.haber.ba

60

24 words / < 1% match - Internet from 09-Oct-2012 12:00AM
www.rotarybudva.org

61

23 words / < 1% match - Internet from 06-Nov-2012 12:00AM
kapital.rs

62

21 words / < 1% match - Internet from 02-Jun-2019 12:00AM
dolinalasve.info

63

21 words / < 1% match - Internet from 23-Jul-2020 12:00AM
mina.news

64

21 words / < 1% match - Internet from 20-Nov-2019 12:00AM
uredjenjestana.com

65

21 words / < 1% match - Internet from 14-Oct-2019 12:00AM
www.retailserbia.com

66

20 words / < 1% match - Internet from 01-Dec-2020 12:00AM
idoc.pub

67

20 words / < 1% match - Internet from 29-Apr-2021 12:00AM
rewbc.ni.ac.rs

68

20 words / < 1% match - Internet from 04-May-2019 12:00AM
www.mina.news

69

19 words / < 1% match - Internet from 07-Dec-2020 12:00AM
www.nlb.rs

70

19 words / < 1% match - Internet from 13-Aug-2018 12:00AM
www.vss.edu.rs

-
- 71 18 words / < 1% match - Internet from 26-Feb-2019 12:00AM
www.disabilityinfo.me
-
- 72 17 words / < 1% match - Internet from 10-Sep-2019 12:00AM
kamatica.rs
-
- 73 17 words / < 1% match - Internet from 08-Sep-2020 12:00AM
www.dijaspora.news
-
- 74 17 words / < 1% match - Internet from 11-Jun-2012 12:00AM
www.rotarybp.org
-
- 75 17 words / < 1% match - Internet from 18-Jan-2018 12:00AM
www.svetplus.com
-
- 76 15 words / < 1% match - Internet from 13-Oct-2018 12:00AM
www.brijesnica-cs.com
-
- 77 15 words / < 1% match - Internet from 16-Apr-2021 12:00AM
www.dw.com
-
- 78 15 words / < 1% match - Internet from 22-Jul-2016 12:00AM
www.hakaton.me
-
- 79 14 words / < 1% match - Internet
[Drnjača Margić, Branka. "LEXICAL PARALLELISM: ARE THERE UNNECESSARY LOANWORDS \(OF ENGLISH ORIGIN\)?", Department for Croatian studies, Faculty of Philosophy, University of Rijeka, 2011](#)
-
- 80 14 words / < 1% match - Internet from 14-Oct-2020 12:00AM
sites.google.com
-
- 81 14 words / < 1% match - Internet from 18-May-2014 12:00AM
www.srecica.com
-
- 82 14 words / < 1% match - Internet from 07-Jul-2015 12:00AM
zenskiportal.me
-
- 83 13 words / < 1% match - Crossref
[Onysko, A.. "Necessary loans - luxury loans? Exploring the pragmatic dimension of borrowing", Journal of Pragmatics, 201105](#)
-
- 84 13 words / < 1% match - Internet from 03-Jun-2019 12:00AM
acervodigital.ufpr.br

-
- 85 13 words / < 1% match - Internet from 29-Sep-2016 12:00AM
es.scribd.com
-
- 86 13 words / < 1% match - Internet from 04-Dec-2020 12:00AM
repozitorij.unios.hr
-
- 87 13 words / < 1% match - Internet from 10-Aug-2020 12:00AM
sjevercg.me
-
- 88 13 words / < 1% match - Internet from 20-Jan-2020 12:00AM
www.leo-host.com
-
- 89 13 words / < 1% match - Internet from 16-Oct-2018 12:00AM
www.minpolj.gov.me
-
- 90 12 words / < 1% match - Internet from 09-Feb-2020 12:00AM
insajder.in
-
- 91 12 words / < 1% match - Internet from 23-Jul-2020 12:00AM
investitor.me
-
- 92 12 words / < 1% match - Internet from 08-Aug-2020 12:00AM
journals.openedition.org
-
- 93 12 words / < 1% match - Internet from 01-Dec-2018 12:00AM
pravoslavnbraca.blogspot.com
-
- 94 12 words / < 1% match - Internet from 27-Jan-2019 12:00AM
www.decorreport.com
-
- 95 12 words / < 1% match - Internet from 01-Aug-2017 12:00AM
www.emim.org
-
- 96 12 words / < 1% match - Internet from 25-Feb-2017 12:00AM
www.unece.org
-
- 97 11 words / < 1% match - Crossref
[Rudolf Filipović. "Some problems in compiling an etymological dictionary of anglicisms", Walter de Gruyter GmbH, 1995](#)
-
- 98 11 words / < 1% match - Internet from 17-Feb-2021 12:00AM

doczz.net

-
- 99 11 words / < 1% match - Internet from 27-Nov-2020 12:00AM
pavlebasic.me
-
- 100 11 words / < 1% match - Internet from 15-Dec-2020 12:00AM
propisi.weebly.com
-
- 101 11 words / < 1% match - Internet from 30-Apr-2021 12:00AM
ps.pfb.unbi.ba
-
- 102 11 words / < 1% match - Internet from 31-Oct-2012 12:00AM
www.kraljevackevesti.com
-
- 103 10 words / < 1% match - Crossref
[Jovana Radojković. "Anglicizmi u sportu", Proceedings of the International Scientific Conference - Sinteza 2018, 2018](#)
-
- 104 10 words / < 1% match - Internet from 17-May-2015 12:00AM
bib.irb.hr
-
- 105 10 words / < 1% match - Internet from 20-May-2021 12:00AM
conference-burgas.com
-
- 106 10 words / < 1% match - Internet from 22-Mar-2019 12:00AM
insis.vse.cz
-
- 107 10 words / < 1% match - Internet from 17-Jan-2018 12:00AM
modniritam.com
-
- 108 10 words / < 1% match - Internet from 02-Oct-2010 12:00AM
portal.wlw.hr
-
- 109 10 words / < 1% match - Internet from 29-Oct-2017 12:00AM
repositorium.sdum.uminho.pt
-
- 110 10 words / < 1% match - Internet from 19-Apr-2019 12:00AM
sb-english.blogspot.com
-
- 111 10 words / < 1% match - Internet from 11-Aug-2018 12:00AM
www.canu.me
-

112

10 words / < 1% match - Internet from 03-Jul-2016 12:00AM
www.ff.ucg.ac.me

113

10 words / < 1% match - Internet from 15-Dec-2013 12:00AM
www.kamatica.com

114

10 words / < 1% match - Internet from 03-Mar-2012 12:00AM
www.zgombic.hr
